

ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი
თბილისის სასულიერო აკადემია

ენრიკო გაბიკაშვილი

კველი ქართული მწერლობის
ნათარგმნი ქეზლები

ბიბლიოგრაფია

5

ლიტ ურბიკა
ჰიმნობრაფია

თბილისის სასულიერო სემინარიისა და
აკადემიის გამომცემლობა
თბილისი 2011

ვუძღვნი ჩემი დიდი მასწავლებლისა და „ლიტურგიკული“
მწერლობის უპირველესი მკვლევარის, აკად. კორნელი
კეკელიძის ნათელ სსოვნას

რედაქტორები: ლილი ხევსურიანი
ლალი ჯღამაია

ISBN 978-9940-11-59-9 (ყველა წიგნის)

ISBN 978-9941-0-3129-8 (მეხუთე წიგნის)

**NATIONAL CENTRE OF MANUSCRIPTS
TBILISI THEOLOGICAL ACADEMY**

ENRIKO GABIDZASHVILI

**TRANSLATED WORKS OF ANCIENT
GEORGIAN LITERATURE**

Bibliography

5

**LITURGY
HYMNOGRAPHY**

**TBILISI THEOLOGICAL SEMINARY AND ACADEMY
PUBLISHING HOUSE**

TBILISI 2011

**НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР РУКОПИСЕЙ
ТБИЛСКАЯ ДУХОВНАЯ АКАДЕМИЯ**

ЭНРИКО ГАБИДЗАШВИЛИ

**ПЕРЕВОДНЫЕ ПАМЯТНИКИ
ДРЕВНЕГРУЗИНСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ**

Библиография

5

**ЛИТУРГИКА
ГИМНОГРАФИЯ**

**ИЗДАТЕЛЬСТВО ТБИЛСКОЙ ДУХОВНОЙ
СЕМИНАРИИ И АКАДЕМИИ
ТБИЛИСИ 2011**

நெடுமுடிநெடுமுடி

შინაარსი

ლიტურგიკა	5
შესავალი	7
ნათარგმნი ლიტურგიკა (ღვთისმსახურება)	
(საცნობარო ნარკვევი).....	12
ლიტურგიკულ თხზულებათა ბიბლიოგრაფია	91
საძიებლები	
1. ავტორთა	213
2. მთარგმნელთა	215
3. ხელნაწერთა	215
სამეცნიერო ლიტერატურა ნათარგმნი ლიტურგიკაში ...	230
ჰიმნოგრაფია	240
შესავალი	241
ნათარგმნი ჰიმნოგრაფია	
(საცნობარო ნარკვევი).....	245
ჰიმნოგრაფიულ თხზულებათა ბიბლიოგრაფია	274
საძიებლები	
1. ავტორთა	500
2. მთარგმნელთა	502
3. ხელნაწერთა	502
სამეცნიერო ლიტერატურა ნათარგმნი ჰიმნოგრაფიაში	510
რეზიუმე ინგლისურ და რუსულ ენაზე	519

უმსავალი

ძველი ქართული მწერლობის ნათარგმნ თხზულებათა დარგობრივი ბიბლიოგრაფიების სერიის მეხუთე წიგნში დამოუკიდებელ ნაკვეთებად არის შეტანილი ლიტურგიკა და ჰიმნოგრაფია. ერთ წიგნში სასულიერო მწერლობის ამ ორი დარგის წარმოდგენა განაპირობა მათმა ერთიანობამ. ლიტურგია ანუ ღვთისმსახურება, უფრო კონკრეტულად, მღვდელმსახურება, წარმოადგენს მართლმადიდებლური ეკლესიის ყოველდღიური, ყოველკვირეული, ყოველთვიური და ყოველწლიური ღვთისმსახურებისა და მის შესასრულებლად საჭირო სპეციფიკური, სხვადასხვა დანიშნულების ლიტურგიკული წიგნებისა და კრებულების ერთობლიობას, ხოლო ამ წიგნების დიდი ნაწილი კი იმ ჰიმნოგრაფიულ საგალობლებს (ჰიმნოგრაფიულ კანონებს) შეიცავს, რომლებიც სრულდება თითქმის ნებისმიერი საეკლესიო დღის ღვთისმსახურებაზე.

ლიტურგიკულ თხზულებათა ბიბლიოგრაფია გულისხმობს თითოეული თხზულების მცირე ბიბლიოგრაფიის შედგენას. ბიბლიოგრაფიის თითოეული სეგმენტი ხუთპუნქტიანია, მსგავსად ჩვენ მიერ ადრე გამოქვეყნებული ბიბლიოგრაფიებისა.

პირველ პუნქტში წარმოდგენილია თხზულების დასახელება თანამედროვე ენით.

მეორეში – თხზულების სრული სახელწოდება მისი ხელნაწერში ჩაწერილი სახით.

მესამეში – თხზულების ტექსტის დასაწყისი წინადადება ან ფრაზა.

მეოთხეში – თხზულების შემცველი ხელნაწერები.

მეხუთეში - „შენიშვნა“.

მეტე სიცხადისათვის განვმარტოთ ჩვენ მიერ შერჩეული თითოეული პუნქტის საჭიროება:

1. თხზულების წარმოდგენა თანამედროვე დასახელებით საჭიროა ბიბლიოგრაფიის ანბანზე დასალაგებლად (თვალსაჩინოებისათვის დაბეჭდილია შავი შრიფტით);
2. თხზულების სახელწოდება იმ სახით, როგორც ის ხელნაწერში არის წარმოდგენილი;
3. თხზულების ტექსტის დასაწყისი ფრაზა საჭიროა ერთნაირი სახელწოდების თხზულებათა რედაქციულ განსხვავებათა დასაფიქსირებლად (უნდა ითქვას, რომ ასეთი მითითება

ჩვენ ბიბლიოგრაფიაში არ ახლავს ზოგიერთ თხზულებას, რადგან აღწერილობებში კრებულები არ არის დაშლილი, ე.ი. არ არის გატანილი ცალ-ცალკე მასში გაერთიანებული თხზულებები (უძეტესად მცირე ზომისა), ხოლო ზოგჯერ თხზულება დასახელებულია დასაწყისი ტექსტის გარეშე;

4. ხელნაწერები, რომლებშიც შეტანილია შესაბამისი თხზულება, წარმოდგენილია ფონდის ნიშნით, მისი კუთვნილი ნუმერაციით, თარიღის ჩვენებით და პაგინაციით. დათარიღება თუ მითითებულია რომაული ციფრებით, აღარ ვუწერთ „ს“ ან „სს“, რომ არ მოხდეს აღრევა (მაგ.: XIIIს. კორექტურული შეცდომის გამო არ იქცეს XIII-დ, ანდა, ვთქვათ, X-XIსს.-X-XIII-დ და სხვ. როდესაც თარიღი აღნიშნულია არაბული რიცხვებით, აუცილებლად ვუწერთ „წ“ ან „წწ“. ვთქვათ, A115, 1501წ. „წ“ გარეშე ვინმეს ხელნაწერის ძველი ნომერი ან რაიმე სხვა აღნიშვნა არ ეგონოს (A115, 1501). ხელნაწერის პაგინაცია ძირითადად ფურცლობრივია და მის აღსანიშნავად ვხმარობთ ტექსტოლოგიაში გამოყენებულ ნიშნებს „r“ (ფურცლის 1 გვ.) და „v“ (ფურცლის მეორე გვერდი. მაგ. S 10, XVIII, 3r-15v), ხოლო თუ პაგინაცია გვერდობრივია – რიცხვის წინ ვწერთ „გვ“. (გვ. 5-11), ან არ ვწერთ არაფერს (A 5, 1715წ., 20-31).

მეხუთე პუნქტს უწერია „შენიშვნა“, რომელშიც ჩაწერილია სხვადასხვა მონაცემები: ავტორი, მთარგმნელი, კრებულის სახელწოდება, რომელშიც ეს თხზულება შედის და, საჭიროების შემთხვევაში, სხვა დამატებითი განმარტება.

უნდა ითქვას, რომ „შენიშვნა“ ერთადერთი ტერმინია, რომელიც შემორჩა ბიბლიოგრაფიის ყველა სეგმენტს, არადა სეგმენტის ყველა პუნქტს სამუშაო ბარათში ჰქონდა თავ-თავისი სახელწოდება: I პუნქტი – „სახელწოდება“, II – „სათაური“, III – „დასაწყისი“, IV – „ხელნაწერი“, V – „შენიშვნა“. ამას ემატებოდა I პუნქტის წინ დაწერილი მთავარი პუნქტი: „მწერლობის დარგი“. საბოლოოდ „მწერლობის დარგი“ გაუქმდა, რადგან თითოეულ ბიბლიოგრაფიულ წიგნს სათაურად დაეწერა, თუ მწერლობის რომელი დარგის თხზულებებია წარმოდგენილი კონკრეტულ წიგნში (ნათარგმნი ჰიმნოგრაფია, „ნათარგმნი ლიტურგიკა“ და ა.შ.). ასევე, გამარტივების მიზნით, აღარ დაეწერეთ ბიბლიოგრაფიის თითოეული პუნქტის სახელწოდება. ზემოდასახელებული

ბულ სახელწოდებათაგან დავეტოვეთ მხოლოდ „შენიშვნა“, რომელიც მიგვანიშნებს ბიბლიოგრაფიულ სექცენტში კონკრეტული თხზულების შესახებ დამატებით განმარტებებზე.

თითოეული ბიბლიოგრაფიული სექცენტი ან პარაგრაფი დანომრილია საძიებლებით სარგებლობის გასაადვილებლად.

ლიტურგიკის ბიბლიოგრაფიის შედგენა იმ პრინციპებით, რომელიც ჩვენ შევიმუშავეთ და გამოვიყენეთ ადრე გამოცემული ქართული ნათარგმნი ლიტურატურის ბიბლიოგრაფიების დამუშავების დროს, ძალზე რთული გამოდგა. საქმე ისაა, რომ სხვადასხვა დანიშნულების ლიტურგიკული წიგნების სიმრავლემ, თითოეული მათგანის მასშტაბურობამ, თითოეულ მათგანში წარმოდგენილმა ცალკეული ლიტურგიკული სტატიების დიდმა რიცხვმა ხელი აგვადებინა თავდაპირველ ჩანაფიქრზე – ჩამოგვეყვალბებინა თითოეული ლიტურგიკული თხზულების, თუნდაც მცირე ზომის სტატიის, დაწვრილებითი ბიბლიოგრაფია. ამიტომ გადავწყვიტეთ, მაგალითისათვის აგვეღო „კურთხევანი“ და მისი ცალკეული თხზულებების ბიბლიოგრაფია სრულად წარმოგვედგინა, ხოლო დანარჩენი წიგნების მხოლოდ დაუნაწევრებელი ბიბლიოგრაფიები შეგვედგინა. ასევე მოვიქვეციეთ ლექციონარების მიმართაც: მრავალრიცხოვანი ლექციონარებიდან, რომლებიც საკითხავების რეპერტუარის და რედაქციული განსხვავებულობის ბევრ ნიშანს შეიცავენ, მაგალითად ავიღეთ ერთ-ერთი უძველესი ნუსხა (კალის ანუ ლატალის Xs. ხელნაწერი) და მხოლოდ მისი საკითხავების სრული ბიბლიოგრაფია გავაკეთეთ, ხოლო დანარჩენი ლექციონარების ბიბლიოგრაფიები საკითხავების გარეშე წარმოვადგინეთ. უნდა ვაღიაროთ, რომ ბოლომდე ჩვენ ვერც „კურთხევანის“ თხზულებათა ბიბლიოგრაფია გავაკეთეთ, რადგან არ არსებობს „კურთხევანის“ არც წინათონური რედაქციისა, არც პოსტათონური რედაქციისა, არც XVII-XVIII საუკ. თარგმნილი „კურთხევანის“ ორი ერთნაირი შედგენილობის ხელნაწერი. ამას თუ დავუმატებთ „კურთხევანის“ რამდენიმე ასეული ხელნაწერის არსებობას (განსაკ. პოსტათონური და კვიპრიანესი), ალბათ, ბევრი „კურთხევა“ გამოგვჩა და ბევრ თხზულებასთან ყველა ხელნაწერიც ვერ მივუთითეთ.

მხოლოდ რამდენიმე „ლოცვის“ ბიბლიოგრაფიითაა წარმოდგენილი წინამდებარე წიგნში „ლოცვათა“ იმ უამრავი რაოდენობიდან, რომელიც შეტანილია „ლოცვანის“ კრებულებში, „კურთხ-

ევანგელებში”, „ჟამისწირვებში” (კონდაკებში) და სხვა ლიტურგიკულ წიგნებში, ისიც რამდენიმე წმინდა მამის ავტორობით წარწერილი, ხოლო ამ ავტორობით „ლოცვები” დაჯგუფებულია ავტორების მიხედვით და მითითებულია მხოლოდ მათი შემცველი ხელნაწერები, რადგან მათი სახელებით წარმოდგენა შეუძლებელია მათი სიმრავლის გამო. დაინტერესებული მკითხველი მითითებული ხელნაწერების მიხედვით თვითონ მოძებნის კონკრეტული მამის კონკრეტულ ლოცვას პარაგრაფებში: „ლოცვანი ბასილი დიდისა” (მისი 60-მდე ხელნაწერი, გვერდების ჩვენებით); „ლოცვანი იოანე ოქროპირისა” (50-მდე ხელნაწერი), „ლოცვანი იოანე დამასკელი-სა” (45-მდე); „ლოცვანი იოსებ გამომეტყველისა” (20); „ლოცვანი ეფრემ ასურისა” (რამდენიმე ათეული ხელნაწერი) და სხვა. ასევე პარაგრაფებში - „ლოცვები სხვადასხვა შემთხვევისათვის” (200-მდე ხელნაწერი); „ლოცვები სხვადასხვა ავტორებისა” (რამდენიმე ათეული); „ლოცვანი დღე-ღამის განმავლობაში სათქმელი” (რამდენიმე ათეული). არ არის არცერთი გულანი წარმოდგენილი მისი შემადგენელი ნაწილების მიხედვით და არც ყველა სახელებითი გულანი არის ცალკე ერთეულად გატანილი (მხოლოდ რამდენიმეა დასახელებული) სახელებითი გულანების მხოლოდ ჩამონათვალია მოცემული პარაგრაფში „გულანები”.

მოგეხსენებათ, რომ თითოეულ საეკლესიო დღესასწაულს აქვს საკუთარი (ხშირად საზიაროც) „ღღის განგება” ანუ აკოლოთია (ბერძ.). მათი ცალ-ცალკე გამოყოფა და თითოეული მათგანის ბიბლიოგრაფიის შედგენა წარმოუდგენელია. ამიტომ მაგალითისათვის მხოლოდ რამდენიმე ასეთი განგება გამოვეყავით, ხოლო თითოეული მათგანი შესულია „სადღესასწაულოებში”, „ტიპიკონებში”, ცალკეულ „აკოლოთიის” კრებულებში და ა.შ.

ასევე მოვიქეცით „პარაკლისებთან” დაკავშირებითაც: მხოლოდ რამდენიმე ცალკეული პარაკლისი წარმოვადგინეთ (პარაკლისი იესუ ქრისტესი; იოანე ნათლისმცემლისა, ანგელოსთა, წმ. მამათა, მღვდელმთავართა და სხვ.), ხოლო საერთო სათაურით „პარაკლისები-კრებულები” გავიტანეთ ერთ პარაგრაფში (მითითებულია თითოეული ხელნაწერის გვერდები).

ასევე მხოლოდ ერთიანი კრებულების სახით (და არა თითოეული კრებულის ცალკეული სტატიების მიხედვით) წარმოვადგინეთ წიგნები, რომლებშიც შესულია ლიტურგიკული ჰიმნოგრაფიის საგალობლები – მარხვანი, ზატიკი, პარაკლიტონი და

სხვ. მათ შედარებით უფრო ვრცლად წარმოვადგენთ ამ წიგნის მეორე ნაწილში - „ნათარგმნი ჰიმნოგრაფია“.

წინამდებარე წიგნის I ნაწილის შედგენილობა ასეთია:

1. შესავალი, რომეშიც მოკლედ მოთხრობილია ნათარგმნი ლიტურგიკის თხზულებათა ბიბლიოგრაფიის შედგენის პრინციპების შესახებ და აღნიშნულია მიზეზები ბიბლიოგრაფიის ხარვეზებისა;
2. საცნობარო ნარკვევი – ღვთისმსახურება (ლიტურგია), რომელშიც დახასიათებულია თითოეული ლიტურგიკული წიგნი და განმარტებულია ძირითადი ლიტურგიკული ტერმინოლოგია;
3. ნათარგმნი ლიტურგიკულ თხზულებათა (5 პუნქტიანი) ბიბლიოგრაფია (წიგნის ძირითადი ნაწილი);
4. საძიებლები: ავტორთა, მთარგმნელთა, ხელნაწერთა;
5. სამეცნიერო ლიტერატურა ნათარგმნი ლიტურგიკის შესახებ (ავტორთა ანბანის რიგზე ენების მიხედვით);
6. რეზიუმეები (ინგლისურ და რუსულ ენებზე).

ნათარგმნი ლიტურგიკა (ღვთისმსახურება) (საცნობარო ნარკვევი)

ქრისტიანული ღვთისმსახურება თავისი პირვანდელი სახით ქრისტიანობის წარმოშობის თანადროულია, რა თქმა უნდა, ძალზე მარტივი რიტუალით. უძველესი სასულიერო მწერლობის წყაროების მოწმობით, I საუკუნეების ღვთისმსახურება ქრისტიანულ ეკლესიებში დიდად იყო დავალებული ებრაული სარწმუნოების ღვთისმსახურებისაგან, რადგან მოციქულები, რომლებსაც ღვთისმსახურების ჩატარების პირველი კანონები მიეწერებათ, ებრაელები იყვნენ, ხოლო ქრისტიანული სარწმუნოება ებრაელთა სარწმუნოების ერთ-ერთ სექტაში ჩაისახა. ამიტომ მისი ჩამოყალიბების პირველ ეტაპზე ძირითადად ებრაულ-იუდაური ღვთისმსახურების ელემენტები ჭარბობდა (მით უმეტეს, ებრაული ძველი აღთქმის წიგნები ახალი აღთქმის წიგნებთან ერთად, ე.ი. ბიბლია, შექმდებოდა „წმიდა წერილად“ იწოდებოდა).

ერთი სიტყვით, იმდროინდელ ქრისტიანულ ღვთისმსახურებას შეადგენდა: 1) მოციქულთა მიერ თხრობა ქრისტეს ცხოვრებისა და ღვაწლის შესახებ, რაც მოგვიანებით წერილობით ჩამოყალიბდა სახარებებში და მოციქულთა ეპისტოლეებში; 2) ლოცვები, რომლებიც, ალბათ ებრაელთა ღვთისმსახურების ლოცვები იქნებოდა; 3) საგალობლები მხოლოდ ფსალმუნური შეიძლება ყოფილიყო, რადგან ქრისტიანული ჰიმნოგრაფია მოგვიანებით აღმოცენდა. შეიძლება ითქვას, რომ ფსალმუნების ხვედრითი წონა ძალზე დიდი იყო და ქრისტიანული ღვთისმსახურების ძირითად ნაწილს მოიცავდა.¹

წლებისა და საუკუნეთა განმავლობაში ბიზანტიური ეკლესიის ღვთისმსახურება ივსებოდა ახალი სასულიერო დარგების აღმოცენების საფუძველზე (ჰაგიოგრაფია ანუ წმინდანთა კულტი ჩამოყალიბდა, პირველ ეტაპზე მოწამეების, ხოლო შემდეგ სასულიერო მოღვაწეების „წამება-ცხოვრებებით“; ჰომილეტიკა – მამათა ქადაგებები საუფლო და საეკლესიო დღესასწაულებზე; ჰიმნოგრაფიული საგალობლები, ცოტა მოგვიანებით ჰიმნოგრაფიული კანონის შექმნით და ა.შ.), საიდანაც ღვთისმსახურება უხვ მასალას იძენდა და მრავალფეროვანი ხდებოდა. ღვთისმსახურების

¹ И. Мансветов, *დასახ. ნაშრომი*, გვ. 1

ძირითადი ელემენტების საფუძველზე ჩამოყალიბდა ტიპიკონი, ქრისტიანული ეკლესიის ძირითადი სახელმძღვანელო, რომელიც VII-VIII საუკუნეებიდან თანდათანობით იხვეწებოდა და XVII ს. საბოლოოდ ფორმირებული სახე მიიღო.²

ქართულ სინამდვილეში იმის მიხედვით, თუ რომელი ეკლესიის ტრადიციებს მიჰყვებოდა, ქართული ეკლესია შესაბამის ტიპიკონს თარგმნიდა და ღვთისმსახურებას მის მიხედვით წარმართავდა.

პირველი ტიპიკონი, რომელიც ქართულად უთარგმნიათ, არის იერუსალიმის ქრისტეს საფლავის ეკლესიის სამრევლო ტიპიკონი სახელწოდებით: „განჩინებაი და განწესებაი მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს“,³ რომლის ქართული თარგმანი VIII ს. უნდა იყოს შესრულებული. კ. კეკელიძის დაკვირვებით, ტიპიკონის ბერძნული დედნის „მთავარი ფუძე V საუკუნეს უნდა ეკუთვნოდეს, როგორც ამაში გვარწმუნებს ჩვენ სომხური ლექციონარები... ამ ლექციონარებში იგივე დღესასწაულები და ხსენებანია, აგრეთვე იგივე სისტემა „საკითხავებისა“, რაც ჩვენს კანონში“.⁴ ეს ტიპიკონი საქართველოში მოქმედებდა X ს. დამლევამდე.

როდესაც ქართულმა ეკლესიამ ორიენტაცია შეიცვალა და კონსტანტინეპოლის ეკლესიის ტრადიციებს დაუახლოვდა ათონის მთაზე (საბერძნეთში) X ს.-ში დაარსებული ქართველთა მონასტრის განთქმული მწიგნობრების - ეფთვიმე და გიორგი მთაწმიდელების მოღვაწეობის მეშვეობით, მან სახელმძღვანელოდ აირჩია კონსტანტინეპოლის აიასოფიის საპატრიარქო ტაძრის ტიპიკონი. ამ ტიპიკონის ძალიან მოკლე თარგმანი X ს. ბოლოს შეასრულა ეფთვიმე მთაწმიდელმა „მცირე სკნაქსარის“ სახელით, ხოლო მოგვიანებით (1042წ.) იგივე ტიპიკონი სრულად თარგმნა გიორგი მთაწმიდელმა და უწოდა მას „დიდი სკნაქსარი“. გიორგიმ თავის თარგმანში შეიტანა სკნაქსარის ჰაგიოლოგიური ნაწილის (წმინდანთა ხსენებანი) უფრო ვრცელი ვარიანტი, ვიდრე ის დედანში იყო, სტუდიელთა სამონასტრო ტიპიკონის (წმინდანთა ჰაგიოგრაფიული ცნობარი) და ათონის მთის ათანასეს ლავრის

2 К. Кекелидзе, „Иерусалимский Канонарь“ VII века. Грузинская версия, Тифлис, 1912.

3 კ. კეკელიძე, ძვ. ქართული ლიტურატურის ისტორია, I, თბილისი, 1980, გვ. 575.

4 К. Кекелидзе, Грузинские литургические памятники... с. 228-366; 483-500.

ტიპიკონის ელემენტები.⁵ უფრო მეტიც, გიორგიმ თავის ნათარგმნ „დიდ სენაქსარში“ ქართული მასალაც ჩართო: „შეიტანა ეფთვიმე მთაწმიდელის საკმაოდ ვრცელი სვინაქსარული „ცხოვრება“ (13 მაისს) და ათონის ქართველთა მონასტრის დამაარსებლის, იოანე მთაწმიდელის ხსენება (14 ივნისს). „დიდი სენაქსარის“ ერთ, XI ს. ხელნაწერში (A 193) შესულია ილარიონ ქართველის ხსენება, XII ს. დანარჩენ 5 ხელნაწერში კი ხსენება არ ჩანს, ე.ი. ან ეს ხსენება რომელიღაც გადამწერმა ჩაამატა, ან გიორგის თავიდან გამოჩნდა და შემდეგ თვითონ ჩაამატა ერთ-ერთ მის მიერ გადაწერილ ცალში.

გიორგის „დიდი სენაქსარის“ ანუ აიასოფიის ეკლესიის ტიპიკონის მიხედვით საქართველოს ეკლესიებში ღვთისმსახურება სრულდებოდა XII საუკუნემდე, თუმცა საბოლოოდ მხოლოდ XIV-XV სს-ში განიდევნა.

დავით აღმაშენებლის ინიციატივით და არსენ იყალთოელის თარგმანით, ჯერ შიომღვიმის მონასტერში, ხოლო შემდეგ საქართველოს დანარჩენ ეკლესია-მონასტრებში დამკვიდრდა საბა განწმედილის ლავრის (პალესტინაში) ტიპიკონის შავი მთის სვიმეონ მესვეტის (VI ს.) მონასტრის რედაქცია (მისი გამოყენების ფაქტი დადასტურებულია თამარის მეფობის დროს – მისი კარის ეკლესია ამ ტიპიკონით ხელმძღვანელობდა). სხვათა შორის, საბას ლავრის ტიპიკონი საფუძვლად დადებია ჯერ კიდევ IX ს-ში გრიგოლ ხანცთელის მიერ შემუშავებულ ტიპიკონს, რომელიც მას სახელმძღვანელოდ დაუწესებია მის მიერ დაარსებული მონასტრისათვის (ძეგლები, I, გვ. 265). საბა განწმედილის მონასტრის ეს ტიპიკონი (შავი მთის მონასტრის რედაქციით, მას შემდეგ დაემატა მთაწმიდის ათანასეს ლავრის ტიპიკონის ელემენტებიც) მართავდა ქართულ ღვთისმსახურებას XVIII ს. ნახევრამდე, როდესაც ის სლავური ტიპიკონის მიხედვით შეუსწორებია ანტონ I-ს.

ტიპიკონების შესახებ თხრობა სრული არ იქნება, თუ რამდენიმე სიტყვა არ ვთქვით სამონასტრო ტიპიკონებზე. სამრევლო ტიპიკონები ამა თუ იმ ქრისტიანული ერის ღვთისმსახურებაში მკაცრად განსაზღვრული სახელმძღვანელო იყო, რომელიც ყალიბდებოდა საუკუნეების განმავლობაში, როგორც სამრევლო ეკლესიისათვის ასევე მონასტრებისათვისაც, მაგრამ იყო ერთი ფაქტორი, რომლის გამოც მონასტრის ტიპიკონი ჩამატება-დაზუსტების

5 კ. კეკელიძე, დასახ. ნაშრომი, გვ. 578.

საგანი ხდებოდა და ეს დამატება-შესწორებები ერთპიროვნული იყო. ასეთ ტიპიკონებს „ქტიტორულ“ ტიპიკონებს უწოდებდნენ და მასში ცვლილებების შეტანის უფლება ამ მონასტრის მაშინებელ ქტიტორს, დიდგვაროვან ერისუფალსა და მორწმუნეს, ან სასული-ერო იერარქიის მაღალი თანამდებობის პირს ჰქონდა. ამ უფლების გამოყენების (ან არგამოყენების) საშუალებას მათ აძლევდათ ის დიდი ქონება, რომელსაც ეს პირები სწირავდნენ მონასტრის ასაშენებლად, კეთილმოსაწყობად და სახელმძღვანელოდ მათ მიერ შერჩეულ ტიპიკონს უდებდნენ, სურვილის შემთხვევაში შეპქონდათ მათთვის სასურველი ცვლილებები. ხშირი იყო ისეთი შემთხვევები, როდესაც ერისუფალნი ასეთ მონასტრებს აშენებდნენ, რომ იქ მონაზონად ეღვაწათ. ქვევით, ტიპიკონებზე საუბრისას უფრო ვრცლად მოვიტანთ კონკრეტულ მაგალითებს.

ღვთისმსახურება, რომელსაც წეს-განგებას უდებს ტიპიკონი, სამი უმთავრესი ნაწილისაგან შედგება: საკითხავები საღვთო წერილიდან, ლოცვები, რომელსაც წარმოთქვამს მღვდელმსახური, მკითხველი ან მორწმუნე, და საგალობელი ჰიმნები. ამის შესაბამისად წიგნები, რომლებშიც ეს მასალა არის შესული, სამ უმთავრეს დარგად იყოფა და თითოეულ დარგს რამდენიმე წიგნი ამოწურავს⁶: საკითხავები ახალი აღთქმიდან შესულია „სახარება-სამოციქულო“-ში (ბერძ. „აპრაკოსები“), ხოლო ძველი აღთქმიდან - „საწინასწარმეტყველო“-ში (ბერძ. „პროფეტოლოგიონი“ ანუ „პარემიონი“) და „დავითნი“ (იგივე „ფსალმუნი“). ადრე „საკითხავების“ ორივე წიგნს ერთი სახელწოდება ჰქონდა - „ლექციონარი“.

მეორე დარგს განეკუთვნება „ლოცვანის“ (ბერძ. ეუქოლოგიონი) ორი წიგნი: პირველში მოთავსებულია წირვის წესი, ხოლო მეორეში – ლოცვები სხვადასხვა შემთხვევისათვის (ნათლისღების, ჯვრისწერის, დასაფლავების და ა.შ.). ე.ი. I – კონდაკი ანუ ჟამისწირვა (ბერძ. „ლიტურგიარიონ“), რომელშიც შედის „ჟამისწირვები“ სხვადასხვა ავტორებისა და ლოცვები. მეორე წიგნი „კურთხევანია“, რომელშიც შეტანილია სხვადასხვა დღე-სასწაულის, მოვლენის ან შემთხვევის, საეკლესიო ჭურჭლისა და საგნის კურთხევის წესი და განგება. აგრეთვე, სხვადასხვა საეკლესიო საფეხურზე „ჰელდასხმის“ წესი და განგება ლოცვებითურთ.

6 გამოც. კ. კეკელიძისა, „Иерусалимский Канонарь“ VII века. Грузинская версия, Тифлис, 1912.

მესამე დარგი წარმოდგენილია ლიტურგიკული ჰიმნოგრაფიის საგალობლების კრებულებით: „მარხვანი“, ზატიკი, პარაკლიტონი, ჟამნი, თეენი, იადგარი, სამსაგალობლები და „სავედრებელ გალობათა წიგნი“ ანუ პარაკლისები.

ღვთისმსახურების ყველა წიგნს უფრო ვრცლად განვიხილავთ ქვემოთ.

ლიტურგიკული კრებულები

ტიპიკონი – საეკლესიო წეს-განგებათა კრებული, რომელიც მოიცავს სახელმძღვანელო მითითებებს ყოველგვარი მღვდელმსახურებისათვის საწელიწდო კალენდრის დღეებში, შვიდეულის დღეებში და ყოველდღიური ღვთისმსახურების ჩატარების წესისა და თანმიმდევრობის შესახებ. ტიპიკონი უჩვენებს, ესა თუ ის ეკლესია ან მონასტერი, რომელიც ამ ტიპიკონით ხელმძღვანელობს, რომელი საეკლესიო პრაქტიკის მიმდევარია.

ტიპიკონი (ბერძ. ტვიპოსიდან – სახე, მაგალითი) ორი ტიპისაა: სამრევლო და სამონასტრო, ე.ი. არსებობს ღვთისმსახურების შესრულების ორი წესი: სამრევლო ეკლესიის პირველი ტიპის ტიპიკონი ჩამოყალიბებულია იერუსალიმში, ქრისტეს საფლავის ეკლესიის ღვთისმსახურების წესის საფუძველზე, ხოლო მოგვიანებით – კონსტანტინეპოლის აია-სოფიის დიდი ეკლესიის წესის მიხედვით. სამონასტრო ტიპიკონებიდან ყველაზე ცნობილია: პალესტინაში – საბაწმიდის ლავრის ტიპიკონი, კონსტანტინეპოლში – სტოდიელთა მონასტრის ტიპიკონი, ხოლო ათონის მთაზე – ათანასე მთაწმიდელის ლავრის ტიპიკონი.

საქართველოს ეკლესიას, რომელიც დაარსების დღიდან პალესტინურ ლიტურგიკულ პრაქტიკას მიჰყვებოდა, სახელმძღვანელოდ იერუსალიმური ტიპიკონი უნდა ჰქონოდა. ეს მოსაზრება გაამართლა XIX-XXსს. მიჯნაზე მიკვლევულმა ძეგლმა „განჩინებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთად, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს“. ეს ვრცელი თხზულება წარმოადგენს იერუსალიმში ქრისტეს საფლავის (გოლგოთის) ეკლესიაში შემუშავებულ ტიპიკონს, რომელსაც „კანონი“ ეწოდება.⁷ როგორც კ. კეკელიძემ გაარკვია, ამ კანონში შემონახულია VIII ს. რედაქციის ტიპიკონი, რომელიც ქართულად ნათარგმნია VIII-IX სს. მიჯნაზე.

7 მისივე, ძველი ქართული ლიტურატიურის ისტორიიდან, I, თბ., 1980, გვ. 575.

ამ ძეგლის ბერძნული დედნის ძველი ფენა Vს. უნდა შექმნილიყო. ამ ტიპიკონით, რომლის ქართული რამდენიმე ხელნაწერი X საუკუნისაა, საქართველოს ეკლესია Xს-მდე ხელმძღვანელობდა.

ათონის მთაზე ქართველთა მონასტრის - „ივირონის“ დაარსება გახდა საფუძველი აია-სოფიის ანუ კონსტანტინეპოლის „დიდის ეკლესიის“ ტიპიკონის თარგმნისა, რომელსაც გიორგი მთაწმიდელის თარგმანში „დიდი სჯნაქსარი“ ეწოდება, ხოლო ეფთვიმე მთაწმიდელის თარგმანში - „მცირე სჯნაქსარი“, რადგან ეფთვიმემ ძეგლი შემოკლებით გადმოიღო, ხოლო გიორგიმ – სრულად. კ. კეკელიძის დაკვირვებით, გიორგის თარგმანში შეტანილია ელემენტები სტოლიელთა მონასტრის სამონასტრო ტიპიკონიდან და ათონის მთის მონასტერთა ლიტურგიკული პრაქტიკიდან. ეს ტიპიკონი ანუ „დიდი სჯნაქსარი“ XIII-მდე იყო სახელმძღვანელო ქართული ეკლესიისა, თუმცა მაინც იყო ხმარებაში XIV-XV საუკუნეებამდე. XIII. დასაწყისში, დავით აღმაშენებელს დაუკალბია არსენ ივალთოელისათვის, რომ მეფის ბრძანებით და არსენის პრაქტიკული საქმიანობით შიომღვიმის მონასტრის ახლად აშენებული ღვთისმშობლის მიძინების მთავარი ტაძრის მშენებლობის დასრულებასთან დაკავშირებით შეერჩია მონასტრისათვის ტიპიკონი. არსენმა შეარჩია შავი მთის, სვიმეონ მესვეტის მონასტრის ტიპიკონი, რომელიც იერუსალიმის საბა განწმედილის მონასტრის ტიპიკონის რამდენადმე შეცვლილი ტიპისა იყო, ალბათ იმიტომ, რომ არსენი კარგად იცნობდა მას, რადგან ამ მონასტერში მან რამდენიმე ხანს იმოღვაწა, და თარგმნა ეს ტიპიკონი. ამრიგად, XIII. პირველი მეოთხედიდან საქართველოში რიგით მესამე ტიპიკონი ამოქმედდა — საბას ლავრის ტიპიკონი, რომელსაც შიომღვიმის ტიპიკონი ეწოდა (მისი ცნობილი ეგზემპლარია H-1349, XIII., თუმცა არსებობს უფრო ძველი ხელნაწერები – იერუსალიმის (Ier.) ქართული ხელნაწერების კოლექციიდან (Ier.146, XII ს.). აღსანიშნავია, რომ საბას ლავრის სამონასტრო ტიპიკონი საქართველოში, კერძოდ, კლარჯეთის ეკლესიებში ცნობილი უნდა ყოფილიყო ჯერ კიდევ IXს-დან, რადგან ცნობილია, რომ გრიგოლ ხანცთელმა მის მიერ დაარსებულ მონასტრებს ეს ტიპიკონი დაუდგინა. მან საგანგებოდ ათარგმნინა თავის მოწაფეს, რომელიც საბას ლავრაში მოღვაწეობდა და რომელმაც ეს ტიპიკონი გრიგოლს გამოუგზავნა (ძეგლები, I, გვ. 265-266).

შიომღვიმის ტიპიკონი საქართველოში, როგორც ჩანს,

XVIIIს-მდე მოქმედებდა. მისი მოქმედების არეალი ძალიან ფართო იყო, თამარ მეფის დროს ამ ტიპიკონით ხელმძღვანელობდნენ არა მარტო სამრევლო ეკლესიები და მონასტრები, არამედ მეფის კარის ეკლესიაც კი. ეს ჩანს შემატთანეს სიტყვებიდან: „საეკლესიო ლოცვა და წესი ლოცვისაი დაუკლებლად აღესრულებოდის, ვითარცა ტიბიკონი მოასწავებდა და განწესებდა პალესტინისა მონასტრისა მოგვითხრობს, ყოველი სრულად. დარბაზის კარს მყოფნი წირვად ვერვინ დააკლდებოდა: მწუხრი, დილეულ, სამხარი, ვითარცა თქუძულ არს”.⁸ თავდაპირველად ჩვენში შემოვიდა საბაწმიდის ტიპიკონის „სვიმეონწმიდის” რედაქცია, რომელშიც შემდგომ ადგილი მოიპოვა ათონის მონასტერთა ლიტურგიკული პრაქტიკის ელემენტებმა. ასე რომ, საბოლოოდ ჩვენში დამკვიდრდა „მთაწმიდის“ რედაქცია საბაწმიდის ტიპიკონისა.⁹ ეს რედაქცია პალესტინური ტიპიკონისა უცვლელად მოქმედებდა XVIIIს. ნახევრამდე, სანამ იგი ანტონ I-მა არ შეასწორა სლავური ტიპიკონის მიხედვით.

სამონასტრო ტიპიკონების სახელწოდებაში გაჩნდა სიტყვა „ქტიტორული” იმის აღსანიშნავად, რომ ზოგიერთი დიდგვაროვანი და შეძლებული მორწმუნე თავის ქონებას ახმარდა მონასტრის აშენებას, რომელსაც სამონასტრო წესს მისი დამაარსებელი - „ქტიტორი” უწესებდა. ასეთ მოქმედებას ადგილი ჰქონდა საქართველოშიც. ილარიონ ქართველის ცხოვრებაში მოთხრობილია, როგორ აუშენა მონასტერი ექვსი წლის ილარიონს მამამ „და შეკრბეს მუნ ძმანი რიცხვით, ვითარ ათექსუმეტნი ოდენ” (ძეგლები, II, გვ. 10-11). შემდეგ, იერუსალიმიდან დაბრუნებულმა ილარიონმა დაქვრივებული დედისა და დისათვის „აღაშენა მონასტერი დედათათვის მოწესეთა... და განუწესა წესი და კანონი...” (იქვე, გვ. 16); „და კუალად აღაშენა სხუად მონასტერი მამათათვის... და განუწესა მათცა წესი და კანონი...” (იქვე). ქტიტორები ამ წესს წერილობით სახეს აძლევდნენ და ასე იქმნებოდა მრავალი ქტიტორული ტიპიკონი. ასეთი ქტიტორული ტიპიკონიდან მხოლოდ ცალკეული ადგილებია მოტანილი „გრიგოლ ხანცთელის ცხოვრებაში”, გრიგოლის მიერ აშენებული მონასტრების წესებიდან (ძეგლები, I, გვ. 265-267). ქტიტორულია ეფთვიმე მთაწმიდელის მიერ მთაწმიდის ქართველთა მონასტრისათვის დადგენილი წესები, რომელთა დიდი

8 ქართლის ცხოვრება, I, გვ. 81, 2-5.

9 კ. კეკელიძე, ძველი ქართული ლიტურჯის ისტორია, I, გვ. 576.

ნაწილი წარმოდგენილია „იონესა და ეფთვიმე მთაწმიდელების ცხოვრებაში” (ძეგლები, II, გვ. 69-85 – წარმოდგენილია 42 პუნქტი). ქტიტორული ტიპიკონების რიცხვს განეკუთვნება ტიპიკონები: 1) დავით აღმაშენებლის „ანდერძები”, მიცემული შიომღვიმის მონასტრისადმი (გამოც. ვ. სილოგავასი, თბილისი, 2003, გვ. 114-142); 2) გრიგოლ ბაკურიანისძისა, პეტრიწონის ტიპიკონი 1084წ. (გამოც. ი. დოლიძისა, ქართ. სამართ. ძეგლები, III, გვ. 35-105); 3) მხარგრძელისა „განგებად ვაჰანის ქუაბთა მონასტრისა” (გამოც. ლ. მუსხელიშვილისა, თბილისი, 1941).

თანამედროვე საეკლესიო პრაქტიკაში ხმარებული ტიპიკონი შინაარსობრივად 3 ნაწილად იყოფა:

I ნაწილი (1-47 თავი) შეიცავს ზოგად მითითებებს: ა) მღვდელმსახურებათა თანმიმდევრობაზე საზოგადო მსახურების გარკვეულ დღეებში (თ. 1-26); ბ) როგორ უნდა განლაგდნენ მლოცველები ღვთისმსახურების დროს (თ. 26-32); გ) მონაზონთა ცხოვრების წესი (თ. 31-47).

II ნაწილი (თ. 47-52) გვამღვს მითითებებს წლის თითოეული დღის მღვდელმსახურებაზე და მათ თანმიმდევრობაზე ღვთისმსახურების დროს.

III ნაწილი (თ. 52-დან) წარმოადგენს ტიპიკონის I და II ნაწილების დამატებას და შეიცავს: ა) ისეთ ზოგად მითითებებს საწელიწდო კალენდრისა და შვიდეულის დღეების მოკლე საგალობლებზე, რომლებიც არ არის შეტანილი ტიპიკონის I და II ნაწილებში; ბ) ისეთ საგალობლებს, რომლებზედაც მითითებანი ამ ნაწილშია წარმოდგენილი: კონდაკებს (საგალ.), სტიქარონებს, იბაკოებს და ა.შ.

„დიდი სვინაქსარი” ეწოდება ბერძნული სვინაქსარის ანუ ტიპიკონის იმ სრულ ვარიანტს, რომელიც გიორგი მთაწმიდელმა თარგმნა ბერძნული ენიდან (ეს არის გიორგის პირველი თარგმანი მის მრავალრიცხოვან ნათარგმნ თხზულებათა შორის) XII ს. შუა წლებში, მისი ათონის მთის ქართულ მონასტერში დეკანოზად ყოფნის დროს (1044 წლამდე). ცნობილია, რომ სათარგმნელად გიორგიმ აირჩია კონსტანტინეპოლის დიდი ეკლესიის – აიასოფიას ეკლესიის სამრევლოს ტიპიკონი, ხოლო მისი სვინაქსარული ნაწილი შეავსო კონსტანტინეპოლისე სტოლიერთა მონასტრის სამონასტრო ტიპიკონის მონაცემებით და გამოიყენა აგრეთვე ათონის მთის ათანასეს ლავრის ზოგი დეტალი. „სვინაქსარი” თავდაპირველად

ეწოდებოდა იმ „სარჩევს“ თუ კალენდარს, რომელიც ერთვოდა „სახარება-სამოციქულოს“ და უჩვენებდა „საკითხავების“ რომელი ადგილი იყო გათვალისწინებული კონკრეტულ დღესასწაულზე თუ წმინდანის ხსენების დღეს, რომელიც დადებულია კალენდარული თვის გარკვეულ დღეს. შემდეგ „სჯნაქსარი“ იქცა ტიპიკონის მნიშვნელოვან ნაწილად, რომელშიც წარმოდგენილია წმინდანთა, მოწამეთა და დღესასწაულთა თორმეტივე თვის ყოველ დღეზე დალაგებული კალენდარი, გაერცობილი მათი ბიოგრაფიული თუ ისტორიული ცნობებით და ლიტურგიკული მითითებებით ტროპარებზე, კონდაკებზე, ლიტანიაზე და სხვ. (ასეთია მაგ. საბაწმიდური ტიპიკონის ქართული თარგმანი — შიომღვიმის ტიპიკონი).¹⁰

ქართულ მწერლობაში სჯნაქსარის სახელი მთელ ტიპიკონზე გაერცვლდა და გიორგი მთაწმიდელის ნათარგმნს „დიდი სჯნაქსარი“ ეწოდა, ეფთვიმე მთაწმიდელის მიერ თარგმნილი „სჯნაქსარი საწელიწდოდ უმცროსი“-ს საპირისპიროდ, რადგან ეფთვიმეს თარგმნილი (რომელიც ჯერ კიდევ გამოუცემელია და შეუსწავლელი) კონსტანტინეპოლის აიასოფიის ტაძრის ტიპიკონი საგრძნობლად შემოკლებულია.

„დიდი სჯნაქსარის“ მნიშვნელობა ქართული ეკლესიისათვის დახასიათებულია გიორგი მთაწმიდელის ბიოგრაფის — გიორგი მცირის მხატვრული შეფასებით: „პირველ ყოვლისა სჯნაქსარი თარგმნა, რამეთუ ესე არს საფუძველი ეკლესიისაჲ, რომლისა თჳნიერ შეუძლებელ არს წარმართებაჲ ეკლესიისაჲ, რამეთუ რომელსა ეკლესიასა სჯნაქსარი არა ჰქონდის, დაღაცათუ ყოველნი წიგნი ჰქონდინ, თაფლსა ჭამან, ხოლო სიტკობებასა სასაჲ ვერ სცნობს“ (ძეგლები, II, თბ., 1967, გვ. 128). გიორგიმ „დიდ სჯნაქსარში“ ქართული მასალაც შეიტანა — ეფთვიმეს მოზრდილი სჯინაქსარული ცხოვრება, იოანე მთაწმიდელის ხსენება 14 VII (შესაძლებელია, ილარიონ ქართველის ხსენებაც). ძეგლი თითქმის მზადაა გამოსაცემად მ. დოლაჭიძის მრავალწლიანი მუშაობის შედეგად. „მცირე სჯნაქსარი“, როგორც აღვნიშნეთ, ეფთვიმე მთაწმიდელის მიერ შემოკლებულად გადმოღებულ კონსტანტინეპოლის აიასოფიის ტაძრის ტიპიკონს ეწოდება. ერთადერთი 1030 წ. ხელნაწერი (A 648), რომელშიც ქართული მასალა არ არის, მრავალ შესანიშნავ მინიატურას შეიცავდა, რომელიც მთლიანად

10 გამოც. ე. კოჭლამაზიშვილისა და ე. გიუნაშვილის მიერ, თბილისი, 2005წ.

ამოუჭრია ვიდაცას და ტექსტიც სანახევროდ დაკარგულია.¹¹ ძველი გამოუცემელია.¹²

კურთხევანი — „კურთხევათა“ კრებული მღვდელმოქმედებისათვის, ხოლო „კურთხევა“ ეს არის მღვდელმოქმედება, რომლის შესრულების დროს მღვდლის მეშვეობით ღვთიური მადლი გადაეცემა გარკვეულ პირებს ან საგნებს, როგორც გამაძლიერებელი, განმკურნებელი ან განმწმენდი ძალა. კურთხევის უფლება აქვთ მხოლოდ მღვდელმთავრებს (ეპისკოპოსებს, მთავარეპისკოპოსებს, მიტროპოლიტებს და პატრიარქს) და მღვდლებს. „კურთხევანებში“ თავმოყრილია სხვადასხვაგვარი კურთხევათა წესები და განგებანი, რომელიც სრულდება მრავალრიცხოვანი ლოცვების თანხლებით. „კურთხევანის“ მიხედვით ტარდება ნათელა, ქორწინება, მიცვალებულთა წესის აგება, საუფლო დღეების და, საერთოდ, დღესასწაულთა განგება, ეკლესიათა სატფურება, ყველა სასულიერო პირის ხელდასხმა (ქირიტონია და ქიროთესია — უმთავრესად კონდაკებში (ჟამისწირვებში) წარმოდგენილი, ოღონდ აქედან მრავალ „კურთხევანთა“ კრებულში შეტანილი), მონაზვნად აღკვეცა, დიდი და მცირე მაზარით მონაზვნის შემოსვა, საეკლესიო წმინდა ჭურჭლის განწმენდა და განახლება და სხვა საეკლესიო რიტუალი და ქმედება.

„კურთხევანთა“ ხელნაწერები ოთხ კატეგორიად უნდა დავყოთ:

1) წინათონური, რომელთა ნუსხები Xს-მდე არ გვხვდება და მათი რაოდენობაც მცირეა (Sin. 12, Xს., Sin. 66, Xს., Sin. 54, Xს., Sin. 34, Xს. და კიდევ რამდენიმე); 2) ათონური პერიოდისა; 3) პოსტათონური პერიოდისა, როდესაც ხდება გიორგის „კურთხევანის“ შევსება ახალი ნათარგმნი მასალით XII-XVII საუკუნეებში; 4) კვიპრიანე სამთავნელის მიერ ახლად თარგმნილი „კურთხევანი“ XVIIIს. დასაწყისში ბერძნული ენიდან, რომლის მოკლე და ვრცელი რედაქციებია ცნობილი.

უნდა აღინიშნოს, რომ „კურთხევანთა“ ხელნაწერების უამრავი რაოდენობიდან ალბათ არ მოიძებნება ორი ხელნაწერიც კი, რომლებიც ზედმიწევნით იმეორებდნენ ერთმანეთს. განსაკუთრებით ეს ითქმის პოსტათონური ხელნაწერების შესახებ. თითოეული ხელნაწერის გადაძწერი, რომლის ძირითადი ნაწილი დამყარებულია

11 ეს ძველი განხილული აქვს კ. კეკელიძეს თავის შრომაში „Иерусалимский Канонарь“ VII века. Грузинская версия, с. 297-310.

12 გამოსაცემად ამზადებს ლილი ხევსურიათი.

გიორგი მთაწმიდელის მიერ თარგმნილ სტატიებზე (თვით გიორგის ნათარგმნი „კურთხევანის“ ზუსტი შედგენილობის ხელნაწერებიდან ერთიც კი არ არის შემონახული), როგორც ჩანს, ცდილა შეეკოს და გაემდიდრებინა იგი ხელმისაწვდომი მასალით. ამიტომ არის, რომ არც მხოლოდ ეფთვიმეს ნათარგმნი „მცირე კურთხევანისა“ და არც მხოლოდ გიორგი მთაწმიდელის „დიდი კურთხევანის“ შემცველი ხელნაწერები არ არის ცნობილი, არ ვიცით ეფთვიმემ და გიორგიმ შეიტანეს თუ არა თავიანთ ნათარგმნ კრებულებში რაიმე წინაათონური კრებულებიდან, როგორც ეს გააკეთეს პოსტათონური რედაქციის ხელნაწერთა გადამწერებმა და კვიპრიანე სამთავნელმა. მით უმეტეს, რომ წინაათონური რედაქციის ხელნაწერებში „კურთხევათა“ და ლოცვათა მდიდარი რეპერტუარია წარმოდგენილი, მაგ. Sin. 12, Xს. „კურთხევანში“ 53 სტატიაა (28 „კურთხევა და განგება“ და 25 „ლოცვა“) ამ აღრინდელ „კურთხევანებში“ ერთად არის წარმოდგენილი „კურთხევები, ჟამისწირვები, ხელდასხმები“ მოგვიანებით „კურთხევანს“ გამოეყო ჟამისწირვის ჩატარებისა და ხელდასხმების წესები და ჩამოყალიბდა კონდაკი ანუ ჟამისწირვა.

კვერექსი არის მოკლე ლოცვათა ერთი წყება, რომელსაც საეკლესიო ღვთისმსახურების დროს წარმოთქვამს დიაკონი, ხოლო მის ყოველ მუხლზე მგალობლები მიუგებენ: „უფალო შეგვიწყალებ“⁷, ხან - „მოგმადლენ უფალო“. ბოლოს კი - „შენ, უფალო“. ყოველი კვერექსი ბოლოვდება მღვდლის „ასამადლებელით“.

კვერექსები სხავდასხვა სახისაა: 1. დიდი კვერექსი („დიდი მშკლობიანი“); 2. მცირე კვერექსი („მცირე მშკლობიანი“); 3. თხოვნითი კვერექსი („მოგუმადლენთა“); 4. მრჩობლი კვერექსი („ზეგარდამო“). დიდი და მცირე კვერექსები იწოდება „მშკლობიან კვერექსებად“, რადგან ორივე მათგანი იწყება მოწოდებით: „მშკლობით უფლისა მიმართ ვილოცოთ“.

არსებობს „კვერექსთა“ ჯგუფი „კურთხევანის“ კრებულებში. მისი ცალკე ხელნაწერები გვხვდება, მაგ. Sin. 73, XII-XIIIსს. „დიდი კურთხევანის“ ხელნაწერში შედის „კვერექსი შესუენებულთა“ (89r-v). ხელნაწერს ცალკე თავად ერთვის „სხუად კვერექსი შესუენებულთაჲვე“ (89v-90r). ესენი არ არის ცალკე შესასრულებელი წეს-განგებანი, არამედ ჩასართავები, განკუთვნილი მიცვალებულის სახსენებელი სხავდასხვა

ღვთისმსახურებისათვის ასეთი მინაწერით მეორე „კეერექის“ სათაურთან: „ხოლო ითქუმის შაბათსაცა, საშუალ „ნეტარ-არინათა“, და შემდგომადცა, და პანაშკლსაცა“.

„შესუენებულთა კუერექი“ ცალკე თავებად გვხვდება „კურთხევანის“ მხოლოდ შემდეგ ხელნაწერებში: A 504, XV-XVI, 71r; A 1505, XVII, 209r-v; S 3942, XVII, 35v-36r; Q 106, XVIII, 91r-92r. ამასთანავე სამივე ხელნაწერი სხვაობს Sin. 73 ხელნაწერისაგან სათაურით: „კუერექი, რაჟამს მკუდარი სახლით გამოჰქონდეს“.

კონდაკი ანუ ჟამისწირვა შეესატყვისება ბერძნულ ლიტურგიკაში და წარმოადგენს საღვთისმსახურო წიგნს, რომელშიც შეტანილია წირვის ჩატარების წესები და ხელდასახმის რიტუალი. კონდაკი გარეგნულად ეტრატის ვიწრო, ერთმანეთზე გადაკერებული ფურცლების გრაგნილია, დახვეული ჯოხზე, რომელსაც დამგრეველებული თავი ჰქონდა ლურსმნის მსგავსად, ამიტომ მიიღო მან „კონდაკის“ სახელწოდება (ამ ჯოხს ბერძნულად კონტოს ეძახდნენ, საიდანაც წარმოდგა სახელი კონდაკიონ). ე.ი. კონდაკი ბერძნული სიტყვაა და ქართულად „ჟამისწირვას“ შეესატყვისება. ეს ტერმინი აღნიშნავს წმინდა უსისხლო მსხვერპლის შეწირვას განსაზღვრულ ჟამს (ე.ი. დროს), რადგან ის მღვდელმთავრებდა, რომელსაც წირვას ეძახიან, ძირითადად ეკქარისტიის შეწირვას წარმოადგენს, ამიტომ ეს სახელი ადვილი გასაგებია. ქართულად „კონდაკის“ თარგმნის ისტორია გვიჩვენებს, თუ რა რედაქციის წირვის წესი იყო ქართულად ხმარებაში. ცნობილია წირვის რამდენიმე წესი: 1) იერუსალიმური ანუ მოციქულთა ლიტურგია ანუ ჟამისწირვა, ძირითადად იაკობისა, აგრეთვე მარკოზისა და პეტრესი; 2) კონსტანტინეპოლური ლიტურგია ბასილი დიდისა, იოანე ოქროპირისა და 3) პირველ შეწირული (დიდმარხვისა) ანუ გრიგოლ დიალოღოსის ჟამისწირვები. დასაწყისიდან მეთორმეტე საუკუნემდე ჩვენში და, საერთოდ, აღმოსავლეთში მოციქულთა, განსაკუთრებით იაკობ მოციქულის ჟამისწირვა იყო გავრცელებული, ხოლო ბიზანტიაში და, კერძოდ, კონსტანტინეპოლში და მის რეგიონში – ბასილი დიდისა და იოანე ოქროპირისა. ეფთვიმე მთაწმიდელი თავის პასუხში იოანე ჭყონდიდელის მიმართ ამბობს: „წმიდისა იაკობის ჟამისწირვად უეჭველად ჭეშმარიტი არის და პირველად იგი იყო ეკლესიათა საბერძნეთისათა და ჩუენთა. ხოლო ოდეს წმიდამან ბასილი და ნეტარმან ოქროპირმან ჟამისწირვანი გამოთქუნეს, სიმოკლისათჳს ერმან იგი აღირჩია და იაკობისი მი-

ვიწყდა და ყოველნი ოქროპირისას სწირავენ და დიდთა მარხვათა ბასილისასა და ოდესცა ვინ უნდეს, ყოვლადვე კეთილ არს იაკობისი და პეტრესიცა”.¹³

იაკობის ჟამისწირვა, როგორც ცნობილია, საუკუნეთა განმავლობაში თანდათან იცვლებოდა: შეჰქონდათ ახალი ლოცვები, ძველი ლოცვებიდან ზოგიერთს იღებდნენ, რიგი და თანმიმდევრობა ლოცვებისა იცვლებოდა, ტექსტში შეჰქონდათ სხვადასხვა „განგებანი”.¹⁴ ეს პროცესი, როგორც ჩანს, ცნობილი იყო ქართველებსათვის, რადგან ქართულ ხელნაწერებში შემონახულია იაკობის ჟამისწირვის ოთხი განსხვავებული რედაქცია. ერთი, რომელიც იოანე ზოსიმეს დაუმზადებია 985წ., მოხვედრილია სინის მთიდან გრაცის (ავსტრია) უნივერსიტეტში და გამოსცა მ. თარხნიშვილმა, მეორე რედაქცია Xს. – სინის მთის ხელნაწერშია შესული (Sin. 53 მარის აღწერილობით), მესამე გამოსცა კ. კეკელიძემ XIს. ხელნაწერის მიხედვით,¹⁵ მეოთხე რედაქცია ვატიკანის XIII–XIVსს. ქართული ხელნაწერის მიხედვით გამოსცა მ. თარხნიშვილმა.¹⁶ ხელნაწერის დედანი IXს. უნდა იყოს.¹⁷

პეტრე მოციქულის ჟამისწირვა ქართულად მაშინ ჩანს შესრულებული, როდესაც თარგმნეს იაკობის ჟამისწირვაც.¹⁸ ეს ჟამისწირვა ერთი რედაქციის ორი ხელნაწერით არის შემორჩენილი, ერთი – ვატიკანის ბიბლიოთეკის XIII–XIVსს. ხელნაწერით (გამოსცა მ. თარხნიშვილმა – მითითებული გამოცემა), ხოლო მეორე რუსულად გამოსცა კ. კეკელიძემ (Лит. памятники, გვ. 201-206) XVIIIს. A 81 ხელნაწერის მიხედვით.¹⁹

„სიწმიდის განახლების” ჟამისწირვა ორი რედაქციით არის წარმოდგენილი: 1 – სინის მთიდან გრაცში გატანილ ხელნაწერში, რომელიც იოანე-ზოსიმეს გადაუწერია 985წ. და გამოსცა მ.

13 ე. ჭვლიძე, აპოკრიფულ წიგნთა ექვთიმე ათონელისეული ინდექსი, საღვთისმეტყველო კრებული, I, თბილისი, 1991, გვ. 214-230.

14 А. Петровский, Апостольские литургии древней церкви, 1897, с. 72.

15 Древнегрузинский Архидиакон, Тиф., 1912. რუსული თარგმანი მისივე – Литург. памятники, с. 1-22, ინგლისური თარგმანი კონიაბერისა და უორდროპისა.

16 Liturgical Ibericae Antiquiores, Louvain, 1950, p. 35-63.

17 კ. კეკელიძე, I, გვ. 13-582.

18 იქვე.

19 იხ. აგრეთვე, H. Gousen, Die georgische Petrus liturgia, Orien. Cristianus, III, 5-6, 1918.

თარხნიშვილმა (მითითებული გამოცემა). მეორე უნიკალური რედაქცია შემოუნახავს გელათის მონასტრის XVII ს. ეტრატის გრაგნილს (ილიტარიონი), რომლის რუსული თარგმანი შეასრულა კ. კეკელიძემ (Литург. памятники, 102-106. პირველი წარწერილია გრიგოლ დიალოღონის ავტორობით, ხოლო მეორე კი – ბასილი დიდის სახელით).

„სიწმიდის განახლების” წესი და განგება, რომელსაც ხშირად გრიგოლ დიალოღონის ჟამისწირვასაც ეძახიან, და „აღესრულების დიდთა მარხვათა შინად” (A77, XVIII ს., 55r-58r).

ბასილი დიდისა და იოანე ოქროპირის რედაქციის ჟამისწირვები ქართულმა ეკლესიამ ალბათ VIII-IX სს.-დან გაიცნო, მაგრამ X ს-მდე იგი კონკურენციას ვერ გაუწევდა იაკობის ჟამისწირვას. მას შემდეგ მათი კვალი ქართულ წყაროებში IX ს. ჩანს (არსენ საფარელი განყოფისათვის ზიარების ღვინის გაზავებაზე, ე.ი. ბასილის ჟამისწირვიდან მოტანილია მოწმობა), მაგრამ საბოლოოდ დამკვიდრდა გიორგი მთაწმიდელის თარგმანით XII ს.-დან.

თავდაპირველად კონდაკის მასალა შედიოდა „კურთხევანში”. მათი გაყოფა მოგვიანებით მოხდა (ალბათ XII ს.). კონდაკის ერთი, X ს. ხელნაწერი (A 86) კ. კეკელიძის მოწმობით, გვიჩვენებს, რომ „კონდაკს” გამოეყო „სამღვდელმთავრო კონდაკი”, რომელშიც ჟამისწირვების გარდა შედის ქიროტონია – ქიროტესიის (ხელდასხმის) წესები, რაც მხოლოდ მღვდელმთავარს შეუძლია შეასრულოს. ამას ადასტურებს ამ ხელნაწერის „მომგების” ანღერძი: „მე, ქრისტეს მიერ ქართლისა კათალიკოსმან დავსწერენ წმიდანი ესე ჟამისწირვანი სამღვდელმთავროდ საწირავად” (A 86, 30v).

როგორც ითქვა, ძირითადად იაკობ მოციქულის ჟამისწირვა იხმარებოდა. ამავე დროს შემოვიდა პეტრე მოციქულის ჟამისწირვაც, თუმცა რა დღეებში სრულდებოდა ეს წესი, არაა ცნობილი. ნამდვილად ცნობილია, რომ „სიწმიდის განახლების ლიტურგია”, თქუმული წმიდისა გრიგოლ დიალოღონის, ესე საღმრთოდ წირვად აღესრულების წმიდათა დიდთა მარხვათა შინა მხოლოდ, ოდესცა ტიბიკონი განუჩენს (A 77, 59r). იოანე ოქროპირის ჟამისწირვამ და ბასილი დიდის ჟამისწირვამ, შეიძლება ითქვას, ჩაანაცვლეს იაკობის ჟამისწირვა და მათ შორის ფუნქციები ასე განაწილდა: ბასილის ჟამისწირვის წესი „არა იწირვის ყოველთათვის, არამედ ჟამსა განწესებულსა, რომელ არს კურიაკესა წმიდათა მარხვათა,

თვნიერ ბზობისა კვირიაკისა და წმიდასა ხუთშაბათსა და წმიდასა დიდსა შაბათსა მწუხრივ, ქრისტეს შობისა და ნათლისღებისა” (A. 10, გვ. 105). იოანე ოქროპირის ჟამისწირვა კი სრულდება დანარჩენ დღეებში, როდესაც არ სრულდება დიალოღონის და ბასილის ჟამისწირვები.

ლოცვანი (ბერძ. ევქოლოგიონი) არის ლიტურგიკული დანიშნულების კრებული, რომელშიც თავმოყრილია ყველა ლოცვა, რომელსაც მღვდელი ან მღვდელმთავარი წარმოთქვამს ღვთისმსახურების შესრულების დროს.

ლოცვები თავმოყრილია როგორც ცალკეულ კრებულებში, ასევე „კურთხევანებში”, რადგან „კურთხევის” წესის და განგების შესრულება შესაბამისი ლოცვების თანხლებით ხდება, ასევე კონდაკებში („ჟამისწირვა”) წმინდა მსხვერპლის ანუ ევქრისტისის შეწირვის რიტუალისა და ყველა იერარქიის სასულიერო პირის ხელდასხმის (ქიროტონია-ქიროთესია) ჩატარების დროს წარმოითქმის მრავალი ლოცვა.

„ლოცვანი” ეწოდება ქრისტიანის პირადი ლოცვების კრებულსაც.

ლოცვა არის ადამიანის ღმერთთან გონებით შეერთება, მოკრძალებული თხოვნა-ვედრება და ქება-დიდება. ბასილი დიდის სიტყვებით: „ლოცვა უბიწოებად არს გონებისა ღმრთისა მიმართ”. სულხან-საბას სიტყვებით: „ლოცვა – გონებით ღმრთისა მიმართ აღსლვა, ანუ თხოვა ჯეროვანი ღმრთისაგან. ლოცვა არს ვერდება, არამედ ესენიცა განიყოფებიან, რამეთუ ლოცვა არს ლიტონთა სიტყვითა ღმრთისა შემწედ მოწოდება, ხოლო – ვედრება – ცრემლიანითა თუალითა და სიტყვითა”. ლოცვის გარეგნული ფორმები უმეტესწილად ნასესხებია იუდაისტური რელიგიიდან (ლოცვის დროს ფეხზე დოგმა, მუხლმოდრეკა, ხელების აღპყრობა და სხვ.).

ლოცვის დროს პირჯვარის გადაწერის წესი მოციქულთა დროიდან მოდის.

ლოცვა სამი სახისაა: დიდების მეტყველებითი, მადლობითი და თხოვნითი. უმთავრესია საუფლო ლოცვა „მამაო ჩვენო”.

საზოგადო ღვთისმსახურებაზე (მწუხრი, ცისკარი, ჟამისწირვა) წარმოთქმული ლოცვები მრავალფეროვანია და შეტანილია სხვადასხვა საღვთისმსახურო წიგნებში – ჟამნი, კონდაკი, კურთხევანი, საღვთისწაულო თვენი, მარხვანი, ზატიკი და სხვ.

საკითხავები//ლექციონარები (ბერძ. აპრაკოსები). საეკლესიო დღესასწაულებზე ეკლესიაში ტარდება ღვთისმსახურების რთული რიტუალი, რომლის ერთ-ერთი შემაღგენელი ნაწილია დღესასწაულის შესაბამისი ადგილების კითხვა სახარებისა და სამოციქულოს გარკვეული ადგილებიდან, ე.ი. ახალი აღთქმის სხვადასხვა წიგნებიდან. ბერძნულად ამ საკითხავების კრებულს აპრაკოსები ჰქვია, რომელშიც ტექსტები დალაგებულია არა სახარებაში, მოციქულთა ეპისტოლეებში და „საქმე მოციქულთაში“ წარმოდგენილი ტექსტების თანმიმდევრობით, არამედ ახალი აღთქმის წიგნებიდან იმ შერჩეული თანმიმდევრობით, რომელიც თემატურად და შინაარსობრივად გამოხატავს დღესასწაულის არსს.

ცალკე კრებულის სახით აპრაკოსებს ვერ ვხვდებით X საუკუნემდე. ახალი და ძველი აღთქმის წიგნებიდან საკითხავები X საუკუნემდე ერთად იყო წარმოდგენილი კრებულებში, რომელსაც ბერძნულად „ლექციონარი“ ეწოდებოდა. ეს ტერმინი იხმარებოდა ქართულშიც. როდესაც „ლექციონარები“ ანუ საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან ორად გაიყო X ს. შემდეგ. ახალი აღთქმის წიგნებიდან, უმეტესად სახარებიდან, უფრო ნაკლებად „სამოციქულოდან“ ამოკრებილ საკითხავებს ბერძნულ ლიტურგიკაში „აპრაკოსები“ ეწოდა, ხოლო ძველი აღთქმის საკითხავებს — „პროფიტოლოგიონები“ ანუ „პარემიონები“.

ქართულად ტერმინი „აპრაკოსი“ არ გვხვდება (მისი ეტიმოლოგია ასეთია: $\pi\rho\alpha\zeta \rightarrow$ საქმე; $\pi\rho\alpha\chi\alpha\pi\omicron\sigma\tau\omicron\varsigma$ = საქმე მოციქულთა. სიტყვა $\pi\rho\alpha\zeta$ -ს ნათესაობითს (გენეტივს) წინ დაერთვის უარყოფითი ნაწილაკი α და მივიღებთ $\alpha\pi\rho\alpha\kappa\omicron\varsigma$, ე.ი. ამ სახელწოდების წიგნი არ არის $\pi\rho\alpha\zeta$ -ი ანუ „საქმე მოციქულთა“, არამედ სხვა, კონკრეტულად - სახარება²⁰). „აპრაკოსები“ უფრო სახარებებს ეწოდება, რომლებშიც ტექსტები დალაგებულია საკითხავების თანმიმდევრობით, როგორც მათ ღვთისმსახურებაზე დღესასწაულის შესაბამისად კითხულობენ. ქართულად „აპრაკოსების“ ნაცვლად იხმარება „სახარება საწელიწდო გამოკრებული“ ან „სამოციქულო გამოკრებული“. ზოგიერთ სახარება-ოთხთავში (მაგ. აღიშის ანუ შატბერდის 897წ.), არშიებზე აღნიშნულია, თუ რომელ დღეს იკითხება მონიშნული ადგილი. უფრო ხშირად კი სახარებათა და „სამოციქულოს“ ხელნაწერებს ერთვის საკითხავების „სარჩევი“ ანუ „საძიებელი“, რომელშიც ყოველი კვირიაკისა,

20 კ. კეკელიძე, ძვ. ქართ. ლიტ. ისტორია, I, 1980, 578, სქ. 2.

დღისა თუ დღესასწაულისა და კერძო შემთხვევისათვის აღნიშნულია დასაწყისი ამა თუ იმ საკითხავისა. ამ „სადიებლების“ მიხედვით შესაძლებელია გაირკვეს, თუ რომელი ეკლესიის ტრადიციას წარმოდგენილი საკითხავების შერჩევისას. საერთოდ ცნობილია საბაწმიდის, იერუსალიმის, სინის მთისა და სოფიაწმიდის სისტემები.

როგორც სამეცნიერო ლიტერატურით ცნობილია, საქართველოს ეკლესია თავდაპირველად (I პერიოდში) იყენებდა საბაწმიდისა და სინის მთის საკითხავთა სისტემას, თუმცა გვიქონია აგრეთვე იერუსალიმის ანუ „ქრისტეს საფლავის“ სისტემაც (რომელიც წარმოდგენილია „იერუსალიმის განჩინებაში“). XV საუკუნეში ჩვენში უკვე აღარ ახსოვთ ამ სისტემის იერუსალიმური წარმომავლობა და მას უკვე „ქართულ კანონს“ უწოდებენ სხვა სისტემებისაგან გასარჩევად.²¹ კ. კეკელიძეს ასეთი მაგალითი აქვს დასახელებული: 1048წ. გადაწერილ სახარებას ერთვის „სადიებელი“ საკითხავებისა, ხოლო ანდერძი გვამცნობს: „ესე წესი და განგებაჲ საბაწმიდისაჲ არს ბერძნული, ვის ქართული უნდეს, კანონსა მიუდგეს და მისგან ისწაოს“. კანონში იგულისხმება, რა თქმა უნდა, „იერუსალიმის კანონი“ ანუ „იერუსალიმის განჩინება“, რომელიც ნათარგმნია ქართულად ადრეულ (VIII ს.) ხანაში.²²

უძველეს „ლექციონარებში“ (ლაკურგის ანუ კალის, ლატალის, სინის მთის, პაროზისა და სხვ.) ძველი აღთქმის წიგნებიდან საკითხავების გვერდით ფართოდ არის წარმოდგენილი ახალი აღთქმის „საკითხავებიც“ ოთხივე სახარებიდან, კათოლიკე ეპისტოლეებიდან და პავლე მოციქულის ეპისტოლეებიდან.

„საკითხავების“ განსაკუთრებული სისტემა ჰქონდა „ფსალმუნებსაც“ ანუ „დავითნი“-საც. ფსალმუნთა კრებულში შედის 150 ფსალმუნი. მათ ყოფენ 20 ნაწილად და თითოეულს „კანონი“ ეწოდება. „კანონი“ იყოფა სამ ნაწილად და თითოეულს „დიდება“ ჰქვია. ფსალმუნთა კითხვის წესი, სხვა საკითხავების მსგავსად, შემუშავებული იყო ეკლესიაში და მათთვისაც ღებოდა „სადიებლები“, რომლებიც ზემოგანხილული „სადიებლების“ მსგავსად, იყო საბაწმიდური, ბერძნული, იერუსალიმური და „ქართული“ (904 წლის ფსალმუნთა კრებულში (A 38) ვკითხულობთ: „ხოლო განყოფად კანონთად სამ გალობასა შინა, სადა დიდებაჲ ითქუმის,

21 კ. კეკელიძე, I, გვ. 579.

22 იქვე.

ესრეთ ცან, ვითარ ქართველნი განპყოფენ), თუძცა „ქართული“ იგივე იერუსალიმურია.²³

განგება (ბერძ. აკოლოთია) გეიზენებს, თუ რა სისრულით ტარდება ღვთისმსახურება ამა თუ იმ დღესასწაულის აღნიშვნის დროს და რა თანმიმდევრობით სრულდება ეს რიტუალი. ხშირად „განგება“ უწყვილდება იმავე მნიშვნელობის ტერმინს „წესი“. მაგ.: „წესი და განგება სქემის კურთხევისაჲ“, „წესი და განგება წინაღლით განცხადებისა“. შეიძლება ეს ორი ტერმინი ცალ-ცალკეც შეგვხვდეს: „განგებაჲ ბაიის კურთხევისაჲ“, „წესი, რომელი აღესრულების აღმსარებელსა ზედა თვისთა ცოდვასა“.

სამაგალითოდ მოვიტანთ „განგებაჲ ძმობილებისაჲ“-ს სრულ ტექსტს (ლოცვათა მხოლოდ დასაწყისებით): „ესრეთ: მოიღოს მღვდელმან წმიდაჲ სახარებაჲ და დასდვას პირველმან ძმამან კელი თვისი წმიდასა სახარებასა ზედა და მეორემან ზედა კელსა მისსა და აღანთნენ სანთელნი და დასწეროს მათ მღვდელმან სამგზის ჯუარი და მერმე თქუას კურექსი: „მშგლობით უფლისა მიმართ ვილოცოთ..., ზეცით გარდამო... (კურექსების შემდეგ) მღვდელმან ესე ლოცვაჲ წართქუას: (რამდენიმე ლოცვა) შემდეგ ისევე „მღვდელმან ლოცვაჲ ესე: (რამდ. ლოცვა) „და შეემთხვენენ წმიდასა სახარებასა და ამბორს-უეონ ურთიერთას და წარვიდენ“. დღესასწაულთა და წმინდანთა დღის განგება წარმოდგენილია: ტიპიკონ-სვინაქსარებში, კურთხევაებში, საწელიწდო საღვთსასწაულოებში, გამოკრებილ საღვთსასწაულოებში და სხვ.

გულანი არის ღვთისმსახურების სხვადასხვა წიგნების კრებული, რომელიც მხოლოდ ქართულ ეკლესიას ჰქონდა ხმარებაში დაახ. XVII-დან. გულანში შედის: 1) სახარება; 2) საქმე მოციქულთა; 3) მოციქულთა ეპისტოლეები; 4) თვენი (12-ვე თვის); 5) საგალობლები; 6) მარხვანი; 7) ზატიკი; 8) საწინასწარმეტყველო; 9) ფსალმუნი; 10) ჟამნი; 11) სვინაქსარი; 12) ტიპიკონი და სხვ. ნათელია, რომ გულანის ხელნაწერები დიდზე დიდი მოცულობისანი არიან.

ჩვენამდე მოაღწია: გელათის, დავითგარეჯის, მცხეთის, ალავერდის, კაცხის, მარტვილის, შემოქმედის, გურიანთის, ციხის, ერკეთის, წაიშის, ბედიის, ჭალის, ანჩისხატისა და ხობის გულანებმა. საინტერესოა ანტიოქიის პატრიარქის, მაკარის (XVIII.) შთაბეჭდილება, რომელსაც გულანის ხელნაწერი უნახ-

23 იქვე, გვ. 579-580.

აგს: „თითოეულ ქართულ ეკლესიაში ინახება უზარმაზარი წიგნი, რომელიც ჯორის საპალნის ცალს მაინც უდრის. ეს წიგნი ძვეს კლიროსზე, ანალოხზე, და დაფარულია ტილოთი ან მაუდით. მასში თავმოყრილია ყველა საღვთისმსახურო წიგნი, რომელიც მორწმუნეთ სჭირდებათ და რომელთა კითხულობენ წლის განმავლობაში. სახელდობრ: (ჩამოთვლის ზემოთ დასახელებულ წიგნებს და უმატებს) „სიტყვანი და ცხოვრებანი, რომელთაც დიდ დღესასწაულებში კითხულობენ, წიგნი თეოდორე სტუდიელისა და სხვა ძვირფასი და მშვენიერი წიგნები“.²⁴ ზოგიერთი ასეთი წიგნის წონა რამდენიმე ათეული კილოგრამი იყო. ასეთი წიგნის შექმნა მხოლოდ მდიდარ და დიდ ეკლესია-მონასტერს შეეძლო, ამდენად ცოტა გადაჭარბებულია მაკარის სიტყვები, რომ გულანი ყველა ეკლესია-მონასტერში იდო. ყველა ზემოჩამოთვლილი გულანი ერთნაირი შედგენილობის არ არის, შემოკლებულ რედაქციას ეწოდება „ჟამ-გულანი“ და შეიცავს „ჟამს“ და მოკლე სვინაქსარულ ცნობებს. მათგან უფრო ცნობილია ყანხოეთისა და რუისის ეკლესიების „ჟამნგულანები“.²⁵

ავგაროზი წარმოადგენს თილისმის დანიშნულების მედალიონის მსგავს გულზე დასაკიდებელს, რომელშიც ჩასმული იყო „ეპისტოლე ავგაროზ მეფისა, რომელ მიუწერა უფალსა ჩუენსა იესუ ქრისტესა“, თუ მთლიანად არა, მისი ნაწილი მაინც, რომელსაც ატარებენ მორწმუნეები, როგორც დამცველს ავადმყოფობის, ხიფათისა და ავი თვალისაგან. აქედან მიიღო გულსაკიდმა „ავგაროზის“ სახელი, თუმცა შემდგომ „ავგაროზში“ იღებოდა ნაწევრები „სახარებიდან“, უფრო ხშირად „იოანეს სახარების“ დასაწყისი, შელოცვები და ლოცვები – უმეტესად წმ. კვიპრიანე მოწამისა, იოანე ოქროპირისა, ბასილი დიდისა და სხვ.

ლიტურგიკული ჰიმნოგრაფია. ამ სახელით მოიხსენიება ჰიმნოგრაფიის ის მთავარი ნაწილი, ის საგალობლები, რომელთა კითხვა და გალობა ქრისტიანული ღვთისმსახურების მნიშვნელოვანი კომპონენტია. საერთოდ, სასულიერო მწერლობის ეს დარგი ებრაული ღვთისმსახურების მნიშვნელოვანი ელემენტის – ფსალმუნის შემკვიდრება ახალი აღთქმის ღვთისმსახურებაში და შედარებით გვიანაა ჩამოყალიბებული ფსალმუნზე დაყრდნობით და მისი ელემენტების გამოყენებით. აქ ჩვენ მოკლედ, დეფინიცი-

24 კ. კეკელიძე, დასახ. წიგნი, გვ. 585-586.

25 მისივე, Литургические грузинские памятники, стр. XIX.

ის დონეზე ჩამოვთვლით რამდენიმე იმ ლიტურგიკულ წიგნს ანუ კრებულს, რომელშიც თავმოყრილია ასეთი საგალობლები, ხოლო უფრო ვრცლად მათ დავახასიათებთ ჰიმნოგრაფიის მიმოხილვაში: მარხვანი, ზატიკი, პარაკლიტონი, თენი, იადგარი, ჟამნი, ხუედრნი, სამსაგალობელნი (ტრიოდინი), პარაკლისები.

1. **მარხვანი** არის საღვთისმსახურო წიგნი, რომელშიც თავმოყრილია საეკლესიო წელიწადის მოძრავი პერიოდის – დიდი მარხვის დღეებში დაწესებული საგალობლები, მეზვერისა და ფარისევლის კვირიდან დაწყებული აღდგომაძღუ. ამ ტიპის საგალობლებისა და მათი შემცველი კრებულის ჩამოყალიბება დაკავშირებულია კონსტანტინეპოლის სტოდიელთა (სტუდიელთა) მონასტრის ჰიმნოგრაფიულ სკოლასთან და მიეწერება თეოდორე სტუდიელს (IX ს.). „მარხვანი“ ცალკე კრებულის სახით საქართველოში XII-დან გვხვდება. მანამდე დიდი მარხვის საგალობლები შედიოდა ჯერ ქართულ „ლექციონარებში“, შემდგომ კი – ძველი და ახალი რედაქციის „იადგარებში“.

„მარხვანის“, როგორც საგალობლების შემცველი კრებულის სპეციფიკა ის არის, რომ მარხვის სადა დღეების საგალობლები წარმოადგენენ „კანონს“, რომელიც 3 გალობისაგან შედგება (ჩვეულებრივი ჰიმნოგრაფიული კანონი 9 (ან 8) გალობისაგან შედგება), ამიტომ მას გამოკრებულ „ხუედრნი“-საც უწოდებენ (ე.ი. სამსაგალობელი ანუ ტრიოდინი).

2. **ზატიკი** აღნიშნავს ისეთ ლიტურგიკულ წიგნსაც, რომელშიც წარმოდგენილია უდიდესი ქრისტიანული დღესასწაულების – აღდგომის, ამაღლების და მარტვილიის საგალობლები (ზატიკის მრავალ მნიშვნელობათაგან ჩვენ დავასახელებთ მხოლოდ რამდენიმე მთავარს: 1. ესაა ებრაელი ხალხის ეგვიპტის მონობიდან განთავისუფლების დღესასწაული – პასეჟი; 2) ქრისტიანული უდიდესი დღესასწაულის – აღდგომის სახელიცაა; 3) 50-დღიანი პერიოდი აღდგომის ორშაბათიდან „მარტვილიის“ ორშაბათამდე და სხვ.).

ზატიკის ციკლის საგალობელთა კრებული არის გაგრძელება დიდი მარხვის საგალობელთა კრებულის - „მარხვანისა“. ეს ორი წიგნი XII-მდე გაერთიანებული იყო ერთ წიგნში, რომელსაც „ხუედრნი“ ეწოდებოდა. ზატიკის გამოყოფის შემდეგ „ხუედრნი“ დარჩა „მარხუანის“ ერთ-ერთი ჯგუფის საგალობლების (სამსაგალობელი) აღმნიშვნელ ტერმინად. თეოდორე სტუდიელის „სტოდიერში“, რომელიც გიორგი მთაწმიდელმა თარგმნა (XII ს.

შუაწლებში), ეს ორივე წიგნი დასახელებული თანმიმდევრობით არის წარმოდგენილი (A 500, 1042წ.).

3. **პარაკლიტონი** (ბერძ. „ნუგეშისმცემელი“), ანუ ქართული სახელწოდებით „რვათა ხმათა წიგნი“, ეწოდება ლიტურგიკული ჰიმნოგრაფიის იმ წიგნს, ანუ კრებულს, რომელშიც შესულია სადაგი დღეების (ორშაბათ-შაბათის) საგალობლები, რომლებიც რვა ხმაზეა გაწყობილი. საგალობელთა მეორე წიგნი „ოქტოიხოსიც“ (ბერძ. „რვა ხმათა“) რვა ხმაზე გაწყობილ საგალობლებს შეიცავს, ოღონდ საკვირაო დღეთისმსახურებაზე შესასრულებელს. XI საუკუნემდე ქართულში ამ ორი წიგნის რეპერტუარი ბერძნულისაგან განსხვავებული იყო: I წიგნში შესული იყო ოთხი ძირითადი ხმის საგალობლები, როგორც სადაგი, ასევე საკვირაო დღეებისა, ხოლო მეორეში კი – დამხმარე (პლაგალური) ხმებისა. პირველ წიგნს ეწოდებოდა „ჴმანი“, მეორეს – „გუერდნი“/„გუერდთა“.

პარაკლიტონში ახლანდელ მე-5 ხმას შეესაბამება – ხმა I გვერდი, მეექვსეს – II გვერდი და ა.შ. ეს ორი წიგნი გაერთიანებული იყო და მას ერთი სახელი – პარაკლიტონი ერქვა.

4. **თვენის** არის აგრეთვე ლიტურგიკულ-ჰიმნოგრაფიული კრებული, რომელშიც კალენდარული თანმიმდევრობით არის დალაგებული მთელი წლის ყოველდღიურ დღეთისმსახურებაზე საჭირო საგალობლები, უფრო ზუსტად, ჰიმნოგრაფიული კანონი, რომელიც 9 (8) გალობისაგან შედგება. ეს ტერმინი Xs-დან არის შემოსული ქართულში და მის წინამორბედ „იადგარისაგან“ (იხ.) განსხვავებით ერთ დღეზე 3 ან ორი წმინდანის მოხსენიება და მათდამი მიძღვნილი ჰიმნოგრაფიული კანონებია წარმოდგენილი. თვენს არა აქვს სამარხეო ნაწილი. ასეთ კრებულებს I რედაქციის თვენებს უწოდებენ ან „იადგარების“ ახალ რედაქციას. „თვენის“ საბოლოო რედაქცია ჩამოაყალიბა გიორგი მთაწმიდელმა, რომელმაც XII. მეორე ნახევარში თარგმნა თორმეტივე თვის საგალობელთა კრებულები და თარგმნისას ერთ რომელიმე ბერძნულ დედანს არ დასჯერდა და სხვადასხვა რედაქციის ბერძნული საგალობელი კრებულებიდან ამოკრიბა რომელიმე წმინდანზე დაწერილი ყველა ჰიმნოგრაფიული კანონი, თარგმნა ის და შეიტანა თავის „თუენში“. ამიტომ არის, რომ თითოეულ დღეზე ამა თუ იმ წმინდანის ან დღესასწაულის პირველ ძირითად ჰიმნოგრაფიულ კანონს მოსდევს „სხუანი“ — იმავე წმინდანზე დაწერილი სხვა კანონებიც. (დაწვრ. იხ. ჰიმნოგრაფიაში).

5. **იადგარი** არის ლიტურგიკული საგალობლების კრებული, რომელსაც ღვთისმსახურებაზე იყენებდნენ გიორგი მთაწმიდელის „თუენის“ თარგმნამდე. იგი იწყება ხარებით და შეიცავს მთელი წლის დღესასწაულთა საგალობლებს. კალენდარული თანმიმდევრობა დარღვეულია მარტსა და აპრილს შორის მასში დიდმარხვისა და ზატიკის მოძრავი დღესასწაულების საგალობლების ჩართვის გამო. მას საფუძვლად „ლექციონარი“ (V-VIII სს) დაედო. იადგარის ნუსხები ძირითადად X ს. ხელნაწერებით არის მოღწეული. მათში წარმოდგენილია ნათარგმნი და ორიგინალური საგალობლების უმდიდრესი რეპერტუარი და უძველესი სანოტო ნიმუშებით ჩაწერილი გალობათა მელოდიები. (ქართველ ჰიმნოგრაფთა შემოქმედება ყველაზე სრულყოფილად მიქაელ მოდრეკილის „იადგარში“ – 978-988 წწ., S 425 არის წარმოდგენილი). ბერძნული „იადგარების“ პირველსაზე შემორჩენილი არ არის, ამიტომ ქართულ „იადგარებს“ მათ აღსადგენად უდიდესი მნიშვნელობა აქვთ (დაწვრ. იხ. ჰიმნოგრაფიაში).

6. **სამსაგალობელი // სამფსალმუნი** (ბერძ. ტრიოდინი) ეწოდება ისეთ ჰიმნოგრაფიულ კანონს, რომელიც შედგება არა 9 (8) ოდისაგან, როგორც ეს ჩვეულებრივია ჰიმნოგრაფიულ კანონში, არამედ 3 ოდისაგან, ანუ გალობისაგან და შედის „მარხვანში“ და „ზატიკში“. სამიდან ორი გალობა - 8 და 9 სამსაგალობელის მუდმივი წევრებია, ხოლო მესამე – იმის მიხედვით, თუ კვირის რომელ დღეს არის ღვთისმსახურება: ორშაბათს – 1, 8 და 9; სამშაბათს – 2, 8 და 9; ოთხშაბათს – 3, 8 და 9 და ა.შ. (შაბათ-კვირის გარდა). საგულისხმოა, რომ ქართულ ღვთისმსახურებაში იშვიათი გამონაკლისის გარდა ჰიმნოგრაფიულ კანონში არ გვხვდება მე-2 გალობა (თავისი მჭიმუნვარე ხასიათის გამო), მაგრამ ეს გალობა შედის სამსაგალობელში დიდმარხვის ყოველი სამშაბათის დღეს. არსებობს აგრეთვე ორსაგალობელი (ბერძ. დიოდინი), რომელიც შედგება ორი გალობისაგან – მე-8 და მე-9 და სრულდება მხოლოდ დიდ სამშაბათს ცისკრად; ოთხსაგალობელი (ბერძ. ტეტრადინი), რომელიც შედგება ოთხი გალობისაგან – 6, 7, 8 და 9 და იგალობება შაბათს.

7. **პარაკლისების წიგნი** — ასე ეწოდება „სავედრებელ გალობათა“ წიგნს, რომელიც შეიცავს სპეციალურ პარაკლისებს, რომლებიც ტარდება სხვადასხვა ღირსშესანიშნავ დღესასწაულებზე, ღირსსახსოვარ დღეებში, განსაკუთრებული მოვლენების აღსან-

იმნავად, სხვადასხვა სახის „კურთხევათა“ დროს და წმინდანთა მიმართ. პარაკლისის წესები და სხვადასხვა პარაკლისზე სათქმელი საგალობლები წერია სამღვდელო ლოცვანში და სავედრებელ გალობათა წიგნში. პარაკლისი შეიძლება შესრულდეს კანონის გალობის დართვით, დაუჯდომელთან და მცირე აიაზმასთან ერთად, აგრეთვე ლიტანიობით. პარაკლისის სპეციალური წესები აქვს ადღომის შვიდეულში და ქრისტეს შობის დღეს.

8. **ჟამნი** – ასე იწოდება ყოველდღიური საზოგადო ღვთისმსახურების წიგნი, რომელშიც თავმოყრილია მწუხრის, სერობის, შუალამის, ცისკრისა და „ჟამების“-საათების (პირველი, მესამე, მეექვსე და მეცხრე) ლოცვები და საგალობლები, რომლებიც მუდმივად იკითხება და იგალობება დასახელებულ ღვთისმსახურებებზე. ჟამნში წარმოდგენილია ფსალმუნები, რომელთაც კითხულობს წიგნის მკითხველი და საგალობლები, რომელსაც ასრულებენ მგალობელნი.

ჟამნი დამატებით შეიცავს: 1. დილის ლოცვებს, რადგან ისინი იკითხება „შუალამისანი“-ს შემდეგ; 2. პანაღიის ამალლების განგებას, რადგან მონასტრებში სრულდება სადილის ჟამნის შემდეგ; 3. ღვთისმშობლის კანონს, რადგან ის იკითხება ეკლესიაში დიდი სერობის შემდეგ; 4. ძილის წინა ლოცვებს, რადგან ისინი იკითხება „სერობის“ შემდეგ. ეს დამატებები ჟამნში შეტანილია (და არა სხვა წიგნებში) იმიტომ, რომ ისინი იკითხება და იგალობება იმ მსახურებათა შემდეგ, რომლებიც წარმოდგენილია „ჟამნში“.

„ჟამნის“ დამატებებში შეტანილია აგრეთვე: ტროპარები, კონდაკები (ჰიმნოგრაფიული), ღვთისმშობლისანი, წარდგომანი, განიცადენი, რომლებიც შვიდეულის დღეებისა და საწელიწდო დღეების ღვთისმსახურებას ეკუთვნიან.

„ჟამნს“ ერთვის აგრეთვე „თუეთა მეტყუელება“ (წლიური კალენდარი), რომელიც შეიცავს წმინდანთა მოკლე ცხოვრებებს, დღესასწაულებს, მათ ტროპარ-კონდაკებს და სხვ.

„ძეგლისწერა სარწმუნოებისა“ არის კონსტანტინეპოლის 843 წლის ადგილობრივი კრების დადგენილებები. კრება მოიწვიეს ბიზანტიის იმპერატორმა მიქაელ III და დედამისმა თეოდორამ, რომელმაც ანათემა გამოუცხადა ხატმბრძოლთა მწვალებლობას და აღნიშნა ხატთაყვანისმცემელთა საბოლოო ზეიძი. ამ კრების „ძეგლისწერა“ ორჯერ არის ქართულად ნათარგმნი: პირველად იგი თარგმნა ეფთვიმე მთაწმიდელმა და შესულია კანონიკურ კრე-

ბულში - „მცირე სჯულისკანონი“, მის IV ნაწილად. მისი განსაკუთრებული მნიშვნელობის შესახებ თვით დადგენილებების სათაური მოგვითხრობს: „ძეგლისწერაჲ სარწმუნოებისაჲ, რომელი აღწერეს წმიდათა მამათა კონსტანტინეპოლეს შეკრებულთა წმიდათა ხატთა თაყუანისცემისათჳს, რომელი-ესე წარიკითხვის სოფიაწმიდას, პირველსა კერიაკესა წმიდათა მარხვათასა“. ამ კანონიკურმა ძეგლმა ლიტურგიკული დანიშნულებაც მოიპოვა. როგორც ჩანს, ეს ძეგლი ქართული ეკლესიის ღვთისმსახურებაზე იკითხებოდა, რადგან იგი შესულია შიომღვიმის ტიპიკონში, ოღონდ არსენ იყალთოელის თარგმანით.

ძირითადი ლიტურგიკული ტერიმინები²⁶

ათენაგენა//ათენაგენობა – საეკლესიო დღესასწაული, რომელიც დაწესებულია წამებული (III-IVსს. მიჯნა) ბერძენი მღვდელმთავრის, ათენაგენე (ანთინოგენე) სებასტიელის მოსახსენებლად. იგი, როგორც სახალხო-საეკლესიო დღესასწაული, ფართოდ იყო გავრცელებული საქართველოში (განსაკუთრებით ფშავ-ხევსურეთში და მთიულეთში).

ათენაგენობის დღესასწაულზე მითითება დაცულია უძველეს ლიტურგიკულ კრებულებში – იადგარებსა და ლექციონარებში.

აიაზმა (ბერძ.) – ნაკურთხი წმიდა წყალი. საეკლესიო მოძღვრების თანახმად, წყალი კურთხევის გზით იძენს ძალას, რომელიც კურნავს ადამიანის სულსა და სხეულს უხილავი მტრის ბოროტი ზრახვებისაგან, განსძმდს ეკლესიებს, შენობებს და სხვ.

წელის კურთხევა ორგვარაა: დიდი აიაზმა და მცირე აიაზმა.

დიდი აიაზმა სრულდება მხოლოდ ნათლისღების დღესასწაულის წინა მწუხრზე და თვით ნათლისღების დღეს, როდესაც ეკლესია დღესასწაულობს იესო ქრისტეს ნათლისღებას.

მცირე აიაზმა სრულდება ჩვეულებისამებრ განზოგების დღეს იმის მოსახსენებლად, თუ როგორ მისცა იესო ქრისტემ ხალხს

---

²⁶ ლიტურგიკული კრებულების სახელწოდებანი აქ აღარ შევიტანეთ – იხ. აქვე, წინა სტატია. ტერმინების განმარტებისას ძირითადად ვყვდნობით „საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის ენციკლოპედიურ ლექსიკონს“, შემდგენლები: ე. გაბიაშვილი, მ. მამაცაშვილი, ა. ღამბაშიძე, თბილისი, 2007. ვისარგებლეთ აგრეთვე ექ. კოჭლამაზაშვილის „ლიტურგიკული ლექსიკონის“ სიტყვანით, რომელიც დაბეჭდილია: საქ. საეკლესიო კალენდარი, 2003.

სამარადისო ცხოვრების წყალი (იოან. 4.10) სულთმოფენობის განზოგების დღეს, ასევე 1 აგვისტოს წყაროებზე და წყალსაცავებზე, როდესაც სრულდება ჯვრის გამოსვენება. მცირე აიაზმა სრულდება ეკლესიებშიც ლიტურგიის წინ ეკლესიის სატფურების დღესასწაულზე, აგრეთვე მორწმუნეთა სურვილის მიხედვით, საცხოვრებელ სახლებშიც.

აკოლოთია (ბერძ.) – იხ. განგება.

აკრება – აკრძალვა. „შვიდეულსა მას ყველიერისასა კორციის ჭამად აკრების, რამეთუ განმზადებად არს მარხვათა შემოსლვისად და რეცა წინამსრბოლი“. (მცირე სჯულისკანონის (გამოცემა, გვ. 32).

ამაღლება უფლისა – საუფლო საეკლესიო დღესასწაული, ერთი „ათორმეტთაგანი“, რომელიც დაწესებულია ქრისტეს ზეცად ამაღლების მოსაგონებლად. ქრისტე მკვდრეთით აღდგომის მე-40 დღეს გამოეცხადა თავის მოწაფეებს – მოციქულებს ელეონის (ზეთისხილის) მთაზე. იგი ესაუბრა მათ ღვთის სასუფეველზე, დამოდგრა ისინი და მათ თვალწინ ზეცად ამაღლდა (დაწვრ. იხ. სახარებები).

ამაღლების სახელზე უამრავი ეკლესია არის აშენებული ყველა ქრისტიანი ხალხის სახელმწიფოში. ასევე მრავალრიცხოვანია წმიდა მამათა მიერ ამ დღესასწაულის განსაღიებლად შექმნილი საგალობლები.

ღრთთა განმავლობაში ჩამოყალიბდა ამაღლების დღის განსაკუთრებული ღვთისმსახურება, რომელშიც დიდი ადგილი უჭირავს იოანე დამასკელის მიერ შეთხზულ საგალობელ კანონებს.

ამაღლება მოძრავი დღესასწაულია. იგი დამოკიდებულია აღდგომაზე და იმართება მის მე-40 დღეს.

ამაღლება – ეს ტერმინი, გარდა უფლის ამაღლებისა, აღნიშნავს:

1. „მსოფლიო ამაღლება პატიოსნისა და ცხოველმყოფელისა ჯუარისა“ წარმოადგენს ერთ „ათორმეტ“ დღესასწაულთაგანს, ელენე დედოფლის მიერ იმ ჯვარის პოვნა და აღმართვა (326წ.), რომელზედაც გააკრეს იესო ქრისტე. ეს დღესასწაული დაწესდა 14 სექტემბერს.

2. ამაღლება ყოვლადწმიდისა პანადისა – წესი ღვთისადმი მადლობის შეწირვისა, რომელიც სრულდებოდა მონასტრებში ჟამისწირვისა და სადილობის შემდეგ, ყოვლადმიწდა

ღვთისმშობლის ზეცად ამაღლების მოსახსენებლად. სატრაპეზოში წარმოითქმოდა სამადლობელი ლოცვები, ორივე ხელის პირველი თითებით აღამაღლებდნენ ღვთისმშობლის სეფისკეკერის ნაწილს (იხ. პანალია) და ყოველი მონაზონი თითო ნაწილს მიიღებდა მისგან.

3. ამაღლება პურისა – პანალიის ამაღლების წესი მომდინარეობს პურის ამაღლების წესიდან, მოციქულთა დროიდან. სანამ ისინი „მიმოსლვას“ შეუდგებოდნენ, ერთად იყვნენ შეკრებილნი იერუსალიმში. ლოცვის შემდეგ სატრაპეზოში მიდიოდნენ სასადილოდ. ერთ უპირატეს ადგილს ცარიელს ტოვებდნენ, სადაც ერთ-ერთ ნაკვეთ პურს ღებდნენ. ამ პურს ეწოდებოდა ქრისტეს ნაწილი. სადილობის შემდეგ ადგებოდნენ, ლოცულობდნენ (მაღლობას შესწირავდნენ უფალს), აიღებდნენ ქრისტეს ნაწილად წოდებულ პურს და აამაღლებდნენ (მაღლა ასწევდნენ) და წარმოთქვამდნენ ლოცვებს. ამ წესს ასრულებდა თითოეული მოციქული სამისიონერო მოგზაურობაში. ეს წესი სრულდებოდა ღვთისმშობლის მიძინებადღე. მოციქულები პურის ამაღლებასთან ერთად ღვთისმშობლის საპატივცემულოდ პანალიის ამაღლებასაც ასრულებდნენ. პურის ამაღლება სრულდება ჟამისწირვის ბოლოს.

ამბიონი (ბერძ. - აღსვლა) – ამაღლებული ადგილი საკურთხეველის წინ, სამეუფო კარის პირდაპირ, ამიტომ მას საკურთხეველის წინა ამბიონს უწოდებენ. მას საღიაკენესაც ეძახიან, რადგან ამბიონიდან სახარებას კითხულობენ და კვერექს წარმოთქვამენ დიაკვნები.

ეკლესიაში მღვდელმთავრის ღვთისმსახურების დროს ტაძრის შუაგულში ეწყობა ამბიონი, რომელსაც „სამღვდელმთავრო ამბიონი“ ეწოდება (ასევე „ადგილი, სადაც იმოსება მღვდელმთავარი“, „შესამოსელი ადგილი“, „შემზადებული, მოწყობილი ადგილი“). ამ ამბიონს უწოდებენ აგრეთვე „თაეტრონს“, რადგან მღვდელმთავრის ხელდასხმის დროს იგი რამდენიმე საფეხურით მაღლდება (ჩვეულებრივ ის ორსაფეხურიანია), რომ ეს რიტუალი მრევლმა უკეთ დაინახოს. ამბიონზე იდგმება სავარძელი მღვდელმთავრისათვის, რომელსაც „კათედრა“ ეწოდება.

ამბიონი სიმბოლურად განასახიერებს ლღლს, რომელიც ანგელოზმა გადააგორა ქრისტეს საფლავიდან, აგრეთვე იმ მთას, საიდანაც ქრისტე მოძღვრავდა ერს.

ამბორის-ყოფა//ამბორი – სიყვარულისა და მშვიდობის სიმ-

ბოლო ქრისტიანულ ეკლესიაში. პავლე მოციქული ქადაგებს, რომ ქრისტიანები უნდა ერთმანეთს მიესალმონ „ამბორისყოფითა წმიდითა“.

ღვთისმსახურებაში ამბორის-ყოფა სრულდება ნათლისღების, ლიტურგიის, ქორწინების, დაკრძალვისა და სხვა დროს.

მართლმადიდებლურ ეკლესიაში დამკვიდრებულია ჩვეულება მღვდელმთავრისა და მღვდელმსახურის ხელზე ამბორისა მის მიერ დალოცვისა, კურთხევის დროს, ასევე ურთიერთ ამბორისა მღვდელმსახურთა შორის ლიტურგიაზე, სამჯგურადი ამბორი აღდგომის დღესასწაულის მილოცვისას და ა.შ.

ამენ//ამინ (ებრ. „ჰუმარიტაღ“ „ნამდვილაღ“) – დამადასტურებელი, დასკვნითი ფორმულა ქრისტიანულ ღვთისმსახურებაში. წარმოთქვამენ ლოცვის, საგალობლის, ქადაგების ბოლოს, საზეიმო ფიცის ან აღთქმის დადების დროს.

ანანოსტი (ბერძ.) – იხ. წიგნის მკითხველი.

ანათუმა (ბერძ.) – იხ. შეჩვენება.

ანალოგია (ბერძ.) – ვიწრო და მაღალი მაგიდა დახრილი ზედაპირით, რომელსაც სხვადასხვაგვარი საღვამი შეიძლება ჰქონდეს. ეკლესიაში რამდენიმე ასეთი მაგიდა იდგმება: სახარების საკითხავი დიაკონთათვის და მღვდელთათვის ამბიონზე, ფსალმუნის საკითხავი მედავითნისათვის, წმიდა ხატების დასასვენებელი თაყვანის-საცემლად და სამთხვევად ტაძრის შუაში, არტოსის დასასვენებელი კანკელის წინ ბრწყინვალე შვიდეულის განმავლობაში და ა.შ.

ანალოგიაზე გადაფარებულია აბრეშუმის ან სხვა ძვირფასი ქსოვილის გადასაფარებელი. იხ. აგრეთვე საწიგნე.

ანაფორა (ბერძ. - „აღვლენა“) – 1. სამღვდლო ფართო სამოსელი, სინანულისა და მორჩილების სიმბოლური გამოსახულება. „ანაფორა“ მიუთითებს, რომ მისი მატარებელი ასრულებს უსისხლო მსხვერპლის აღვლენას.

2. უსისხლო მსხვერპლის (ე.ი. პურისა და ღვინის) მოშხადება ჟამისწირვისათვის.

3. „ანაფორა“ ეწოდება ზოგჯერ „დიდ ცას“ (დიდი დაფარნა), რომლითაც იბურება ბარძიმი და ფეშხუმი სამსხვერპლოდან საკურთხეველში საუფლო ძღვენის გადატანისას.

4. საიდუმლო ლოცვა, რომელიც იკითხება ჟამისწირვის დროს. მაგ.: ბასილი დიდის ანაფორა (ე.ი. ლოცვა, რომლის ავტო-

რია ბასილი), იოანე ოქროპირის ანაფორა და სხვ.

5. „მრწამსის“ გალობის შემდეგ იწყება ექვარისტული კანონი, რომელიც ლიტურგიის ძირითადი ნაწილია, „ანაფორა“, წმ. ძღვენის ამაღლება ტრაპეზიდან.

„შეწირულ იქმნას... სამი სეფისკვერი უდიდროვანესი, რომელსა ანაფორად ეწოდების“ (ქართ. სამარ. ძეგლები, III, გვ. 83).

ანგელოზი (ბერძ. „მაცნე“) – უსხეულო არსება, რომელიც ღმერთმა შექმნა ხილული სამყაროს შექმნამდე. ანგელოზები ამცნობენ ადამიანებს ღვთის ნებას და ქვეყანაზე ანხორციელებენ უფლის ბრძანებას. მათ ღვთისაგან მიმადლებული აქვთ ადამიანზე აღმატებული გონება, ნება და ძლიერება (II სჯ. 32, 8;9)

ანგელოზთა გალობა – 1. გალობა, რომელსაც ასრულებენ სერაფიმი (ანგელოზთა უმაღლესი დასი – ექვსფრთიანი, ღვთის წინაშე მდგომელი): „წმიდა არს, წმიდა არს, წმიდა არს უფალი საბაოთ, სავსე არიან ცანი და ქუეყანად ღიდებითა მისითა“ (ესაია, 6,2-3).

2. გალობა, რომელიც იგალობეს ანგელოზებმა ქრისტეს შობის ღამეს და მოისმინეს მწყემსებმა: „ღიდებაი მაღალთა შინა ღმერთსა და ქუეყანათა ზედა მშკლობად და კაცთა შორის სათნოება“ (ლუკ. 2,14).

ანგელოზებრივი სახე – ღიდი სქემა, მესამე უმაღლესი საფეხური მონაზვნობისა, ე.ი. მონაზონის ანგელოზებრივი ცხოვრება. ღიდი სქემა გულისხმობს მონაზონის მიერ ნებაყოფლობით ხორციელი მოთხოვნის სრულ მოკვდინებას, ანგელოზების მიმსგავსებას, რომლებიც უსხეულონი არიან.

ანტიდორონი (ბერძ. „ნაცვალი ძღვისა“) – იხ. განატეხი.

„აპყრობად ჳელთად“ – ხელების თავსხვევით აღმართვა, რომელსაც მღვდელმსახური ასრულებს განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანი ღვთის წარმოთქმისას (მაგ. ქერუბინთა გალობისას ლიტურგიის დროს).

აპრაკოსი (ბერძ.) – ასე იწოდება განსაკუთრებული რიგით შედგენილი სახარება და მოციქულთა ეპისტოლეების კრებული, რომლებშიც ტექსტი ჩვეულებრივი თანმიმდევრობით, ავტორთა მიხედვით კი არ არის დალაგებული, როგორც ეს ოთხთავებში და მოციქულთა ეპისტოლეებშია, არამედ კვირებისა და ღვთის მიხედვით, როგორც მათ კითხულობენ საზოგადო ღვთისმსახურების

დროს, დაწყებული აღთქმის პირველი დღით (იოანეს სახარება, I თავი) მთელი წლის მანძილზე. ძველი ქართული ტერმინოლოგიით აპრაკოსს „საკითხავი“ შეესატყვისება.

არდაგი – ტილოს ქსოვილი, სუდარა. ებრაელთა ჩვეულებით, მიცვალებულს თეთრი ტილოს ქსოვილში, არდაგში ახვევდნენ და ისე ასაფლავებდნენ. სახარების მიხედვით, ჯვარცმული იესო ქრისტე ჯვრიდან ჩამოხსნის შემდეგ იოსებ არიმათიელმა „შეპვრაგნა არდაგსა წმიდასა“ (მათე 27, 59).

არდაგის შესატყვისად ხშირად „არმენაკი“ და „სინდონი“ იხმარება.

არტოსი (ბერძ. „პური“) – აღდგომის დღესასწაულისათვის საგანგებო ღოცვით ნაკურთხი პური, რომელზედაც გამოსახულია ჯვარი, ზოგჯერ კი – იესო ქრისტეს მკვდრეთით აღდგომა, რომელიც გამოსატავს ზეციდან მოვლენილ საუკუნო ცხოვრების პურს – იესო ქრისტეს.

არტოსის კურთხევა სრულდება აღდგომის დღეს, ინახება მთელი ბრწყინვალე შვიდეულის განმავლობაში ეკლესიაში, საკურთხეველში ან ამბიონზე, სპეციალურად მოწყობილ ანალოგიაზე, ქრისტეს აღდგომის ხატთან ერთად. შაბათს, ლიტურგიის შემდეგ, განიტყვება და უნაწილდება მორწმუნეებს, როგორც სიწმინდე, ევლოგია.

არქიარტიკონი – იხ. სამღვდელმთავრო კონდაკი.

არქიერეი (ბერძ.) – იხ. მღვდელმთავარი.

ასამაღლებელი (შეძახილი) – გულისხმობს ხმამაღლა სათქმელ ფრაზას ან მცირე ღოცვას, რომელშიც უმეტესწილად სამების (მამის, ძის და სულიწმიდის) ქება-დიდებაა გამოთქმული. მღვდელმსახურის მიერ ღოცვის ბოლო ნაწილის ხმის ამაღლებით წარმოთქმის გამო მას „ასამაღლებელი“ ეწოდა, განსხვავებით „ხმადაბლა“ სათქმელი ე.წ. საიდუმლო ღოცვებისაგან.

„აქუმაჲ“ – ახალნათელგებულის აყვანა ნათლიის მიერ, ხოლო ამქუემელი ეწოდება ნათლიას. ნათლიის სახელად გვხვდება „მიმრქუმელიც“ (სვიმეონმა ჩვილი იესო „მიირქვა“, ჩაიხუტა). ამ ფაქტის აღმნიშვნელი საუფლო დღესასწაულია მირქმა ანუ მიგებება.

აქსიოს (ბერძ. „ღირს არს“) – ასამაღლებელი, მღვდლობის სხვადასხვა ხარისხში (დიაკონის, ხუცესის, ეპისკოპოსის) ხელდასხმის დროს ხელთდამსხმელის მიერ ხმამაღლა წარმოთქმული

შეძახილი ხელთდასხმადის თითოეული სამღვდლო სამოსით შემოსვისას, რასაც იმეორებს მგალობელთა ორივე დასი, რაც აღნიშნავს, რომ ხელთდასხმადი ღირსი გახდა შეასრულოს მასზე დაკისრებული მღვდელმსახურება, რომელიც მან მიიღო სულიწმიდის მადლით.

აღაპი (ბერძ. „სიევარულწი“) – 1. ქრისტეს საიდუმლო სერობის მოსაგონებელი „სიევარულის სერობა“, რომელიც მიზნად ისახავდა მდიდარ და ღარიბ მორწმუნეთა შორის კეთილი დამოკიდებულებისა და სიევარულის განმტკიცებას.

2. მიცვალებულის სულის მოსახსენიებლად დაწესებული წირვა, პანაშვიდი და ტრაპეზი, „საძმო პურობა“.

აღდგომა – ქრისტიანული ეკლესიის უდიდესი საუფლო დღესასწაული იესო ქრისტეს მკვდრეთით აღდგომის აღსანიშნავად. აღდგომის დღე ხშირად ღვთისმსახურების წიგნებში იწოდება ტერმინით „აღვსება“ – მთვარის აღვსების აღსანიშნავად (აღდგომა ემთხვევა მთვარის სისავსეს; აღდგომის დღის შესახებ დაწვრილ იხ. ოთხივე სახარებაში).

აღდგომა მოძრავი დღესასწაულია და აღინიშნება გაზაფხულის ბუნიობის (დღისა და ღამის საათების გათანაბრება) შემდეგ, პირველი სავსე მთვარის მომდევნო კვირა დღეს (თავსდება ყოველთვის 21 III და 26 IV შორის). მას წინ უსწრებს დიდმარხვა, რომელიც მორწმუნეებს აღდგომისთვის ამზადებს. აღდგომის დღესასწაული გრძელდება ერთ კვირას (ამ მონაკვეთს „ბრწყინვალე კვირას“ უწოდებენ) ახალკვირიაკემდე (კვირაცხოვლობამდე). აღდგომის დღესასწაულისათვის კვერცხის წითლად შეღებვა სიმბოლურად გამოხატავს ქრისტეს მიერ ხალხისათვის დაღვრილ სისხლს, კვერცხი კი - მარადიულ სიცოცხლეს.

აღდგომის საგალობლები, რომლებიც ეკლესიის უდიდესმა მამებმა შექმნეს, მათგან ყველაზე მეტი იოანე დამასკელმა, შესულია პარაკლიტონში და თარგმნილია IX-XI სს-ში.

აღკვეცაჲ – თმის მოკვეცა ჯვარისებურად, რომელიც მიანიშნებს, რომ პიროვნება ეძლევა ღვთის მორჩილებას, რადგან თმის მოკვეცა უძველესი დროიდან მონობის, მორჩილების ნიშანი იყო.

თმის მოკვეცა სრულდება ასეთი თანმიმდევრობით: ჯერ მოკვეცენ თმას კეფაზე, შემდეგ – თავის წინა მხარეს, ბოლოს მარჯვენა და მარცხენა მხარეს, ე.ი. ჯვრისებურად.

თმის კვეცა სრულდება: 1. ნათლისღების დროს; 2. წიგნის

მკითხველისა და მგალობლის კურთხევისას; 3. მონაზვნის მცირე სქემის კურთხევის დროს. ამ დროს წარმოითქმის მონაზვნის ახალი სახელი, რომელიც მან მონაზვნობაში უნდა ატაროს, რითაც მინიშნებულია, რომ მან უარყო ყველაფერი ამქვეყნიური და თავი მთლიანად მიუძღვნა ღვთისმსახურებას.

აღსარება – 1. სარწმუნეობის აღიარება, რომელიც წარმოითქმის ნათლისღების დროს, სხვა რელიგიებიდან ქრისტიანობაზე გადმოსვლის დროს: მოსანათლავე აღიარებს თავის ცდომილებას, ქრისტიანული სარწმუნოების დოგმებს პუნქტობრივად და წარმოთქვამს სარწმუნოების სიმბოლოს, აღსარებას;

2. ეკლესიის ერთ-ერთი საიდუმლოთაგანი, სინანულის შემადგენელი ნაწილი, რომელიც მორწმუნის მიერ თავის ცოდვების მონანიებას გამოხატავს და სთხოვს ქრისტეს შუამდგომლობას ცოდვების მისატყვევებლად. ამის შემდეგ მორწმუნე განწმედილად ითვლება.

ბაზმაკი – ქრისტიანულ ეკლესიაში ყოველგვარი სანათის, ლამპრის საერთო სახელწოდება, რომლის საწვავად ზეთი იხმარება (ცვილისა და სანთლის სანათს კანდელი ეწოდება). ვიწრო მნიშვნელობით ბაზმაკი არის მცირე ლამპადა, რომელიც მუდმივად ანთია ხატის წინ.

თავდაპირველად ბაზმაკს (ლამპადას) აკეთებდნენ გამომწვარი თიხისაგან, უმეტესად წითელი თიხისაგან (ტერაკოტისაგან), ხოლო გვიან – ბრინჯაოსაგან. ბაზმაკს ზომალდის ფორმა ჰქონდა, რადგან წარმართობის ეპოქაში ზომალდი ქრისტიანობის სიმბოლო იყო. ქრისტიანობის აღიარების შემდეგ მას მდიდრულად აფორმებდნენ და სხვადასხვა ფორმას აძლევდნენ: პალმის, მტრედის, კრავის, გვირგვინის, ქრისტეს მონოგრამის. ხშირად ჯვრის ფორმაც ჰქონდა, ზოგჯერ „კეთილი მწყემსისა“, ე.ი. ქრისტესი, რომელიც ცხვრებით იყო გარშემორტყმული, ზოგჯერ წრის ფორმა, 12 მოციქულის გამოსახულებით.

ბაიაობა (ბზობა) – ქრისტიანული ეკლესიის ერთი „ათორმეტ“ საუფლო დღესასწაულთაგანი, რომელიც მოდის აღდგომის წინა კვირადღეს. დაწესებულია იმ დღის აღსანიშნავად, როდესაც იესო ქრისტე პასექის დღესასწაულზე იერუსალიმში ვირზე ამხედრებული შევიდა ჯვარცმამდე 5 დღით ადრე. მას იუდეველი ხალხი ზეიმით შეხვდა და ფეხქვეშ პალმის რტოებს – ბაიას უფენდა (იოანე XII, 14). აქედან წარმოდგება დღესასწაულის სახელწოდება

- „ბაიაობა“. სადღესასწაულო ცისკარზე იკუროთხება ბაიის – პალმის რტოები და ურიგდება მორწმუნეებს.

საქართველოში ფინიკიური პალმა არ ხარობს და ამ დღესასწაულზე ბზის რტოებს იყენებენ. ამიტომ, ამ დღესასწაულს ბზობა ეწოდება (რუსეთში არც ბაია და არც ბზა ხარობს, ამიტომ იყენებენ ტირიფს – ძეწნას, რომელსაც რუსულად *верьба* ჰქვია და ამიტომ ჩვენებურ „ბზობის კვირას“ *Вербное воскресение*-ს უწოდებენ).

ბარტყულა – კუნკული (ბერძ. საბურველი), თავსაბურველი, ქული, რომელსაც ატარებენ მონაზვნები დიდი სქემის შემოსვის შემდეგ. მას ახურავენ ბარტყულას შემდეგი სიტყვებით: „იმოსება უბოროტობის ბარტყულით, მხსნელი სასოების ჩაფხუტით“.

ბარტყულას ატარებენ: მღვდელმონაზონი, არქიმანდრიტი, ეპისკოპოსი, პატრიარქი, რადგან თითოეულ მათგანს თავ-თავის დროს შემოსილი აქვთ დიდი სქემა. ბარტყულა არის სიმბოლო სასოების ჩაფხუტისა.

ბარძიმი – საეკლესიო წმინდა ჭურჭელი, დამზადებულია უჟანგავი ან ძვირფასი ლითონისაგან, მაღალფეხიანი (ძველად უფეხო იყო) თასი, სასმისი, რომელიც სიმბოლურად აღნიშნავს იესო ქრისტეს ვნებას, ვნების თასს, რომელიც მან შესვა (მათე, 200, 22; 26, 39). ბარძიმი გამოხატავს იმ თასსაც, რომელიც იესომ მიაწოდა თავის მოწაფეებს საიდუმლო სერობაზე (ნათქვამია ლოცვაში ახალი ბარძიმის კუროთხევის დროს).

სეფისკვერის კვეთის დროს ბარძიმში თავსდება პური და წყალმერეული ღვინო, რომლებიც ლიტურგიაზე სულიწმიდის მოხმობით გადაიქცევა ქრისტეს სისხლად და ხორცად, რომლითაც ეზიარება სამღვდელოება და მრევლი.

ბასილა – საახალწლო კვერი, კაცის სახის ფორმისა, რომელსაც საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში აცხობდნენ ბასილი დიდის საპატივცემულოდ (ხსენება 1 იანვარს).

ბემი/ბემონი – ამადლებული ადგილი საკუროთხეველში სამღვდელო პირთა, მათ შორის ეპისკოპოსის დასაჯდომად და დასასვენებლად ლიტურგიის დროს. ბემი ამფითეატრივით შეკიბული ბაქანია აღმოსავლეთის კედელთან, ზოგიერთ ეკლესიაში კი მთელი საკუროთხეველის გარშემო. ბემის სინონიმებია: ტვიქი, ტოგუნი, ზოგჯერ კი უბრალოდ „დასაჯდომელი“ ეწოდება.

ბისონი – სამღვდელოთაგრო ზედა ტანსაცმელი, წამოსასხამი, რომელიც ცვლის ფილონს (იხ.) და აქვს იგივე სასულიერო მნიშ-

ენელობა.

არსებობს მოსაზრება, რომ ბისონი ქრისტიანმა იმპერატორებმა, თავისი სამეფო შესამოსელი, უბოძეს კონსტანტინეპოლის პატრიარქებს, რაც გახდა მათი განმასხვავებელი ნიშანი სხვა პროვინციების მღვდელმთავრებისაგან. ბისონი ისეთი პატივისცემით სარგებლობდა, რომ პატრიარქები მას წელიწადში მხოლოდ სამჯერ იცვამდნენ: აღდგომას, ქრისტეშობას და სულიწმიდის მოყენის დღესასწაულებზე. მეორე თვალსაზრისით, ბისონი აღნიშნავს ძაძას, ფლასს, ტომარას, უხემ ტანსაცმელს – საკოსს (=ძაძას, ტომარას), რომელიც მორჩილებისა და სინანულის სიმბოლოს წარმოადგენდა, მას იცვამდნენ ქრისტიანი მეფეები მეფეთა მეფის – ქრისტეს წინაშე თავიანთი მორჩილების გამოსახატავად. ბალზამონის (XII) მოწმობით, ბისონი მხოლოდ პატრიარქის სამოსია. უფორმობის გამო მას ხშირად „საკოსსაც“ უწოდებდნენ (ეს სახელწოდება შემოინახა რუსულმა ეკლესიამ). ეპისკოპოსებს ბისონის ჩაცმის უფლება მხოლოდ XVIII-ში დართეს. აღდგომას იცვამენ თეთრ ბისონს, ხოლო ვნების შვიდეულში – შავს. ბისონი აღნიშნავს სამგლოვიარო ძაძას და მოგვაგონებს იმ მეწამულ სამეფო მანტიას, რომლითაც დაცივნით შემოსეს ქრისტე და ეკლის გვირგვინი დაადგეს ჯვარცმის წინ.

ბროსპორი//ბროსპორაჲ (ბერძ.) – იხ. სეფისკვერი.

ბრწკალი//ვარსკვლაჲ – საეკლესიო ჭურჭელი. შედგება ორი რკალისაგან, რომლებიც შეერთებულნი არიან ჭანჭიკით ისე, რომ შეიძლება მათი დაკეცვა და გაშლა ჯვარისებურად. ბრწკალი იდგმება ფეშხუმზე იმისათვის, რომ ფეშხუმის პერექელის ანუ დაფარნით დაბურვის დროს იგი არ შეეხოს ტარიგს, რომელიც ფეშხუმზე არის დალაგებული, და არ აირიოს მისი ნაწილები.

ბრწკალზე გამოსახულია ქრისტე ან ჯვარი. ბრწკალს ვარსკვლაჲსაც უწოდებენ, რომელიც გამოხატავს იმ ვარსკვლავს, რომელმაც მოგვები მიიყვანა იესო ქრისტეს შობის ადგილას (მათე 2, 9-11).

ბრწყინვალე შვიდეული – აღდგომის კვირიაკე. აღდგომის დღიდან ვიდრე შაბათამდე თითოეულ დღეს „ბრწყინვალე“ ეწოდება. „ბრწყინვალე ორშაბათი“, „ბრწყინვალე სამშაბათი“ და ა.შ. „ბრწყინვალე შაბათამდე“.

ბუნიობა – დღისა და ღამის ხანგრძლივობის ტოლობა წელიწადში ორჯერ: გაზაფხულზე (20-21 მარტი) და შემოდგომაზე (23

სექტემბერი). გაზაფხულის ბუნიობაზე არის დამოკიდებული ადღ-გომის დღესასწაულის გამოანგარიშება.

განატეხი – ნაკურთხი პურის – სეფისკვერის ის ნაწილი, რომელიც მისგან შესაწირავი „კრავის“ – ოთხკუთხედი საუფლო ნაწილის ამოღების შემდეგ დარჩება. ტერმინი ჯერ კიდევ ძველი აღთქმის წიგნების ქართულ თარგმანებში არის დადასტურებული: „შეიწიროს იგი... მსხუერპლი განატეხთაი შესაწირავი სულად სულნელად ღმრთისა“ (ლევიტ. 6,21). „განატეხი“ ხშირად იხმარება ჟამისწირვის შესრულების რიტუალში: „ძმათა მიიღონ განატეხი და ირღუნან ეკლესიასავე...“ („დიდი სვინაქსარი“ – H 2211, 125r); „და მიეცეს ერსა განატეხი“ (იქვე, 147r) და სხვ.

განატეხი ურიგდებათ მორწმუნეებს ჟამისწირვის დასრულებისას, რომელიც მათ უნდა მიიღონ მხოლოდ უზმოზე ეკლესიაშივე – მისი წაღება სახლში აკრძალულია. იგი არ ეძლევათ ურწმუნოებს და სასჯელდადებულ მორწმუნეებს.

განახლება – იხ. სატფურება, ეკლესიის კურთხევა.

განბანვა – ნათლისცემის დროს წასმული წმიდა მირონის ჩამობანა. ძველად ახალმონათლული 7 დღის განმავლობაში ატარებდა თეთრ ტანსაცმელს, მარხულობდა, ლოცულობდა და არ იცილებდა წმიდა მირონს. მხოლოდ მერვე დღეს ჩამობანდა მღვდელი ლოცვის შემდეგ სხეულის იმ ნაწილს, რომელსაც მირონი წაეცხო.

ამჟამად განბანვა ხდება თბილი წყლით თითქმის მირონის წასმისთანავე, სახელდობრ, სახარების წაკითხვისა და კვერქის შემდეგ.

განგება (ბერძ. აკოლუთია) – განგება ეწოდება ყოველგვარი საეკლესიო რიტუალის შესრულების წესსა და თანმიმდევრობას: მაგ. „განგებაი აიაზმადისი“, „განგებაი ეკლესიის კურთხევისა“, განგებაი წმიდა გიორგის დღესასწაულისა, „განგებაი კკრასძალთა და საუფლოთა დღესასწაულთაი“ (კურთ. Sin. 73, 94v). „სამხრად ყოველი განგებაი მოწამეთაი“ („დიდი სვინაქსარი“ Ath. 307r-v) და სხვ. განგებანი შეტანილია ტიპიკონებში, სვინაქსარებში, საღვთ-სასწაულოებში, კურთხევანში და სხვ.

განზაფება – ევქარისტიული ღვინისათვის წყლის შერევა. „მღვდელმან მოიღოს წმიდაი ბარძიმი, შთაასხას ღვინომან ზედაშე ღვინოდ და განაზაფის წყლითა“ (გერმანე კონსტანტინეპოლელი, სახისმეტყველებითი განმარტება საღმრთო ლიტურგიისა, თბ.,

2002, გვ. 14). „განზავებად იგი ღვინისა და წყლისა – სისხლი იგი არს და წყალი, რომელი გარდამოკდა გუერდისაგან მისისა, რაჟამს უგმირეს ლახურითა ჯუარსა ზედა” (იქვე, გვ. 14).

„განმანათლებელი“ – ლიტურგიკული ტერმინი, იხ. „ხუედრნი“.

განტევებად (ბერძ. „აპოლუსის“) – ღვთისმსახურების დამთავრების შემდეგ ხუცესის მიერ ლოცვის წარმოთქმა, რომელიც მორწმუნეებს აუწყებს, რომ შეუძლიათ ეკლესიიდან გასვლა. ლოცვას ეწოდება „ლოცვაი ერის განტევებისაი” (მორწმუნეებს არა აქვთ უფლება გავიდნენ ეკლესიიდან თვითნებურად).

განტევება ხდება აგრეთვე ღვთისმსახურების ნაწილის დამთავრების დროსაც. მაგ. პროსკომიდიის განტევება და სხვ.

განცხადება (ბერძ. ეპიფანია, თეოფანია) – იხ. ნათლისღება უფლისა.

„განცხნაი“ – მარხვის გაუქმება, გახსნილება.

გარდამოხსნა – ჯვარცმული ქრისტეს ჯვრიდან ჩამოხსნის (ძვ. გარდამოკსნა) მომენტი, რომელიც ოთხივე სახარებაშია აღწერილი (იოანეს სახარების მიხედვით, მონაწილეობდნენ იოსებ არიმათიელი და ნიკოდიმოსი, ხოლო დანარჩენი სამი სახარება მხოლოდ იოსებს ასახელებს). „გარდამოხსნის” სიუჟეტი გამოსახულია ფერწერულ ტილოზე, არის მისი ჭედურული გამოსახულებაც, ნაქარგობაც.

„გარდამოკსნა” იგივე არდაგია, რომელიც წარმოადგენს თეთრ ტილოს, რომელშიც ქრისტე „შეგრაგნეს”, ოღონდ ყოველგვარი ნახატების გარეშე. არდაგზე „გარდამოხსნის” გამოხატვა გვიანდელი მოვლენაა, ხოლო მისი გამოსვენების ცერემონიალი, რომელიც სრულდებოდა ეკლესიის შუაგულში დიდი პარასკევიდან დიდი შაბათის შუალამის ჟამამდე მორწმუნეთა საამბორებლად, XVII-დან ჩნდება კონსტანტინეპოლის წმ. სოფიის ტაძარში და გადავიდა სხვა ქრისტიანულ ქვეყნებში.

გვირგვინი – საქორწინო თავსადგამი, რკალისებური ჯვრიანი ფორმებით, დასაქორწინებლებს ახურავდნენ ეკლესიაში. საქორწინო რიტუალს კი „გვრგვინთა კურთხევა” ეწოდებოდა.

გინგილა – ღიაკონის სამოსლის ნაწილი, საღიაკენე ოლარი, ბრტყელი სარტყლის ფორმის სამკაული, რომელიც წინ და უკან აქვს ჩამოშვებული ღიაკონს მთელი ტანის სიგრძეზე. ღვთისმსახურების დროს ღიაკონი გინგილას იკეთებს მარცხება მხარზე.

დაბეჭდვა – განტეკების ლოცვა, ლოცვის დასრულება განტეკებით, ჯვრის გარდასახვით და „ამენ“-ის თქმით. „შემდგომად განყოფისა ეგვიპტარიისა მის ეკლოგიისა იქმნების სრულადი დაბეჭდვა“ (შიომღვ. ტიპიკონი, 13, Xს). „დაბეჭდვა მღვდელმთავრისა მიერ მოასწავებს გულვებადსა მოსლვასა, გინათუ ორთა ბუნებათა (ღმრთეებისა და კაცებისასა) ცხადპყოფს რიცხუ თითთა“ (გერმანე კონსტანტინეპოლელი, 40).

დაღმატიკი – გრძელსახელოებიანი სტიქარი, ბიზანტიელ იმპერატორთა ერთ-ერთი სამოსი, რომელიც ჰგავს სამღვდელმთავრო საკოსს ანუ ბისონს. მზადდებოდა მდიდრული ქსოვილისაგან და იმკობოდა ოქროთი და ძვირფასი თვლებით.

ხატების ფერწერაში ამ სამოსით ხშირად გამოსახულია იესო ქრისტე, როგორც მეფე და მღვდელმთავარი, აგრეთვე – ღვთისმშობელი – დედოფლის სახით.

დამხედვარი – ზედამხედველი ანუ ეპიტირიტისი (ბერძ.) ეწოდებოდა მონასტერში მონაზონს, რომელსაც ევალებოდა თვალყური ეღვენებინა წესრიგისათვის მონაზონთა შორის სატრაპეზოში პურობის დროს. „ეპიტირიტისი, რომელ არს დამხედვარი, იარეზობდის ტაბლათა ზედა და ამცნობდეს ძმათა ღუმილსა“ (დიდი სვინაქსარი, H 2211).

„დაცადებად საქმისა“ – უქმობა, საქმიანობის შეჩერება. „ხოლო საქმესა დავაცადებთ ვიდრე სამხრამდე“ (დიდი სვინაქსარი, Ath. 30, 8v).

დედათღიაკონი – ეკლესიის დასის წვერი ქრისტიანობის მოციქულთა დროიდან, რომელიც დანიშნული იყო ეკლესიის მრევლში შემაჯავლი მორწმუნე ქალების ზედამხედველად. მოციქული პავლე რომაელთა მიმართ ეპისტოლეში ახსენებს დედათღიაკონ ფიბას.

მოციქულთა დადგენილებით ამ თანამდებობაზე უნდა აერჩიათ უმანკო ქალწულები ან, უკიდურეს შემთხვევაში, კეთილმსახური ქვრივები, რომლებიც მხოლოდ ერთხელ იყვნენ გათხოვილნი. იგი არ უნდა ყოფილიყო 40 წელზე ახალგაზრდა. ისინი ამზადებდნენ ქალებს მოსანათლაგად, როგორ უნდა ეპასუხნათ მღვდლის შეკითხვებზე, როგორ უნდა მოქცეულიყვნენ ნათლისღების შემდეგ. ასევე ეხმარებოდნენ მღვდლებს ქალების ნათლობის დროს და მირონს აცხებდნენ მათ მღვდლების ნაცვლად, გარდა შუბლისა, ისინი ზრუნავდნენ ქალებისათვის საქველმოქმედო საქმეებზე და

სხვ. ქრისტიანობის პირველ პერიოდში, როგორც საეკლესიო დასის წევრი, იკურთხებოდა განსაკუთრებული ხელის დადების წესით. დედათღვინის მსახურება აღმოსავლეთის ეკლესიებში შეწყდა XIII-ში, ხოლო დასავლეთში – IX-ში.

დეკანოზი (ბერძ. პროტოპრესვიტერი) – 1. მთავარი მღვდელი ეკლესიაში, ეკლესიარზი.

ქართულ მონასტრებში – მღვდელმონაზონთა და მგალობელთა უფროსი, მეორე პირი მონასტრის წინამძღვრის შემდეგ, მისი თანაშემწე ღვთისმსახურების ჩატარების დროს.

სახელწოდება გვიჩვენებს, რომ უძველეს მონასტრებში დეკანოზი 10 მონაზვნის მეთაური უნდა ყოფილიყო (ბერძ. „დეკა“ = 10-ს).

ღიაკონი (ბერძ.) – მღვდლის თანაშემწე ქიროთესით (იხ.) ხელდასმული სასულიერო პირი სასულიერო იერარქიის პირველ, ყველაზე დაბალ სამღვდლო ხარისხში.

უძველეს ქრისტიანულ ეკლესიაში ეს თანამდებობა მოციქულთა ინიციატივით წარმოიშვა. იერუსალიმის ტაძარში 7 ღიაკონი იყო, რომელთაც თავიდან მორწმუნეთა და ეკლესიას შორის სამეურნეო საქმეების მოგვარება ევალებოდათ, ხოლო შემდეგ მათ ფუნქციებში შევიდა ღვთისმსახურების დროს მორწმუნეთა დგომა-ქცევასათვის თვალყურის დევნება და ეპისკოპოსისათვის მოხსენება. ისინი განაგებდნენ ეკლესიის ქონებას, ანაწილებდნენ მოწყალეებს, ზრუნავდნენ ობლებზე, ქვრივებზე და ა.შ.

ღიაკონები ასრულებდნენ შუამავლის როლს სამწყსოსა და ეპისკოპოსებს შორის, ამიტომ მათ ეპისკოპოსის მოციქულებს და ანგელოზებსაც ეძახდნენ. დღეს ღიაკონი მღვდლის (ხუცესის) თანაშემწეა ღვთისმსახურების დროს. თვით ღიაკონს ამ რიტუალის შესრულების უფლება არა აქვს, ხოლო მღვდელი ამ რიტუალს ღიაკონის გარეშე ასრულებს, რამაც ღიაკონების რიცხვის შემცირება გამოიწვია.

ღიაკონთა შორის უპირატესს მთავარღიაკონი ეწოდება. მისი შესატყვისი სამრევლო ეკლესიაში პროტოღიაკონი (ბერძ.), ხოლო მონასტერში – არქიდიაკონი და ეფროღიაკონი (ბერძ.). ხშირად ორივეს შესატყვისად ქართულში მთავარღიაკონს ხმარობენ. ღიაკონზე დაბალი საფეხურია კერძო-ღიაკონი (ბერძ. ჰიპოდიაკონი), რომლის ძველი სახელწოდება იყო „კანანანი“ (კანონარქი – საგალობელი კანონის დამწყები). იგი ეკლესიაში მკითხველი იყო და

მგალობლებს საგალობლის ხმას მიანიშნებდა (კანანახი - კარნახი).

„დიდებზე ჩამოსვლა“ – იხ. კალმასობა.

დიდი აიაზმა – წყალი, რომელიც რჩება ემბაზში ერმის ნათლის-ღების შემდეგ (Гр. Дьяченко, Полный Церковно-Славянский словарь, М., 1993). აიაზმა.

დიდი დიდებისმეტყველება – იხ. ანგელოზთა გალობა.

„დიდი გამოსვლა“ – გადასვენება წმინდა ძღვენისა სამსხვერპლოდან ტრაპეზზე ლიტურგიის დროს.

დიდი მარხვა//დიდმარხვა – იხ. მარხვა.

დიდი ოთხშაბათი – იხ. ვნების კვირა.

დიდი ორშაბათი - იხ. ვნების კვირა.

დიდი პარასკევი - იხ. ვნების შვიდეული, კვირა.

დიდი სამშაბათი - იხ. ვნების კვირა.

დიდი სქემა - იხ. ანგელოზებრივი სახე („დიდისა ამის და ანგელოზებრივისა სქემისა...“ (Sin. 73, 64r - კურთხევანი).

დიდი შაბათი - იხ. ვნების შვიდეული, ვნების კვირა.

დიდი შვიდეული - იხ. ვნების შვიდეული, ვნების კვირა.

დიდი ხუთშაბათი - იხ. ვნების კვირა, საიდუმლო სერობა.

დიკირი (ბერძ.) – ორსანთლიანი შანდალი, რომელიც იხმარება ეკლესიაში სამღვდელმთავრო ღვთისმსახურების დროს.

დიპტიქონი (ბერძ.) – ორი დასაკეცი დაფა, შეერთებული თასმით ან ზონრით, წიგნის მსაგვსად აკინძული, გარედან გლუვი ან ჩუქურთმებით შემკობილი, შიგნიდან კი სანთლის ფენით დაფარული და ირგვლივ ნაპირებზე წერილი ამობურცული კანტით შემოვლებული, რომელზედაც შეიძლებოდა ფოლადის წვეტიანი ჩხირით წერა. დიპტიქონებს აშხადებდნენ ხისაგან, ძვლისაგან ან ლითონისაგან.

დიპტიქონები საწერ წიგნებს წარმოადგენდა რომის წარმართულ იმპერიაში. არსებობდა ორდაფიანი (დიპტიქონი), სამკარიანი და მეტიც (მათ ტრიპტიქონი, ტეტრაპტიქი და ა.შ. ეწოდებოდათ).

ქრისტიანობის გამარჯვების შემდეგ იგი საეკლესიო მომხარებისათვის გამოიყენებოდა. მას ხმარობდნენ სახარების გარეკანისათვის, საკურთხეველის მოსართავად, მაგრამ ძირითადად კი – საღვთისმსახურო ლოცვების, მიცვალებულთა და ცოცხალთა მოსახსენებლების ჩასაწერად და საკითხავად (ე.ი. სინოდიკონები). იგი სამი სახისა იყო: 1. საეპისკოპოსო დიპტიქები ადგილობრივ

იერარქია მოსახსენებლად; 2. ცოცხალ პირთა (მეფეების, იერარქთა, შემომწირველთა) მოსახსენებლად; 3. მიცვალებულ საეკლესიო მოღვაწეთა და ქველმოქმედთა მოსახსენებლად. ისინი ხშირად მორწმუნეთა და მღვდელმსახურთათვის ხატების მაგივრობასაც ასრულებდნენ სალოცავად. ასეთ ფუნქციას ხელი შეუწყო ხატმებრძოლობამ. დიპტიქების ხმარება გაგრძელდა XVIIს-მდე. ქართული წყაროებიდან იგი იხსენიება „იერუსალიმის განჩინების“ ქართულ თარგმანში (იხ. ამ ძეგლის გამოცემის გვ. 327), აგრეთვე კურთხევებში (A72, 425r).

ეგზარქოსი (ბერძ.) – მაღალი წოდების სასულიერო პირი, რომელიც მართავს ადმინისტრაციულ-ეთნიკურად განსხვავებულ დიდ საეკლესიო ეპარქიას სახელმწიფოში.

საქართველოს რუსეთთან შეერთებისა და ქართული ეკლესიის ავტოკეფალიის გაუქმების შემდეგ, 1811 წელს დაარსდა საქართველოს საეგზარქოსო და მმართველად დაინიშნა ეგზარქოსი, რომელსაც ჰქონდა წოდება ქართლისა და კახეთის მიტროპოლიტისა, შემდეგ არქიეპისკოპოსისა (მთავარეპისკოპოსისა).

საქართველოს პირველ ეგზარქოსად დაინიშნა ეროვნებით ქართველი – ვარლამ ერისთავი (1811-1817წწ.), ხოლო შემდეგ ინიშნებოდნენ მხოლოდ რუსი ეროვნების ეგზარქოსები (1817-1917წწ.).

ეკლოგია (ბერძ. – კურთხევა, დალოცვა) – ეკლესიაში ნაკურთხი სეფისკვერი, წყალი და სხვ., რომლის ნაწილსაც აძლევდნენ მორწმუნეებს სახლში წასადებად.

ეკლოგია პირველად პავლე მოციქულის კორინთელთა მიმართ მეორე ეპისტოლეში გვხვდება: „და დაამტკიცონ პირველ აღთქმული იგი ეკლოგია, რადთა ესე განმზადებულ იყოს, ვითარცა ეკლოგია და არა ვითარცა ანგარება“ (9,5). ხშირად იხმარება იგი ქართულ ორიგინალურ მწერლობაში. მაგ. „ოდეს მიჰყვანდა წმიდად აბიბოს, დაემთხვია მას მოციქული ნეტარისა სვეტონ მესუეტისაჲ... და მისცა წიგნი, ეკლოგია და კუერთხი“ (ძეგლები, I, 243).

ეკპარისტია (ბერძ. მადლობა) – იხ. ზიარება.

ეკპოლოგიონი (ბერძ.) – იხ. კონდაკი; ლოცვანი.

ეკვადრი//ეკუტერი – 1. მცირე სამლოცველო სახლი, ხატებით შემკული, რომელიც იგებოდა იმ ადგილებში, სადაც ეკლესია არ იყო და მღვდელს შეეძლო მწუხრის, ჟამნობის, პარაკლისის და სხვ. სახის ღვთისმსახურება შეესრულებინა. ლიტურგიის შესრულება

არ არის ნებადართული.

2. ეკლესიაზე მიშენებული ან ცალკე მდგარი მცირე სამლოცველო, ეკლესია, რომლებსაც აგებდნენ დიდი ფეოდალები კერძო სამლოცველოდ და საგვარეულო საძვალედ. მოგვიანებით (XVს-დან) საქართველოში მომრავლდა მთავარი ეკლესიისაგან დამოუკიდებელი ეკვდერები, სადაც სრულდებოდა პატრონის სახელზე ღვთისმსახურება ეკვდერის წინამძღვრის მიერ.

ეკლესია (ბერძ.) – 1. ქრისტიანული სარწმუნოების აღმსარებელ-მორწმუნეთა საზოგადოება, რომელიც აერთიანებს მსოფლიოს ყველა ქვეყნისა და ეროვნების ქრისტიანს. კათოლიკე (მსოფლიო) ქრისტიანული ეკლესია არის „ერთიანი, განუყოფელი და განუწყვლადი“ (კვიპრიანე კართაგენელი, IIIს.); პავლე მოციქულის სიტყვებით, ეკლესია ქრისტეს სხეულად (გვამად) იწოდება: „...ადვასრულებ დაკლებულთა მათ ჭირთა ქრისტესთა ჳორცითა ჩემითა გუამისათჳს მისისა, რომელ არს ეკლესია“ (კოლას. I, 24).

2. საეკლესიო ნაგებობა, ტაძარი ღვთისა, „სახლი უფლისა“, რომელშიც იკრიბებიან მორწმუნენი საღვთო მადლის მისაღებად, ზიარებისა და სხვა საიდუმლოთა აღსასრულებლად, უფლისადმი ლოცვების აღსავლენად.

ემბაზი (ბერძ.) – სანათლავე საეკლესიო სათავსი ნათლისღების რიტუალის შესასრულებლად, ქვის, ლითონის ან ხის ჳურჯელი მართლმადიდებლურ და კათოლიკურ ეკლესიებში.

მღვდელი მოსანათლაჲად ბავშვს სამჯერ ჩაუშვებს ემბაზში ისე, რომ წყალმა დაუფაროს ტანი. „ემბაზით აღმოშობილი“ ან „ემბაზის შვილი“ ნიშნავს მონათლულს, ქრისტიანს, ხოლო „ემბაზით მშობელი“ – ნათლიას.

ენკენია (ბერძ. - „განახლება“) – იხ. სატფურება (კურთხევა ეკლესიისა)

ენკომია (ბერძ.) – იხ. შესხმა.

ენკრატისი (ბერძ.) – სქემოსანი მონაზონი ქალი „რომელმან მონაზონებისა, გინა ენკრატისობისა აღთქუმად უარყოს, ჟამი იგი მრუშობისა ცოდვისაიდ აღასრულოს“ (მცირე სჯულისკანონი, გა-მოც. გვ. 80).

ერგასისი (= 50-ს) – სულიწმიდის მოფენის დღესასწაული, იხ. მარტვილია.

ეპიტრაქილიონი (ბერძ.) – მღვდლის შესამოსელი, ოლარი. „ეპიტრაქილიონი იგი – ოლარი მღვდლისაიდ – ფაკიოლისა მის

სახე არს, რომელი მოსდგა მღვდელმოდღუარმან მან უფალსა და მიიზიდვიდეს წარდგინებად პილატესსა” (გერმანე კონსტანტინე-პოლელი, სახისმეტყველებითი განმარტება საღმრთო ლიტურგიისა, გვ. 13).

ეპიტირიტიისი (ბერძ.) - იხ. დამხედვარი.

ეპიტროპოსი (ბერძ.) - იხ. იკონომოსი, მნე.

ერთშაბათი - კვირა დღე.

ვაჟინარი (ბერძ.) - მემარნე, ღვინის მწვე.

ვედრუბანი - კვერეკისი მუხლები.

ვნების კვირიაკე, შვიდეული - ვნების შვიდეული ბზობის კვირიაკესა და ქრისტეს აღდგომას შორის, რომლის თითოეულ დღეს ეწოდება: დიდი, წმიდა:

1. დიდი ორშაბათი (ანუ წმიდა ორშაბათი) - ამ დღეს ეკლესია მოიხსენიებს იესო ქრისტეს სასწაულს ლედვის ხის გახმობასთან დაკავშირებით (მათე, XXI, 18-22).
2. დიდი სამშაბათი (ანუ წმიდა სამშაბათი) - ქრისტეს უკანასკნელი საუბრები მოწაფეებთან და უკანასკნელი იგავის (მათე, XXI, 1-13) მოხსენიება.
3. დიდი ოთხშაბათი (ანუ წმიდა ოთხშაბათი) - ქრისტეს ბეთანიაში, სვიმონ კეთროვანის სახლში ყოფნის მოხსენიება.
4. დიდი ხუთშაბათი (წმიდა ხუთშაბათი) - საიდუმლო სერობის მოხსენიება.
5. დიდი პარასკევი (წმიდა პარასკევი) - ქრისტეს ჯვარცმის, გარდამოხსნის და დასაფლავების მოხსენიება.
6. დიდი შაბათი (წმიდა შაბათი) - ქრისტეს მკვდრეთით აღდგომის წინა დღის მოხსენიება.
7. აღდგომა - იესო ქრისტეს მკვდრეთით აღდგომის მოხსენიება და ზეიმი.

ზატიკი - 1. დღესასწაული, რომელიც უკავშირდება ებრაელთა ეგვიპტელთა მონობისაგან განთავისუფლების მოგონებას (პასეჟი).

2. აღდგომის დღესასწაული.

3. აღდგომა - ამადლება - მარტვილიის დღესასწაულთა საგალობლების წიგნი, გაგრძელება მარხვანისა.

4. 50-დღიანი პერიოდი აღდგომის ორშაბათიდან მარტვილიის ორშაბათამდე (ზატიკობა) და ამ პერიოდის მასალის შემცველი წიგნი.

5. ზატიკი, როგორც დამოუკიდებელი მნიშვნელობის ტერმინი, ღვთისმსახურებაში დამკვიდრდა XI-დან, მანამდე კი მარხვანი და ზატიკი გაერთიანებული იყო ერთ წიგნში, რომელსაც „ხუედრნი“ ეწოდებოდა. „ხუედრნი“ დარჩა საგალობელთა ერთი ჯგუფის აღსანიშნავად.

ზეღაშე – ზიარების მოსამზადებლად საჭირო წმიდა ღვინო, მოხდილი ქვევრის ზედა ნაწილიდან.

ზეწარი//ძეწარი (ბერძ. პილოლომა) – „საკურთხეველის ტრაპეზის შესამოსელი, რომელსაც აფარებენ ტრაპეზს ზემოდან და რომელიც უფრო „ინდიტის“ სახელით იყო ცნობილი“ (კ. კეკელიძე, „იერუს. განჩინება“, ლექსიკონი, გვ. 328).

ზეწარი დასახელებულია აგრეთვე სამღვდლო შესამოსელად: „შემოსად სამოსელი მღვდლობისად: კუართი, სარტყელი, ზეწარი“ („მცნებად და განგებად მსოფლიოთა ხუცესთათჳს“ (A 737, 134r-141v). „შესამოსელი იგი მღვდლობისად – კუართი, სარტყელი და ზეწარი“ (მც. სჯ. კანონის გამოც., გვ. 76).

ზიარება – ქრისტიანული ეკლესიის ერთ-ერთი შვიდ საიდუმლოთაგანი, დაწესებული თვით იესო ქრისტეს მიერ ვნების წინ, საიდუმლო სერობის დროს (მათე 26,16-20; მარკოზ 14,22-24; ლუკა 22,19-20; იოანე 6,31 და სხვ.).

ჟამისწირვის (ეკქარისტის) დროს პური და ღვინო ქრისტეს ხორცად და სისხლად გარდაიქმნება, რომლის მიღებით მორწმუნე ქრისტეს სიწმიდეს ეზიარება და თავისუფლდება ცოდვათაგან, რათა ცხონდეს საიქიოში.

მართლმადიდებლურ ეკქარისტიაში იზმარება აფუებული პური და წყალშერეული ღვინო. ზიარების საიდუმლო შეიძლება შესრულდეს მხოლოდ ეკლესიაში ლიტურგიის დროს, აუცილებლობის შემთხვევაში შეიძლება სხვაგანაც, მაგრამ უსათუოდ ნაკურთხ ოდიკზე.

თაყვანისცემა (თაგ-ყანის-ცემა) – საეკლესიო რიტუალი, თავის დაკვრით და წელში მოხრით მორჩილებისა და პატივისცემის გამოხატვა წმინდა საეკლესიო საგნისადმი (ჯვარი, ზატი და ა.შ.) ან იერარქიულად მაღლამდგომი საეკლესიო პირისადმი.

იკონომოსი – მონასტრის სამეურნეო საქმეთა გამგებელი, მნე.

კათაკმეველი – პირი, რომელიც ემზადება ქრისტიანული სარწმუნოების მისაღებად, მოსანათლადად. კათაკმეველებს უფლება

ედლეოდ, დასწრებოდნენ ზოგიერთ საზოგადო ღვთისმსახურებას თავიდან ბოლომდე (მწუხრი, ცისკარი, ჟამნობა), ხოლო ჟამისწირვას კი – განსაზღვრულ მომენტამდე. ჟამისწირვის იმ ნაწილს, რომელზედაც კათაკმეველები ესწრებიან, „კათაკმეველთა ლიტურგია“ ეწოდება. წირვის ამ ნაწილის დასასრულს დიაკონის სიტყვებისთანავე: „კათაკმეველნო, განვედით; რაოდენნი კათაკმეველნი ხართ, განვედით“, ისინი წირვას ტოვებენ. ჟამისწირვის მომდევნო ნაწილს „მორწმუნეთა ლიტურგია“ ეწოდება.

კათედრა (ბერძ. – საფარძელი, სკამი) – ეპისკოპოსის საფარძელი კათედრალურ ეკლესიაში, რომელიც დგას ეკლესიის ცენტრში ამაღლებულ ადგილზე (აგრეთვე საკურთხეველის უკან), სადაც მღვდელმთავარი ჯდება ღვთისმსახურების დროს. გადატანითი მნიშვნელობით საეპისკოპოსო ეპარქია (უწოდებენ აგრეთვე – მენაკს, მენიაკს).

2. ადგილი ქრისტიანულ ეკლესიაში, საიდანაც ქადაგებენ.

კათედრალი – საეპისკოპოსოს მთავარი ეკლესია, საკათედრო ტაძარი, ეპარქიის სასულიერო ცენტრი (საეპისკოპოსოს ზოგჯერ ორი კათედრალიც აქვს).

„კათოლიკენი“ – მოციქულთა კათოლიკე (საყოველთაო) ეპისტოლეების (7 ეპისტოლე) საერთო სახელწოდება.

კამიკლაფა (ბერძ.) - 1. ცოლოსან სამღვდელო პირთა თავსაბურავი ქუდი, კუნკული, რომელიც ეძლევა სამღვდელო პირს ხელდასხმის დროს (აღრე იგი ბიზანტიის იმპერატორთა თავსაბურავი იყო).

2. თავსაბურავი მონაზვნისა მცირე სქემის კურთხევის შემდეგ.

კანანახობა – ღვთისმსახურების დროს მგალობელთა და წიგნისმკითხველთა ხელმძღვანელობა, ლოტბარობა. იხ. კანონარქი.

კანდელაკი//კანდელაფტი – იხ. მნათე.

კანდელი (ბერძ.) – ზეთის სანათურის საერთო სახელწოდება, ჭერზე ჯაჭვით ჩამოკიდებული ლამპარი ეკლესიაში, რომელშიც ზეთი ანთია. ზოგ ეკლესიაში არის ქორაკანდელი – სასანთლეთა წრე, ერთ საკიდზე დაკიდებული რამდენიმე კანდელი.

აღაპებში ჩვეულებრივ უთითებდნენ, საკუთრივ რომელი ხატის წინ უნდა აენთოთ კანდელი და რამდენი ზეთი უნდა დაეხარჯათ.

კანკელი//იკონოსტასი – ხატებით შემკული ტიხარი, რომელიც საკურთხეველს გამოყოფს ეკლესიის ძირითადი ნაწილისაგან. მას

სამი კარი აქვს: შუაში, რომელსაც „სამეუფონი კარნი“ ეწოდება, ჩრდილოეთისა, სამსხვერპლოში შესასვლელად და სამხრეთისა – სადიაკენეში შესასვლელად.

საქართველოში უფრო გავრცელებული იყო ქვის კანკელი, იშვიათად – ხისა. კანკელს ამკობენ ორნამენტებით.

კანონარი – იერუსალიმური ტიპიკონის, განჩინების ბერძნული სახელწოდება.

კანონარქი//კანანახი – საგალობელი კანონის დამწეები საეკლესიო პირი, რომელიც საგალობელთა პირველ მუხლს ამბობს, მგალობელთათვის ნიშნის მიძევაში, საგალობლის ხმის მანიშნებელი. იხ. კანანახობა.

კანონი (ბერძ.) – 1. საეკლესიო წესი და დოგმატი, დადგენილი საეკლესიო კრებისა და უმაღლესი იერარქის მიერ.

2. 150 ფსალმუნი, გაყოფილი 20 მონაკვეთად, თითოეულს ქართულად ეწოდება კანონი, ბერძნულად - „კათისმა“.

3. საეკლესიო ცხრაოდიანი გალობა, რომელსაც „პიმნო-გრაფიული კანონი“ ეწოდება.

კატაქსია (ბერძ. „ქვევით ჩასვლა“) – ირმოსი, რომელიც იგალობება არა მარტო პიმნოგრაფიული კანონის გალობის დასაწყისში, არამედ მეორდება კიდევ საეკლესიო ტიპიკონით მითითებულ შემთხვევებში კანონის გალობების ბოლოს.

სახელწოდება მიუთითებს, რომ სამონასტრო ტიპიკონით კლიროსიდან ორივე მხრიდან გუნდები ჩამოდიან და ერთდებიან აღსავლის კარის წინ და ერთად გალობენ.

კატაქსია სრულდება ყოველი გალობის ბოლოს, ან მხოლოდ კანონის III, VI, VIII და IX გალობის შემდეგ.

კვეთა (ბერძ. პროსკომიდია) – ქრისტიანული ლიტურგიის პირველი ნაწილი, რომლის დროსაც მღვდელმსახურნი ამზადებენ ტარიგს (უსისხლო მსხვერპლს) ძღვენის შესაწირავად. სათანადო მომზადებისა და შემოსვის შემდეგ მღვდელი და დიაკონი მიდიან სამსხვერპლოსთან (სამკვეთლო, სადაც უკვე მომზადებულია წმ. ჭურჭელი. იხმარება 5 სეფისკვერი. ღვინო უნდა იყოს აუცილებლად ყურძნისა, წითელი). დასაწყისი ლოცვებისა და ასამაღლებლის შემდეგ მღვდელი იღებს სეფისკვერს მარცხენა ხელით, მარჯვენათი – ლახვარს და ჩამოაჭრის ნაწილებს ოთხი მხრიდან. ამ დროს იგი წარმოთქვამს სიტყვებს იესო ქრისტეს ვნების შესახებ. შემდეგ მოჭრის ქვედა მხარეს და სეფისკვერიდან ამოიღებს ნაწილს,

რომელსაც ეწოდება ტარიგი, დაასვენებს ფეშხუმზე, (ბეჭდით ქვე-
მოთ) და განკვეთს ჯვარედინად. ეს ჯვარცმას გამოხატავს. შემდეგ
ბეჭედს ზემოდან მოაქცევს და ლახვრით „განაღებს“ მის გვერდს
(იოანე, 19,34). დიაკონი ბარდიმში ჩაასხამს ღვინოსა და წყალს
(ღვინოზე გაცილებით ნაკლებს). ტარიგის მომზადების შემდეგ
მღვდელი „აღმოიღებს“ ნაწილებს დანარჩენი სეფისკვერებიდანაც
(ღვთისმშობლისა, წმიდა ცხრა დასისა – ანგელოზთა, ცოცხალთა
და მიცვალებულთა), აგრეთვე მრევლისაგან შემოწირული სე-
ფისკვერებიდან. ნაწილები განლაგდება ფეშხუმზე ტარიგის ირ-
გვლივ. მას მღვდელი დაფარავს ვარსკვლავით, შემდეგ ბარდიმ-
ფეშხუმს ცალ-ცალკე გადაეფარება მცირე დაფარვები, ორთავეს
კი – დიდი დაფარვა, ამ დროს მღვდელი წარმოთქვამს ლოცვას,
ევედრება ღმერთს, რომ მან დაიფაროს მორწმუნენი თავისი საფა-
რველის ქვეშ. ბოლოს მღვდელი აკმევს წმ. ძღვენს და წარმოთქ-
ვამს წინადაგების ლოცვას და სრულდება განტყვევა.

კვლარი (ბერძ.) – მეკუჭნავე (იხ.). ეს ტერმინი ამ ფორმით
გვხვდება ქართულ ორიგინალურ ძეგლებში (პეტრიწონის ტიპიკონ-
ნი, შიომღვიმის ტიპიკონი, „იოანეს და ეფთჳქეს ცხ-ში“ და სხვ.).

კერძო დიაკონი – იხ. ნახევარდიაკონი.

კვართი – საეკლესიო იერარქიის ყველა სასულიერო პირის სა-
მოსი მღვდელმსახურების დროს, იგივე სტიხარი (ბერძ.). კვართი
არის ქრისტეს სამოსელის სიმბოლური სახე. „კვართი უფლისა“,
რომელიც მცხეთელმა ებრაელებმა ჩამოიტანეს იერუსალიმიდან
ქრისტეს ჯვარცმის შემდეგ (მათ იგი ერგოთ წილისყრით) დაფლუ-
ლია სვეტიცხოვლის სვეტის ქვეშ მიწაში.

კვერექსი – მოკლე ლოცვათა წყება, რომელსაც
ღვთისმსახურების დროს წარმოთქვამს დიაკონი და მის ყოველ
მუხლზე მგალობლები მიუკებენ, ხან - „უფალო შეგვიწყალებნ“,
ხან - „მოგვმადლენ უფალო“, ბოლოს კი - „შენ უფალო“. ყოველი
ქვერექსი ბოლოვდება მღვდლის „ასამაღლებელით“. კვერექსები
სხვადასხვა სახისაა: 1. დიდი კვერექსი („დიდი მშჳღობიანი“); 2.
მცირე კვერექსი („მცირე მშჳღობიანი“); 3. თხოვნითი კვერექსი
(„მოგუმაღლენთაი“); 4. მრჩობლი კვერექსი („ზგარდამოი“).

დიდი და მცირე კვერექსები იწოდება „მშჳღობიანად“, რადგან
ორივე მათგანი იწყება მოწოდებით: „მშჳღობით უფლისა მიმართ
ვილოცოთ“.

კვერთხი – უმაღლესი იერარქის რეგალია, სპეციალური ჯოხი,

დამზადებული ძეგლის, ხის, ან ლითონისაგან, მღვდელმთავრის საკურთხეობა, რომელიც მას ეძლევა მისი კურთხევის დროს, ლიტურგიის დამთავრების შემდეგ.

კვერთხი წარმოადგენს სამწყობოზე მწვემის ძალაუფლების სიმბოლოს. იგი ეძლევა აგრეთვე არქიმანდრიტსა და მონასტრის წინამძღვარს, იღუმენს.

კირიელისონი (ბერძ. „უფალო, შეგვიწყალებ ან უფალო, წყალობა ყაჟ“) – მოკლე ლოცვა - „უფალო შეგვიწყალებ“, რომელიც ნასესხებია ძველი აღთქმის საღვთო წერილიდან.

კათაკვევლების ლოცვების შესრულების დროს დიაკონი წარმოთქვამს თხოვნა-ვედრების მთელ წყებას და ყოველი მათგანის შემდეგ გუნდი გალობს - „უფალო შეგვიწყალებ“-ს, ხოლო მრევლი იმეორებს.

„კირიელისონი“ ითქმის ყველა სახის ღვთისმსახურების დროს. თავდაპირველად ამბობდნენ 3-ჯერ, შემდეგ – 12-ჯერ, ბოლოს კი 100-ს მიადწია.

კლირიკოსი (ბერძ. „მემზრჟ“) – იხ. მემზრჟ.

კლიროსი (ბერძ. „მზარჟ“) – იხ. მზარი.

კმევა – საკმევის დაწვა და აკვამლება, რომელსაც სიმბოლური მნიშვნელობა აქვს: იგი გამოხატავს ღვთისადმი მოწოდებას, სულიწმიდის მაღლის გადმოსვლას (მოფენას), ლოცვის დიდებას და სხვ. კმევის ლოცვას მღვდელი წარმოთქვამს მსხვერპლის (სეფისკვერის) კვეთაზე. კმევას იწყებენ ან საკურთხევიდან, ან ტაძრის შუაგულიდან; აკმევენ საკურთხეველს ან მთელ ტაძარს, ზოგჯერ ტაძრის მხოლოდ გარკვეულ ნაწილს. აკმევენ მღვდელი და დიაკონი ერთად, ან ორივე – ცალ-ცალკე. კმევის დროს გამოსახება ჯვარი.

კმევის წესი ქრისტიანულ ეკლესიაში გადმოსულია ძველი აღთქმის მსახურებიდან და არსებობს მოციქულთა დროიდან (გამოცხ. 8,3).

კრეტსაბმელი (ბერძ. კატაპეტასმა) – კანკელის სამეუფო კარზე ჩამოსაფარებელი ფარდა, რომელიც ჩვეულებრივ მზადდებოდა ფარჩის, აბრეშუმის ან სხვა ძვირფასი ქსოვილისაგან. ღვთისმსახურების დროს კრეტსაბმელის გადახსნა აუწყებდა ხსნის საიდუმლოს გამოცხადებას, ღვთის ძის განხორციელებით ცათა სასუფეველის გახსნას, ხოლო დახშვა – ადამიანის ცოდვილ არსებობას, რომელიც უკარგავს მას ცათა სასუფეველის სამკვიდ-

რებელს.

„კუბოსკენილი“ – იხ. სკენილი.

კუნკული//კუნკულა – მონაზონის თავსაბურავი დიდი სქემის კურთხევის შემდეგ (მცირე სქემის კურთხევის შემდეგ მონაზონის თავსაბურავს კამიკლავა (იხ.) ეწოდება).

კურთხევა – 1. მღვდელმოქმედება, რომლის მეშვეობითაც ღვთიური მადლი გადადის პირებზე ან საგნებზე, რომელთათვისაც ეს რიტუალი სრულდება, როგორც გამაძლიერებელი, განმკურნებელი ან განმწმენდი ძალა.

კურთხევის უფლება აქვთ მხოლოდ მღვდლებსა და მღვდელმთავრებს.

2. დალოცვა, სამღვდლო პირის მიერ ჯვარის გადასახვა დასალოც პირზე ან საგანზე.

3. ხელდასხმა სასულიერო იერარქიის სხვადასხვა საფეხურზე.

4. ნებართვა, შენდობა.

ლამპარი – 1. ხელში დასაჭერი დიდი სასანთლე, ჩირაღდანი, რომელიც მიუძღვის მღვდელსა და დიაკონს დიდსა და მცირე შესვლაზე ლიტურგიის დროს.

2. ასე ეწოდება კანდელსაც, რომელსაც ანთებენ ღვთისმსახურების დროს ხატების წინ.

ლამპართა სიუხვე ღვთისმსახურების დროს მოასწავებს სულიერ სიხარულს.

მელამპრე (ბერძ. პრიმიკრიოსი) ეწოდება ლამპართა მომსახურე პირს (H 1353, 66; 85).

ლამპრობა – 1. ხალხურ-რელიგიური დღესასწაული სვანეთში, რომელიც იმართებოდა წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიებში მეზვერისა და ფარისევლის კვირიაკეს (ან 1 თებერვალს). ძველად გაგრცელებული იყო მთელ საქართველოში, ახლა მხოლოდ სვანეთში აღნიშნავენ. დღესასწაულის მიზანი იყო მოსავლიანობის, საქონლის, ადამიანის გამრავლებისა და კარგი ამინდის გამოთხოვა ღვთისაგან. ამ დღეს ყველას მოჰქონდა არყის ხის ალმოკიდებული ტოტები და ეკლესიის ახლოს დიდ ცეცხლს აჩაღებდნენ.

2. ლამპრობას „სვიმონობასაც“ უწოდებდნენ, რადგან ამ დღეს იხსენიებოდა სვიმონ ღვთის მიმრქმელი. ლამპრობა მიმრქმის რიტუალურ თავისებურებას წარმოადგენდა და მის სინონიმად მოიხსენიება (იხ. H 95, Xს. ხელნაწერი). ზოგიერთ კურთხევაში

(A 72; A 450) დაცულია „კურთხევა ლამპართა მიგებებისათა“.

ლარნაკი//ლუსკუმა – საეკლესიო ჭურჭელი, ლუსკუმა, რომელიც განკუთვნილია წმინდანთა წმიდა ნაწილების შესანახავად. ლარნაკში ჩვეულებრივ ჩასვენებულია ქსოვილზე შესრულებული „გარდამოკსნის“ ხატი, ამიტომ ლარნაკს ანუ ლუსკუმას სიმბოლურად „ქრისტეს კუბოსაც“ უწოდებენ.

ლახვარი – ჯვრის ფორმის დანა სამკუთხა თავით, გალესილი ორივე მხარეს. მისი დახმარებით ხდება სეფისკვერის (სამსხვერპლო ტარიგის) კვეთა (იხ.), შესაწირავი ძღვენის მომზადება-ამოღება და გვერდის გაღება ტარიგისა, ნაწილთა ამოკვეთა ღვთისმშობლისა და ყოველთა წმინდანთა, აგრეთვე ცოცხალ და გარდაცვლილ მოყვასთა მოსახსენებლად.

სიმბოლურად იგი განასახიერებს იმ ლახვარს, რომლითაც „განაღეს“ მაცხოვრის გვერდი ვნების დროს (იოანე 19,34).

არსებობს ლოცვა ლახვრით, სნეულთათვის წასაკითხავი: მღვდელი აიღებს ლახვარს, ჯვარს გამოსახავს იმ ადგილას, სადაც ავადმყოფს სტკივა და წაიკითხავს სათანადო ლოცვას კურთხევიანიდან.

ლექციონარი – ქრისტიანული სამრევლო და სამონასტრო ღვთისმსახურებაში სხვადასხვა დღესასწაულისა და ღვთისათვის დაწესებული წეს-განგება საკითხავებითურთ ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. არსებობდა ლექციონარების შედგენის სხვადასხვა სისტემა და ტრადიცია: საბაწმიდის, იერუსალიმის, კონსტანტინეპოლისა და სხვ.

ქართული ლექციონარების უძველესი რედაქციების ფრაგმენტები შემონახულია „ხანმეტ“ და „ჰაემეტ“ პალიმფსესტებში (V-VIII სს.). ლექციონარების ის რედაქცია, რომელსაც „ქართულ ლექციონარსაც“ უწოდებდნენ, არის „იერუსალიმის კანონის ანუ განჩინების“ ბერძნულიდან თარგმნილი ძველი და ასახავს ღვთისმსახურების იერუსალიმურ წესს V-VIII სს. მანძილზე. ქართული თარგმანის მიხედვით წარმართავდნენ ღვთისმსახურებას საქართველოს ეკლესიებში X ს. დასასრულამდე, ვიდრე იგი კონსტანტინეპოლის ტიპიკონის ტრადიციებზე გადავიდოდა („ღიღი სვინაქსარი“).

ლიტანია – საყოველთაო ლოცვა ჯვრებით, საეკლესიო დროშებით, სანთლებითა და ხატებით, საზეიმო გალობით ეკლესიის გარეშემოვლა.

ლიტანია სრულდება აღდგომის ცისკრის ჟამისწირვის წინ, ტაძრის დღესასწაულზე და სხვა განსაკუთრებულ შემთხვევებში.

ძველ ქართულ ლიტურგიკულ ძეგლებში „ლიტანიისად“ ეწოდება „განსატევებელ ტროპარს“, რომელიც იგალობოდა მწუხრისა და ცისკრის ლოცვების ბოლოს. ამ განსატევებელ ტროპარს მოსდევდა ეკლესიის საზეიმო გარშემოვლა.

გარშემოვლისას განუწყვეტლივ იგალობოდა განტევებითი ტროპარი, ეკლესიაში დაბრუნების შემდეგ კი სრულდებოდა მწუხრის (ან ცისკრის) განტევება.

ლიტურგია//ლიტურდია (ბერძ. „საზოგადო მსახურებ“) – ქრისტიანული ღვთისმსახურების უმთავრესი სახე, რომელიც ძირითადად გულისხმობს საღვთო ძღვენის კურთხევას და ზიარებას.

ლიტურგია, სახარების თანახმად, დაწესებულია თვით მაცხოვრის მიერ საიდუმლო სერობაზე (მათე 26,20-30 და სხვ.).

ლიტურგიის საყოველთაო წესები საბოლოოდ ჩამოყალიბდა IV-ს-ში. სხვადასხვა დროს გავრცელებული იყო ლიტურგიის წესების სხვადასხვა რედაქცია: მოციქულთა – იაკობის, მარკონის, პეტრესი; ეკლესიის მამათა - ბასილი დიდის (+379წ.), იოანე ოქროპირისა (+407წ.) და გრიგოლ რომის პაპისა (–604წ.). ლიტურგიის სახელმძღვანელო წიგნს კონდაკი ანუ ჟამისწირვა ეწოდებოდა. ლიტურგიას ასრულებს მღვდელმთავარი ან მღვდელი. ლიტურგია 3 ნაწილისაგან შედგება: 1. პროსკომიდია (კვეთა); 2. კათაკმეველთა ლიტურგია; 3. მორწმუნეთა ლიტურგია.

ლიტურგია სრულდება წლის ყველა დღეს, გარდა დიდი პარასკევისა, ყველიერის ოთხშაბათისა და პარასკევისა...

ძველ ქართულში ლიტურგიის აღმნიშვნელ ტერმინად იხმარებოდა „ჟამისწირვა“ ან მოკლედ „წირვა“ (იხ. ჟამისწირვები: ბასილი დიდისა, იოანე ოქროპირისა და ა.შ.).

ლიტურგიკა (ბერძ.) – ქრისტიანული სასულიერო მწერლობის დარგი, რომელიც შეისწავლის ქრისტიანულ ღვთისმსახურებას, იკვლევს მის თეორიულ საფუძვლებს, განვითარების ისტორიულ პროცესებს და ტრადიციებს, საეკლესიო დღესასწაულების ციკლებს, ღვთისმსახურების შესრულების წესსა და რიგს და ა.შ.

ლიტურგიკა, როგორც სამეცნიერო დარგი, ჩამოყალიბდა XVIII-ს-ში სასულიერო მოღვაწეთა თხზულებებისა და მრავალფეროვანი ლიტურგიკული კრებულების საფუძველზე.

ქრისტიანული ღვთისმსახურების სამმა ძირითადმა ელემენტმა – საკითხავებმა, ლოცვებმა და საგალობლებმა – განაპირობა ლიტურგიკული წიგნების სპეციფიკა.

ლიტურგიკა, როგორც დისციპლინა, ორ ნაწილად იყოფა: საზოგადო და კერძო ლიტურგიკად. პირველის საგანია ღვთისმსახურების საფუძვლები საზოგადოდ, წარმოშობის ისტორია, ღვთისმსახურების შემადგენელი ნაწილები – საეკლესიო საიდუმლოთა, ლოცვათა, საგალობელთა, საკითხავთა სახეები, აგრეთვე ეკლესიის მსახურთა, მათი სამოსელის და წმ. ნივთებთან დაკავშირებული საკითხები. კერძო ლიტურგიის საგანია ცალკეული ღვთისმსახურების განგება.

ლოცვა – გონებით შეერთება ადამიანისა ღმერთთან, მოკრძალებული თხოვნა-ვედრება და ქება-დიდება ღვთისა. ბასილი დიდის სიტყვებით „ლოცვა უბნობა არს გონებისა ღმრთისა მიმართ“ (A 81). ლოცვა ქრისტიანულმა ეკლესიამ მექვიდრეობით მიიღო ძველი აღთქმის წიგნებიდან. მანვე ჩამოაყალიბა ლოცვის შესრულების ზოგიერთი აუცილებელი წესი, განსაზღვრა მისი დაწყების დრო, პერიოდულობა და სახეები. ქრისტიანობის მთავარი ლოცვაა „მამაო ჩუენო“. ქრისტიანული ლოცვის ელემენტები ნასესხებია იუდაისტური კულტურისაგან (ლოცვისას ფეხზე დგომა, ხელების აპყრობა, მუხლმოდრეკა). პირჯვრის წესი კი მომდინარეობს მოციქულთა დროიდან.

ლოცვა სამი სახისაა: დიდებისმეტყველებითი, მადლობითი და თხოვნითი. ქრისტიანის პირადი ლოცვების კრებულს ეწოდება „ლოცვანი“, ხოლო საზოგადო ღვთისმსახურებაზე წარმოსათქმელი ლოცვები მრავალფეროვანია და შეტანილია: ჟამნში, კონდაკში, კურთხევანში, სადღესასწაულო თვენში, მარხვანში, ზატიკში და სხვ.

ღხინების ლოცვა – სრულდება ქრისტიანობის უარისყოფითა ისევე ქრისტიანობაზე დაბრუნებისას მიღების წესის შესრულების დროს („ღხინება“ ნიშნავს „განწმენდას“).

მადლი – დაუსაბამო თვისება ღვთისა, რომელიც მჭლავნდება ადამიანის ცხოვნებისა და ცოდვილთა შეწყალების სახით; ძალა ღვთისა, რომლითაც მას შეუძლია წყალობა მიანიჭოს ადამის მოდგმის ცოდვილ კაცობრიობას.

სადეთო მადლის გარდამოსვლა არის შეიდი საეკლესიო საიდუმლოს მთავარი შინაარსი.

მადლობა - „ესე არს, რაჟამს მოვიხსენიებდეთ მადლსა ღმრთისასა” (საბა). ღვთისადმი მადლობის შეწირვა არის საღვთო მსახურების – წირვისა და ლოცვის – ერთ-ერთი უმთავრესი შინაარსი. საღვთო ლიტურგიის ცენტრალურ მომენტს, უსისხლო მსხვერპლის კურთხევას მადლობითი კანონი (ბერძ. ევქარისტია) ეწოდება, რომელიც იწყება სიტყვებით: „ვმადლობთ უფალსა”.

მაზარა//მანტია – მონაზონის შავი ფერის შესამოსელი, რომელიც ფარავს მთელ სხეულს, თავის გარდა. სიმბოლურად გამოხატავს ფრთოსან ანგელოზს. ტანის მთლიანად დაფარვა ნიშანია მკაცრი მონაზვნური ცხოვრებისა, მოკრძალებისა და სიმდაბლისა, რომ მონაზონის არც ხელი, არც ფეხი და არც სხვა ნაწილი აღარ ცხოვრობენ ამქვეყნიური საქმიანობისათვის. მანტიის ტარება სამონასტრო იერარქიის ყველა პირისათვის აუცილებელია ღვთისმსახურების დროს. მაზარა არის სამონაზვნო შესამოსელი, მანტიას კი ატარებენ არქიმანდრიტები და მონასტრის წინამძღვრები (იღუმენი), რომელიც არის ფერადი, ზემო და ქვემო კიდეებში დაკრებული აქვთ კვადრატული ნაჭრები, რომელიც გამოხატავს „სჯულის ფიცარს”, რომლითაც ხელმძღვანელობენ ისინი.

„მამაო ჩუენო” – უმთავრესი საუფლო ლოცვის დასაწყისი სიტყვები, რომელიც იესო ქრისტემ ასწავლა თავის მოწაფეებს. ეს ლოცვა მაცხოვარმა წარმოთქვა მთაზე ქადაგების დროს (მათე 6,9-13).

„მამაო ჩუენო” შედგება: 1. მოწოდებისაგან; 2. შვიდი ვედრებისაგან და 3. შესხმისაგან.

მოციქულთა კანონების მიხედვით ეს ლოცვა წარმოითქმის დღეში სამჯერ (ხოლო წმ. ტერტულიანეს მიხედვით – საზრდელის მიღების წინაც).

მამასახლისი//მამა – მონასტრის წინამძღვარი.

„მანდილი ღვთისმშობლისა” – დიდი ღვესასწაული, რომელიც დაწესდა წმ. ანდრია სალოსისა (+936წ.) და მისი მოწაფის, ეპიფანეს ხილვის მოსახსენებლად. ხილვაში ღვთისმშობელი ცრემლით ლოცულობდა სოფლისათვის და მანდილით იფარავდა ქრისტიანებს (ღვესასწ. 1 X – ემთხვევა სვეტიცხოვლობას).

მარამობა – იხ. „მიძინება ღმრთისმშობელ მარამისი”.

მარტვილია – ასე ეწოდება სულიწმიდის მოფენის ღვესასწაულს – აღდგომიდან 50-ე დღეს (ბერძ. „პენტეკოსტე”), იმ მოვლენის აღსანიშნავად, როდესაც „ღამოწმდა” ქრისტეს

ღვთაებრიობა, რაც მის მიერ მოციქულებზე სულიწმიდის მოვლინებით აღსრულდა (ბერძ. „მარტური“ მოწმეს ნიშნავს).

მარწუხი – იხ. საზიარებელი კოვზი.

მარხვა (≡შენახვა) – განსაზღვრული დროით ყოველგვარი ან ცალკეული სახის საკვების (განსაკუთრებით ხორცის, რძის პროდუქტების, კვერცხის, თევზის) მიღების აკრძალვის რელიგიური წესი.

მარხვა, რომელსაც განწმენდის მნიშვნელობა ენიჭებოდა, ქრისტიანებმა აიღეს იესოს ორმოცდღიანი მარხულობიდან (მათე 4,1-2), თუმცა მარხულობის ჩვეულება იუდეველებსაც ჰქონდათ. ძველი ჩვეულებით მარხულობა უკავშირდება მწუხარებას (მათე 9,14-15). ებრაელები გლოვის ნიშნად თავზე ნაცარს იყრიდნენ და საქვეყნოდ აცხადებდნენ თავიანთ მარხვას (მათე 6,16), რაც მიუღებელი იყო იესოსათვის (მათე 6,17-18).

მართლმადიდებელ ეკლესიაში დაწესებულია 4 ხანგრძლივი მარხვა: დიდი მარხვა (7 კვირა), მოციქულთა (პეტრე-პავლობის) მარხვა (1-დან 5 კვირამდე, დამოკიდებულია აღდგომის დღეზე), მიძინების მარხვა (2 კვირა), ქრისტეს შობის მარხვა (6 კვირა). არსებობს ერთდღიანი მარხვები: ოთხშაბათსა და პარასკევს და სხვ.

დიდი მარხვისათვის დაწესებულ საგალობლების კრებულს „მარხუანი“ ეწოდება.

მახარებელი – მახარობელი, ვინც გვახარა იესო ქრისტეს მიწიერი ცხოვრება, სახარების ავტორთა ეპითეტი.

სახარება ქრისტეს რამდენიმე მოწაფეს დაუწერია, მაგრამ ქრისტიანულმა ეკლესიამ კანონიკურად სცნო მხოლოდ ოთხი: მათესი, მარკოზისა, ლუკასი და იოანესი (დანარჩენ სახარებებს აპოკრიფული ეწოდებათ). მხოლოდ ეს ოთხი მოწაფე იწოდება „მახარებლად“.

„მღულარება“ – მღულარე წყალი, რომელიც ტარიგის (იხ.) განტეხისა და ბარძიშში ჩასვენებისას ჩაისხმის ჯვრის სახით. მღულარებას მოამზადებს მნათე და მთარბევეს დიაკონს. დიაკონი აკურთხებინებს მღვდელს და ჩაასხამს ბარძიშში. ამ დროს ითქმის: „მღულარება სარწმუნოებისა აღვსებულ არს სულითა წმიდითა, ამინ“.

მღულარება ჩაისხმის ბარძიშში ზიარების მთლიანად მიღების შემდეგაც ღვინოსთან ერთად, ბარძიშის გარეცხვის მიზნით, რათა

შიგ არ დარჩეს ზიარების უმცირესი ნაწილიც კი. ამ ღვინოსა და წყალსაც მწირველი მღვდელი ან მისი თანამწირველი დიაკონი მიიღებს. იგი მომასწავებელია მორწმუნეთა სულიერი მღუდარებისა (რომაელთა მიმართ 12, 11).

მევაჟინე – მონასტრის მოწესე, რომელსაც ევალებოდა მარნის მომსახურება და ღვინის წდევა (პეტრიწ. ტიპიკ. 167).

მეთიმონი//ეთიმონი (ბერძ. „ჩვენთან“) – დიდი სერობის სახელწოდება დასაწყისი გალობის („ჩვენ თანა არს ღმერთი“) პირველი სიტყვის მიხედვით. იხ. დიდი სერობა, საიდუმლო სერობა.

მეკუჭნავე – საოსტიგნეს (სურსათ-სანოვაგის შესანახი ოთახი მონასტერში) გამგე, მონასტრის მნე. მისი ბერძნული შესატყვისია „კელარი“, რომელიც ამ ფორმით იხმარება ქართულ ძეგლებში.

მემწირე – მონასტრის მოწესეთაგანი, რომელსაც ევალება გლახაკთა და მოგზაურთა გამასპინძლება (პეტრიწ. ტიპიკ. 181).

მემხრე – კლიროსზე (მხარზე) მდგომელი წიგნისმკითხველი (მეფსალმუნე, მედავითნე) და მგალობელი.

ადრე ქრისტიანულ ეკლესიებში მემხრენი წილის ყრით ირჩეოდნენ (კლიროსი - წილი). ანტიოქიის ადგილობრივ საეკლესიო კრებამდე კლირიკოსის წოდება მკითხველ-მგალობელთა გარდა ვრცელდებოდა დიაკვნებზე, მღვდლებსა და თვით ეპისკოპოსებზე. ანტიოქიის კრებამ ეს წოდება მიაკუთვნა ჰიპოდიაკვნებს (კერძო დიაკვნები), მკითხველ-მგალობლებს და სხვა დაბალი იერარქიის მსახურთ.

მეუძღურე – უძღურთა და სნეულთა მოძველები მონასტერში (პეტრიწ. ტიპიკ. გვ. 82.)

მესტუმრე – მონასტრის მოწესეთაგანი, რომელსაც ევალება საპატიო სტუმრების გამასპინძლება (შეად. მემწირე) (პეტრიწ. ტიპიკ. გვ. 182).

მეტანია (ბერძ.) – იხ. მუხლმოდრეკა.

მეტკვეთილება – იხ. წინდაცვეთა.

მეფსალმუნე – იხ. წიგნისმკითხველი.

მეჭურჭლე (ბერძ. სკოფილაქსი) – მონასტრის მოწესეთაგანი, საეკლესიო საჭურჭლის (მატერიალური ქონების, ფინანსური საქმეების, განძისა და სიწმიდის სამსახურებლებისა და სხვა ნივთების) განმგებელი, მის შენახვასა და დაცვაზე მზრუნველი (სვინ. 14 IX).

მთაფარდიაკონი – იხ. დიაკონი.

მთავარმოწამე – იხ. მოწამე.

მიგებება – იხ. მირქმა, მიმრქმელი.

მირონი – ნაკურთხი წმიდა ზეთი, რომელიც იხმარება ქრისტიანულ ეკლესიაში მირონცხების საიდუმლოს შესრულების დროს, ტაძრისა და წმიდა ტრაპეზის კურთხევისას, აგრეთვე მეფის კრუთხევის დროს.

მირონი მოასწავებს „სურნელებასა სულისა წმიდისასა“. მირონს ამზადებენ 30-ზე მეტი სურნელოვანი ნივთიერებისაგან (ზეითუნის ზეთი, თეთრი ღვინო, საკმეველი, სხვადასხვა ყვავილი, ვარდის ზეთი და სხვ.).

მირონის კურთხევის უფლება მხოლოდ მღვდელმთავრებს ჰქონდათ (კართ. აღგ. კრ. მე-6 კანონი). ამჟამად მირონი მზადდება მხოლოდ ავტოკეფალურ ეკლესიებში და მისი კურთხევის უფლება აქვს მხოლოდ ეკლესიის მეთაურს. მირონის ხარშვა იწყება აღდგომის წინ, დიდ ორშაბათს და სამი დღე გრძელდება (იკითხება სახარება, მორიგეობით). პატრიარქი მას აკურთხებს დიდ ხუთშაბათს საპატრიარქო ტაძარში, ბასილი დიდის სახეიμο წირვის შესრულების დროს (საქართველოში მირონი ჩამოჰქონდათ იერუსალიმიდან. ეფრემ მაწვეერელის მცდელობით ქართულმა ეკლესიამ IX-ში მოიპოვა მირონის დამზადებისა და კურთხევის უფლება).

მირქმა – საუფლო დღესასწაული, ერთ-ერთი „ათორმეტთაგანი“, სვიმეონ მართალის მიერ ჩვილი იესოს მირქმის (მიგებების, მკერდზე მიხუტების) მოსახსენებლად.

იუდეველთა სჯულის მიხედვით, ყოველი პირველშობილი ეკუთვნოდა ღმერთს (გამოსლ. 13,12-13), ამიტომ ებრაელებს ევალებოდათ პირველშობილი მე-40 დღეს ტაძარში მიეყვანათ. იესოს ტაძარში მიეყვანა ეუწყა სულიწმიდის მიერ მოხუც სვიმეონს, რომელსაც უწინასწარმეტყველეს, რომ მანამდე არ მოკვდებოდა, ვიდრე ხელში არ აიყვანდა (მიმრქმამდა) ჩვილ უფალს. იგი მოვიდა ტაძარში, აღიდა ღმერთი, ხელში აიყვანა ყრმა და წარმოთქვა: „აწ განუტევე მონაი შენი, მეუფეო,... რამეთუ იხილეს თუალთა ჩემთა მაცხოვარებაი შენი...“ (ლუკა 2,9-32). ე.ი. სვიმეონი მოწმე გახდა მაცხოვრის მოვლინებისა ამ ქვეყნად. ამიტომ სვიმეონს ერთ-ერთ ძველ თხზულებაში (რომელიც მხოლოდ ქართული თარგმანით არის შემორჩენილი) - „გამოცხადებაი იაკობისი, სვიმეონისი და ზაქარაისი“ (კიმენი II, 731-738) ნათქვამია, რომ სვიმეონ მართალი

არის „პირველმოწამე“ და არა სტეფანე, რადგან მან პირველმა იწამა იესოს ღმერთობა, ის პირველი მოწმე იყო ამ მოვლენის (უძველეს ქართულში „მოწამე“ მოწმეს ნიშნავდა და არა „წამებულს“).

მიტევების კვირა – შენდობის კვირა, ასე ეწოდება ყველიერის ბოლო დღეს (ყველიერის აღების დღეს) – კვირა დღეს, რადგან მეორე დღეს იწყება დიდი მარხვა. ამ დღეს დაწესებულია მორწმუნეთა შორის ცოდვათა ურთიერთშენდობა (მიტევება, პატიება), რათა მარხვა თითოეულმა მორწმუნემ განწმედილი გულით შეასრულოს.

მწუხრის ღოცვის შემდეგ, ტიპიკონის თანახმად, უნდა შესრულდეს შენდობის წესი: უპირატესმა მღვდელმა უნდა წარმოთქვას ქადაგება ცოდვათა მიტევების შესახებ და თვითონ პირველმა მუხლის მოღრეკით უნდა ითხოვოს პატიება ყველას წინაშე. ამის შემდეგ თითოეული საეკლესიო დასთავანი და მორწმუნე შენდობას ითხოვს ერთმანეთისგან.

მიტრა (ბერძ. „თავზე წასაკრავი“) – ხატებითა და ძვირფასი თვლებით მოჭედილი სამღვდელმთავრო გვირგვინი, რომელსაც მღვდელმთავარი წირვა-ლოცვაზე იხურავს.

ძველად საბერძნეთში მიტრას უწოდებდნენ თავსაკრავს, თავზე წასაკრეულ ფართო ბაფთას, რომელიც ინასკვებოდა კეფახე და გრძელი ბოლოებით ზურგზე ეშვებოდა. დროთა განმავლობაში მოსარტყმელმა ბაფთამ მიიღო ქუდის ფორმა, რომელიც ზემოდან ღია იყო, წინა მხარეს კი – ამოქარგული ხატებით შემკული. XII-დან მიტრა იღებს გვირგვინის ფორმას და იქცევა ეპისკოპოსის შესამოსელ აუცილებელ ნაწილად.

აღმოსავლეთის ეკლესიაში ეპისკოპოსის მიტრა სიმბოლურად მეფის მიტრას გაუთანაბრდა, რადგან ეპისკოპოსი მღვდელმსახურების დროს წარმოადგენს ზეცათა მეუფეს – იესო ქრისტეს. გარდა ამისა, მიტრა მიანიშნებს ეკლის გვირგვინს, რომელიც ქრისტეს დაადგეს თავზე (მათე 27, 29), აგრეთვე სუდარას, რომელიც დამარხვისას თავზე შემოახვიეს (იოან. 20,7).

საქართველოში მიტრას მღვდელმთავართა გარდა ატარებენ არქიმანდრიტები და ზოგიერთი დეკანოზი (მათთვის ეს ჯილდოა – ეს წესი დააკანონა მოსკოვის 1667წ. საეკლესიო კრებამ. პატრიარქისა და მიტროპოლიტების მიტრაზე აღმართულია პატიოსანი ქვებით მოჭედილი ჯვარი).

„მიცემაჲ მშუღობისაჲ“ – მღვდელმთავრის ან მღვდლის მიერ

მრევლის დალოცვა სიტყვებით: „მშობაი ყოველთა“, „ნათელი მხიარულსა“ ზედა შევიდეს მღვდელი საკურთხეველად და მისცეს მშობაი” (სვინ. 26, IX).

„მიძინება ყოვლადმიწდა ღმრთისმშობელისა“ – მარიამობა, ერთი „თორმეტაგანი“ საუფლო ღვთისმშობლის გარდაცვალების — მიძინების დღის მოსახსენებლად არის დაწესებული.

საეკლესიო გადმოცემით, მთავარანგელოზმა გაბრიელმა ახარა მარიამს მისი ამქვეყნიური ცხოვრების დასასრულის — მიძინების ჟამი. იგი დაკრძალეს მშობლებისა და მართალი იოსების გვერდით, გეთსამანიის ბაღში. როცა თომა მოციქულმა, რომელიც არ ესწრებოდა დაკრძალვას, მოინდომა მესამე ღღეს თავიანი ეცა ღვთისმშობლისათვის და აკლდამა გახსნეს, ნახეს, რომ იქ მხოლოდ სამოსელი დარჩენილიყო, ხოლო მარიამი ზეცად აღუმაღლებია თავის ძეს. იმავე საღამოს მოციქულთა ტრაპეზობის დროს მათ გამოეცხადა ღვთისმშობელი და უთხრა: „გიხაროდენ, მე თქვენ თანა ვარ მარად“. გახარებულმა მოციქულებმა აღამაღლეს ღვთისმშობლის სეფისკვერის ნაწილი და წარმოთქვეს: „ყოვლად წმიდაო ღმრთისმშობელო, გვაცხოვნენ ჩუენ“. ამით საფუძველი დაედო პანაგიის წესს — ღვთისმშობლის ნაწილის ამაღლებას, რომელიც ღღემდე შემორჩენილია მონასტრებში.

„მკვდართა აღდგომა“ – იხ. საშინელი სამსჯავრო.

მნათე//კანდელაკი (ბერძ. პარაეკლესიარხი, რუს. звонарь) – ქრისტიანული ეკლესიის მსახური, რომელსაც ევალება მღვდლის მომსახურება: ზეთის კანდელების ანთება, ნახშირის გაღვივება საცეცხლურში, მღვდლის წინ სანთლით გაძღოლა, მისთვის სხვადასხვა საღვთისმსახურო ნივთის მიერთევა, ზარების რეკვა, სეფისკვერის დაჭრა და სხვა დამხმარე საქმიანობა. მას აგრეთვე კანდელაკი ეწოდება.

მოციქულები – იესო ქრისტეს რჩეული მოწაფეები, მისი მუდმივი თანამგზავრები და ქრისტეს ზეცად ამაღლების შემდეგ სხვადასხვა ქრისტიანული ქვეყნების ავტოკეფალური ეკლესიების მეთაურები.

თავიდან მოციქულების რიცხვი ოთხი იყო, შემდეგ მათ კიდევ რვა დაემატა და გახდა 12: პეტრე (სვიმონი), ანდრია პირველწოდებული, იაკობი, იოანე, მათე, ფილიპე, ბართლომე, თომა, იაკობ ალფეს ძე, თადეოსი, სვიმეონ კანანელი, იუდა ისკარიოტ-

ელი. როდესაც ამ უკანასკნელმა ქრისტე გასცა და შემდეგ კი თავი ჩამოიხრჩო, დანარჩენმა 11 მოციქულმა მის ნაცვლად კენჭისყრით აირჩია მატათა – ქრისტეს 70 მოწამეთაგანი (საქმე მოციქ. 1,15-26).

ქრისტეს მოწაფენი უბრალო ადამიანები იყვნენ, მაგრამ სწორედ ისინი აირჩია ქრისტემ და ისინი ჩათვალა მოციქულობის ღირსად. უბრალო ადამიანების გაბრძნობით ქრისტემ არცხვინა უღმერთო სწავლულნი და ცხადად გამოაჩინა, რომ ის, რაც შეუძლებელია კაცთათვის, შესაძლებელია ღვთისათვის. მათზე გადმოვიდა სული წმიდა (საქმე, 2,1-13). მათ იქადაგეს ქრისტეს მცნებანი ქრისტეს სახელით მიუღ მსოფლიოში და გაავრცელეს იგი (დაწერ. აღწერილია წიგნში „საქმე მოციქულთა“).

მოწამე (ბერძ. მარტივარი) – ქრისტიანობის დაცვისათვის წამებული, რომელმაც თავისი სისხლით, სიცოცხლის ფასად დაადასტურა თავისი ერთგულება იესო ქრისტესა და ქრისტიანობისადმი.

როგორც ჩანს, „მოწამის“, როგორც ტანჯვისა და წამების გაგება, მეორეულია.

ამ სიტყვის თავდაპირველი მნიშვნელობა არის მოწმე, ხოლო მორწმუნე, რომელიც თავის ქრისტიანული მრწამსის დაცვას შეეწირა, ან სისხლი დაღვარა არის მოწმე (მოწამე) ქრისტეს ღვთაებრიობისა და ქრისტიანული სარწმუნოების ჭეშმარიტებისა. ამას ადასტურებს ერთი თხზულება - „გამოცხადება იოანესი, სუმეონისი და ზაქარაისი“, რომელიც მხოლოდ ქართული თარგმანით არის შემორჩენილი (გამოც. კიმენი, II, გვ. 731-738), სადაც არის მსჯელობა, რომ პირველმოწამე სტეფანე (რომელიც აწამეს - ჩაქოლეს) კი არ არის, არამედ სვიმეონ მართალი, რომელმაც მიიჩქა 40 დღის ჩვილი იესო და უმოწმა, რომ ის არის მაცხოვარი, უფალი (სვიმეონი არ უწამებიათ). ე.ი. აქ მოწამე მხოლოდ მოწმეს ნიშნავს, ხოლო სვიმეონი არის „პირველმოწამე“, რადგან ის პირველი მოწმე გახდა ჩვილი იესოს ღმერთობისა.

მოწამეებს სხვადასხვა რანგით იხსენიებენ: მთავარმოწამე, დიდმოწამე, მღვდელმოწამე, ქალწულმოწამე, ღირსი მოწამე, პირველმოწამე (სტეფანე, თეკლა). მოწამეთა საფლავს „სამარტვილოდ“-ს უწოდებდნენ.

მრველი (მრემლი) – 1. ქრისტიანული ეკლესიის მორწმუნეთა კრებული; 2. სამწყსო.

მრწამსი – იხ. სარწმუნოების სიმბოლო.

მსგეფსი – შვიდეული, შვიდი დღე. ტერმინი „მსგეფსი“ იხმარება განსაკუთრებით იმ შვიდეულთა მიმართ, რომლებიც მთლიანად ხსნილია (ე.ი. არც ოთხშაბათ-პარასკევა მარხვა). წელიწადში ხუთი ასეთი მსგეფსია. 1. ქრისტეს შობიდან ნათლისღებამდე; 2. მეხვერისა და ფარისევლის კვირას (მის სწორამდე); 3. ყველიერის კვირას (ამ დროს ყოველი დღე ხსნილია რძის ნაწარმით და კვერცხით); 4. ბრწყინვალე შვიდეულში (აღდგომის დღიდან მის სწორამდე); 5. სულთმოფენობის კვირას (მის სწორამდე).

მსხვერპლშეწირვა – შესაწირავი ღვთისადმი, მადლობის ნიშნად ან შეწვევის სათხოვნელად, ცოდვათა მისატყვევებლად ან ღვთიური მადლის მისაღებად.

მსხვერპლშეწირვის წესი უძველესი დროიდან იყო გავრცელებული მსოფლიოს ყველა ხალხის რელიგიებში.

წარმართული მსხვერპლშეწირვა სრულდებოდა წარმართული ღმერთებისადმი შესაწირავი ადამიანის მოკვდინების რიტუალით. იუდაისტურმა სარწმუნოებამ, რომელმაც წარმართული მრავალღმერთიანობა შეცვალა ერთღმერთიანობით, სისხლიანი მსხვერპლშეწირვა გააგრძელა, მაგრამ ადამიანის ნაცვლად სწირავდნენ ცხოველს და ფრინველს. იყო ტრადიცია მოსავლის პირველნაყოფის შეწირვისა, რაც გაგრძელდა ქრისტიანობის დროსაც. მაგრამ ქრისტიანობამ დაამკვიდრა უსისხლო მსხვერპლის შეწირვა, საღვთო მსხვერპლის – პურისა და ღვინის შეწირვის წესი – წმიდა ლიტურგია, რაც სიმბოლურად განასახიერებს იესო ქრისტეს სისხლსა და ხორცს, ქრისტეს შეწირვას - ჯვარცმას ადამიანის ცოდვების გამოსასყიდად.

მუხლმოდრეკა – დიდი მეტანია (იხ.), ღვთის თაყვანისცემის ძველი ფორმა, რომელიც ქრისტიანობაში გავრცელდა იუდეველთაგან მოციქულთა დროიდანვე, ნიშანი სიმდაბლისა და მორჩილებისა.

ნეოკესარიის ადგილობრივმა კრებამ დაადგინა მოხლმოდრეკის წესი მონანულთათვის ეკლესიაში შესვლის დროს.

მუხლმოდრეკა სრულდება აგრეთვე ლიტურგიაზე სხვადასხვა ლოცვის დროს, სასულიერო პირთა ხელდასხმის დროს. იგი განსაკუთრებით ხშირად სრულდება დიდი მარხვის დღეებში (გარდა კვირა დღეებისა), ზოგიერთი ლოცვის წარმოთქმის დროს (მაგ. ეფრემ ასურის ლოცვა სამი ან თექვსმეტი მეტანიით). მუხლმო-

დრეკა აუცილებელია მათთვის, ვინც ითხოვს სულიწმიდის მადლის გადმოსვლას მათზე.

მღვდელი – ეკლესიის მსახური, ხელდასხმული ეპისკოპოსისაგან, რომელსაც უფლება აქვს, შეასრულოს ყველა სახის ღვთისმსახურება და საეკლესიო საიდუმლო, გარდა მღვდლის კურთხევისა. მღვდლის კურთხევის დროს მასზე უხილავად გადმოდის სულიწმიდის მადლი, რომელსაც იგი უნაწილებს მორწმუნეებს. მღვდელს უფლება აქვს იქორწინოს ერთხელ.

მღვდელმთავარი – ზოგადი სახელწოდებაა იერარქიული სასულიერო პირებისა: 1. ქორეპისკოპოსი (ეპისკოპოსის მოადგილე მცირე ქალაქებში); 2. ეპისკოპოსი (ეპარქიის ხელმძღვანელი); 3. მთავარეპისკოპოსი (დიდი ეპარქიის ხელმძღვანელი); 4. მიტროპოლიტი (მთავარი ქალაქის ეპისკოპოსი); 5. კათოლიკოს-პატრიარქი, პატრიარქი (ავტოკეფალური ეკლესიის მეთაური).

მღვდელობა – საეკლესიო საიდუმლო, ერთ-ერთი შვიდ საიდუმლოთაგანი, რომლის დროსაც მღვდელმთავრის ხელდასხმით (ბერძ. ქიროტონია) სულიწმიდის მადლი გადმოდის გამორჩეულ პირზე და იგი დაიდგინება საეკლესიო საიდუმლოთა აღმასრულებლად და ქრისტიანთა მწყემსად – მღვდლად. ამ საიდუმლოს შესრულება ტარდება სამღვდელმთავრო წირვაზე, საკურთხეველში, ტრაპეზის წინ, რადგან აუცილებელია, რომ ახალნაკურთხმა მღვდელმა ან ეპისკოპოსმა მონაწილეობა მიიღოს საღვთო ძღვნის კურთხევაში. მათი ხელთდასხმა სრულდება მხოლოდ იოანე ოქროპირის ან ბასილი დიდის ჟამისწირვაზე. პირველშეწირულის (გრიგოლ რომაელის) წირვაზე კი დასაშვებია მხოლოდ დიაკვნად, ნახევარდიაკვნად, წიგნისმკითხველად, მგალობელთა და მნათიედ ხელდასხმა (ბერძ. ქიროტესია), რომლის დროსაც არ წარმოითქმის სულიწმიდის მადლის მოწვევის საიდუმლო სიტყვები.

მღვიპარება – სამონაზვნო მოღვაწეობის ერთ-ერთი სახე, რომელიც ეფუძნება მაცხოვრის მოწოდებას: „იღვიძებდით უკუე, რამეთუ არა იცით, რომელსა ჟამსა უფალი თქუენი მოვიდეს“ (მათე 24,42). საუბარია ქრისტეს მეორედ მოსვლისა და საშინელი სამსჯავროს დღეზე. ამიტომ ქრისტიანი ყოველთვის მზად უნდა შეხვდეს მას, ყოველი დღე ისე გაატაროს კეთილი საქმეების კეთებაში და მოყვასისადმი სიყვარულში, თითქოს ეს დღე უკანასკნელი იყოს მის ცხოვრებაში. სიფხიზლე და ლოცვა, იესოს თქმით, განსაცდელისაგან იხსნის ადამიანს (მათე 26,41).

მწუხრი – მწუხრის ლოცვა, ერთ-ერთი მთავარი საზოგადო ღვთისმსახურება, რომელიც სრულდება მწუხრის ჟამს, შებინდებისას. მწუხრი ისევე, როგორც სხვა საზოგადო ღვთისმსახურება, შედგება მრავალი ლოცვის, საგალობლის, კვერეჟისა და ასამაღლებლისაგან. მათი რიგი, თანმიმდევრობა დადგენილია ტიპიკონით. მწუხრის ჩატარების განგება დამოკიდებულია იმაზე, თუ რომელ დღეს სრულდება იგი. მწუხრი სხვადასხვანაირია მარხვაში, ზატიკსა და წლის დანარჩენ პერიოდში.

დიდი დღესასწაულებისა და კვირა დღეების წინა საღამოს სრულდება ე.წ. „დიდი მწუხრი“, სადა დღეებში – ყოველდღიური მწუხრი.

„დიდ მწუხრსა“ და მასთან შეერთებულ „დიდ ცისკარს“ ეწოდება ღამისთევის ლოცვა. ღამისთევის ლოცვის წინ სრულდება „მცირე მწუხრი“.

მხარი – 1. მხარე, ფრთა, კლიროსი. მგალობელთა და მეღვთისმსახურეთა ადგილი ამბიონის ორივე მხარეს, ჩრდილოეთისა და სამხრეთის კარების პირდაპირ; 2. მკითხველთა და მგალობელთა დასი, გუნდი. მარჯვენა მხარის მგალობელნი დგანან სამხრეთის კარის, ხოლო მარცხენა მხრისა – ჩრდილოეთის კარის პირდაპირ.

„მხარი“ სიმბოლურად გამოხატავს უფლისადმი ლოცვის აღმკვეთ ანგელოზთა დასს.

ნათლისღება – ქრისტიანული ეკლესიის ერთ-ერთი შვიდ საიდუმლოთაგანი, რომელიც ნიშნავს: ადამიანი, რომელმაც მიიღო ნათლისღება, დაიბადა ახალი სულიერი ცხოვრებისათვის, ის გახდა საეკლესიო საზოგადოების წევრი.

ნათლისღება სრულდება წყალში განბანით (ემბაზში ან მდინარეში), წყალში სამგზის ჩაყვინთვით და მღვდლის მიერ სათანადო ლოცვების წარმოთქმით. ნათლისღება დადგინდა იოანე ნათლისმცემლის მიერ იესო ქრისტეს მონათვლის დროიდან.

მოზრდილები, რომლებიც ნათლისღებას გადაწყვეტენ, კათაკმეველებად იწოდებიან და მონათვლამდე 2-წლიან მოსამზადებელ პერიოდს გადიან (ეს ვადა ზოგჯერ იზრდებოდა, ზოგჯერ მცირდებოდა). საზეიმო ნათლისღებას ასრულებენ ეპისკოპოსები ადღგომისა და სულთმოფენობის წინა დღით მდინარეებში ან ნაკადულებში, ხოლო IVს-დან – საგანგებო აუზებში, რომლებიც

ეკლესიასთან იყო სპეციალურად აგებული, უფრო გვიან კი ეკლესიაში – ემბაზში. ნათლიას მიმრქმელი ეწოდებოდა.

ნათლისღება იესო ქრისტესი – ერთ-ერთი უმთავრესი ქრისტიანული დღესასწაული, „ათორმეტთაგანი“, რომელიც აღინიშნება 6 იანვარს, რადგან სახარების მიხედვით იოანე ნათლისმცემელმა ამ დღეს მონათლა იესო ქრისტე მდინარე იორდანეში, როდესაც იესოს 30 წელი შეუსრულდა და იწება ნათლისღება იოანესგან (მათე 3.13-17). ამ დღეს „განცხადებასაც“ უწოდებენ, რადგან, როდესაც იესო წყლიდან ამოვიდა და ლოცულობდა, მტრედის სახით სულიწმიდა მოვიდა და მის თავთან გაჩერდა, ხოლო ზეციდან მოისმა ხმა: „ესე არს ძმ ჩემი საყვარელი, რომელი მე სათნო ვყავ“ (მათე 3,13,17), ე.ი. გაცხადდა იესოს ღმერთობა და სამების ერთარსობა. უძველესი დროიდან ქრისტიანები იესოს დაბადებას და ნათლისღებას ერთად – 6 იანვარს დღესასწაულობდნენ, მხოლოდ V-VI სს. შემდეგ დაწესდა შობის დღესასწაულად 25 დეკემბერი. სხვათა შორის, ამ ორი დღესასწაულის განგება, რომელიც ტიპიკონშია წარმოდგენილი, ერთმანეთის მსგავსია.

„ნაწილნი წმიდათანი“ – წმინდანთა ნეშტი, მათი სასწაულმოქმედი წმიდა ნაწილები, დაცული უხრწნელად, რომელიც ეკლესიის დიდ სიწმიდეს წარმოადგენდა და უძველესი დროიდან თავყვანისცემის საგანი იყო. საღვთო წერილის თანახმად, წმინდანთა სხეული არის ტაძარი სულიწმიდისა და მათ შეუძლიათ სულიწმიდის მადლის გადმოცემა.

საეკლესიო კრებებზე დადგინდა, რომ არც ერთი ეკლესია არ უნდა აშენდეს წმინდანთა და მოწამეთა წმიდა ნაწილების გარეშე და წირვა უნდა შესრულდეს წმიდა ნაწილებზე.

ამჟამად თითოეულ მართლმადიდებელ ეკლესიას აქვს წმიდა ნაწილები, რომელიც ჩაკერებულია ოდიკში (სიმბოლური საკურთხეველის ტრაპეზში).

ნეტარი – 1. წმინდანთა ეპითეტი, ყოველივე სიკეთით და სათნოებით შემკული, სრულქმნილი.

2. სალოსების („ქრისტესთჳს სულელი“) ეპითეტი: ბედნიერი, ნეტარების ქვეშ მყოფი.

3. მრავალი მღვდელმსახურის ეპითეტი – ნეტარი გრიგოლი ანტიოქელი, ნეტარი ავგუსტინე და სხვ. ნეტარია ადამიანი, რომელიც განსაცდელთა დათმობით ცხოვნების გვირგვინს მიიღებს (იაკ. I, 12).

იესო ქრისტეს მოძღვრება ნეტარების შესახებ (მათე 5,3-12) ახალი აღთქმის საფუძველია. მასში ჩამოყალიბებულია ქრისტიანის იდეალური სახე: თავმდაბლობა, სინანული ცოდვების გამო, სიმშვიდე, მოწყალება, გულის სიწმინდე, სიმართლისათვის ყველაფრის დათმენა, მშვიდობისმოყვარეობა და სხვ.

ოდიკი (ბერძ. „მაგიდის ნაცვალზე“) – აბრემუმის ქსოვილის ნაჭერი, რომელშიც ჩაკერებულია წმ. ნაწილები და დასვენებულია საკურთხეველზე, ტრაპეზის მაგიერობის შემსრულებელი, როდესაც ამის საჭიროებაა ეკლესიის გარეთ.

წმ. ნაწილები ჩაკერებულია იმ ჩვეულების გამოსახატავად, როდესაც საღმრთო ლიტურგია ტარდებოდა მოწამეთა საფლავებზე.

ეკლესიის კურთხევა უნდა ჩაატაროს ეპისკოპოსმა. ზოგჯერ ეკლესიათა კურთხევა მისი სიშორის გამო ვერ ტარდებოდა ადგილზე, ამიტომ ეპისკოპოსი აკურთხებდა ოდიკს და გზავნიდა იქ, სადაც თვითონ ვერ ჩავიდოდა.

ოლარი – მღვდლისა და დიაკონის სამოსელი, ლოცვის დროს გამოსაყენებელი ხელსახოცი.

ომფორი – იხ. საბეჭური.

პანაგია//პანაღია (ბერძ. „ყოვლადწმიდა“) – 1. თავდაპირველად ეწოდებოდა სეფისკვერის ნაწილს, რომელიც პროსკომიდიის დროს ნაკვეთი (ამოღებული) იყო ყოვლადწმიდა ღვთისმშობლის მოსახსენებლად. ამ ნაწილს ინახავდნენ საგანგებო ყუთში, რომელსაც პანაგიარი ეწოდებოდა. წირვის ბოლოს ეს ყუთი სეფისკვერით გადაჰქონდათ სატრაპეზოში, რათა თითოეულ მონაზონს მიეღო მისი თითო ნაწილი სადილის დაწყებამდე და თითოც – სადილის დასასრულს. მოგვიანებით პანაგია ეწოდა თვით პანაგიარს. ბოლოს ამ ყუთს გაუკეთეს ერთ მხარეს ღვთისმშობლის, მეორე მხარეს მაცხოვრის ან წმ. სამების გამოსახულება და მკერდზე ატარებდნენ მღვდელმთავრები, როგორც განმასხვავებელ ნიშანს. ზოგჯერ პანაგიაში წმინდანთა ნაწილებსაც ინახავდნენ.

2. საწიაღე ხატი (ენკოლპიონი), გულზე ჩამოსაკიდებელი მედალიონისებრი პატარა მოჭედილი ხატი ღვთისმშობლის, მაცხოვრის ან რომელიმე საუფლო ღმრთისწაულის გამოსახულებით. მისი ტარების უფლება მხოლოდ მღვდელმთავრებს აქვთ. წმ. ნაწილების მასში შენახვა სავალდებულო არ არის. პანაგიას ამზადებენ როგორც ლითონისაგან (ჩამოსხმული, გამოჭედილი, მინან-

ქრით და **სვეადით** მორთული), ისე სპილოს ძეგლისაგან, ხისა და რბილი ქვისაგან.

3. ღვთისმშობლის გულზე ჩამოსაკიდი, მედალიონში ჩასმული ოკონოგრაფიული სახე, ყრმა იესოს გამოსახულებით.

პანაგის ამალღების წესი – იხ. ამალღება.

პარეკლესიარხი (ბერძ.) – „რომელ არს სანთლის აღმთებელი“ (ტიპიკონი ანტონ I-ის რედაქციით). იხ. მნათე.

პასეჟი – იხ. აღდგომა.

პერეჟელი – იხ. დაფარნა.

პირჯვარი – მორწმუნის მიერ ჯვრის გამოსახვა ხელით საკუთარ სხეულზე, რომელიც მომდინარეობს მოციქულთა დროიდან და მოიხსენებს ჯვარცმულ იესო ქრისტეს (ჯვრის გამოსახვა იწყება შუბლიდან მკერდზე, შემდეგ მარჯვნივ და მარცხნივ).

ჯვარს გამოსახავენ აგრეთვე რომელიმე საგანზე მისი კურთხევის დროს.

პრიმიკრიოსი (ბერძ.) – „პრიმიკრიოსი, რომელ არს მელამპრე“ (H 1353, 66, 85). იხ. მელამპრე.

პროსკომიდია (ბერძ. – მიტანა, მირთმევა) – იხ. კვეთა.

ჟამი – დრო, საათი. ებრაელები დღისა და ღამის საათებად დაყოფისას (12-12 საათი) ღამეს, რომაელთა მსგავსად, ოთხ ნაწილად ჰყოფდნენ და თითოეულს „საკმილავს“ (ღამის სადარაჯო დრო) უწოდებდნენ. თითოეული მათგანი 3 საათს გრძელდებოდა.

პირველი „საკმილავი“ იწყებოდა მზის ჩასვლიდან (საღამოს 7 საათი), გრძელდებოდა 3 საათს (7, 8, 9) და ეწოდებოდა „მწუხრი“ (მარკ. 11,19). მეორე – იწყებოდა „მწუხრის“ დამთავრებიდან (ღამის 10სთ.) და გრძელდებოდა 3 საათს (10, 11, 12) შუალამედე (ღამის 12სთ.) და ეწოდებოდა „შუალამე“ (მათე 25,66). მესამე „საკმილავი“ იწყებოდა „შუალამის“ გასვლიდან (ღამის 1 საათი), გრძელდებოდა 3 საათი (1, 2, 3) და ეწოდებოდა „ქათმისკმობა“ (მარკ. 13,3,4). მეოთხე – იწყებოდა „ქათმისკმობის“ დამთავრებიდან (დღის 4 სთ.), გრძელდებოდა 3 საათს (4, 5, 6) და ეწოდებოდა „განთიადი“ (მარკ. 13,34) ან „ცისკარი“.

დღის საათებიც ღამის დაყოფის ანალოგიით 4 ნაწილად გაიყო, პირველს ეწოდებოდა „ჟამი პირველი“ (7, 8, 9 საათები), მეორეს – „ჟამი მესამე“ (10, 11, 12 საათი), მესამეს – „ჟამი მეექვსე“ (შუადღის 1, 2, 3); მეოთხეს – „ჟამი მეცხრე“ (ნაშუადღ. 4, 5, 6). ქრისტიანულმა ეკლესიამ შეითვისა ეს დაყოფა და თითოეულს

თავისი მსახურება მიუსადაგა. ასე ჩამოყალიბდა ყოველდღიური საზოგადო ღვთისმსახურება, რომელმაც შეინარჩუნა სახელწოდებებიც: „მწუხრი“, „სერობა“, „შუალამის ჟამი“, „ციცკრის ჟამი“, „ჟამი პირველი“, „ჟამი მესამე“, „ჟამი მეექვსე“, „ჟამი სამხრისა“ (ლიტურგია ანუ ჟამისწირვა), „ჟამი მეცხრე“.

„ჟამი მეექვსე“ – ყოველდღიური საეკლესიო ღვთისმსახურება, რომელიც სრულდება „მეექვსე ჟამს“, ე.ი. 1-3 საათებში, ლიტურგიის წინ. „მეექვსე ჟამის“ მსახურება შემოღებულია სახარების იმ ეპიზოდის მოსახსენებლად, როდესაც იესო ქრისტე სამსჯავლებით (ლურსმნებით) მიაჭედეს ჯვარზე, რომელიც გოლგოთამდე თვით მან ზიდა („და იყო პარასკევი პასექისა და ჟამი იყო მეექვსე... საღა-იგი ჯუარს აცუეს“ (იოან. 19,14-18). მსახურებაზე იგალობება „სამფსალმუნი“ — 53-ე, 54-ე და 90-ე ფსალმუნები, რომელშიც წინასწარმეტყველებით მითითებულია იუდას გამცემლობა, უფლის ენება, სიბნელე, რომელმაც დაფარა ქუეყანა „მეექვსე ჟამიდან“ „მეცხრე ჟამამდე“. ამ დღის მსახურებაში შეერთებულია მეექვსე ჟამის მსახურება მესამე და მეცხრე ჟამის მსახურებასთან, ხოლო საუფლო დღეებში ყველა ჟამის მსახურება ერთად სრულდება; პასექის დღეებში არ სრულდება „სამფსალმუნის“ ფსალმუნები (ამ დღის მასალა წარმოდგენილია „ჟამნში“ და „კონდაკში“, ხოლო განგება - „ტიპიკონში“).

„ჟამი მესამე“ - ყოველდღიური საეკლესიო ღვთისმსახურება, რომელიც სრულდება „მესამე ჟამს“ ე.ი. დილის 10-12 საათზე, ლიტურგიის წინ.

იგი შემოღებულია სახარების ორი ეპიზოდის მოსახსენებლად:

1. მესამე ჟამს ჯვარს აცუეს იესო ქრისტე („ხოლო იყო ჟამი მესამე და ჯუარს აცუეს იგი“ (მარკ. 15,24).

2. „ჟამსა მესამესა“ სულიწმიდა გადმოვიდა მოცუქულებზე.

ამ ფაქტების შესაბამისად ღვთისმსახურებაზე იგალობება „სამფსალმუნი“ — მე-16, 24-ე და 50-ე, რომლებშიც ვედრებასთან ერთად, რომ უფალმა გვასწავლოს სიარული მის ნაკვალევზე, გამოხატულია უფლის ამქვეყნიური ცხოვრების ვნების გზა მტრების გარემოცვაში, შეცოდებანი უფლის წინაშე, ცოდვების მონანიება და ვედრება სულიწმიდის მოფენაზე.

დიდმარხვის დღეებში მესამე, მეექვსე და მეცხრე ჟამის მსახურება სრულდება ერთად, ხოლო სამეუფო ჟამის დღეებში ყველა ჟამის (1, 3, 6, 9) მსახურება სრულდება ერთად. პასექის დღე-

ბში ყველა ჟამის, მათ შორის მესამე ჟამის მსახურება სრულდება „სამფსალმუნის“ გარეშე (დაწვრ. იხ. „ჟამნი“, „კონდაკი“ და „ტიპიკონში“).

„ჟამი მეცხრე“ - ყოველდღიური საეკლესიო მსახურება, რომელიც სრულდება „მეცხრე ჟამს“, ე.ი. ნაშუადღევის 3-6 საათებში, მწუხრის ღვთისმსახურების წინ, იესო ქრისტეს ამქვეყნიური ცხოვრების იმ ეპიზოდის მოსახსენებლად, როდესაც მან, ჯვარცმულმა, წამებისა და დამცირების შემდეგ სული განუტევა („...და მეცხრე ჟამსა კმა-ყო იესუ კმითა დიდითა... და განუტევა სული“ – მარკ. 15,32-35). ამ ეპიზოდის მოხსენიების შესაბამისად მსახურებაზე სრულდება „სამფსალმუნი“ – 83-ე, 84-ე და 85-ე, რომლებშიც გადმოცემულია წინასწარმეტყველება ადამიანთა ცოდვების უფლის მიერ გამოსყიდვისა, მაცხოვრის ჯოჯოხეთში ჩასვლისა და ცოდვილთა სულების გამოსახსნელად (დაწვრ. იხ. მასალა - „ჟამნი“, „კონდაკი“, ხოლო განგება - „ტიპიკონში“).

„ჟამი პირველი“ - ყოველდღიური ღვთისმსახურება, რომელიც სრულდება მზის ამოსვლის ჟამს (7 საათიდან), ამიტომ ხშირად „მზისად“ ეწოდება. იგი დაწესებულია სახარების იმ ეპიზოდის მოსახსენებლად, როდესაც ბორკილდადებული იესო ებრაელთა მღვდელმთავარ კაიაფასგან წამოიყვანეს და იუდეველთა მეფისნაცვლის პილატეს წინაშე წარადგინეს (იოან. 18,27-28).

დიდმარხვის ჟამის ღვთისმსახურება (ყველა ჟამისა) სრულდება 1. ყველიერის ოთხშაბათს და პარასკევს, მაგრამ თუ ამ დღეებს საეკლესიო დღესასწაული დაემთხვა, შესრულდება ყველა ჟამის ჩვეულებრივი მსახურება. ასეთი დღესასწაულებია: მიგებება (2 თებერვალს) და ეკლესიის დღესასწაული. 2. დიდმარხვის 1, 2, 3, 4, 5 და 6 კვირიაკეების ორშაბათი, სამშაბათი, ოთხშაბათი, ხუთშაბათი და პარასკევი. 3. ვნების კვირიაკის ორშაბათი, სამშაბათი და ოთხშაბათი. „სამეუფო ჟამის“ პირველი ჟამის მსახურება შეერთებულია მესამე, მეექვსე და მეცხრე ჟამის ღვთისმსახურებასთან.

პასექის დღეების განმავლობაში, მთელ ბრწყინვალე შვიდეულში, შაბათის ჩათვლით, „პირველი ჟამის“ მსახურება სრულდება „სამფსალმუნის“ გარეშე (დაწვრ. იხ. „ჟამნი“, „კონდაკი“ და „ტიპიკონი“).

ჟამისწირვა (ბერძ. „ლიტურგია“) – ღვთისმსახურების უმთავრესი ნაწილი მართლმადიდებლურ ეკლესიაში, წმინდა უსისხ-

ლო მსხვერპლის შეწირვისა და მორწმუნეთა ზიარების საიდუმლო მსახურება. სადღეღამისო მსახურების დანარჩენი განგებანი (მწუხრი, სერობა, შუაღამე, ცისკარი, ჟამები (1, 3, 6, 9) წარმოადგენს მორწმუნეთა მომზადებას ჟამისწირვისათვის. რადგან ჟამისწირვა თვით უფლის მიერ არის დადენილი საიდუმლო სერობაზე ადამიანთა მიმართ, მისი სიყვარულისა და ღვაწლის მადლობით მოსახსენებლად, ამიტომ ჟამისწირვას ექჟარისტიასაც (ბერძ. „მადლობა“) უწოდებენ. ჟამისწირვის შესრულების უფლება აქვს მხოლოდ ეპისკოპოსს ან მღვდელს (ხუცესს).

ჟამისწირვის წეს-განგება სხვადასხვა დროს შეადგინეს მოციქულებმა (პეტრე, იაკობ, მარკოზ და სხვ.), შემდეგ კი წმ. მამებმა (ბასილი დიდმა, იოანე ოქროპირმა, გრიგოლ რომაელმა. იხ. მათი ჟამისწირვები). ლოცვები და კვერექსები ჩაწერილია „კონდაკში“.

საბანელი – იხ. ემბაზი.

საბანი – შესამშრალელებელი ტილო ნათლისღების შემდეგ „შთაუსვას საბანთა აღმომქუმელსა“ (Sin. 73, 25v).

საბეჭური – ახლად აღკვეცილი მონაზვნის სამოსელი, უსახელო, ბეჭებზე მომსახშიმი და გულმკერდზე ლითონის შესაკრავით – პალეკარტი (ბერძ.).

ძველად საბეჭურს იცვამდნენ ჟამისწირვის დროს, ხოლო ფელონს (იხ.) – ცისკარზე და მწუხრზე. მას ზოგჯერ „სამღელო ზეწარსაც“ უწოდებდნენ (ილარიონ ქართ. ცხოვ. – ძეგლები II).

ათონის პერიოდამდე (Xს. II ნახ.) საბეჭური ეწოდებოდა სამღელო სამოსელს, ხოლო უფრო გვიან იგი მხოლოდ სამონაზვნო სამოსელი გახდა.

გვხვდება საბეჭურის სინონიმად „სამჭარე“ (სამხარი). „აკურთხონ მონაზონად და შეჰმოსონ სამჭარე“ (სამ. ძეგლ. III, 11).

საბლარდნელი - „სპეტაკი იგი სამოსელი და ჯუარის-სახე საბლარდნელი მოასწავებს ჯუარცუმასა და საგრაგნელთა ქრისტესთა ტილოთა მათ და სუდარსა“ (გერმანე კონსტანტინეპოლელი, სახისმეტყვე. განმარტება სად. ლიტურგიისა, თბ., 2002, გვ. 23).

საბუხრები - „სამღელო შესამოსელთაგანი, მაჯებზედ შესაცმელი“ (ნ. ჩუბინაშვილი, ლექსიკონი).

სადიაკნე/სატურჭლე – იხ. საკურთხეველი.

საკმეველი – იხ. კმევა.

საკურთხეველი – მართლმადიდებელი ტაძრის ამაღლებული

დასავლეთი ნაწილი, რომელიც შუა ეკლესიისაგან გამოყოფილია მაღალი კანკელით (იხ.) და სადაც ტარდება ღვთისმსახურება. საკურთხევლის შუა ადგილას დგას ტრაპეზი — (იხ.), კვადრატული მაგიდა, რომელზედაც გადაფარებულია ჯერ არდაგი, რომელიც გამოხატავს იმ არდაგს, რომელშიც შეგრაგნეს იესო ქრისტეს გვაში დასაფლავების წინ, შემდეგ ინდიტი (იხ.) და ილიტონი (იხ.), ხოლო ტრაპეზზე ძვეს ოდიკი (იხ.), ჯვარი და სახარება. ოდიკის ქვეშ დადებულია წმინდანთა წმიდა ნაწილები, იმ დროის მოსაგონებლად, როდესაც ლიტურგია სრულდებოდა წმინდანთა საფლავებზე. ტრაპეზზე ტარდება უსისხლო მსხვერპლის შეწირვა, ე.ი. ჟამისწირვა. საკურთხევლის აღმოსავლეთ კედელთან ეწყობა წმ. ტახტი მღვდელმთავრისათვის, ხოლო ორივე მხარეს, დაბლა — მღვდელთათვის. საკურთხევლის ჩრდილოეთ მხარეს არის სამკვეთლო (იხ.), სადაც დგას მაგიდა, რომელზედაც წმ. მსხვერპლი იჭრება-იკვეთება და ტარდება პროსკომიდია (იხ.). სამკვეთლოდან წმ. მსხვერპლი გადმოაქვთ ტრაპეზზე, სადაც ტარდება ჟამისწირვა (ლიტურგია). საკურთხეველში სამხრეთით მოთავსებულია სადიაკონე ანუ საჭურჭლე (იხ.), სადაც ინახება წმ. ჭურჭელი, საეკლესიო სამოსელი, წიგნები და ღვთისმსახურებისათვის საჭირო სხვა ნივთები. აქ იმოსებიან ღვთისმსახურების დაწყების წინ მღვდელმსახურნი.

ერთ ტრაპეზზე შეიძლება ლიტურგიის ჩატარება მხოლოდ ერთხელ დღის განმავლობაში.

ძველ ძეგლებში საკურთხეველს ზოგჯერ „სამსხვერპლოსაც“ უწოდებენ.

სიმბოლურად საკურთხეველი არის უფლის საფლავი, სადაც მან საკუთარი ხორცი შესწირა, ამასთანავე ტახტი, სადაც მეუფე ქრისტე ზის მოციქულებთან ერთად.

სამარტვილე - იხ. მოწამე.

სამეუფო კარი - იხ. კანკელი.

სამკვეთლო - საკურთხეველში ჩრდილოეთის მხარეს გამზადებული ადგილი, ან ცალკე გამოყოფილი სათავსო, სადაც სრულდება სეფისკვერის (იხ.), ანუ უსისხლო მსხვერპლის კვეთა, პროსკომიდია. სამკვეთლოში დგას ოთხკუთხა მაგიდა, რომელიც საკურთხევლის ტრაპეზის (სამსხვერპლოს) მსგავსად არის შემოსილი: ქვედა საფარი გამოხატავს იმ არდაგს, რომელშიც შეახვიეს ქრისტეს გვაში დასაფლავების დროს, ხოლო ზედა საფარი - ინდიტი იმავე

ქსოვილისა და ფერისაა, როგორც სამღვდლო სამოსელი.

სამკვეთლოს მაგიდაზე ინახება საეკლესიო წმინდა ჭურჭელი ლიტურგიისათვის. ძველ საეკლესიო წყაროებში სამკვეთლოს ხშირად „სამსხუერპლოსაც“ უწოდებდნენ.

სამრეკლო – ეკლესიაზე დაშენებული, ან ეკლესიის მახლობლად აღმართული მაღალი კომპისებული ნაგებობა, რომელშიც ჩამოკიდებულია საეკლესიო ზარები.

საქართველოში პირველად ჩნდება XIII-ში (გუდარეხის 1278წ.), დასავლეთში – VIII-ში.

სამრეკლოს ორსართულიანი შენობის I სართული ხშირად ეკლესიის გალავანში შესასვლელ კარს წარმოადგენდა, მეორე – საკუთრივ სამრეკლოს.

სამსხვერპლო – იხ. სამკვეთლო.

სამწერობელი – გრძელტარიანი რიტუალური მარაო, რომლითაც დიაკონები მღვდელმსახურების დროს ტრაპეზს უნიაგებენ, რათა წმ. სამსხვერპლოზე ბუზი არ დაჯდეს. „სამწერობელნი მოასწავებენ ექუს-ფრთეთა სერაფიმთა და სიმრგულესა მრავალთუალთა ქერობითასა“ (გერმანე კონსტანტინეპოლელი, გვ. 45-46).

სანთელი – პატრუქზე ჩამოსხმული ცილინდრული ფორმის ცვილი, ღვთისმსახურების აუცილებელი ელემენტი, რომელიც ინთება მლოცველთა ანთებული გულების ღვთისადმი სიყვარულის გამოხატავად. ღვთისმსახურების დროს ანთებულ სანთელთა სიმრავლე გამოხატავს სულიერ სიხარულს.

სანთელი იხმარება ქრისტიანთა პირველი დეენის დროიდან. ცნობილია, რომ კონსტანტინე დიდის დროს, აღდგომის დღესასწაულზე კონსტანტინეპოლი განათებული იყო ლამპრებით (ზეთის) და ცვილის სანთლებით.

„სანთლის მიცემაჲ ჰელსა ნათელღებულსასა აჩუენებს, ვითარმედ: რომელნი-ესე ვიყვენით ბნელსა მას შინა ცოდვისასა, ვიხილეთ ნათელი იგი დიდი – ქრისტე ღმერთი ჩუენი, რომელი განანათლებს ყოველსა კაცსა, რომელი მოვალს სოფლად“ (გერმანე კონსტანტინეპოლელი, 23-24).

„სარტყელი ღვთისმშობლისა“ – საეკლესიო დღესასწაული (31 VIII) „დიდებაჲ და თაყუანისცემაჲ პატიოსნისა სარტყლისა წმიდისა ღმრთისმშობლისაჲ“, რომელიც დაწესებულია „საქმე მოციქულთა“-ს მოწმობით იმ ფაქტის აღსანიშნავად, რომ

ღვთისმშობელმა თავისი სარტყელი მიაბარა თომა მოციქულს. მიძინების შემდეგ იგი ინახებოდა იერუსალიმში, შემდეგ დაიღო კონსტანტინეპოლის ლაქერნის ტაძარში. ამ სარტყელის ნაწილები სხვა მონასტრებთან (ათონის, ვატოპედის, ტრირის) ერთად ინახება საქართველოშიც.

სარტყელი წარმოადგენს აგრეთვე სამონაზვნო სამოსელსაც, რომელიც „მოასწავებს მოკუდინებასა კორციელთა ვნებათასა, ვითარცა სარტყელი იგი არს ტყავისა მკუდრისა...“ (გერმანე კონსტანტინეპოლელი, გვ. 26).

„სარღუნელი“ – ზიარების შემდეგ დასაყოლებელი წყალღვინო, რომელიც რჩება ბარძიმში „მღულარების“ შემდეგ (იხ.) და რომელმაც უნდა წარეცხოს („წარღვნას“) ზიარების უმცირესი ნაწილაკებიც კი. ეს ტერმინი გვხვდება ნათლობის პოსტ-ათონურ წეს-განგებაში „კურთხევეანიდან“.

სასანთლე – საეკლესიო შანდალი ერთი და მეტი სანთლისათვის. ორსანთლიან სასანთლეს ეწოდება დიკირი, სამსანთლიანს – ტრიკირი, 7-12 სანთლიანს – პოლიკანდელი, უფრო მეტი რაოდენობისას – პანიკანდელი და ა.შ.

სატრაპეზო – ქრისტიანული მონასტრის ერთ-ერთი ნაგებობა, რომელიც მოიცავს მონაზვნების ტრაპეზისათვის (პურობის) განკუთვნილ დარბაზსა და სამლოცველოს, აგრეთვე დამხმარე სათავსოებს (სამზარეულოს, საწყობს და სხვ.). ჩვენამდე მოღწეული სატრაპეზოების ნაწილი შემკულია მონუმენტური ფერწერის ნიმუშებით (ბერთუბნის, უდაბნოს და სხვ.).

სატფურება – იხ. განახლება ეკლესიისა.

საფსალმუნე – იხ. ამბიონი.

სამინელი სამსჯავრო – სამსჯავრო, რომელსაც მოაწვობს იესო ქრისტე მეორედ მოსვლის დროს („არცაღა მამად სჯის არაჲის, არამედ ყოველი სასჯელი მოსცა ძესა... და კვლმწიფებად მოსცა მას საშჯელისაცა ყოფად, რამეთუ ძე კაცისად არს“ იოანე 5,22). იესო ქრისტე განსჯის ცოცხალთა და მკვდართა (II ტიმ. 4,1). მართალთ მსაჯული ეტყვის: „მოვედით კურთხეულნი მამისა ჩემისანო, და დაიძკდრეთ განმზადებული თქუენთჲს სასუფეველი...“ (მათე 25,34), ხოლო ცოდვილებს - „წარვედით ჩემგან, წყეულნი, ცეცხლსა მას საუკუნესა, რომელ განმზადებულ არს ეშმაკთათჲს და მსახურთა მისთა“ (მათე 25,41).

საყდარი//ტახტი – 1. ადგილი საკურთხეველში, ტარპეზის

უკან, სადაც ამაღლებულ ადგილზე იდგმება მღვდელმთავრის კათედრა, ხოლო გვერდით – დასაჯდომი მღვდელთათვის.

2. საყდარს ხშირად ხმარობენ ეკლესიის მნიშვნელობითაც იმ გაგებით, რომ ყოველი ეკლესია, ანუ ტაძარი არის უფლის საბრძანებელი ტახტი. ამასთანავე „საყდარი“ ხშირად ეწოდება სამღვდელმთავრო კათედრალურ ტაძრებსაც.

საცეცხლური – იხ. კმევა.

საჭურჭლე – იხ. საკურთხეველი.

„საგმილავი ჟამი“ – იხ. ჟამი.

სეფისკვერი – საუფლო პური, ზიარების საიდუმლოს შესრულებისათვის აუცილებელი ელემენტი ჟამისწირვის რიტუალის დროს.

უძველეს ქრისტიანულ რელიგიაში მორწმუნეების მიერ ეკლესიაში მოტანილ შესაწირავს – პურს, ღვინოს და ა.შ. „პროსფორა“ ეწოდებოდა, რაც გამოიყენებოდა ზიარების (ეგქარისტიის) საიდუმლოს შესასრულებლად, ხოლო ნარჩენები - „სიყვარულის სერობის“ (იხ. ალაპი) მოსაწყობად, რომელიც უშუალოდ ლიტურგიის შემდეგ ტარდებოდა.

მოგვიანებით „სიყვარულის სერობა“ ლიტურგიას გამოეყო და შემოღებული იქნა სპეციალური პური, რომელსაც მორწმუნეები იღებენ წმ. ზიარების დროს და მას სეფისკვერი ეწოდა. IVს-მდე სეფისკვერს გაბრტყელებული წრის ფორმა ჰქონდა, ზემოდან ამობურცული ფორმის ჯვრის გამოსახულებით. მოგვიანებით ჯვართან ერთად უკეთებდნენ წარწერას კონსტანტინე დიდის დროშის ანალოგიით: IC XC NIKA. სეფისკვერი, რომელიც მზადდება საფუარის დართვით, ორი ერთმანეთზე დადებული ნაწილისაგან შედგება, ზედაზე გამოსახულია ბეჭდის ანაბეჭდი, დასახელებული ჯვარი და წარწერა.

სეფისკვერზე შეიძლება გამოსახული იყოს წმინდანი ან დღესასწაული.

„სიმბოლო სარწმუნოების“ – ქრისტიანული სარწმუნოების ძირითადი დოგმების შემცველი აღსარება, რომელსაც წარმოთქვამს მოსანათლავი ნათლისღების დროს - „მრწამსი“.

„სიმბოლოს“ საფუძვლად დაედო მაცხოვრის სიტყვები, რომლითაც მან მიმართა ამაღლების წინ მოციქულებს: „წარვედით და მოიწაფენით ყოველნი წარმართნი და ნათელსცემდით მათ სახელითა მამისათა, ძისათა და სულისა წმიდისათა...“ (მათე

28,19-20). ფიქრობენ, რომ სარწმუნოების სიმბოლოს ტექსტი შედგენილია მოციქულების მიერ იერუსალიმის (იხ.) კრებაზე.

სარწმუნოების სიმბოლოს შემუშავების დამაგვირგვინებელი აქტი იყო ნიკეა-კონსტანტინეპოლის სიმბოლო სარწმუნოებისა (პირველი ნაწილი 325წ. ნიკეის I კრებაზე, ხოლო მეორე ნაწილი ჩამოყალიბდა და ორივე ნაწილი გაერთიანდა ერთ სიმბოლოდ კონსტანტინეპოლის II მსოფლიო კრებაზე 381წ.).

„მრწამსი“ ხმამაღლა უნდა წარმოთქვას ზრდასრულმა მოსანათლაგმა, ხოლო მცირეწლოვანის ნაცვლად მას ნათლია ანუ მიმრქმელი წარმოთქვამს, ან მისი სურვილით ნათლისღების შემსრულებელი სასულიერო პირი.

აღმოსავლურ მართლამდიდებელ ეკლესიაში „სიმბოლოს“ ნაცვლად (დასავლური ტერმინი) უფრო ხშირად „აღსაარებად სარწმუნოებისა“, უფრო იშვიათად — „მცნებად სარწმუნოებისა“ ან „გარდამოცემად სარწმუნოებისა“ იხმარება.

სინდონი – იხ. არდაგი.

სიწმიდის განახლება - „პირველ შეწირულთა ლიტურგიის“ ძველი სახელწოდება, რომელიც მოციქულთა ეპოქას უკავშირდება. ლიტურგიის ეს წესი შემუშავებულია სპეციალურად მარხვისათვის და დაწესებულია დიდმარხვის ყოველ ოთხშაბათს და პარასკევს, აგრეთვე ენების კვირის პირველ სამ დღეს – ორშაბათს, სამშაბათს და ოთხშაბათს.

ქართული უძველესი იადგარის პირველი ოთხშაბათის განგებაში ჩართულია სიწმიდის განახლების ლიტურგიის მასალა, ხოლო პირველი პარასკევის განგებაში ჩართულ დასდებულს 104 ფსალმუნიდან, რომელიც, ჩვეულებრივ, სიწმიდის განახლების ლიტურგიას უკავშირდება, ასეთი შენიშვნა აქვს: „ყოველთა ოთხშაბათ-პარასკევთა“ (უძ. Iადგ., გვ. 107).

სიწმიდის განახლების ლიტურგია, რომელიც მწუხრის“ მომდევნოდ სრულდება, ზოგიერთ ხელნაწერში გრიგოლი პაპის სახელს ატარებს: „სადმართოდ სიწმიდის განახლება იქმნეული წმ. მ. ჩუენისა გრიგოლი დიოლოლოსი. ესე ჟამისწირვა აღესრულების წმ. დიდთა მარხვათა“ (A 82, 23r-29v) (იხ. პირველ შეწირულთა ლიტურგია).

სტიქარი (ბერძ.) – სამღვდლო (და სადიაკვნო) გრძელი, ფართოსახელოებიანი კაბა (კვართი), ჩვეულებრივ, ძვირფასი ქსოვილისა.

სტიქარი გადმოტანილია ძველი აღთქმის კვართის ანუ პოდირის (ძველელმთავართა შესამოსელი) მიბაძვით. სტიქარი სახელოების ქვეშ გაჭრილია იესო ქრისტეს დაჭრილი გვერდის მოსახსენებლად, სამხრეები, რომლებიც სხვა ფერისაა, მოგვაკონებს იესოს გვემის კვალს. ხშირად გვერდებზე და სახელოებზე სტიქარს აკერებენ ბაბთებს – ქრისტეს ბორკილებს.

ძველელთა და ძველელმთავართა სტიქარი ფართო და განიერია – მას სამღვდლო სტიქარი ეწოდება.

სტოა/სტოვა (ბერძ.) – ტაძრის დასავლეთი ნაწილი, რომელიც, ჩვეულებრივ, ტაძრის შუა ნაწილიდან გამოყოფილია ერთ კედლით. ქრისტიანული ეკლესიის სტოაში შესვლის უფლება ჰქონდათ არა მარტო კათაკმეკლებს და მონაწილთ, რომელთაც „მსმენელები“ ეწოდებოდათ, არამედ იუდეველებს, მწკალებლებს და წარმართებს, რათა მათ მოესმინათ საღვთო სიტყვა და მოძღვრება.

ამჟამად სტოაში ტარდება ლიტანიობა, ღამისთევის დროს სერობა, შუალამის ჟამი და მომზადება ქრისტიანობის მიღებისათვის.

სტოაში სრულდება ქალის ლოცვა მშობიარობიდან მე-40 დღეს. ზოგჯერ სტოაში (მონასტერში) ეწყობა ტრაპეზობა ლიტურგიის შემდეგ (ძველი „სიყვარულის სერობის“ მსგავსად). საერო პირებს ნება ეძლევათ აღდგომის დღეს აკურთხებიონ სააღდგომო პური, ყველი და კვერცი. სტოა იხსენიება „საქმე მოციქულთაში“: „შეიკრიბებოდა მათდა ყოველი ერი სტოასა შინა...“ (3,11).

„სულიწმიდის მოფენა“ – ქრისტიანული ეკლესიის ერთ-ერთი „ათორმეტთაგანი“ საუფლო დღესასწაული, რომელიც დაწესებულია სახარებისეული თხრობის საფუძველზე, რომლის მიხედვით აღდგომის დღიდან 50-ე დღეს (ერგასისი) მოციქულებზე სული წმიდა გადმოვიდა და მიანიჭა მათ უნარი, ექადაგათ ქრისტეს მოძღვრება სხვადასხვა ენაზე, სხვადასხვა ხალხში, მოეხდინათ სასწაულები და სხვ. აქედან აღირიცხება საღვთისმსახურო შვიდეულები (კვირები) მეზვერეთა და ფარისეველთა კვირამდე, დიდმარხვის წინ – სულ 32 კვირა, თავისი სახარებისა და სამოციქულოს საკითხავების თანმიმდევრობით. ტრადიციით ამ დღეს ხდება კათაკმეკელთა (მოსანათლავთა) ნათლისღება, რაც ამ დღესასწაულს განსაკუთრებულ საზეიმო ელფერს აძლევს.

სქემა – იხ. მაზარა.

ტაბლა (ლათ. მაგიდა) – ფეხებიანი ფიცარი, მასზე დალაგებული

სანოვაგითურთ დადგმული მონასტრის სატრაპეზოში მონაზვნები-სათვის საზრდელის მისაღებად. ძველ ქართულ წყაროებში ტაბლა გვხვდება სამსხვერპლოს (ტრაპეზის) და ოდიკის მნიშვნელობითაც. დღეს ამ ტერმინს ხშირად ხმარობენ მიცვალებულის სულის მოსახსენებლად ნაკურთხი სანოვაგით გაშლილი მაგიდის მნიშვნელობით.

ტარიგი – თეთრი კრავი ერთ წლამდე, რომელსაც ძველი ებარელები მსხვერპლად სწირავდნენ ღმერთს. ქრისტიანულ ეკლესიაში სიმბოლურად მიიღო ღვთისადმი შეწირული უსისხლო მსხვერპლის მნიშვნელობა, რადგან იესო ქრისტეს „ტარიგ ეწოდა, რამეთუ ჩუენთვის დაიკლა“ (აბოს წამება, ძეგლები I, გვ. 53; აგრეთ. I კორინთელთა მიმართ 5,7).

ტარიგი ეწოდება საღვთო ჟამისწირვაზე სეფისკეერს, საიდანაც ამოჭრილი ნაწილები ეძლევა მორწმუნეებს საზიარებლად, ქრისტეს ხორცის სიმბოლური მნიშვნელობით. წმ. ტარიგად მოიხსენიებიან აგრეთვე ყოვლადწმიდა ღვთისმშობელი და წმიდა მოწამენი, ქრისტესთვის წამებულნი.

ტადარი – ეკლესია (იხ.) ღვთის სადიდებლად აგებული შენობა, რომელშიც იკრიბებიან მორწმუნეები (I კორინ. 11,22) საღვთო მადლის მისაღებად, ზიარებისა და სხვა საეკლესიო საიდუმლოს შესასრულებლად, ღვთისადმი ლოცვების აღსავლენად (ლუკ. 19,45).

ტადარი არის „სახლი უფლისა“, სადაც მისი საყდარი — ტახტი დგას.

თავდაპირველად აღნიშნავდა დიდებულ სასახლეს (მეფის, დიდებულის და სხვ.), შემდეგ, ქრისტიანული ეპოქიდან უწოდებენ ეკლესიასაც, ოღონდ დიდსა და მდიდრულად შექმულს.

„ტადრად მიყუანებად ღმრთისმშობლისად“ – ერთ-ერთი საუფლო საეკლესიო დღესასწაულთაგანი, ღვთისმშობლის ცხოვრების უადრესი – ბავშვობის ეპიზოდის მოსახსენებლად, როდესაც აღთქმის თანახმად მშობლებმა — იოაკიმე და ანამ 3 წლის მარიაში ებრაულ ტადარში მიიყვანეს, სადაც ის 14 წლამდე იზრდებოდა.

მარიაჰს ტადრის კიბესთან გამოეგება პირველმღვდელმთავარი ზაქარია, იოანე ნათლისმცემელის მამა, და შეიყვანა იგი „წმიდათა წმიდაში“ – ტადრის საკურთხეველში, რაც მანამდე ტადრის არც ერთი შეწირულის მიმართ არ გაუკეთებიათ.

ამ დღესასწაულს ქრისტიანულ ეკლესია აღასრულებს 21 ნოემბერს.

ტრაპეზი – იხ. საკურთხეველი.

უსუპი – ერთგვარი სურნელოვანი ბალახი, რომლის კონასაც ეკლესიაში ხმარობენ მრევლისათვის ნაკურთხი წყლის სასხურე-ბლად.

ფაკელი/ფაკიალი – ტილო, რომლითაც თავს უბურავენ ახალ-მონათლულს, კუნკული. „მოკადნეს, თუ ფაკიალითა დაებურნენ” (კურთხ. Sin. 73, 28v). „მოჰგურონ მღვდელსა და დაბუროს თავსა ფაკიალი ჯუარისახედ და უკანა ზურგით შეუკრას” (A 633, 11v).

ფელონი/ფილონი (ბერძ.) – თეთრი, გრძელი და განიერი სამ-ღვდელი სამოსელი. ძველად ფელონი იყო ზარის ფორმის მრგვალი ტანსაცმელი, რომელსაც მხოლოდ თავზე ჩამოსაცმელად ჰქონდა ჭრილი. თანამედროვე ფელონს წინ დიდი ჭრილი აქვს. ღვთისმსახურების დროს მღვდელი ხელების ძალა აწვევ-დაწვევით ფრთების მსგავსად აღნიშნავს ანგელოზურ ზარისხს, ხოლო შესრულებული მოქმედება უჩვენებს ღვთისმსახურების ძალას, რომლის საშუალებითაც ღვთისმსახური ასრულებს საიდუმლოს.

ფელონის გარეშე, მხოლოდ ეპიტრახილში ასრულებს მღვდელი შედარებით ნაკლებ საზეიმო მსახურებას (მცირე მწუხრი, სერობა ღამისთევით, შუაღამის მსახურება, ჟამნი, როცა ასხარება არ იკითხება და სხვ.).

საზეიმო მსახურების დროს მღვდელი აუცილებლად ფილონით იმოსება (ნათლისღება, მირონცხება, ქორწინების კურთხევა, ზეთის კურთხევა და სხვ.). სიმბოლურად აღნიშნავს სამოსელს, რომელიც იესოს ეცვა ჯვარცმის დროს.

„ფერჯთა ბანჯ” – საეკლესიო საღვთისმსახურო რიტუალი იესო ქრისტეს ქვეყნიური ცხოვრების იმ ეპიზოდის მოსახსენებლად, როდესაც მან ხუთშაბათ დღეს, ჯვარცმის წინა დღით, საიდუმლო სერობის დროს ფეხები დაბანა თავის მოწაფეებს – მოციქულებს და აზიარა ისინი.

ამ რიტუალში, რომელიც სრულდებოდა ყველა ეკლესია-მონასტერში (ამჟამად – მხოლოდ საეპისკოპოსო ტაძრებში დიდ ხუთშაბათს ლიტურგიის შემდეგ ეკლესიის სტოაში) მონაწილეობდა 12 ძმა, თორმეტი მოციქულის აღსანიშნავად. განსაბანი ძმები პირველ ადგილს უთმობდნენ მეკარეს, რომელიც გამოხატავდა იუდას, ხოლო უკანასკნელს – იკონომოსს, რომელიც პეტრე მო-

ციქულს განასახიერებდა. რიტუალის დროს იკითხებოდა სახარების შესაბამისი ადგილი.

ფეშხევი//ფეშხუმი – წმიდა ჭურჭელი, ძვირფასი ლითონისაგან დამზადებული დაბალფეხიანი თევში, რომელზედაც ჟამისწირვის დროს მზადდება, იკურთხება და „განიტეხება“ წმ. ტარიგი (კრავი) ე.ი. სეფისკვერის ნაწილი.

ფეშხუმი ქრისტიანულ ეკლესიაში იხმარება იაკობ მოციქულის ჟამისწირვიდან დაწყებული. იგი გამოხატავს ბაგას, რომელშიც იწვა ახლადშობილი იესო ქრისტე, ასევე კუბოს, რომლითაც ჩაასვენეს მაცხოვარი ჯვრიდან „გარდამოცნის“ შემდეგ.

„ფეშხუმი არს ნაცვალად ჰელთა იოსებისთა და ნიკოდემოსთა, რომელთა დაჰმარხეს ქრისტე“ (გერმანე კონსტანტინეპოლელი, გვ. 42).

ფიალი//ფიალა (ბერძ.) – 1. საეკლესიო წმინდა დიდი ჭურჭელი, რომელშიც განცხადების (ნათლისღების) წინა დღეს ხდება წყლის კურთხევა: „განვიდენ ფიალსა“ (კურთ. Sin. 73, 117r); 2. მონასტრის სატრაპეხოში ღვინის სასმისი: „კელარი ასმევს თითოეულსა თითოსა ფიალასა ღვნოსა“ (ამტომ I ტიპიკ. 7).

ფსიათი – ჭილობი მოხლმოდრეკისათვის. „ლაუფინონ ფსიათი ფერჯთა ქუეშე“ (კურთ. Sin. 73, 61r; A 504, 122v).

ქერობინი//ქერუბინი – უმაღლესი რანგის ანგელოზთა დასი ანგელოზთა ცხრა დასს შორის („სერაფიმებთან“ და „საყდარნის“-თან ერთად).

ძველი აღთქმის მიხედვით, ქერუბინები იყვნენ ღვთის მხლებელი (იხსენიებიან „დაბადებაში“ და იეზეკიელის წინასწარმეტყველებაში). ისინი გამოსახულნი იყვნენ სოლომონის ტაძრის თაღზე – იერუსალიმში (იხ. ანგელოზი).

ქიროთესია (ბერძ.) – იხ. ხელდასხმა.

ქიროტონია (ბერძ.) – იხ. ხელდასხმა.

ქორეპისკოპოსი – იხ. მღვდელმთავარი.

ქორწინება – მართლმადიდებელი ეკლესიის ერთ-ერთი შვიდ საიდუმლოთაგანი, რომლითაც მამაკაცსა და ქალს აუღლებს თავად უფალი. ღვთის წინაშე ისინი არიან ერთსულ და ერთხორც. განქორწინება სახარების სჯულით აკრძალულია (მათე 19, 11), თუმცა უკიდურეს შემთხვევებში საეკლესიო კანონმდებლობა უშვებს მას. დაშვებულია მეორე და მესამე (იშვიათად) ქორწინება (ძირითადად მეუღლის გარდაცვალების გამო), თუმცა არა საზეიმოდ, პირიქით

სასჯელის აღსრულების (ეპიტიმია) შემდეგ.

რუის-ურბნისის კრებამ (1105წ.) სასტიკად აკრძალა „ჩვილთა ქალ-ვაჟთა ქორწინება“ და ქალის ქორწინების ასაკად 12 წელი დაადგინა (რუის-ურბნისის „ძეგლისწერა“, გვ. 122, 187).

„ღუენნი სტიხაროსანი“ – „არიან სახენი შთამომდინარისა სის-ხლისანი ქრისტეს გუერდისაგან“ (გერმ. კონსტანტინეპოლელი, გვ. 33). „არიან გამოძაჩინებელნი საკრველისა ქრისტეს ჳელთა“ (იქვე).

ყველიერი – დიდმარხვის წინა, მოსამზადებელი შვიდეული, რომლის განმავლობაში დაშვებულია რძის პროდუქტებისა და კვერცხის ჳამა (მას წინ უძღვის „ხორციელის აღება“).

„ყოვლად მსოფლიოდ ამაღლებაჲ ცხოველმყოფელისა და პა-ტიონისა ჯუარისაჲ“ – ერთ-ერთი საეკლესიო „ათორმეტთაგანი“ საუფლო დღესასწაული, რომელიც ეძღვნება ელენე დედოფლის მიერ იმ ჯვარის პოვნას და აღმართვას, რომელზედაც ევნო იესო ქრისტე.

ყურჭუმი – ჩაყვინთვა ნათლისღების დროს.

შეჩუენება – ანათემა, განკვეთა, ეკლესიიდან სრული ჩამოშორება მძიმე დანაშაულის გამო (იხ. დიდი სჯულისკანონი, იურიდიული ტერმინები).

„შობაჲ უფლისა“ – ერთ-ერთი საუფლო „ათორმეტთაგანი“ დღესასწაული, რომელიც აღინიშნება იესო ქრისტეს „განხორციელების“ – შობის აღსანიშნავად – აღწერილია ოთხივე სახარე-ბაში, ხოლო დღესასწაულის „განგება“ – ტიპიკონში, სადღესასწაულოში.

„შობაჲ ღმრთისმშობელისაჲ“ – ერთ-ერთი „ათორმეტთაგანი“ საეკლესიო საუფლო დღესასწაული, რომელიც ღვთისმშობლის დაბადების დღის მოსაგონებლად არის დაწესებული.

მარიამის მშობლებმა, რომლებსაც შვილი არ უჩნდებოდათ მოხუცებულობამდე, ღვთის წინაშე აღთქმა დადევს, რომ თუ შვილი შეეძინებოდათ, ღვთის ტაძარს შესწირავდნენ მსახურად (ისედაც ებრაული ჩვეულებით მშობლებს პირველი შვილი ღვთისადმი უნდა შეეწირათ).

ღვთის ნებით დაიბადა მარიამი და 3 წლის ასაკიდან („ტაძრად მიყვანების“ საუფლო დღესასწაული) ის იზრდებოდა ტაძარში 14 წლამდე.

ჩონა – იხ. სქემა//სქიმა.

ცა – იხ. დაფარნა, პერეკელი.

ძელი – ხის სარეკელი.

„ძელი ცხორებისაჲ“ – წმინდა ჯვარი (სამ. ძეგ. III, 19).

„ძმად“ (მონასტრისაჲ) – მონასტრის კრებულის რიგითი წევრი.

ძმობად – მონასტრის კრებული.

„წარგზავნა დღესასწაულისა“ – მრავალდღიანი დღესასწაულის ბოლო, დამამთავრებელი დღე, როდესაც ღვთისმსახურება სრულდება განსაკუთრებით საზეიმოდ.

წარგზავნა მთავრდება ლიტურგიის ბოლოს. თითოეული დღის „წარგზავნის“ განგება მოცემულია ტიპიკონში.

წიგნისმკითხველი – მედავითნე, მეფსალმუნე.

„წინადაცუეთა იესუ ქრისტესჲ“ – დიდი საეკლესიო დღესასწაული, რომელიც დაწესდა უფლის წინადაცვეთის დღის აღსანიშნავად (ებრაული წესის მიხედვით, შობიდან მერვე დღეს ჩვილის სასქესო ასოს წინა კანს (ჩუჩას) მოკვეთენ, ე.ი. უდრიდა დღევანდელ მონათვლას. ეს ტრადიცია ჩამოყალიბდა როგორც ისრაელი და იუდეველი ხალხის, როგორც უფლის რჩეული ხალხისა სხვა ხალხებისაგან განმასხვავებელი ნიშანი, ქრისტიანობამ ეს ჩვეულება აღკვეთა.

ეს დღესასწაული აღინიშნება ქრისტეს შობიდან მერვე დღეს, ახალ წელს – 1 იანვარს.

„წმინდანი ნაწილნი“ – წმინდა მოწამეებისა და, საერთოდ, ქრისტიანული ეკლესიის წმინდანთა ნეშტი, საეკლესიო თაყვანისსაცემელი სიწმინდე, რომლის გარეშე არ შეიძლება ეკლესიის აშენება.

„ხადილი“ – 1. ხმამაღლა ლოცვა (კურთხ. Sin. 73, 188r). მაგ. დიდი სერობის ლოცვა.

2. „ხადილისა“ – ფსალმუნის I კანონის მეორე აღსავალი (შიომღვ. ტიპიკონი, 13v).

ხარება – ერთ-ერთი „ათორმეტთაგანი“ საუფლო საეკლესიო დღესასწაული, რომელიც დადგენილია მთავარანგელოზ გაბრიელის მიერ ყოვლადწმიდა ღვთისმშობლის ხარების მოსახსენებლად, როცა მან აუწყა წმ. მარიამს, რომ სულიწმიდისაგან იგი შობდა იესო ქრისტეს.

ეს დღესასწაული, რომელიც მოძრავია, ხშირად ხვდება დიდ მარხვაში. (ღღის განგება – საღღესასწაულოში, ტიპიკონში და

სხვ.).

ხატი – იესო ქრისტეს, ღვთისმშობლის, წმინდანთა, ძველი და ახალი აღთქმის ეპიზოდების ფერწერული გამოსახულება. ხატების დახატვის შემდეგ აუცილებელია მათი კურთხევა. კურთხევანში არის „წესი და განგება ხატის კურთხვისა“. კურთხევით ხატებზე გადმოდის ღვთის მადლი და ეს მადლი გადაეცემა ყველას, ვინც სარწმუნოებით ილოცებს მათ წინაშე.

ხატების პატივისცემა (კმევა, სანთელის ანთება, ვედრება, მუხლმოდრეკა) საეკლესიო მოძღვრებით საწინდარია თხოვნათა შესრულებისა. განსაკუთრებულ პატივისცემას იმსახურებენ იესო ქრისტეს და ღვთისმშობლის ხელთუქმნელი ხატები.

საეკლესიო ისტორიით ცნობილია ხატთმბრძოლობის მწვალებლობა, რომელიც (ბიზანტიის რამდენიმე იმპერატორის მხარდაჭერით) საუკუნენახევრის (VIII ს. I ნახ. IX ს. II ნახ.) განმავლობაში ქრისტიანებს უკრძალავდა ხატების თაყვანისცემას, რადგან მას კერპთმსახურებად მიიჩნევდა. ხატთათაყვანისმცემლობა აღადგინა ნიკეის VII მსოფლიო კრებამ. (იხ. „ძველისწერა სარწმუნოებისა“).

„ხელთდასხმაჲ“ – საეკლესიო პირის კურთხევა რომელიმე საეკლესიო საფეხურზე, რომელიც სრულდება საღვთო ლიტურგიაზე, თავზე ხელების დადებით და სათანადო ლოცვების წართქმით სულიწმიდის მადლის მოსაწვევად.

დაბალი იერარქიის (წიგნისმკითხველის, მგალობლის, ნახევარდიაკონის, დიაკონის) კურთხევას ანუ ხელდასხმას შეესატყვისება ბერძნული „ქიროთესია“, ხოლო მაღალი იერარქიის მსახურის (მღვდლისა და მღვდელმთავრის) ხელდასხმას – ქიროტონია.

ხელდასხმის უფლება აქვს მხოლოდ მღვდელმთავარს (ეპისკოპოსს, მიტროპოლიტს, პატრიარქს).

„ხუედრნი“ – ლიტურგიკული ტერმინი, კვირიაკის საცისკრო საკითხავი. მეორენაირად ჰქვია „განმანათლებელი“. ერთ კვირადღეს იკითხება პირველი „განმანათლებელი“, მეორე კვირას – მეორე და ა. შ. მეთერთმეტე კვირის შემდეგ იწყება ისევ პირველიდან. თერთმეტია აგრეთვე საცისკრო სახარება. „განმანათლებელი“ იკითხება ცისკრის სახარების შესაბამისად, ამიტომ ეწოდება მას „ხუედრნი“.

„ჯვარი ქრისტესი“ – ქრისტიანული ეკლესიის ერთ-ერთი

უდიდესი სიწმიდე, ცხოველმყოფელი ჯვარი, რომელზედაც მიმსჭვალული იყო მაცხოვარი (მათე 27,27-37).

ერთი აპოკრიფული თხრობის მიხედვით, ეს ჯვარი სასწაულე-ბრივად საროს, ფიჭვისა და ნაძვის შეზრდის შედეგად წარმოშობილი ხისგან იყო დამზადებული, ხოლო ამ ხის მოჭრის ადგილას აშენდა მოგვიანებით ჯვარის ქართული მონასტერი (იერუსალიმში) (იხ. აგრეთვე „ჯვარის ამაღლება“).

ჯვარი ეწოდება აგრეთვე ჯვარცმის სახელზე აგებულ ეკლესიებსაც.

„ჯვარცმა იესუ ქრისტესი“ – ერთ-ერთი „ათორმეტაგანი“ საეკლესიო საუფლო დღესასწაული, რომელიც ქრისტეს ჯვარზე გაკვრით წამება-მოკვდინების მოსახსენებლად არის დაწესებული.

ჯვარზე გაკვრა რომის წარმართულ იმპერიაში ყველაზე სამარცხეინო სასჯელი იყო მძიმე დამნაშავეებისათვის. ასეთი სასჯელი გამოუტანეს ქრისტეს ფარისევლებმა და მწიგნობრებმა, რომლებსაც შური და ურწმუნოება ამოძრავებდა.

ქრისტეს ჯვარცმა აღწერილია სახარებებში.

ჯვარცმა ეწოდება აგრეთვე ქრისტეს ჯვარცმის გამოსახულებასაც (ფრესკები, ხატები, ჯვრები).

ლიტურგიკულ თხზულებათა ბიბლიოგრაფია

ავგაროზები და შელოცვის წიგნები

ავგაროზი

სხვადასხვა დასაწყისის ტექსტებით.

- 1 A 1644, XIX; H 113, XIX; H 173, XV-XVII; H 505, XIX; H 506, XIb; H 779, 1849წ.; H 915, XIX; H 916, XVII, 26r-34r; H 1133, XIX, 1r-v; H 1135, XVIII-XIX; H 1136a, XIX, 1r-v; H 1136, XIX, 1r-v; H 1435, XVIII; H 1555, 1865წ., 1r-19r; H 1788, XIX; S 5138; XIX; S 5139. S 5140, XIX; S 5158, XIX; Q 72, XIX, 1r-56r; Q 265, XIX; Q 277, 1845წ.; Q 313, 1878წ., 3r-14v. Sin. 90, XIV, 26v-27r.

შენიშვნა: ავგაროზის ტექსტი ზოგჯერ იოანეს სახარების ტექსტის დასაწყისია, ზოგჯერ ლოცვები და შელოცვები. ლოცვებიდან არის წმ. კვირიანეს, იოანეს ოქროპირის, ბასილი დიდის და ა. შ.

ათანასე დიდის დღის განგება

განგებად ათანასისი: უქმი. ღვინო და ზეთი. ბ გზის. უფალო ღვთა. კი დ. მკნეონი

- 2 „სწავლათა შერთა ელვამან უკუდავებისა ყუავილნი, ათანასე ნეტარო, აღმოაცენა...“
A 347, 1743წ., 90r-97v.

შენიშვნა-ამბროსი წილენელის მიერ შედგენილი კრებულიდან, რომელშიც სხვა მასალასთან ერთად არის ლიტურგიკული თხზულებებიც.

ანგელოზთა სავედრებელი

ღღე ორშაბათი, სავედრებელი ანგელოზთა

- 3 „და არავინ განაღღე, რომელი მოვიდა შენდა ...“
A-1737 (1505წ.), 29r-36r.

შენიშვნა: ავტორი: იოანე დამასკელი (+749წ.). შედის სინანულისა და აღსარების ლოცვებში.

არქიმანდრიტის დადგინების წესი

- 4 „წესი, რომელი იქმნების დადგინებასა არქიმანდრიტისასა...“
A 317, 1777წ., 160v-161r; S-132, 1837წ., 1-17გვ.

შენიშვნა: შეიძლება თარგმნილი იყოს რუსულიდან.

აღდგომის წირვის წესი

განგებად აღვსებისა დღისაჲ

- 5 „ჟამსა ცისკრისასა მიიღებს პარეკლესიარხი კურთხევასა უპირატესისაგან, განვაღს და დაპრეკსდიღსა ზარსა საკმაოდ, შევაღს ეკლესიად და აღანთებს ყოველთა სანთელთა...“

S 1253, XIX, 1r-8v; S 1619დ, XVIII, 1r-4r (თაენაკ. ფრაგმ.)

შენიშვნა: შეიძლება თარგმნილი იყოს რუსულიდან.

აღსარების წესი

წესი, რომელი აღვსრულების აღმსარებელსა ზედა თვსთა ცოდვათათვს „პირველად შეიყვანოს იგი მღვლემან ეკლესიად ანუ სენაკად და დაკრძალნეს კარნი“.

- 6 A 229, 1791წ., 208r-223v; A 294, XVI, 19v-20r; A 450, XVII, 195r-v; A 600, 1815წ., 1r-12r; A 1358, XVIII, 138v-142v; A 1361, 1763წ., 180v-187r; A 1426, XIX, 8r-23r; A 1429, XIX, 25r-44v; H 823 ბ, XVIII, 1r-7v; H 864, XVIII, 1r-20r; H 1765, XIX, 1r-15v; H 2194, XVIII, 21r-27v; H 2242, XVIII, 1r-13v; S 144, XVII-XVIII, 303-319; S 1409, XIX, 7; S 2543, XIX, 1r-16r; S 2571, XVIII, 1-119; S 2951, XVIII, 71v-76v; S 2595, XIX, 1-25; ქუთ. 129, 1814წ., 95r-138r; 141r-167r; გორი 71, 1848, 150v-153r. Sin. 73, XII-XIII, 163v-164r. დამატებითი ხელნაწერები იხ. პარაგრაფებში „კურთხევანი“.

შენიშვნა: ამ ხელნაწერებში წარმოდგენილი მასალა მცირედენ განსხვავებებსაც გვიჩვენებს. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ე. ჭელიძისა, „დიდნი კურთხევანი“, თბილისი, 2002წ., გვ. 320-321.

აღსარების წიგნი

წიგნი აღსარებისა

„მოიკვინე, შვილო, ვნებაჲ ქრისტესი, როდის თოკი მოაბეს და ასე უწყალოდ შეუკრნეს ჳელნი...“

- 7 S-1161, 1782წ., 6v-15v

შენიშვნა: შეიცავს შემდეგ თავებს: ტყუილისათვს კითხუად სულიერისა მამისა მიერ მოწაფისა მიმართ, ფიცისათვს, ზრახვისათვს, ამპარტავანებისათვს, ნაყროვანებისათვს, მცონარებისათვს, გულისწყრომისათვს, შურისათვს, არაწმიდებისათვს, მამათმავლობისათვს, მუშაკის სასყიდელისათვს.

შენიშვნა: „კურთხევანის“ ტიპის მცირე კრებულიდან.

ახალი აღთქმის საკითხავები სამოციქულოდან მიუღწეველზე

საკითხავები საწელიწდო-სამოციქულო

8 ტექსტი სხვადასხვა დასაწეისით

A 4, XVI, 1r-184v; A 29, XIV, 1r-128v; A 133, XIII, 4r-126v; A 141, XI, 1v-104v; A 444, XVI, 1r-98v; A 1620, XVII, 1r-40v; H 832, XVII, 1r-98v; H 832, XVII, 1r-184v; H 1029, XVI-XVII, 1r-206v; H 1032, XVIII, 4r-192v; S 2572, 1771წ., 269v-328v; Q 625, XVIII, 2r-338v; ქუთ. 349, XVII-XVIII, 1r-200v; ქუთ. 487, XVI-XVII, 1r-126r; Jer. 16, XII-XIII, 1-56. Jer. 17, XIII-XIV, 1-162; Jer. 95, XV-XVI, 1-371; Jer. 118, XIV-XVI, 1-260.

შენიშვნა: მოტანილი ხელნაწერები იწოდება ე.წ. რიგის ანუ, გამოკრებილი „სამოციქულოდ“.

ახალი აღთქმის საკითხავები «საქმე მოციქულთადან»

საკითხავები “საქმე წმიდათა მოციქულთადან”

9 ტექსტი სხვადასხვა დასაწეისით.

A 1177, XIX, 26r-35v; Jer. 82, XI-XII, 1-151 (დასაწე. ფრაგმ., Jer. 94, XII, 1r-8v; Jer. 109, XII-XIV, 1-243 (თავ-ბოლო ნაკლული); Sin. 78, XI, 26r-27v.

შენიშვნა: ხელნაწერებში სხვადასხვა თავების საკითხავებია წარმოდგენილი.

ახალი აღთქმის საკითხავები სახარებიდან

საკითხავები სახარებიდან (ე.წ. რიგის სახარება)

10 ტექსტი სხვადასხვა დასაწეისებით

A 289, XVI, 1r-213r; A 423, XVI, 1r-305r; A 447, XII, 1r-219r; A 480, XVIII, 1r-231r; A 497, XII-XIII, 1r-56r; A 503 XVI, 1r-301r; A 524, XVI, 1r-19r; A 783, XVIII, 1r-36r; A 844 XI, 1r-33r; A 1009 XIX, 1r-211r; A 1100 XII-XIII, 1r-230r; A 1458 XIII, 1r-165r; A 1585 XVI-XVII, 1r-83r; H 171, XII-XIII, 1r-237r; H 780, XVII, 1r-198r; H 1299, XV, 1r-281r; H 1704, X, 1r-180r; H 1790, XII-XIII, 198r-248r; H 2096, XV-XVI, 3r-155r; H 2820, XIV-XV, 1r-382r; S 2575, 1791წ., 425-435r; S 3902, XIV-XV, 1r-64r; Q 87, 1578-1605წწ., 84r-102r; Q 271 XVI, 1r-320r; Q 370, 1814წ., 6r-135r; Q 631, 1723წ., 139r-1296r; Q 897, 1704წ., 4r-218r; Q 925, XVIII, 1r-249r; Q 1179; 1796წ., 66r-73r; ქუთ.389, XVIII, 2r-361r; ქუთ.438, XVI-XVII, 1r-291r; ქუთ.521, XV-XVIII, 1r-98r; Jer. 28, XV-XVI, 1-193; Jer. 29, XV-XVI, 1-96; Sin. 74, XI-XII, 1r-194r.

შენიშვნა: ხელნაწერებში წარმოდგენილია საკითხავები ოთხივე სახარებიდან.

ახალი აღთქმის საკითხავები სახარება-სამოციქულოდან

საკითხავები სახარება-სამოციქულოდან

11 ტექსტი სხვადასხვა დასაწყისებით...

A 44, XIII, 1r-148v; A 72, XVI, 381v-419v; A 84, 1567წ., 328v-338v; A 90, XIII, 294v-296v; A 187, XVII- XVIII, 1r-94v; A 194, XIII, 35r-38v; A 290, XIII, 223v-231v; A 304, XII-XIII, 86r-112v; A 472, 1700წ., 73r-200r; A 490, 1r-52v; A 613, XII-XV, 85v; A815, XVI-XVII, 1r-169v; A 1341, XVI-XVII, 1r-290v; A 1424, XIII-XIV, 1r-169v; A 1454, 1746წ., 343r-346r; A 1696, XVII, 1r-19v; A 1697, XVII, 1r-8v; A 1712, 1871წ., 1r-202v; H 289, XVII; H 530, XVII, 1r-15v; H 533, XV-XVI, 1v-30v; H 543, XVII, 1r-81v; H 547, XVI, 1r-27v; H 895, XVII, 1r-139; H 970, 1742წ., 683r-786v; H 983, XVIII, 161r-180r; H 1322, XIX, 1r-42v; H 1348, 1546წ., 2r-271r; H 1675, XVIII, 250r-272v; H 1681, 1686წ., 14r-212v; H 1766, XVII, 1r-50v; H 1790, XII-XIII, 1r-249r; H 1830, XIII, 1r-68v; H 1832, XV-XVI, 1r-10r; H 2030, XV-XVI, 1r-13v; H 2086, XVIII, 1r-24r; H 2226, XIX, 34r-39v; H 2334, XVII, 2r-324v; H 2434, XV, 3; H 2851, XVIII, 60r-80r; S 67, XVIII, 379-464; S 116, XIII-XIV, 1r-101r; S 1174, XIX, 83r-786v; S 1204, XVII-XVIII, 226v-228v; S 1227, XII-XIII, 34r-124v; S 1245, XIII-XIV, 503-508; S 2575, 1719წ., 435v-446v; S 2577 b, 1791, 311v-319v; S 2747, XVII-XVIII, 164r; S 3477a, XV, 1r-53v; S 4930, XVI-XVII, 276r-286v; S 4969, XVII-XVIII, 13r-19v; S 5091, XVII, 1v-69r; Q 104, XVIII, 630v-641v; Q 87, 1578-1605წწ., 15r-83r; Q 104 ბ, XVIII, 24r-29r; Q 631, 1723წ., 1r-138v; Q 704, XVIII, 98r-109v; Q 829, XVI-XVII, 1r-42v; ც.არქ. 7, XVII, 144; ც.არქ. 34, XVIII, 55r-99v; ც.არქ.37, XVII, 10; ც.არქ. 64, XVIII, 165r-170v; ც.არქ.220, XVIII, 139; ქუთ. 16, XVII, 34r-158r; ქუთ.104, 1763წ., 1r-272v; ქუთ. 122, XVII-XVIII, 4r-108r; ქუთ. 123, XVII-XVIII, 96v-150v; ქუთ. 129, XVII-XVIII, 1r-376v; ქუთ. 308, XVII, 1r-333v; ქუთ. 339, XVII-XVIII, 1r-207v; ქუთ. 451, XVIII, 1r-41v; ქუთ. 543, XVIII-XIX, 1r-16r; ქუთ. 624, XVIII, 1r-19v; ქუთ. 629, XVII, 1r-25v; გორი 86, XVIII-XIX, 1r-84r; გორი 94, XVIII, 1r-104r; ზუგ. 13, XVII-XVIII, 1r-93r; Sin. 19, 1074წ., 262v-283r; Sin. 58-31-60, 977წ., 1r-45r; Sin. 78, XI, 29r-30r; Sin.Geo.26, IX-X, 97-213v; Sin.Geo.31, IX-X, 60r-213v; Sin.Geo.54, 109r-129v; Sin.Geo.58, IX-X, 47-58r; 86r-97r.

შენიშვნა: ამ ხელნაწერებში მეტ-ნაკლები მოცულობით წარმოდგენილია საკითხავები ახალი ალექსის სხვადასხვა წიგნებიდან სხვადასხვა დღესასწაულებზე (აღდგომის, შობისათვის, შვიდეულის დღეებზე და ა.შ.).

ახალი სახლის კურთხევა

- 12 კურთხევა ახლისა სახლისაო
„ღმერთო მაცხოვარო ჩუენო, რომელმან ჯერ იჩინე სართულსა მას ზაქტსს შესღვაი...“
Sin. 12, XI, 135v-136r.
შენიშვნა: წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

ახალი ჯვარის აღმართვის განგება

- 13 ახალსადა ჯუარსა ასდგმიდე, კუერექსი კათოლიკჳ წარსთქუა
„მღღელმან ესე ლოცვაი წართქუას: მხოლოდშობილო სიტყუაო მამისაო...“
Sin. 12, X, 93r-95v.
შენიშვნა: წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

ახალი ემბაზის გაწმენდის განგება

- 14 ახლისა ემბაზისა გაწმენდასა ეპისკოპოსისა მიერ გინა მღღელისა
„პირველად დასწეროს ჯუარი ოთხთავე კიდესა ზედა ჯუარის სახედ...“
Sin. 12, X, 101r-v.
შენიშვნა: წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

ახალი ღვინის კურთხევა

- 15 კურთხევა ღვინისა ახლისაო, ოდეს იკმეოს ვინმე
„უფალო ღმერთო ჩუენო სახიერო და კაცთმოყუარეო, მოიხილე ღვინოსა ამას ზედა...“
A 297, XVII, 167v; A 407, XVIII, 207r-v; A 448, XVII, 153v-154r.
შენიშვნა: მთარგმნელი: კვიპრიანე სამთავენელი (XVII-XVIII).

ბაიის კურთხევა ბზობას

- 16 კურთხევა ბაიადსა ბზობასა
„კურთხეულ ხარ შენ, ღმერთი და მამის უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი...“

Sin. 12, X, 95v-98v; Sin. 54, X, 60r-63r; Sin. 66, X, 50v-56r.

შენიშვნა: წინათონური რელაქციის „კურთხევანიდან“.

ბაიის კურთხევის განგება

განგებაი ბაიისა კურთხევისაი

- 17 „შევიდეს მღვდელი საკურთხეველად, ოდეს გალობათა იტყოდინ და წართქვას ლოცვა ესე ბაიასა ზედა“

A 48, XVIII, 358v-361; A 72, XVI, 54r-v; A 89 XVIII, 63r-64r; A 186, XVII-XVIII, 2103-2104; A 203, XIV-XV, 105v-107v; A 215, XVI, 65r-67v; A 294, XVI, 296r-297v; A 450, XVII, 61v-62v; A 504, XV-XVI, 47v-48v; A 519, XVII, 90r-91v; A 1505, XVII, 222r-223r; A 1583, XVI, 83v-86r; H 541, XVI-XVII, 79r-v; H 1352, XVII-XVIII, H 1399, XV-XVI, 33r (თაენაკლ.); H 1400, XVI-XVII, 17r-v; H 1440, XVI-XVII, 48v-49v; H 1742, 1664წ., 122v-123v; H 2383, XVIII, 19r-20r; H 3081, XVIII, 47r-52r; S 3942, XVII, 105v-107v; Q 21, XV-XVI, 12v-14r; Q 31, XVII-XVIII, 65v-68v; Sin. 73, XII-XIII, 117v-118v.

შენიშვნა: მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.); გამოც. ე. ჭველიძისა, დიდნი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 266-268. პოსტ-ათონური რელაქციის „კურთხევანებიდან.“

ბარძიმ-ფეშხუმის (ახლადმექმნილის) კურთხევა

კურთხევა ახლადმექმნილისა ბარძიმ-ფეშხუმისა, ახლად თარგმნილი ბერძნულისაგან ქართულსა ენასა ზედა

- 18 „იტყვს მღვდელთმთავარი: კურთხეულ არს ღმერთი ჩუენი ყოვლადვე აწ და...“

A 114, XVIII, 103r-v; A 317, 1777წ., 168r-v; H 1365, 1806წ., 13r-16v; S 1161, 1728წ., 6r-v.

შენიშვნა: მთარგმნელი: ბერძნულიდან კვიპრიანე სამთავნელი (XVII-XVIIIსს.).

გამარჯვების სამადლობელი

- 19 შვეიდობიანი ძლევისათვის მტერთა ზედა ქრისტეს მოსახელისა მხედრობისათა, რომლისაგა შვენის თქმად მწუხრსა, ცისკარსა და ლიტურდიანსა ზედა

„ითქმის ესრეთ: შვეიდობით უფლისა მიმართ ვილოცოთ...“

A 771, XIX, 1r-5r; S 312, 1841, 1r-v; ქუთ. 477, 1828, 21r-22v.

შენიშვნა : თარგმნილია რუსულიდან იერონიმე ალექსი-მესხიშვილის მიერ.

განგება კადნიერებით მფიცავთა

- 20 განგებაი წარმდებებით მფუცავსა ზელა
„უფალო, რომელმან კაცობრივისა ბუნებისა უძლურებაი იცი და
ცთომილებაი უწყვი...“
A 294, XVI, 99r-v.

შენიშვნა : კრებულიდან „კურთხევანი“. ეს სტატია იშვიათად გვხვდება ხელნაწერებში.

განზოგების (ერგასის) დღესასწაული

სვინაქსარი ოთხშაბათსა განზოგებისასა

- 21 „ოთხშაბათსა განრღვეულისა კვირიაკისასა ვდღესასწაულობთ
დღესასწაულსა ერგასისა განზოგებისასა...“
A 324, 1866წ., 1r-3v; Q 777, 20r-26r.

შენიშვნა: თარგმნილია რუსულიდან დოსითეოს ფიცხელაურის (XVIII-XIX) მიერ.

განცხადების წინა დღის განგება

წესი და განგებაი წინაღლით განცხადებისა

წინაღლით მწუხრსა წმიდისა ღმრთისა გამოცხადებისასა,
შემდგომად მწუხრისა ჟამისა 20 აღსრულებისა და წმიდისა
ჟამისწირვისა...“

- 22 A 172, XVI; A 194, XIII; A 198, 1696წ., A 203, XIV-XV; A 294, XVI-
XVII; A 306, XVI; A 450, XVII; A 504, XV; A 505, XVIII; A 1515, XV-
XVI; A 1589, XVI; H 537, XV-XVI; H 1442, XIII-XIV; H 1865, XIV-
XV; H2383, XVIII; Q 21, XV; Q 106, XVIII; Q 188, XVI-XVII; Sin.
73, XII-XIII, 105v-117v; ხელნაწერების სრული სია (გვ. მითითების
გარეშე) იხ. პარაგრაფებთან „კურთხევანი“.

შენიშვნა: მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.); გამოც. ე.
ჭელიძისა, დიღნი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 254-264. პოსტა-
თონური რელაქციის „კურთხევანიდან“.

განცხადების წინა დღის წესი და განგება

წესი და განგებაი, რომელი აღესრულების წინა დღით წმიდისა
ღმრთისა გამოცხადებისაი

- 23 „უკუეთუ წინა დღე მარზვისაი დახუდეს მეოთხესა ჟამსა დღისასა,
დაპრეკონ და ილოცონ მზისა და სამჟამისაი...“
H 1714, XVIII, 427v-428v; H 2128, XVIII, 2v.

შენიშვნა: კრებულიდან „გულანი“. მეორე ხელნაწერი კურთხევანია (განსხ. დასაწყისით).

განცხადების დღის განგებაი

24 წმინდა განცხადება უფლისა ღმრთისა და მაცხოვრისა ჩუენისა იესო ქრისტესი

„უამსა მეზუთესა დღისასა ვპრეკთ დიდსა ზარსა და ყოველსავე ზართა ზედა და შევპკრბებით ეკლესიად, ვიწყებთ მწუხრსა...“

H 1699, XVII-XVIII, 44r-55r; ქუთ. 169, XIX, 63r-82v.

შენიშვნა: ხელნაწერთა ამ სტატიების დასაწყისებში მცირეოდენი სხვაობაა.

განცხადების დღეს წყლის კურთხევის წესი

25 კურთხევანი წყალთა ზედა განცხადებასა, თქმული გრიგოლ ეპისკოპოსისა და ღმრთის – გამომეტყუელისაჲ

„დიდ ხარ შენ, უფალო, და საკრველ საქმენი შენნი...“

Sin. 12, X, 90v-93r; Sin. 54, X, 56v-59r; Sin. 66, X, 42v.

შენიშვნა: ავტორი: გრიგოლ ღვთისმეტყველი (+390წ.); წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

გარდაცვლილ ჩვილზე შესრულების წესი

წესი, რომელი იქმნების ჩვილსა ზედა აღსრულებულსა

26 „მღელმან : კურთხეულარსი. მგალობელნი იტყვან: რომელი დამკვდრებულ არს სრულად...“

A 203, XIV-XV, 49r-v; A 294, XVI, 276v-277v; A 297, XVII, 142r-154r; A 398, XVIII, 50r-55r; H 861, XVII, 1r-9; 65r-69v; Q 110, XVIII, 1r-15v.

შენიშვნა: მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

გარდაცვალებულთა მოხსენებისათვის

27 მოხსენებისათვის გარდაცვალებულთასა

„კეთილმსახურებითი საქმე ვედრებად ღუთისადმი შესვენებულთათჳს მოქმედებს ჩუენ შორის...“

S 201, XIX, 7-59; S 231, XIX, 1-64.

შენიშვნა: თარგმნილია რუსულიდან იერონიმე ალექსი-მესხიშვილის (ალექსეევის) მიერ.

გულანი

გულანი

28 სხვადასხვა დასაწეისი ტექსტები

A 21, XVII; A 30+A31+A32, 1681წ.; A 186, XVII-XVIII; A 187, XVII-XVIII, 1r-915r; A 856, 1707წ., 1r-743v; 1023, XVII, 1r-224r; A 1526, XVI, 1v-281v; A 1581, XVII-XVIII, 1r-984r; A 1619, XVI-XVII; H 936, XVI-XVII, 3v-905v; H 1714, XVIII, 1r-719r; ც. არქ. 241, XVII, 160; ც. არქ. 242, 1706წ., 276; ც. არქ. 244, 1714წ., 247; ქუთ. 38, 1579-1612წწ.; ქუთ. 83, XVII, 1r-453v; ქუთ. 115, 1r-484r; ქუთ. 449, XVII, 1r-591v; ქუთ. 591, 1541წ., 1r-637r.

შენიშვნა : გულანი შეიცავს უმეტეს შემთხვევაში ბერძნულიდან ნათარგმნ თითქმის ყველა საღვთისმსახურო წიგნს. სახელდებითი გულანები გატანილია ცალ-ცალკე.

გულანი «გურიანთული»

29 გულანი «გურიანთული»

„თოვესა სეკლენბერსა ა. დაწეებად ინდიკტიონისა და წმიდისა სიმეონისი, კვი ა...“

A 104ა, XVIII, 5r-640r; A 104ბ, XVIII, 3r-472r.

შენიშვნა: ჩამოტანილია სოფ. გურიანთედან. გულანის ხელნაწერი აკინძულია ორ წიგნად.

გულანი “ხოტეკური”

30 გულანი «ხოტეკური»

„დიდისა შაბათისა მწუხრნი, დასდებლნი აღდგომისანი კვი ა...“

Q 56, 1736წ., გვ.1-2445

შენიშვნა: გადაწერილია ხოტევის მონასტრისათვის.

გულანი მოქვისა

31 გულანი მოქვისა

„სეინაქსარი...ლისა და ღმრთისმსახურისა ნეტარისა კონსტანტინე მეფისა ახლისა... «

A 743, XVI, 1r-648v.

შენიშვნა: გადაწერილია მოქვის ეკლესიისათვის.

გუნდთა და მეფეთა განგება

32 განგებად გუნდთა და მეფეთად

H 2383, XVIII, 161r-162v.

შენიშვნა : ეს განგება სხვაგან არ გვხვდება.

დარბაზობის განგება

33 განგებაი დარბაზობისაი

„რაჟამ იკურთხოს მეფე და დაჯღეს ტახტსა ზელა და ეპისკოპოსნი ამა წესითა დასხდენ... «

S 352, XVIII, 51r-53r.

შენიშვნა: გამოც. 1) თ. ჟორდანიასი, ქრონიკები, I, ტფილისი, 1892, 45-46 ; 2) ე. თაყაიშვილისა, არქეოლ. მოგზაურობანი, 1907, გვ. 78-80 ; 3) ე. თაყაიშვილისა, სახელმწიფოს კარის გარიგება, 1920 ; 4) ი.ლოლიძისა, ქართ. სამართლის ძეგლები, II, 47-49, 596-597.

დასაფლავების წესი და განგება გარდაცვლილი სასულიერო პირისა

„წესი და განგებაი, რომელი აღესრულების დაფლავსა შესუენებულისა ძმისასა...“

34 A 48, XVIII, 266v-293r (კვიპრიანეს თარგმანი); A 72, XVI, 24r-49v; A 186, XVII-XVIII, გვ. 2085-2099; A 198, 1696წ., 115r-149v; A 203, XIV-XV, 35r-48r; A 215, XVI-XVII, 67v-108v; A 294, XVI, 264v-275v; A 306, XVI, 6r-8v; A 450, XVII, 27r-55r; A 504, XV-XVI, 55v-87v; A 519, XVII, 68r-89v; A 633, XVII, 69v-78v; A 1505, XVII, 200v-208v; A 1515, XV-XVI, 36v-64v; A 1583, XVI 32v-58r; H 541, XVI-XVII, 72r-97v (ფრაგმენტები); H 1352, XVII-XVIII, 44v-59v; H 1449, XVI-XVII, 2r-18v; H 1719, 1667წ., 48r-63r; H 1742, 1664წ., 43r-48r (ფრაგმენტები), H 3081, XVIII, 85v-109r; S 3942, XVII, 36r-58r; S 3948, XVII-XVIII, 47v-50v (ფრაგმენტები); S 4944, XVII; 35r-60v; Q 21, XV-XVI, 17r-127v (ფრაგმენტები), Q 106, XVIII, 20r-28v (თაენაკლ.), Q 131, XVII-XVIII, 71r-90v; Q 312, XVII-XVIII, 13v-27r; Q 656, XVII-XVIII, 37r-59v; Q 658, XVII, 34v-41v; Sin. 73, XII-XIII, 69r-89r.

შენიშვნა: ხელნაწერები რედაქციულ სხვაობასაც გვიჩვენებენ. ნუსხები პოსტათონური კურთხევანებია.

დაწინდვის (ნიშნობის) განგება

განგებაი წინდობისაი

35 „მოილოს მღვდელმან ბეჭელი ოქროისაი და რკინისაი... «

A 203, XIV-XV, 55r-63r; A 215, XVI-XVII, 29v-32r; A 294, XVI, 235r-236v; A 297, XVII, 20v-22v;

Sin. 73, XII-XIII, 29v-31v.

შენიშვნა: ხელნაწერთა სრული სია (რამდენიმე ათეული, გვ. მითითე-

ბის გარეშე) იხ. პარაგრაფები : კურთხევანი (დიდნი) და კურთხევანი (ფრაგმენტები). მთარგმნელი : გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.) ; გამოც. ე. ჭელიძისა, დიდნი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 145-147.

დედათღიაკონის კურთხევის წესი

კურთხევაი დადგენასა დედათა ღიაკონისასა

- 36 „შემდგომად ჟამისწირვად სახარებისა წარკითხვისა წარდგეს, რომელი იკითხოდის და ეპისკოპოსმან დასდვას თავსა და ესე ლოცვაი წარმოთქვას...“

A 294, XVI, 66v-67v; A 450, XVII, 250r-251r; A 1505, XVII, 54r-v; H 1719, 1667წ.; 190v-191r; Q 658, XVII, 88r; ქუთ. 12, XVII 75v.

შენიშვნა: გვხვდება მხოლოდ „კურთხევანის“ მითითებულ ხელნაწერებში (ძირითადად „ჟამისწირვის“ (კონდაკის) ხელნაწერებში. გამოც. კ. კეკელიძისა, „Древнегреческий Архиератикон“, Тифлис, 1912, გვ. 26-29.

ღიაკონთა მღვდელმსახურების წესი

წესი და განგება ღიაკონთა, თუ ვითარ ჯერ-არს მსახურება მღვდელთა დიდსა მწუხრის ლოცვასა და ცისკრად, რომელ არს კერაბალი, გინა საუფლო დღესასწაული და წირვასა ზედა განეწესა რიგი ესე დიდისა პატრიაქისა ყოველთა უწმიდესისა ფილოფეოსის მიერ...“

- 37 „მესწავებად ჯერ არს, რამეთუ როდის შეიმოსების ღიაკონი...“

A 448, XVII, 1r-15r; A 1467, XVIII, 1r-48v; ქუთ. 284, XVII-XVIII, 1r-49r.

შენიშვნა: ეს სტატია ყველა „კურთხევანში“ არ არის შეტანილი.

ღიაკონის ხელდასხმის წესი

წესი, რომელი იქმნების ჳელდასხმასა ზედა ღიაკონისასა

- 38 „რაჟამს თქუას« და იყენენ წყალობანი...“

A 317, 1777წ., 163r-165r; A 398, XVIII, 46r-48r; S 29, 1788წ., 338-340.

შენიშვნა: ჟამისწირვის (კონდაკის) ხელნაწერებიდან.

დიდი პარასკევის განგება

განგებად დიდისა პარასკევისა, მეორესა ჟამსა დღისასა

- 39 „დიდსა პარასკევსა დაპრეკონ ცისკრისა...“

H 1714, XVIII, 167v-170v.

შენიშვნა: კრებულიდან „გულანი“.

დიდი სქემის კურთხევის განგება

- 40 განგებადი მათ ზედა, რომელთა მიაქუნდეს დიდი სქემაი
„წინადლით მწუხრსა სამონაზნოი ჩასაცუმელი ყოველი და სქემაი და
ღუქარდი აღსავალსა საკურთხეველისასა დაღვას მღღელმან...“
A 294, XVI, 30r-60v; S 143, XI, 176v-204v. ხელნაწერთა ვრცელი სია
იხ. პარაგრაფებთან „ჟამისწირვა“ (კონდაკი).

შენიშვნა: ბასილი დიდის ჟამისწირვიდან.

ღღესასწაულთა კლასიფიკაცია

- 41 ნიშანთათუკს საუფლოთა, ღმრთისმშობელისა და წმიდათა ღღესას-
წაულთა
„ჯერ არს უწყებად, რამეთუ ღღესასწაულნი განყოფილ არიან ღი-
დად, საშუალად და მცირედ...“

H 837, XIX, 9r-9v.

შენიშვნა: ხელნაწერი „საღღესასწაულოს“ მოზრდილი (42ფ.) ფრაგ-
მენტია.

ებრაელთაგან ქრისტიანობაზე გადმოსულთა შეწყნარების წესი

„თუ ვითარ ჯერ-არს შეწყნარებადი, რომელი ჰურიათაგან სარწმუ-
ნოებასა ქრისტიანეთასა მოუკლებოდის...“

- 42 A 48, XVIII, 380r-381v; A 72, XVI, 186v-188r; A 186, XVII-XVIII, გვ.
2185-2186; A 450, XVII, 295v-297v; A 633, 15v-17r; A 895, XVIII, 99r-
100v; H 1352, XVII-XVIII, 139r-140r; H 1719, 1667წ., 234r-235v; Q
106, XVIII, 155r-156v; Q 658, XVII, 99v-100r.

შენიშვნა: პოსტათონური რედაქციის „კურთხევეანებიდან“. გარდა
„კურთხევეანის“ ნუსხებისა ეს სტატია შეტანილია „დოგმატიკო-
ნის“ (ქუთ. 23, 428r-429r; A 267, 157r-260v) და „დიდი სჯულისკან-
ონის“ A 124, 280r-281r ხელნაწერის დამატებით ნაწილში.

**ებრაელთაგან ქრისტიანობაზე გადმოსულთა შეწყნარების მეორე
წესი**

„აღწერად უსრულესი-რე, თუ ვითარ ჯერ-არს შეწყნარებადი, რომელი
ჰურიათაგან სარწმუნოებასა ქრისტიანეთასა მოუკლებოდის...“

- 43 A 48, XVIII, 381v-386r; A 72, XVI, 188r-193r; A 186, XVII-XVIII, გვ.
2186-2189; A 450, XVII, 297v-301v; A 633, XVII, 17r-22r; A 895,

XVIII, 100v-105r; H 1352, XVII-XVIII, 140r-142r; H 1719, 1667წ., 235v-241r; Q 106, XVIII, 156v-161r; Q 658, XVII, 100r-102r.

შენიშვნა: პოსტათონური რედაქციის „კურთხევანებიდან“. შეტანილია აგრეთვე „ლოგმატიკონში“ (ქუთ. 23,429r-437r) და „დიდი სჯულის-კანონის“ ერთ ნუსხაში (A 124, 281r-284v).

ველოგიის წმინდა ნაწილებისაგან შექმნის განგება

44 განგებად ოდეს ველოგია შეიქმნებოდის წმიდათა ნაწილთაგან „განწმიდოს მღვდელმან და შთაასხას მისგან წმიდა ბარძიშა...“ A 72, XVI, 49v-51r; A 294, XVI, 161r-162v; A 306, XVI, 39r-v; A 450, XVII, 57r-58v; H 1719, 1667წ.; Sin. 73, XII-XIII, 187v-184r. ხელნაწერთა ვრცელი სია იხ. პარაგრაფებთან „კურთხევანი“.

შენიშვნა: მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.), გამოც. ე. ჭველიძისა, დიღნი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 348-351. პოსტათონური რედაქციის „კურთხევანებიდან“.

ეკლესიის აშენების წესი

45 რომელსა ენებოს აღშენებად ეკლესიისადა „პირველად საძირკუელი მოამზადონ...“ A 107, XVIII, 60v-62r.

შენიშვნა: კრებულიდან „კონდაკი“ („ჟამისწირვა“).

ეკლესიის კურთხევის განგება

46 ტიბიკონი მის დღისა დღესასწაულობითი, რომელსა დღესა იქმნების კურთხევა ანუ განახლება ეკლესიისა „შვენის უწყება რამეთუ წინადლით, პირველ მზის დასულისა, პრეკს მცირედ პარეკლესიარხი...“ S 228, XIX, 2v-4r.

შენიშვნა: თარგმნილი უნდა იყოს რუსულიდან.

ეკლესიის კურთხევის დრო, როდის იკურთხება და როდის არა

განგებად ეკლესიისათვის ოდეს იკურთხების ანუ ოდეს არა იკურთხების

„ოდესმე იქმნების კურთხევა ეკლესიისა დღეთა შინა კურიაკისათა და ოდესმე არა იქმნების...“

47 A 317, 1777წ., 127r-128r; A 605, 1880წ., 51r-58r; A 1250, XIX, 1v-7v; H 987, 1775წ., 67v-68v; H 1365, 1806წ., 1r-12v; S 228, XIX, 1v-2r; Q

70, 1771წ.; Q 407, XVIII, 4r-81r.

შენიშვნა: ეს სტატია თარგმნილია ბერძნულიდან იოანე ქსიფილინოს-პაპუწიშვილის (XVIII ს.) მიერ. იხ. H 1365 აღწერილობა. შენიშვნა 2.

ეკლესიის კურთხევა და სამღვდელმთავრო წირვის წესი

- 48 წესი და კურთხევა ეკლესიისა მღვდელმთავრისაგან
„ეკლესია უკუე რა აღსრულებულ იქმნას...“
A 114, 1772წ., 3r-105v; A 317, 1777წ., 129r-137r; H 795, XIX, 1r-24v;
S 228, XIX, 1r-v.

შენიშვნა: შეიძლება თარგმნილი იყოს რუსულიდან.

ეკლესიის კურთხევის განგება სოფიაწმიდის განგების მიხედვით

- განგებად ეკლესიისა კურთხევისა და სატფურებისა და წმიდისა სა-
კურთხეველისა დამყარებისაი, წესსა ზედა ღიღისა ღმრთისა ეკ-
ლესიისა, წმიდისა სოფიასსა ელიზურისაგან ქართველთა ენად
თარგმანებითა უღირსისა არსენი მონაზონისათა
49 „შემდგომად აღკუეცისა რომელსა ესუას ჳელთდასხმად წიგნის მკითხ-
ველად ანუ თუ მდღლად დასდვას ჳელი თავსა ზედა თქსსა...“
A 294, XVI, 9r-12r; A 450, XVII, 186v.

შენიშვნა: მთარგმნელი: არსენ იყალთოელი (XI-XIII ს.).

**ეკლესიის კურთხევის განგება არქიმანდრიტის ან უპირატესი მღვდ-
ლის მიერ**

- 50 განგებად, თუ ვითარ შუენის არქიმანდრიტისაგან ანუ უპირატესისა
მღღლისაგან კურთხევად ეკლესიისად
„ოდეს მღღელმთავარი უბრძანებს ნაკურთხისა ოდიკისა დაღებად
ეკლესიასა შინა და უბრძანებს კურთხევად...“
A 317, 1777წ., 143v-149v.

შენიშვნა: თარგმნილი უნდა იყოს რუსულიდან.

ეკლესიის კურთხევის წესი მღვდელმთავრის მიერ

- 51 წესი კურთხევისათვის ეკლესიისა მღღელმთავრისა მიერ ქმნილისა
„ეკლესიაი რაი აღსრულებულ იქმნების, მოვალს...“
A 307, XVIII, 1r-25v; A 317, 1777წ., 126r-134r; A 560, XVIII, 46; A
11504, XVIII, 5r-33v; A 1552, 1792, 1r-18v; H 1109, XVIII, 2r-26v; S
228, XIX, 4v-16r; Q 69, 1812წ., 55r-108r; გორი 18, XVIII, 2r-63r.

შენიშვნა: ეკლესიის კურთხევის სტატიები გამოკრებილია ჟამისწირვის (კონდაკის) ხელნაწერებიდან.

ეკლესიის საფუძვლის დადების წესი

52 წესი ეკლესიის საფუძვლის დადებისა

„რომელისა ენებოს აღშენება ეკლესიისა...“

A 1190, XVIII 161r-v; S 2773, 1824, 5r-38v; Q 69, 1812წ., 5r-52v.

შენიშვნა: კვიპრიანე სამთავენელის მიერ ბერძნულიდან ნათარგმნი “კურთხევანიდან”. დაიბეჭდა ვახტანგის სტამბაში “ეკლესიისა კურთხევა”, 1719-20 წწ.

ეკლესიისათვის შეწირულის განგება

ეკლესიისა სამსახურებელისა ჭურჭელსა, გინა რასაცა ვინ შესწირვიდეს

53 A 48, XVIII, 165r-v; A 72, 214v-215v; A 186, XVII-XVIII, გვ. 2200; A 450, XVII, 326v-328r; A 633, XVII, 146v-147r; A 895, XVIII, 52v-54v; H 1352, XVII-XVIII, 148-149r; H 3081, XVIII, 52r-53v; S 5095, XVIII, 30r-v; Q 106, XVIII, 151v-152v.

შენიშვნა: გამოც. „მცირე კურთხევანი“ თბილისი, 1998წ., გვ. 504-505 (დაბეჭ. ნუსხა-ხუცური შრიფტით). S 2383, XVIIIს. (160r-v) ხელნაწერში ასეთი სათაურია: „განგებად მსხუერპლის შემწირველთათვის ეკლესიისა შინა. პოსტათონური რედაქციის „კურთხევანებიდან“. რუსული თარგმანი კ. კეკელიძისა: Литургические памятники, с. 139.

ელასამონის განგება

54 განგებად ელასამონისა

„განგებად ელასამონისა ესრეთ აღესრულების...“

A 72, XVI, 69r-73r; A 450, XVII, 92v-96r.

შენიშვნა: ეს წესი გულისხმობს ცოდვილთა ეკლესიაში დაბრუნების საგანგებო წესს, რომელიც მხოლოდ ქართულმა წყაროებმა შემოგვინახა.

ენკრატისის დადგინების კურთხევა

55 კურთხევად დადგინებასა ენკრატისისა

„რომელმან მოუწოდე...“

Sin. 12, X, 168r-171r.

შენიშვნა: წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

ენკრატისის სქემის კურთხევა

- 56 კურთხევაი სქემისაი ენკრატისისა
„მეუფეო უფალო ყოვლისა მპყრობელო...“
Sin. 12, X, 171v-182r.

შენიშვნა: წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

ეპისკოპოსის შემოსვის წესი

- 57 წესი ეპისკოპოსის შემოსვისა
„შეველს რაი ეკლესიად და შეემთხუევს წმიდათა ხატთა, ვითარცა
წესი არს სამღვდლოსა წესისა...“
A 10, XVIII, 27-34. ხელნაწერთა ვრცელი ჩამონათვალი იხ. პარა-
გრაფებთან „ჟამისწირვა“ (კონდაკი).

შენიშვნა: კონდაკიდან (ჟამისწირვიდან).

ეპისკოპოსის კურთხევის წესი და ლოცვა

- 58 კურთხევაი ეპისკოპოსისაი
„შევიდეს პატრიარქი ჟამისწირვად და ვითა თქუან ფსალტთა «წმი-
დაო ღმერთოი» საფსალმუნეთა ზედა...“
A 44, XVIII, 3r-9v; A 294, XVI, 17r-19r; S 132, 1837წ., 1-71; S 143, XI,
173r-176v. ხელნაწერთა დამატებითი სია იხ. „ჟამისწირვა“.

შენიშვნა: ჟამისწირვა-კონდაკი.

ერის განტევების წესი და ლოცვები

- 59 ერის განტევებაი ყოველთა საუფლოთა დღესასწაულთა სრული
„ხოლო უწყებულ იყავ...“
A 72, XIII, 400v-419v; A 186, XVII-XVIII, 2252-2262; A 294, XVI,
183r-199r; A 306, XVI, 45v-50r; A 450, XVII, 572v-600r A 633, XVII,
153r-168v; A 895, XVIII, 169r-184v; 87r-95v; A 1505, XVII, 144r-
156v; H 1352, XVII-XVIII, 204r-216v; H 1742, 1664წ., 214r-227v; Q
106, XVIII, 131r-144v; Q 658, XVII, 160r-163v; Sin.Geo.26, IX-X, 71r-
97r.

შენიშვნა : A 450-ში დასაწყ. «ქრისტე ღმერთო ჩუენო, რომელმან
აღაზუნა უძლიერესნი...». პოსტათონური რედაქციის „კურთხევანე-
ბიდან“.

ერისთავის კურთხევის წესი

კურთხევაი ერისთავისაი

- 60 „რაჟამს მიანიჭებდეს ღმერთი პატივსა ერისმთავრობისასა, განიბანოს ყოველი გუამი და შეიმოსოს სამოსელი, ვითარცა შუენის მეფეთა...“

A 294, XVI, 80v-82r; A 450, XVII, 267v-269r; A 1505, XVIII, 65r-66v; H 414, XVI-XVII, 87v-89r; H 1719, 1667წ., 203v-205v; S 352, XVIII, 39-41r; Q 106, XVIII, 301v-303r; Q 658, XVII, 92r-93v.

შენიშვნა: ეს სტატია არის მხოლოდ ამ ხელნაწერებში და არ არის „კურთხევაი“-ს სხვა ნუსხებში. გამოც.: 1) კ. კეკელიძე, ეტიუდები, III, თბილისი, 1955, გვ. 162, 2) ი. ლოლიძისა, ქართ. სამართლის ძეგლები, II, 54-55.

ერისკაცის აღსრულების დროს შესასრულებელი წესი

- 61 წესი, რომელი იქმნების აღსრულებასა ერისკაცსა ზედა „ოდეს აღსრულოს მართლმადიდებელთაგანი ვინმე, ერისკაცი გინა დედაკაცი, მეყსეულად მოუწოდონ ხუცესსა...“

A 297, XVII, 85r-102v; A 398, XVIII, 82v-91v.

შენიშვნა: ეს სტატია „კურთხევის“ მხოლოდ ზოგიერთ ხელნაწერშია.

ვედრება გრიგოლ განმანათლებლისა

- 62 წმიდა გრიგოლ განმანათლებლის შევედრება უფალთან ქრისტიან სულთათვის

„უფალო, ყოველივე ვისწავლეო და შევიძინეო, ახლა ამას გეხვეწები, რომ სამსათ ანგელოზი მაძავლინო და კკითხო, რაც მინდაო...“

გორი 71, 1848-1854წწ., 154r-160v.

შენიშვნა: თარგმნილი უნდა იყოს სომხურიდან.

ვენახის მავნებელი ჭიის შელოცვა

- 63 უკუეთუ ვენაკსა ანუ ბოსტანსა ჭიად ავნებდეს

A 504, XV-XVI; Sin. 73, XII-XIII, 234r-v.

შენიშვნა: შელოცვა აპოკრიფულია.

ზატიკი

- 64 იწვებიან ზატიკნი წმიდით და განმაცხოველებელით ქრისტეს აღდგომით და სრულ იქმნებიან კურიაკესა ყოველთა წმიდათადაცხად

რეანივე კურიაკენი სრულნი ყოვლითურთ

„დიდსა შაბათსა - უფალო დაღატყავსა კი ფ სამწუხრონი ესე
ლოცვანი ჩუენნი შეიწირენ, წმიდაო უფალო და მოგუმაღლე ჩუენ
მოტყევაბაი ცოდვათა...”

A 25, XV, 175ფ; A 111, XVIII, 135r-185r; A 125, XVII-XVIII, 375r-
435v; A 186, XVII-XVIII, 1717-1859; A 187, XVII-XVIII; A 383, XVIII,
199r-292r; A 906, XVII, 1-312; A 1063, 1727წ., 1r-249; A 1401, XVIII,
1r-100v; A 1454, 1746წ., 434r-405v; A 1526, XVI, 209r-181v; A 1527,
XVII, 227ფ; A 1582, XVII-XVIII, 945r-984; H 882, XVI-XVII, 223r-
328v; H 2001, 1702წ., 1r-284v; H 3255, XVIII, 1r-217v; S 540, XVIII,
1-680; S 964, XVIII, 1-455; S 1471, 1786წ., 1-374; S 1328, 1761წ.,
881ფ.; S 4933, 1712წ.; S 5151, XVII-XVIII, 454ფ. S 2552, 1761წ., 1r-
453v; S 3009, 1761წ., 1r-424v; S 4814, XIV, 1r-40v; S 4923, 1679წ., 1r-
158v; S 4929, XVII-XVIII, 1r-437v; Q 651, XIX, 9r-84r; ქუთ.69, XVIII,
1r-243v; ქუთ. 96, 1755წ., 13r-690v; ქუთ. 512, 1733წ., 2r-244v; გორი,
14, 1733წ., 103ფ.; Sin 72, XIII, 1r-173v; Jer. 57, XV-XVI; Jer. 87, XVI-
XVII, 1r-18v; 112, XII-XIII; Jer. 126, XVII; Sin. 72, XIII, 173ფ.

შენიშვნა : ზოგი გულანის ხელნაწერია, ზოგიც ზატიკისა ცალკე.

ზატიკი (თავნაკლული, ფრაგმენტები)

იწყებიან წმიდანი ზატიკნი

65 სხვადასხვა დასაწყისის ტექსტებით.

A 998, 1700წ., 1r-368v; A 1059, 1775წ., 1r-502r; H 340, XVII, 1r-124v;
H 525, XVI-XVII, 37ფ. (პალიმფს.) ; H 821, XVIII, 1r-338r; H 943,
XVII, 1r- 132v; H 1237, XVIII-XIX, 1r-414v; H 1718, XIII, 2r-189v; S
1829, XII-XIII, 4ფ.; S 1254, XVIII, 67r-184v; S 2545, XVIII, 1r-224v;
Q 103, 1749წ., 577r-638v; ც.არქ.11, XVI, 274; გორი 14, 1733წ., 1r-
103v; ზუგ.12, 1699წ., 113r-165r Jer 46, XIII-XVI, 1-81; Jer. 55, XIII-
XIV, 1-182; Jer. 70, XIII-XIV, 1r-22v; Jer. 83, XII-XIII, 1-281; Jer. 111,
XIII-XIV, 1-154; Jer. 146, XII, 1-168; A 1423, XVII-XVIII, 1r-14v; 525,
XVI-XVII, 1r-37v; Sin. Geo. N.27p., XII-XIII, 7ფ.

შენიშვნა: დღეს აღარ ჩანს იერუსალიმური ხელნაწერები Jer 72, XIV-
XVI; Jer 73, XIV- XVI; Jer 74, XII-XIV (ა. ცაგარელის აღწ.).

ზეთის კურთხევა სნეულისათვის და ლოცვა

წესი და განგებაი, რომელი აღესრულების ზეთსა ზედა სნეულისასა
„ესრეთ ჯერ-არს შემზადებაი წმიდისა ზეთისაი სნეულისათკ: მოუ-

წოდოს შკდთა მდდელთა და შეკმზადონ კანდელი და ზეთითა აღაე-
სონ...“

- 66 A 10, XVIII, 261-316; A 77, XVIII, 91r-128r; A 194, XIII, 11v-35r; A 198, 1696წ., 71v-97v; A 215, XVI-XVII, 221r; A 297, XVII, 35r-57r; A 306, XVI, 1r-155v; A 398, XVIII, 99v-112v; A 450, XVII, 63r-92r; A 722, 1705წ., 111v-213r; H 1742, 1664წ., 4v-8v; S 1257, XVII, 32r-75v; S 2459, XVIII-XIX, 129ფ.; Q 106, XVIII, 1r-310; Q 660, XVII-XVIII, 1r-240; Q 994, XVII, 2r-7v. Sin. 73, XII-XIII, 177v-181v ; Sin.Geo.72, XIII, 2r-10v.

შენიშვნა : აქ შესულია «ლოცვა ზეთსა ზედა», «გალობანი ზეთის კურთხევისანი», «წესი და განგებად ზეთსა ზედა სნეულისასა», «ზეთის კურთხევა დიდ ხუთშაბათს». გამოცემა: ე. ჭელიძისა, დიდნი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 340-345. „კურთხევანის“ ხელნაწერებთან ერთად აქ არის „ჟამისწირვებიც“ (კონდაკი).

ზვარაკის კურთხევა

- 67 კურთხევაი ზვარაკისაი
„იესუ ქრისტე, ძეო ღმრთისა ცხოველისაო, აკურთხე ზვარაკი ესე...“
Sin. 66, X, 102r-v.

შენიშვნა : წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან«. გამოც. ნ. მარისა... Описание груз. рукописей Синайского монастыря, М-Л, 1940, с. 160. გადაიბეჭდა გელათის სასულ. აკადემიის მიერ 1999წ. გამოც. „კურთხევანში“, გვ. 16-17. რუსული თარგმანი შეასრულა კ. კეკელიძემ – Литургические памятники...с.55.

ზვარაკის კურთხევა და ლოცვა

- 68 კურთხევაი ზვარაკისაი; ლოცვაი ზვარაკისაი
„აქებდითსა, აკურთხევსი. უფალო იესუ ქრისტე ძეო და სიტყუაო ღმრთისა ცხოველისაო...“
A 215, XVI-XVII, 204r-209r; A 294, XVI, 87v-88v; H 541, XVI-XVII, 4r-6v; S 1163, XVII, 150r-151r.

შენიშვნა : ეს სტატია პოსტათონური რედაქციის „კურთხევანის“ მხოლოდ ზოგიერთ ნუსხაშია.

ზიარების შემდეგ სათქმელი

- 69 სულის ანდერძი, ესე იგი წმიდა ზიარების უკან სათქმელი

„იესო ქრისტე წმიდა სახარებაში გვაფრთხილებს ასრე, მუდამ მზად ვიყოთ, ამიტომ რომ არ ვიცით, თუ როდის იქნება ჩვენი სიკვდილის დრო...“

S 4987, XVIII, 25r-31v.

შენიშვნა : კათოლიკურია. შეიძლება თარგმნილი იყოს სომხურიდან.

ზიარების შესახებ

70 ვიზიტინი ყოვლად წმიდა ზიარებისა და წმიდა ქალწულისა მომზადებულობა

„წმიდა სარწმუნოება გვასწავლის ჩვენ და არ შეიძლება მას ზედა გაეჭვიანება...“

ახალციხე 396 (1528), 190ლ., 1-94.

შენიშვნა : კათოლიკური. ავტორი : ალფონსო ლიგური. ნათარგმნი უნდა იყოს სომხურიდან.

ზიარების წესი და განგება

განგებად და წესი წმიდისა ზიარებისა

„უწყებად ჯერ-არს, ვისცა ენებოს ზიარებად ცხოვრებისა მიმცემელთა საიდუმლოთა, მწუხრითგან ჯერ არს თავისა თვისისა დაცვაი ყოვლისაგან ზრახვისა ბოროტისა...“

71-72 A 10, XVIII, 199-260; A 125, XVII-XVIII, 90r-106r; A 231, XVIII, 486r-513v; A 347, 1743წ., 3r-9r; A 352, XVII, 129v-135r; A 1358, XVIII, 89r-120v; A 1397, XVIII, 93r-122r; H 528, XIV-XV, 1r-13v; H 598, XVIII, 115r-192v; H 1719, 1667წ., 212v-215v; S 4947, XVIII, 70; ც.არქ. 281, XVIII; ქუთ. 456, XVIII, 1r-31v; გორი 5, 1762, 158v-186v; გორი 15, XVIII, 108r-113r; Sin. 78, XI, 12v-13r; Sin.Geo.N. 7s, XV, გრაგ. Iკეფი.

შენიშვნა : აქ წარმოდგენილია: ზიარების ლოცვებიც წმ. მამებისა (ბასილი დიდის, იოანე ოქროპირის, იოანე დამასკელის, მარკოზ მონაზონისა და სხვ.).

თესლის კურთხევა

73 კურთხევაი თესლისაი

„უფალო იესუ ქრისტე, ძეო ღმრთისა ცხოველისაო, აკურთხე თესლი ესე...“

Sin. 12, X, 100r-v.

შენიშვნა: წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

თესლის კურთხევა ყანაში გატანის წინ

- 74 კურთხევაი თესლისად პირველ განღებამდე ყანად
„კურთხეულ ხარ შენ, უფალო...
Sin 12, X, 151v-152r.

შენიშვნა : წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

თვეთა მეტყველება (თვეთა განგება)

თვეთა მეტყველებანი

„თუესა სეკდენბერსა აქუს დღე ლ (30), დღეთა აქუს ჟამი იბ (12)
ღამეთა ჟამი იბ (12)...“

- 75 A 84, 1567წ., 86r-144r; A 104, XVII-XVIII, 13-45r; A 231, XVIII, 124r-
195r; A 462, XVI, 98r-175v; A 520, 1692წ., 33r-116v; A 1321,
1802წ. 7r-137r; A 1469, XVIII, 1r-505v; A 1471, XVIII, 1r-307v; H 308,
XVIII, 1r-200r; H 309, XVIII, 7r-59v; H 837, XIX, 9v-42r; H 1675, XVIII,
115r-215v; S 97, XVIII, 119r-181r; S 1348, XVIII; S 4876, XVII-XVIII;
ქუთ. 399, 1694წ., 1r-85v; გორი 90, 1860წ., 47v-67r. თარგმნილია რუ-
სულიდან.

შენიშვნა : ხელნაწერებიდან ზოგი გულანია, ზოგი - ჟამან-გულანი,
ზოგიც - საღღესასწაულო თვენი.

იაკობიტა და ყველა ერთბუნებიანთა შეჩვენების წესი

- 76 შეჩვენებადი იაკობიტა და ყოველთა ერთბუნებიანთანი, რომელთა
თანა არიან სომეხნიცა
H 1719, 1667წ., 247r-250r; Q 658, XVII, 104r-105r.

შენიშვნა: „შეჩვენების“ ეს წესი გეზვდება დოგმატიკონისა (ქუთ. 23,
437რ-439რ) და „დიდი სჯულისკანონის დამატებაში (A 124, 289r-
292r) ხელნაწერებში.

**კალენდარული მითითებანი დღესასწაულთა შინაარსისა და დროის
შესახებ**

[კალენდარი დღესასწაულთა]

სხვადასხვა დასაწყისის ტექსტებით

- 77 A 222, XII, 301v-311v; A 257, XII-XIII, 1r-3v; A 352, XVII, 166r-173r;
A 434, XVIII, 1r-23v; A 442, XVI, 3r- 77v; S 269, XVII, 287v-288v; S
1256, XVII-XVIII, 4v-56v (თვეთა მეტყველება); ქუთ. 660, XIX, 1r-
144.

შენიშვნა: კათოლიკური. შეიძლება თარგმნილი იყოს სომხურიდან.

- კერონის კურთხევა**
- 78 კურთხევაი კერიონისაი (!)
 „აუნთე სანთელი, სახიერო...“
 Sin. 12, X, 152r.
შენიშვნა: წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.
- კერძო (ნახევარ) დიაკონის დადგინების წესი**
- 79 წესი, რომელი იქმნების კელდასხმასა ზედა კერძოდიაკონისასა...“
 „მოყუანებულ იქმნების მთავარდიაკონისაგან...“
 A 317, 1777წ., 157v-158r; S 132, 1737წ., 1-71.
შენიშვნა: ლიტურგიკული კრებულებიდან. თარგმნილი უნდა იყოს რუსულიდან.
- კერძოდიაკონის (ნახევარდიაკონის - იპოდიაკონის) ხელდასხმის წესი და ლოცვა**
- 80 წესი კერძოდიაკონის კელდასხმისა
 „და შევიდეს მთავარეპისკოპოსი სადიაკონოს...“
 A 294, XVI, 12r-13r; A 317, 1777წ., 157v-158r; S 29, 1788წ., 337.
შენიშვნა: ხელნაწერები იხ. პარაგრაფებთან: „ჟამისწირვა“.
- კერძოდიაკონის ხელდასხმის წესი**
- 81 წესი, რომელი იქმნების კელდასხმასა ზედა კერძო დიაკონისასა
 „უკუეთუ ერთსა დღესა შინა კერძო დიაკონადცა კელ-დასხმულ იქმნეს...“
 A 107, XVIII, 55v-56v; A 398, XVIII, 45r-46r; S 132, 1837წ., 1-71.
შენიშვნა: განსხვავებული დასაწყისი ტექსტით.
- კერძოდიაკონის ხელდასხმის წესი**
- 82 წესი, რომელი იქმნების კელდასხმასა ზედა კერძო დიაკონისასა
 „რაჟამს დაჯდე მღვდელმთავარი წინაშე შუენიერისა ბჭისა...“
 A 77, XVIII, 78v-85v.
შენიშვნა: განსხვავებული დასაწყისი ტექსტით.
- კუერექსები დღესასწაულებისა**
- კუერექსნი დღესასწაულთანი, რომელნი ითქუმიან შემდგომად სახ-
 არების წარკითხვისა ცისკრად სხვადასხვა დასაწყისის ტექსტებით
- 83 A 294, XVI, 177v-183r; A 306, XVI, 43v-45v; A 450, XVII, 159v-165v;

A 1505, XVII, 140r-144r. Sin.Geo.26, IX-X, 57-70v; Sin.Geo.35, X, 8 (ფრ.); Sin.Geo.53, X, 35r-85r.

შენიშვნა: კვერეკსები იერუსალიმური წესისაა (იხ. ე. კოჭლამაზაშვილი, დიდი სინური კურთხევანის რედაქციული თავისებურებანი, თბ., 2002, გვ. 67). პოსტათონურ ხელნაწერებში, მისი აზრით, მექანიკურად უნდა იყოს გადმოტანილი წინა ათონური რედაქციის ხელნაწერებიდან (Sin. 12, 11r-34v; Sin. 54, 16r-29r).

კვირაძალთა და საუფლო დღესასწაულთა განგება

განგებად კვირაძალთა და საუფლოთა დღესასწაულთაი, და ოდესცა მღვდელი შეიმოსებოდის და ესე ლოცვანი ფსალმუნთანი

84 „შემდგომად აკურთხევისა დასრულებისა, დააკონმან კუერეკსი: მშკლობით უფლისა...”

A 72, XVI, 953r-96r; A 186, XVII-XVIII, გვ. 2219-2226; A 294, XVI-XVII, 199r-207r; A 306, XVI, 50r-52r; A 450, XVII, 373v-388v; A 1505, XVII, 156v-162v; H 1352, XVII-XVIII, 171r-178r; H 1719, 1667წ., 80r-87v; H 2383, XVIII, 171r-178r; Q 658, XVII, 47r-49v; Sin. 73, XII-XIII, 94v-96 (ნაკლ.).

შენიშვნა: მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.); გამოც. ე. ჭველიძისა, დიდნი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 230-236.

კვირაიკის საკითხავი

85 მოთხრობა ღირსისა მამისა ჩვენისა სილიბისტროსა რომთ პაპისა საკითხავი კვირაიკისა
„ზეცითა ბრძანება უფლისა, ზეგარდმო მცნებანი უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი...”

A 736, 1862წ., 85r-90v.

შენიშვნა : კათოლიკურია.

კრავის კურთხევა

კურთხევად კრავისაი

„და ჩუენდა ღირს მადლობად ღმრთეებისა შენისა...”

86 Sin. 66, X, 102v-103r.

შენიშვნა: წინათონური რედაქციის „კურთხევანი”. გამოც. ნ. მარისა. Описание груз. рукописей Синайского монастыря, М-Л, 1940, с. 161. გადაიბეჭდა გელათის სასულიერო აკადემიის მიერ გამოცემულ „კურთხევანში”, 1999, გვ. 7-8. რუსული თარგმ. კ. კეკელიძისა –

Литургические памятники... с. 55.

კურთხევა ახალი სახლისა

- 87 კურთხევა ახლისა სახლისაი
„ღმერთო ყოვლისა მპყრობელო, რომელმან შექმენ ცანი... ”
Q 992, XVII, 1r-23v.

შენიშვნა : ხელნაწერში ეს სტატია ორჯერაა, განსხვავებული ხელით.

კურთხევა იორდანისა

- კურთხევა იორდანისაი
88 „...კურთხევა იორდანისა და ყავ ესე წყაროდ უხრწნელებისად სიწმიდისა მომნიჭებელ ცოდვათაგან გამომკვნელ...”
Q 611, XVIII, 1r-57v.

შენიშვნა : ეს სტატია თავნაკულია და იწყება, როგორც ზემოთ არის მოტანილი. ასეთი კურთხევა სხვაგან არ გვხვდება. ხომ არ არის ეს „წყლისკურთხევის” განგება?

კურთხევანი კვიპრიანე სამთავნელის თარგმანი

- კურთხევანი ძალითა ღმრთისაითა ახლად თარგმნილი ბერძნულისაგან ქართულად კვიპრიანეს მიერ სამთავნელისა
«ლოცვაი დედაკაცსა ზედა მშობიარესა პირველსა დღესა. უფლისა მიმართ ვილოცოთ.- მეუფეო ღმერთო, ყოვლისა მპყრობელო, რომელმან განკურნენ ყოველანი...».

- 89 A 11 XVII; A 407 XVIII, 2r-355r; A 412, 1751წ., 3r-196r; A 465 1760წ., 1r-265r; A 1191 1772წ., 1r-177r; A 1354 1775წ., 1r-196r; H 790, XVIII; H 875, XVII, 1r-113v ; H 1743 XVIII, 2r-170r; S 1352, XVIII-XIX; Q 103, 1749წ., 665r-712r; Q 176, XVIII, 2r-105r; Q 272, XVIII, 1r-91r; Q 317, XIX, 1r-66r; Q 565, XVIII 31r-142r; Q 641, XVIII, 1r-203v; Q 656, XVII-XVIII, 1r-154r; Q 849, XVII, 7r-173r; Q 971, XVIII, 1r-98r; ც.არქ.262, XVIII, 46ფ. ც.არქ. 284, XVIII, 173ფ. ქუთ.136, XVIII, 1r-116r; ქუთ. 138, XVIII-XIX, 1r-83r; ქუთ.139, 1771წ.; გორი 4, 1780წ., 1r-192r;

შენიშვნა : კვიპრიანე სამთავნელის მიერ XVIII ს. პირველ წლებში ბერძნულიდან თარგმნილი კურთხევანი არსებობს ვრცელი და მოკლე რედაქციებით. აქ ორივე რედაქციის ხელნაწერები ერთად არის წარმოდგენილი. ტექსტი დაიბეჭდა 1713 წ. ვახტანგ VI-ის სტამბაში. კვიპრიანეს „კურთხევანიდან გამოკრებილი ტექსტი „მცირე კურ-

თხევანის» სახელით გამოცემულია 1998წ. მ.ტყეშელაშვილისა და ე. კოჭლამაზიშვილის მიერ, დაბეჭდილია ხუცური შრიფტით, ამიტომ კურთხევანის სტატიები ამ წიგნიდან ცალ-ცალკე აღარ გაგვიტანია.

კურთხევანი (დიდი)

განგებაჲ საღმრთოთა და საიდუმლოთა წირვათა, რომელ დიდსა ეკლესიასა და მთაწმიდათა ესრეთ იქმნების

„ოდეს ეგულებოდეს მღვდელსა საღმრთოთა საიდუმლოთა სრულყოფაი...”

- 90 A 48, XVIII, 419ფ.; A 72, XVI, 3r-314r; A 107, XVIII, 68rv-186v; A 186, XVII-XVIII, 2024-2034; A 203, XIV-XV, 1r-88v; A 215, XVI-XVII, 1r-252v; A 294, XVI, 1r-361r; A 297, XVII, 1r-179r; A 306, XVI, 1r-155v; A 317, 1777წ., 124r-166r; A 378, XVII, 1r-92r; A 448, XVII, 48r-193v; A 450, XVII, 1r-600v; A 519, XVII, 2r-111v; A 722, 1705წ., 11v-213r; A 866, 1713წ., 121; A 905, XVII, 1989; A 1012, XIX, 2r-107r; A 1190, XVIII, 1r-208v; A 1465, 1758წ., 1r-184v; A 1505, XVII, 1r-301v; A 1515, XV-XVI, 1r-143v; H 541, XVI-XVII, 1r-100v; H 861, XVII, 1r-194v; H 887, 1760წ., 1r-217v; H 888, 1777წ., 1r-149v; H 1352, XVII-XVIII, 2r-244r; H 1442, XIII-XIV, 1r-82v; H 1449, XVI-XVII, 1r-210v; H 1719, 1667წ., 1r-297v; H 1742, 1664წ., 1r-266v; H 2128, XVIII, 2v-135v; H 2382, XVIII, 121; H 3081, XVII, 167ფ.; S 132, 1837წ., 1-71; S 352, XVIII, 76ფ.; S 2764, XVIII, 1r-100v; S 2793, XVIII, 1r-69v; S 3942, XVII, 1r-134r; S 3948, XVII-XVIII, 1r-94r; S 5095, XVII, 100r-107v; Q 70, 1771წ., 4r-114v; Q 106, XVII-XVIII, 1r-210v; Q 312, XVII-XVIII, 3r-103v; Q 660, XVII-XVIII, 1r-240v; ქუთ. 16, XVII, 1166v-1203r; ქუთ. 116, XVII-XVIII; ქუთ. 135, 1764წ., 1r-164v; ქუთ. 139, 1772წ., 1r-63v; ქუთ. 143, XVIII, 1r-114v; Sin. 12, X, 301ფ. ; Sin. 54, X, 184ფ. ; Sin. 60, XVIII, 1r-72v ; Sin.66, XI, 133ფ. ; Sin 73, XII-XIII, 1r-277v .

შენიშვნა : „დიდი კურთხევანი» თარგმნილია გიორგი მთაწმიდელის მიერ. აქ წარმოდგენილია აგრეთვე «კურთხევანის» წინათონური რელაქციის ხელნაწერებიც (Sin. 12 ; Sin. 54 ; Sin. 66) ხელნაწერები სხვადასხვა შედგენილობისა და მოცულობისაა, აგრეთვე სხვადასხვა ფიზიკურ მდგომარეობაშია. «დიდი კურთხევანის» ცალკეული სტატიები გატანილია ცალ-ცალკე. კრებულის დაწერილებითი აღწერილობა გამოცემულია კ.კეკელიძის მიერ; Литургические грузинские памятники; Тифлис, 1908. გამოც. ე. ჭელიძისა, დიდი კურთხევანი, თბ., 2002. იგივე 460 გვ. ხუცური შრიფტით, თბ., 2006, 664გვ.

კუროხეანი (მოზრდილი ფრაგმენტები)

კუროხეანი

91 სხვადასხვა დასაწევის ტექსტებით

A 774, XIV, 1r-11v; A 1517, XVII, 1r-50r; A 1552, 1792წ., 38ფ. ; H 1332, XIV-XV, 1-30v; H 1439, XIv-XV, 1r-27v; H 1443, XVI-XVII, 2r-42v; H 1726, XVI-XVII, 1r-73v; H 1802, XIV-XV, 1r-14v; H 1809, XV-XVI, 1r-38v; H 1812, XVII, 1r-22v; H 1813, XV-XVI, 1r-38v; H 1815 ა, XV-XVI, 1r-12v; H 1817, XV-XVI, 1r-19v; H 1818, XV-XVI, 1v-10v; H 1819, XVI, 1r-15v; H 1822, XV-XVI, 1r-13r; S 2893, XVIII, 1r-17v; S 2954, XVII, 1r-77v; ც.არქ. 262, XVIII, 289 ; ც.არქ. 328, XV, 12ფ. ; ც.არქ. 477, XVIII, 61ფ. ც.არქ. 534, XVII, 27ფ. ც.არქ. 690, XIV, 209. Sin.Geo. 49, XI-XII, 16ფ. ; Sin.Geo. 58, IXI-X, 59-85; Sin.Geo. 72, XIII, 14ფ.

შენიშვნა : იხ. აგრეთვე „კუროხეანი « (დიდი, თავნაკლული).

კუროხეანი (დიდი ; თავნაკლული)

კუროხეანი

სხვადასხვა დასაწევის ტექსტებით

92 A48, XVIII, 3r-419v; A 212 XVII, 1r-56r; A 504 XVI, 1r-209; A 620 XVII, 1r-105; A 633 XVII, 224; A 681 XVII, 1r-82r; A 715 XVIII, 1r-180r; A 869 XVII-XVIII, 1r-67r; A 895 XVII-XVIII, 1r-245r; A 1022 XVIII, 1r-258r; A 1109 XIV-XV, 1r-116r; A1364 XVIII, 143; A 1389 XVIII, 1r-116r; A 1583 XVI, 1r-89r; H 1353 XVII, 1r-132r; H 1393 XV-XVI, 1r-35r; H1400 XVI-XVII, 1r-37r; H 1437 XVII-XIII, 1r-64r; H 1865 XIV-XV, 1r-64; H 2028 XVI, 1r-36r; H 2383 XVIII, 1r-200r; H 3027 XV-XVII, 1r-181; S 3087 1757, 1r-129r; S 4944 XVII, 1r- 215; Q 188 XVI-XVII, 1r-93r, Q 189 XVI-XVII; Q 658 XVII 1r-124r; ც.არქ.36, XVII, 1r-150; ქუთ.116, XVII-XVIII, 1r-304r; ქუთ. 135, 1764, 1r-116v ; ქუთ. 137, XVI-XVII, 1r-145v ; ქუთ.333 XVIII, 1r-111r; ქუთ. 336 XVII-XVIII, 1r-88r; ქუთ. 340 XVII-XVIII, 1r-72r; ქუთ. 351 XVII-XVIII, 1r-95r; ქუთ.352 XVII-XVIII, 1r-46r; ქუთ.361 XV-XVI, 1r-50r; ქუთ.445 XVII, 1r-81r; ქუთ.452 XVIII, 1r-83r; ქუთ.524 XVII-XVIII, 1r-40r; ქუთ.635 XVIII, 1r-27r; ქუთ.669 XV, 1r-71r; ქუთ.662 XVII-XVIII, 1r-40r.

შენიშვნა : აქ წარმოდგენილი ხელნაწერები გარდა თავნაკლულებისა (ყველა) არის ბოლო ნაკლულებიც და, საერთოდ, ნაკლულიც. თარგმნილია გიორგი მთაწმიდელის მიერ. იხ. აგრ. „კუროხეანი»

(მოზრდილი ფრაგმენტები).

ლათინური წირვის წესი

- 93 რიგი ლათინურისა წირვისა
„მღუღელი შემოსილი ოდეს მივალს ტრაპეზთან, მართებული კდემით
პირჯვარს გამოისახავს და იტყვის ცხადად...“
ქუთ. 688, XIX, 1r-24r.
შენიშვნა: კათოლიკური. შეიძლება თარგმნილი იყოს რუსულიდან.

ლამპართა კურთხევა მიგებების დღესასწაულზე

- კურთხევაი ლამპართა მიგებებისათა
94 A 72, XIII, 149r-v; A 186, XVII-XVIII,*, გვ. 2165; A 450, XVI, 275v-
276r; A 895, XVIII, 72v-73r; H 1719, 1667წ., 122r; Q 106, XVIII, 286v-
287r; Q 658, XVII, 87r-v.
შენიშვნა: მიგებების დღესასწაულის ანთებული ლამპრებით და ლიტ-
ანაიობით აღნიშვნის ძველი წესი. ამ დღესასწაულს „ლამპრობის“
დღესასწაულსაც უწოდებდნენ (იხ. ე. კოჭლამაზაშვილის დასახ.
ნაშრ. გვ. 68).

ლამპართა კურთხევა

- 95 კურთხევაი ლამპართაი
„ღმერთო ძრეილო, უფალო ძალთაო...“
Sin. 12, X, 152r-153v; Sin. 66, X, 46v.
შენიშვნა: წინაათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

ლამპარის კურთხევა მიგებების დღესასწაულზე

- 96 კურთხევაი ლამპარისაი მიგებებასა
„უფალო ნათლისაო, განმანათლებლო ბნელისაო...“
Sin. 54, X, 59v-60r.
შენიშვნა: წინაათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

ლექციონარი (საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან)

ესე განგებაი და განწესებანი მოძღვართა მიერ მართლმადიდებელთა,
რომელთა ჰყოფენ იერუსალიმს
“თთუესა ღეკენბერსა ოცდახუთსა შობაი უფლისა ჩუენისა იესუ ქრი-
სტესი. წინა ღლით შევიდენ 97 მწუხრი წინაშე კართა ეკლესიისათა
და ყონ კუერექსი და ლოცვაი...“.

A 141, XI, 104-141r; A 187, XVII-XVIII, 94-128r; S 116, XVIII-XIV, 101r-172r; S 127, XII-XVIII, 1r-34r; ზუგ.13, XVII-XVIII, 77r-87r; Sin. 37, 982წ. X, 2r-294r; Sin. 38 X, 1r-294r; Sin.Geo. 77, IX-X, 2ფ. (ფრაგ.) ; Sin.Geo. 88, X, 2ფ. (ფრაგ.).

შენიშვნა: S 116 და A 141 იწყება: „განგებაი თუეთა წელიწადისთაი საკითხავთათვს დღითი-ღღეთა წმიდათაისა და საუფლოთა დღე-სასწაულთა...: თთუესა სეკდენბერსა ა(1) გკრგკნი წელიწადისაი, დაწყებაი ინდიკტიონისაი...».

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). ლუკას სახარებიდან საკითხავები
განგებაი და განწესებაი მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს.

სახარებაი ლუკასი

98 „და ივენეს ყოველნი მეჭუერელნი და ცოდვილნი...”

საჯ. ბიბლიოთეკის კატ. 40, X გვ. 31-33; 53-54.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების” VII საუკ. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). მარკოზის სახარებიდან საკითხავები

განგებაი და განწესებაი მოძღუართაი მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს.

სახარებაი მარკოზისა თავისაი

99 „და რაჟამს მივახლნეს იგინი იერუსალიმდ ბეთბაგედ და ბეთანიად...”

საჯ. ბიბლიოთეკის კატ. 40, X, გვ. 119; 151-155; 176-177; 220-221.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების” VIII. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). იოანეს სახარებიდან საკითხავები

განგებაი და განწესებაი მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. 100 საკითხავი იოანეს სახარებისაი

„ერთსა მას შაბათსა მარიაჲ მაგდალინელი მოვიდა განთიად...”

საჯ. ბიბლიოთეკის კატ. 40, X, გვ. 40; 116; 117-118; 160-162; 182-183; 185.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIIს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). იაკობის კათოლიკედან საკითხავები

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს.

საკითხავი იაკობისი კათოლიკე

101 „იაკობ ღმრთისად და უფლისა იესუ ქრისტესი. მონად ათორმეტთა მათ ნათესავთად მიმოდაუსულთა...”

საჯ. ბიბლ. კატ. 40, X, გვ. 225; 228-229; 230-233.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIIს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). პავლეს გალატელთა მიმართ ეპისტოლიდან საკითხავი

102 განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. პავლე გალატელთად.

„ხოლო ჩემდა ნუ იყოფინ სიქადული, გარნა ჯუარითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტეცხითა...”

საჯ. ბიბლით. კატ. 40, X, გვ. 166-167.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIIს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). პავლეს ებრაელთა მიმართ ეპისტოლიდან საკითხავები

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. პავლე ებრაელთად

103 „სარწმუნოებად მოსწყდეს ესე ყოველნი და არცა მოელო მათ აღნათქუევი იგი...”

საჯ. ბიბლით. კატ. 40, X, გვ. 60; 83-85; 171; 175-176; 178.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIIს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). პავლეს ეფესელთა მიმართ ეპისტოლიდან საკითხავი

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. პავლე ეფესელთა მიმართ

104 საჯ. ბიბლ. კატ. 40, X, გვ. 90.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIIIს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). პავლეს კორინთელთა მიმართ ეპისტოლიდან საკითხავები

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. პავლე კორინთელთა მიმართ

105 „ნუთუ ევნებიან ერთსა ასოსა, მის თანა ელმინ ყოველთა ასოთა...“
საჯ. ბიბლიოთეკის კატალოგი, 40, X, გვ. 51; 110; 150-151; 169; 215-216.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIIIს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). პავლეს რომაელთა მიმართ ეპისტოლიდან საკითხავები

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. პავლე რომაელთა მიმართ

106 „ხოლო გუაქუს ჩუენ მადლითა ღმრთისაითა...“

საჯ. ბიბლ. კატალ. 40, X, გვ. 31; 52-53; 61-62; 63-64.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIIIს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). პავლეს ტიმოთეს მიმართ ეპისტოლიდან საკითხავი

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. პავლე ტიმოთეს მიმართ

107 „გამცნებ შენ წინაშე ღმრთისა, რომელმან იგი ცხოველ-ყვენს ყოველნი...“

საჯ. ბიბლიოთ. კატალ. 40, X, გვ. 180

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIII ს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). პავლეს ფილიპელთა მიმართ ეპისტოლიდან საკითხავი

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. პავლე ფილიპელთა მიმართ

108 „ესე ზრახვად იზრახებოდინ თქუენ შორის...“

საჯ. ბიბლიით. კატალ. 40, X, გვ. 167-168

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIII ს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). „საქმე მოციქულთადას“ საკითხავები

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი საქმე წმიდათა მოციქულთად

109 „მათ დღეთა შინა აღდგა პეტრე შორის ძმათა და პრქუა...“

საჯ. ბიბლიით. კატალ. 40, X, გვ. 149-150; 222; 223-224; 227-228; 231-232; 234-235

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIII ს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). ამოს წინასწარმეტყველის საკითხავი

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი ამოს წინასწარმეტყველისად

110 „ამას იტყვს უფალი, სახლსა ისრაელისასა გამოძეიეთ მე და სცხონდეთ...“

საჯ. ბიბლიით. კატალ. 40, X, გვ. 35-36.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIII ს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). „გამოსლვათ“ დან საკითხაუბი
განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა,
რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. პირველი საკითხავი გამოსლვათაი
111 „მათ დღეთა შინა მოკულა მეფე იგი მეგჳპტელთაი...“
საჯ. ბიბლიოთ. კატალ. 40, X, გვ. 12-16; 39-42; 76-79; 103-106; 197-
200; 204-206.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIII ს. რედაქცია. საკითხაუბი
ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწ-
ერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). დაბადების“ დან საკითხაუბი
განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა,
რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი დაბადებისაი
112 „კაცი ვინმე იყო არმავითით მითიგან ეფრემისით და სახელი მისი
ელკანა...“

საჯ. ბიბლიოთ. კატალ. 40, X, გვ. 3-6; 33-35; 43-45; 54-59; 64-67;
81-82; 99-101; 122-134; 188-195; 195-197.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIII ს. რედაქცია. საკითხაუბი
ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწ-
ერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). დანიელ წინასწარმეტყველის
საკითხავი
განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა,
რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი დანიელ წინასწარმე-
ტყუელისაი
113 „მე დანიელ ვხედვდ ჩუენებასა ღამისასა...“

საჯ. ბიბლიოთ. კატალ. 40, X, გვ. 97-99

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIII ს. რედაქცია. საკითხაუბი
ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწ-
ერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). ეზეკიელ წინასწარმეტყველის
საკითხაუბი
განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა,
რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი ეზეკიელ წინასწარმე-
ტყუელისაი

114 „ამისთვის ამას იტყვს უფალი: აწ მოვაქციო ტყუილ იაკობისი...”

საჯ. ბიბლიოთ. კატალ. 40, X, გვ. 52; 68-69; 101-102; 109-110.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების” VIII ს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). ესაია წინასწარმეტყველის საკითხავები

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი ესაია წინასწარმეტყველისა

115 „ესე იტყვს უფალი ჩუენი: მოიქეცით ჩემდა და სცხონდეთ...”

საჯ. ბიბლიოთ. კატალ. 40, X, გვ. 30; 45; 89-90; 92; 120; 135-136; 168; 169-171; 175; 183-184; 186; 206-208.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების” VIII ს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). ზაქარიას წინასწარმეტყველის საკითხავები

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი ზაქარია წინასწარმეტყველისა

116 „გიხაროდენ ფრიად ასულო სიონისაო, ქადაგებაო ასულო იერუსალიმისაი...”

საჯ. ბიბლიოთ. კატალ. 40, X, გვ. 106-107; 166; 170.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების” VIII ს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). იერემიას წინასწარმეტყველის საკითხავები

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი იერემია წინასწარმეტყველისა

117 „სიტყუად უფლისაი, რომელი იყო იერემიას მიმართ ქელკიანისა მღღუღითაგანისა...”

საჯ. ბიბლიოთ. კატალ. 40, X, გვ. 6; 11-12; 23; 61; 177-178; 184-185; 214.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIII. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). იობი წინასწარმეტყველის საკითხავები

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი იობისი

118 „ჭეშმარიტად ვიტყვ, რამეთუ... არს ვითარმე იყო კაცი მართალი...“
საჯ. ბიბლიოთ. კატალ. 40, X, გვ. 26-29; 49-51; 59-60; 87-89; 113-115.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIII. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). იოველ წინასწარმეტყველის საკითხავები

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი იოველ წინასწარმეტყველისა

119 „ამას იტყვს უფალი ღმერთი თქუენი: მოიქეცით ჩემდა...“
საჯ. ბიბლიოთ. კატალ. 40, X, გვ. 16; 42-43; 79-80.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIII. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). იონა წინასწარმეტყველის საკითხავი

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი იონა წინასწარმეტყველისა

120 „და იყო სიტყუად უფლისად იონაის მიმართ...“
საჯ. ბიბლიოთ. კატალ. 40, X, გვ. 200-203.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIII. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). „ისუ ნავესზდან საკითხავი განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი ისუ ნავესი

121 „და იყო შემდგომად აღსრულებისა მოსესისა, მონისა უფლისა...”
საჯ. ბიბლიით. კატალ. 40, X, გვ. 214-215.
შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების” VIIIს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). მალაქია წინასწარმეტყველის საკითხავი

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. 122 საკითხავი მალაქია წინასწარმეტყველისაა

„მოიქცით ჩემდა და მე მოვიქცე თქვენდა, იტყვს უფალი...”
საჯ. ბიბლიით. კატალ. 40, X, გვ. 82-84.
შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების” VIIIს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). „მეორე სჯულის” დან საკითხავები

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი მეორე სჯულისაა

123 „ყოველთა ამთ მცნებათა, რომელთა გამცნებ ღლედ, დაიმარხენით და ყვენიით...”
საჯ. ბიბლიით. კატალ. 40, X, გვ. 23-26; 46-49; 85-87; 112-113.
შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების” VIIIს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). „მეფეთა” დან საკითხავები

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი მეფეთაა

124 „და ყრმა იგი შამუელ იყო მსახურ წინაშე უფლისა ელი მღვდელის თანა...”
საჯ. ბიბლიით. კატალ. 40, X, გვ. 7-11; 17-22; 36-38; 69-75; 107-109;

212-214.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIII ს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში. ხელნაწერში აქ ორჯერ არის დაშვებული შეცდომა - „საკითხავი მეფეთაი“ ნაცვლად „საკითხავი დაბადებისას“.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). მიქია წინასწარმეტყველის საკითხავები

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი მიქია წინასწარმეტყველისაი

125 „ისმინეთ სიტყუად უფლისაი...“

საჯ. ბიბლიოთ. კატალ. 40, X, გვ. 38-39; 96.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIII ს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). „მსაჯულთა“ დან საკითხავი

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი მსაჯულთაი

126 „და სულმან უფლისამან განაძლიერა გედეონ და დაჰბერა ნესტუსა...“

საჯ. ბიბლიოთ. კატალ. 40, X, გვ. 92-95.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIII ს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). ოსე წინასწარმეტყველის საკითხავი

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი ოსე წინასწარმეტყველისაი

127 „მათ ღღეთა შინა იხილა...“

საჯ. ბიბლიოთ. კატალ. 40, X, გვ. 218-219.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIII ს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). „სიბრძნე სოლომონისა“დან საკითხავი განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი სიბრძნისაგან სოლომონისი

128 „ნუ ჰბაძავთ სიკუდილსა ცხორებასა შინა საცთურისა თქუენისასა...“

საჯ. ბიბლიით. კატალ. 40, X, გვ. 182-183.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIIს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). [სოლომონის] „იგავთა“დან საკითხავები

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი იგავთად

129 „სიბრძნე გამოსავალთად იქებინ უბანთა ზედა...“

საჯ. ბიბლიით. კატალ. 40, X, გვ. 22-23; 115-116; 134-135; 146-147.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIIს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). სოფონია წინასწარმეტყველის საკითხავები

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. საკითხავი სოფონია წინასწარმეტყველისად

130 „რამეთუ ახლოს არს დღეჴ-უფლისად, მახლობელ და მძლავრ ფრიად დღისად...“

საჯ. ბიბლიით. კატალ. 40, X, გვ. 67-68; 120.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების“ VIIს. რედაქცია. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერი ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლექციონარი ლატალის. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან

განგებანი და განწესებანი მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს.

131, „სახარებად ლუკას თავისად

„მწვემსნი იევენეს მასვე სოფელსა...”

მესტიის მუზ. ხელნაწერი – M-635, Xს.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების” VIIIს. რელაქცია. რელაქცია იწყება 24 დეკემბრის დღის განგებით. გამოც. კ. კეკელიძისა, იერუსალიმის განჩინება, ტფილისი 1912; მ. თარხნიშვილისა, Le Grand lection priere de Leglise de Jerusalem (V-VIIIს.), T. I-II, Louvain, 1959-1960.

ცალკეული საკითხავები გატანილია ცალ-ცალკე ლაკურგის (კალის) ლექციონარის მიხედვით.

ლექციონარი პარიზის. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს.

სახარებად ლუკას თავისად

132, „მწვემსნი იევენეს მასვე სოფელსა...”

პარიზის ნაც. ბიბლ-ის #3 (Georgia), X-XIსს.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების” VIIს. რელაქცია. გამოც. 10მ. თარხნიშვილისა, Le Grand lection piere de Leglise de Jerusalem (V-VIIIს.), T. I-II, Louvain, 1959-1960. 2) დანელიასი, პარიზის ლექციონარი, თბილისი, 19.

ლექციონარი სინის მთისა. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან

133 განგებანი და განწესებანი მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალიმს. სახარებად ლუკას თავისად: „მწვემსნი იევენეს მასვე სოფელსა...”. Sin. 37, 982წ.

შენიშვნა: „იერუსალიმის განჩინების” VIIIს. რელაქცია. ხელნაწერი იწყება 24 დეკემბრის განგებით. გამოც. მ. თარხნიშვილისა, Le Grand lection piere de Leglise de Jerusalem (V-VIIIს.), T. I-II, Lovain, 1959-1960. საკითხავები გატანილია ცალ-ცალკე ლაკურგის (კალის) ლექციონარის მიხედვით.

ლექციონარი ლაკურგის (კალის). მათეს სახარებიდან საკითხავები

განგებად და განწესებად მოძღუართა მიერ მართლმორწმუნეთა, რომელსა ჰყოფენ იერუსალჴმს. სახარებად მათეს თავისად.

134, „არა არს მოწაფე უფროდს მოძღუართა...”

საჯ. ბიბლიოთეკის კატ. 40, X, გვ. 30; 51-52; 121-122; 136-148; 151; 155-156; 156-158; 158-159; 171-175; 187; 216-217; 230-231.

შენიშვნა: იერუსალიმის განჩინების VII ს-ის რედაქცია; ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან. ხელნაწერები ინახება ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში.

ლიტანია

ლიტანია ყოვლად წმიდისა

135, „კირიალეისონ ქრისტე, ელეისონ ქრისტე ; ისმინე ჩემი, ქრისტე, შეისმინე ჩემი...”

A 303, 1713წ., 49r-54r; S 4985, XIX, 7v-15v; S 4987, XVIII, 13v-17r.

შენიშვნა: კათოლიკურია. შეიძლება თარგმნილი იყოს ლათინურიდან. A 303-ში ერთვის საბას “სამოთხის კარს” (ეს ხელნაწერი საბას ავტოგრაფია).

ლიტურგია (ჟამისწირვა)

საღმრთო ლიტურგია

136, „ოდეს გამოვალს დიაკონი...”

A 1388, XIX, 1r-23v.

შენიშვნა: პარალელურად ახლავს რუსული ტექსტი ქართული ტრანსკრიპციით. თარგმნილია რუსულიდან.

ლიტურგიის მომზადების განგება

განგებად, თუ ვითარ ჯერ-არს მომზადებად ლიტურგიადსა

137, „უფალო სახიერო, სულგრძელო და მრავალმოწყალო...”

A 813, 1789წ., 1r-117v.

შენიშვნა: თარგმნილია რუსულიდან; ლოცვების ავტორები არიან: ბასილი დიდი, იოანე ოქროპირი, სიმეონ მეტაფრასტი, იოანე დამასკელი, სემეონ ღმრთისმეტყველი და გრიგორი დიადოხოსი.

ლოცვა ამონა მონაზონისა

ლოცვაი

138, „უფალო ღმერთო ცხოვრებისა ჩუენისაო, რომელმან წინასწარმეტყუელისა შენისა ნათანის მიერ ამხილე დავით...”

A 231, XVIII, 399v; A 352, XVII, 89r; A 634, XVIII, 57v; A 645, XVII-XVIII, 76r; A 690, XVIII, 119; A 1147, XIX, 77r; A 1290, XVIII, 130v-131r; A 1313, XVIII, 109r-v; H 598, XVIII, 13v; H 905, XIX, 80r-v; S

3084, XVIII, 110v-111r; S 3632, 1767, 64r; S 4549, 1763წ., გვ. 934; S 4615, XVIII, 60r.

შენიშვნა: ავტორი: ამონა მონაზონი (+357წ.)

ლოცვა გერმანე კონსტანტინეპოლელისა

ლოცვაი ყოვლად წმიდისა ღვთისმშობლისა მიმართ

139 „დიდებულო დედოფალო ღვთისმშობელო, სასოებაო ცხოვრებისა ჩემისაო...”

A 352, XVII, 16v-17v; A 456, XVII, 235r-236r; A 634, XVIII, 9v-14r; A 645, XVII-XVIII, 17v-18v; S 3632, 1767, 12r-17v; S 4547, 1763წ., 868; S 4615, XVII, 8r.

შენიშვნა: ავტორი: გერმანე კონსტანტინეპოლელი (+733წ.)

ლოცვა გრიგოლ ღვთიმეტყველისა

ლოცვანი

140 სხვადასხვა დასაწყისის ტექსტებით.

A 194, XIII, 43v; H 1331, XIV-XV, 37r-v, 45v; H 1737, XVIII, 74r-75r; S 348, XVIII-XIX, 75-77; S 379, XIX, 128-129; S 2568, 56r-v, XVIII; S 3731, 1809წ., 182v-183r;.

შენიშვნა: თავმოყრილია სხვადასხვა შემთხვევებისათვის გამიზნული ლოცვები ცისკრის, ეშმაკთა მართებელი და ა.შ.

ლოცვა ზიარებისა სვიმეონ ახალი ღვთისმეტყველისა

ლოცვა ზიარებისა

141 „შეგინებულთაგან ბაგეთა, საძაგელისაგან გულისა...”

125, XVII-XVIII, 100v; A 231, XVIII, 5v; A 347, 1743წ., 16v-18v; A 352, XVII, 149v-152v; A 462, XVI, 225v-228v; A 472, 1700წ., 306v-307v; A 634, XVIII, 153r-154v; A 645, XVII-XVIII, 132v-135r; A 690, XVIII, 374-352; A 1147, XIX, 174v-177r; A 1352, XVIII, 204r-206r; A 1358, XVIII, 111v-114r; S 73, 1778წ., 372-383; S 3632, 1767წ., 163r-164v; S 3634, 1780წ., 94v-97r; S 4549, 1763წ.; S 4615, XVII, 43r.

შენიშვნა: ავტორი: სვიმეონ ღვთისმეტყველი (+1032წ.)

ლოცვა ზიარების შემდეგ კირილე ალექსანდრიელისა

ლოცვაი შემდგომად ზიარებისა

142 „კორცი შენი წმიდაი, უფალო ესე ქრისტე ღმერთო ჩუენო, მექმენინ მე ცხოვრებად...”

A 123, XVII-XVIII, 106v-107r; A 125, XVII-XVIII, 106r; A 347, 1743წ.,

27r; A 352, XVII, 164r; A 462, XVII, 239v-240v; A 634, XVIII, 96v; A 1313, XVIII, 160v; A 1352, XVIII, 214r; S 3084, XVIII, 141v; S 3272, 8v-9r; S 3632, 1767წ., 172r-v; S 4415, XVII, 49v.

შენიშვნა: ავტორი: კირილე ალექსანდრიელი (+444წ.)

ლოცვა ზიარებისა სვიმონ მეტაფრასტისა

ლოცვაი ზიარებისაი

«ვითარცა სამინელისა და თუალ უხუეისა საედარსა შენსა წინაშე წარმოდგომა გუხგუდების ქრისტე ცმერთო...».

- 143 A 125, XVII-XVIII, 97r; A 231, XVIII, 499r-501r; A 347, 1743, 13r-15r; A 352, XVII, 144r-147r; A 462, XVI, 221r-224r; A 472, 1700წ., 303r-304r; A 634, XVIII, 150r-152r; A 690, XVIII, 340-345; A 1313, XVIII, 134r-138r; A 1352, XVIII, 198r-204r; S 3273, XVIII, 10r-13r; S 3632, 1767წ., 159r-162r; S 3634, 1780წ., 90r-93r; S 4549, 1763, 961, S 4615, XVII, 40v-41r; 49r;

შენიშვნა: ამავე ავტორის სამი “ლოცვა” რომელიც S 4615-შია წარმოდგენილი, ცალ-ცალკე აღარ გაგვიტანია.

ლოცვა ისაკ ასურისა

ლოცვაი

- 144 „უფალო იესო ქრისტე, ღმერთო ჩვენო, რომელი ეგე მოწყალებითა შენითაი სტიროლი ლაზარეს ზედა...”
A 231, XVII-XVIII, 399v-400v; A 352, XVII, 89v-99r; A 1147, XIX, 77v-79r; A 1350, XVII, 57v-58r; H 598, XVIII, 14r-15v.

შენიშვნა: ავტორი: ისაკ ასური, იგივე საპაკ მონაზონი (VIII ს.)

ლოცვა მამაისი პირუტყვთა ყოველგვარ სნეულებაზე

ლოცვაი წმიდისა მამაისი ყოველსავე სნებისათჳს პირუტყუთაისა

- 145 „სახელითა მამისათა და ... გხალოთ შენ, ღმერთო, მამაო ყოველისა მპყრობელო...“

Sin. 73, XII-XIII, 215r-218r. ხელნაწ. სია იხილეთ პარაგრაფთან „კურთხევაი“ (დიდნი).

შენიშვნა: მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.) გამოც. „დიდნი კურთხევაი“, ე. ჭვლიდისა, თბილისი, 2002, გვ. 395-398.

ლოცვა სვიმონ მეტაფრასტისა

ლოცვაი

“მომცემელი საზრდელად ხორცსა თვისსა ნებსით...”.

146 A 125 XVII-XVIII, 105r; A 347, 1743წ., 26r-27r; A 462, XVI, 238r-239r; A 634, XVIII, 161r-162r; A 645, XVII- XVIII, 145r-146r; A 690, XVIII, 360-362; A 867, XVIII, 95r-96r; A 1313 XVIII, 159r-160r; S 3632, 1767წ., 171r-172r; გორი 97, XIX, 1r-2r;

შენიშვნა: A 125 XVII-XVIII, 938r; A 231 XVIII, 501r-506r; A 472, 1700წ., 304r-306r- ხელნაწერებში ამავე ავტორის “ლოცვაა” წარმოდგენილი, რომელთაც ერთნაირი დასაწეისის ტექსტები აქვთ, ოღონდ განსხვავებული ზემოთ წარმოდგენილისაგან (“მამო და ძეო და სულო სამებაო, წმიდაო, წმიდაო, სახიერებაო დაუწყუედლო...”).

ლოცვა სიმეონ მეტაფრასტისა

ლოცვაი

„მხოლოდ წმიდაო უბრწუნლო უფალო, რომელმან წყალობითა და კაცთმოყუარებითა გამოუთქუმელითა...“.

147 A 125, XVII-XVIII, 96v-97v; A 231, XVIII, 496r-497r; A 347, 1743წ., 12r-13r; A 352, XVII, 143r-144r; A 462, XVI, 220r-221r; A 472, 1700წ., 302r; A 634, XVIII, 149r-152r; A 645, XVIII, 127r-131r; A 690, XVIII, 338-340; A 1147, XIX, 171r-173r; A 131, XVIII, 131r-132r; A 352, XVIII, 143r-144r; 144r-147v; A 1358, XVIII, 105r-106r; A 1397, XVIII, 93r-122r; S 73, 1778წ., 350-354; S 3632, 1767წ., 159r-v; S 3634, 1780წ., 89r-90r; S 4549, 1763წ., 960; S 4615, XVII, 40r;

შენიშვნა: განსხვავებული დასაწეისი ტექსტით. ავტორი: სვიმეონ ლოლოთეტი (Xს.).

ლოცვა ტიმოთე ალექსანდრიელისა

ლოცვაი

148 „უფალო ღმერთო, დამბადებლო ყოველთაო...“

A 231, XVIII, 401r; A 352, XVII, 92r-v; A 634, XVIII, 59r-v; A 645, XVII-XVIII, 78v-79r; A 690, XVIII, 123-124; A 1313, XVIII, 111v-112r; H 598, XVIII, 15v-16r; H 1147, XIX, 79r; S 3084, XVIII, 112v-113r; S 3632, 1767წ., 66r; S 4615, XVII, 61v.

შენიშვნა: ავტორი: ტიმოთე ალექსანდრიელი (+385წ.).

ლოცვა ფილადელფოს კონსტანტინეპოლელისა ღვთისმშობლისა მიმართ

ლოცვაი ყოვლად წმიდად ღვთისმშობლის მიმართ

„უბიწო, შეუგინებლო, ყოვლად წმიდაო ღვთისმშობლო...”

- 149 A 352, XVII, 69r-73v; A 353, XVII-XVIII, 20r-27v; A 634, XVIII, 46r-49r; A 645, XVII-XVIII, 60v-63v; A 1081, XVIII, 11r-21v; A 1083, XVIII-XIX, 19v-35r; A 1095, XVIII, 25r-39v; A 1290, XVIII, 112r-117r; H 265, XVIII-XIX, 25r-43v; H 266, XIX, 47v-57v; H 732, XIX, 13r-37v; H 762, XVIII, 26v-58r; H 905, XIX, 110v-119v; S 73, 1778წ., 181 197; S 3632, 1767წ., 52r-55r; S 4549, 1763წ., 816; S 4615, XVII, 30v; S 5045, XIX, 11v-19r.

შენიშვნა: ავტორი: ფილადელფოს კონსტანტინეპოლელი (უცნობია)

ლოცვა ყველა შემთხვევისათვის სათქმელი

ლოცვა ყოველგვარაობით სათქმელი

- 150 „დიდება მალალთა შინა ღმერთსა...”

ახალციხე 14 (120), XIX, 259-261.

შენიშვნა : კათოლიკურია. შეიძლება თარგმნილი იყოს სომხურიდან.

ლოცვა წმ. მოწამისა ტვირთფონისა ვენახის, ბოსტანისა და ყანის ნაყოფისათვის

„ლოცვაჲ წმიდისა და დიდებულისა მოწამისა ტვირთფონისი ყოველ-სავეთეს ნაყოფისა ვენახისა და ბოსტნისა და ყანისა...”

- 151 A 215, XVI-XVII, 216r; H 1719, 1667წ., 160r-162; H 1742, 1664წ., 138r.

ხელნაწერთა სრული სია იხ. პარაგრ. „კურთხევანი” (დიდი).

შენიშვნა : ავტორი : ტვირთფონი მოწამე ; მთარგმნელი : გიორგი მთაწმი-დელი (+1065წ.), გამოც. ე. ჭელიძისა, დიდნი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 409-412.

ლოცვანი

ლოცვანი

- 152 სხვადასხვა დასაწყისის ტექსტებით...

A 198, 1696, 1r-149; A 346, XVIII-XIX, 25r-88v; A 352, XVII, 53v-154v; A 589, 1766წ., 1r-147r; A 590, XVIII, 1r-185v; A 895, XVII-XVIII; A 1290, XVIII, 1r-148v; A 1313, XVIII, 1r-271v; H 319, XVIII, 2r-99r; H 320, XVIII, 1r-116r; H 334, 1756წ., 2r-166r; H 558, XVIII, 1r-132v; H 726, XIX, 1r-144v; H 916, XVII, 34r-81v; H 994, 1793წ., 3r-52r; H 995, XVII-XVIII, 1r-110v; H 1061, 1742წ., 2r-244v; H 1355, 1r-174v; H 1715, XVIII, 1r-243r; H 1797 ბ, XV-XVI, 1r-38v; H 2088, XVIII, 1r-102v; H 2234, 1777წ., 1r-251r; H 3240, XVIII, 1r-171v; S 67,

XVIII, 2-217; S 73, 1778წ., 1-470; S 151, XVII-XVIII, 1r-223v; S 2601, XVII-XVIII, 403-412, 452-521; S 2684, 1766წ. 62-110; S 2916, 1755-1756წწ., 1r-309; S 3091, XV, 1r-77v; S 3632, 1767, 3r-38v; S 4935, XVIII, 284; S 5047, XIX, 1r-64v; S 5048, XIX, 1v-39v; S 5095, XVII, 82r-97v; S 5324, 1803წ., 1r-189r; Q 247, XVIII, 1r-225v; Q 248, XVIII, 1r-156v; Q 266, XIX, 1r-264; Q 806, XIX, 1-425; Q 886, 1863, 4-367; ც.არქ.224, 1767, 783; ქუთ. 81, XVIII, 1r-392v; ქუთ. 137, XVIII, 1r-145v; ქუთ.150, XVIII, 1r-335v; ქუთ. 347, 1824წ., 1r-77r; ქუთ. 355, 1795წ., 1r-335v; ქუთ. 357, XVII-XVIII, 2r-86r; ქუთ.358, XVII-XVIII, 2r-86r; ქუთ. 418, 1r-193v; ქუთ. 540, XIX, 1r-121v; ქუთ. 537, XIX, 1r-48r; ქუთ. 573, XVII-XVIII, 1r-133v; ქუთ. 670, XVIII, 1r-119r; ახალც. 3243/376, XIX, 1r-85v; Sin. 73, XII-XIII; Sin. 76, XIII-XIV; Jer 95, XIV-XVI; Jer 145, XVII, 1; Sin.Geo. 86, XII, 10ფ. (ფრაგ.).

შენიშვნა: Jer-ის ხელნაწერის ფოტო ხელნაწერთა ინსტიტუტში არ არის დაცული; Jer 95 (ცაგ. აღწ.) საერთოდ აღარ ჩანს. გამოცემები: 1) ე. ჭელიძისა, დიდი კურთხევანი, თბილისი, 2002 (დაბეჭ. 74 ლოცვა) კრიტიკულად დადგენილი ტექსტი (სხვადასხვა შემთხვევებში წარმოსათქმელად); 2) ლოცვანი, ახალციხე, 1995 (რამდენიმე ათეული ლოცვის ტექსტი).

ლოცვები (თარგმნილი რუსულიდან)

ლოცვანი

153 სხვადასხვა დასაწყისი ტექსტებით.

A 317, 1777-1781წწ., 1r-110r; H 491, XVIII, 1r-68r; H 2001, 1702წ.; H 2293, 1788წ., 1r-48v; S 303, XVIII, 164-165; Q 135, XVIII-XIX, 1r-125r; Q 594, XVIII, 1r-49r; ქუთ. 683, 1825წ., 3r-76v; გორი 90, 1860წ., 67v-77v.

შენიშვნა : კრებულები და ცალკეული ლოცვები რუსულიდან თარგმნილი გაიოზ რექტორის, გიორგი ავალიშვილის, გაბრიელ მღვდელმონაზონის (ჩხეიძის), გიორგი ყანდაუროვისა და სხვ. მიერ.

ლოცვები (თარგმნილი სომხურიდან)

ლოცვანი

სხვადასხვა დასაწყისის ტექსტებით.

154 A 346, XVIII, XIX; 91r-93v; A 583, XIX, 1r-6r; H 161, XVIII-XIX, 1r-139v; H 1305, XIX, 1r-7r; S 1340, XIX; S1667, XIX, 4r-14r; Q 145, 1851წ., 1r-131v; Q 146, XIX, გვ. 1-392; Q 368, 1771წ., 12v-93v; Q 756,

1859წ., 67r-71r; ლიტ. მუხ. 13, 1858წ., 171; ქუთ. 673, 1842წ., 1r-190r; ახალც. 3, 1862-1863წწ., 7r-151r; ახალც. 5, XIX, 184r-216v; ახალც. 3242/375, 1851წ., 1-422.

შენიშვნა : სომხურიდან თარგმნილი ლოცვების კრებულისა და ცალკეული ლოცვების მთარგმნელებად დასახელებულნი არიან: დავით მესხი, იოანე ორბელიანი, გეორგი ვართაპეტი, ტერ იოსებ ხუციანოვი და სხვ.

ლოცვები კათოლიკური

ლოცვანი

სხვადასხვა დასაწყისი ტექსტებით.

155 A 303, 1713წ., 69r-73v; A 908, 1712წ., 1r-147v; H 260, XVIII, 1r-85r; H 438, XVIII-XIX, 2-183; H 439, XVIII-XIX, 1r-87v; H 595, XIX, 1r-116v; H 727, XVIII-XIX, 1r-96v; H 770, 1720წ., 1r-55v; H 1055, XIX, 1r-91v; H 2269, XIX, 3r-251v; S 66, XIX, 1r-135v; S 129, 1720წ., 101-212; S 1667, XIX, 1r-35v; S 4982, 1739წ., 101; S 4985, XIX, 18v-23r; S 4986, XIX, 6v-7r; S 4987, XVIII, 13v-36v; S 5152, XIX, 1r-136r; Q 142, 1826წ., 1r-107r; Q 147, XIX, 1r-50r; Q232, 1812წ., 5r-340v; Q 371, XIX, 1r-251v; Q 489, XIX, 1r-340v; Q 512, XVIII-XIX, 1r-132v; Q 515, XIX, 1r-57r; Q 516, XIX, 1r-27v; Q 522, XIX, 1r-100r; Q 531, 1842წ., 2r-126v; Q 537, 1842წ., 2r-130v; Q 538, XIX, 1r-30v; Q 540, XIX, 1r-39v; Q 543, XIX, 1r-107v; Q 554, 1859წ., 1r-98r; Q 606, XIX, 8r-49v; Q 705, 1840წ., 8-231r; Q 756, 1859წ., 66-67; ქუთ. 605, გვ.1-274; ქუთ.614, XIX, 1r-85r; ქუთ.616, XIX, 1-90; ქუთ.672, 1852წ., 9r-130v; ახალც. 41 (146), XVIII, 1r-92v; ახალც. 46 (151), 1807; ახალც. 107, 1858წ., 1r-205v; ახალც. 110, 1806, 1r-69v; XIX, 5r-238r; ახალც. 117, XIX, 59r-64v; გორი 37, XIX, 2r-122v.

შენიშვნა: კრებულები და ცალკეული ლოცვები კათოლიკური რიგისა და თარგმნილი უნდა იყოს ლათინური, იტალიური და სომხური ენებიდან.

ლოცვები ბასილი დიდისა

ლოცვანი

სხვადასხვა დასაწყისის ტექსტებით...

156 A 82, XVII, 19v-22v, A 84, 1567წ., 82r-86r; A 123, XVII-XVIII, 17r-24v, 26v, 94v, 97r, 102v, 105r, 105v, 148v, 152r; A 215, XVI-XVII, 25v; A 231, XVIII, 12r-v, 12v-13r, 33r-34v, 47v-50v, 51v-56v. 401r-404r,

407r-408v, 492v-494v, 498r-v; A 294, XVI, 136v-144r; A 347, 1743წ., 10r-24v, 25r, 101v-102r; A 362, XVIII, 192v; A 430, XVIII, 232v-233r; A 450, XVII, 95v-96r, 356v-359v; A 451, 1705წ., 193r-195v, 198r-207v; A 456, XVII-XVIII, 138r-140v, 140v-148r, 215-216v, 227-235; A 462, XVII, 225r-v, 230v-234v, 238r-v; A 472, 1700წ., 300v-301r, 303r; A 634, XVIII, 25r-27v; 27v-32v, 59v-66v, 66r-69r, 139r-v, 147v-148v, 152v-153r, 156r-158r, 161r-v; A 645, XVII-XVIII, 41r-44v, 44v-52r, 124r-125v, 131v-132v, 137r-141r, 144; A 690, XVIII, 124-141, 141-147, 313-314, 333-336; A 867, XVIII, 91r-v; A 902, XVII-XVIII, 267r-270r-v; A 1057, XVIII, 103r-106r; A 1153, XVII-XVIII; A 1313, XVIII, 7r-9r, 30v-34r, 34r, 97r-101r, 133r-134r, 148v-154v, 156v-157v, 159r-v; A 1350, XVII, 11v, 54-55r, 72v-79r; A 1352, XVIII, 31r-34r, 45r-47r, 47-52v, 67r-74v, 193r-194r, 212r-v; A 1358, XVIII, 99v-101r; A 1397, XVIII, 93r-122r; A1465, 1758წ., 100v-110r; A 1512, 1822წ., 108r-111v; H 369, XVI-XVII, 90r-92v, 144r-148v, 117r-122v; H 598, XVIII, 16r-23v, 23v-26v, 111v-112r, H 905, XIX, 51r-57r; H 942, XVIII, 109r-171v; H 1023, XVIII, 108r-111v; H1331, XIV-XV, 25r-31r; H 1670, XVII, 197v-198v; H 1715, XVIII, 23r-24v, 168r-171v; H 1719, 1667წ., 122, 173r-176r; H 1737, XVIII, 213r-214v; H 2262, 1759წ., 249-255; H 2851, XVIII, 36r-49v; S 67, XVIII, 527-534, 402-404, 287-290; 367-371; S 1595, XI, 293-336; S 3084, XVIII, 140v, 211v, 220r-223r, 135v-139v; S 3632, 1767წ., 30r-32v, 32v-38v, 66r-73v, 73v-76r, 166r-170r, 148r-v, 157-158r, 162v-163r, 171r-v; S 3634, 1780წ., 8r-10v; 99v-103v, 106r-110r; S 4549, 1763წ., 894, 957, 965; S4615, XVII, 20r-21v, 38v, 42v, 45v, 62r, 67v, 123v; S 4549, 1763წ., 16, 74, 92, 108; გორი 59, 1862წ., 66v-71v; გორი 95, XVIII, 103r-108v; Sin 78, 1031წ., 1r-9v; Sin 82, XIII, 36r-39r, 156v-158r.

შენიშვნა: აქ წარმოდგენილია ბასილი დიდის ლოცვები სხვადასხვა ვითარებისთვის. მაგ. სინანულისათვის, ცოდვათათვის, შემდგომად ზიარებისა, აღსარებისა, შუალამისა და ა.შ.

ლოცვები გრიგოლ ნოსელისა

ლოცვანი

157 სხვადასხვა დასაწეისი ტექსტებით.

A 215, XVI-XVII, 54v; A 1737, 1505-1515წწ., 226v-228v; Sin 78, 1031წ., 23v-24v.

შენიშვნა: ავტორი : გრიგოლ ნოსელი (+394წ.).

ლოცვა გრიგოლ [პართეველისა ?]

158 ლოცვაჲ წმ. გრიგოლისი

„ღმერთო ცათაო და ქუეყნისაო და ყოველთა დაბადებულთაო... »

A 194, XIII, 43v.

შენიშვნა : ლოცვა ან პართეველისაა, ან ნეოკესარიელის.

ლოცვები დღე-ღამის განმავლობაში სათქმელი

ლოცვანი

სხვადასხვა დასაწყისის ტექსტით...

159 A 123, XVII-XVIII, 107r-v; A 231, XVIII, 463v-469r; A 352, XVII, 2r-58r; A 589, 1700წ., 1r-4v; A 634, XVIII, 83r-v; 91v-92r; 100v-101v; 123r-v; 125r-v; 126r-130v; 131r-136v; 131r-136v; A 1081, XVIII, 54r-v; A 1290, XVIII, 48r-58v, 70r-75v, 75v-85r, 85v-908r, 119r-123r; A 1147, XIX, 1r-30v, 144r-152r, 152v-158v; A 1737, 1505-1515წწ., 1r-9r, 9r-17v; H 318, XIX, 1r-56v; H 542, XVII, 23v-25r; 25r-26v, 26v-27r; H 598, XVIII, 53v-54v, 92r-95v, 95v-101r, 101v-108v, 114r; H 666, XIX, 1v-15r; H 1231, XIX, 1r-61r; H 1414, XIX, 2r-59r; H 1515, XIX, 3r-32v; H 1675, XVIII, 285r-304r; H 1690, XVII, 150v-152v; H 2234, 1777წ., 1r-3v; H 2270, 1781წ., 1r-15v; H 2286, XVIII, 1r-40v; H 2340, XVIII, 4v-10r; H 2423, XVIII, 1; H 3207, XVIII, 2; S 53, 1820წ., 3r-18v; S 67, XVIII, 7-20; S 1355, XVII, 1r-6v; S 2684, 1766წ., 201-228; S 3630, XVIII, 7r-61v; S 4935, XVIII, 284; Q 238, 1863წ., 1r-71r; Q 247, XVIII, 1r-20r; Q248, XVIII, 1r-15v; Q 295, 1754წ., 187r-196v; Q 603, 1819წ., 1r-17v; Q 697, XVIII, 31r-42v, 44r-67v; Q 812, 1794წ., 1r-102r; ც. არქ. 64, XVIII, 184r-288r; ც. არქ. 224, 1767წ., 78; ქუთ. 513, XVII-XVIII, 1r-133v; ქუთ. 667, XIX, 1r-47; გორი 5, 1762წ., 55r-76r; Sin 6, 981წ., 224r-225r.

შენიშვნა: ძირითადად აქ თავმოყრილია მორწმუნის ყოველდღიური, კერძო ლოცვები.

ლოცვები ეფრემ ასურისა

160 ლოცვანი

სხვადასხვა დასაწყისის ტექსტებით.

A 125 XVII-XVIII, 122r, 133r; A 154 XVIII 247r-248r; A 166 1710წ., 415r-417r; A 196 XVII- XVIII, 244r-245r; A 231 XVIII, 425r-431r; 445r-446r; A 352 XVII, 89r; A 362 XVIII, 163r, 168r, 224r, 239r, 240r; A 391 XV, 238r, 240r; A 634 XVIII 57r-58r, 89r-91r, 108r-109r; A 645

XVII-XVIII, 76r; A 690 XVIII, გვ. 120, 193-199, 236-241, 369-373; A 1147 XIX 77r, 110r-112, 128r-129r; A 1290 XVIII, 131r-r; A 1313 XVIII, 109r; 194r, 221r; A 1350 XVIII, 40r, 63r-64r; A 1352 XVIII, 110r-112r; A 1737. 1505-1515წწ., 36r-47r, 47r-55r, 100r-111r; H 369 XVI-XVII, 141r-145r; H 598 XVIII, 13r-14r, 50r-53; 73r-75r; H 905 XIX, 80r-89r H 1715 XVIII, 184r-227r; H 3265 XVII, 15r-16r; S 3084 XVIII, 111r, 164r, 170r-172r, 177r-180r, 186-187r, 192r-194r, 227r-228r; S 3632, 1767წ., 64r-v, 96r-99r; S 4549, 1763წწ. 15, 67, 93; S 4615 XVII, 60r, 84, 99r; Q 654 XVIII, 238-939r; ქუთ.81 XVIII, 1r-2r; გორი 95 XVIII, 115r-r;

შენიშვნა : აქ თავმოყრილია ევრემ ასურის (+373წ.) ლოცვები სხვადასხვა შემთხვევისათვის. მაგ. სინანულისანი, აღსარებისანი, შეიდეულთა ღღეთა და ა.შ.

ლოცვები თეოფანე კესარია-კაპადუკიის მთავარეპისკოპოსისა

ლოცვანი ყოველთა შეიდეულთა ღღეთანი, რომელიცა ვინ ჰყოფდეს აღსარებასა თუსთა ცოდვათასა

„აღვიარებ შენ, მამაო, უფალო ცათა და ქუეყანისაო, ყოველთა ცოდვათა ჩემთა...“

161 A 125, XVII-XVIII, 111r-113v; A 634, XVIII; A 645, XVII-XVIII, 79v-90r; A 690, XVIII, 148-160; A 1147, XIX, 90r-95r; A 1352, XVIII, 75v-80; A 1313, XVIII, 162r; H 369, XVI-XVII, 123r-124r; H 598, XVIII, 28r-33v; S 151, XVII-XVIII, 85v-156v; S 1204, XVII-XVIII, 82v-116v; S 3084, XVIII, 149r-155r; S 3625, 1767წ., 76v-131r; გორი 5, 1762წ., 76r-135v.

შენიშვნა: ავტორი: თეოფანე კესარია-კაპადუკიელი (IV-Vსს.). A 1101, 1047წ., 183v-190r და H 2240, XVIII, 1r-15v ხელნაწერები შეიცავს იმავე ავტორის სინანულის ლოცვას.

ლოცვები იოანე ოქროპირისა

ლოცვანი

სხვადასხვა დასაწყისი ტექსტით.

162 A 48, XVIII, 212v-217v; A 123, XVII-XVIII, 101r-102v, 105r; 105v-106v; A 125, XVII-XVIII, 87v, 95v, 96r, 97v; A 186, XVII-XVIII, გვ. 2120-2121; A 203, XIV-XV, 49v-54r; A 231, XVIII, 382r-385v, 396v-398v, 399r, 491v-492r, 492r-v, 494r-495r, 498v-499r, 506r-v; A 294, 144r-147r; A 347, 1743წ., 11v-12v, 19v-20r, 23r-24v, 25v-26r; A 347, 1743წ., 32r-103v; A 352, XVII, 83r-88r, 88r-89r, 141r-143r, 152v-153r,

162v-163v; A 430, XVIII, 231r; A 450, XVII, 100r-104r; 351v, 364r-367r, 391v-395v; A 451, 1705წ., 163r-167r, 167v-169v, 207v-209r; A 456, XVII, 150v-151r, 151v-155r, 216v-222r, 238r-241v; A 462, XVII, 178v-182, 219r-220v, 228r-229r; A 472, 1700წ., 301r-v, 302r-v, 303r-v; A 634, XVIII, 54r-57r, 57r-v, 139v-140v, 148v-149v, 154v-155r, 158v-159r; A 645, XVII-XVIII, 73v-75v, 113r-115r, 125v-127r, 135r, 141v-144v; A 690, XVIII, გვ. 111-119, 314-317, 336-338, 352-354, 355-356, 373-374; A 895, XVIII, 149v-152v; A 1057, XVIII, 101r-103r; A 1147, XIX, 73v-77r; A 1153, 158v-162v, 170r-171r; A 1313, XVIII, 86v-88r; 108v, 129r-133r, 157r-158r; A 1350, XVII, 39v, 55r-56r, 74r-78v; A 1352, XVIII, 140r-143v, 194r-195r, 195v-196v; A 1358, XVIII, 101r-102r, 198r; A 1737, 1505-1515წწ., 75r-82v, 109v-110v, 135r-135r, 215r-217v; H 267, XVIII, 57r; H 283, VII 1r-2v; 108r-128r; H 369, XVI-XVII, 113v-117r, 139-140; H 542, XVII, 15v-19v, 22v-23v; H 598, XVIII, 9v-13v, 112v-113v; H 942, XVIII, 172r-173; H 1331, XIV-XV, 31r-35v, 35v-37r; H 1690, XVII, 160v-164v; H 1715, XVIII, 171v-174r; H 1719, 1667წ., 180r-182v; 209r-212v; H 1731, XVI-XVII, 1v; H 2851, XVIII, 50r-59v; H 3084, XVIII, 75v-78v, 107r-110v, 129v-124r, 126r, 140r; S 73, 1778წ., 290-297, 345-350, 383-388, 391-392; S 1144, 15-20; S 1218, XVII, 143-190v; S 1256, 218v-220v; S 3273, 6r-8r; S 3632, 1767წ., 62-64, 148v-150r, 158r-159r; S 3634, 1780წ., 88r-89v, 97r-88r; S 3647, 1847წ., 85r-101v; S 4549, 1763წ., 968, 969, 975; S 4615, XVII, 39v, 44v, 47r-49r, 124r; S 4876, XVII-XVIII, 226r-228r; Q 892, 1836წ., 1-8; Sin 78, 1031წ., 8v-12r, 12v-13r, 13r-14r, 234r-241v, Sin 82, XIII, 42v-52r;

შენიშვნა: აქ წარმოდგენილია ოქროპირის ლოცვები სხვადასხვა, მრავალი შემთხვევისათვის: ზიარების, წირვის წინ, სენისაგან განსაკურნებელი, ეშმაკის მართებელი და სხვ.

ლოცვები იოანე დამასკელისა

ლოცვანი

სხვადასხვა დასაწყისის ტექსტებით.

- 163 A 125 XVII-XVIII, 23r, 67r, 96r, 97r, 101r, 115r-119r, 125r-128r, 135r-139r, 146r; A 231 XVII, 45r-47r, 394r-395r, 408r-410r, 416r-421r, 440r-442r, 446r-451r, 497r-498r, 508r-513r; A 347 1743წ., 15r-16r; A 352 XVII, 39r-42r, 53r-54r, 78r-80r, 86r, 148r-154r-155r; A 430 XVIII, 231r-232r; A 434 XVIII, 51r-52r; A 451 1705წ., 195r-198r; A 456 XVII, 115r-

116r, 206r-209r; A 462 XV, 23r-v, 177r-178r; 224r-225r, 229r-230r; A 472 1700წ., 301r-303r, 307r; A 543 XVII, 178-180r; A 600 XVIII, 345; A 634 XVIII, 22r-55r, 75r-80r, 93r-90r, 102r-108r, 110r-114r, 152r-v; A 645 XVII-XVIII, 37-39r; 67r-69r; 131r-v, 136r-137r; A 690 XVIII, 105-107, 163-174, 223-237, 243-254; A 1081 XVII, 22r-24r; A 1083 XVIII-XIX, 35r-39r; A 1147 XIX, 96r-101r, 115r-119r, 122r-128r, 130r-135r, 139r-143r, 174r, 178r; A 1290 XVIII, 123r-125r; A 1313 XVIII, 26r-29r, 60r-62r, 129r-v, 132r-v, 198r-206r, 211r-221r, 223r, 236, 257r-263; A 1352 XVIII, 42r-45r, 80r-85r, 195r-v, 197r-v, 206r; A 1358 XVIII, 102r, 104r; A 1390 XVII, 52r-v; A 1737 1505-1515წწ., 64r-67r, 67r-75r; H 265 XVIII-XIX, 43r-48r; H 267 XVIII, 39r-40r; H 369 XVI-XVII, 143-144; H 598 XVIII, 6r-7r, 35r-41r, 56r-61r, 66r-73r, 76r-82r, 87r-91r; H 762 XVIII, 58r-69r; H 905 XIX 46r-51r, 124r-127r; H 1301 1849წ., 13r14r; H 1715 XVIII, 241r-243r; H 3160 XIX; S67 XVIII, 517-524; S 73 1778წ., 215-222, 366-369, 389-391; S 2548 XVI, 17r; S 3084 XVIII, 90r-91r, 1234r-v, 125r-v, 133r-v, 155r-161r, 172r-176r, 208r, 211r; S 3632 1767წ., 27r-30r, 57r-58r, 83r-88r, 101r-105r, 109r-115r, 118r-122r, 127r-131r, 162r, 165r-166r; S 3634 1780წ., 93r, 99r-v; S 4549 1763წ., 889, 964, 970; S 4615 XVII, 17r, 42r, 44r, 45r, 74r, 88r, 94r, 100r, 107r; S 5045 XIX, 28r-31r; ქუთ.425 XIX, 36r-39r; Sin 82 XIII, 39r-42r;

შენიშვნა: აქ წარმოდგენილი იოანე დამასკელის (+749წ.) ლოცვები სხვადასხვა შემთხვევისათვის: სინანულის, ზიარების, ცისკრისა, მწუხრის, კვირიაკის დღეებში და სხვა.

ლოცვები იოსებ გამომეტყველისა

ლოცვანი

სხვადასხვა დასაწყისი ტექსტებით.

164 A 125, XVII-XVIII, 11r, 101v; A 231, XVIII, 506v-508v; A 472, 1700, 307v-308v; A 451, 1705წ., 184r-193r; A 634, XVIII, 1r-9v; A 645, XVII-XVIII, 2r-52v; A 690, XVII, 1-4; A 1313, XVII, 145r-148v; A 1350. XVII, 56v-57v; A 1358, XVIII; A 1397, 93r-129r; H 158, 1766წ., 2r; H 334, 1756წ., 2r-32v; H 942, XVII, n 174r-175r; H 1061, 1742წ., 2r-4r; H 1355, 1r-5r; S 2684, 1766წ., 62-64; S 3084, XVIII, 133v-135v; S 3632, 1767წ., 3r-4v; Q 295, 1754წ., 197r-206r; ქუთ. 418, XVII, 1r-3v; გორი 5, 1762წ., 10v-12v.

შენიშვნა : ძირითადად აქ წარმოდგენილია იოსების ლოცვანი შუალამისანი.

ლოცვა „ლხინებისა»

ლოცვაი ლხინებისაი მათ ზედა, რომელნი უვარისყოფისაგან მოქცეულ იყვნენ ქრისტიანობად

„უფლისა მიმართ... მართალ ხარ შენ, უფალო, და წრფელ არიან განკითხვანი შენნი...»

- 165 A 8, XVIII, 372v-373v ; A 72, XV, 221r-222v ; A 124, XI ; A 186, XVII-XVII, 2203-2204 ; A 450, XVII, 336r-387v ; A 504, XV-XVI, 88v-90r ; A 633, XVII, 33v-34v ; A 895, XVIII, 113r-114r ; H 1352, XVII-XVIII, 152v-153v ; H 2383, XVIII, 277v-277v ; Q 106, XVIII, 172r-173r ; Q 658, XVII, 106r-v ; Sin. 73, XII-XIII, 156v-158v.

შენიშვნა : მთარგმნელი : გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.) გამოც. ე. ჭველიძისა, დიდნი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 312-314. ზოგიერთ ხელნაწერში მთარგმნელად დავით ტბელი სახელდება. პოსტათონური „კურთხევებიდან ».

ლოცვები მაკარი მეგვიპტელისა

ლოცვანი

სხვადასხვა დასაწეისი ტექსტებით.

- 166 A 125, XVII-XVIII, 85r; A 231, XVIII, 381v-382v; A 456, XVII, 237r-238r; A 1313, XVIII, 85v-86v; A 1350, XVIII, 39r, 139r-140r; S 1256, XVII-XVIII, 220v; S 3084, XVIII, 74v-75v; S 4615, XVIII, 56v.

შენიშვნა : ავტორი : მაკარი მეგვიპტელი (+393წ.). ხელნაწერებში წარმოდგენილია ორი ლოცვა: «ლოცვა (უხრწნელო და უბიწოლო...) და «გმაღლობსი» («გმაღლობ შენ უფალო ჩემო...»).

ლოცვები მარკოზ მონაზონისა

ლოცვანი

სხვადასხვა დასაწეისის ტექსტებით.

- 167 I: A 125 XVII, 18r; A 231, XVIII, 36r-39r; A 352, XVII, 25r-29r; A 634, XVIII, 14r-22r; A 645, XVII-XVIII, 24r-28r; A 1057, XVIII, 98r; A 1313, XVIII, 14r-16r; A 1352, XVIII, 34r-42r H 267, XVIII, 42r-46r; H 284, 1609წ., 91r-107r; H 905, XIX, 39r-46r; H 1690, XVII, 152r-155r; H 3265, XVII, 102r-105r; S 3632, 1767წ., 17r-20r; S 3634; 1780წ., 64r-67r; S 4549, 1767წ., 876; S 4615, XVII, 11r; S 4876, XVII-XVIII, 70r. II: A 252, XVII, 80r-109r; A 902, XVII-XVIII, 272r-273r; H 598, XVIII, 7r-9r; H 1719, 1667წ., 214r-215r; S 4549, 1763წ., 926; 95 XVIII, 111r-114; III. A634, XVIII, 138r-139r; A 690, XVIII, 311-313; H 598, XVIII,

110r-111r; S 3632, 1767წ., 147r-148r; S 4615, XVII, 122r.

შენიშვნა: ავტორი: მარკოზ მონაზონი (Vs.).)ხელნაწერების I ჯგუფი შეიცავს “ლოცვა სავედრებელი... ღმრთისმშობლისა”-ბ II. “ლოცვა ზიარების”, ხოლო III “ლოცვა დაცემისა ძილსა შინა”.

ლოცვები სამწუხრო

ლოცვანი სამწუხრონი

168 „ლოცვანი სამწუხრონი ყოველთა კვირიაკეთა და დღესასწაულთა ოდეს ცისკრად სახარებად აქუს...”

H 1293, XVIII, 1r-60r.

შენიშვნა: ლიტურგიკული წიგნიდან „კონდაკი”.

ლოცვა საფლავია გაჭრის დროს

ლოცვა საფლავის კუეთისად

169 „ღმერთო ძლიერო და საშინელო, რომელმან არარაისგან...”

Sin. 12, X, 183r-190v.

შენიშვნა: წინაათონური რედაქციის „კურთხევანიდან”.

ლოცვა შებილწულის მჭამელთათვის

ლოცვა შებილწულისა მჭამელთად, რომელთა შეგინებული ჭამონ

170 „წმიდაო, რომელი წმიდათა შინა განისუენებ, უფალო, ქებული ესე ისრაელისად...”

Sin. 12, X, 131r-v; Sin. 54, X, 64r-v.

შენიშვნა: წინაათონური რედაქციის „კურთხევანიდან”.

ლოცვა შებილწულის მჭამელთათვის

ლოცვა შებილწულისა მჭამელსა ზედა

171 „მეუფეო უფალო ღმერთო ჩუენო, რომელი მაღალთა შინა დამკვდრებულ ხარ...”

A 48, XVIII, 328v-329r; A 72, XVI, 88v-89r; A 786, XVII-XVIII, გვ. 2127; A 203, XIV-XV, 73r-v; A 215, XVI- XVII, 200v-201v; A 294, XVI, 302v-303r; A 306, XVI, 4v; A 450, XVII, 165r-v; A 504, XV-XVI; 49v-50r; A 519, XVII, 65v-50r; A 633, XVII, 183v-184v; A 895, XVIII, 62v-63r; A 1505, XVII, 326r-v; A 1515, XV-XVI, 111v-112; H 1352, XVII-XVIII, 85r; H 1353, XVII, 130v. Sin. 73, XII-XII, 165r-v და სხვ. მრავალი.

შენიშვნა: პოსტათონური რედაქციის „კურთხევანებიდან”. გამოც. ე. ჭვლიძისა, დიდი კურთხევანი.

ლოცვები სხვადასხვა შემთხვევებისათვის

ლოცვანი

სხვადასხვა დასაწყისის ტექსტებით...

- 172 A 84, 1567წ., 349r-384; A 124, XI, 305v-306v; A 125, XVII-XVIII, 107r-110r, 120r-124r; A 127, 1781წ., 1r-6v; 64r-65v; A 194, XIII, 43v-51r; A 198, 1696წ., 144r-v; 145r-v; A 203, XIV-XV, 2v-4v, 4v-36r, 73r-74r, 74r-v, 74v-75r, 75v-76r, 83r; A 215, XVI-XVII, 5r, 45r, 92v, 124v, 200v, 201v, 203r, 210v; A 231, XVIII, 381r-513v; A 294, XVI, 19r-v, 100r-v, 100v-101r, 101r-v, 101v-102r, 102r-106r, 106r-107r, 107r-v, 107v, 108r-109r, 109r-v, 134r-v, 134v-135r, 135r-v, 135v, 135v-136r, 136r-v, 147r, 147r-v, 147v-148r, 149r-v, 151r-v, 160v-161r, 218v-220r, 220r-234r-235r; 242r-v, 302v-303r; 304v-305r, 305r-306r; A 297, XVII, 1r-7r, 7v-12r, 12r-20r, 20v-22v, 82r-85r, 165r-166r, 166r, 116v-167r, 167r-v, 171v-173v, 177v, 177v-178v, A 303, 1713წ., 35r-37r; 38r-42v; 56r-62v; A 347, 1743წ., 99r-105v; A 352, XVII, 108v-109r; 109v-125v; 125v-129r; 135v-138r; A 378, XVII, 4r-11v, 33v, 35r, 83v, 84v, 92r; A 609, 1779წ., 43; A 623, XVIII, 1r-2v; A 634, XVIII, 92v-93v; 101v-102r, 123v-124r, 124r-v; 137r-138r, 141r; A 690, XVIII, 147-148; A 710, XVIII, 169r-171v; A 724, XVIII, 14r-20r; A 867, XVIII, 96v-97r; A 1153, XVII-XVIII; A 1190, XVIII, 1r-208v; A 1193, XVII-XVIII; A 1290, XVIII, 117r-118r, 118v-119r, 126r-129r, 129v-130r, 131v-132v; A 1587, XVIII-XIX, 1r-63v; A 1737წ., 1505-1515წწ., 17v-55v; 213r-214v; 214v-215r; 218r-223v; 223v-226v, 232v-233r, 233r-v, 243r; A 1775, 1825წ., 1r-67r; H 417, XVIII, 96r-99v; H 598, XVIII, 33v-34r, 35r-v, 45r-v, 55r-56r, 66r-v, 84r-86v, 87r, 109r-110v; H 732, XIX, 1r-13r; H 762, XVIII, 1r-26r; H 837, XIX, 1v-42r; H 954, 1855წ., 19r-29v; H 1026, XVIII, 89v-91r; H 1228, 1830წ., 1r-26r; H 1283, XVIII, 112r-113v; H 1322, 118r-132v; H 1331, XIV-XV, 43r-46r, 47v-48v, 49r-51r, 51r-56v, 57r-67r; H 1373, 1758წ., 246v-247r; H 1449, XVI-XVII, 1r-2v; H 1715წ., XVIII, 1r-v; H 1748წ., XIX, 139v-141r; H 1784, XIX, 6r-7r; 7r-8v, 8r-v, 8v-9v, 9v-10r, H 2051, 1837წ., 1r-16r; H 2393, XVIII, 1r-100v; H 2887, 37; H 2952, XIX, 6v-8v; H 2956, XIX, 1r-3v; H 2976, XIX, 16r-27v, 28r-29r; H 2977, XIX, 27v-29r; H 2978, XIX, 1r-26v; H 2993, XIX, 15v-16v; S 67, XVIII, 524-525; 525-526; S 1218, XVII, 104r-108r; S 1256, XVII-XVIII, 216v; S 1407, XIX, 1r-v; S 1601, XIX, 8r; S 2577, 1781წ., 296r-301r; S 2616, 1755-56წწ., 47v-81r, 90v-92v, 92v-107r; S 2684, 1766წ., 25-123, 185-200; S 3084, XVIII, 164r-170r, 320v-321r;

Q 290, XVIII, 1r-95v; Q 316, XIX, 92v-96v; Q 413, 1826წ., 1r-100v; Q 565, XVIII, 1r-18r; Q 603, 1819წ., 147r-148r, 148v-152v; Q 654, XVIII, 242r-245r; Q 831, XVIII, 125r-v; Q 994, XVII, 1r-2r; ც.არქ. 142, XVIII, 60; ც.არქ.331, XV, 7; ქუთ.25, 1882წ., 136; ქუთ.355, 1759წ., 1r-335; ქუთ.381, XVII-XVIII, 1r-50v; ქუთ.426, 1818წ., 61r-76r, 76r-79v, 81r-105v; ქუთ.474, 1882, 136; ქუთ.531, XVII-XVIII, 38; ქუთ.570, XIX, 1r-133v; ახალც.38 (143), 9r-95r; გორი 1, 1847წ., 1r-25r; გორი 5, 1762წ., 10v-45v ; 55r-135v ; 135v-153r, 153r-158r ; გორი 15, XVIII, 108r-113r; გორი 77, XIX, 21r-22v; გორი 95, XVIII, 116r-v, 117v-118r, 118-119, 119r-v; ცაგერი 11, XVII-XVIII, 1r-50v.

შენიშვნა : აქ წარმოდგენილია ხელნაწერები როგორც გიორგი მთაწმიდელის, ასევე კვიპრიანესამთავრის ნათარგმნი «კურთხევაეებიდან». შესაძლებელია ცალკეული ლოცვები ნათარგმნი იყოს როგორც ბერძნულიდან აგრეთვე სომხურიდან ან კათოლიკური რიგისა იყოს.

ლოცვები სხვადასხვა ავტორებისა

ლოცვანი

სხვადასხვა დასაწყისის ტექსტებით.

- 173 A 107; A 108 XVII 11r-54r; A 194, XIII, 43; A 215, XVI-XVII,212r; A 231 XVIII, 3r-5r, 116r-v, 117-118r, 386r, 487-492r; A 249 XI, 27v-36v; A 294 XVI, 151v-157r; A 450 XVII, 351v,353r 398r-v; A 456 XVII, 125r-v; A 634 XVIII, 58r 59r; A 645 XVII-XVIII, 76v-78v; A 690 XVIII, 120-123; A 710 XVIII, 163v-164v, 164v-167; A 1147 XIX,112v-113v, 129; A 1190 XVIII, 21, 200v-202v, 205v-206v; A 1313 XVIII, 52r-56v; A 1350 XVII, 40v, 79r-80r; A 1352 XVIII, 188v-192v; A 1399 XVIII, 99r-122r; A 1465,1758წ., 169r-174r; A 1737, 1505-1515წ., 111r-r; H 267 XVIII, 32r; H 273, 1r; H 501 XVIII-XIX, 178r-180v; H 598 XVIII, 1r-6v; H 912 183, 134r-v, H 1331 XIV-XV, 17v-25v, 38r-43r; H 1679 1782, 33r-34v; H 1742 1664, 169r, 186r; H 2636, XVIII, 34r-35v; H 2853, XVIII, 57r-87r; H 3084 XVIII, 100v-105v, 111r-112v 223v-224r; S 3632 1767წ., 64v-65v; S 4548 XVI, 12v; S 4549 1763, 29; გორი 59, 1861წ., 64r-66v; ახალც. 117, XIX 59r-64v; ახალც. 146, XVIII, 1r-56v ; Ier.156, 1040წ., 13v, Sin 35 X, 974, Sin 54, X 3v-5r;

შენიშვნა: ამ ლოცვათა ავტორებად ხელნაწერებში დასახელებულნი არიან: დანიელ წინასწარმეტყველი, ამბაკუმ წინასწარმეტყველი, სამოელის დედა ანნა, მთავარანგელოზი დანიელი, თომა აქვინელი, ნეტარი ავგუსტინე, წმ. მართა, წმ. ევსტრათი, მოწამე მამაი, პავლე

და თეოქტისტე მონაზვნები, ათანასე ალექსანდრიელი, კლემენტოს რომის პაპი, იოანე მმარხველი და სხვ. აქ შეტანილ ლოცვათაგან ზოგი შეიძლება თარგმნილი იყოს რუსულიდან.

ლოცვა მსხვილფეხა საქონლის სიკვდილინობის შემთხვევაში

ლოცვაი წყუელასა ძროხათასა

174 „უკუეთუ ურჩულობათაიერ მომაგებდე მე, უფალო...“

Sin. 12, X, 148r-v

შენიშვნა: წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

მამამთავართა სახარების გამოთქმა

175 გამოთქუმა მამამთავართა სახარებისა სულისა წმიდისა მიერ მათეს და ლუკადსგან

A 72, XVI, 339r-343r; A 450, XVII, XVII, 441v-442v; H 1742, 1664წ., 280v-281r; H 2383, XVIII, 212v-213v

შენიშვნა: მამამთავართა სახარებად იწოდება სახარების ის მონაკვეთები, რომლებშიც მოცემულია იესუ ქრისტეს გენიალოგია და იკითხება მამამთავართა კვირიაკის ღვთისმსახურებაზე; ქრისტეს შობამდე ორი კვირით ადრე – მათე 11 – 25 და ლუკა 14,16-24.

მანიქველთა წვალებისაგან მომავალის ხელწერილის წესი

თუ ვითარ ჯერ არს აღწერით შეჩუენებად წმიდად ღმრთისად ეკლესიად მომავალთა მიერ მანიქველთა წვალებისაგან

176 „შეჩუენებულმცა არს მანინ, რომლისაგან არიან მანიქველნი და ყოველნივე წვალებანი მისნი...“

A 48, XVIII, 392r-393r; A 72, XVI, 223r-224v; A 186, XVII-XVIII, გვ. 2204-2205; A 294, XVI, 157r-160v; A 306, XVI, 37v-38v; A 450, XVII, 338r-340r; A 633, XVII, 28r-29v; A 895, XVIII, 110r-111r; A 1505, XVII, 157r-160v; H 1352, XVII-XVIII, 142r-146v; H 1742, 1664, 170r-186r; Q 106, XVIII, 166v-167v.

შენიშვნა: პოსტათონური რედაქციის „კურთხევანებიდან“. ქართ. ტექსტის რუს. თარგმანი – კ. კეკელიძე, Литург. памятники... с. 140.

მართალი კარავის კურთხევა

177 კურთხევა მართლისა კარვისა

„და ჩუენდა ღირს არს მაღლობად ღმრთაებისა შენისა...“

A 294, XVI, 87r; A 378, XVII, 65r-66r. და სხვ.

შენიშვნა: პოსტათონური რედაქციის „კურთხევანებიდან“.

მართლმადიდებელი თუ აღვსებიდან ახალკვირიაკემდე გარდაიცვლება ეს წესი უნდა შესრულდეს

178 წესი და რიგი უკეთუ მართლმადიდებელი ვინმე აღვსრულების დღესა აღვსებისასა, ვითარცა ახალკვირიაკემდე ესე წესი სრულ იქმნების „საკმარ არს ცნობად რამეთუ ვინადგან სიხარულისა არიან დღემდე...“

A 398, XVIII, 91r-94r.

შენიშვნა: კრებულიდან „ჟამისწირვა“ (კონდაკი).

მარილის კურთხევა

179 კურთხევა მარილისაჲ

„უფალო იესუ ქრისტე, კაცთმოყვარეო და მაცხოვარო ჩუენო, აკურთხე მარილი ესე...“

Sin. 12, X, 130v-131r

შენიშვნა: წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

მარილის კურთხევა

180 კურთხევა მარილისა

A 72, XVI, 85r; A 186, XVII-XVIII, გვ. 2124-2125; A 215, XVI-XVII, 10r-v; A 294, XVI, 303v; A 306, XVI, 10r; A 450, XVII, 111r; A 519, XVII, 64v; A 633, XVII, 151r; A 895, XVIII, 64r; A 1505, XVII, 227r; A 1515, XV-XVI, 118r-v; A 1583, XVI, 88v; H 541, XVI-XVII, 18r; H 1352, XVII-XVIII, 83r; H 1399, XV-XVI, 5r; H 1719, 1667წ.; H 1742, 1664წ., 123v; S 3948, XVII-XVIII, 68r; S 4944; XVII, 212v-213r; Q 131, XVII-XVIII, 126r-v; Q 106, XVIII, 255v; Q 656, XVII-XVIII, 153v; Q 658, XVII, 732.

შენიშვნა: პოსტათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

მარილის კურთხევა (საფლაუზე)

181 კურთხევა მარილისაჲ საფლაუთა ზედა ყოველთა

„უფლისა მიმართ ვილოცოთ ყოველთა ზედა ჳელმწიფეო...“

A 215, XVI-XVII, 209r-210v; A 294, XVI, 303v-306v; A 297, XVII, 171r-v; გორი 95, XVIII, 134r.

შენიშვნა:

მარზუათა განგება

განგებად წმიდათა მარზუათა კვირიაკეთიან მუხუშრისა და ფარისეველისა ვიდრე კურიაკემდე ყოველთა წმიდათა

- 182 „კვირიაკესა, რომელსა სახარებად მუხუშრისა და ფარისეველისაი წარიკითხვიდის მწუხრი შაბათსა უფალო ღაღადეავსა თქუნენ...“
S 1245, XIII-XIV, 442-503.

შენიშვნა: ერთვის სვინაქსარის ტექსტს.

მარზვანი

იწყებიან წმიდანი მარზვანი კურიაკესა მუხუშრისა და ფარისეველისა-სა. მწუხრი ფსალმუნებად. უფალო ღაღადეავსა დასდებელნი ადღ-გომისანი, გ. აღმოსავლურნი. ხოლო სათუეოსა წილ დასდებელნი მარზვანთანი, კვ ე. ეპა დიდებული პირველი ბ გზის...

- 183 „ნუმცა ვილოცავთ ფარისეველისაებრ. პოი ძმანო, რამეთუ რომელმან აღიმაღლოს თავი თვისი, დამდაბლდის...“

A 111, XVIII, 1r-133v; A 186, XVII-XVIII, 1501-1716წწ.; A 187, XVI-XVIII, 749r-904v; A282, XIX, 383ფ.; A 383, XVIII, 1r-195v; A 545, XVII, 578ფ.; A 562, XVI-XVII, 476ფ.; A 849, 1782წ., 2r-389r; A 1454, 1746წ., 349-432r; A 1476, XVII, 1r-246v; A 1517, XVII, 50r-104v; A 1582, XVII-XVIII, 795r; H 342, 1661წ., 442-619; H 371, XVIII, 1r-405v; H 882, XVI-XVII, 1r-185v; H 1698, 1538წ., 1r-191v; H 1714, XVIII, 453r-678r; S 1249, XVIII, 1r-375v; S 1250, XVII-XVII, 439 ფ.; S1347, 1791წ., 598გვ.; S 1355, XVII, 40r-194v; S 1615, XVII, 682; S1698, 1538წ., 193ფ.; S2747, XVII-XVIII, 187v-265v; S 4746, XVIII, 469; S4925, XIV, 239 ფ.; S 4926, XVI-XVII, 534; S4933, 1712წ.; S 4941, XVII, 244r-265v; S 4962, XVII, 388; S 4993, 1712წ., 55r-386r; Q 56, 1736წ., 329-652; Q 87, 1578-1605წწ. 846r-983r; Q 103, 1749წ., 434r-576r; Q105ა, XVIII, 984r-119r; Q 642, 3r-319r; ც.არქ.4, XVIII, 442; ქუთ. 79, XV-XVI, 1r-240v; ქუთ. 642, XVII-XVIII, 1r-284v; ზუგ.13, XVII-XVIII, 211r-515r; Jer. 56, XII-XIII, 1r-256v; Jer. 79, XVII, 1-259; Jer. 81, XV-XVI, 103r-301v; Jer. 83, XIV-XVI, 1r-256v; Jer. 85, XIV-XV, 1-308; Jer. 134, XVII; Sin. 70, XII-XIII, 255ფ.

შენიშვნა: იერუსალიმური ბოლო ოთხი ხელნაწერის ფოტო არ არის დაცული ხელნაწერთა ინსტიტუტში. ხოლო Jer 75, XII-XIII; Jer 78, XIII-XIV; Jer 80, XIV-XVI; Jer 81, XIV-XV; Jer 82, XIV-XV; Jer 84, XIV-XV - ყველა ცაგარელის აღწერილობით დღეს არ ჩანს.

მარზვანი (თავნაკლული ნუსხები და ძველი ფრაგმენტები...)

იწყებიან წმიდანი მარხვანი...

სხვადასხვა დასაწყისით

- 184 A 125, XVII-XVIII, 167r-373r; A 147, XIV-XV, 1r-205v; A 248, XVI-XVII, 1r-268v; A 255, XIII, 1r-14v; A 258, XIII, 2v-19v; A 431, 1731წ., 1r-283r; A 446, XIII, 4r-170r; A 493ა., XIV-XV; A 521, XVI, 14ფ. ; A 545, XVII, 1r-578r; A 568, XI-XII, 1r-64v; A 767, XIII, 1r-5v; A 823, XVII-XVIII, 1r-119v; A 841, XII-XIII, 60ფ.; A 1404, XVI, 1r-272v; A 1479, XV-XVI, 1r-489v; H 87, XVII, 1r-119v; H 89, XVI-XVII, 1r-400v; H 142, XV-XVI, 1r-147v; H 375, XV-XVI, 1r-400v; H862, XVII, 1r-361v; H 1754, XVII, 1r-128v; H2031, XV-XVI, 18ფ. ; S 104, XVII, 1r-325v; S 348 ბS 1204, XVII-XVIII, 121r-198v; S 1249, XVI-XVIII, 1r-35r ; S 1249, XVI-XVII, 358r-434r; S 1254, XVIII, 1r-66v; S 1383, XIII-XIV; S 1754, XVII, 128ფ. ; S 3476, XIII, 1r-82v; S 3478, XII, 77ფ. . ; S 3479^ა, XII-XIII, 25ფ. . ; S 3479 ბ, XII-XIII, 1r-6v; S 3480^ბ, XII, 2ფ. . ; S3481, XVI-XVII, 6ფ. . ; S 4925, XIV, 239ფ.; S 5224, XV, 2ფ.; Q 10 ; 4 ბ, XVIII, 179r-428r; Q 105 ა, XVIII, 1r-68v; Q 632, XVIII, 717r-937v; Q 657, 1575წ., 1r-379; Q 663, 1667წ., 1r-157v; Q 969, XVI, 1r-298v; Q 997, XVIII, 1r-65v; ც.არქ. 1, XVIII, 158ფ.; ც.არქ. 22, XVIII, 87ფ.; ქუთ.420, XVII-XVIII, 1r-131v; Jer. 61, XIII-XVI, 1-364; Jer. 67, XII, 1-259; Jer. 101, XIII-XV, 1-25; Jer. 105, 91v; Jer. 131, XI-XII, 1-211; Jer. 141, XIII-XV, 1-80; Jer. 144, XIII-XV, 1r-68v; Sin 5, XI, 2r-412r ; Sin. 75, XI 450 ფ.; Sin.Geo.N.26p, XIII-XIV, 1ფ.

შენიშვნა: S 1249-ში მარხვანი ორ სხვადასხვა კრებულშია შეტანილი.

მაჰმადიანობიდან ქრისტიანობაზე მოქცევის წესი

წესი, რომელი იქმნების მოქცეულს სარკინოხთაგან – ჭეშმარიტსა სარწმუნოებისა ჩუენ ქრისტიანეთასა

- 185 „პირველად უკუე რომელი მოუკლების მართალსა სარწმუნოებასა იმარხავს ორსა შუდეულსა...“

H 1742, 1664წ., 164r-166r. სხვა ხელნაწერები იხ. პარაგ. „კურთხე-ვანი“.

შენიშვნა: პოსტათონური „კურთხევაანებიდან“.

მეფეთა კურთხევის წესი

წესი და განგება რომელი აღესრულებს კურთხევასა მეფეთასა

- 186 „და პრქუა სამოელ იესუს: ესოდენ არიან ძენი შენი...“
A 294, XVI, 67v-80v; A 450, XVII, 251v-260r; A 895, XVIII, 191r-203v;

A 1505, XVII, 54v-65r; H 1719, 1667წ., 191r-203v; H 2383, XVIII, 127r-131v; S 352, XVIII, 35r-39r; 43r-50v (თაენაკლ.); Q 658, XVII, 88r-92v.

შენიშვნა: გამოც. 1) ს. კაკაბაძის მეფის კურთხევის წესი XIII ს. დასაწყისი, შედგენილი, ტფილისი, 1913; 2) ი. დოლიძის ქართული სამართლის ძეგლები, II, თბილისი, 1965, გვ. 50-54; 597-598; 3) დ. ფურცელაძისა, чин и порядок венчания на царство, Тб. 1996. 4) კ. კეკელიძისა, Литургические памятники..., Тиф. 1911, 128-131; 174-176.

მთავარდიაკონის კურთხევის წესი და ლოცვა

კურთხევაი მთავარდიაკონისაი

187 „შემდგომად აღსრულებისა საიდუმლოთაისა და განღებისა კართაისა ვიდრე არღა ეთქუას დიაკონსა...“

A 294, XVI, 13r-14v; S 143, XI, 166v-169v.

შენიშვნა : S 143, XI «მცირე სჯულის კანონის» დამატება.

მთავარეპისკოპოსის ანუ მიტროპოლიტის ხელდასხმა

188 „ველდასხმასა მთავარეპისკოპოსისასა გინა მიტროპოლიტისასა...“

A 48, XVIII, 11v-12v.

შენიშვნა: ამ რედაქციის ხელდასხმის სახელწოდება სხვა ხელნაწერებში არ გვხვდება.

მთავარდიაკონის კურთხევის წესი

189 წესი, რომელი იქმნების კურთხევასა ზედა მთავარდიაკონისასა „შემდგომად ასამაღლებელისა ამის, რაიჟამს იტყვს მღვდელთმთავარი...“

A 77, XVIII, 81r-85v; A 317, 1777წ., 155v-156r; S 132, 1837წ., 1-77.

შენიშვნა : კრებულიდან „კონდაკი ანუ ჟამისწირვა“ .

მთავარეპისკოპოსისა და მიტროპოლიტის ხელდასხმის წესი

190 კურთხევაი ველდასხმასა მთავარეპისკოპოსისა გინა მიტროპოლიტისასა

A 48, XVIII, 11r-12r.

შენიშვნა: „კურთხევანებიდან“ ეს სტატია სხვაგან არ გვხვდება. იგი შეტანილია ძირითადად „ჟამისწირვის“ (კონდაკი) ხელნაწერებში.

მთავართა დადგინების წესი

- 191 ლოცვაი დადგინებასა მთავართასა
A 895, XVIII, 217r-v; H 2285, 119v-121r; ქუთ. 12, XVII, 217r-v
შენიშვნა: გამოც. კ. კეკელიძისა, ეტიუდები... ტ. III, 1955, გვ. 162.

მიგებების დღესასწაულის განგება

- 192 ტიბიკონი მიგებებისა ღმრთისა ჩუჴნისა იესუ ქრისტესი
„უფალო ღალადყვასაიზე დასდებელი აღდგომისა გ. აღმოსავლური ა
და წინა დღესასწაულისა გ და მოწამისა გ.“
A 1355, 1788წ., 114-193v.
შენიშვნა : ხელნაწერის I ნაწილი: ზადიკისა და მარხვანისაგან გა-
მორჩეული საგალობელი და მცირედი ტიბიკონი“.

მითითებანი ბასილი დიდისა მღვდლებისა და დიაკვნების მიმართ ჟამისწირვის დროს

- 193 მცნებაი წმიდისა ბასილისი ჟამსა წირვისა მღვდელთა მიმართ და
დიაკონთა
„თუ ჩხელი მოკუდებოდეს და მღვდელი არა იყოს მუნ...“
A 450, XVII, 385v-389r; H 1742, 1664წ., 192r; S 3084, XVIII, 351r-v;
334r-335r. Xელნაწერები დამატებით იხ. § კურთხევეანი.
შენიშვნა : პოსტათონური „კურთხევეანის“ ხელნაწერებიდან.

მითითებანი მღვდელთა და დიაკონთათვის

- უწყებაი მღვდელთა და დიაკონთათვის, თუ ვითარ თანააცხო განმზადე-
ბად საღმრთოდსა ლიტურგიისა
194 და მათ შინა შეხდომილთა ჳირთა და ვნებათა
A 448, XVII, 43v-47v. (ბოლონაკლ.)
შენიშვნა: თარგმნილია რუსულიდან (შემოკლებით).

მირონის კურთხევა

- კურთხევაი წმიდისა და ღმერთმყოფისა მიჰრონისაი დიდსა ხუთმ-
აბათსა, რომელი იჰმნების პატრიარქისა მიერ
195 „პირველად მოსე მოსცა ოთხთა ხეთაგან ქმნაი მიჰრონისაი...“
A 294, XVI, 63v-66v; A 450, XVII, 246v-250v; A 1505, XVII, 51v-53v;
H 1719, 1667წ., 206r-208r; S 352, XVIII, 9r-34v; Q 106, XVIII, 231r-
232v.

შენიშვნა: ხელნაწერთა შორის არის მცირეოდენი ვარიანტული სხვაობა.

მისალი

მისსალი

196 „პირველი კვირიაკე მოსვლისა. სტაციონი წმიდა მარიამ მაჯორნის მიმართ - ფსალ. კდ. შენდამი აღვიმადლე თავი ჩემი. ღმერთო ჩემო, შენ გესავ...”

Q 144, 1845წ., 12r-202v; Q 505, 1845წ., 4r-186v.

შენიშვნა: თარგმნილი შეიძლება იყოს იტალიურიდან.

მიტროპოლიტის კურთხევა

197 კურთხევაი მიტროპოლიტისა, ოდეს ბისონს ჩაიცმიდეს

A 306, XVI, 58v-59r.

შენიშვნა: ეს სტატია განსხვავდება ეფთვიმე მთაწმიდელის ვარიანტიდან (S 143, XI, 173r-176v).

მიცვალებულთა მღვდელის მისვლის წესი

198 მღვდელი რაჟამს შესუენებულსა ზედა მივიდეს, ესე ფსალმუნნი წარსთქუან

„შენდამი, უფალო, აღვიდე სული ჩემი... მღვდელმან ესე ლოცვა წარსთქუას...”

Sin. 12, X, 182r-183r.

შენიშვნა: წინათონური რელაქციის „კურთხევანიდან”.

მიცვალებულთა წირვის წესი

წმიდა წირვის შეველა მიცვალებულის, განსვენება საუკუნო მიანიჭე მათ უფალო და ნათლითა სამარადისოთა განანათლე იგინი.

199 დღე რისხვისა, დღე იგი სრვის...

Aხალც. 14, XIX, 111-116.

შენიშვნა : კათოლიკურია, შეიძლება თარგმნილი იყოს სომხურიდან.

მიცვალებულის სახლიდან გამოტანის წესი

200 რაჟამს მკუდარი სახლით გამოაქუნდეს

A 198, 1696წ., 144v-145r; A 215, XVI-XVII, 68v-69r; A 294, XVI, 277r-v; A 633, XVII, 74r; A 1505, XVII, 209r-v; H 1449, XVI-XVII, 1r-2v; H 2383, XVIII, 48r-v.

შენიშვნა: ეს განგება პოსტათონურ „კურთხევანებში“ წინათონური კურთხევანიდან (Sin. 66, X, 28v-37v) არის გადმოტანილი. რუსულად თარგმნა კ. კეკელიძემ (A 198-დან): Литург. памятники, с. 72.

მიცვალებულის წესის აგება

წესი, რომელი აღესრულებს მიცვალებულსა ზედა

201 სხვადასხვა დასაწეისი ტექსტებით...

A 77, XVIII, 128r-162r; A 186, 1696წ., 115r-144r; A 198, 1796წ., 144v-149v; A 203, XIV-XV, 36r-87v; A 215, XVI-XVII, 67v-108v; A 294, XVI, 264r-288r; A 378, XVII, 20v-86r; A 398, XVIII, 55r-99r; A 1190, XVIII; A 1737, 1505წ., 210v-213r; H 1352, XVII-XVIII, 2r-244r; H 1720, XVIII, 119v-126v; H 1742, 1664წ., 66r-; H 2819, 1848წ., 55r-56r; H 3209, XVII; H 3258, 1816წ., 84v-85r; S 60, XVIII, 206-237; S 208, 1857წ., 1r-28r; S 2575, 1791წ., 393v-395v; ქუთ. 364, XVIII, 1r-94v.

შენიშვნა : აქ ჩამოთვლილი ხელნაწერები შეიცავენ სხვადასხვა ცნობებს სამღვდლოების ყველა იერარქიის პირთა, მონაზონთა, ერისკაცთა, ჩვილთა და ა.შ. მიცვალებულთა შესახებ. აგრეთვე პანაშვილებს, დასაფლავებას თუ იგი ემთხვევა აღდგომას და სხვა მრავალ შემთხვევას.

მოთხრობა პეტროს მკაწვრალის შესახებ

მკაწვრალისათვის და ალაჯორისათვის და ალაჯორისა მარხვისათვის

202 „იყო პატრიარხი კაცი წმიდა, უბიწო და მართალი და რწმენა სიტყუათა მისთა ყოველსა...“

A 1132, XVIII, 47v-48v; S 1387, XIX, 81v-88r.

შენიშვნა: თარგმნილია სომხურიდან. ავტორია ისააკ სომეხთა კათალიკოსი (შემდგომში მიუღია მართლმადიდებლობა და ნიკიის მიტროპოლიტი იოვანე გამხდარა XI ს.).

მოთხრობა სუმბულის ძისა სარგისისათვის

უწყება სუმბულის ძისა სარგისისათვის

203 „მათვე ჟამთა შინა კაცი ვინმე იყო ნაგმირევი და სახელი მისი სუბალის ძე სარგის...“

A 658, XIX, 166v-168; A 1132, XVIII, 47v-50r; H 377, 1806წ., 123v-126r; S 3236, 1829, 7r-8v; S 3620, 1851წ., 128v.

შენიშვნა: ავტორია ისააკ სომეხთა კათალიკოსი, ნიკიის მიტროპოლიტი იოანე (XI ს). თარგმნილია სომხურიდან, ეხება ე.წ. ალაჯორის მარხვას.

მონაზონის დასაფლავების დროს შესასრულებელი წესი

წესი და განგებად, რომელი აღესრულების დაფლავასა შესუენებულისა ძმისასა

„შეისუენოს რად ძმამან, განწმიდონ იგი ღრუბლითა და ჩუეულებისამებრ მიიყვანონ საკაცითა და დაღან იგი ეხოხა ეკლე-სიისასა...“

204 A 72, XVI ; A 194, XIII ; A 198, 1696წ. ; A 203, XIV-XV ; A 254, XVI-XVII ; A 306, XVI ; A 398, XVIII, 55r-68r (თავნაკ.); A 450, XVII ; A 504, XV ; A 1505, XVII ; A 1515, XV-XVI ; A 1583, XVI ; H 537, XV-XVI ; H 1442, XIII-XIV ; H 1865, XIV-XV ; H 2383, XVIII ; S 143, XI ; Q 21, XV ; Q 106, XVIII ; Q 188, XVI-XVII ; Sin. 73, XII-XIII, 69r-89r ; Sin. 76, XIII-XIV (იხ. აგრეთვე ხელნაწერები პარაგრაფებთან : კურთხევანი დიდი, „კურთხევანი ფრაგმენტ.“).

შენიშვნა: მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.); გამოც. ე. ჭელიძისა, დიდი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 197-298 (წარმოდგენილია მთელი განგება : ლოცვათა და საკითხავთა ტექსტებიც).

მონაზონისა და ენკრატისის კურთხევა

განგებად მათ ზედა, რომელნი მოვიდოდან მონაზონებად გინა ენკრატისებად

205 „და პრეკონ ჟამსა მსთვადრე, შეკრბენ ეკლესიად და ყონ კუერექსი და ლოცვაი და წარსთქუან ფლასმუნი...“

ც. არქ. 177, 1902წ., 14v-33r.

შენიშვნა: მთარგმნელი: ეფთვიმე მთაწმიდელი (+1028წ.). გადმოწერილია 1902წ. ათონის მთის ძველი ქართული ხელნაწერიდან ეფთვიმეს ანდერძითურთ. ხელნაწერი შემოსულია პეტერბურგის ყოფ. ლაზარევის ინსტიტუტიდან (აღმ. მცოდნ. ინსტ.).

მონაზონის დიდი სქემის კურთხევის წესი და განგება

წესი და განგებად წმიდისა და ანგელოზებრივისა სქემისაი, თქუპული წმიდისა ბასილი დიდისაი „მწუხრითგან დაღვან სამოსელი ძმისაი მის, რომელი იკურთხეოდის...“

206 A 72, XVI, 17v-29v (ბოლონაკლ.); A 203, XIV-XV, 54; A 215, XVI-XVII, 32r-44r; A 286, XVII-XVIII, გვ. 2082-2085; A 294, XVI, 236v-241v; A 306, XVI, 30r-31r; A 450, XVII, 20v-26r; A 504, XV-XVI, 35r-38v; A 519, XVII, 26r-33v; A 633, XVII, 36r-40v; A 1505, XVII, 182v-185v; A 1515, XV-XVI, 22v-34v; H 541, XVI-XVII, 14r-30r (ფრაგმენტები); H 1352, XVII-XVIII, 41r-44r; H 1742, 1664წ., 15r-v; H 2383, XVIII, 10v-13r; H 3081, XVIII, 25r-34r; S 3942, XVII, 21v-34r; S 3948, XVII-XVIII, 25v-39v; S 4944, XVII, 22v-32v; Q 106, XVIII, 39r; Q 131, XVII-XVIII, 35r-47v; Q 312, XVII-XVIII, 5r-12v; Q 658, XVII, 8v-12r; S in. 73, XII-XIII, 31v-37r. Sin. 82, XIII,

შენიშვნა: ავტორი: ბასილი დიდი (+373წ.); მთარგმნელი: გიორგი მთწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ე.ჭელიძისა, ღინი კუროხევიანი, თბილისი, 2002, გვ. 172-195. პოსტათონური რედაქციის „კუროხევიანებიდან“.

მონაზონის კუროხევა

კუროხევაი მონაზონისაი

207 „პირველ დაწვეებასა შეიმოსოს რაი მღვდელი, მოვიდეს, რომელი-იგი აღიკუეცებოდის...“

A 48, XVIII, 66v-68r; A 186, XVII-XVIII, გვ. 2148-2153; A 215, XVI-XVII, 130r-151r; A 294, XVI, 20v-30r; A 450, XVII, 196r-206r; A 504, XV-XVI, 91r-102r; A 1110, XIV-XV, 22r-v; A 1505, XVII, 16r-24r; H 1352, XVII-XVIII, 104r-105r; H 1353, XVII, 71r-82r; H 1449, XVI-XVII, 75v-94v; H 1719, 16v-25r, 1667წ., H 1742, 1664წ., 9v-10v; H 2383, XVIII, 26r-34r; S 4944, XVII, 132r-155r; 155v-169v; Q 21, XV-XVIII, 14r-16v (ფრაგმენტები); Q 106, XVIII, 51v-68r; Q 656, XVII-XVIII, 100v-109v; Q 658, XVII, 20v-24v.

შენიშვნა: ჩამოთვლილი ხელნაწერები მცირედ რედაქციულად სხვაობენ ერთმანეთისაგან. ვეველა მათგანი პოსტათონური „კუროხევიანების“ ნუსხებია.

მკალთავის გალობანი სავედრებელი

208 გალობანი სავედრებელნი ღმრთისა მიმართ და წმიდისა მოწამისა ივლიანესი, მკალთავს

A 48, XVIII, 403r-406v; A 186, XVII-XVIII, გვ. 2035-2038; A 450, XVII, 528v-533r; A 633, XVII, 194r-197v; A 895, XVIII, 185v-188r; H 1742, 1664წ., 228r..., Q 106, XVIII, 263r-266r.

შენიშვნა: პოსტათონური რედაქციის „კურთხევანებიდან“.

მონაზონობად მომაგალთა განგება

განგებად მათ ზედა, რომელნი მოვიდოდნენ მონაზონებად
209 „დაპრეკონ ჟამსა მსთუადრე და შეკრბენ ეკლესიად და ყონ კუერე-
ქსი და ლოცვაი...“
Sin. 12, X, 153v-163v.

შენიშვნა: პოსტათონური რედაქციის „კურთხევანებიდან“.

მონაზონის კურთხვის წესი

კურთხევა მონაზონისა ბერძული, თქმული წმიდისა ბასილი მთა-
ვარეპისკოპოსისა
210 „ვითარცა დარეკონ ჟამსა და შეიმოსნეს მღვლენი და იყონ
ჟამისწირვად - წინამძღვარი შევიდეს სადიაკონოდ და მოვიდეს,
რომელსა ეგულებოდის მოკუეცა...“
A 198, 1696წ., 98r-115r; A 215, XVI-XVII, 130r-151r; A 294, XVI, 20v-
30r; H 1719, 1667წ., 16v-25r; H 1742, 1664წ., 29r-36r; H 1790, XII-
XIII, 249r; Sin. 73, XII-XIII, 39r-42r; Sin. 82 XIII, 163v-165r.

შენიშვნა: აქ წარმოდგენილია რამდენიმე, რედაქციულად განსხვავე-
ბული მონაზონთა კურთხვის წესის ხელნაწერი. დაწვ. იხილეთ ე.
კოჭლამაზაშვილის „დიდი სინური კურთხევანი“, თბ. 9002, გვ. 25-
26.

მოდღვის ხელდასხმისა და კურთხვის წესი

ლოცვა მოდღვისა, თქმული წმიდისა ბასილი კესარიელისა
211 „მოიყვანონ, რომელსა ეგულებოდის მოძღურად კელდასხმად...“
H 1719, 1667წ., 109v-111r; Q 658, XVII, 58r-v.

შენიშვნა: ეს კურთხევა მხოლოდ ამ ხელნაწერებში დაიბეზნა. ეს იმ-
ვიათობა იმით უნდა აიხსნას, რომ მოძღვის კურთხევა მხოლოდ პა-
ტრიარქის კომპეტენცია იყო. იხ. Q 658 ხელნაწერის მითითება (58v).
ამასთანავე ეს ტექსტი განმეორებულია „წინამძღვის“ ლოცვაშიც,
რომელიც გაცილებით მეტ ხელნაწერშია წარმოდგენილი, ოღონდ
„მოდღვის“ ლოცვის შესავალი ტექსტის გარეშე, რომელშიც კურ-
თხვის რიტუალია წარმოდგენილი. ავტორი: ბასილი დიდი (+379წ.).
გამოც. ე.კოჭლამაზაშვილისა, დიდი სინური კურთხევანი... თ., 2002,
გვ. 73-74.

მოციქულთადმი სავედრებელი

სავედრებელი წმიდათა მოციქულთა

212“ყოველთა შემოქმედი ღმერთი იტყვს ...“.

A -125 (XVII-VXIII), 130r-134r.

შენიშვნა: ავტორი: იოანე დამასკელი (+749წ.).

მსხვერპლის შეწირვის აუცილებლობის შესახებ

მიუცილებლობითისა მსხვერპლის შეწირვისათვის ყოველთა საუკუნეთა შინა მკარედ თვთოეულისა კაცისა

213„კაცი შესული თავისა თვისისა ცნობასა შინა და განმსჯელი შვილის, დროებითს თვისსა ცხოვრებასა შინა მყოფობასა იქმნების, რათა მიუცილებლად იცნას დამოკიდება თვისისა მყოფობისა.

S 1441 დ. XIX, 1r-3v.

შენიშვნა: თარგმნილი უნდა იყოს რუსულიდან, დაყოფილია პარაგრაფებად (5).

მტრედის კურთხევა

კურთხევა მტრედისად

214 A 48; XVIII, 328v; A 72, 148v; A 186, XVII-XVIII, გვ. 2165; A 450, XVII, 275; A 895, XVIII, 67r; H 1352, XVII-XVIII, 121v-122v.

შენიშვნა: „მტრედის“ კურთხევა მიეკუთვნება (ლამპრობის) დრესას-წაულზე სრულდებოდა უძველეს დროში. ეს კურთხევა ყოფილა H 1712, 1664წ. ხელნაწერშიც (ხანდუკში არის აღნიშვნა), მაგრამ ფურცელი დაკარგულია. გამოც. ე. კოჭლამაზაშვილი, დიდი სინური კურთხევანის... თბ. 2002, გვ. 69. ტექსტი რუსულად თარგმნა და გამოაქვეყნა კ. კეკელიძემ – Литургические памятники... с. 132.

მუხლთდრეკის განგება მარტვილის დღესასწაულზე

განგება მუხლთდრეკისად წმიდასა მარტვილისად, თქმული წმიდისა ბასილი კესარიელი მთავარეპისკოპოსისად

215„ვითარცა ცხრა ჟამი დღე კურთხევა წმიდა მარტვილისა...“

A 72, XVI, 158v-169v; A 96, XI, 169r-181v; A 294, XVI, 165r-177v; A 450, XVII, 282v-294r; A 633, XVIII, 136v-146v; A 1505, XVII, 130v-140r; H 1352, XVIII, 122v-128r; H 1719, 1667წ., 123v-134r; H 2383, XVIII, 100v-107v; Q 106, XVIII, 202r-212r; Q 658, XVII, 63r-67r; Sin. 73, XII-XIII, 123v-142v (დამატებით ხელნაწერები იხ. პარაგრაფებთან „კურთხევანი“ (დიდი) და „კურთხევანი“ (ნაკლები და ფრაგმენტები).

შენიშვნა: ავტორი : ბასილი დიდი (+379წ.) ; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.) ; გამოც. ე.ჭელიძისა, დიდი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 274-296.

მღვდელთა და ღიაკონთა მიერ ჟამისწირვის ჩატარების წესი

განგებად საღმრთოთა წირვათა, ვითარ იქმნების მღვდელთა და ღიაკონთა

მიერ და ანუ რაი წესი არს

216 „ოდეს ეგულებოდის მღვდელსა წმიდისა ჟამისწირვისა ქმნაი, ჯერ არს, რაითა იყოს მღვდელი განწმედილი...”

A 77, XVIII, 2r-9v; A 123, XVII-XVIII, 1r-12r; A 624, 1707წ., 1r-41v; A 1071, XVIII, 4r-9v; A 1480, XVII-XVIII, 1r-52v; H 159, XVII, 2r-35r; H 859, XVIII-XIX, 1r-76v; ც. არქ. 260, XVIII, 199; გორი 15, XVIII, 1r-32r; გორი 95, XVIII, 6v-82v.

შენიშვნა: კრებული კონდაკიდან (ჟამისწირვა).

მღვდელთათვის სახელმძღვანელო წიგნი

[წიგნი მღვდელთათვის]

217 „რამეთუ სათანადო არს ცნობად, რათა მღუდელნი ეკკლესიანი, ვითარცა მამანი სულიერნი, მოძღურიდენ და ასწავებდენ ერსა, რამეთუ თანამდებ არიან...”

S 2432, XVIII-XIX, 1r-16v.

შენიშვნა: კრებულიდან “გუბე” თარგმნილი უნდა იყოს რუსულიდან ან სომხურიდან.

მღვდელის გარდაცვალების დროს შესასრულებელი წესი

[წესი, რომელი აღესრულების მღვდელსა ზედა აღსრულებასა]

218 „...ოდეს აღესრულოს სოფლის მღვდელთაგანი ვინმე და წარვიდეს უფლისაი...”

A 398, XVIII, 68v-82r.

შენიშვნა: კრებულიდან „ჟამისწირვა“ (კონდაკი).

მღვდელმთავრის გამორჩევისა და ხელთდასხმის წესი

წესი, რომელი იქმნების გამორჩევასა და ხელთდასხმასა

მღვდელმთავრისა

219 „ოდეს დაემთხვიოს ჟამი გამორჩევად მღვდელმთავრისა დაქერივებულისა რომელსამე სამღვდელმთავროსა ტახტსა, უწმიდესი პა-

ტრიარხი და მღუდელმთავარი გამოარჩევენ...“

S 252 დ. XIX. 1-29.

შენიშვნა: თარგმნილია რუსულიდან (რუსული ეკლესიის განწყობანი).

მღვდელმთავრის გამორჩევისა და ხელდასხმის წესი

წესი გამორჩევისა და კვლდასხმისა მღვდელმთავრისაი

220 „ოდეს დაცალიერდეს აღარ ყოფითა მღვდელმთავრისათა საყდარი სამღვდელმთავროი...“

A 201, XVIII, 1r-39r; A 814, XVIII-XIX, 2r-23r; S 2528, XIX, 1-48.

შენიშვნა: თარგმნილია ბერძნულიდან კვიპრიანე სამთავნელის მიერ, ხოლო ტექსტი რუსულთან შეადარა და შეასწორა ანტონ I მკ.

მღვდელმთავრის ლიტურგია

221 [არქიერატიკონი]

„რომელსა ჯერ-უჩნდეს ლამპრის მტვირთველად ყოფაი...“

A 1460, XVIII, 46r-60v; A 1503, XVII-XVIII, 1r-24v.

შენიშვნა: თარგმნილი უნდა იყოს რუსულიდან.

მღვდლის კურთხევის წესი

წესი, რომელი იქმნების კურთხევისა ზედა მღუდელისასა

222 „შემდგომად დასრულებისა, რომელი ქერაბინთასა და დადგმისა სიწმიდეთასა დადგეს...“

A 77, XVIII, 85r-90r; A 107, XVIII, 59r-60v; A 317, 1777წ., 158v-159v; A 398, XVIII, 48r-49v; S 732, 1837წ., 1-77.

შენიშვნა: კრებული კონდაკიდან (ჟამისწირვა).

მშვიდობისათვის განგება

223 განგებაი მშვიდობისათვის

H 2383, XVIII, 162r-v.

შენიშვნა: „კურთხევანის“ ხელნაწერებში იშვიათია.

მშობიარე ქალისათვის ლოცვა

ლოცვაი დედაკაცისა ზედა მშობიარესა

224 „მეუფეო უფალო ყოვლისა მპყრობელო, რომელმან განკურნენ ყოველნი სენნი და უძღურებანი კაცთანი...“

A 448, XVII, 48r...; H 888, 1777წ., 1r; S 2575, 1791წ., 304-305; ქუთ.

143, XVIII, 1r...; გორი 38, XIX, 106r-v.

შენიშვნა:

მცირე ერისთავის კურთხევის წესი

კურთხევაი ცოტას ერისთავისად

225 „უფალო ღმერთო ჩუენო, რომელსა ყოველთა მთავრობათა ზედა
წელმწიფებაი გაქუს...“

A 294, XVI, 82v-83r; A 450, XVII, 269r; A 1505, XVII, 66r-67r; H 1719,
1667წ., 205v-206v; S 352, XVIII, 41v- 42v; Q 106, XVIII, 303r-v; Q
658, XVII, 93.

შენიშვნა: „კურთხევანის“ უმეტეს ხელნაწერებში ეს სტატია არ
არის. გამოც.: 1) კ. კეკელიძე, ეტიუდები, III, გვ. 165, 2) ი. დოლ-
იძისა, ქართ. სამართლის ძეგლები, I., გვ. 165.

მცირე სახის მიღების კურთხევა

შედგეი მცირისა სახისა მიღებისა, ესე იგი არს მახარისა, ხოლო
დიდს სახეს უწოდებთ სქემასა

226 „შემდგომად რეკისა იწყებენ...“.

A 1190, XVIII; H 1273, XVIII, 1r-12v;

შენიშვნა: A 1190-ში სათაურში მცირე სხვაობაა, „რომელ არს მან-
დილი“, „რომელ არს მახარა“.

მცირე სვინაქსარი

სვინაქსარი საწელიწლოდ უმცროსი

227 „...და ჟოველნი ეწამებოდეს და დაუკვირდებოდა სიტყუათა ამით
ზედა...“

A 648, XVI, 1r-72r (თავნაკ.)

შენიშვნა: მთარგმნილი: ეფთვიძე მთაწმიდელი (+1028წ.).

მცნება (დებულება) მღვდელთათვის

მცნებაი წმიდისა მამისა ჩუენისა ბასილი მთავარეპისკოპოსისაი
მღვდელთა მიმართ

228 „ეკრძალე თავსა შენსა და იხილე მსახურებაი, რომელი მიიღე,
რათა აღასრულო იგი...“

A 72, XVI, 251r-v; A 186, XVII-XVIII, 2218-2219; A 633, XVII, 216v-
217v; A 584, 247v-248v; A 737, 65r-66r; A 895, XVIII, 143r; A 1505;
XVII; A 1515, XV-XVI; A 1583, XVI; H 537, XV-XVI; H 1352, XVII-

XVIII, 169r-170r; H 1442, XIII-XIV; H 1742, 1664წ., 191r-v; H 1865, XIV-XV; H 2383, XVIII; S 143, XI; Q 21, XV; Q 106 XVIII, 287v-288v; Q 188, XVI-XVI; Sin. 73, XII-XIII, 150v-152r; Sin. 76, XIII-XIV (ხელნ. დამატებით იხ. პარაგრაფებთან: „კურთხევანი“ (დიდი), „კურთხევა-ნი“ (ფრაგმ.).

შენიშვნა: ავტორი: ბასილი დიდი (+379წ.), მთარგმნელი: არსენ იეალ-თოელი (XI-XII), გამოც. ე.ჭელიძისა, დილნი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 307-308. ზოგიერთ ხელნაწერში მთარგმნელად გიორგი მთაწმიდელია დასახელებული (A 584, 247v-248v; A 737, 65r-66r; Sin. 73, 150v-152r).

მცნება (დებულება) მღვდელთათვის

მცნებად მისივე მღვდელთა მიმართ, რადთა არა წირვიდენ დღესა შინა ორგზის

229, „მართალი სიტყუად და ჭეშმარიტისა საქმეთა გულისკმისყოფად ერთგზის დღესა შინა უბრძანებს მღვდელთა უსისხლოისა მის მსხუ-ერპლისა შეწირვასა და არა მრავალგზის...“

A 72, XVI, 264r-267v; A 194, XIII; A 203, XIV-XV; A 294, XVI-XVII; A 306, XVI; A 450, XVIII, 388v-383r; A 504, XV; A 505, XV; A 1505, XVII; A 1515, XV-XVI; A 1583, XVI; H 537, XV-XVI; H 1352, XVII-XVIII, 178r-180r; H 1442, XIII-XIV; H 1742, 1664წ. 199r-202r; H 1865, XIV-XV; H 2383, XVIII; Q 21, XV; Q 106, XVIII; Sin. 73, XII-XIII, 152r-153r; Sin. 76, XIII-XIV (ხელ. დამატებით იხ. პარაგრაფებში: „კურთხევანი (დიდი) და „კურთხევანი“ (ფრაგმ.).

შენიშვნა: ავტორი: ბასილი დიდი (+379წ.), მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.), გამოც. ე.ჭელიძისა, დილნი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 308-309.

ნათლისმცემლისადმი სავედრებელი

სავედრებელი წმიდისა ნათლისმცემლისად და წინაღწარმეტყველი-სად (დღესა შაბათსა)

230, „წინაღწარმეტყუელად, მოციქულად და ანგელოზად გიცნობთ ჩუენ მორწმუნენი...“

A 70, XIII, 260v-283v.

შენიშვნა: ავტორი: იოანე დამასკელი (+749წ.).

მწუხრის განგება და წესი

განგება მწუხრისაი

- 231 „შეგალს მღუდელი ეკლესიასა შინა, დაიდებს ოლარსა...“
A 225, XVIII, 1r-16v; A 1193, XVII-XVIII; A 1388, XVIII, 1r-76v;
H 1319, XIX, 3r-141v; S 1295, XVIII; S 1296, XVIII, 53r-98r; Q 99,
XVIII, 1r-96v.

შენიშვნა: კრებულიდან „წირვის წესები“.

მწუხრის ლოცვები (კონდაკი)

- 232 ლოცვანი სათქმელნი მწუხრთა ზედა. თავი ბ, ლოცვა ა.
„უფალო სახიერო, სულგრძელო... ეურად იღე ლოცვა ჩუენი...“
Q 134, XVIII, 5r-169v.

შენიშვნა: თარგმნილი უნდა იყოს რუსულიდან.

მწუხრისა და კვირიაკეთა და დრესასწაულთა განგება

- 233 განგებაი მწუხრისა კვირიაკეთა და დრესასწაულთანი
„ოდეს მღვდელი შეიმოსებოდის, ლოცვაი ფსალმუნებისაი: უფალო
სახიერო და მოწყალეო...“
A 294, XVI, 199r-202r. Xელნაწერები იხ. \$ „კურთხევანთან“.

შენიშვნა: პოსტათონური „კურთხევნებიდან“.

ნათლისღების წყალკურთხევა

წყალკურთხევაი ნათლისღებას

- 234 „წინა-ღლით მწუხრსა წმიდისა ღმრთისა გამოცხადებისასა... გან-
ვალთ ყოველნი საბანელად...“
A 72, XVI (ფრაგმენტები); A 294, XVI, 288v-296r; A 450, XVII, 9v-
19r; A 1505, XVII, 216v-222r; H 1352, XVII-XVIII, 36r-40v; H 1353,
XVII, 28r-38r; H 1742, 1664წ., 86r...; H 2383, XVIII, 13v-19v; H 3081,
XVIII, 35-47r; Sin. 73, XII-XIII, 105r-117v.

შენიშვნა: გამოც. ე. კოჭლამაზაშვილისა, ნათლისღების წყალკურ-
თხევა, თბილისი, 2002. დამატებითი ხელნაწერები იხ. პარაგრაფში
„კურთხევანი“.

ნიკეის კრების დღესასწაული

სვინაქსარი ზ კვირიაკესა წმინდათა სამას ათვრამეტსა
ღმერთშემოსილთა მამათა, რომელნიცა იყვნეს პირველსა კრებასა
შინა ნიკიისა

- 235 „ამასვე დღესა მეშვიდესა კვირიაკეს, შემდგომად პასექისა ვდღესას-

წაულობთ ნიკიასა შინა პირუშლსა კრებასა...”

A 324, 1866, 4r-8v.

შენიშვნა: შეიძლება თარგმნილი იყოს რუსულიდან.

ოდიკის კურთხევა

კურთხევაი ოდიკისა მღვდელ-მთავრისაგან, ხოლო მას ზედა საღ-
მთო მოქმედება მაშინ უკუჲ ჯერ-არს მღვდლისაგან, რაჟამს-იგი არ
არს ეკლესიასა შინა ტრაპეზისასა წმინდათა ნაწილნი

236 „პირველად უკუჲ უბრძანებს მღვდელ-მთავარი კანდელაკსა ანუ
მღვდელსა, რომლისადცა რწმუნებულ-იყოს მსახურება ეკლესიი-
სა...”

A 317, 1777წ., 140r-v; S 228, XIX, 1v-23v.

შენიშვნა: თარგმნილი უნდა იყოს რუსულიდან.

ოდიკის კურთხევა

კურთხევაი ოდიკისა, რომელ არს ტაბლადი ღმრთისად

237 „ესრეთ ჯერ არს: ეკლესიისა საღგურსა მოიღონ და დადგან საკურ-
თხეველსა ზედა და იტყვიდინ ფსალმუნსა ამას...”

A 48, XVIII, 159v-160v ; 160r-165 ; A 186, XVII-XVIII, გვ. 2184-2185 ;
A 294, XVI, 60ვ-63ვ ; A 895, XVIII, 52v-54v ; A 1505, XVII, 49v-
51v ; H 1352, XVII-XVIII, 137r-139r ; H 1719, 1667წ., 101v-102v ; H
2383, XVIII, 131v-132v ; Q 106, XVIII, 151v-152v.

შენიშვნა: პოსტათონური რედაქციის „კურთხევანიდან”. ჩამოთვლილ
ხელნაწერებში შეიმჩნევა რედაქციული სხვაობა.

პანაშვიდის შესრულების წესი და განგება

წესი და განგება პანაშვიდისა ახლად თარგმნილი ბერძნულისა წესი-
თა, რომელსა აღვასრულებთ მიცვალებულთა ზედა ესრეთ

238 „შემდგომად მწუხრისა ლოცვისა...”

A 398, XVIII, 95r-99r.

შენიშვნა: ჟამისწირვის ანუ კონდაკის ხელნაწერი.

პანაშვიდი ცოცხალთათვის

პანაშვიდი ცოცხალთათვის

239 A 48, XVIII, 332r-337v; A 72, XVI, 149v-158v; A 186, XVII-XVIII,
გვ. 2165-2170; A 294, XVI, 89r-96v; A 306, XVI, 12v-15v; A 450, XVII,

276v-282r; A 633, XVII, 42r-49r; A 895, XVIII, 29v-34r; A 1110, XIV-XV; 43r-48v; 51r-53r; A 1505, XVII, 71v-78r; H 1352, XVII-XVIII, 220v-225v; H 1399, XV-XVI; H 1719, 1667წ., H 1742, 1664წ., 92r; Q 106, XVIII, 108-116; Q 131, XVII-XVIII, 119v-125v; Q 658, XVII, 117r-119v; Q 1352, XVII-XVIII, 72r-77r; S 5095, XVII, 1r-7v.

შენიშვნა: პოსტათონური რედაქციის „კურთხევიდან“. გამოც.: მცირე კურთხევა, თბილისი, 1998, გვ. 260-291. ტექსტის რუსული თარგმანი: კ. კეკელიძე, Литургические памятники... с. 133-136; 468-472.

პარაკლისები (კრებულები)

ღმრთივ-შემკობილი პარაკლისნი ყოველთათვის მოსახავებელნი
240 „პარაკლისი ა. სავედრებელი წმიდისა ღმრთისმშობლისა... მღვდელ-
მან: კურთხეულარსი...“.

A 343 1813წ., 1r-123r; A 1082 XVIII, 2r-99r; A 1094 XVIII, 3r-105r; A 1289 XIX, 2r-44r; A 1418 XVIII, 11r-136r; A 1509 XIX, 1r-101r; A 1607 XVIII, 3r-106r; H 445 XIX, 6r-42r; H 660 1815წ., 1r-80r; H 810 1798წ., 1-268; H 1024 XIX; H 1263 1802წ., 1r-112r; H 1312, 1899წ., 2r-143r; H 1678 XVIII, 2r-90r; H 2108 1819წ., 1-320; H 2811 1823წ., 60r-94r; H 3111 XVIII-XIX, 77; S 2601, XVII-XVIII, 412; S 5045 XIX 32r-61r; Q 73 1857წ., 1r-110; Q 93 1847წ., 4r-90r; ქუთ.311, 1839წ., 2r-230r; ქუთ.353, 1799წ., 1r-77r; ქუთ.356 1800წ., 1r-81r; ქუთ.411 1858წ., 81-442r;

შენიშვნა : ღვთისმშობლის გარდა კრებულში წარმოდგენილია პარაკლისები: ჯვრის, ანგელოსთა, ნათლისცემლის, წინასწარმეტყველთა, მოციქულთა, მოწამეთა, მღვდელმთავართა, იესო ტკბილისა, ხელთუქმნელი ხატისა ქრისტესი, ადგომის, მამათა. შეიძლება ნათარგმნი იყოს რუსულიდან.

პარაკლისი

პარაკლისი სავედრებელი ღირსთა და ღმერთშემოსილთა მამათა
241 „მღვდელმან : კურთხეულ არსი...ტროპარი ვჰაი ა. - უდაბნოსა მოქა-
ლაქედ და ჭორცთა ანგელოსად... ”

A 343, 1813წ., 68r-75r; A 1082, XVIII; A 1094, XVIII; A 1418, XVIII; A 1500, 1844, 107t-120v; A 1509, XIX, 81v-91r; A 1607, XVIII; H 810, 1798წ.; H 1678, XVIII, 68r-76v; H 2108, 1819წ.; H 3111, XVIII-XIX; S 38, XVIII; S 62, XIX, 162r-183r; S 1130, 1800წ., 123-137; S 2601,

XVII-XVIII; ქუთ. 353, 1799წ.; ქუთ. 356, 1800წ.

შენიშვნა: აღარ შევიტანეთ რამდენიმე XIX ს. ხელნაწერის მონაცემები.

პარაკლისი ანგელოზთა

პარაკლისი სავედრებელი წმიდათა ანგელოზთა

242, „მღელმან: კურთხეულ არსი - ტროპარი კმაღ დ (4) - „ზეცისა მხედრობათა მთავარანგელოსნო...”

A 343, 1813წ., 22r-29r; A 1082, XVIII; A 1094, XVIII; A 1418, XVIII; A 1500, 1844წ., 30r-42r; A 1509, XIX, 22v-31v; A 1607, XVIII; H 810, 1798წ.; H 1263, 1802წ.; H 1312, 1800წ.; H 1678, XVIII, 21v-29r; H 2108, 1819წ.; H 3111, XVII-XVIII; S 1130, 1800წ., 38-51; S 2601, XVII-XVIII; ქუთ. 353, 1799წ.; ქუთ. 356, 1800წ..

შენიშვნა: აღარ შევიტანეთ რამდენიმე XIX ს. ხელნაწერის მონაცემები.

პარაკლისი ბრძოლებში გასვლისათვის

ოდეს ბრძოლად განვიდოდენ მართლმადიდებელი მეფე და ერი

243 „მოდით თაყუანისვცეთ...”

S 3628, 1745წ., 3r-27r.

შენიშვნა: შეიძლება თარგმნილი იყოს რუსულიდან.

პარაკლისი განგება აღდგომის დღეს

ჰშუენის უწყებად, თუ იგალობების პარაკლისი წმიდასა შინა პასექსა (ესე იგი ბრწყინვალესა შუდეულსა შინა)

244, „მღელმან: კურთხეულ არს ღმერთი ჩუენი”, ჩუენ - ამინ... ”

A 343, 1813წ., 109r-115v; H 805, XIX, 1r-13v.

შენიშვნა: კრებულიდან „პარაკლისი და სავედრებელი”.

პარაკლისი ესტატე მოწამისა

პარაკლისი ესტატესი

245, „ყოვლად დიდებულო ღუთიე გკრგკნოსანო მოწამეო ევსტათი, ანგელოსთა თანა შეერთებულო...”

ც. არქ. 2 XVIII, 135r-141r.

შენიშვნა: შეიძლება თარგმნილი იყოს რუსულიდან.

პარაკლისი იესო ქრისტესი

პარაკლისი სავედრებელი უფლისა ჩუენისა იესუ ტკბილისა, ღმრთივ-
ბრწყინვალეთა დღესასწაულთა მისთათვის და კვირიაკეთა

246. „მღელმან: კურთხეულ არსი...ტროპარი ჴმაი ბ. - უხრწნელისა
ხატისა შენსა თაყუანის ვსცემთ, სახიერო...”

A 343, 1813წ., 76r-81r; A 1082, XVIII; A 1094, XVIII; A 1350, XVII,
88v-90v; A 1418, XVIII; A 1500, 1844წ., 121r-133v; A 1509, XIX, 92r-
101v; H 1312, 1800წ.; H 1678, XVIII, 77r-84r; H 2108, 1819წ.; H 3111,
XVII-XVIII; S 38, XVIII; S 62, XIX, 183-202; S 1130, 1800წ., 138-159;
ქუთ. 353, 1799წ.; ქუთ. 356, 1800წ.

შენიშვნა: აღარ შევიტანეთ რამდენიმე XIX ს. ხელნაწერის მონაცე-
მები.

პარაკლისი იოანე ნათლისმცემლისა

პარაკლისი სავედრებელი წმიდისა იოანე ნათლისმცემლისა

247 „მღელმან: კურთხეულ არსი...წინასწარმეტყველად და ანგელოზად
გიცნობთ შენ...”

A 339, XVIII, 1r-13v; A 343, 1813წ., 30r-37r; A 347, 1743წ., 68r-76r;
A 634, XVIII, 84r-89r; A 645, XVII-XVIII, 166r-173v; A 780, XVII,
1r-306v; A 1020, XVIII-XIX, 30r-42r; A 1500, 1844წ., 43r-55v; A 1509,
XIX, 32r-41v; A 1737, 1505-1545წწ., 38r-43r; H 369, XVI-XVII, 92r-
98r; H 598, XVIII, 46r-50v; H 1433, 1795წ., 17r-34r; H 1678, XVIII,
29r-36v; S 1130, 1800წ., 52-65; S 3632, 1767წ., 91v-96v.

შენიშვნა: კრებულებიდან „პარაკლისნი” და „სავედრებელნი”.

პარაკლისი მღვდელმთავართა

პარაკლისი სავედრებელი წმიდათა მღვდელმთავართა

248 „მღელმან კურთხეულ არსი...ტროპარი ჴმაი მ(8) – კანონად სარ-
წმუნოებისად და ხატად სიმშვიდისად...”

A 343, 1713წ., 60r-67r; A 1082, XVIII; A 1094, XVIII; A 1418, XVIII;
A 1500, 1844წ., 94r-106v; A 1509, XIX, 71r-81r; A 1607, XVIII; H 660,
1815წ.; H 810, 1798წ.; H 1263, 1802წ.; H 1312, 1800წ.; H 1678, XVIII,
60r-67v; H 3111, XVIII-XIX; S 38, XVIII; S 62, XIX; S 1130, 1800წ.,
108-192; S 2601, XVII-XVIII; ქუთ.353, 1799წ.; ქუთ. 356, 1800წ.

შენიშვნა: აღარ შევიტანეთ რამდენიმე XIX ს. ხელნაწერის მონაცე-
მები.

პარაკლისი ნიკოლოზ მირონლუკიელისა

პარაკლისი წმიდისა ნიკოლოზისა

249 „უპირატესი ანუ მღუდელი იტყვს: კურთხეულ არსსა და ჩუენ –
წმიდაო ღმერთო...“

S 1611, XIX, 1r-8v; ც. არქ. 801, 1801წ., 1r-12v.

შენიშვნა: შეიძლება თარგმნილი იყოს რუსულიდან.

პარაკლისი სამადლობელი

სამადლობელი ლოცვა ღუთისადმი, რომელიცა ადესრულების მარტ-
სა იბ და სეკდემბერსა იე (15) ღღესა

250 „არხიერი ანუ მღუდელი იწყებს - კურთხეულ არს მეუფება...“

S 4875, XVIII, 1r-6v.

შენიშვნა: თარგმნილია რუსულიდან ტრიფილე იღუმენის მიერ.

პარაკლისი სამადლობელი

სამადლობელი თხოვათა მიმთხუეულისათუც და ყოველსავეთუც
ქუელისმოქმედებისა საღმრთოისა

251 „უწყებულ იყავნ ყოველთა მართლმადიდებელთა ქრისტიანეთად...“

A 343, 1813წ., 116r-123v; H 1218, XIX, 1r-8r; S 4875, XVIII, 7r-15r.

შენიშვნა: თარგმნილია რუსულიდან ტრიფილე იღუმენის (XVIII)
მიერ (H 1218 ანდერძი).

პარაკლისი სტეფანე პირველმოწამისა

პარაკლისი პირველმოწამისა სტეფანესი

252 „მღღელმან: “კურთხეულ არსი”, ამინ. ღიდება შენდა, ღმერთო...“

A 1525, 1797, 67r-71v.

შენიშვნა: შეიძლება თარგმნილი იყოს რუსულიდან.

პარაკლისი უფლის ხელთუქმნელი ხატისა

პარაკლისი ჴელითუქმნელისა ხატისა უფლისა იესუ ქრისტესისი

253 „მღღელმან კურთხეულ არსი...“

A 343, 1813წ., 98r-108r; S 4948, XVIII-XIX, 1r-34v.

შენიშვნა: შეიძლება თარგმნილი იყოს რუსულიდან.

პარაკლისი ქალწულ მოწამეთა

პარაკლისი სავედრებელი წმიდათა ქალწულ მოწამეთა

254 „მღღელმან: კურთხეულ არსი. მეუფეო ჴეცათაო...“

S 4581, 1827, 51r-57v.

შენიშვნა: პარაკლისი ერთევის ქალწულმოწამეთა „წამებებს“.

პარაკლისი ღმრთისმშობლისა

პარაკლისი ახლად თარგმნილი ბერძნულისიგან, სავედრებელი ყოვლად წმიდისა ღმრთისმშობლისა მიმართ

255 „მღვდელმან: კურთხეულ არსი... უფალო, შეისმინე ლოცვისა ჩემისა, ყურად-იღე ვედრებაი ჩემი...“.

A 10, XVIII, 340-358; A 231, XVIII, 478r-485r; A 297, XVII, 73r-75r; A 343, 1813წ., 1r-13r; A 352, XVII, 174r-180r; A 633, XVIII, 230v-235v (ბოლონაკლ.); A 645, XVII-XVIII, 148r-157r; A 762, 1705წ., 106r-111r; A 1081, XVIII, 25r-43v; A 1147, XIX, 61r-71r; A 1190, XVIII, 74r-85r; A 1290, XVIII, 133r-148r; A 1358, XVIII, 130r-138r; A 1397, XVIII, 131r-138r; H 267, XVIII, 47r-55r; H 502, XIX, 35r-63r; H 762, XVIII, 66r-100r; H 824, XVIII, 1r-19; H 829, XVIII, 27r-42r; H 838, XVIII, 58-90; H 1314, 1799წ., 25r-26r; H 1452, 1674წ., 16r-20r; H 1675, XVIII, 272r-284r; H1719, 1667წ., 134r-139r; H 2234, 1777წ., 252r-265r; H 2341, XVIII, 1r-27r; H 2436, 1794წ., 13r-19r; S 1130, 1800წ., 1-30r; S 2575, 1791წ., 413-425r; S 2684, 1766წ., 303-304r; S 2746, XVIII, 275r-285r; S3632, 1767, 175r-183r; S 4615, XVII, 50r; S 4969, XVII-XVIII, 22r-28r; Q 106, XVIII, 297r-299v; Q 658, XVII, 67r-69r; Q 808, 1787წ., 45r-112r; Q 810, 1788წ., 38r-70r; გორი 5, 1762წ., 1r-10r; თელავი 2474, XIX, 23-74r;

შენიშვნა: ზოგიერთი გვიანდელი ხელნაწერის ეს სტატია შეიძლება თარგმნილი იყოს რუსულიდან (მოტანილი დასაწევისისაგან განსხვავებული ტექსტი). რამოდენიმე XIX ს. ხელნაწერის მონაცემები არ შევიტანეთ ჩამონათვალში.

პარაკლისი ყოველთა წმიდანთა

პარაკლისი ყოველთა წმიდათათვის მოსაზავებელნი

256 „ყოველი თესლები გარემომადგეს მე და სახელითა უფლისათა...“

A 403, 1801წ., 85v-134r; S 2573, 1800წ., 1-162.

შენიშვნა: პარაკლისების კრებულიდან.

პარაკლისი წინასწარმეტყველთა

სავედრებელი პარაკლისი წინასწარმეტყველთა

257 „მღვდელმან კურთხეულ არსი...ტროპარი ჳ ბ. წინასწარმეტყველი-

სა შენისა (სახელი) უფალი...”

A 343, 1813წ., 38r-44v; A 1082, XVIII; A 1094, XVIII; A 1418, XVIII; A 1500, 1844წ., 56r-68v; A 1509, XIX, 42r-51v; A 1607, XVIII; H 445, XIX; H 660, 1815წ.; H 810, 1798წ.; H 1024, XIX; H 1263, 1802წ.; H 1312, 1800წ.; H 1678, XVIII, 37r-43v; H 2108, 1819; H 2811, 1823წ.; H 3111, XVIII-XIX; S 38, XVIII; S 62, XIX, 120r-141r; S 1130, 1800წ., 66-78; S 2601, XVII-XVIII; S 5045, XIX; Q 73; Q 93, 1847; ქუთ. 311, 1893; ქუთ. 353, 1799წ.; 1r-77r. ქუთ. 356, 1800; ქუთ. 411, 1858.

შენიშვნა : ხელნაწერის გვერდების მითითება ყველაგან ტექნიკურად ვერ შევძელით.

პარაკლისი წმიდათა მოციქულთა

პარაკლისი სავედრებელი წმიდათა მოციქულთა

258, „მღვდელმან კურთხეულ არსი...ტროპარი კიგ მოციქულნო წმიდანო, ემედრენით მოწუალესა ღმერთსა... “

A 343, 1813წ., 45r-57r; A 1082, XVII, 3r-105r; A 1094, XVIII; A 1418, XVIII; A 1500, 1844წ., 56r-68v; A 1500, 1844წ., 69r-93v; A 1509, XIX, 52r-62r; A 1607, XVIII; H 445, XIX; H 660, 1815წ.; H 810, 1798წ.; H 1024, XIX; H 1263, 1802წ.; H 2108, 1819წ.; H 2811, 1823წ.; H 3111, XVIII-XIX; S 38, XVIII; S 62, XIX, 102r-141r; S 1130, 1800წ., 79-92; S 2601, XVII-XVIII; S 5045, XIX; Q 73, 1857წ.; Q 93, 1847; ქუთ. 353, 1799; ქუთ. 411, 1858.

შენიშვნა: ყველა ხელნაწერის გვერდების მითითება ვერ შევძელით.

პარაკლისი წმიდათა მოწამეთა

პარაკლისი სავედრებელი წმიდათა მოწამეთა

259 „მღვდელმან კურთხეულ არსი...ტროპარი ჳმაი დ (4) - მოწამემან შენმან უფალო (სახელი) დეაწლა შინა...”

A 343, 1813წ., 53r-59r; A 1082, XVIII; A 1094, XVIII; A 1197, XIX, 1r-15r; A 1418, XVIII; A 1509, XIX, 63r-71r; H 1312, 1800წ.; H 1678, XVIII, 52r-59v; H 2108, 1819წ.; H 3111, XVII-XVIII; S 38, XVIII; S 62, XIX, 120r-141r; S 1130, 1800წ., 93-107; S 2601, XVII-XVIII; ქუთ. 353, 1799წ.; ქუთ. 356, 1800წ..

შენიშვნა: აღარ შევიტანეთ რამდენიმე XIX ს. ხელნაწერის მონაცემები.

პარაკლისი წმიდა გიორგისა

პარაკლისი სავედრებელი წმიდისა დიდისა მოწამისა გიორგისი

260 „მღელმან „კურთხეულ არსი“ ბრძანოს და შემდგომად „მეუფეო ზეცათაო, ნუგეშინის მცემელო და სხვ...”

A 332, XIX, 1r-9v; A 381, 1837-1838წწ., 9r-13r; A 1095, XVIII, 2r-6r; H 1370, 1871-1844წწ., 9r-16v; S 252, XVIII-XIX, 1-16; H 3091, XVIII-XIX, 15f; A 1411, XVII-XIX; Q 623, XVIII, 1r-12v; Q 999, XIX, 1r-8r; ქუთ. 424, XVIII, 25r-41r.

შენიშვნა: სხვადასხვა ხასიათის კრებულებიდან.

პარაკლისი ჯვარისა

პარაკლისი სავედრებელი ცხოველსმყოფელისა და პატიოსნისა ჯვარისა

261 „მღელმან კურთხეულ არსი...ტროპარი კჳმა ი ა. - აცხოვნე უფალო ერი შენი...”

A 343, 1813წ., 13r-21r; A 1082, XVIII; A 1094, XVIII; A 1418, XVIII; A 1509, XIX, 10v-22r; H 1312, 1800წ.; H 1678, XVIII; S 38, XVIII; S 62, XIX, 6r-49r; S 1130, 1800წ., 20-37; S 2601, XVII-XVIII; ქუთ. 353, 1799წ.; ქუთ. 356, 1800.

შენიშვნა: აღარ შევიტანეთ რამდენიმე XIX ს. ხელნაწერის მონაცემები.

პარაკლისის განგება

სამადლობელი პარაკლისი

262 „შეიმოსს მღელეი პეტრახილსა და ფილონსა და დადგების წინაშე ტრაპეზისა...”

ქუთ. 385, 1785წ., 1-12.

შენიშვნა: თარგმნილი უნდა იყოს რუსულიდან.

პარაკლიტონი

პარაკლიტონი

263 Jer. 47, XVII, 1-178; Jer. 63, 1167წ., 1-161; Jer. 65, XIII-XIV, 1-344; Jer. 84, XIV-XVI, 1r-80v; Jer. 85, XII-XIII, 1-180; Jer. 87, XII-XIII, 1-209; Jer. 88, XII-XIV, 1-348; Jer. 90, XIII-XIV; Jer. 92, XIV-XV.

შენიშვნა: ამ ხელნაწერთა ფოტოპირები ხელნაწერთა ინსტიტუტში არ არის. ამ ხელნაწერების ნაწილი საერთოდ აღარ ჩანს.

პარაკლიტონი

წიგნი პარაკლიტოს (რომელ არს სავედრებელი), მკერობელი თავსა შინა თვისსა შემსგავსებულისა

264 „შაბათსა მწუხრად, მცირესა მწუხრსა, უფალო დაღაღყავსა...“
H 2852, XIX, 240ფ.

შენიშვნა: პარაკლიტონის ტექსტი შედარებულია ბერძნულთან და შეესებულება ახალი თარგმანით ანდრია „პროტოპაპის“ მიერ, რუსულთან შეუდარებია ანტონ I-ს.

პარაკლიტონი (თავნაკლული და ფრაგმენტული ხელნაწერები)

პარაკლიტონი

265 სხვადასხვა დასაწყისი ტექსტებით.

A 49, XVI, 1r-152v; A 93, 1093წ., 1r-207v; A 186, XVII-XVIII, 331-542; A 231, XVIII, 325r-378v; A 290, XII, 1r-263v; A 304, XII-XIII, 1r-70v; A 384, XVIII, 1r-170v; A 489, XVII, 340; A 555, 1766წ., 100; A 676, XV, 1r-105r; A835, XVIII, 1r-170v; A 843, XII, 1r-71v; A 1343, XVI-XVII, 1r-300v; A 1481, XVI-XVII, 1r-379v; A1608, XI, 2ფ. (ფრაგ.) ; H 1018, XVII, 1-276; H 1033, XVI-XVII, 1r-425v; H 1034, XVI-XVII, 1r-193v; H 1329, XIV-XV, 1r-51v; H 1407, XIII-XIV, 3v-32r; Q 128, XVIII, 1r-283r; Q 129, XVIII, 1r-0136v; Q 998, XVIII, 1r-182v; ც.არქ. 5, XVII, 331; ც.არქ. 159, XV, 223; ზუგ. 13, XVII-XVIII, 129r-210r; Jer. 48, XI, 1-249; Jer. 119, XIII-XIV, 1-324; Jer. 123, XII-XIII, 1-265; Sin. 3, XI, 1r-280v; Sin. 13, 1044, 1r-271v; Sin. 17, 1065წ., 1r-309v; Sin. 21, X-XI, 352ფ. ; Sin.Geo. 14, X, 16ფ.; Sin.Geo. 25, XI, 48ფ.; Sin. Geo. 30, XII, 28ფ.; Sin.Geo. 40, XI, 6ფ.; Sin.Geo. 57, XI, 181ფ.; Sin. Geo. 76, XI, 13ფ.

შენიშვნა: მთარგმნელი; გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). აქ შეტანილია აგრ. წინათონური ხელნაწერებიც.

პარაკლიტონი

პარაკლიტონი შეწვენითა ღმრთისადთა, რომელი შუენის სამკაულად წმიდისა ეკლესიასა (ახლადთარგმნილი ყოვლითურთ სრული)

266 „კურიაკესა დასდებელნი აღდგომისანი. უფალო დაღაღყავსა, ჳმაი ა. სამწუხრონი ლოცვანი ჩუენნი შეიწირენ, წმიდაო უფალო...“
A 93, 1093წ., 205ფ.; A 94, 1517-1528წწ., 396ფ.; 205ფ.; A 94, 1517-1528წწ., 396ფ.; A 111, XVIII, 2r-134v; A 231, XVIII, 221v-78v; A 428, XVII-XVIII, 1r-182r; A 452, 1709წ., 2r-348v; A 575, XIV, 1r-251v; A

576, XII, 1r-228; A 729, XVI, 1r-146; A 739, XV, 1r-29v; A 1454, 1746წ., 269r-342r; A 1494, 1837წ., 1r-46; A 1522, XVI, 1r-375r; A 1526, XVI, 139v-209r; A 1582, XVII-XVIII; 1r-186v; H 342, 1661წ., 231-412; H 617, XVI-XVII, 1r-92v; H 627, XVI, 1r-153v; H 936, XVI-XVII, 813r-905v; H 970, 1742წ., 500v-596r; H 1714, XVIII, 678v-719r; H 1738, XVII, 31r-172v; S 70, XVIII, 464ფ. S 1348, XVIII, 269r-384v; Q 104, XVIII, 31r-172v; ც. არქ. 313, XIX, 145; ქუთ. 99, XVII, 1r-591v; ქუთ. 129, XVII-XVIII, 4რ... ახალც. 58 (163), XIV-XV, 5v-226r ; Sin. 26, 954 წ., (იაღგ); Sin. 60, 1044წ.; Sin. 67, XVIII, 331ფ. ; Sin. 88, XIII-XIV ; Ath. 24, 1077წ.

შენიშვნა: ძირითადად წარმოდგენილია გულანები, ჟამნ-გულანები, აგრეთვე პარაკლიტონის დამოუკიდებელი კრებულები. მთარგმნელი; გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პეტრე და პავლე მოციქულის ხსენების დღის განგება

წმიდათა დიდებულთა და ყოვლად ქებულთა და თავთა მოციქულთა პეტრესი და პავლესი

267 „ვეოფთ ღამისთევასა მცირესა მწუხრსა ზელა...“

H 1699, XVII-XVIII, 174r-187v.

შენიშვნა: ჰომილექტიკურ სიტყვათა და საკითხავთა კრებიდან.

პირუტყთა ყოველგვარ სნეულებათათვის ლოცვა წმიდისა მამასი

სხვაი ლოცვაი წმისისა და დიდებულისა მოწამისა მამაისი ყოვლის-ავე სნებისათჳს პირუტყუთაისა

268 „სახელითა მამისათა... გზადით შენ, ღმერთო, მამაო ყოვლისა-მჰყ-რობელო, მეუფეო...“

Sin. 73, XII-XIII, 215v-218r. ხელნაწერების სრული ჩამონათვალი იხ. პარაგრაფი „კურთხევანი“ (ღიდი).

შენიშვნა: ავტორი: მოწამე მამაი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ე. ჭელიძისა, დიდნი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 295-298.

პურის კურთხევა ღამისთევანზე

კურთხევაი პურთა ღამისთევად ყოველთა ღღესასწაულთაი

269 „და სრულ-ყონ სტიქარონი იგი. ჴმაი ყოს ღიკონმან სასმენელად ყაველთა...“

A 294, XVI, 97r-99r ; A 306, XVI, 15r-16r ; A 450, XVII, 157r-159v ; A

633, XVII, 229r-230r ; A 1505, XVII, 78r-80r ; H 1719, 1667წ., 140r-142r ; Q 106, XVIII, 249-250v ; Q 658, XVII, 69r-70r.

შენიშვნა: ეს კურთხევა გადმოტანილია საბაწმიდური ტიპიკონის (შიომღვიმის) შესაბამის მონაკვეთიდან (H 1349, 49r-v), იხ. ე. კოჭლამაზაშვილი, დიდი სინური კურთხევანის... თბ. 2002წ. გვ.13. მთარგმნელი: არსენ ივალთოელი (XI-XIIსს.).

ჟამ-გულანი «ყანჩაეთისა»

ყანჩაეთის ჟამ-გულანი

270 „პარაკლისი, ახლად თარგმნილი ბერძულისა წესითა, სავედრებელნი ყოვლად წმიდისა ღმრთისშობელისა...“

H 1452, 1674, 1r-576v.

შენიშვნა: შეიცავს აგრეთვე: „კურთხევანის“ ნაწვევებს (21r-23v), ჟამნს (24v-219v), თვენს და ა.შ.

ჟამგულანი

ჟამგულანი

271 სხვადასხვა დასაწყისის ტექსტებით...

A 84, 1567ჭ., 2r-384 (ბოლონაკ.) A 463, XVII, 1r-404v; A 472, 1700წ., 443; A 616, XVI, 1r; A 687 XVI, 1r-211r; A 877, XVIII, 1r-452v; A 1058, XVII, 1r-320v; A 1350, XVII, 1r-231v; H 938, XVII-XVIII, 1r-273v; H 970, 1742წ., 1r-694r; H 1701, XVI-XVII, 1r-79v; H 1738, XVII, 403; S 1218, XVII; S 1348, XVIII; S 2952, XVIII, 107; ქუთ. 120, XV-XVII, 1r-327v; ქუთ. 280, XVI-XVII, 1r-239v; ქუთ. 638, XVII, 1r-323r; H 342, 1661წ., 1r-652v; H 369, XVI-XVII, 4v-154v; H 380, 1635წ., 1r-342v; H 381, XVII, 1r-559v; ც.არქ. 321, XIV, 211;

შენიშვნა : ჟამნ-გულანი, ანუ მცირე გულანი ჩვეულებრივ შეიცავს: საღვთისწავლას, პარაკლიტონს, ფსალმუნს, ზატიკს, სახარება-სამოციქულოს და ღვთისმსახურების წიგნებს.

ჟამისწირვა გრიგოლ რომაელისა

საღმრთოდ ჟამის წირვად სიწმიდის განახლებისა ვითარ შვენის მღუღელთ-მთავარსა წმიდასა დიდსა მარხვასა შინა

272 „უწინარეს ჟამნის თქუმისა მივალს მღუღელთ-მთავარი ტაძრად...“

A 317, 1771-1781, 80r-93v.

შენიშვნა: თარგმნილი უნდა იყოს რუსულიდან.

ჟამისწირვა (კონდაკი)

ჟამისწირვაი კონდაკი

273 სხვადასხვა დასაწყისი ტექსტით.

A 107, XVIII, 1r-90r; A 448, XVI, 1r-43r; A 779, XVIII, 1r-54r; A 867, XVIII, 137; A 994, 1711წ., 1r-350v; A 1499, 1702წ., 1r-220v; H 191, XIv-XV, გრაგნ.; H 367, 1742წ., 1r-69v; H 514, XIV, გრაგ. 9 კეფი; H 515, XVI, გრაგნ. 4 კეფი; H 516, XVI, გრაგნ. 5 კეფი; H 517, XVI, 3 კეფი გრაგნ.; H 518, XVI, გრაგნ. 3 კეფი; H 519, XV, გრაგნ., 3 კეფი; H 521, XVI, გრაგნ. 4 კეფი; H 531, XI, 1r-49v; H 532, XV, 2v-66v; H 536, XV-XVI, 1r-6v; H 763, XVIII, 1r-30r; H 790, XVIII, 1r-55v; H 1327, XV, გრაგნ. 3 კეფი.; H 1730, XV, გრაგნ.; H 2064, XVI-XVII, გრაგნ. 1 კეფი.; H 2227, XVIII, 1r-56v; S 3949, XVI, 1r-72v; S 4981, XIV-XV, გრაგნ. 5 კეფი.; S 5166, XVIII, 1r-47v; Q 132, XVII-XVIII, 1r-62v; Q 189, XVI-XVII, 1r-20v; Q 630, XVIII, 1r-93; ც. არქ. 9, XIV, გრაგნ.; ც.არქ. 12, XVII, 75ფ.; ქუთ. 277, XVIII-XIX, 1r-9r; ქუთ. 281, XVIII, 1r-31v; ქუთ. 286, XVIII-XIX, 1r-38r; ქუთ. 302, XVIII, 1r-87v; ქუთ. 396, XVII-XVIII, 1r-73v; ქუთ. 448, XVIII, 1r-69v; ქუთ. 499, XVII-XVIII, 1r-29v; ქუთ. 506, XVIII, 1r-37v; ქუთ. 527, 1710წ., 1r-120v; ქუთ. 542, XVIII, 1r-11v; ქუთ. 555, XVIII, 1r-50v; ქუთ. 556, 1r-86v.

შენიშვნა : შეტანილია ძირითადად ბასილი დიდის, იოანე ოქროპირის, იაკობის მოციქულის და სხვ. ჟამისწირვების განგებები და საეკლესიო პირთა ხელდასხმა-კურთხებები.

ჟამისწირვა ბასილი დიდისა

საღმრთო ჟამისწირვაი წ. მ. ჩ. დიდისა ბასილისი

274 „დიაკონი დგება აბანოსა ზედა და იტყვის: გვაკურთხენ მეუფეო...“

A 225, XVIII, 84r-113v; A 317, 1771, 65r-77v; A 731, XVIII, 93r-124r.

შენიშვნა: თარგმნილი უნდა იყოს რუსულიდან.

ჟამისწირვა ბასილი დიდისა

საღმრთოდ ჟამისწირვაი წმიდისა დიდისა ბასილისი

275 „და ვითარცა დააგონ სიწმიდე და სრულეონ ყოველივე ზემოწერილისა წესისაებრ, გამოვიდნენ მღვდელნი და დიაკონნი...“

A 10, XVIII, გვ.105-157; A 77, XVIII, 30r-54r; A 82, XVII, 1r-18r, 30r-42v; A 107, XVIII, 31r-45v; A 123, XVII-XVIII, 54r-79r; A 159, XVIII, 35r-64r; A 398, XVIII, 23r-34r; A 413, XVII, 1r-55v; A 448, XVII, 28v-39r; A 722, 1705წ., 31r-46r; A 867, XVIII, 42r-78r; A 1193, XVII-XVIII,

56r-78v; A 1358, XVIII, 43r-71v; A 1397, XVIII, 42r-76r; A 1439, 1711წ., 14v-53r; A 1467, XVIII, 79-96; H 159, XVII, 35r-59r; H 513, XVI; H 763, XVIII, 31r-46v; H1440, XVI-XVII, 19r-23; H 1729, XVI-XVII; H 2285, XVIII, S 1295, XVIII; S 1331, XVIII; S 2799, XVIII; S 4980, XII; Q 107, XVIII, 31r-46r; Q 263, XVIII; Q 658, XVII, 153r-164v; ც.არქ. 280, 1681წ., 91; ქუთ. 12, XVII, 15r-34r; ქუთ. 107, XVIII, 76v-102r; ქუთ. 109, 1793წ., 63r-87v; ქუთ. 140, XVIII, 29r-43v; ქუთ. 503, XVIII, 1r-23v; გორი 15, XVIII, 62r-88v; Sin 89, XII, 1r-45v; Sin. Geo. 54, X, 54r-84v; Sin. Geo. N. 1s, XIII, გრაგ. 4 კეგ.; Sin. Geo. N. 4s, XIII, 2 კეგ.; Sin. Geo. N.5s, XIII, 1 კეგ.; Sin. Geo. N. 9s, XIII.

შენიშვნა: A 440, XVI-XVII, 9v-23r; A 1467, XVIII, 48v-73v; S 29, 1788-1790 ხელნაწერები გატანილია ბასილის სახელით, მაგრამ ეჭვია, ხომ არ არის იგი ოქროპირის (დასაწეისები ზუსტად ემთხვევა). გამოც. ნ. ქაჯაიასი, ბასილი კესარიელის თხზ. ძვ. ქართული თარგმანები, თბილისი 1992, გვ. 260-317.

ჟამისწირვა გრიგოლ რომაელისა (დიდისა)

საღმრთოდ სიწმიდისა განახლებად თქუძული წმიდისა მამისა ჩუენისა გრიგოლ დიოლოლოსი

276 „ესე საღმრთოდ ჟამისწირვად არესრულების წმიდათა დიდთა მარხვათა შინა...“

A 10 XVIII, გვ. 159-198; A 77 XVIII, 55r-76v; A 82 XVII, 23r-29r; A 107 XVIII, 45r-55r; A 123 XVII-XVIII, 80r-96r; A 159 XVIII, 71r-102r; A 198 1636, 24r-57r; A 398 XVIII, 34r-43r; A 448 XVII, 39r-42r; A 722 1705წ., 48r-56r; A 867 XVIII, 78r-93r; A 1193 XVII-XVIII; A 1358 XVIII, 72r-88r; A 1397 XVIII, 77r-92v; A 1467 XVIII, 97r-118r; A 1555 XVIII, 103r-141r; H 1729 XVI-XVII; S 1295 XVIII; S 1331 XVIII; Q 263 XVIII; Q 658 XVII, 164r-171r; ქუთ. 19 XVII; ქუთ. 140 XVIII, 1r-29r; გორი 15 XVIII, 89r-104r; გორი 95 XVII, 83r-102r;

შენიშვნა: კრებულებიდან „კონდაკი“ ანუ ჟამისწირვა.

ჟამისწირვა იოანე ოქროპირისა

საღმრთოდ ჟამისწირვად იოანე ოქროპირისა. წესი საღმრთოდისა სამღვდლოისა ჟამისწირვისა წმ. მამისა ჩუენისა იოანე ოქროპირისა

277 „ღიაკონმან: გუაკურთხენ მეფეო, მღვდელმა ჴმა-ყოს: „კურთხეულ არს მეუფება მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა...“

A 127, 1781წ. 12v-62v; A 225, XVIII, 45v-83r; A 317, 1771წ., 33v-66v;

A 73, XVIII, 54r-92r; H 1416, XIX, 7r-64r; ქუთ. 70, XVIII-XIX; ქუთ. 125, 1778წ.; ქუთ. 140, XVIII, 1r-43v; ქუთ. 159, XVIII-XIX; ქუთ. 179, XVIII; ქუთ. 550, 1810წ. 7r-144r;

შენიშვნა : თარგმნილია რუსულიდან.

ჟამისწირვა იაკობ მოციქულისა

საღმრთოდ ჟამისწირვად მოციქულისა იაკობისი, ძმისა უფლისა

278 „მღელი რაჟამს წირვად განემზადებოდის, პირველად ესე ლოცვაი წარმოთქვის...”

A 81, XVIII, 44r-72r; A 86, X, 2v-85r; A 1640, XIX-XX, 1r-86v; H 625, XX, 1v-117v; Sin. 1, X, 1r-35r; Sin. 12, XI, 1r-; Sin. 53, IX-X; Sin. 54, X, 1r-15v. Sin. Geo.22, X, 79ფ.; Sin. Geo.33, X, 2ფ.(ფრ.); Sin. Geo.53, X, 1r-27v; Sin. Geo.54, X, 1r-53r; Sin. Geo.58, IX-X, 1r-46v; Sin. Geo.63, X, 1r-64v; Sin. Geo.65, X, 76ფ.; Sin. Geo.70, X, 8ფ.; Sin. Geo.79, X, 6ფ.; Sin. Geo.81, X, 10ფ.

შენიშვნა: გამოც. 1) კ. კეკელიძისა, Древне-грузинский Архипастырь, Тифлис, 1912. 2) მ.თარხნიშვილისა, Liturgiae Ibericae antiquiores, Scriptores Iberici, s. I, t. I, Lovanii, 1950.

ჟამისწირვა იოანე ოქროპირისა

საღმრთოდ ჟამისწირვად წმ. იოანე ოქროპირისა. წესი სამღვდლო-სა საღმრთოდისა ჟამისწირვისა... ვითარ უკვს წირვად პატრიარქსა და მსგავსად შემდგომთაცა მღვდელმთავართა

279 „ოდეს იქმნების დღესასწაული მოწვენასა საღმრთოდისა ჟამისწირვისასა...”

A 10, XVIII, 35-104; A 77, XVIII, 10r-29r; A 107, XVIII, 10r-30v; A 123, XVII-XVIII, 13r-53r; A 159, XVIII, 1r-33v; A 194, XIII, 3r-10v; A 398, XVIII, 4r-22v; A 448, XVII, 16r-28r; A 722, 1705წ., 57r-105v; A 867, XVIII, 4r-41r; A 922, XVIII; A 1010, XVIII, 3r-112v; A 1199, XVII-XVIII, 1r-43r; A 1344, 1734წ., 5r-93v; A 1358, XVIII, 1r-43r; A 1397, XVIII, 1r-41r; A 1460, (ნაკლ.) 1r-45r; A 1555, 2r-66v; H 85, XVIII-XVIII, 3r-140v; H 790, XIV, 1r-55v (თავნაკლ.); H 1060; XV-XVI, 4 კეფ. H 1330, XVI, 1v-31r; H 1438, XV-XVI, 1v-45v; H 1448, XVI-XVII, 1r-18v; H 1722წ., XV-XVI, 1v-43v; (ბოლონაკლ.) H 1729, XVI-XVII; H 2089; XV, 2 კეფი (თავ. ბოლონაკლ.) H 2285, XVIII, 127ფ (თავ. ბოლონაკლ.); S 1295, XVIII; S 1331, XVIII; S 2799, XVIII, 1r-103v; S 3950, XVIII, 1r-41v; S 5093, XVII, 1r-33v; (თავ. ბოლონ-

აკლ.); Q 56a, XVIII, 18r-29v; Q 65, 1811წ., 2r-108v; Q 66, XVIII, 1r-116v; Q 67, 1r-51r; Q 68, XIX, 1r-93v; Q 331, 1722, 4r-160v; Q 614, XVII, 1r-38v; Q 655, XVII-XVIII, 2r-50v; Q 658, XVII, 128r-152v; ქუთ. 107, XVIII, 6r-76r; ქუთ. 262, XVIII, 1r-60v; ქუთ. 270, 1793წ., 1r-62v; ქუთ. 678, XVIII, 1r-30v; გორი 15, XVIII, 33r-60v; Sin. 89, XII, 46r-69v ; Sin.Geo.54, X, 85r-108v; Sin. Geo.66, X, 40გ.; Sin. Geo. N. 8s, XVI, გრაგ. 3კეფი.

შენიშვნა: გამოც. 1) **მ. თარხნიშვილისა, Liturgiae Ibericae antiquiores, Scriptorum Iberici, s. I, t. I, Lovanii, 1950.** 2) ა. ჯაკობისა (Jacob), Une version Géorgienne inédite de la Liturgie de saint Jean Chrysostome, Le Musséon, 77 (1-2), 64, p. 85 (ქართ. ტექსტი ლათინ. თარგმანით.).

ჟამისწირვა პირველ განწმედლისა

წესი საღმრთოსა ლიტურგიისა პირველ განწმედლისა

280 „წმიდასა და ღიღსა ორმეოცსა, რაჟამს ეგულებოდეს მღვდელსა ყოფად პირველ განწმედად /კვეთოს კვირასა...“

A 225, XVIII, 114r-135r ; Sin. Geo.26, IX-X, 53-57. Sin. Geo.53, X, 27v-34v.

შენიშვნა : იგივეა, რაც «სიწმიდის განახლება».

ჟამისწირვა პეტრე მოციქულისა

ჟამისწირვაჲ მოციქულისა პეტრესი

281 „ღიაკონმან : გუაკურთხენ, უფალო, მღვდელმან: კურთხეულ არს სუფევაი...“

A 81, XVIII, 36v-43v.

შენიშვნა: კრებულიდან „კონდაკი“.

ჟამისწირვის განგება

განგება წირვისა. საღმრთო ჟამისწირვა თვინიერ ლოცვებისა ყოველივე სრულიად რუსულისაგან ქართულად ნათარგმნი

282 „გუაკურთხენ მეუფეო, ბლალოსლავი ვლადიკო... „

A 317, 1777-1781, 115v-121r.

შენიშვნა: თარგმნილია რუსულიდან.

ჟამისწირვის ჩატარების განგება და წესი

წესი და განგებაჲ საღმრთოსა და წმიდისა ჟამის წირვისა

283 „მი-რა-ილოს დიაკონმან, იქმნების დაწეებად და იგალობების კმაო ცემაი...“

A 72, XVI, 419v-428v (ბოლონაკლ.), სხვა ხელნაწერები იხ. პარა-გრაფთან „კურთხევაი“.

შენიშვნა: პოსტათონური „კურთხევაიებიდან“.

ჟამისწირვის მთაწმინდის (ათონის) წესი

განგებად საღმრთოთა და სამღვდლოთა წირვათა, რამეთუ დიდსა ეკლესიასა და მთაწმიდას ესრეთ იქმნების

284 „ოღეს იგულებოდეს მღვდელსა საღმრთოისა სრულყოფად, ჯერ არს უკუე წინამძღურისა თვისისა მიმართ შენდობისა მიღებაი...“

A 225, XVIII, 32v-45r; A 44, XVIII, 1r-95r; A 1024, XVIII, 2v-38v; H 546, XVII-XVIII, 1r-9v; Q 107, XVIII, 3r-30r; Q 130, XVIII, 2r-59r; ქუთ. 278, XVIII-XIX, 1r-37v; ქუთ. 285, XVII-XVIII, 1r-42v; ქუთ. 557, XVIII, 1r-37v; ქუთ. 618, XVIII, 1r-12v; გორი 95, XVIII, 6v-82v.

შენიშვნა : თარგმნილი უნდა იყოს რუსულიდან.

ჟამნი

ჟამნი დღისანი

285 A 1153, XVI-XVII, 68v-126v.

შენიშვნა : „ჟამნი“ თარგმნილია ბერძნულიდან გიორგი მთაწმიდელის (+1065წ.) მიერ.

ჟამნი (თავნაკლ. კრებულები)

ჟამნი

286 სხვადასხვა დასაწყისის ტექსტებით.

A 84, 1567წ., 2r-74r; A 104, XVII-XVIII, 3r-13v; A 221, XVIII, 1r-123v; A 417, XVII-XVIII, 1r-179v; A 422, XVI, 1r-128v; A 430, XVIII, 1r-222r; A 456, XVII, 1r-110v; A 457, XVIII, 1r-205v; A 594, XVII, 1r-257v; A 630, XVII, 1r-157v; A 811, XVII, 1r-178v; A 812, XVI, 1r-49v; A 850, XVIII, 1r-359v; A 881, XVIII, 1r-127r; A 902, XVII-XVIII, 1r-130v; A 904, 1688წ., 1r-205v; A 997, VIII, 1r-287v; A 1060, XVII-XVIII, 1r-198v; A 1463, XVI, 1r-114v; A 1464, XVII, 1r-190v; A 1498, XVI-XVII, 1r-175v; A 1514, XVII, 7r-342v; A 1516, XVII, 1r-247v; A 1518, XVII, 1r-244v; A 1584, XVIII, 1r-23r; A 1619, XVI-XVII, 1r-92v; A 1698, XVI, 1r-97v; A 1741, XVII, 179ფ. ; H 109, 1725წ., 1r-380r; H 366, XVIII, 2r-352v; H 440, XVII, 1r-86v; H 538, XVI, 1r-51v; H

544, XVIII, 1r-55v; H 856, XVI-XVII, 1r-147v; H 1044, XVII-XVIII, 1r-276v; H 1057, XVIII, 1r-37v; H 1450, XV-XVI, 1r-78v; H 1643, XVIII, 1r-64v; H 1700, XVII-XVIII, 1r-122v; H 1755, 1672წ., 1r-108r; H 1802^ა, XIV-XV, 6ფ.; H 1803^ბ, XV-XVI, 7ფ.; H 1804, XV, 22ფ.; H 1805, XV-XVI, 1r-13v; H 1806, XV, 1-26r; H 1864 ა, XVI, 1r-42v; H 3265, XVII, 1r-244v; S 1163, XVII, 1r-106r; S 1204, XVII-XVIII, 1r-62v; S 1205, XVII, 1r-183v; S 1218, XVII, 1r-95v; S 1252, 1765წ.; S 1255, XVIII, 1r-113v; S 1354, XVI-XVII; S 4548, XVI-XVIII, 1r-376v; S 4941, XVII, 1r-159r; S 5094 ა, XVII, 1r-94v; S 5094 ბ, XVII, 1r-31v; S 5167, XVII, 1r-102v; Q 108, XVIII, 1r-48v; Q 124, XVIII, 1r-112v; Q 254, XVI-XVII, 1r-298r; Q 291, XVIII, 1r-220r; Q 295, 1754წ., 1r-84r; ც.არქ. 8, XVIII, 1r-111v; ც. არქ. 10, XVIII, 1r-122v; ც.არქ. 48, XVII, 1r-161v; ქუთ. 27, XVII-XVIII; ქუთ. 121, XVIII, 1r-484v; ქუთ. 133, XVII-XVIII, 1r-222r; ქუთ. 151, XVIII, 1r-463v; ქუთ. 156, XVI-XVII, 1r-190v; ქუთ. 157, XVII-XVIII, 1r-350v; ქუთ. 275, XVIII-XIX, 1r-161v; ქუთ. 305, XVII-XVIII, 1r-69; ქუთ. 322, XVIII, 1r-195; ქუთ. 324, XVII-XVIII, 1r-223v; ქუთ. 329, XVI-XVII, 1r-126; ქუთ. 335, XVIII, 1r-160v; ქუთ. 347, XVII-XVIII, 1r-129v; ქუთ. 359, XVIII, 1r-266v; ქუთ. 360, XVIII, 1r-207v; ქუთ. 366, XVII, 1r-312v; ქუთ. 422, XVIII, 1r-134v; ქუთ. 436, XVIII, 1r-250v; ქუთ. 439, XVII-XVIII, 1r-374v; ქუთ. 525, XVII-XVIII, 1r-198; ქუთ. 601, XVII-XVIII, 1r-186r; ქუთ. 676, XVIII. Sin. Geo.23, 986წ., 54ფ.; Sin. Geo.52, XII-XIII, 98ფ.; Sin. Geo.61, XII, 38ფ.; Sin. Geo.N. 15p. XIII-XIV 8ფ.; Sin. Geo.N. 29p. XIII, 9ფ.

შენიშვნა : „ჟამნი » თარგმნილია გიორგი მთაწმიდელის (+1065წ.) მიერ.

ჟამნი (იერუსალიმური წესისა)

ჟამნი

287 „ძალითა ღმრთისაითა, ყოველი რაოდენი აქუს ლოცვაი, მსგავსად წესისა მის წმიდისა იერუსალიმისა და კეთილითა მონასტერთა. რაჟამს აღდგე ძილისაგან და განეშორე სარეცელსა და ბრძანე: ლოცვითა წმიდათა მამათა ჩუენთა უფალო იესუ, ღმერთო ჩუენო, შეგვიწყალებნ!..“.

A 125, XVII-XVIII, 1r-77r; A 186, XVII-XVIII, გვ. 5-154; A 462, XVI, 1r-383; A 597, XVIII, 7r-109r; A 910, XVIII, 92r-322r; A 911, XVIII, 1r-289r; A 1057, XVIII, 1r-162r; A 1153, XVI-XVII, 1r-265; A 1352,

XVIII, 1r-164r; A1482, 1709წ., 56r-210r; H 890, 1710წ., 1r-235r; H 942, XVII, 1r-157r; H 1075, XVII, 13r-197r; H 1315, XVIII, 2r-102r; H 1452, 1674წ., 24r-219r; H 1685, XVII-XVIII, 2r-246r; H 2082, 1731წ., 2r-154r; S 1348, XVIII, 1r-68r; S2575, 1791წ., 1r-121r; S 2601, XVII-XVIII, 1-260; S 2746, XVIII, 17r-335r; S 2747, XVII-XVIII, 2r-164r; S 4549, 1763წ.; Q631, 1729წ., 197r-368r; Q 646, XVII-XVIII, 54r-106r; ც.არქ.213 XVII, 1r-179r; ც.არქ.64 XVIII,1r-163 ქუთ.158 XVII-XVIII, 1r-153r; Jer. 127, XIV-XV, 1-198; Jer. 128, XIV-XV; Jer. 150, XIV-XV 1-151; Sin. 88, XIII-XIV.

შენიშვნა : ტექსტის დასაწყისმა ხელნაწერებში მცირე განსხვავებები გვიჩვენა. „ჟამნი» თარგმნილია გიორგი მთაწმიდელის (+1065წ.) მიერ.

ჟამნი (კრებულები)

ჟამნი

288 სხვადასხვა დასაწყისი ტექსტებით

A 125, XVII-XVIII, 1r-77r; A 186, XVII-XVIII, 5-154; A 451, 1704-1706წწ., 1r-401v; A 462, XVI, 1r-383r; A 581, XVI, 1r-173r; A 597, XVIII, 7v-10r; A 724, XVIII, 21r-114r; A 910, XVIII, 92r-322v; A 911, XVIII, 1r-289v; A 1057, XVIII, 1r-362v; A 1153, XVI-XVII, 1r-265v; A 1349, 1703-1710წწ., 1r-296v; A 1352, XVIII, 1r-164v; A 1362, XVIII, 1r-172v; A 1482, 1709წ., 56r-210v; A 1507, XVII, 1r-205v; A 1508, 1807წ., 1r-278r; A 1513, XVIII, 170 ფ.; A 1515, XV-XVI, 153ფ.; 1518, XVII, 1r-244r; A 1619, XVI-XVII; A 1741, XVII, 1r-166v; H 15, 1798წ., 1r-127v; H 342, 1661წ., 24r-231v; H 442, XVIII-XIX, 9r-16v; H 534, XVII, 1r-148r; H 830, XIX, 1r-101v; H 889, XVI-XVII, 1r-243v; H 890, 1710წ., 1r-255v; H 942, XVII, 1r-157v; H 1075, XVII, 13r-197v; H 1315, XVIII, 2r-102v; H 1452, 1674წ., 24v-219v; H 1675, XVIII, 1r-393v; H 1685, XVII-XVIII, 2r-246r; H 1692, XVIII, 2v-296v; H 2082, 1731წ., 2r-154v; S 1144, XVIII-XIX; S1256, XVII-XVIII, 4v-56v; S 1348, XVIII, 2r-68v; S 2575, 1719წ., 1r-121r; S 2577, XVII, 1r-164r; S 2601, XVII-XVIII, 1-260; S 2746წ., XVIII, 17r-225v; S 2747, XVII-XVIII, 164r; S 4615, XVII, 1r-157v; S 4876, XVII-XVIII, 1r-245v; S 4979, 1700-1708წ., 93r-156v; Q 126, XVIII, 1r-274r; Q 141, XIX, 2r-281v; Q 175, XVII-XVIII, 2r-182v; Q 328, 1822წ., 1r-208v; Q 612, XVII-XVIII, 1r-126v; Q 615, XIX, 22r-26r; Q 631, 1723წ., 197r-368r; Q 646, XVII-XVIII, 54r-106v; Q 846, XVIII, 2r-234; ც.არქ. 213, XVI,

1r-179v; ც.არქ. 64 (XVIII), 1r-163r; ქუთ. 113, XVIII, 17-131; ქუთ. 152, XVIII, 1r-287v; ქუთ. 158, XVII-XVIII, 1r-153r; ქუთ. 316, XVII, 1r-224v; Jer. 22, XIII-XIV; Jer. 127, XVII-XVIII, 1-193; Jer. 128, XIV-XV; Jer. 134, XVII; Jer. 150, XIII-XIV, 150; Sin. 76, XIII, 131r-138v.

შენიშვნა: Jer 22 ხელნაწერი დღეს აღარ ჩანს, Jer. 134, ხელნაწერის ფოტო ხელნაწერთა ინსტიტუტში არ არის. „ჟამნი“ თარგმნილია ბერძნული ენიდან გიორგი მთაწმიდელის (+1065წ.) მიერ.

ჟამნი კათოლიკური

ჟამნი

289 „მწუხრსა ზელა მამაო ჩვენო და გიხაროდენი დუმილად. შემდეგ ხმით სთქვი...“

Q 141, XIX, 2r-281v.

შენიშვნა: თარგმნილი უნდა იყოს ლათინური ენიდან (ზოგჯერ სა-თაურს მიწერილი აქვს შესატყვისი ტექსტები ლათინურად).

ჟამნი მეცხრე საათისა

ჟამნი მეცხრე ჟამისა

290 „წმიდაო ღმერთო, მამაო ჩვენო...“

S 2916, 1755-56წწ., 116r-122v.

შენიშვნა: ხელნაწერი წარმოადგენს მღვდელმსახურების წიგნს.

ჟამნი მცირე სერობისა

ჟამნი მცირე სერობისა

291 „დიდება შენდა, ღმერთო ჩვენო, მეუფეო ზეცათაო...“

H 442, 9r-16v; H 830, XIX; Q 615, XIX, 22r-26r.

შენიშვნა: სხვადასხვა ხასიათის თხზულებათა შემცველი კრებულე-ბიდან.

ჟამნი სადილისა

ჟამნი სადილისანი

292 „ლოცვითა წ-თა მამათა ჩვენთათა, უფალო იესო ქრისტე...“

S 2616, 1755-1756წწ., 107r-116r.

შენიშვნა: ხელნაწერი წარმოადგენს მღვდელმსახურების წიგნს.

ჟამნი შუალამისანი

ჟამნი შუალამისანი ბერძულნი, თარგმნილნი გიორგი მთაწმიდელი-

სანი სრული და მართალი

293 „მღვდელმან კურთხეულ არს ღმერთი ჩუენი, დიდება შენდა, მეფეო ზეცათაო...“

A 581, XVI, 89v; A 1153, XVI-XVII; A 1349, 1703-1710წწ.; 1r-27r; H 889, XVI-XVII; H 1675, XVIII, 285r-304r; H 1715, XVIII, 13r-23r; H 1738, XVII, 91r; S 1144, XVIII -XIX, 4v-56v; S 4615, XVII; S 4876, XVII-XVIII; S 4979, 1700-1708წწ., 99r-156v; Q 175, XVII-XVIII.

შენიშვნა: „ჟამნი“ თარგმნილია ბერძნული ენიდან გიორგი მთაწმიდელის (+1065წ.) მიერ. ავტორი: იოსებ გამომეტყველი (მგალობელი; IXს.).

ჟამნი ცისკრისა

ჟამნი ცისკრისანი

294 „წარდგეს მღველი და თქუას...“

A 1507, XVII, 205v (თაებოლონაკ.); A 1518, XVII, 1r-244v (თაებოლონაკ.); H 534, XVII, 1r-148r (თაებოლონაკ.); S 308, XVIII; Q 328, 1822წ.; Sin. 76, XIII, 191r-138v.

შენიშვნა: საგალობელთა ავტორი: თეოფანე (VIII-IXსს.).

საგალობლების განგება

განგებაჲ საგალობელთა

295 „კურთხევა, შემდგომად ქრისტეს შობისა, ჴსენებასა ვჰყოფთ წმიდათა და მართალთა იოსებ მიმთხოველისა, დავით მეფისა და იაკობ, ძმისა უფლისასა...“

A 1222, XIX, 1r-4r.

შენიშვნა: ხელნაწერში მოთავსებულია სხვადასხვა დღესასწაულის, მათ შორის აღდგომის საგალობელთა განგებაც.

სადღესასწაულო (კათოლიკური)

სადღესასწაულო

296 „გიხაროდენი (ღუმილად), ღმერთო, შეწვევნასა ჩემსა მოხედენ...“

Q 520, XIX, 1r-416v (ბოლონაკლ.).

შენიშვნა: ხელნაწერი ადრე ეკუთვნოდა ქუთაისის კათოლიკეთა ეკლესიას.

სადღესასწაულო (კათოლიკური)

სადღესასწაულო

297, „მწუხრსა ზელა შეწვენასა ჩემსა მოხედენ, უფალო, შეწვენად ჩემდა ისწრაფე...“

Q 526, XVIII-XIX, 1r-314v; ქუთ. 607, XIX, 1r-315v (თავნაკ.)

შენიშვნა: ქუთ. 607 თავნაკლულია და შესაძლებელია განსხვავებული იყოს. პირველი ხელნაწერი ქუთაისის კათოლიკეთა ეკლესიიდან არის გამოტანილი, მეორის წარმომავლობა არ არის დადგენილი.

საღვთაწილო (სხვადასხვა თვეებისა)

საღვთაწილო

298 სხვადასხვა დასაწეისი ტექსტებით.

A 385, XVIII, 345ფ.; (ანტონ I რედ. XII-I-IIთვ.); A 386, XVIII, 411ფ. (III-VIII თვეები); A 387, XVIII, 295ფ. (IX-X-XI); A 1398, 1806წ. 1-762 (XII, I, II თვეებისა); H 3044, 1789წ., 528 ფ. (იწყება XII თვით); S 1323, XVII-XVIII, 583გვ. (III-VIII თვეები); S1324, XVIII, (IX-II თვეები); S 2505, XIX, 285ფ. (XII-III თვეები); S 2506, XIX, 220ფ. (IV-VIII); S 2578, XVIII, 1r-388r (იწყ. XII თვ.); S 3627, XVIII, 1r-356r (იწყ. XII თვ.); S 4966, 1786წ., 118 (იწყ. 4. XII); S 5231, XI, 2ფ. (ფრაგ. 9 III) 954გვ. Q101, XVIII-XIX, 1r-382v; Q102, XVIII-XIX, (IX-I თვ.); Q 119, XVII, 90ფ. (V, VI, VIIთვ.); Q120, XVII, 24ფ.; Q549, XVIII, 1r-95v (თებ. თვის); ქუთ. 62, 1789წ., 2r-259r; (იწყ. XII თვ.); ქუთ. 63, XVIII, 1r-257v (იწყ. XII თვით); ქუთ. 68, XVIII, 1r-204r; ქუთ. 108, XIX, 1r-72 (იწყ. 24, XII).

შენიშვნა: ხელნაწერებში წარმოდგენილია ღვთაწილითა კალენდარი და „განგებანი“ მთელ წელზე.

საღვთაწილო გამოკრებილი

გამოკრებილი საღვთაწილო

299 სხვადასხვა დასაწეისის ტექსტებით.

A195, XII, 1r-123v; A 254, XII-XIII, 1r-63v; A 304, XII-XIII, 73v-85v; A 304, XII-XIII, 148r-167v; A 472, 1700წ., 341-443r; A 902, XVII-XVIII, 131r-255v; H 6, XVIII, 1r-24v; H 365, XVIII, 5r-90r; H 1680, XII-XIII, 1r-104v; H 1713, XIII-XIV, 2r-210v; S 1680, XII-XIII, 104ფ. (თავბოლ. ნაკლ.); S1277, XVII, 1r-166v; S 1384, XVI; S 1385, XVI; S 1828, XIV-XV, 81ფ.; 105 ა. XVIII, 69r-95v; Q 624, 1792წ., 195ფ.; Q 638, 1794წ., 1r-573v; ც. არქ. 35, XIII, 141 ფ. ც. არქ. 272, XVIII, 208ფ.

შენიშვნა: წარმოდგენს გამოკრებილ, მნიშვნელოვან ღვთაწილითა განგებებს.

სადღესასწაულო (თაენაკლული)

სადღესასწაულო

300 სხვადასხვა დასაწევის ტექსტებით.

A 44, XV, 14r-175v; A 197, XV, 1r-329v; A 310, XVIII, 1r-156r; A 421, XVI, 1r-326v; A 425, 1718წ., 1r-616r; A 428, XVII-XVIII, 183r-215v; A 461, XVI, 122; A 491, XIII-XIV, 1r-108v; A 507, XVI, 1r-382r; A 738, XIV, 1r-120v; A 1462, XVI-XVII, 1r-139v; A 1506, XVII, 2r-427r; H 111, XVII, 1-110; H 523, XII-XIII; 1r-24v; H 526, XIV-XV, 1r-29v; H 539, XVI, 138ფ. ; H 1778 ა, XVIII, 1r-34v; H 1828, XIV-XV, 1r-84v; H 2087, XVIII, 1r-41v; H 2184, XV-XVI, 1r-227v; S 1384, XVI, 104ფ. ; S 1385, XVI; 128ფ. ; S 1881, XVII, 10ფ. (ფრაგ.) ; S 3480, XII-XIII, 1r-41v; S 3918, XV, 1r-99v; S 4924, XVII-XVIII, 219; Q 119, XVII, 1r-90v; Q 187, XVII-XVIII, 1r-189; Q 626, XVII-XVIII, 1r-214v; Q 631, 1723წ., 425r-670v; Q 632, XVIII, 1r-179v; Q 639, 1793წ., 5v-425v; Q 640, XVIII, 1r-290v; ც.არქ. 245, XV, 192; ც. არქ. 249, 1788წ., 736; ქუთ. 146, XV-XVI, 1r-196r; ქუთ. 149, XVII-XVIII, 1r-248v; ქუთ. 259, XVII-XVIII, 1r-84v; ქუთ. 260, XVII, 1r-440r; ქუთ. 395, 1793წ., 1r-244r; ქუთ. 567, XVII-XVIII, 1r-325; ქუთ. 644, XIV-XV, 1r-105v ; ქუთ. 646, XVII-XVIII, 1r-54v.

შენიშვნა: ლეფექტი ხელნაწერებში სხვადასხვა ხარისხისაა.

სადღესასწაულო (მთელი წლის)

„თუესა სეკლენბერსა ა (1) გკრგუნი წელიწადსაი და დაწეებაი ინდიკ-ტიონისაი...“

301 „ზეცისა განწესება, თავადისა ქრისტეს ღმრთისა მოძღურებისა მიერ...“

A 21, XVII; 188r-551v (გულანი) A 33, 1733წ., 1-59; A 104, XVII-XVIII, 192r-608v; A 125, XVII-XVIII, 167r; A151, 1740წ., 1r-455v; A 152, 1742წ., 1r-399r; A 220, 1726წ., 65ფ. ; A 221, 1787 წ, 785ფ. ; A247, 1743წ., 1r-404v; A 393, 1736წ., 1r-347v; A 409, 1739წ., 5r; A 426, XVI, 1r-692v; A 472, 1700წ., 206v-245r; A 515, 1733წ.; A 683, XVII, 4r-335v; A 910, XVIII, 363r-454v; A 1048, 1766წ., 1r-702v; A 1454, 1746წ., 3r-244v; A 1491, XVIII, 1r-414r; A 1506, XVII, 428ფ. ; A 1521, xvii, 166ფ. ; H970, 1742წ., 1r-479v; H 1018, XVII, 277-733; H 1087, XVIII, 1r-640v; H 1673, XIII, 1r-352v; H 2121, XVIII, 281ფ. ; H 2335, XVIII 682ფ. ; H 3044, 1789, 528ფ. S 150, XVII-XVIII, 542ფ. ; S 1218, XVII, 191r-263v; S 1462, XVI-XVII, 139ფ. ; S 4747, VIII, 153r-376v;

S 4931, XVIII, 380 ფ. ; Q 61, XVIII, 1r-270v; Q 62, 1807წ., 70r-287v; Q 87, 1578-1605წწ., 268r-765v; Q 104, XVIII, 5r-602v; Q 648, 1730წ., 1r-514v; ქუთ.33, 1740წ.; ქუთ. 42, XVII-XVIII; ქუთ.73, 1805წ.; ქუთ. 88, 1791წ., 1r-309r; ქუთ. 105, XVII-XVIII, 1r-353v; ქუთ. 114, XVIII-XIX, 1r-320v; ქუთ. 148, XVIII; ქუთ. 177, XV-XVI; ქუთ. 178, XVII; ქუთ. 400, XVIII, 1r-272v; ქუთ. 430, XVIII, 1r-560v; ქუთ. 636, 1729წ., 1r-340v.

შენიშვნა: ხელნაწერთა ნაწილი კრებულ „გულანდიანა“, ნაწილი – დამოუკიდებელი ხელნაწერებიდან.

საკითხავი წირვაზე

წირვის საკითხავები

302 „პირველსა უფლის მოსელის კვირიაკესა „შენდამი, უფალო, აღვიღე სული ჩემი ღმერთო ჩემო შენ გესავ...“

Q 501, XIX, 1r-113v.

შენიშვნა: კათოლიკურია. თარგმნილი შეიძლება იყოს სომხურიდან.

საკმეველის კურთხევა

კურთხევაჲ საკუმეველისაჲ

303 „კურთხეულ ხარ შენ, უფალი ღმერთი საკუმეველთაი...“

Sin. 54, X, 59r.

შენიშვნა: წინათონური რედაქციისა „კურთხევანიდან“.

საკრელთა კურთხევა

კურთხევაჲ ყოველთა საკრელთა

304 „ღმერთო, რომელმან შეჰქმენ მიწისაგან კაცი...“

Sin. 66, X, 103r.

შენიშვნა: წინათონური რედაქციისა „კურთხევანიდან“. გამოც. ნ. მარისა.

სამადლობელი

სამადლობელი მოცემულისა მიერ სათხოველისა

305 „უწყებულ იყავნ, ძმანო მართლმადიდებელნო, ვითარცა ამ სახით თანამდებ ვართ ყოველსა საგმარსა ჩუენ... »

A 295, XVIII, 3r-21v; Q332, XVIII, 218r-225v.

შენიშვნა: თარგმნილია რუსულიდან. ტრიფილე იღუმენის (XVIII ს.) მიერ. Q332-ში სახელწოდება ოდნავ სხვანაირია: „სამადლობელი

თხოვათა მიმთხუევისათჳს”.

სამი მოძღვრის დღესასწაულის განგება

აკოლოტია სერობასა ზედა ვასილი დიდისა, გრიგორი ღმრთისმეტყუელისა და იოანე ოქროპირისა

306 „აღვედ სიმაღლესა ზედა ქრისტეს სიყუარულისასა ვასილი და იხ-
ილენ გამოუთქმელნი შენ საღმრთონი საიდუმლონი...”

H 987, 1775, 6v-13v.

შენიშვნა: თარგმნილია რუსულიდან.

სამოქალაქო დღესასწაულთა კალენდარი

სამოქალაქონი დღესასწაულთა დღეთანი

307 „თთუჳსა იანვარსა - შობა მისის იმპერატორებითის უმაღლესობის
კეთილმორწმუნისა კელმწიფისა დიდისა კნიაზისა ალელსი ალექსან-
დრეს ძისა...”

გორი 90, 1869წ., 78r-84r.

შენიშვნა: თარგმნილია რუსულიდან.

სამღვდელმთავრო ლიტურგიის განმარტება

ღმრთივშუენიერებით მღვდელმთავრისა ლიტურგიისა განმარტება
სახისმეტყუელებითი

308 „წმიდაი ეკლესიად სახე არს ხილულისა ამის სოფლისა...”

A 642, XIX, 329-441; S 2438, XVIII-XIX, 22r-229v; S 2582, XVIII-
XIX, 1r-18v; S 2801, XIX, 1r-7v.

შენიშვნა: ავტორი: სვიმეონ თესალონიკელი (+1429წ.). თარგმნილია
რუსულიდან.

სამღვდელმთავრო ლიტურგიისა და სამღვდელო ხელდასხმების წესი

წესი სამღვდელმთავროსა ლიტურგიისა და სამღვდელონი
ჴელისდასხმანი

309 „ოდეს ინებოს მღვდელ-მთავარმან შეწირვად უსისხლოსა მსხუჴრ-
პლისა, შემდგომად ცისკრისა გამოლოცვისა, ოდეს მოიწიოს ჴამი
წირვისა, უბრძანებს რეკად...”

A 317, 1778წ., 24r-32v. H-1109, XVIII, 27r-40v.

შენიშვნა: თარგმნილია რუსულიდან.

სამღვდელო წირვის წესი

- წესი სამღვდელთა და საღმრთოთა წირვისა
310 „ღიაკონი: გუაკურთხენ, მეუფეო. მღუდელმან: კურთხეულ ღმერთი
ჩუენი ყოვლადვე აწ და მარადის და უკუნისამდე. ამინ...“
გორი 90, 1860წ., 16v-19v.
შენიშვნა: თარგმნილი უნდა იყოს რუსულიდან.

სამღვდელთა წირვის წესი

- წესი სამღვდელთა წირვისა
311 „შვეიღობით უფლისა მიმართ ვილოცოთ...“
A 1193, XVII-XVIII, 17r-23r; A 1429, XIX, 1r-24v.
შენიშვნა: კრებულიდან „კონდაკი“.

სანთლის კურთხევა

- 312 კურთხევა სანთლისა და ახლისა
Q 131, XVII-XVIII, 151v; Sin. 12, X, 100v.
შენიშვნა: წინათონური რედაქცია.

სანთლის კურთხევა

- კურთხევა სანთლისა და
313 „გმადლობ შენ, რომელი ხარ ცათა შინა, ზედა სანთელსა შენსა წმი-
დასა...“
Sin. 12, X, 135r-v.
შენიშვნა: წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

სარეკელის კურთხევა

- კურთხევა სარეკელისა და კურთხევა ღვინოსა
314 „რა ჟამს რეკისა ჟამი იყოს...“
Sin. 12, X, 146v-148r.
შენიშვნა: წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

სარეკელის (ახალი) კურთხევა

- კურთხევა ახლისა სარეკელისა
315 „ღვინოსა კურთხევა, რა ჟამს რეკოს ჟამისწირვად, სარეკლად წმიდითა
წელითა განრცხოს...“
A 294, XVI, 83r-86r; A 633, XVII, 147v-148r; A 1505, XVII, 67r-v; H 1352, XVII-XVIII, 227r-v; H 3081, XVIII, 54v-55r; S 5095, XVII, 30r-v.

შენიშვნა: A 633 –ის მიხედვით ქართული ტექსტი რუსულად თარგმნა კ. კეკელიძემ, *Литургические прямятники...* с. 188-189. პოსტათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

სარკინოზობიდან ქრისტიანობის მოქცევის წესი

წესი, რომელი იქმნების მოქცეულსა ზედა სარკინოზობიან წმიდისა მოძარტ და ჭეშმარიტისა სარწმუნოებისა ჩუენ ქრისტიანეთაისა

316 „პირველად უკუე, რომელი იგი მოუკლებოლის მართალსა სარწმუნოებასა...“

A48, XVIII, 386v-392r; A 72, XVI, 193r-198v; A 186, XVII-XVIII, გვ. 2189-2192; A 306, XII, 37r; A 450, XVII, 338r-340r; A 633, XVII, 22r-28r; A 895, XVIII, 105r-110r; H 1352, XVII-XVIII, 142r-146v; H 1719, 1667წ., 241r-246v; Q 106, XVIII, 161r-166v; Q 658, XVII, 102r-104r.

შენიშვნა: პოსტათონური რედაქციის „კურთხევანებიდან“. შეტანილია აგრეთვე „დოგმატიკონის“ (A 267, 260r-263r) და „დიდი სჯულისკანონის“ (A 124, 284r-288v) ხელნაწერის დამატებაში.

სარძიკვლის პირველად დადების კურთხევა

კურთხევაჲ პირველ სარძიკვლის დადებისა

S 4944, XVII, 214r-v (ბოლონკ.); Q 131, XVII-XVIII, 148r-150r.

317 **შენიშვნა :** Q 131-ს ბოლოს ერთვის ასეთი აპოკრიფული თხრობა : „შე-რად-ვიდა მაცხოვარი სახლსა შინა მდიდრისასა, პრქუა უფალ-მან თვსთა მოწაფეთა : პეტრე, აღდეგ და აკურთხე სახლი ესე. ხოლო იგი ბრძანებითა მისითა აღდა და აკურთხა სახლი იგი : კურთხევაჲ აბრაჰამისა, ისაკ და იაკობისაჲ იყავნ სახლსა ამას ზედა, სტუმრისა და მასპინძლისა და ყოველსა სულსა ქრისტიანეთასა“. S – ხელნაწერი ბოლონაკლულია და ალბათ ეს თხრობა იქაც იქნებოდა. იხ. ე.კოჭლამაზაშვილი, დიდი სინური კურთხევანი... თბ. 2002, გვ. 91.

სატფურების წესი და განგება

წესი და განგებაჲ სატფურებისაჲ, რომელ არს კურთხევაჲ წმიდისა ეკლესიისაჲ, რომელი თარგმნა იონთა ენისაგან ნეტარმან ეფთჳ-მე

318 S 143, XI, 149r-163v.

შენიშვნა: მთარგმნელი: ეფთჳმე მთაწმიდელი (+1028წ.). ერთვის „მცირე სჯულისკანონის“ ერთ ნუსხას.

საუფლო დღესასწაულზე

საუფლო დღეების საკითხავ-საგალობლები

- 319 „ჟამის ლოცვა ყოველთა მორწმუნე მიცვალებულთა“.
Q 583, XIX, 1r-237v.

შენიშვნა: კათოლიკურია. ნოემბრის - გიორგობის თვისა.

საუფლო დღესასწაულთა ჩამოლოცვა

ჩამოლოცვაი დღეთა საუფლოთა დღესასწაულთა შობითგან ფერის-
ცვალებამდისი

- 320 „ქრისტეს შობისა, რომელი ბეთლემს ქუაბსა შინა იშვა და ბაგასა
პირუტთასა მიისუენა ჩუენისა ცხორებისათჳს...“
A 10, XVIII, 316-318; გორი 15, XVIII, 106r-108r.

შენიშვნა: კრებულიდან „კონდაკი“.

საფლავის კურთხევა

კურთხევაი საფლავისა სულისათვის მიცვალებულისა

- 321 „ღმერთო, რომელმან მიწისაგან შეჰქმენ კაცი და შთაბერე სული...“
A 294, XVI, 87r-v; A 378, XVII, 64r-v.

შენიშვნა: კრებულიდან „კურთხევანი“.

სადღეთო საკვლელის კურთხევა

კურთხევაი საღმრთოისა საკვლელისაი

- 322 A 72, XVI, 86r-v; A 186, XVII-XVIII, გვ. 2125; A 450, XVII, 112r-v; A
895, XVIII, 64r-66r; H 1352, XVII- XVIII, 83r-84r; Q 131, XVII-XVIII,
129r-v (ლოცვა).

შენიშვნა: პოსტათონური რედაქციის მხოლოდ რამდენიმე „კურთხ-
ევანშია“. H 1742, 1664წ. (123v-125r) ხელნაწერში განსხვ. სათაურია:
„...კურთხევაი საღმრთოისა საკვლელისა, ზუარაკისა და ცხოვარ-
თაი“. ხოლო H 1399, XV-XVI (4v-5r) კი - „კურთხევაი საკვლელთა
ზედა ყოველთაი“.

საცეცხური

ბრევარი (საცეცხური), სიტყუანი პირველი სახუმილავისანი, ახსნა

- 323 „შეისმინე უფალო იესო ქრისტეო, ვედრებათა მონათა შენათათა...“
ახალციხე, 1668, XIX, 1r-586v.

შენიშვნა: კათოლიკური „სადღესასწაულო“ ახალციხის კათოლი-
კური ელესიიდან, თარგმნილი უნდა იყოს სომხურიდან.

საჭმელ-სასმელის რაგვარობისა და რაოდენობის წესი სატრაპეზოში
სოფლიო ტუბიკონისაგან გამოღებული საჭმელთათვის და სასმელთა
და ვითარობისა და რაოდენობისა და სატრაპეზოს წესიერებისა და
სამონასტროსა წესიერებისათვისა თქმული

324 „შესლვასა ძმათასა სერობად გალობად მოაქუნდინ პირითა მათი-
თა...“

H 1674, XV-XVI, 191r-195v.

შენიშვნა: ეს სტატია ამ ხელნაწერში ერთვის იოანე ოქროპირის
„სწავლანს“.

**სახარებიდან საკითხავები, რომელ უქმ და ხსნილ დღეებს აქვთ ცის-
კრად**

უქმნი და ხსნილნი და რომელსა დღესად ცისკრად სახარებად აქუს
325 „თა სეკდენბერსა აქუს დღე ლ, დღეთა აქუს ჟამი იბ და ღამეთა ჟამი
იბ-ა. სვიმონ, უქმი ძმთა...“

A 1585, XVI-XVII, 84r-156r. (ბოლონაკლ.)

შენიშვნა: კრებულიდან „რიგის სახარება“.

სვინაქსარი (დიდი)

სვინაქსარი, რომელ არიან კრებანი და წესნი და განგებანი დაწესებ-
ულნი წმიდათა მღღელმოდვართა მიერ, რომელსა შინა
წერილ არს ეკლესიისა საწელიწლო განგებად ფსალმუნთათვის და
გალობისა და წიგნის კითხვისა და თუ რომელსა დღესა მოვიცლით
ანუ რომელთა წმიდათა ვსენებასა დავაცადებთ ჟამთა ლოცვისა და
მუკლდრეკასა და კუალად წერილ არიან ცხოვრებანი და წამებანი
დღითი-დღეთა წმიდათანი სულ მცირედ და შემოკლებულად, რაითა
არა ფრიადი სიმრავლე წერილსად იქმნეს

326 „თუესა სეკდენბერსა აქუს დღე ლ (30), დღეთა აქუს ჟამი იბ (12)
და ღამეთა ჟამი იბ (12). თუესა სეკდენბერსა ა (1) გურგუნი წელიწა-
დისად...“

A 97, XI, 1r-369v; A 133, 1535წ., 1r-353v; A 187, XVII-XVIII, 645r-
784v; A 193, XI, 1r-274v; A 218, XV, 1r- 154v; A 222, XII-XIII, 1r-
237v; A 366, 1714წ., 1r-216v; A 379, 1716წ., 1r-198v; A 380, XVIII,
1r-196v; A 508, XVI, 1r-214; A 569, XII-XIII, 13r-288v; A 572, XIV,
1r-167v; A 626, XI, 1r-285; A 695, XII-XIII; A 743, XVI; A 839, XI-XII;
A 849, XI, 1r-195v; A 903, XVIII, 6r-152r; A 1456, XV; A 1461, 1765წ.,
1r-251v; A 1486, 1765წ., 1r-200v; A 1619, XVI-XVII, 93r-204v; H 545,

XVI-XVII, 1r-25v; H 816, XIX, 1r-253v; H 886, XII, 1r-1225v; H 1028, 1754წ., 2r-292r; H 1367, XIII-XIV, 1r-185r; H 1661, 1156წ., 4r-329v; H 1676, XVI-XVII, 1r-271v; H 2187, XVII, 29v-214r; H 2211, XI, 2r-443v; S 64, 1757წ., 458ფ.; S 443, XVII-XVIII, 1-526; S 542, 1755წ., 1-565; S 1245, XIII-XIV, 534გვ.; S 1676, XVI-XVII, 270ფ. S 2569, 1756წ., 1-544; S 3646, 1746წ., 1r-331r; S 3724, XVIII, 132r-147; Q 56, 1731წ., 1988-2080; Q 74, XVII, 2r-357v; Q 75, XIX, 1r-197v; Q 105, XVII, 775r-946v; Q 125, XVI-XVII, 1-342v; Q 220, XI (ფრაგ.9ფ.); ც.არქ.303, XVII, 1r-284v; ქუთ. 77, XV-XVI, 1r-397v; ქუთ. 161, 1r-24; ქუთ. 162, XVI-XVII, 1r-159; ქუთ. 655, XV-XVI, 12v-198v; გორი 13, 1733წ. 247ფ.; Jer. 24-25, XI; Jer. 45, XIII, 1r-227v; Jer. 48, XI; Jer. 60, XV-XVI, 1-276; Jer. 77, XI-XII, 1-270; Jer. 80, XII-XIII, 1-212; გორი 13, 1733წ., 1r-228v; Sin. 4, XI, 1r-207v, XI-XII (ფრაგ.); Sin 61, XI-XII, 55 ფ.(ნაკლ.), Sin. Geo.1, (ფრაგმ. 18 ფ); Ath. 30, 1071წ.; 428გვ.

შენიშვნა: მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოსაცემად მზადდება მ. დოლაქიძის მიერ. ა.ცაგარლის აღწერილობით Jer. 141, XI-XII; Jer. 142, 1049; Jer. 143, XI-XII დღეს არ ჩანს.

სვინაქსარი რუსული და ქართული

სვინაქსარი

327 სეკდემბერს აქუს დღე ლ.

H 2728, 1815, 20 ფ.

შენიშვნა: ხელნაწერი გადწერილია და შედარებული რუსულთან მირან ბატონიშვილის მიერ პეტერბურგში 1815 წელს.

სინანულის შვიდნი ფსალმუნნი

შვიდნი ფსალმუნნი სინანულისა

328 „ფსალმუნი ვ. - უფალო, ნუ გულისწეროძითა შენითა მამხილებ მე, ნუცა რისხვითა შენითა მასწავლი მე...“

ახალციხე II (117), XIX, 65r-76r.

შენიშვნა: კრებული კათოლიკურ მასალას შეიცავს.

სნეულისათვის ლოცვა მღვდელისაგან

რაჟამს სნეულისა ულოცვიდეს მღვდელი

329 „საკუთვეელი დაახის, პირველად ჯუარი დასწეროს...“

Sin. 12, X, 131v-134.

შენიშვნა: წინათონური რედაქციის „კურთხევეანიდან“.

სნეულათვის ლოცვის განგება

სნეულათ;სლა

- 330 „წყალსა წმიდა-პყოფდე ჭურჭლითა წმიდითა, წყალი წმიდაი აღსავალსა საკურთხეველისასა დაღვას და კაცსა მას ულოცონ და მერმე აკურთხონ...“

Sin. 12, X148v-149r.

შენიშვნა: წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

სნეულისათვის შესასრულებელი ლოცვის წესის განგება

- განგებად, თუ ვითარ აღესრულების წესი ლოცვისაი სნეულსა ზედა
331 „უკუეთუ გენებოს გალობათა თქუმაი, პირველად ითქუნენ დაწესებულნი; და ესე კუერექსი ზედა...“

Sin. 73, XII-XIII, 174r-177v.

შენიშვნა: მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ე. ჭელიძისა, დიღნი კურთხევანი, 2002, გვ. 334-339. ზუსტად ასეთი განგება სხვა ხელნაწერებში არ გვხვდება.

სულთმოფენობის დღესასწაულზე პატრიარქთა მოხსენება

მოკსენება სულთაობას ძველისა და ახლისა წმიდათა მსოფლიოთა პატრიარქთა და მოსკოვისა მართლმადიდებელთა

- 332 „კეთილმსახურნი და კელმწიფენი და დიღნი თავადნი: იოანე და ვასილისა...“

A 295, XVIII, 37v-41r.

შენიშვნა: თარგმნილია რუსულიდან.

სულის საკვლელის კურთხევა

კურთხევაი სულის საკვლელისაი

- 333 A 48, XVIII, 326r-v; A 72, XVI, 55r-v; A 186, XVII-XVIII, გვ. 2104; A 194, XIII, 16v; A 215, XVI-XVII, 209r-210r; A 294, XVI, 87r-v; A 450, XVII, 62v-63r; A 519, XVII, 99r-100r; A 633, XVI, 10r-v; A 895, XVIII, 66r; A 1505, XVII, 70v; A 1515, XV-XVI, 122r-123r; A 1583, XVI, 87v-88v; H 541, XVI-XVII, 6r; H 1353, XVII-XVIII, 63v; H 1742, 1664წ., 125v; H 3081, XVIII, 55v-56r; S 3942, XVII, 118r-119r; S 3948, XVI-XVII, 73r-v; S 4944, 211v-212-r; Q 106, XVIII, 300r; Q 131, XVII-XVIII, 129v-130v; Q 656, XVII-XVIII, 152v (ბოლონაკლ.).

შენიშვნა: ეს „კურთხევა“ წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“ (Sin. 66, X, 103r) უნდა იყოს გადმოტანილი.

სტიქარონების კრებული

333^b სტიქარონ-წარდგომანი

„...ასულსა ქუენისა თანა...“

Sin. 92, XIII_XIV (თავნაკლ.), Ath. 52, XI; Ath. 65, XI-XII; Ath. 66, XVI-XVII; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: იწყება VII კანონის ბოლო ნაწილით, სრულად არის VIII და IX გალობები. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმინდელი (1065წ)

სქემის კურთხევის სწავლა

სწავლაი სქემის კურთხევისაი

334 „დღეს, ძმანო, მოახლებულ არ ცხორების...“

Sin. 12, X, 163v-168r.

შენიშვნა: წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

სულისაგან ყოველივე ბოროტი და არაწმიდა სულის მათებელი ლოცვა

ლოცვაი წმიდისა ბასილისი მათებელად სულისაგან ყოველისავე ბოროტისა და არაწმიდისა სულისა

335 „უფლისა მიმართ ვილოცოთ. გხადით შენ, ღმერთო, მეუფეო ყოველისა-მყრობელო...“

Sin. 73, XII-XIII, 188v-192v ; Sin. 76, XIII-XIV. ხელნაწ. სრული სია იხ. პარაგრ. „კურთხევანი“ (დიდი).

შენიშვნა: ავტორი ბასილი დიდი (+379წ.); მთარგმნელი : გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.) გამოც. ჭველიძისა, „დიდნი კურთხევანი“, თბილისი, 2002, გვ. 356-360.

სულიწმიდის გარდამოსვლის დღესასწაულის დასაწყისი

დასაწყისი პენტაკოსტარია, რომელ არს ერგასისი

336 „რომელი იწყების წმიდისა და დიდისა პასექის კურიაკის ცისკრადმდე და დაესრულების ვიდრე ყოველთა კურიაკემდე...“

H 2166, XVIII, 77r-116v.

შენიშვნა: თარგმნილი ჩანს რუსულიდან.

სულიწმიდის მოსვლისას აღსასრულებელი წესი

წესი, რომელი აღესრულების სულისწმიდის მოსვლისას

337 „დიდებული და საკვირველი იხილოს ყოველთა წარმართთა დღეს ქალაქსა დავირისასა...“

A 297, XVII, 154v-165r.

შენიშვნა: კვიპრიანე სამთავნელის ბერძნულიდან თარგმნილი „კურთხევანიდან“.

ტაბლის კურთხევა

კურთხევაი ტაბლისად საღმრთოდ

338 „კურთხეულ ხარ შენ, ღმერთო აბრაჰამისო, ისაკისო და იაკობისო...“

Sin. 12, X, 99r-100r.

შენიშვნა: წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

ტაბლის კურთხევა

კურთხევაი ტაბლისა სულისად

339 „მეუფეო ღმერთო, შემოქმედო სულთა და ჳორცთაო...“

A 203, XIV-XV, 76r-83r; A 294, XVI, 88v. დამატებით ხელნაწერები იხ. პარაგრაფში „კურთხევანი“.

შენიშვნა: პოსტათონური რედაქციის „კურთხევანიდა“.

ტიბიკონი

[ტიბიკონი]

340 „...ჭეშმარიტად უფალი არს ადგილსა წმიდასა ამას, ხოლო მე არა უწყოლი...“.

S 99, XIX, 1r-219v. (ბოლონაკლ.)

შენიშვნა: თარგმნილი უნდა იყოს სომხურიდან.

ტიბიკონი საბას ლავრისა

ტიბიკონი საეკლესიოისა წესისაი კეთილგანგებულისა წმიდისა და ღმერთშემოსილისა მამისა ჩუენისა საბას ლავრისაი, რომელი ესე ესრეთვე იქმნების სხუათაცა ყოველთა მონასტერთა შინა პალესტინისათა;

341 „განწესებაი დამისთევისაი. შემდგომად მზისა დასლვისა წარვიდეს კანდიკაფე და თავყანის-სცეს წინამძღუარსა...“.

A 186 XVII-XVIII, 155-330; A 187 XVII-XVIII, 908r-915r; A 647 1511წ., 2r-999r; A 1021 XVII, 1r-133r; 1r-135r; A1351 XVI, 1r-140r; A 1353 1560წ., 2r-250r; A 1360 XVI-XVII, 1r-159r; H 1349 XVIII, 13r-142r; H 1714 XVIII, 1r-154r; Q 56 1736, 1974-1988; Q 76 1738წ., 1r-145r; Q 104 XVIII, 603-630r; ქუთ.11 XVII, 3r-220r (ბოლონაკლ.); Jer. 96 XVII-XIV;

შენიშვნა: მთარგმნელი: არსენ ივალთოელი (XI-XIIIსს.). განწესებულია შიო მღვიმის მონასტრის წესდებად დავით აღმაშენებლის დავალებით. გამოც. ე. კოჭლამაზაშვილისა და ე. გიუნაშვილისა, თბილისი, 2005 წ.

ტიპიკონი

ტიპიკონი

342. „უკეთუ ერთი მხოლოდ სახუმილავი ითქმის კვირიაკესა, ორშაბათს და ხუთშაბათს ითქმის პირველი სახუმილავი...“
Q 507, XIX, 19r.

შენიშვნა: კათოლიკურია. შეიძლება თარგმნილი იყოს სომხურიდან.

ტიპიკონი

ტიპიკონი

- 343 სხვადასხვა დასაწყისის ტექსტით.
A 459, 1758-1760წწ., 1r-267; A 686, XVII, 1r-131v; H 1703, XVII-XVIII, 11r-79v; H 2228, XVIII, 205.

შენიშვნა: ანტონ I რედაქციისა (ნასწორებია რუსულის მიხედვით).

ტიპიკონი (საბას ლავრისა)

ტიპიკონი, რომელ არს ქცევა და წესი ეკლესიათა განგებაი წმიდისა იერუსალიმისა ლავრისა ღირსისა და ღმერთმემოსილისა მამისა ჩუენი საბასიჯ ესრეთ განგება იწნება და სხუათა იერუსალიმის პატროსატთა მონასტერთა მსგავსად და სხუათა ეკლესიათა

344. „წესი მცირისა მწუხრისა პირველ შხის ჟასავლისა, დღესა შაბათსა, მივალს პარეკლესიარხი...“.

A 122, 1749წ., 7r-415r; A 399, 1756წ., 7r-533r; A 1399, 1758წ., 1r-430r; A 1487 1760წ., 5r-334r; A 1496 1766წ., 1r-322r; A 1643 XVIII, 7r-265r; H 1107 XIX, 8r-268r; H 1343, 1783წ., 5r-28r; Q 77, XIX, 4r-58r; Q 650, XVIII, 4r-404;

შენიშვნა: არსენ ივალთოელის თარგმნილი შიომღვიმის ტიპიკონი ანტონ I შეუდარებია და გაუსწორებია რუსულ-ტიპიკონის მიხედვით.

ტრაპეზზე დასალაგებელი სიწმიდენი

უწყება მასალისა წმიდასა ტრაპეზსა ზედა დასასხმელისა

345. „წმინდა სანთელი - ოთხასი ღრამი, დანამასტაკი - ოცი ღრამი, გუნდრუკი - ოცი ღრამი...“

H 891, 1784წ., 1r-69v; ქუთ. 106, 1814წ., 1r-102r.

შენიშვნა: სამღვდელმთავრო კონდაკიდან („ჟამისწირვიდან“).

ტრაპეზის გარეცხვის წესი დიდ ხუთშაბათს

წესი, რომელი იქმნების განრეცხასა ზედა წმიდისა ტრაპეზისასა წმიდასა დიდსა ხუთშაბათსა

346 „შემდგომად თქმისა მესამისა და მეექვსისა, მოვალს წმიდათა უწმიდესი პატრიაქი...“

A 107, XVIII, 65r-68r; A 317, 1777.

შენიშვნა: კრებულიდან „კონდაკი“ („ჟამისწირვა“).

ტრაპეზის დაფუძნების წესი

წესი, რომელი აღესრულების შემერასა ტრაპეზისასა

347 „რაჟამს ენებოსთ ტრაპეზისა დამყარებაი...“

A 107, XVIII, 62r-65r.

შენიშვნა: კრებულიდან „კონდაკი“ („ჟამისწირვა“).

ტრიოდონი (სამსაგალობელი)

ტრიოდონ - ესე არს სამსაგალობელი, რომელი არს ქართულად მარხვანი... საღმრთოთი წმიდითურთ, მქონებელი რომელსა შეჰკავს მას შემდგომილებაი. კვირიაკე, რომელსა შინა იკითხვის კურთხეული და წმიდაი სახარებაი - იგავნი მუხვერისა და ფარისეველისა...

348 „ნუმცა ვილოცავთ ფარისეველისაებრ, ძმანო, რამეთუ რომელმან აღიმაღლოს თავი...“

A 53, XVIII, 1-323; A 282, XIX, 2r-333v; H 1203, 1783წ., 1r-323v; H 1343, 1783წ., 287r-320v; S 1376, 1779წ.; ქუთ. 82, 1757წ., 1r-1133; Q 876, 1782წ., 1r-365v.

შენიშვნა: ნასწორები უნდა იყოს რუსულის მიხედვით ანტონ I-ის მიერ.

უფლის წინადაცვეთის დღესასწაულის განგება

თვესა იანვარსა ა (I) კორცითა წინადაცვეთა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი...

349 „უკუეთუ ეკვლესია დიდისა ვასილისა არს ვპყოფთ ღამისთევასა...“
ქუთ. 169, XIს, 32r-63r.

შენიშვნა: „სადღესასწაულოდან“.

ფერისცვალების განგება

თვეს აგვისტოსა ვ. ფერისცვალება უფლისა ჩვენისა იესუ ქრისტესი
350 „მწუხრი არა ფსალმუნებთ დავიტონს. „უფალო ღაღადყავს“ უქცევთ
რვათა მუჭლთა ზედა...”

A 1050, 1801წ., 68r-75v.

შენიშვნა: „სადღესასწაულოდან“.

ფებთბანის წელის კურთხევა

კურთხევაი წყალსა ზედა ფერტო ბანასა დიდსა ხუთშაბათსა
351 „უფალო ღმერთო, რომელმან მრავლისა შენისა ქველისმოქმედები-
სათვს...”

Sin. 12, X, 98v-99r; Sin. 54, X, 63r-64r; Sin. 66, X, 56r-v.

შენიშვნა: წინათონური რედაქციის „კურთხევიანიდან“.

ფებთბანის განგება

განგებაი ფერტო ბანისა
352 „შემდგომად ჟამისწირვისა თქუას რაი მღღელმან...”
A 72, XVI, 91r-96v; A 294, XVI, 297v; A 306, XV, 38v-39r; A 450, XVII,
118r-127v; A 504, XV-XVI, 53r-55v; H 1719, 1667წ., 120r-123v; H
2383, XVIII, 20r-22v; Q 658, XVII, 61v-63r;

შენიშვნა: აქ წარმოდგენილია ამ სტატიის ხზვალსხვა რედაქციები.
ხელნაწ. იხ. აგრეთვე პარაგრაფებთან: „კურთხევიანი“ (დიდი), „კურ-
თხევიანი“ (ფრაგმ.). გამოც. ე. კოჭლამაზაშვილისა, განგება „ფერვ-
თა ბანისა“, ლიტურგიკული შენიშვნები, 8 (ბროშურა), ტბილისი,
2000.

ქორწინების გვირგვინის კურთხევის განგება

განგებაი გვრგვინთ კურთხევისაი
353 „მოვიდენ სიძე-სძალნი ეკლესიად ღა წარდგენ წინაშე კართა საკურ-
თხელისათა...”

A 72, XVI, 17v-22v (ბოლონაკლ.); A 215, XVI-XVII, 32r-39v; A 294,
XVI, 236v-242r; A 378, XVII, 12v-20r; A 450, XVII, 20v-26r; A 504,
XV-XVI, 35r-38v; A 633, XVII, 36r-40v; A 1505, XVII, 182v-185v; A
1515, XV-XVI, 22v-34v; H 1352, XVII-XVIII, 41r-44r; H 1742, 1664წ.,
8r-24r; H 2383, XVIII, 10v-13r; H 3081, XVIII, 25r-34r; S 3942, XVII,

21v-34r; S 4944, XVII, 22v-32v; Q 312, XVII-XVIII, 2v-12v; ქუთ. 476, XVIII, 1r-41v; ქუთ. 529, XVIII, 1r-51v. Sin. 73, XII-XIII, 31v-36v .

შენიშვნა: ხელნაწერთა სრული სია (რამდენიმე ათეული, გვ. მითითების გარეშე) იხ. პარაგრაფებში: „კურთხევანი“ (დიდი) და „კურთხევანი“ (ფრაგმენტები). გამოც.: ე. ჭელიძისა „დიდი კურთხევანი“, თბილისი, 2002, გვ. 147-152. აქ წარმოდგენილია პოსტათონური რედაქციის „კურთხევანის“ ხელნაწერები.

ქორწინების გვირგვინის კურთხევა

კურთხევაი გვრგვინთაი

- 354 „შემდგომად „წმიდაო ღმერთისა“ წარმოდგენ წინაშე საკურთხეველისა, ფსალმუნსა...“
Sin. 12, X, 124v-129r.

შენიშვნა: წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

ქრისტეს ვნების შესახებ

განზრახვანი ქრისტეს ვნებისათვის

- 355 „გვედრები შენი უტკბილესო უფალო ჩემო იესო ქრისტეო...“
H 596, 1794წ., 1r-79.

შენიშვნა: ავტორი: პატრი ქრისტეფორე (XVIII.), რომელსაც ქართულად დაუწერია ეს თხზულება, კათოლიკური.

ქრისტეს უარყოფისაგან ქრისტიანობაზე მობრუნებულთა მიღების წესი

განწესებაი, თუ ვითარ ჯერ-არს შეწყნარებაი თითოეულისა პასაკსა შინა უვარისყოფისა ბრალსა შტავრლომილთაი და კუალად ქრისტეანობად მოქცეულთაი

- 356 „უკუეთუ ვრმაი შეპვრობილ იქმნეს და უვარყოს ანუ შიშისაგან, ანუ უმეცრებისა და უსწავლელობისაგან...“
A 48, XVIII, 373v-377v; A 72, XVI, 217v-221r; A 186, XVII-XVIII, გვ. 2202-2203; A 294, XVI, 151v-157r; A 306, 36r-37v; A 450, XVI, 330r-335v; A 633, XVII, 29r-33r ; A 895, XVIII, 114r-118r; A 1505, XVII, 121r-124v; H 1342, XVII-XVIII; 150r-152v; H 1719, 1667წ., 254r-258v; Q 06, XVIII, 167-181v; Q 658, XVII, 106v-108v; Sin. 73, XI-XII, 234r-237r.

შენიშვნა: ავტორი: მეთოდი კონსტანტინეპოლელი (+846წ.). მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. 1) ე. ჭელიძისა,

დიდნი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 419-421, 2) პოსტათონური „კურთხევანიდან“ მცირე კურთხევანი, თბილისი, 1998, გვ. 292-299 (ნუსხა-ხუცური შრიფტით).

ქრისტეს შობის დღის განგება

კორციელი შობა უფლისა ღმრთისაგან და მცხოვრისა ჩუენისა იესო ქრისტესი

357 „უამსა ზ დღისასა ვპრეკთ დიდსა ზარსა და ყოველთავე ზართა ზედა და შევერებებით ეკლესიასა შინა და იწყების მწუხრი ჩვეულებისამებრ...“

ქუთ. 169, XIX, 14v-32r.

შენიშვნა: ტიპიკონის გვიანდელი ნუსხიდან.

ღამისთვის განგება

ღამისთვისანი

358 „კვირიაკესა თუ ღამესა ვინ ათეველეს, ნეტარ არიანთა შემდგომად ესე უნდან...“

A 290, XIII, 257v-258r.

შენიშვნა: ერთვის პარაკლიტონის ხელნაწერს.

ღელვით-გვეშულის არაწმინდა სულთა მიმართ ბასილი დიდის ფიცება

მისივე წმიდისა ბასილისი, ფუცებაი ღელვაგვეშულსა ზედა სულთა მიმართ არაწმიდათა

359 „უფლისა მიმართ ვილოცოთ... ღმერთო ღმერთთაო და უფალო უფლებათაო, რომელი...“

Sin. 73, XII-XIII, 192v-198r; Sin. 76, XIII-XIV. ხელნაწერების სრული ჩამონათვალი იხ. პარაგრაფში: „კურთხევანი“ (დიდი).

შენიშვნა: ავტორი: ბასილი დიდი (+379წ.); მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ე. ჭელიძისა, დიდნი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 361-365.

ღვთისმშობლისადმი სავედრებელი

სავედრებელი ყოვლადწმიდისა ღმრთისმშობელისა

360 „ყოვლად დიდებულო კურთხეულო, უხრწნელო და ყოველთა ნათესავთაგან სანატრელო ღმრთისმშობელო ...“.

A-1352, XVIII, 97r-102r.

შენიშვნა: ავტორი: იოანე დამასკელი (749წ.).

ღვინის კურთხევა

361 კურთხევაი ღვინისა, რაჟამს ვეულებოდის ახლად აღკდა ჭურისა
Q 131, XVII-XVIII, 151v-152r (ბოლონაკლ.)

შენიშვნა: პოსტათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

**ღვინის, თაფლის, ზეთის (და სხვ.) ჭურჭელში ჩაგარდნილი უწმინდუ-
რებისაგან განწმენდის წესი**

წესი, უკუეთუ არაწმიდაი რადმე შთავარდეს ჭურჭელს ღვინისა,
თაფლისა და ზეთისა რადსამე შინა

362 „ჯერ არს რადითა არაწმიდაი იგი აღმოიღონ და გარდააგღონ და
სხუასა ახალსა ჭურჭელსა შინა შთაასხან...“

A 297, XVII, 173v-174v.

შენიშვნა: კრებულიდან „კურთხევანი“ (კვიპრიანე სამთავნელისა)

**ყანისა, ვენახისა და ბოსტნის მავნებელთა მიმართ აღსასრულებელი
წესი**

წესი, რომელი აღსრულების ყანისა, ვენახისა, ბოსტნისა, უკუეთუ
ავნებდეს მფრინველნი, ოთხფერხნი, ანუ ქვემძრომელნი ანუ სხვადა
რადმე მავნე

363 „ესრეთ იქმნების, რამეთუ ოდეს ჟამი სწიროს მღდეღმან და აღან-
თოს კანდელი...“

A 297, XVII, 167v-171.

შენიშვნა: კურთხევა „აპოკრიფულია“.

ყველისა და კვერცხის კურთხევა

კურთხევაი ყველისა და კვერცხისაი

364 „მეუფეო უფალო ღმერთო ჩუენო, რომელი ყოველთა დამბადებელ
ხარ, აკურთხე ესე...“

A 297, XVII, 172r-v; A 407, XVIII, 209r; A 448, XVII, 156v.

შენიშვნა: მთარგმნელი კვიპრიანე სამთავნელი (XVII-XVIII სს.).

ყოველდღიური ქრისტიანული ცხოვრების წესი

ღლიური რიგი საქრისტიანო ცხოვრებისა

365 „ა. წილი განშორებისათვის ცოდვისა. - საყვარელო ქრისტიანო,
იცოდე, ვითარმედ დასაბამი ქრისტიანი ცხოვრებისა არის განშორე-
ბა ცოდვისა...“

S 4984, XVII, 210 ფ.

შენიშვნა: კათოლიკურია. თარგმნილი შეიძლება იყოს რუსულიდან.

ყოველთა წმიდათა დღესასწაული

სვინქსარი კვირიაკესა ყოველთა წმიდათასა

366 „ამასვე დღესა, კვირიაკესა შემდგომად ერგასისა ვღღესასწაულობთ დღესასწაულსა ჟოველთა წმიდათასა...“

A 324, 1866, 9r-13r.

შენიშვნა: საკითხავების კრებულიდან.

ყრმათა ნათლობის წესი

განგებად აღბეჭდვისა ყრმისასა

367 „ოღეს მიიღებდეს ნათლისღებასა მღღლისაგან...“

H 1442, XIII-XIV, 1v-82v; H 3081, XVIII; S 5092, XVII, 1r-20v. ხელნაწერების დამატებითი სია იხ. პარაგრაფებთან „კურთხევანი“.

შენიშვნა: პოსტათონური კურთხევებიდან.

ყრმის სახელის კურთხევა დაბადებიდან მერვე დღეს

ლოცვა აღბეჭდულისა ყრმისა, ოღეს მიიღებდეს სახელსა დღესა მერვესა შობისა მისისასა

368 „დააკონმან: უფლისა მიმართ ვილოცოთ. უფალო ღმერთო ჩუენო, გევედრებით და შენ გხადით, გამოაჩინე ნათელი შენი...“

H 537, XV-XVI, 1r-79v; H 1742, 1664წ., 1r-4v; Q 131, XVII-XVIII, 1r-232r. 239v-243v.

შენიშვნა: გიორგი მთაწმიდელის (+1065წ.) მიერ ნათარგმნი კურთხევანიდან.

ყრმისათვის სახელის მიცემის ლოცვა

ლოცვა აღბეჭდვისა ყრმისასა, ოღეს მიიღებდეს სახელსა, დღესა მერვესა შობისა.

369 „მიევიანიან ყრმაი დღესა მერვესა კარსა ეკლესიისასა...“

A 72, XVI, 3r-314r; A 519, XVII, 113; A 871, XVII-XVIII, 4r-32r; S 3948, XVII-XVIII, 1r-94r; Sin 73, XII-XIII, 1r-226v. ხელნაწერთა სრული სია იხ. პარაგრაფებთან: „კურთხევანი“ (ღიღი) და „კურთხევანი“ (ფრაგმ.).

შენიშვნა: პოსტათონური კურთხევებიდან.

ყურძნის კურთხევა ეკლესიაში

კურთხევაი ყურძნისა, რაჟამს ეკლესიასა შინა ვგულებოდეს ჭამად
370 „უფლისა მიმართ აკურთხე უფალო ახალი ესე ნაყოფი ვენაჭი-
სა...”

A 294, XVI, 101r; A 297, XVII, 166r-v.

შენიშვნა: მხოლოდ „კურთხევანის” რამდენიმე ხელნაწერშია.

შებიღწულის ჭურჭელში ჩაფარდნისას შესასრულებელი განგება

განგებაი, რომელი ჯერ-არს აღსრულებად, უკეთუ შეგინებული
რადიე და არაწმიდაი შთავარდეს ახლად ჭურჭელსა შინა ზეთისასა
გინა ღვინისასა

371 „ჯერ-არს შთავრდომილისა მის არაწმიდისა აღმოღებაი მესეუ-
ლად...”

A 72, XVI, 115v-116r; A 215, XVI-XVII, 198r-200v; A 450, XVII; A
504, XV-XVI, 51r-52r; A 519, XVII, 92r-93v; A 633, XVII, 182v-183v;
H 1449, XVI-XVII, 179v-182r; Q 21, XV-XVI, 34v-36r; Sin. 73, XII-
XIII, 167v-169r. ხელნაწერთა სრული სია იხ. პარაგრაფში „კურთხ-
ევანი” (ღიდი) და „კურთხევანი” (ფრაგმ.)

შენიშვნა: გამოც. ე. ჭელიძისა, ღიანი კურთხევანი, თბილისი, 2002,
გვ. 326-328.

შებიღწული წყლის კურთხევა

კურთხევაი წყლისა შეგინებულისად, გინა ჭურჭლისად
შეგინებულისად, გინა თუ არაწმიდაი შთაიჭრეს

372 „წყალნი წყალთაგან ცხოველთა მოცემულ არიან ჩუენდა...”

Sin. 54, X, 64v-66r.

შენიშვნა: წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან”.

შენდობის წიგნი

შენდობის წიგნი პაპისა რომაელისა, მიტევებისათვის ცოდვილთა
მონანულთა

373 „კირიელეისონთა! ჯვართა და ხატთა ოქრო იყოს თუ ვეცხლი, თუ
რომელიც ნივთააგანისა...”

A 303, 1713წ., 47-48r.

შენიშვნა: თარგმნილი უნდა იყოს ლათინურიდან. ერთვის სს. ორბე-
ლიანის «სამოთხის კარს» (საბას ავტოგრაფი).

შვიდეულთა დღეთა ჩამოლოცვა

ჩამოლოცვა შვიდეულთა დღეთანი, წესისაებრ აღმოსავლეთისა ეკლესიისა შაბათსა მწუხრად.

374. „ქრისტემან ჭემშარიტმან ღმერთმან ჩუენმან მეოხებითა ყოველად უხრწნელისა დედისა მისისათა.
A 448, XVII, 42v-43v; A 1193, XVII-XVIII; 95r-97v ; გორი 15, XVIII, 104r-106r.

შენიშვნა: კრებულიდან „კონდაკი“ („ჟამისწირვა“).

ცისკრის განგება

განგება ცისკრისა. ლოცვა კვირიაკესა ცისკრად სასმენელთა ყოველთა იტყვს უპირატესი, გინა მღვდელი

- 375 „ყოვლისა შემძლებელი და ცხოველსყოფელი, სამებაო წმიდაო, ნათელი დასაბამო...“
A 317, 1777-1781წწ., 15r-23v.

შენიშვნა: თარგმნილია რუსულიდან.

ცისკრის ლოცვის განგება

განგება ცისკრისა ლოცვისაი

- 376 „უფალო შეისმინესა » რაი იტყოდინ, მღვდელმან წართქუას პირველი ესე ლოცვაი : გმადლობთ შენ, უფალო ღმერთო ჩუენო, რომელმან აღმადგინენ ჩუენ სარეცელთაგან ჩუენთა...“
A 72, XVI, 1031წ., A 124, XI ; A 194, XIII. A 198, 1696წ.; A 203, XIV-XV ; A 294, XVI-XVII, A 306, XVI ; A 450, XVII ; A 504, XV ; A 1435, XIX, 21r-28v (თავბ.ნაკლ.) ; A 1505, XVII ; A 1515, XV-XVI ; A 1583, XVI ; H 537, XV-XVI ; H 1442, XIII-XIV ; H 1865, XIV-XV ; H 2389, XVIII ; S 143, XI ; Q 21, XV ; Q 106, XVIII ; Q 188, XVI-XVII ; Sin. 73, XII-XIII, 255v-257v ; 97r-102r ; Sin. 76, XIII-XIV.

შენიშვნა: მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ე. ჭველიძისა, დიდნი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 236-249. პოსტათონური „კურთხეხებიდან“.

ცოდვათა აღსარების წესი

წესი, რომელი აღესრულების აღმსარებელსა ზედა თვისთა ცოდვათასა

- 377 „პირველად შეიყვანოს მღვდელმან ეკლესიად და დაკრძალნეს კარნი...“

A 72, XVI, 234v-236r; A 294, XVI, 19v-20v; A 450, XVII, 195r-196r; A 633, XVII, 203r-v; A 1505, XVII, 15v-16r; Q 658, XVII, 58v; Sin. 73, XII-XIII, 163v-164v; სხვა ხელნაწერები (რამდენიმე ათეული) იხ. პარაგრ. „კურთხევანი“ (დიდი).

შენიშვნა: მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ე. ჭველიძისა, დიდი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 320-321. პოსტა-ტონური „კურთხევანიდან“.

ცოდვით აღიარება კურაკს

განზრახუად თვსთა ცოდვითა კურიაკესა

378 „ღმერთო ჩემო, უფალო ჩემო...“

S 2684, 1766წ., 233-264.

შენიშვნა- შეიძლება თარგმნილი იყოს სომხურიდან.

ძეგლისწერა სარწმუნოებისა

ძეგლისწერად სარწმუნოებისაი, რომელი აღწერეს წმიდათა მათა – კონსტანტინეპოლეს შეკრებულთა წმიდათა ხატთა თაყუანისცემისათვის, რომელი – ესე წარიკითხნეს სოფიაწმიდას პირველსა კურიაკესა წმიდათა მარხვათასა

379 „წინაწარმეტყუელთა ქადებისაგან დამტკიცებულნი წმიდისა სახარებისა ბრძანებათა დამორჩილებულნი ვდღესასწაულობთ დღესა ამას...“

A 72, XIII, 305v-314v ; A 186, XVII-XVIII (ორჯერაა : გვ. 2029-2032 ; 2247-2252) ; A 294, XVI ; A 306, XVI, 21r-24r ; A 450, XVII, 412v-422r ; A 624. 1707წ., 136v-142r ; A 633, XVII, 168v-178r ; A 895, XVIII, 208r-214v ; A 1505, XVII, 95r-103r (თავნაკლ.) ; H 1352, XVII-XVIII, 198v-204v ; H 1719, 1667წ., 269r-278r ; H 1742, 1664წ., 250v-253r ; Q 106, XVIII, 239r-247v ; Q 658, XVII, 112v-115v.

შენიშვნა : მთარგმნელი ეფთვიმე მთაწმიდელი (+1028წ.). სტატია „მცირე სჯულისკანონიდან“ შევიდა „კურთხევანის“ ხელნაწერებში. მეორე თარგმანი არსენ ივალთოელისა (H 1349, 110v-116v) „კურთხევანის“ მხოლოდ ერთ ხელნაწერშია შესული (H 2383, XVIII, 107v-114v). გამოც. ე.გიუნაშვილისა, მცირე სჯულისკანონი, თბილისი, 1972, გვ. 124-133.

ძველი აღთქმის საწინასწარმეტყველო წიგნებიდან საკითხავები

საკითხავები საწინასწარმეტყველოს წიგნებიდან

380 ტექსტის სხვადასხვა დასაწეისით.

A 192, 1085წ., 1r-122v; A 574, XIV, 1r-127v; A 672, XIII-XIV, 1r-194v;
A 1695, XVI, 1v-185; H 1350, 1085წ., 1r-7v; S 3474, XI-XII, 1r-74v;
Sin 37, X, 1r...

შენიშვნა: ცალკეული საკითხავები საწინასწარმეტყველოდან გატანილია ლაკურგის (კალის) ხელნაწერის მიხედვით (საჯ. ბიბლ. კატ. N40, X ს. ინახება ხელნაწერთა ინსტიტუტში).

ძველი აღთქმის ფსალმუნებიდან საკითხავები

საკითხავები ფსალმუნთა წიგნებიდან

381 ტექსტის სხვადასხვა დასაწეისით

A 303, 1713წ., 32r-35r; H 1880, XIII, 68v; S 1601, XVII-XVIII, 523-732; S 2361, XVIII, 147-155; S 2745, 1815წ., 1r-25r; S 4993, 1712წ., 387r-411v; Q 62, 1807წ., 1r-67v; Q 142, 1826წ., 109r-137v; Q 334, 1792წ., 1r-114v; ქუთ. 16, XVII, 1r-33r; ქუთ. 495, XIX, 2r-37v; Sin 76, XIII, 1r-17r.

შენიშვნა: აქ შედის ღვთისმსახურებაზე გამოყენებული ე.წ. „ორფ-სალმუნები“, „სამფსალმუნები“ და „ოთხფსალმუნები“.

ძველი აღთქმის წიგნებიდან საკითხავები

საკითხავები ძველი აღთქმის წიგნებიდან

382 ტექსტის სხვადასხვა დასაწეისით.

A 304, XII-XIII, 112r-139r; A 1483, XIX, 36r-43r; H 522, XIII-XIV, 1r-109v; H 619, XV, 1r-78v; ც. არქ. 322, XIII-XIV, 409; Jer 66, XIII-XIV, 1-240; Jer 99, XIII-XIV, 1-233; Jer 118, XIV-XV, 1-200; Jer 130, XI-XIII, 92r-295v; Sin 37, X.

შენიშვნა: აქ წარმოდგენილია საკითხავები სხვადასხვა დღესასწაულზე. კონკრეტული საკითხავების ნიმუშები გატანილია ცალკე ლაკურგის (კალის) ლექციონარის მიხედვით (საჯ. ბიბლ. კატ. N40, X. ინახება ხელნაწერთა ინსტიტუტში).

ძილის დროს „დაცემულთათვის“

უკუეთუ ვისმე დაცემაი შეემთხვოს ძილსა შინა

383 A 72, XVI, 269v-276r; A 186, XVII-XVIII, გვ. 2229-2232; A 450, XVII, 393v-399v; A 895, XVIII, 155v-159v; H 1352, XVII-XVIII, 180r-

184v; H 1719, 1667წ., 217v-222v; H 1742, 1664წ., 202-203; Q 658, XVII, 97v-99v.

შენიშვნა: პოსტათონური რელაქციის „კურთხევანებში“.

ძმობილობის განგება

განგებად ძმობილობისა

384 „მღვდელმან მოიღოს წმიდად სახარებად, დაღვას იგი კანკელსა ზედა საკურთხეველისასა...“

A 72, XVI, 251v-252v; A 194, XIII; A 198, 1696წ., A 203, XIV-XV; AA 294, XVI, 148r-149r; A 306, XVI; A 450, XVII; A 504, XV; A 1435, XIX; A 1505, XVII; A 1515, XV-XVI; A 1583, XVI; H 537, XV-XVI; H 1442, XIII-XIV; H 1865, XIV-XV; H 2383, XVIII; Q 21, XV; Q 106, XVIII; Q 188, XVI-XVII; Sin. 73, XII-XIII, 171v-173v.

შენიშვნა: მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი; გამოც. ე. ჭელიძისა, დიღნი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 331-333. რუსული თარგმანი კ. კეკელიძისა, Литургические памятники, с. 143-144.

ძნელად შშობიარე დედაკაცისათვის

უკუეთუ დედაკაცი ძნელად შობისა სალმობითა შეპყრობითა შეპყრობილ იყოს

385 „ჭურჭლითა წმიდითა წყალი წმიდად აღმოავსოს...“

Sin. 12, X, 149v-151r.

შენიშვნა: წინათონური რელაქციის „კურთხევანიდან“.

წესი, უპირატესი მღვდლის კურთხევისა

წესი, რომელი იქმნების კურთხევად უპირატესის მღვდლისა

386 „რომელსა ჯერ უჩნდეს აღწვენად...“

A 317, 1777წ., 156r-v; A 398, XVIII, 49v-50r; H 1109, XVIII, 41r-v.

შენიშვნა: თარგმნილი ჩანს რუსულიდან.

წვალებათაგან მართლმადიდებლობად მოქცეულთა წესი და განგება

წესი და განგებად წვალებისაგან რომელნი მართლმადიდებლობად მოიქცენ

387 „რომელნიცა მოიქცენ წვალებისაგან და შევიდენ კათოლიკე ეკლესიად...“

A 72, XVI, 241v-243r; A 294, XVI, 131r-133r; A 378, XVII, 80r-81v; A 450, XVII, 357r-359v; A 1505, XVII, 104v-106v; H 1742, 1664წ., 166r-

169r; Sin. 73, XII-XIII, 153r-156v.

შენიშვნა: დანარჩენი ხელნაწერები იხ. პარაგრაფში „კურთხევანი“ (დიდი) და „კურთხევანი“ (ფრაგმენტები). გამოც. ე. ჭელიძისა, დიდნი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 309-312. პოსტათონური „კურთხევანებიდან“.

წიგნის კითხვის დაწვების წინ ლოცვა იოანე ოქროპირისა

ლოცვაჲ წმიდისა იოანე ოქროპირისაჲ, რაჟამს ეგულებოდის წიგნისკითხვაჲ

388 „უფალო, იესუ ქრისტე, განახუენ თუალნი და ყური გულისა ჩემისანი სმენად სიტყუათა შენთა და ყოფად ნებისა შენისა..“

Sin. 73, XII-XIII, 219r; Sin. 76, XIII-XIV. ხელნაწ. სრული სია იხ. პარაგრ. „კურთხევანი“ (დიდი)

შენიშვნა: ავტორი: იოანე ოქროპირი (+407წ.); მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.) გამოც. ე. ჭელიძისა, დიდნი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 400.

წიგნის მკითხველისა და მგალობელის დადგინების წესი

წესი დადგინებისათვის მკითხველისა, ანუთუ მგალობელისა ესრეთ იქმნების:

389 „რომელსა ჯერ უნნდეს ლამპრის მტვირთველად ყოფა...“

A 398, XVIII, 43v-45r; S 132, 1837წ., 1-71.

შენიშვნა: სხვა ხელნაწერებთან შედარებით განსხვავებული დასაწყისი. კრებულ კონდაკიდან („ჟამისწირვა“).

წიგნის მკითხველისა და მგალობელის კურთხევის წესი

წესი, რომელი იქმნების კურთხევასა ზედა წიგნის მკითხველსა და მგალობელსა ზედა

390 „მოიყვანონ წინაშე მღვლემთავრისა ესრეთ: უკეთუ იყოს ერისკაცი თვისისა სამოსლითა თავმოჭლით...“

A 77, XVIII, 77r-78v.

შენიშვნა: ჟამისწირვის ანუ კონდაკის ხელნაწერი.

წიგნის მკითხველისა და მგალობელის დადგინების წესი

წესი დადგინებასა ზედა წიგნისმკითხველისა და მგალობელისა

391 „ველთდასხმული იგი მოიყუანების ორთა იპოლიაკონთა მიერ საშუალ ეკლესიისა...“

A 294, XVI, 12r; A 317, 1777წ., 153r-154r; H 790, XVIII, 63r-115r; S 29, 1788წ., 335-336; ქუთ. 434, XVIII, 1r-84r.

შენიშვნა: განსხვავებული დასაწყისი ტექსტით.

წიგნის მკითხველისა და ფსალტის (მედაფითნე) კურთხევის წესი

კურთხევაი წიგნის მკითხველისა და ფსალტისა

- 392 „რაჟამს ებისკოპოსი ჟამისწირვად დადგეს შემოსილი მოიყვანონ მღვდელთა წიგნის მკითხველად კურთხევაი იგი და სიმრავლე თმათა თავისა მისისათა აღკუეცონ...“
S 143, XI, 164r-166r.

შენიშვნა: მთარგმნელი: ეფთვიმე მთაწმიდელი (+1028წ.). „მცირე სჯულისკანონის“ დამატება, ძირითადი (XI ს.) ხელით.

წინადაგებისა და კუეთის წესი

წესი წინადაგებისა და კუეთისა

- 393 „ოდეს აღასრულონ წესი წინადაგებისა...“
A 1555, XVIII, 69r-96r.

შენიშვნა: ჟამისწირვის ანუ კონდაკის ხელნაწერი.

წინამძღვრის ხელდასხმის წესი

ლოცვაი ჳელდასხმისა წინამძღურისასა

- 394 A 72, XVI, 173v-174v; A 186, XVII-XVIII, გვ. 2179; A 294, XVI, 16r-17r; A 450, XVII, 191v-192v; A 895, XVIII, 57v-58r; A 1505, XVII, 12v-13v; H 1352, XVII-XVIII, 131v-132r; H 1719, 1667წ., 103r-v; H 1742, 1664წ., 118r-v; H 2383, XVIII, 125r-v; Q 106, XVIII, 151r-v; Q 658, XVII, 55r-v.

შენიშვნა: იგივე ტექსტია, რაც „მოძღუარის“ ლოცვაში, ოღონდ არა აქვს მისი ვრცელი შესავალი, კურთხევის რიტუალი.

წინამძღვრის დადგინების წესი [და ლოცვა]

წესი, რომელი იქმნების დადგინებასა ზედა წინამძღურისასა, რომელსა ჳერ უწნდეს აღწევნად წინამძღვრად

- 395 „მოიყვანონ, რომელსა ეგულებოდის ჳელდასხმაი...“
A 317, 1777წ., 159v-160v; S 132, 1837წ., 1-71.

შენიშვნა: შეიძლება თარგმნილი იყოს რუსულიდან.

წინდობის განგება

396 ოღეს წინდობად მოვიდოდიან...

Sin. 12, X, 123v-124r; Sin. 66, X, 18r-19r.

შენიშვნა: წინათონური რელაქციის „კურთხევაგებიდან“.

წინდობის განგება

განგებაჲ წინდობისაჲ

397 A 72, XVI, 16r-17v; A 186, XVII-XVIII, გვ. 2082; A 215, 29v-32r; A 294, XVI, 235r-236v; A 306, XVI, 30r; A 450, XVII, 19r-20v; A 633, XVII, 35v-36r; A 504, XV-XVI, 34v-35r; A 519, XVII, 24v-26r; A 1505, XVIII-XVIII, 181v-182v; A 1515, XV-XVI, 19v-22v; H 541, XVI-XVII, 62r-v; H 1352, XVII-XVIII, 40v-41r; H 1742, 1664წ., 14r-v (ბოლონაკლ.); H 2383, XVIII, 9v-10v; H 3081, XVIII, 23v-25r; S 3942, XVII, 21v-23v; S 3948, XVII-XVIII, 97r-v (ფრაგმ.); S 4944, 20v-22v; Q 106, XVIII, 38r-43r; Q 312, XVII-XVIII, 3r-v; Q 658, XVII-XVIII, 23v-24v; Q 658, XVII, 7v-8r; Sin. 73, XII, 28v-31v.

შენიშვნა: პოსტათონური რელაქციის „კურთხევაგებიდან“.

წირვის მოსასწავებლები

მოსასწავებელი წმიდისა წირვისანი

398 „რაჟამს მწირველი ტრაპეზისა წინაშე მივაღს იესო ქრისტეს მისლვას მოსასწავებს და სთქუ ესე: უფალო ჩემო იესო ქრისტეო...“

გორი 87, XIX-XX, 2r-118v; გორი 88, XIX-XX, 3r-236r.

შენიშვნა : კათოლიკურია.

წირვის წესი

წესი წმიდისა წირვისა გინა თარგმანი ლათინურისა წირვისა

399 „სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა ამენ.

შევიდეთ წინაშე საკურთხეველისა ღუთისასა...“

A 529, XIX, 157; Q 521, XIX, 1r-48r.

შენიშვნა: კათოლიკურია. თარგმნილი უნდა იყოს რუსულიდან.

წირვის წესი სომხური ეკლესიისა

წესი ანუ რიგი საღმრთოისა ლიტურჯიისა სომეხთა ეკლესიისა

400 „კანონი, რომელსაცა შეიმოსების მღუღელი ეკლესიისა შესამოსლითა...“

H 2103, 1816-1817წწ., 54r-86r.

შენიშვნა: თარგმნილია სომხურიდან რუსულად, ხოლო რუსულიდან ქართულად იოვანე ბაზღადის (ციხლარელის-XIXს.) მიერ.

წირვის წინა ლოცვა

წურთნა ფერად ფერადნი კეთილმოქმედებანი, უწინარეს წირვისა
401 „ვინ ვარ მე და ანუ ვინ მომძაღლებდეს მე სახიერო მაცხოვარო...“
H 501, XVIII-XIX, 84r-107r.

შენიშვნა: კათოლიკური. ავტორი : იოანე ბონა კარდინალი.

წირვისა და ლოცვის წესი და მსახურება

წესი და მსახურება წირვისა და ლოცვისა
402 „რამეთუ ოდეს შეიმოსების დიაკონი მხოლოდ შაბათსა მწუხრად...“
ქუთ. 254, XVIII, 1r-105v; ქუთ. 488, XVII-XVIII, 1v-40v; ქუთ. 523,
XVIII, 1v-40v.

შენიშვნა: კრებულიდან „კონდაკი“.

წმინდა ნაწილებთან შეგებების განგება

განგებაჲ შემთხუვევისა წმიდათა ნაწილთა
403 „შემდგომად ცისკრის გამოლოცვისა დაუსუენენ ნაწილნი და ესე
ქუემო წერილნი კუერექსნი და ლოცვაი თქუან...“
A 294, XVI, 162v-165r; Sin. 73, XII-XIII, 229v-233r; Sin. 76, XIII-XIV.
ხელნაწ. სრული სია იხ. პარაგრაფი „კურთხევაი“ (დიდი)

შენიშვნა: მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.) გამოც. ე.
ჭელიძისა, დიდნი კურთხევაი, თბილისი, 2002, გვ. 413-417.

წმინდა ხსენების წესი დამტკიცებული რომის პაპის ბენედიქტე XIV-ის მიერ

წესი წმიდა სახსენებელისა მეთოთხმეტეს ბენედიქტეს პაპისაგან
დამტკიცებული
404 „რომელ ბოლოს კურთხევის და შენდობის ჟამსა სიკუდილისა მი-
წვენულთ მორწმუნეთა მისაცემად სიმარჯველესამებრ დროისა მოი-
ხმარების მათგან, რომელთა სამოციქულო საყდრისაგან პრომისა
ალუსთ მიღებული შეძლება...“
ახალციხე 143, XIX, 96r-99v;

შენიშვნა: კათოლიკური რიგისა. თარგმნილი უნდა იყოს ლათინური-
დან (ან სომხურიდან).

წყაროში ან ტაში ჩაყარდნილი უწმინდურებისაგან განწმედის წესი

განგებაი წყაროსა ზედა

- 405 „უკუეთუ არა წმიდათაგან რაიმე შთაყარდეს წყაროსა ანუ ჭურღმულსა ჯერ არს არაწმიდისა ამის აღმოღებაი და განგებაი და აღმოსხმაი მისი წყლისა...“

A 48, XVII, 331v-332v ; A 215, XVII, 195v-198r ; A 294, XVI, 306r-307r ; A 306, XVI, 4v ; H 541, XVI-XVII, 11r-12v ; H 1399, XV-XVI ; Q 658, XVI, 71v-72r ; Sin. 73, XII-XIII, 169r-170v. ხელნაწერები დამატებით იხ. პარაგრაფში „კურთხევანი“.

შენიშვნა : მთარგმნელი : გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ე. ჭველიძისა, დიდნი კურთხევანი, თბილისი, 2002, გვ. 328-329. პოსტათონური „კურთხევანებიდან“.

წყლისა და ზეთის კურთხევა

კურთხევაი წყალსა ზედა და ზეთსა

- 406 „ღმერთო, რომელმან მოგუხედე ჩუენ წყალობით შენითა და მოგუმაღლე...“

Sin. 12, X. 149r-v.

შენიშვნა : წინათონური რედაქციის „კურთხევანიდან“.

წყლის კურთხევის განგება დღესასწაულებზე

განგებაი წყლისკურთხევისაი ყოველთა დღესასწაულთა და თ სთავთა, რომელ არს აიაზმაი

- 407 A 72, XVI, 198v-205r ; A 186, XVII-XVIII, გვ. 2192-2195 ; A 198, 1696w., 58r-71v ; A 294, XVI, 109v-118v ; A 306, XVI, 19r-21r ; A 450, XVII, 312r-322r ; A 519, XVII, 36r-50v ; A 624, 1707წ., 98r-99v (ფრაგმ.); A 639, XVII, 109r-116v ; A 895, XVIII, 243r-245v (თავნაკლ.); A 1505, XVII, 88v-94v ; A 1515, XV-XVI, 143r-153v (თავბოლონაკლ.); H 541, XVI-XVII (ფრაგმ.); H 1352, XVII-XVIII, 217r-220v ; H 1353, XVII, 18r-27v ; H 1399, XV-XVI, 26r-31v ; H 1400, XVI-XVII, 7r-16v ; H 1452, 570r-573v ; S 3942, XVII, 107v-117v ; S 3948, XVII-XVIII, 84r-94r ; Q 21, XV-XVI, 116r-124v (ბოლონაკლ.); Q 106, XVIII, 122r-128r ; Q 131, XVII-XVIII, 178r-194 ; Q 312, XVII-XVIII, 83v-95v ; Q 658, XVII, 1r-2v.

შენიშვნა : პოსტათონური რედაქციის „კურთხევანებიდან. მოტანილი ხელნაწერები მცირე რედაქციულ სხვაობებს გვიჩვენებენ.

ხატის კურთხევის წესი და განგება

წესი და განგებად ხატისა კურთხევისაჲ

- 408 „კსოქუას მღუდელთმთავარმან კურთხეულა ხარი: იწონ: წმიდაო ღმერთო, მამაო ჩუენო...“

A 77, XVIII, 90r-v; A 317, 1777წ., 168v-169r; S 1161, 1782წ., 5v-6r.

შენიშვნა: შეიძლება თარგმნილი იყოს იოანე პაპუწისმკვილის მიერ ბერძნულიდან.

ხელდასხმის საიდუმლო

საღმრთოისა საიდუმლოსათეს, რომელ არს კელდასხმაჲ სამღდელოო

- 409 „კელდასხმაჲ სამღდელოთა ერთი საიდუმლო არს მოცემული ეკლესიასა შინა ჩუენსა...“

S 2406, XVIII, 49r-51r.

შენიშვნა: შეიძლება თარგმნილი იყოს რუსულიდან.

ხუცესის ხელდასხმის წესი [და ლოცვა]

წესი კელდასხმისა ზედა ხუცესისასა

- 410 „დადგეს ეპისკოპოსი ჟამისწირვად წესისაებრ და ოდეს სიწმიდე შემოიყვანონ...“

A 294, XVI, 13r-14v; S 29, 1788წ., 341-343; S 143, XI, 170r-173r.

შენიშვნა: S 143, XI. მცირე სჯულისკანონია, რომელშიც დამატების სახით არის ეს სტატია.

ჯვარის ამალღების წესი და განგება

წესი და განგებაჲ, რომელი აღესრულების ამალღებასა ჯვარისასა

- 411 A 450, XVII, 524r-526v ; A 633, XVII, 178r-179r ; A 885, XVIII, 98r-99r ; Q 106, XVIII, 247v-248v.

შენიშვნა : მთარგმნელი : არსენ იყალთოელი (XI-XII). ეს წეს-განგება მცირე ცვლილებებით გადმოტანილი არის საბაწმიდური ტიპიკონიდან (იხ. შიომღვიმის ნუსხა H 1349, 28r-29v. იხ. ე.კოჭლამაზაშვილის დასახელებული შრომა).

ჯვარის თავგანისცემის დროს

ჯვარის თავგანისცემის ლოცვა

- 412 „ერო ჩემო - ერო ჩემო, რად გიქმენ შენ, ანუ რად შეგაწუხე შენ, მარქუ მე...“

S 4985, XIX, 17r-18v.

შენიშვნა: კათოლიკურია.

ჯვარის კურთხევა

კურთხევაი ჯვარისაი

413 „კურთხეულ ხარ შენ, უფალო ყოველთა დაბადებულთაო, ჰხილულთა და უხილავთაო. აკურთხენ, უფალო, წყალობითა შენითა ჯუარო ესე...“

A 294, XVI, 303r-v; A 450, XVII, 156v; A 633, XVIII, 150v-151r; A 1505, XVII, 226v-227v; S 3081, XVIII, 58r-v.

შენიშვნა: პოსტათონური რედაქციის „კურთხევანის“ კრებულებიდან.

ჯმნა (განცალკეება) და გაყოლა მღვდელმთავრისაგან

ჯმნაი და შედგომაი, რომელი იქმნების მღვდელთმოდურისა მიერ დიდსა პარასკევს

414 A 48, XVIII, 393r-398r ; A 72, XIII, 298v-303v ; A 186, XVII-XVIII, 2244-2246 ; A 450, XVII, 159v-165v ; A 895, XVIII, 164r-167v ; H 1352, XVII-XVIII, 194v-197v ; H 1742, 1664წ., 209v-213v ; Q 106, XVIII, 232v-236v.

შენიშვნა : ეს წეს-განგება კათაქმეველთათვის, რომელიც მათ ნათლისღებამდე სრულდებოდა ძველად (Sin. 12, 101v-120r) და Sin. 66 (1r-12v) ეს სტატიები არ ჩანს დიდი პარასკევის განგებაში (იხ. ე. კოჭლამაზაშვილის დასახელებული ნაშრომი, გვ. 67).

საკიებლები*

1. ავტორთა

- ავგუსტინე ნეტარი - \$173
ათანასე ალექსანდრიელი - \$173
ალფონსო ლიგური - \$70
ამბაკუმ წინასწარმეტყველი - \$173
ამონა მონაზონი - \$138
ამოს წინასწარმეტყველი - \$110
ანა, სამოელის დედა - \$173
ბასილი დიდი - \$\$1, 40, 71-72, 156, 211, 215, 218, 228, 229, 273, 275, 335
გერმანე კონსტანტინეპოლელი - \$139
გრიგოლ ნოსელი - \$157
გრიგოლ რომაელი - \$276
გრიგოლი დიადოხოსი - \$137
გრიგოლ ღვთისმეტყველი - \$\$25, 142
დანიელ მთაწარანგელოზი - \$173
დანიელ წინასწარმეტყველი - \$\$113, 173
ვესტრათი, წმ. - \$173
ეზეკიელ წინასწარმეტყველი - \$114
ესაია წინასწარმეტყველი - \$115
ეფრემ ასური - \$160
ზაქარია წინასწარმეტყველი - \$116
თეოფანე [გამომეტყველ] - \$294
თეოფანე კესარია - კაპადუკიელი - \$161
თეოქტისტე მონაზონი - \$173
თომა აქვეანელი - \$173
იაკობ მოციქული - \$\$101, 273
იერემია წინასწარმეტყველი - \$117
იოანე ბონა (კარდინალი) - \$401
იოანე დამასკელი - \$\$3, 72, 163, 212, 230, 233, 263
იოანე მახარებელი - \$100
იოანე მმართველი - \$173
იოანე ოქროპირი - \$\$1, 71-72, 162, 273, 277, 279, 282, 324, 327,

---

* შეადგინა: ეთერ ბურუაშვილმა

388, 391

იობი წინასწარმეტყველი - \$118

იოველ წინასწარმეტყველი - \$119

იონა წინასწარმეტყველი - \$120

იოსებ გამომეტყველი - \$\$164, 293

ისაკ ასური - \$144

ისაკ კათალიკოსი (სომეხთა; იგივე იოანე, ნიკიის მიტროპოლიტი)
- \$\$202, 203

ისუ ნავე - \$121

კვიპრიანე, წმ. - \$1

კირილე ალექსანდრიელი - \$142

კლიმენტი რომაელი - \$173

ლუკა მახარებელი - \$98

მათე მახარებელი - \$134

მაკარი მეგვიპტელი - \$166

მალაქია წინასწარმეტყველი - \$122

მამაი მოწამე - \$\$145, 173, 268

წმ. მართა - \$173

მარკოზ მახარებელი - \$99

მარკოზ მონაზონი - \$166, 167

მეთოდი კონსტანტინეპოლელი - \$356

მიქია წინასწარმეტყველი - \$125

ოსე წინასწარმეტყველი - \$127

პავლე მონაზონი - \$173

პავლე მოციქული - \$\$102, 103, 104, 105, 106, 107, 108

სვიმეონ ახალი ღვთისმეტყველი - \$141

სვიმეონ თესალონიკელი - \$308

სვიმეონ მეტაფრასტი - \$\$143, 146, 147

სოლომონ მეფე - \$\$128, 129

სოფონია წინასწარმეტყველი - \$130

ტიმოთე ალექსანდრიელი - \$148

ტრიფონი (წმ.) - \$151

ფილადელფოს კონსტანეპოლელი - \$149

ქრისტეფორე, პატრი – (დაუწერია ქართულად) - \$355

2. მისარგმნელთა

ანდრია „პროტოპაპი“ - \$264
ამბროსი წილკნელი (ნეკრესელი) - \$2
ანტონ I - \$\$220, 343, 348
არსენ იყალთოელი - \$\$49, 228, 269, 341, 344
გეორქ ვართაპეტი - \$154
გიორგი მთაწმიდელი - \$\$6, 22, 26, 35, 44, 84, 90, 92, 165, 172, 204, 206, 229, 265, 266, 268, 285, 286, 287, 288, 293, 325, 331, 335, 356, 359, 368, 376, 377, 384, 388, 403, 405.
დავით მესხი - \$154
დოსითეოს ფიცხელაური - \$21
ეფთვიმე მთაწმიდელი - \$\$197, 200, 205, 227, 318, 379
იერონიმე ალექსი-მესხიშვილი - \$\$19, 27
იოანე ბაზღაძე - \$400
იოანე ორბელიანი - \$154
იოანე ქსიფილინოს-პაპუნიშვილი - \$47
ტერ იოსებ ხუციაწვი - \$154
კვიპრიანე სამთავენი - \$\$15, 18, 52, 89, 172, 220, 337, 362, 364
მირიან ბატონიშვილი - \$327
ტრიფილე იღუმენი - \$\$250, 251, 305

3. ხელნაწერთა

(ფონდების აღმავალი ნომრების მიხედვით)

A

(ძრწვილი სააკლესიო მუხუმი, აშაშაღ ხელნაწერთა

მროვნული ცენტრის ხელნაწერთა ფონდი)

A-4, §8; A-10, §§57, 62, 72, 255, 275, 276, 279, 320; A-11, §89; A-21, §301; A-25, §64; A-21, §28; A-29, §8; A-30-31-32, §28; A-33, §301; A-44, §§11, 58, 300; A-48, §§17, 34, 42, 43, 53, 90, 92, 162, 171, 176, 188, 190, 207, 208, 214, 237, 239, 316, 333, 356, 405, 414; A-49, §265; A-53, §348; A-63, §315; A-70, §230; A-72, §§34, 42, 43, 44, 53,

54, 59, 84, 90, 92, 165, 171, 175, 176, 180, 204, 206, 215, 228, 229, 234, 239, 279, 316, 322, 333, 352, 353, 356, 369, 371, 376, 377, 379, 383, 384, 387, 394, 397, 407, 414; **A-77**, §§66, 82, 189, 201, 216, 220, 222, 275, 276, 279, 390, 408; **A-81**, §§278, 279; **A-82**, §§156, 275, 276; **A-84**, §§11, 75, 156, 171, 286; **A-86**, §278; **A-89**, §17; **A-90**, §17; **A-93**, §§265, 266, **A-94**, §266; **A-96**, §215; **A-97**, §326; **A-104**, §§75, 286, 301; **A-104^a**, §29; **A-104^b**, §29; **A-107**, §§45, 81, 90, 173, 222, 275, 276, 279, 346, 347; **A-108**, §173; **A-111**, §183; **A-114**, §§18, 47; **A-122**, §344; **A-123**, §§142, 156, 159, 162, 216, 275, 276, 279; **A-124**, §§165, 172, 376; **A-125**, §§64, 72, 141, 142, 143, 146, 147, 160, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 172, 184, 212, 287, 288, 301; **A-127**, §§172, 277; **A-133**, §§38, 326; **A-134**, §341; **A-141**, §§8, 97; **A-147**, §184; **A-151**, §301; **A-152**, §301; **A-154**, §160; **A-159**, §§275, 276, 279; **A-166**, §160; **A-172**, §22; **A-186**, §§17, 28, 34, 42, 43, 53, 59, 64, 84, 90, 94; **A-186**, §§162, 165, 176, 180, 183, 201, 207, 208, 228, 237, 239, 265, 287, 288, 316, 322, 333, 341, 356, 379, 383, 394, 397, 407, 414; **A-187**, §§11, 28, 64, 97, 183, 326, 341; **A-192**, §380; **A-193**, §§326; **A-194**, §§11, 66, 140, 158, 172, 204, 229, 279, 333, 376, 384; **A-195**, §299; **A-196**, §160; **A-197**, §300; **A-198**, §§22, 34, 66, 152, 172, 200, 201, 210, 276, 407; **A-201**, §§27, 220; **A-203**, §§17, 22, 26, 34, 35, 90, 171, 172, 201, 204, 206, 229, 339, 376, 384; **A-208**, §63; **A-212**, §92; **A-215**, §§17, 34, 35, 66, 68, 90, 151, 156, 157, 171, 172, 173, 180, 181, 200, 201, 206, 207, 210, 333, 353, 371, 397, 405; **A-218**, §326; **A-220**, §301, **A-221**, §301, §286; **A-222**, §77, 326; **A-225**, §§231, 274, 277, 279, 284; **A-229**, §6; **A-231**, §§72, 75, 138, 141, 143, 144, 147, 148, 156, 159, 160, 162, 163, 164, 166, 167, 172; **A-247**, §301; **A-248**, §184; **A-249**, §173; **A-254**, §§204, 299; **A-255**, §184; **A-257**, §77; **A-258**, §184; **A-282**, §183, §348; **A-286**, §3206; **A-289**, §10; **A-290**, §§11, 265, 358; **A-294**, §§6, 17, 20, 22, 26, 34, 36, 40, 44, 49, 58, 59, 60, 68, 80, 83, 84, 89, 90; 156, 162, 171, 172, 173, 176, 177, 180, 186, 187, 195, 200, 201, 206, 207, 210, 215, 225, 229, 233, 234, 239, 269, 315, 321, 333, 339, 352, 353, 356, 370, 376, 377, 379, 384, 387, 391, 394, 397, 403, 405, 407, 410, 413; **A-295**, §§305, 332; **A-297**, §§15, 26, 35, 61, 66, 90, 172, 255, 337, 362, 363, 364, 370; **A-303**, §§135, 155, 373, 381; **A-304**, §§11, 265, 299, 382; **A-306**, §§22, 34, 44, 59, 66, 83, 84, 90, 171, 176, 180, 197, 204, 206, 229, 239, 269, 316, 352, 356, 376, 379, 384, 397, 405; **A-307**, §51; **A-310**, §300; **A-317**, §§18,

38, 47, 48, 50, 51, 79, 80, 90, 153, 189, 202, 235, 236, 272, 274, 277, 279, 309, 346, 375, 386, 391, 395, 407; **A-324**, §§21, 366; **A-332**, §260; **A-339**, §247; **A-343**, §§240, 241, 242, 244, 246, 247, 248, 251, 253, 255, 257, 258, 259, 261; **A-346**, §§152, 154; **A-347**, §§2, 72, 141, 142, 143, 146, 147, 156, 162, 163, 172, 247; **A-352**, §§72, 77, 138, 141, 142, 143, 144, 147, 148, 149, 152, 159, 160, 162, 163, 167, 172, 255; **A-353**, §149; **A-362**, §§156, 160; **A-366**, §326; **A-378**, §§90, 172, 177, 201, 321, 353, 387; **A-379**, §326; **A-380**, §326; **A-381**, §260; **A-383**, §§64, 183; **A-384**, §265; **A-385**, §298; **A-386**, §298; **A-387**, §298; **A-391**, §160; **A-393**, §301; **A-398**, §§26, 38, 61, 66, 81, 89, 178, 201, 204, 218, 222, 238, 275, 276, 279, 386, 389; **A-399**, §344; **A-403**, §256; **A-407**, §§15, 89, 364; **A-409**, §301; **A-413**, §275; **A-417**, §286; **A-421**, §300; **A-422**, §286; **A-423**, §10; **A-425**, §300; **A-426**, §301; **A-428**, §§266, 300; **A-430**, §§156, 163, 286; **A-431**, §184; **A-434**, §§77, 163; **A-442**, §77; **A-444**, §8; **A-446**, §184; **A-447**, §10; **A-448**, §§15, 90, 194, 224, 273, 275, 276, 279, 364, 374; **A-430**, §162; **A-450**, §§6, 17, 22, 34, 36, 37, 42, 43, 44, 49, 53, 54, 59, 60, 66, 83, 84, 90, 94, 156, 162, 165, 171, 173, 175, 176, 180, 186, 193, 195, 204, 206, 207, 208, 215, 225, 229, 234, 239, 269, 316, 322, 333, 352, 353, 356, 371, 376, 377, 379, 383, 384, 387, 394, 397, 407, 411, 413, 414; **A-451**, §§156, 162, 163, 164, 288; **A-452**, §266; **A-456**, §§139, 156, 162, 163, 166, 173, 286; **A-457**, §286; **A-459**, §343; **A-461**, §300; **A-462**, §75, 141, 142, 143, 146, 147, 156, 162, 163, 287, 288; **A-463**, §271; **A-465**, §89; **A-472**, §§11, 141, 143, 147, 156, 162, 163, 164, 271, 299, 301; **A-480**, §10; **A-489**, §265; **A-490**, §11; **A-491**, §300; **A-493**, §184; **A-497**, §10; **A-503**, §10; **A-504**, §§17, 22, 34, 63, 92, 165, 171, 204, 206, 207, 229, 352, 353, 371, 376, 384, 397; **A-505**, §§22, 229; **A-507**, §300; **A-508**, §326; **A-515**, §301; **A-519**, §§17, 34, 90, 171, 180, 206, 333, 369, 371, 397, 407; **A-520**, §75; **A-521**, §184; **A-524**, §10; **A-529**, §399; **A-543**, §163; **A-545**, §183, 184; **A-555**, §265; **A-560**, §51; **A-562**, §183; **A-568**, §184; **A-569**, §326; **A-572**, §326; **A-574**, §380; **A-575**, §265; **A-576**, §265; **A-581**, §§288, 293; **A-583**, §154; **A-584**, §228; **A-589**, §§152, 159; **A-590**, §152; **A-594**, §286; **A-597**, §§287, 288; **A-600**, §§6, 163; **A-605**, §47; **A-609**, §172; **A-613**, §11; **A-616**, §271; **A-620**, §92; **A-623**, §172; **A-624**, §§216, 379, 407; **A-626**, §326; **A-630**, §286; **A-633**, §§34, 42, 43, 53, 92, 165, 171, 176, 200, 206, 208, 215, 228, 239, 255, 269, 314, 316, 333, 353, 356, 371, 377, 379, 397, 411, 413; **A-634**,

§§138, 139, 141, 142, 143, 146, 147, 148, 149, 156, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 167, 172, 173, 247; **A-639**, §407; **A-642**, §308; **A-645**, §§138, 139, 141, 146, 147, 148, 149, 156, 160, 161, 162, 163, 164, 167, 173, 247, 255; **A-647**, §341; **A-648**, §227; **A-658**, §§203, 225; **A-672**, §380; **A-676**, §265; **A-681**, §92; **A-683**, §301; **A-686**, §343; **A-687**, §271; **A-690**, §§90, 138, 141, 143, 146, 147, 148, 156, 160, 161, 162, 163, 164, 172, 173; **A-695**, §326; **A-710**, §§172, 173; **A-715**, §92; **A-722**, §§66, 90, 275, 276, 279; **A-724**, §§172, 288; **A-729**, §266; **A-731**, §273; **A-736**, §85; **A-737**, §§31, 228; **A-738**, §300; **A-739**, §266; **A-743**, §326; **A-762**, §255; **A-767**, §184; **A-771**, §19; **A-774**, §91; **A-779**, §273; **A-780**, §247; **A-783**, §10; **A-786**, §171; **A-811**, §286; **A-812**, §286; **A-813**, §137; **A-814**, §220; **A-815**, §11; **A-823**, §184; **A-835**, §265; **A-839**, §326; **A-841**, §184; **A-843**, §265; **A-844**, §10; **A-849**, §§183, 326; **A-850**, §286; **A-856**, §28; **A-866**, §90; **A-867**, §§146, 156, 172, 273, 275, 276, 279; **A-869**, §92; **A-871**, §369; **A-877**, §271; **A-881**, §286; **A-885**, §411; **A-895**, §§42, 43, 53, 59, 94, 152, 162, 165, 171, 176, 180, 186, 191, 208, 228, 237, 239, 316, 322, 333, 356, 379, 383, 394, 407, 414; **A-902**, §§156, 286, 299; **A-903**, §326; **A-904**, §286; **A-905**, §90; **A-906**, §64; **A-908**, §155; **A-910**, §§287, 288, 301; **A-911**, §§287, 288; **A-922**, §279; **A-985**, §92; **A-994**, §273; **A-997**, §286; **A-998**, §65; **A-1009**, §10; **A-1010**, §279; **A-1012**, §90; **A-1020**, §247; **A-1021**, §341; **A-1022**, §92; **A-1023**, §28; **A-1024**, §279; **A-1048**, §301; **A-1050**, §350; **A-1057**, §§156, 162, 167, 287, 288; **A-1058**, §271; **A-1059**, §65; **A-1060**, §286; **A-1063**, §64; **A-1071**, §216; **A-1081**, §§149, 159, 163, 255; **A-1082**, §§240, 241, 242, 246, 248, 257, 258, 259, 261; **A-1083**, §§149, 163; **A-1094**, §§240, 241, 242, 246, 248, 257, 258, 259, 261; **A-1095**, §§149, 260; **A-1100**, §10; **A-1109**, §92; **A-1110**, §§207, 239; **A-1132**, §202; **A-1147**, §§138, 141, 144, 147, 159, 160, 161, 162, 163, 173, 255; **A-1153**, §§162, 172, 285, 287, 288, 293; **A-1177**, §9; **A-1190**, §§52, 90, 172, 173, 201, 226, 255; **A-1191**, §89; **A-1193**, §§172, 231, 275, 276, 311, 374; **A-1197**, §259; **A-1199**, §279; **A-1222**, §295; **A-1250**, §47; **A-1289**, §240; **A-1290**, §§138, 149, 152, 159, 160, 163, 173; **A-1313**, §§138, 142, 143, 146, 148, 152, 156, 160, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 173; **A-1321**, §75; **A-1341**, §11; **A-1343**, §265; **A-1344**, §279; **A-1349**, §288, 293; **A-1350**, §§144, 160, 162, 164, 166, 173, 246, 271; **A-1351**, §341; **A-1352**, §§142, 143, 156, 60, 162, 163, 167, 173, 287, 288, 360; **A-1353**, §§92, 341; **A-1354**, §89; **A-1355**, §192; **A-1358**, §§6, 72, 141, 147, 156, 163,

164, 255, 275, 276, 279; **A-1359**, §287; **A-1360**, §341; **A-1361**, §6; **A-1362**, §288; **A-1364**, §92; **A-1388**, §§136, 231; **A-1389**, §92; **A-1390**, §163; **A-1397**, §§72, 147, 156, 164, 255, 175, 276, 279; **A-1398**, §298; **A-1399**, §§173, 344; **A-1401**, §64; **A-1404**, §184; **A-1411**, §260; **A-1418**, §§240, 241, 242, 246, 248, 257, 258, 259, 261; **A-1423**, §65; **A-1424**, §11; **A-1426**, §6; **A-1429**, §6, 311; **A-1435**, §376, 384; **A-1439**, §275; **A-1454**, §§11, 64, 183, 266, 301; **A-1456**, §326; **A-1458**, §10; **A-1460**, §221, 279; **A-1461**, §326; **A-1462**, §300; **A-1463**, §286; **A-1464**, §286; **A-1465**, §90, 156, 173; **A-1467**, §37, 275, 276; **A-1469**, §75; **A-1471**, §75; **A-1476**, §183; **A-1497**, §11; **A-1479**, §184; **A-1480**, §216; **A-1481**, §265; **A-1482**, §287, 288; **A-1483**, §382; **A-1486**, §326; **A-1487**, §344; **A-1491**, §301; **A-1494**, §266; **A-1496**, §344; **A-1498**, §286; **A-1499**, §273; **A-1500**, §17, 34, 36, 59, 60, 63, 84, 90, 241, 242, 246, 247, 248, 257, 258; **A-1503**, §221; **A-1504**, §51; **A-1505**, §83, 171, 176, 180, 186, 195, 200, 204, 206, 207, 215, 225, 228, 229, 234, 237, 239, 269, 315, 333, 353, 356, 376, 377, 379, 384, 387, 394, 397, 407, 413; **A-1506**, §300, 301; **A-1507**, §288, 294; **A-1508**, §288; **A-1509**, §240, 241, 242, 246, 247, 248, 257, 258, 259, 261; **A-1512**, §156; **A-1513**, §288; **A-1514**, §286; **A-1515**, §22, 34, 90, 171, 180, 183, 204, 206, 228, 229, 288, 407; **A-1516**, §286; **A-1517**, §91; **A-1518**, §286, 288, 294; **A-1521**, §301; **A-1522**, §266; **A-1525**, §252; **A-1526**, §§28, 64, 266; **A-1527**, §64; **A-1552**, §51, 91; **A-1555**, §276, 279, 393; **A-1581**, §28; **A-1582**, §§64, 183, 266; **A-1583**, §§17, 34, 92, 180, 204, 228, 229, 333, 376, 384; **A-1584**, §286; **A-1585**, §§10, 325; **A-1587**, §172; **A-1589**, §22; **A-1607**, §240, 241, 242, 248, 257, 258; **A-1608**, §265; **A-1619**, §§28, 286, 288, 326; **A-1620**, §8; **A-1640**, §278; **A-1643**, §344; **A-1644**, §1; **A-1695**, §380; **A-1696**, §11; **A-1698**, §286; **A-1712**, §11; **A-1719**, §186; **A-1724**, §193; **A-1737**, §§3, 156, 157, 160, 162, 163, 173, 201, 247; **A-1741**, §286, 288; **A-1775**, §172; **A-1778**, §300;

II

(ყოფილი საქართველოს საისტორიო და სამეთნობრაფიო საზოგადოების, ამჟამად ხელნაწერთა მროვნული ცენტრის ხელნაწერთა ფონდი)

II-6, §299; **II-15**, §288; **II-85**, §279; **II-87**, §184; **II-89**, §184; **II-109**, §286; **II-111**, §300; **II-113**, §1; **II-142**, §184; **II-158**, §164; **II-159**, §§216, 275; **II-161**, §154; **II-171**, §10; **II-173**, §1; **II-191**, §273; **II-260**,

§155; **H-265**, §§149, 163; **H-266**, §149; **H-267**, §§162, 163, 167, 173, 255; **H-273**, §173; **H-283**, §162; **H-284**, §167; **H-289**, §11; **H-308**, §75; **H-309**, §75; **H-318**, §159; **H-319**, §152; **H-320**, §152; **H-334**, §§152, 164; **H-340**, §65; **H-342**, §§183, 266, 271, 288; **H-365**, §299; **H-366**, §286; **H-367**, §273; **H-369**, §§156, 160, 161, 162, 163, 247, 271; **H-371**, §183; **H-375**, §184; **H-377**, §203; **H-380**, §271; **H-381**, §271; **H-414**, §60; **H-417**, §172; **H-438**, §155; **H-439**, §155; **H-440**, §286; **H-442**, §§288, 291; **H-445**, §§240, 257, 258; **H-491**, §153; **H-501**, §§173, 401; **H-502**, §255; **H-505**, §1; **H-506**, §1; **H-513**, §275; **H-514**, §273; **H-515**, §273; **H-516**, §273; **H-517**, §273; **H-518**, §273; **H-519**, §273; **H-521**, §273; **H-522**, §382; **H-523**, §300; **H-525**, §65; **H-526**, §300; **H-528**, §72; **H-530**, §11; **H-531**, §273; **H-532**, §273; **H-533**, §11; **H-534**, §§288, 294; **H-536**, §273; **H-537**, §§22, 204, 229, 368, 376, 384; **H-538**, §286; **H-539**, §300; **H-541**, §§9, 17, 34, 68, 180, 200, 333, 397, 405, 407; **H-H-542**, §§159, 162; **H-543**, §11; **H-544**, §286; **H-545**, §326; **H-546**, §284; **H-547**, §11; **H-5558**, §152; **H-595**, §155; **H-596**, §355; **H-598**, §§72, 138, 144, 148, 156, 159, 160, 161, 162, 163, 172, 173, 247; **H-617**, §266; **H-619**, §382; **H-625**, §278; **H-627**, §266; **H-660**, §§240, 248, 257, 258; **H-666**, §159; **H-726**, §152; **H-727**, §155; **H-732**, §§149, 172; **H-762**, §§149, 163, 172, 255; **H-763**, §§273, 275; **H-770**, §155; **H-779**, §1; **H-780**, §10; **H-790**, §§89, 273, 279, 391; **H-795**, §48; **H-805**, §244; **H-810**, §§240, 241, 242, 248, 257, 258; **H-816**, §326; **H-821**, §65; **H-823^a**, §6; **H-824**, §255; **H-829**, §255; **H-830**, §§288, 291; **H-832**, §8; **H-837**, §§41, 75, 172; **H-838**, §255; **H-856**, §286; **H-859**, §216; **H-861**, §§26, 90; **H-864**, §6; **H-875**, §89; **H-882**, §§64, 183; **H-886**, §326; **H-887**, §90; **H-888**, §90, 224; **H-889**, §§288, 293; **H-890**, §§287, 288; **H-891**, §345; **H-895**, §11; **H-905**, §§138, 149, 156, 160, 163, 167; **H-912**, §173; **H-916**, §152; **H-936**, §§28, 266; **H-938**, §271; **H-942**, §§156, 162, 164, 287, 288; **H-949**, §65; **H-954**, §172; **H-970**, §§11, 266, 271, 301; **H-983**, §11; **H-987**, §§47, 306; **H-994**, §152; **H-995**, §152; **H-1018**, §§265, 301; **H-1023**, §156; **H-1024**, §§240, 257, 258; **H-1026**, §172; **H-1028**, §326; **H-1029**, §8; **H-1032**, §8; **H-1033**, §265; **H-1034**, §265; **H-1044**, §286; **H-1055**, §155; **H-1057**, §286; **H-1060**, §279; **H-1061**, §§152,

164; **H-1075**, §§287, 288; **H-1087**, §301; **H-1107**, §344; **H-1109**, §§51, 309, 386; **H-1133**, §1; **H-1135**, §1; **H-1136**, §1; **H-1136^a**, §1; **H-1203**, §348; **H-1218**, §251; **H-1228**, §172; **H-1231**, §159; **H-1237**, §65; **H-1263**, §§240, 242, 248, 257, 258; **H-1273**, §226; **H-1283**, §172; **H-1293**, §168; **H-1299**, §10; **H-1301**, §163; **H-1305**, §154; **H-1312**, §§240, 246, 248, 257, 258, 261; **H-1314**, §255; **H-1315**, §§287, 288; **H-1319**, §231; **H-1322**, §§11, 172; **H-1327**, §273; **H-1329**, §265; **H-1330**, §279; **H-1331**, §§140, 156, 162, 172, 173; **H-1332**, §91; **H-1340**, §154; **H-1342**, §356; **H-1343**, §§344, 348; **H-1348**, §11; **H-1349**, §341; **H-1350**, §380; **H-1352**, §§17, 34, 42, 43, 53, 59, 84, 90, 165, 171, 180, 200, 201, 207, 215, 228, 229, 234, 237, 239, 315, 316, 322, 353, 379, 383, 394, 397, 407, 414; **H-1355**, §§152, 164, 171, 207, 234, 333, 407; **H-1365**, §§18, 47; **H-1367**, §326; **H-1370**, §260; **H-1373**, §172; **H-1376**, §348; **H-1393**, §92; **H-1399**, §§17, 180, 239, 405, 407; **H-1400**, §§17, 92, 407; **H-1407**, §265; **H-1414**, §159; **H-1416**, §277; **H-1433**, §247; **H-1435**, §1; **H-1437**, §92; **H-1438**, §279; **H-1439**, §91; **H-1440**, §§17, 275; **H-1442**, §§22, 90, 204, 228, 229, 367, 376, 384; **H-1443**, §91; **H-1448**, §279; **H-1449**, §§34, 90, 172, 200, 207, 371; **H-1450**, §286; **H-1452**, §§255, 270, 287, 288, 407; **H-1515**, §159; **H-1555**, §1; **H-1643**, §286; **H-1661**, §326; **H-1670**, §156; **H-1673**, §301; **H-1674**, §324; **H-1675**, §§11, 75, 159, 255, 293; **H-1676**, §326; **H-1678**, §§240, 241, 242, 246, 247, 248, 259, 261; **H-1679**, §173; **H-1680**, §299; **H-1681**, §1; **H-1685**, §287; **H-1690**, §§159, 162, 167; **H-1698**, §183; **H-1699**, §§24, 267; **H-1700**, §286; **H-1701**, §271; **H-1703**, §343; **H-1704**, §10; **H-1713**, §299; **H-1714**, §§28, 39, 183, 266, 341; **H-1715**, §152, 156, 160, 162, 163, 293; **H-1719**, §§34, 36, 42, 43, 44, 60, 65, 72, 76, 84, 90, 94, 151, 156, 162, 180, 195, 207, 210, 211, 215, 225, 237, 239, 255, 269, 316, 352, 356, 379, 383, 394; **H-1720**, §201; **H-1722**, §279; **H-1726**, §91; **H-1729**, §§275, 276, 279; **H-1730**, §273; **H-1731**, §162; **H-1737**, §§140, 156; **H-1738**, §§266, 271, 293; **H-1742**, §§17, 23, 34, 42, 59, 66, 90, 151, 175, 176, 180, 185, 201, 206, 207, 208, 210, 228, 229, 234, 239, 333, 353, 368, 379, 383, 387, 394, 397, 414; **H-1743**, §89; **H-1755**, §286; **H-1765**, §6; **H-1766**, §11; **H-1788**, §1; **H-1790**, §§10, 11, 210; **H-1797**, §152; **H-1802**, §91; **H-1802_s**, §286; **H-1803_s**, §286;

H-1804, §286; **H-1805**, §286; **H-1806**, §286; **H-1809**, §91; **H-1812**, §91; **H-1813**, §91; **H-1815**, §91; **H-1817**, §91; **H-1818**, §91; **H-1819**, §91; **H-1822**, §91; **H-1828**, §300; **H-1830**, §11; **H-1832**, §11; **H-1864**, §3286; **H-1865**, §§22, 92, 204, 228, 229, 376, 384; **H-1880**, §381; **H-2001**, §64, 153; **H-2051**, §172; **H-2064**, §273; **H-2028**, §92; **H-2029**, §286; **H-2030**, §11; **H-2031**, §184; **H-2082**, §§287, 288; **H-2086**, §11; **H-2087**, §300; **H-2088**, §152; **H-2089**, §279; **H-2096**, §10; **H-2103**, §400; **H-2108**, §§240, 241, 242, 246, 257, 258, 259; **H-2128**, §§23, 90; **H-2166**, §336; **H-2184**, §300; **H-2187**, §326; **H-2194**, §6; **H-2211**, §326; **H-2226**, §11; **H-2227**, §273; **H-2228**, §343; **H-2234**, §§152, 159, 255; **H-2242**, §6; **H-2262**, §156; **H-2269**, §155; **H-2270**, §159; **H-2285**, §§191, 275, 279; **H-2286**, §159; **H-2293**, §153; **H-2334**, §11; **H-2340**, §159; **H-2341**, §255; **H-2383**, §§17, 22, 32, 84, 90, 92, 165, 175, 186, 200, 204, 206, 207, 215, 223, 228, 229, 234, 237, 352, 353, 384, 394, 397; **H-2389**, §376; **H-2393**, §172; **H-2423**, §159; **H-2434**, §11; **H-2436**, §255; **H-2636**, §173; **H-2728**, §327; **H-2811**, §§240, 257, 258; **H-2819**, §201; **H-2820**, §10; **H-2851**, §§11, 156, 162; **H-2852**, §264; **H-2853**, §173; **H-2887**, §172; **H-2916**, §290; **H-2952**, §172; **H-2956**, §172; **H-2976**, §172; **H-2977**, §172; **H-2978**, §172; **H-2993**, §172; **H-3027**, §92; **H-3044**, §298; **H-3081**, §17, 34, 53, 90, 206, 234, 315, 333, 353, 367, 397; **H-3084**, §§162, 173; **H-3091**, §260; **H-3111**, §§240, 241, 242, 246, 248, 257, 258, 259; **H-3160**, §163; **H-3207**, §159; **H-3209**, §201; **H-3240**, §152; **H-3255**, §64; **H-3258**, §201; **H-3265**, §§160, 167, 286.

S

(ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების, ამჟამად ხელნაწერთა მუზეუმი)

ცენტრის ხელნაწერთა ფონდი)

S-29, §§38, 80, 391, 410; **S-38**, §§241, 246, 248, 257, 258, 259, 261; **S-53**, §159; **S-60**, §201; **S-62**, §§241, 246, 248, 257, 258, 259, 261; **S-64**, §326; **S-66**, §155; **S-67**, §§11, 152, 156, 159, 172; **S-70**, §266; **S-73**, §§141, 147, 149, 152, 162, 163; **S-97**, §75; **S-99**, §§340, 395; **S-116**, §§11, 97; **S-127**, §97; **S-129**, §155; **S-132**, §§58, 79, 80, 81, 189, 389; **S-143**, §§58, 187, 204, 228, 318, 376, 392, 410; **S-144**, §6;

S-150, §301; S-151, §§152, 161; S-208, §201; S-228, §§46, 47, 48, 51; S-228, §236; S-231, §27; S-252, §260; S-255, §219; S-269, §77; S-303, §153; S-308, §294; S-312, §19; S-443, §326; S-348, §140; S-352, §§33, 60, 90, 186, 225; S-379, §140; S-540, §64; S-542, §326; S-732, §222; S-964, §64; S-1130, §§241, 242, 246, 247, 248, 255, 257, 258, 259, 261; S-1144, §§162, 288, 293; S-1161, §§7, 18, 408; S-1163, §§68, 286; S-1174, §11; S-1204, §§11, 161, 286; S-1205, §286; S-1218, §§162, 172, 271, 286, 301; S-1227, §11; S-1245, §§11, 182, 326; S-1249, §183; S-1250, §183; S-1252, §286; S-1253, §5; S-1254, §§65, 184; S-1255, §286; S-1256, §§77, 162, 166, 172, 288; S-1257, §66; S-1277, §299; S-1295, §§231, 275, 276, 279; S-1296, §231; S-1323, §298; S-1324, §298; S-1328, §64; S-1331, §§275, 276, 279; S-1348, §§75, 266, 271, 287, 288; S-1352, §89; S-1354, §286; S-1355, §§159, 183; S-1376, §348; S-1383, §184; S-1384, §§299, 300; S-1385, §§299, 300; S-1387, §202; S-1407, §172; S-1409, §6; S-1441, §213; S-1462, §301; S-1471, §64; S-1595, §156; S-1601, §§172, 381; S-1611, §249; S-1615, §183; S-1619re., §5; S-1667, §§154, 155; S-1676, §326; S-1680, §299; S-1698, §183; S-1754, §184; S-1828, §299; S-1829, §65; S-1881, §300; S-2361, §381; S-2406, §409; S-2432, §217; S-2438, §308; S-2459, §66; S-2505, §298; S-2506, §298; S-2528, §220; S-2543, §6; S-2545, §65; S-2548, §163; S-2552, §64; S-2568, §140; S-2569, §326; S-2571, §6; S-2572, §8; S-2573, §256; S-2575, §§10, 11, 201, 224, 255, 287, 288; S-2577^b, §11; S-2595, §6; S-2601, §§152, 240, 241, 248, 257, 258, 259, 261, 287, 288; S-2616, §§172, 292; S-2684, §§152, 159, 172, 255, 378; S-2745, §381; S-2746, §§255, 287, 288; S-2747, §§11, 183, 287, 288; S-2764, §90; S-2773, §52; S-2577, §§172, 288; S-2578, §298; S-2582, §308; S-2793, §90; S-2799, §§275, 279; S-2801, §308; S-2893, §91; S-2916, §152; S-2951, §6; S-2952, §271; S-2954, §91; S-3009, §64; S-3081, §413; S-3084, §§138, 142, 148, 152, 156, 160, 161, 163, 164, 166, 172, 193; S-3087, §92; S-3236, §203; S-3272, §142; S-3273, §§143, 162; S-3447, §11; S-3474, §380; S-3476, §184; S-3479^b, §184; S-3478, §184; S-3479^c, §184; S-3480^b, §300; S-3480^c, §184; S-3481, §184; S-3620, §203; S-3625, §161; S-3627, §298; S-3628, §243; S-3630, §159; S-3632, §§138, 139, 141, 142, 143, 146, 147, 148, 149, 152, 156, 160, 162, 163, 164, 167, 173, 247, 255; S-3634, §§141, 143, 147, 156, 162, 163, 167; S-3646, §326; S-3647, §162; S-3724, §326; S-3731, §140; S-3902, §10; S-3918, §300; S-3942, §§17, 34, 90, 206, 333, 353, 397,

407; S-3948, §§34, 90, 180, 206, 333, 369, 397, 407; S-3949, §273; S-3950, §279; S-4415, §142; S-4547, §139; S-4548, §§173, 286; S-4549, §§138, 141, 143, 147, 156, 160, 162, 163, 167, 287; S-4581, §254; S-4615, §§138, 139, 141, 143, 147, 148, 149, 156, 160, 162, 163, 166, 167, 255, 288, 293; S-4746, §183; S-4814, §64; S-4875, §§248, 251; S-4876, §75, 162, 167, 288, 293; S-4923, §64; S-4924, §300; S-4925, §§183,184; S-4926, §183; S-4929, §64; S-4930, §11; S-4931, §301; S-4933, §§64, 183; S-4935, §§152, 159; S-4941, §§183, 286; S-4944, §§34, 92, 180, 206, 207, 317, 333, 353, 397; S-4947, §72; S-4948, §253; S-4962, §183; S-4966, §298; S-4969, §§11, 255; S-4979, §§288, 293; S-4980, §275; S-4981, §273; S-4982, §155; S-4984, §365; S-4985, §§135, 155, 412; S-4986, §155; S-4987, §§69, 135, 155; S-4993, §§183, 381; S-5045, §§149, 240, 257, 258; S-5047, §152; S-5048, §152; S-5091, §11; S-5092, §367; S-5093, §279; S-5094^ა, §286; S-5094^ბ, §286; S-5095, §§53, 90, 152, 239, 315; S-5139, §1; S-5140, §1; S-5151, §64; S-5152, §155; S-5158, §1; S-5166, §273; S-5167, §286; S-5224, §184; S-5324, §152; S-5331, §298.

Q

(საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ხელნაწერთა ახალი კოლექციის, აქმაყალ ხელნაწერთა მროვნული ცენტრის ხელნაწერთა ფონდი)

Q-21, §§17, 22, 34, 204, 207, 228, 229, 371, 376, 384, 407; Q-31, §§17; Q-56, §§30, 183, 326, 341; Q-56^ა, §279; Q-61, §301; Q-62, §§301, 381; Q-65, §279; Q-66, §279; Q-67, §279; Q-68, §279; Q-69, §§51, 52; Q-70, §§47, 90; Q-72, §1; Q-73, §§240, 257, 258; Q-74, §326; Q-75, §326; Q-76, §341; Q-77, §344; Q-87, §§10, 11, 183, 301; Q-93, §§240, 257, 258; Q-99, §231; Q-101, §298; Q-102, §298; Q-103, §§65, 89, 183; Q-104, §§11, 266, 301, 341; Q-104^ა, §§11, 184; Q-105, §326; Q-105^ა, §§183, 184, 299; Q-106, §§22, 34, 42, 43, 53, 59, 60, 66, 90, 94, 165, 176, 180, 195, 204, 206, 207, 208, 215, 225, 228, 229, 237, 239, 255, 269, 275, 284, 286, 316, 333, 376, 379, 384, 394, 397, 407, 411, 414. Q-110, §26; Q-119, §§298, 300; Q-120, §298; Q-124, §286; Q-125, §326; Q-126, §288; Q-128, §265; Q-129, §265; Q-130, §284; Q-131, §§34, 180, 206, 239, 312, 317, 322, 333, 361, 368, 407; Q-132, §273; Q-134, §232; Q-135, §153; Q-141, §§288, 289; Q-

142, §§155, 381; Q-144, §196; Q-145, §154; Q-146, §§154; Q-147, §155; Q-162, §326; Q-175, §§288, 293; Q-176, §89; Q-187, §300; Q-188, §§22, 92, 204, 228, 376, 384; Q-189, §§92, 273; Q-220, §326; Q-232, §155; Q-247, §§152, 159; Q-248, §§152, 159; Q-254, §286; ქუთ.-260, §300; Q-265, §1; Q-266, §152; Q-263, §§275, 276; Q-271, §10; Q-272, §89; Q-277, §1; Q-290, §172; Q-291, §286; Q-295, §§159, 164, 286; Q-312, §§34, 90, 206, 353, 397, 407; Q-313, §1; Q-317, §89; Q-328, §§288, 294; Q-331, §279; Q-332, §305; Q-334, §381; Q-368, §154; Q-370, §10; Q-371, §155; ქუთ.-395, §300; Q-407, §47; Q-413, §172; Q-489, §155; Q-501, §302; Q-505, §196; Q-507, §342; Q-515, §155; Q-516, §155; Q-520, §296; Q-521, §399; Q-522, §155; Q-526, §297; Q-531, §155; Q-537, §155; Q-540, §155; Q-543, §155; Q-549, §298; Q-554, §155; Q-565, §§89, 172; ქუთ.-567, §300; Q-583, §319; Q-594, §153; Q-603, §§159, 172; Q-606, §155; Q-611, §88; Q-612, §288; Q-614, §279; Q-615, §§288, 291; Q-623, §260; Q-624, §299; Q-625, §8; Q-626, §300; Q-630, §273; Q-631, §§10, 11, 287, 288, 300; Q-632, §§184, 300; Q-638, §299; Q-639, §300; Q-640, §300; Q-641, §89; Q-642, §183; Q-646, §§287, 288; Q-648, §301; Q-650, §344; Q-651, §64; Q-654, §160, 172; Q-655, §279; Q-656, §§34, 89, 180, 207, 333, 397; Q-657, §184; Q-658, §§34, 36, 42, 43, 59, 60, 76, 84, 92, 94, 165, 180, 186, 206, 207, 211, 215, 239, 255, 269, 275, 276, 279, 316, 352, 356, 377, 379, 383, 394, 397, 405, 407; Q-660, §§66, 90; Q-663, §184; Q-697, §159; Q-704, §11; Q-705, §155; Q-756, §§154, 155; Q-777, §21; Q-806, §152; Q-808, §255; Q-810, §255; Q-829, §11; Q-812, §159; Q-831, §172; Q-846, §288; Q-849, §89; Q-876, §348; Q-886, §152; Q-892, §162; Q-897, §10; Q-925, §10; Q-969, §184; Q-971, §89; Q-992, §87; Q-994, §§66, 172; Q-997, §184; Q-998, §265; Q-999, §260; Q-1179, §10; Q-1352, §239.

ც. არამ

(სამ. ცენტრალური სახელმწიფო საისტორიო არქივის

ხელნაწერთა ფონდი)

ც.არქ. 1, §184; ც.არქ. 2, §245; ც.არქ. 4, §183; ც.არქ. 5, §265; ც.არქ. 7, §11; ც.არქ. 8, §286; ც.არქ. 9, §273; ც.არქ. 10, §286; ც.არქ. 11, §65; ც.არქ. 12, §273; ც.არქ. 25, §184; ც.არქ. 34, §11; ც.არქ. 35,

§299; ც.არქ. 36, §92; ც.არქ. 37, §11; ც.არქ. 48, §286; ც.არქ. 64, §11, 159, 287, 288; ც.არქ. 142, §172; ც.არქ. 159, §265; ც.არქ. 177, §205; ც.არქ. 213, §§287, 288; ც.არქ. 220, §11; ც.არქ. 224, §§152, 159; ც.არქ. 241, §28; ც.არქ. 242, §28; ც.არქ. 244, §28; ც.არქ. 245, §300; ც.არქ. 249, §300; ც.არქ. 260, §216; ც.არქ. 262, §§89, 91; ც.არქ. 272, §299; ც.არქ. 280, §275; ც.არქ. 281, §72; ც.არქ. 284, §89; ც.არქ. 303, §326; ც.არქ. 313, §266; ც.არქ. 321, §271; ც.არქ. 322, §382; ც.არქ. 328, §91; ც.არქ. 331, §172; ც.არქ. 477, §91; ც.არქ. 534, §91; ც.არქ. 690, §91; ც.არქ. 801, §248.

საჯ. ბიბლ. (საჯარო ბიბლიოთეკა)

კატალოგი 40:

§§98; 99; 100; 101; 102; 103; 104; 105; 106; 107; 108; 109; 110; 111; 112; 113; 114; 115; 116; 117; 118; 119; 120; 121; 122; 123; 124; 125; 126; 127; 128; 129; 130; 131; 132; 133; 134.

ქუთ. (ქუთაისი)

(ქუთაისის სახელმწიფო ისტორიულ-მეცნიერებათა ფონდი)

მუხრანის ხელნაწერთა ფონდი)

ქუთ. 11, §341; ქუთ. 12, §§36, 191, 275; ქუთ. 16, §§11, 90; ქუთ. 19, §276; ქუთ. 25, §172; ქუთ. 27, §286; ქუთ. 33, §301; ქუთ. 38, §28; ქუთ. 42, §301; ქუთ. 62, §298; ქუთ. 63, §298; ქუთ. 68, §298; ქუთ. 69, §64; ქუთ. 70, §277; ქუთ. 73, §301; ქუთ. 77, §326; ქუთ. 79, §183; ქუთ. 81, §152; ქუთ. 82, §348; ქუთ. 83, §28; ქუთ. 88, §301; ქუთ. 96, §64; ქუთ. 99, §266; ქუთ. 104, §11; ქუთ. 105, §301; ქუთ. 106, §345; ქუთ. 107, §§275, 279; ქუთ. 108, §298; ქუთ. 109, §275; ქუთ. 113, §288; ქუთ. 114, §301; ქუთ. 115, §28; ქუთ. 116, §§90, 92; ქუთ. 120, §271; ქუთ. 121, §286; ქუთ. 122, §11; ქუთ. 123, §11; ქუთ. 125, §277; ქუთ. 129, §§6, 11, 129, 266; ქუთ. 133, §286; ქუთ. 135, §90; ქუთ. 136, §89; ქუთ. 137, §§92, 152; ქუთ. 138, §89; ქუთ. 139, §§89, 90; ქუთ. 140, §§275, 276, 277; ქუთ. 143, §§90, 224; ქუთ. 146, §300; ქუთ. 148, §301; ქუთ. 149, §300; ქუთ. 150, §152; ქუთ. 151, §286; ქუთ. 152, §288; ქუთ. 156, §286; ქუთ. 157, §286; ქუთ. 158, §§287, 288; ქუთ. 159, §277; ქუთ. 161, §326; ქუთ. 169, §§24, 349, 357; ქუთ. 177, §301;

ქუთ. 178, §301; ქუთ. 179, §277; ქუთ. 254, §402; ქუთ. 259, §300; ქუთ. 262, §279; ქუთ. 270, §279; ქუთ. 275, §286; ქუთ. 277, §273; ქუთ. 280, §271; ქუთ. 281, §273; ქუთ. 284, §37; ქუთ. 285, §284; ქუთ. 286, §273; ქუთ. 302, §273; ქუთ. 305, §286; ქუთ. 308, §11; ქუთ. 311, §§240, 257; ქუთ. 316, §288; ქუთ. 322, §286; ქუთ. 324, §286; ქუთ. 329, §286; ქუთ. 333, §92; ქუთ. 335, §286; ქუთ. 336, §92; ქუთ. 339, §11; ქუთ. 340, §92; ქუთ. 347, §§152, 286; ქუთ. 349, §8; ქუთ. 351, §92; ქუთ. 352, §92; ქუთ. 353, §§240, 241; 246, 248, 258, 259, 261; ქუთ. 355, §152; ქუთ. 356, §§240, 241, 246, 248, 257, 259, 261; ქუთ. 357, §152; ქუთ. 358, §152; ქუთ. 359, §286; ქუთ. 360, §286; ქუთ. 361, §92; ქუთ. 364, §201; ქუთ. 366, §286; ქუთ. 381, §172; ქუთ. 385, §262; ქუთ. 389, §10; ქუთ. 396, §273; ქუთ. 399, §75; ქუთ. 400, §301; ქუთ. 411, §§240, 257, 258; ქუთ. 418, §§152, 164; ქუთ. 422, §286; ქუთ. 424, §260; ქუთ. 425, §163; ქუთ. 426, §172; ქუთ. 430, §301; ქუთ. 434, §391; ქუთ. 436, §286; ქუთ. 438, §10; ქუთ. 439, §286; ქუთ. 445, §92; ქუთ. 447, §19; ქუთ. 448, §273; ქუთ. 449, §28; ქუთ. 452, §92; ქუთ. 456, §72; ქუთ. 465, §11; ქუთ. 474, §172; ქუთ. 476, §355; ქუთ. 487, §8; ქუთ. 488, §402; ქუთ. 495, §381; ქუთ. 499, §273; ქუთ. 503, §275; ქუთ. 506, §273; ქუთ. 512, §64; ქუთ. 513, §159; ქუთ. 521, §10; ქუთ. 523, §402; ქუთ. 524, §92; ქუთ. 525, §286; ქუთ. 527, §273; ქუთ. 529, §355; ქუთ. 531, §172; ქუთ. 540, §152; ქუთ. 542, §273; ქუთ. 543, §11; ქუთ. 550, §277; ქუთ. 555, §273; ქუთ. 556, §273; ქუთ. 557, §284; ქუთ. 570, §172; ქუთ. 573, §152; ქუთ. 591, §28; ქუთ. 601, §286; ქუთ. 605, §155; ქუთ. 607, §297; ქუთ. 614, §155; ქუთ. 616, §155; ქუთ. 618, §284; ქუთ. 624, §11; ქუთ. 629, §11; ქუთ. 635, §92; ქუთ. 636, §301; ქუთ. 638, §271; ქუთ. 642, §183; ქუთ. 644, §300; ქუთ. 646, §300; ქუთ. 655, §326; ქუთ. 660, §77; ქუთ. 662, §92; ქუთ. 667, §159; ქუთ. 669, §92; ქუთ. 670, §152; ქუთ. 672, §155; ქუთ. 673, §154; ქუთ. 676, §286; ქუთ. 678, §279; ქუთ. 683, §153; ქუთ. 688, §93.

ახალც. (ახალციხე)

(ახალციხის მთნობრაფიული მუზეუმის ხელნაწერთა ფონდი)

ახალც. 3, §154; ახალც. 5, §154; ახალც. 11 (117), §328; ახალც. 14, §199; ახალც. 14 (120), §150; ახალც. 38 (143), §172, 404; ახალც. 41 (146), §155; ახალც. 46 (151), §155; ახალც. 58 (163), §266; ახალც. 107, §155; ახალც. 110, §155; ახალც. 117, §155, 173; ახალც.

143, §404; ახალც. 146, §173; ახალც. 166^ბ, §323; ახალც. 3242/375, §154; ახალც. 3243/376, §152; ახალც. 396 (1528), §70.

გორი

(გორის მთნობრაფიული მუზეუმის ხელნაწერთა ფონდი)

გორი 1, §172; გორი 4, §89; გორი 5, §§72, 159, 161, 164, 172, 255; გორი 13, §326; გორი 14, §64; გორი 15, §§72, 172, 216, 275, 276, 279, 320, 374; გორი 18, §51; გორი 37, §155; გორი 38, §224; გორი 59, §§156, 173; გორი 71, §§6, 62; გორი 77, §172; გორი 86, §11; გორი 87, §398; გორი 88, §398; გორი 90, §§75, 153, 307, 310; გორი 94, §11; გორი 95, §§156, 160, 172, 216, 276, 284; გორი 97, §146.

ზუბ. (ზუბლიდი)

(ზუბლიდის მთნობრაფიული მუზეუმის ხელნაწერთა ფონდი)

ზუგ. 12, §65; ზუგ. 13, §§11, 97, 183, 265;
თულავი (ეთნ. მუზ.) 2474, §255;
ლიტ.მუზ. 13, §154;
ცაგერი (ეთნ. მუზ.) 11, §172;

ler.

(იერუსალიმის საკატრიარქოს ბიბლიოთეკის ქართულ

ხელნაწერთა ფონდი)

ler.-12, §64; ler.-16, §8; ler.-22, §288; ler.-24-25, §326; ler.-28, §10; ler.-29, §10; ler.-45, §326; ler.-46, §65; ler.-47, §263; ler.-48, §§265, 326; ler.-55, §65; ler.-56, §183; ler.-57, §64; ler.-60, §326; ler.-63, §263; ler.-65, §263; ler.-66, §382; ler.-70, §65; ler.-77, §326; ler.-79, §183; ler.-81, §183; ler.-82, §9; ler.-83, §§65, 183; ler.-84, §263; ler.-85, §§183, 263; ler.-87, §§64, 263; ler.-88, §263; ler.-90, §263; ler.-92, §263; ler.-94, §9; ler.-95, §§8, 152; ler.-96, §341; ler.-99, §382; ler.-105, §184; ler.-109, §9; ler.-111, §65; ler.-118, §§8, 382; ler.-119, §265; ler.-123, §265; ler.-126, §64; ler.-127, §§287, 288; ler.-128, §§287, 288; ler.-130, §382; ler.-131, §184; ler.-134, §§183, 288; ler.-141, §184; ler.-144, §184; ler.-145, §152; ler.-146, §65; ler.-150, §§287, 288.

Sin.

(სინის მითის წმ. მკატაჰრინეს მონასტრის ბიბლიოთეკის

ქართულ ხელნაწერთა ფონდი)

Sin.-1, §278; **Sin.-3**, §265; **Sin.-4**, §326; **Sin.-5**, §184; **Sin.-6**, §159; **Sin.-12**, §§12, 13, 14, 16, 25, 55, 56, 73, 74, 90, 169, 170, 174, 179, 198, 209, 278, 313, 314, 329, 330, 334, 338, 351, 354, 385, 396, 405; **Sin.-13**, §265; **Sin.-17**, §265; **Sin.-19**, §11; **Sin.-26**, §265; **Sin.-35**, §173; **Sin.-37**, §97, 380, 382; **Sin.-38**, §97; **Sin.-53**, §278; **Sin.-54**, §§16, 25, 90, 96, 170, 173, 278, 303, 351, 372; **Sin.-58-31-60**, §11; **Sin.-60**, §§90, 266; **Sin.-61**, **Sin.-66**, §326; §§16, 25, 67, 86, 90, 95, 304, 354, 396; **Sin.-67**, §266; **Sin.-70**, §183; **Sin.-72**, §64; **Sin.-73**, §§1, 6, 22, 34, 35, 44, 60, 63, 84, 90, 145, 152, 165, 171, 204, 206, 210, 215, 228, 229, 234, 268, 331, 335, 353, 356, 359, 369, 371, 376, 377, 384, 387, 388, 397, 403, 405; **Sin.-74**, §10; **Sin.-75**, §184; **Sin.-76**, §§152, 204, 228, 229, 288, 294, 335, 359, 376, 381, 388, 403; **Sin.-78**, §§9, 11, 72, 156, 157, 162; **Sin.-82**, §§156, 162, 163, 206, 210; **Sin.-88**, §§266, 287; **Sin.-89**, §§275, 279.

Sin.Geo.N.

(სინის მითის წმ. მკატაჰრინეს მონასტრის ბიბლიოთეკის ქართულ ხელნაწერთა ახალი კოლექცია)

Sin.Geo.N.1, §326; Sin.Geo. N.14, §265; Sin.Geo. N.22, §278; Sin.Geo. N.23, §286; Sin.Geo. N.25, §265; Sin.Geo. N.26, §§11, 59, 83, 278, 280; Sin.Geo. N.30, §265; Sin.Geo. N.31, §§11, 278; Sin.Geo. N.33, §278; Sin.Geo. N.35, §83; Sin.Geo. N.40, §265; Sin.Geo. N.49, §91; Sin.Geo. N.52, §286; Sin.Geo. N.53, §§83, 278, 280; Sin.Geo. N.54, §§11, 275, 278, 279; Sin.Geo. N.57, §265; Sin.Geo. N.58, §§11, 91, 278; Sin.Geo. N.63, §278; Sin.Geo. N.65, §278; Sin.Geo. N.66, §279; Sin.Geo. N.72, §§66, 91; Sin.Geo. N.76, §265; Sin.Geo. N.77, §97; Sin.Geo. N.79, §278; Sin.Geo. N.81, §278; Sin.Geo. N.86, §152; Sin.Geo. N.88, §97.
Sin.Geo. N.14 p §11; Sin.Geo. N.15 p §286; Sin.Geo. N.26 p §184; Sin.Geo. N.27 p §65; Sin.Geo. N.29 p §286.
Sin.Geo. N.1 s §275; Sin.Geo. N.4 s § 275; Sin.Geo. N.5 s §275; Sin.Geo. N.7 s §71-72; Sin.Geo. N.8 s §279; Sin.Geo. N.9 s §275.

Ath.

(ათონის მითის ივერთა მონასტრის ბიბლიოთეკის

ქართულ ხელნაწერთა ფონდი)

Ath.24, §266; **Ath.30**, §326.

სამეცნიერო ლიტერატურა ნათარგმნ ლიტურბიკაში

დანელია კორნელი, ქართული ლექციონარის პარიზული ხელნაწერი (ძველი და ახალი აღთქმის საკითხები), ტექსტის გამოცემა სტ. ჩხენკელთან და ბ. შავიშვილთან ერთად, გამოკვლევა და ლექსიკონი კ. დანელიასი, თბილისი, 1987 (565 გვ.).

დოლაქიძე მანანა, სვინაქსარული ცხოვრება-წამებანის ტექსტები „დიდი სვინაქსარიდან“. კრიტიკული ტექსტი XI ს. ექვსი ხელნაწერის მიხედვით მოამზადა მ. დოლაქიძემ, საქართ. საეკლესიო კალენდარი, თბილისი, 2002, გვ. 9-279 („ნათლისმცემელი“ გამოც.).

დოლაქიძე მანანა, ხევსურიანი ლილი, კალის ლექციონარის დათარიღებისათვის, ფილოლოგიური ძიებანი, II, 1995, გვ. 64-80.

თარხნიშვილი მიხეილი, იაკობის ჟამისწირვის კიდევ ერთი ქართული ნუსხა, კრ-ში: მიხეილ თარხნიშვილი, წერილები, (თარგ. გერმანულიდან თ. ჭუმბურიძისა), თბილისი, 1994, გვ. 195-203.

თარხნიშვილი მიხეილი, სიწმიდის განახლების წესი და მისი დღესასწაული ვნების პარასკევს ქართული წყაროების მიხედვით, კრ-ში: მიხეილ თარხნიშვილი, წერილები, (თარგ. გერმანულიდან თ. ჭუმბურიძისა), თბილისი, 1994, გვ. 265-272.

თარხნიშვილი მიხეილ, ქართული ლექციონარის ორი ფრაგმენტი V და VIII საუკუნეებისა, კრ-ში: მიხეილ თარხნიშვილი, წერილები, (თარგ. გერმანულიდან თ. ჭუმბურიძისა), თბილისი, 1994, გვ. 151-173.

თაყაიშვილი ექვთიმე, პარიზის ნაციონალური ბიბლიოთეკის ქართული ხელნაწერები... პარიზი, 1933.

კეკელიძე კორნელი, ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორია, I, თბილისი, 1980 (ლიტურბიკა, გვ. 373-386).

კეკელიძე კორნელი, ანტონი კათალიკოზის სალიტურგიკო მოღვაწეობიდან. ეტიუდები..., ტ. IV, 1957, გვ. 175-186.

კეკელიძე კორნელი, ძველი ქართული წელიწადი. ეტიუდები..., ტ. I, 1956, გვ. 99-124.

კეკელიძე კორნელი, ძველი ქართული ეორტალოგიური წელიწადი. ეტიუდები..., ტ. I, 1956, გვ. 125-132.

კეკელიძე კორნელი, „მცირე კანონი“ იოანე ზოსიმესი. ეტიუდები..., III, თბილისი, 127-139. (მც. კანონ. ვნების კვირიაკისა და სამი დღესასწაულის: შობის, ნათლისღებისა და ბზობის – ცნობილია

ერთი ხელნაწერით, იხ. ი. ჯავახიშვილი, სინის მთის ხელ. აღწ., გვ. 83-101, 1947).

კეკელიძე კორნელი, იოანე ქართველის კალენდარი (Xს.), შესწორებული ტექსტი და გამოკვლევა. Eტიუდები ძვ. ქართ. ლიტ-ის ისტორ-დან, V, თბილისი, 1957, გვ. 242-294.

კვიპრიანე არქიმანდრიტი (კერნი), ლიტურგიკა, თარგმნა და შენიშვნები დაურთო ელ. კალანდარიშვილმა, თბილისი, 2002.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, წესი მოძღვრობისა, კრ. „რელიგია და საზოგადოება“, III თბილისი, 2004, გვ. 20-28.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, კათაკმეველობისა და ნათლისღების წეს-განგებათა სისტემა უძვ. ქართ. „კურთხევანთა“ კრებულებში, „ქრისტიანულ-არქეოლოგიური ძიებანი“, II, 2008.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, წინდობისა და ქორწილის საეკლესიო რიტუალი უძველეს ქართულ „კურთხევანთა“ კრებულებში, „ქრისტიანულ-არქეოლოგიური ძიებანი“, I, 2008, გვ. 349-369.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, „მამაო ჩუენოსა“ ასამაღლებელისათვის“, თბილისი, 2000.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, გულანი, „ლიტერატურული ძიებანი“, XXII, თბილისი, 2001, გვ. 92-101.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, ეფრემ მცირის ერთი ლიტურგიკული კომენტარი, კრ. „კლასიკური და თანამედროვე ქართული მწერლობა“, #3, თბილისი, 2000, გვ. 8-13.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, დიდი სინური კურთხევანის რედაქციული თავისებურებანი, თბილისი, 2002.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, ტაძრობა, ჟურნ. „სავანე“ (ჭიათურის ეპარქია) #1, 2001, გვ. 12-14.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, შემურვის ლოცვა, მცირე საეკლესიო კალენდარი 1999 წლისათვის, თბილისი, 1998, გვ. 20-31.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, „რომლითა ენითა არს მარტკლიაი?“, საქ. საეკლესიო კალენდარი („ნათლისმცემელი“), 2004, გვ. 398-406.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, გიუნაშვილი ელგუჯა, „ტიპიკონი შიომღვიმის მონასტრისა“ XIIIს. ხელნაწერის მიხედვით (ტექსტი), თბილისი, 2005წ.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, წმიდა გერმანე

კონსტანტინეპოლელი, სახისმეტყველებითი განმარტება საღმრთო ლიტურგიისა (ტექსტი, შესავალი, ლექსიკონი) საქ. ეკლესიის კალენდარი 2004 წლისათვის (გამომც. „ნათლისმცემელი“, თბილისი, 2003, გვ. 111-179.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, ლიტურგიკული ლექსიკონი (მასალები), საქ. საეკლესიო კალენდარი, 2003, გვ. 280-340.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, საღმრთო მსახურება ვნების შვიდეულში, თბილისი, 2000.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, მცირე კურთხევანი, ბოლოსიტყვაობა, თბილისი, 1998.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, რა დღესასწაულია ოცობა? ჟურნ. „ჯვარი ვაზისა“, #4, 1992, გვ. 59-63.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, მიცვალებულთა მოხსენების დღეების შესახებ, ჟურნ. „ჯვარი ვაზისა“, #2, 1991, გვ. 14-29.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, ლამპრობის სულიერი შინაარსისათვის, ჟურნ. „რელიგია“, #11-12, 1998, 12-24.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, სულთმოფენობა თუ სამებობა?, „ჯვარი ვაზისა“, #1, 1991, გვ. 22-28.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, მარტვილის დღესასწაულისათვის, ჟურნ. „ჯვარი ვაზისა“, #2, 1992, გვ. 47-54.

კოჭლამაზიშვილი ექვთიმე, რა დღესასწაულია გარეგნობა? ჟურნ. „ჯვარი ვაზისა“, #4, 1992, გვ. 59-63.

მარი ნიკო, იერუსალიმის ქართულ ხელნაწერთა მოკლე აღწერილობა (გამოსცა ე. მეტრეველმა), თბილისი, 1955.

მეტრეველი ელენე, ახალი ნაშრომი ქართულ მრავალთავზე, მაცნე, ელს, #4, 1976, გვ. 67-68.

პერონე ლორენცო, „ძაღლების განდევნა ლოცვის ჟამს“ მლოცველის სახე დემონებსა და ანგელოზებს შორის: ორიგენედან ევაგრე პონტოელამდე, კრ. „ქრისტიანულ-არქეოლოგიური ძიებანი“, II, თბილისი, 2009, გვ. 9-53 (თარგმანი ფრანგულიდან).

რაფაეა მაია, ჩიკვატია ნანა, სვიმეონ ახალი დვთისმეტყველი „სინანულის მიმართ“ (ტექსტი, ლექსიკონი), „ქრისტიანულ-არქეოლოგიური ძიებანი“, II, თბილისი, 2009, გვ. 236-294.

სურგულაძე შზია, ძველი ქართული პალეოგრაფიული ტერმინები, თბილისი, 1978, (156 გვ.).

უტიე ბერნარ, კ. კეკელიძე და ქართული ლექციონარის საკითხები, მრავალთავი, X, თბილისი, 1983, გვ. 27-33.

უძველესი იადგარი, გამოსცეს, გამოკვლევა და საძიებლები დაურთეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევმა და ლ. ხევსურიანმა, თბილისი, 1980 (942 გვ.).

ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, სინური კოლექცია, ნაკ. I, თბილისი, 1978, (ელ. მეტრეველი, ც. ჭანკიევი, ლ. ხევსურიანი, ლ. ჯღაძია); ნაკ. II (ლ. ჯღაძია და ც. ჭანკიევი), თბილისი, 1980; ნაკ. III. თბილისი, 1987 (რ. გვარამია, ელ. მეტრეველი, ც. ჭანკიევი, ლ. ხევსურიანი და ლ. ჯღაძია).

ქაჯაია ნინო, ბასილი კესარიელის თხზულებათა ძველი ქართული თარგმანები, თბილისი, 1992, გვ. 109-145; 260-317.

ქაჯაია ნინო, ზიარების საგალობელი იოანე ოქროპირის საღმრთო ლიტურგიაში, მაცნე, ენისა და ლიტერატურის სერია, 1998, 149-151.

ქაჯაია ნინო, გელათური კონდაკისა და „კათალიკოსთა სამართლის“ დათარიღებისათვის“, XVIII, 1999, გვ. 336-343.

ქაჯაია ნინო, ქერუბიკონის ლოცვა ძველ ქართულ ლიტურგიკულ ძეგლებში, ლოგოსი, „მეტანოია“, 2001, 213-233.

ქაჯაია ნინო, დიდი შესვლის საგალობელი „სიწმიდისა“ ძველ ქართულ ლიტურგიკულ ძეგლებში, მაცნე, ენისა და ლიტერატურის სერია, 2000, გვ. 145-160.

ქაჯაია ნინო, ხელთბანის რიტუალი და საგალობელი ძველ ქართულ ლიტურგიკულ ძეგლებში, მრავალთავი, XIX, 2002, 21-29.

ქაჯაია ნინო, „დიალოგი“ დიდ შესვლაში, მაცნე, ენისა და ლიტერატურის სერია, 2003.

ქაჯაია ნინო, ხელნაწერ გრაფი 5-ის ხელახალი დათარიღებისათვის, მაცნე, ენისა და ლიტერატურის სერია, 2004.

ქაჯაია ნინო, ლიტანია და პროსკომიდის (ჟამისწირვის) ლოცვა „დიდ შესვლაში“, „წელიწდეული“, 2003.

ქაჯაია ნინო, კმევა იოანე ოქროპირის საღმრთო ლიტურგიაში, მრავალთავი, XX, 2003, გვ. 162-169.

ქაჯაია ნინო, დიდი შესვლის მეორეული ფორმულები იოანე ოქროპირის ჟამისწირვის ვახტანგისეულ რედაქციაში, მრავალთავი, XXI, თბილისი, 2005, გვ. 161-168.

ქაჯაია ნინო, ბიზანტიური ლიტურგიის ქართული თარგმანის ისტორიიდან, კრ. ბიზანტინოლოგია საქართველოში, თბილისი,

2007, გვ. 421-430.

შანიძე აკაკი, ხანმეტი ლექციონარი (ფოტოტიპირი რეპროდუქცია), გამოსცა და სიმფონია დაურთო ა. შანიძემ, თბილისი, 1944.

შანიძე აკაკი, ჰაემეტი ტექსტები და მათი მნიშვნელობა ქართული ენის ისტორიისათვის, ტფილისის უნივერსიტეტის მოამბე, III, 1923, გვ. 354-388.

ჭელიძე ედიშერი, დიდნი კურთხევანი (გამოკვლევა, ტექსტი, სქოლიოები, 460 გვ.).

ჭილ-ეტრატის იადგარი, გამოსცეს და გამოკვლევა დაურთეს ა. შანიძემ, ა. მარტიროსოვმა და ა. ჯიშიაშვილმა, თბილისი, 1977 (296 გვ.).

ხანმეტი ლექციონარი (ფოტოტიპირი რეპროდუქცია), გამოსცა და სიმფონია დაურთო ა. შანიძემ, თბილისი, 1944 (064, 54 გვ.).

ხაჩიძე ლელა, კვლავ „მარხვანის“ ახალი რედაქციის შესახებ, ლიტ-რა და ხელოვნება #1, 1994.

ხაჩიძე ლელა, გიორგი მთაწმიდელის რედაქციის მარხვანის პარიზული ნუსხა, კრ-ლში: ივირონი-1000, თბილისი, 1983, გვ. 264-267.

ხაჩიძე ლელა, ეფრემ მცირე და ქართული „მარხვანი“, ლიტ-რა და ხელოვნება, #3-4, 1993, გვ. 156-172.

ხაჩიძე ლელა, ეფრემ მცირის რედაქციის „მარხვანის“ სპეციფიკა. ს.-ს. ორბელიანის სახ. სახელმწ. პედ. ინსტიტუტის მე-60 კონფერენციის მოხს. თეზისები, თბილისი, 1994.

ხევსურიანი ლილი, უძველესი იადგარის სტრუქტურა, საკ. დისერტ. ხელნაწერი, თბილისი, 1984.

ხევსურიანი ლილი, ახალი შრომა ქართული ლექციონარის საგალობლებზე, მაცნე, ელს, #2, 1973, გვ. 183-191.

ხევსურიანი ლილი, Sin. 34-ის შედგენილობის საკითხავის, მრავალთავი, VI, თბილისი, 1978, გვ. 88-122.

ხევსურიანი ლილი, „ზატიკის“ ორი ძველი ქართული რედაქცია, კრ. „ქრისტიანულ-არქეოლოგიური ძიებანი“, I, თბილისი, 2008, გვ. 223-348.

ხევსურიანი ლილი, ჭილ-ეტრატის იადგარის შედგენილობა, ხელნაწ. ინსტ. XV სამეც. შესიის თეზისები, თბილისი, 1973, გვ. 8-10.

ჯავახიშვილი ივანე, სინის მთის ქართ. ხელნაწერთა აღწერილობა, თბილისი, 1947 (320 გვ.).

Арранц М., История Типикона (опыт). Ленинградская Духовная Академия, 1978 (112 стр.).

Дмитриевский А., Древний Святогробский Иерусалимский Устав. По поводу книги К. Кекелидзе: „Иерусалимский Канонарь” VIII., (груз. версия). Тифлис, 1912. Сообщения Имп.-православного палестинского общества, т. XXIV, выпуск I, с. 34-48.

Дмитриевский А., Древнейшие Патриаршие типиконы - Святогробский – Иерусалимский и Великой Константинопольской церкви. Критико-библиографическое исследование, Киев, 1907, (352 стр.).

Дмитриевский А., Богослужение страстной и пасхальной седмиц во Иерусалиме IX-Хвв., Казань, 1884 (XVI, 426 стр.).

Жордания Ф., Описание рукописей Тифлиского церковного музея, кн. II, Тифлис, 1902, кн. I, ...

Каджаия Н., Литургия, Православная Энциклопедия, XIII, Москва, 2009.

Карабинов И., Постная Триодь. Исторический обзор её плана, состава, редакций и славянских переводов, СПб (IX+294 стр.).

Карабинов И. - К.С. Кекелидзе, „Иерусалимский Канонарь” VIII., (груз. версия), Христианские чтения, 1912г. С. 646-651. (Рецензия)

Карабинов И., Студийский типикон в связи с вопросом о реформе нашего богослужебного устава. Петроград, 1915, (12 с.).

Кекелидзе К., Фрагменты „Краткого синаксаря св. Евфимия Афонского”, в кн-е: „Иерусалимский Канонарь” VIII., Тифлис, 1912.

Кекелидзе К., Древнегрузинский Архиератикон. Грузинский текст издан под редакцией и предисловием К.С. Кекелидзе, Тифлис, 1912 (XXX, 142 стр.).

Кекелидзе К., „Иерусалимский Канонарь” VIII., (груз. версия), Тифлис, 1912 VII (346 стр.).

Кекелидзе К., К вопросу о времени празднования Рождества Христова в древней церкви, Труды Киевской духовной Академии, 1905, №1, с. 1-10.

Кекелидзе К., Литургические грузинские памятники в отечественных книгохранилищах и их научное значение, Тифлис, 1908, XXXI (XII +515стр.).

Кекелидзе К., к вопросу об иерусалимском происхождении грузинской церкви. ეტიუდები... IV, 1957, გვ. 358-363.

Кекелидзе К., Константинопольской курс истории древнегрузинской литературы, ეტიუდები... IX, 1963, გვ. 123.

Лебедев П., Наука о богослужении православной греко-русской церкви, I, Москва, 1881.

Март Н., Предварительный отчёт о работах на Синае, веденных в сотрудничестве с И.А. Джаваховым, и в Иерусалиме, в поездку 1902г., СПб, 1903 (51 стр.).

Март Н., Описание груз. рукописей Синайского Монастыря, Моск.-Ленингр., 1940 (XII, 276стр.).

Помяловский И., Паломничество по Святым местам конца IV века. Православный Палестинский сборник, т.VII, вып. 2, СПб, 1889 (312 стр.).

Скабаланович М., Толковый типикон, I, Киев, 1910 (XIV, 494 стр.).

Сергий (Архимандрит), Полный месяцеслов Востока, т. I-II, Владимир, 1901; т. I (XXII, 732 стр.), т. II (XXX, 700 стр.).

Успенский Н.Д., Чин всеношного бдения на православном Востоке и в русской церкви, Богословские труды, 18, 1978.

Цагарели А., Сведения о памятниках груз. письменности, вып. II, СПб, 1883 (XXXII, 119 стр.).

Цагарели А., памятники грузинской старины в святой земле и на синае, СПб, 1888.

Хевсуриани Л., Ленинградские фрагменты грузинских синайских рукописей, Тезисы докладов конференции по истории средневеков. письменности и книги, Ереван, 1977.

Abel F., რეცენზია კ. კეკელიძის წიგნზე „იერუსალიმის კანონარი VIII“-ისა. Revue biblique, vol. XXIII, Paris, 1914, p. 453-462.

Amphoux C., Outtier B., Le lecons des vérsions géorgiennes de l'épître de Jacques. Biblica, 65, 1984, p.365-376.

Baumstark A., Ausstrahlungen des vorbyzantinischen Heiligenkalenders von Ierusalem. Orientalia Christiana periodica, 2, 1936.

Capelle b., La fête de la Vièrge à Jèrusalem au V Siècle, Le Museon, vol. LVI, fasc. 1-4, 1943, p.1-33.

Conybeare F.C., Wardrop Ol., The Georgian Version of the Liturgy of st. James. *Revue de l'Orient Chrétien*, 18, 1913, s.396-420; 19, 1914, s.155-173.

Garitte G., Les feuillets géorgiens de la collection Mingana à Selly Oak: (Bizmingham), *Le Mussèon*, t. 73, fasc. 3-4, 196, pp. 239-259.

Garitte G., Le Calendrier palestino-géorgien du Sinaiticus 34 (X-e siècle). Edite, traduit et commenté par G. Garitte, Bruxelles, 1958 (887p.).

Garitte G., Un index géorgien des lectures évangéliques Selon l'ancien rite de Jérusalem, *Le Musèon*, t. 83, fasc. 3-4, 1972, 348-353.

Goussen H., Über Georgische Drucke und Hsndschriften, die Festordnung und den Heiligenkalender des altchristlichen Jerusalemes betreffend, *Analecta Bollandiana*, t. 42, 1924.

Goussen H., Die georgische „Petrusliturgie, In: Lateinische Zurückübersetzt und mit vorläufigen Bemerkungen begleitet von H. Coussen, *Oriens Christianus*, (Neue Serie); 3Bd., 1913, s.1-15.

Engberding H., Das Verzeichnis von Lesungen und Psalmenversen im Sin. Georg. 39 (129r-132r), *Oriens Christianus*, Bd., 53, 1969, 89-107.

Esbroeck M. van., Le manuscrit géorgien sinaitique 34 et les publications recentes de liturgie palestinienne, *Orientalia Christiana Periodica*, t. 40, 1980, pp. 125-141.

Esbroeck M. van., Le manuscrits de Jean-Zosime Sin. 34 et Tsagareli 81, *Bedi Kartlisa*, (*Revue de Kartvélogie*), vol. XXXIX, 1981, p. 63-75.

Iedlisca J., Das Prager Fragment der altgeorgischen Jakobusliturgie, *Argchiv orientalni*, 29, 1961, 183-196.

Jeffery P., The Earliest Ghristian Chant Repertory Recovered: The Georgian Witnesses to Jerusalem Chant. *Journal of the American Musicalogical Society*, 47, 1994, 1-38.

Jeffery P., The Sunday Office of Seventh-Century Jerusalem in the Georgian Chantboock (Iadgari): A Preliminary Report *Studia Liturgica* 21, 1991, 52-75.

Leeb H., Die Gesänge im Gemeindegottesdienst von Jerusalem vom 5. bis 8. Jahrhundert. Wien. 1970 (312s.).

Metreveli H., Les manuscrits liturgiques géorgiens des IXe-Xe siècles et leur importance pour l'étude de l'hymnographie Byzantine: Actes du XVe Congres... Athenes, 1976.

Outtier B., La lecture liturgique des Èpîtres catholiques dans

l’Eglise ancienne. Chapitre 3. Les lectionnaires géorgiens (Histoire du texte biblique, 1), თბ., 1997, 75-85.

Outtier B., Un Feuiller du lectionnaire géorgien hanmeti a Paris. Le Muséon, 85, 1972, 399-402. ქართ. თარგ. მაცნე, ელს, №1, გვ. 173-175.

Outtier B., Fragments onciaux du Lectionnaire Géorgien, Bedi Kartlisa (Revue de Kartvelologie), t. 33, Paris, 1975; t. 34, Paris, 1976.

Outtier B., Le iadgari sur papyrus et parchemin, édition et études par A. Chanidze, A. Martirosov et A.Djichiachvili, Revue de Kartvèologie, vol. XXXVII, Paris, 1979, p. 336-341.

Outtier B., Un fragment d’évangélaire liturgique de Saint-Sabas? (Doc. Sinai géo 63) Bedi Kartlisa, 36, 1978, 53-55.

Outtier B., K. Kekelidze et le lectionnaire géorgien. Revue de Kartvèologie, vol. 38, Paris, 1980, p.23-25.

Outtier B., Un témoin partiel du Lectionnaire géorgien ancien (Sinai géorgien 54). Revue de Kartvèologie, vol. XXXIX, Paris, 1981, p.76-88.

Outtier B., Un nouveau témoin partiel du Lectionnaire Géorgien ancien (Sinai géorgien 12), Bedi Kartlisa, vol. XVI, Paris, 1983, 162-174.

Outtier B., Verhelst S., La kéryxie catholique de la Liturgie de Jérusalem en géorgien (Sin. 12 et 54). Archiv für litugiewissenschaft, Jahrgang 42, Heft 1/2, 2000, s. 41-63.

Outtier B., Fragments onciaux du Lectionnaire géorgien I, II, Bedi Kartlisa, XXXIV, 1976, p. 97-101.

Outtier B., Nouveaux fragments onciaux du Lectionnaire géorgien ancien, Lingua restituta orientalis. Festgabe J. Assfalg, Wiesbaden, 1991, p. 269-271.

Outtier B., Nouveaux fragments onciaux du Lectionnaire géorgien ancien, IV, Lingues orientales anciennes. Philologie et linguistique, 4, 1993, p. 31-34.

Outtier B., Les lectionnaires géorgiens, La lecture liturgique des Épîtres catholiques dans l’Eglise ancienne, éd. C. – B Amphoux et J. – P. Bouhot, p. 75-85, Lausanne, 1996.

Outtier B., „Die georgische Tradition“ et „Der georgische Begräbnisritus“, Liturgie im Angesicht des Todes, I, éd. H. Becker & H.Ühlein, St. Ottilien, 1997, p. 573-586 et p. 767-771; II, p. 1253-1278.

Outtier B., Deux fragments onciaux inédits d’un Lectionnaire géorgien de Jérusalem (V), Xristianskij Vostok, t. 2, 2000 [2002], p. 220-226.

Outtier B., Une hymne de Ioané Mintchthi, dans: Mélanges Elisabeth Behr-Sigel, Iasi 2003, p. 127-130.

Outtier B., Un nouveau fragment oncial inédit du Lectionnaire de Jérusalem en Géorgien, dans: Pèlerinages et lieux saints dans l'Antiquité et de Moyen Age, Mélanges offerts à Pierre Maraval, Paris, 2006, p. 323-328.

Outtier B., Fragments onciaux inédits d'un Lectionnaire géorgien de Jérusalem, VII, pour un recueil Institut catholique de Paris.

Παπαδόπουλος-Κεραμεύς, Α., Τυπικὸν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας. Ανάλεκτα ἱεροσαλμιτικῆς σταχυολογίας, II, Πετρούπολι, 1894 (540s.).

Peeters P., Rezension zu H. Goussen: Über georgische Drucke und Handschriften... Analicta Bollandiana, t. XLII, 1924, s. 138-139.

Peradze G., Le monuments liturgiques prébyzantins en langue géorgienne, Le Musèon, t. 45, 1932, . 255-272.

Peradze G., Zur vorbyzantischen Liturgie Georgiens, Le Musèon, t. XLII, 1929, s. 90-99.

Renoux Ch., Le Iadgari géorgien et le Šaracnoé armenien, Revue des études arméniennes, 24, 1993, p. 89-112.

Renoux Ch., Les Hymnes de la Résurrection 1. Himnographie liturgies géorgienne (Textes du Sinaï 18) Introduction, traduction et annotation par Charles Renoux, Paris, 2000.

Tarnnischvili M., Eine neue georgische Jakobs-liturgie. Ephemerides liturgicae, 62, 1948, 49-82. (დართუელი აქვს ჟამისწორვის ტექსტის გერმანული თარგმანი).

Tarnnischvili M., Liturgiae ibericae antiquiores. Luvanii, 1950, vol. 122-123.

Tarnnischvili M., Zwei georgische Lectionarfragmente aus dem 5. und 8. Jahrhundert, Le Musèon, t. LXXIII, fasc. 3-4, s. 261-285.

Tarnnischvili M., Sources Armeno-Géorgiennes de l'histoire ancienne de l'Eglise de Géorgie, Le Musèon, t. 60, 1947, 29-50.

Tarnnischvili M., Le grand lectionnaire de l'Eglise de Jérusalem (V-e - VIII-e siècle), édité par M. Tarnnischvili, t. I-II, Louvain, 1959/1960 (CSCO, vol. 188-204 ქართ. ტექსტი, vol. 189-205 ლათინური თარგმანი, Scriptores iberici, t. 9, 13, 10, 14).

Wade A., The Oldest Iadgari The Jerusalem Tropologion, V-VIIc. Orientalia Christiana periodica, 50, 1984, 451-456.

კომენტარების

შესავალი

წინამდებარე წიგნის მეორე ნაწილი — ნათარგმნი ჰიმნოგრაფია, ამავე წიგნის I ნაწილის — ნათარგმნი ლიტურგიკის შინაარსობრივი გაგრძელებაა და ისინი ავსებენ ერთმანეთს. მართალია, თითოეული მათგანი სრულიად დამოუკიდებლად არის წარმოდგენილი წიგნში — თავიანთი ბიბლიოგრაფიებით და განსახილველი საკითხებით, რადგან თითოეული მათგანი ძველი ქართული სასულიერო მწერლობის ორი დამოუკიდებელი დარგია, მაგრამ მათი ერთ წიგნში, ერთმანეთის გვერდით მოთავსება განპირობებულია ამ ორი დარგის უმჭიდროვესი ურთიერთდამოკიდებულების ხარისხით: ლიტურგიკა, ქართული ტერმინოლოგიით „ჟამისწირვა“, ქრისტიანული ღვთისმსახურების (მღვდელმსახურების) რიტუალის ჩატარებას და ამისათვის სახელმძღვანელო წიგნების ერთობლიობას გულისხმობს, ხოლო ჰიმნოგრაფია, კერძოდ კი ლიტურგიკული ჰიმნოგრაფია, იმ საგალობლებს, ანუ ჰიმნებს წარმოადგენს, რომლებიც ღვთისმსახურების ერთ-ერთი ძირითადი ნაწილია (არსებობს ჰიმნოგრაფიული პოეზიის არალიტურგიკული ნაწილიც, რომელიც გულისხმობს მორწმუნე ადამიანის სულიერ-სარწმუნოებრივი გრძნობების გამოხატვას, ასევე მის დამოკიდებულებას წმინდანების, დღესასწაულთა, ისტორიული ფაქტების მიმართ, რაც გამოხატულია იამბიური და რითმოვანი ლექსით).

ჰიმნოგრაფიულ თხზულებათა ბიბლიოგრაფია წარმოადგენს თითოეული საგალობლის ან საგალობელთა კრებულის მცირე, ხუთპუნქტიანი ბიბლიოგრაფიების ერთობლიობას. ბიბლიოგრაფიის სტრუქტურა ისეთივეა, როგორც ჩვენს მიერ ადრე გამოცემული ნათარგმნი თხზულებათა ბიბლიოგრაფიები:

პირველ პუნქტში წარმოდგენილია ჰიმნოგრაფიული თხზულების ან ჰიმნოგრაფიულ საგალობელთა კრებულის თანამედროვე დასახელება (შავი შრიფტით);

მეორეში — თხზულების სრული სახელწოდება, როგორც ის არის ხელნაწერებში;

მესამეში — თხზულების ტექსტის დასაწყისი წინადადება ან ფრაზა;

მეოთხეში — თხზულების ტექსტის შემცველი ხელნაწერები;

მეხუთეში — „შენიშვნა“.

შევეცდებით, ავხსნათ თითოეული პუნქტის საჭიროება:

1. თხზულების თანამედროვე დაწერილობით მოტანა აადვილებს ანბანის რიგზე მათ დალაგებას, რაც გაჭირდებოდა ხელნაწერისეული დასათაურების მიხედვით, მათი ერთგვაროვნების გამო;
2. თხზულების სრული, ხელნაწერისეული სახელწოდებით წარმოდგენა, ვფიქრობთ, განმარტებას არ უნდა საჭიროებდეს;
3. თხზულების ტექსტის დასაწყისი ფრაზა აუცილებელია, მსგავსი დასახელების საგალობლის განსხვავებული სპეციფიკის წარმოსახენად;
4. თხზულებათა ხელნაწერები დალაგებულია ფონდების (A, H, S, Q და ა.შ.) აღმავალი ნუმერაციით, თარიღისა და პაგინაციის ჩვენებით. მიახლოებითი დათარიღება წარმოდგენილია რომაული ციფრებით („ს” ან „სს” — საუკუნე ან საუკუნეები — გარეშე, კორექტურული შეცდომების თავიდან ასაცილებლად), ხოლო ზუსტი — არაბული ციფრებით („V” ან „VIV” შესაბამისად „წელი” ან „წლები” — აუცილებელი მითითებით, რომ არ მომხდარიყო მათი აღრევა ხელნაწერის რიგით ნომრებთან: A 1105, 1047წ.).

მეხუთე პუნქტი — „მენიშენა”-ში შევიტანეთ დამატებითი ცნობები წარმოდგენილი თხზულების შესახებ: ავტორი, მთარგმნელი, კრებულის სახელწოდება, რომელშიც შეტანილია დასახელებული თხზულება, და სხვა საჭირო ცნობები.

თითოეული ბიბლიოგრაფიული სეგმენტი ანუ პარაგრაფი (მათი რიცხვი 897-ია) დანომრილია საძიებლებით სარგებლობის გასაადვილებლად.

ჰიმნოგრაფიულ თხზულებათა ბიბლიოგრაფიის შედგენა ჩვენს მიერ შემუშავებული პრინციპებით, რომლის მიხედვით გამოიცა სასულიერო მწერლობის სხვა დარგების ბიბლიოგრაფიები, ამჯერად უფრო რთული აღმოჩნდა, რაც ძირითადად გამოიწვია ჰიმნოგრაფიულ თხზულებათა სიმრავლემ და მრავალფეროვნებამ. ჩვენ ვერ შევძელით გაგვეთვალისწინებინა თითოეული საგალობელი, განსაკუთრებით მცირე ზომის გალობები (სტიქორნების სხვადასხვა სახეობები, ძლისპირნი და ღვთისმშობლისანი) და იამბიკოები და მათი შემცველი კრებულებით შემოვიფარგლეთ, თუმცა სამაგალითოდ წარმოვადგინეთ სრული სახით გიორგი მთაწმიდელის თარგმნილი და შედგენილი „თუნის” (12-ვე თვის, 1 სექტემბრიდან — 31 აგვისტოს ჩათვლით) სრული შედგენილობა (მხოლოდ სექტემ-

ბრის თვის გამოცემის მითითებით სექტემბრის ყოველ დღესთან), როგორც ყოველდღიური ღვთისმსახურების საგალობელთა (ჰიმნოგრაფიული კანონის) საბოლოოდ შემუსავებული რეპერტუარი (მხედველობაში არ გვაქვს მისი გვინდელი, ჩასწორებული რედაქციები). დავუმატებთ, რომ ბიბლიოგრაფიაში სრულად წარმოდგენილი გიორგი მთაწმიდელის „თუნის“ ჰიმნოგრაფიული კანონები დალაგებულია არა თვის რიცხვების თანამიმდევრობით, არამედ საგალობლების ადრესატების ანბანურ რიგზე. აქვე აღვნიშნავთ, რომ აქაც ვერ შევძელით თითოეული ჰიმნოგრაფიულ კანონთან ყველა მისი შემცველი ხელნაწერის ჩამოთვლა და დაკვამაყოფილდით მხოლოდ რამდენიმე მათგანზე მითითებით, თუმცა ხელნაწერთა სრული სია, მათ შორის ნაკლები და ფრაგმენტულად შემორჩენილი ხელნაწერებისა მიუვითოეთ „თუნის“ კრებულებსაიათვის ცალკე შედგენილ პარაგრაფში. ცალკე პარაგრაფებით წარმოვადგინეთ აგრეთვე ცალკეული ლიტურგიკულ-ჰიმნოგრაფიული კრებულები — მარხვანი, ზატიკნი, პარაკლიტონი, ჟამნი და ა.შ. ოღონდ შევეცადეთ ამ პარაგრაფებთან ხელნაწერთა არსენალი შეძლებისდაგვარად სრულად წარმოგვედგინა.

უნდა შევნიშნოთ, რომ ავტორთა შესახებ მწირი და არასრული ინფორმაცია, რაც წარმოდგენილია წიგნის ამ ნაწილში, ემყარება მხოლოდ ხელნაწერთა არშიებზე მიწერილ სახელებს, ზოგიერთ მათგანს ვუმატებთ ზედწოდებას, თუკი ის ცნობილია ერთ მინაწერში მაინც (მაგ.: თეოფანე და იოსები ამ ფორმით ზშირ-ადაა დასახელებული, მაგრამ იშვიათად გვხვდება „თეოფანე გამომეტყუელი“ და „იოსებ მგალობელი“, „კონმან“ და „კონმან იერუსალიმელი“ და ა.შ.). ავტორთა შესახებ ისიც უნდა ითქვას, რომ ჰიმნოგრაფიული კანონის შენიშვნაში მითითებული ავტორი ყოველთვის არ არის მთლიანი კანონის ავტორი, არამედ ზოგჯერ მხოლოდ კანონში შემავალ რომელიმე სტიქარონის ან სხვა მცირე ზომის საგალობლის ავტორი, რომლებიც ამ ფორმით არიან შენიშვნაში შეტანილი, როგორც საგალობლების ტექსტის არშიებე არის მიწერილი („გერმანოს“ და „გერმანოსი“, „იოსებ“ და „იოსები“ და ა.შ.). ასევე მხოლოდ რამდენიმე მთარგმნელის დასახელება იმის მიზეზია, რომ ძირითადი რეპერტუარი XI ს. მასალისა მათი თარგმნილია, ხოლო IX-X სს-ისა კი უცნობი მთარგმნელებისა. ამასთანავე გიორგი მთაწმიდელი დასახელებულია თუნის ყველა ჰიმნოგრაფიული კანონის მთარგმნელად, სინამდვილეში ზოგი

საგალობელი მან აიღო და შეიტანა თავის ნაშრომში „იადგრებოდან“ და I რედაქციის თვენიდან. მათი გამოყოფა ამ საკითხის შესწავლის შემდეგ იქნება შესაძლებელი.

წინამდებარე წიგნის II ნაწილის შედგენილობა ასე ჩამოყალიბდა:

1. შესავალი, რომელშიც მოკლედ ჩამოთვლილია ნათარგმნი ჰიმნოგრაფიულ თხზულებათა ბიბლიოგრაფიის შედგენის ძირითადი პრინციპები და იძულებითი ხარვეზები;
2. საცნობარო ნარკვევი — ნათარგმნი ჰიმნოგრაფია, რომელშიც მოკლედ მიმოხილულია ჰიმნოგრაფიის ცალკეული საკითხები, დახასიათებულია ლიტურგიკულ-ჰიმნოგრაფიული თითოეული კრებული და წარმოდგენილია ძირითადი ჰიმნოგრაფიული ტერმინოლოგიის კომენტირებული ლექსიკონი;
3. ნათარგმნი ჰიმნოგრაფიული თითოეული თხზულების 5 პუნქტიანი ბიბლიოგრაფია (897 ერთეული);
4. საძიებლები: ავტორთა, მთარგმნელთა, ხელნაწერთა;
5. სამეცნიერო ლიტერატურის ბიბლიოგრაფია, მხოლოდ ნათარგმნი ჰიმნოგრაფიის შესახებ;
6. რეზიუმეები წიგნის ორივე ნაწილისა ინგლისურ და რუსულ ენებზე.

მინდა მაღლობა მოვახსენო ამ წიგნის რედაქტორებს, ჩემს კოლეგებსა და მეგობრებს ღილი ხევსურიანსა და ლალი ჯღამაიას წიგნისათვის საჭირო მასალების მოწოდებისათვის. აგრეთვე ეთერ ბერუაშვილს წიგნის გამოსაცემად მომზადებაში დახმარებისათვის.

ნათარბენი ჰიმნოგრაფია* (საცნობარო ნარკვევი)

ძველი ქართული სასულიერო მწერლობის ერთ-ერთი დარგი ჰიმნოგრაფია ანუ სასულიერო პოეზია ორ ნაწილად იყოფა: 1. ლიტურგიკული ჰიმნოგრაფია, რომელიც ქრისტიანული ღვთისმსახურების ერთ-ერთი ძირითადი ნაწილია და 2. არალიტურგიკული ანუ ისეთი პოეზია, რომელშიც გამოხატულია მორწმუნე ავტორის პირადი დამოკიდებულება სხვადასხვა წმინდანებისა და ღვთისმსახურებისადმი, ისტორიული ფაქტებისა საკუთარი სულიერი განცდებისადმი, ამიტომ ასეთ პოეზიას სამოდერო – მოთხრობით პოეზიასაც უწოდებენ.

ლიტურგიკული ჰიმნოგრაფია. ქრისტიანული ღვთისმსახურება აღმოცენებისთანავე მოიცავდა პოეტურ ნაწილსაც – ძველი აღთქმის ჰიმნებს ე.ი. ფსალმუნურ საგალობლებს, რომლებიც ქრისტიანობამ მემკვიდრეობით მიიღო ებრაული ღვთისმსახურებისაგან. ფსალმუნის საგალობლები, ძველი და ახალი აღთქმის წიგნების საკითხავებთან და ლოცვებთან ერთად შეადგენდა პირველდაწყებითი ქრისტიანული ღვთისმსახურების რეპერტუარს. მომდევნო საუკუნეებში ღვთისმსახურება თანდათან მდიდრდებოდა ახალი მასალით, მათ შორის პოეტურ-საგალობელი ელემენტებით: გაჩნდა საკუთრივ ქრისტიანული ჰიმნები, ძირითადად ერთსტროფიანი საგალობლები, რომელიც დაერთვოდა ფსალმუნურ საგალობლებს, დაედებოდა მას, ამიტომ მიიღო მან „დასდებელის“ ანუ დასადებელის სახელწოდება. საკითხავები ძველი და ახალი აღთქმის ბიბლიური წიგნებიდან, რომელიც „ლექციონარის“ სახელით გახდა ცნობილი, ძირითადი შევსება და გადამუშავება განიცადა მაშინ, როდესაც მან ჟამისწირვებთან ერთად შეითვისა ამ რიტუალთან დაკავშირებული პოეტური მონოსტროფებიც და პოეტური დასდებლებიც. უძველესი ლექციონარი არის ე.წ. ხანძმეტი ლექციონარი, რომელიც ჩამოყალიბდა დაახლ. V-VI სს. მიჯნაზე.

* საცნობარო ნარკვევისათვის ძირითადად ვყვრდნობთ ე. მეტრეველის, ც. ჭანკიევის და ლ. ხევსურიანის გამოკვლევებს, რომლებიც წარმოდგენილია წიგნში: უძველესი იადგარი, თბილისი 1980წ., ხოლო „თუენის“ მიმოხილვისას – ლ. ჯღამიას ნარკვევს, რომელიც უძღვის გამოცემას: გიორგი მთაწმიდელის თუენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007. აგრეთვე ვითვალისწინებთ წიგნის ბოლოს დართული სამეცნიერო ლიტერატურიდან ზოგიერთ ნაშრომსაც.

მასში ჯერ კიდევ არ არის სავარაუდებელი ჟამისწირვები თავის პოეტური მონოსტროფებით. VI საუკუნიდან პალესტინის მონასტრულ ცხოვრებაში მტკიცედ მოიკიდა ფეხი პოეტურმა ტროპარებმა, რომლებმაც ასახვა პოვეს ლექციონარშიც. ალბათ VII ს. მანძილზე უნდა ჩამოყალიბებულიყო ლექციონარის ის რედაქცია, რომელიც საფუძვლად დაედო უძველესი იადგარის ცალკე კრებულად გამოყოფას და რომლის პოეტური მასალა მთლიანად და უცვლელი სახით გადავიდა უძველეს იადგარში. VII ს. დასასრულისთვის პალესტინაში უკვე გაკრეფილი იყო 9 ოდიანი ბიბლიური კანონი პოეტური ტროპარებით. ლექციონარი და იადგარი ერთად შეიცავდნენ იერუსალიმური ღვთისმსახურებისათვის სავალდებულო თითქმის ყველა ელემენტს.

ამრიგად, პირველი ჰიმნოგრაფიული კრებული, რომელსაც იადგარი ეწოდა, ის საგალობელთა კრებულაა, რომელიც გამოეყო ლექციონარს. ისევე როგორც ლექციონარს, უძველეს იადგარსაც ჩვენამდე მოღწეულ იადგარებთან (IX-X სს. ნუსხები) შედარებით უფრო მცირე მოცულობის კალენდარული წრე უნდა ჰქონოდა. ამ დროიდან 4-5 საუკუნის მანძილზე (VI-X სს.) საგრძნობლად იცვალა თავდაპირველი სახე.

Sin. 11, X ს. ხელნაწერის მინაწერმა შემოგვინახა უძველესი ბერძნული ჰიმნოგრაფიული კრებულის სახელწოდება „ტროპოლოგონი“ და მისი ქართული შესატყვისი „იადგარი“. „ტროპოლოგონი“ სახელწოდების მიხედვით წარმოადგენდა პოეტური ტროპარების შემცველი ჰიმნოგრაფიულ კრებულს. ასეთივე უნდა ყოფილიყო უძველესი იადგარიც იმ დროისათვის, როდესაც იგი იერუსალიმურ ლექციონარს გამოეყო. მისი შევსება სტიქარონებითა და ჰიმნოგრაფიული კანონით ანუ ცხრაოდიანი (ანუ გალობიანი) საგალობლით შემდეგში, თანდათანობით უნდა მომხდარიყო. იადგარის გამოყოფით ლექციონარის მასალა ორად გაიყო: ლექციონარებში დარჩა საკითხავები ე.ი. მისი ძირითადი ნაწილი და მხოლოდ დასაწყისები პოეტური ტროპარებისა, ხოლო გამოყოფილი ჰიმნოგრაფიულ კრებულებში პოეტური ტროპარების, ჟამისწირვის მონოსტროფების და დასდებლებისა (და მისი სახეობები - „უფალო ღაღატყავსა“, „ოკითა“, „წარდგომანი“ და ა.შ.) სრული ტექსტები. იადგარში წარმოდგენილ ამ მასალას VI-VIII სს. უნდა დამატებოდა ჰიმნოგრაფიული კანონი, საგალობელი, რომელიც ცხრა გალობისაგან ანუ ოდისაგან შედგებოდა. ჩვენამდე

მოდწეული იადგარის არც თუ მცირერიცხოვანი IX-Xს. პალესტინურ-სინური წარმომავლობის ხელნაწერებში ჰიმნოგრაფიული კანონი ტროპარ-სტიქარონების მრავალგვაროვნებით არის წარმოდგენილი (კანონს უძღოდა საკუთრივ სტიქარონები და „უფალო დალატყავსა“, ხოლო ბოლოში ერთვოდა „აქებდითსა“).

ჰიმნოგრაფიული კანონი სტრუქტურულად წარმოადგენდა საგალობელთა კრებულს, რომელიც აერთიანებდა ცხრა გალობას ანუ ოდას, რომელთა სახელწოდებანი და დასაწყისი სიტყვები აღებული იყო ბიბლიური წიგნებიდან: რვა ოდა – ძველი აღთქმის წიგნებიდან („უგალობდითსა“, „მოიხილესა“, „განძლიერდისა“, უფალო მესმასა“, „ღამითგანსა“, „დალატყავსა“, „კურთხეულ არსა“, „აკურთხევდითსა“), ხოლო მეცხრე – ახალი აღთქმიდან („ადიდებითსა“ – ლუკას სახარებიდან. მათ შესახებ უფრო ვრცლად ქვემოთ). იადგარი, რომელსაც ჩვენ მოდწეული IX-Xსს. ხელნაწერებით ვიცნობთ, მოიცავს მთელი წლის დღეების უძრავ დღესასწაულთა ე.ი. კალენდარულ დღეებზე დალაგებული დღეების საგალობლებს და ასევე მოძრავი ანუ მარხვა-ზატიკის დღეთა საგალობლებსაც. საგალობლებს, ე.ი. კანონის თვითოეულ გალობას, ასევე სტრიქონებსაც თავში ერთვის ტროპარი, რომელიც განსაზღვრავს საგალობელი ტექსტის რიტმს და მელოდიას ანუ „ვმას“, და რომელსაც ძლირისპირი (ბერძნ. ირმოსი) ეწოდება. ძლისპირების სრული ტექსტები წარმოდგენილია კრებულებში „ძლისპირნი“, ხოლო საგალობლების დასაწყისებში მითითებულია მხოლოდ „ვმა“ და ძლისპირის დასაწყისი. აქვე აღვნიშნავთ, რომ უძველესი დროიდან საგალობლები 4 ხმაზე იყო აგებული, ხოლო VIII საუკუნეში მათ კიდევ ოთხი ხმა ე.წ. გვერდითი (ბერძ. პლაგალუსი) ხმებიც დაემატა (ამ რეფორმას ხან იოანე დამასკელს მიაწერენ, ხან კოზმან იერუსალიმელს).

ჰიმნოგრაფიული კრებულის შემდეგი ეტაპი არის ე.წ. I რედაქციის „თუენი“, რომელიც პალესტინურ გარემოში, იერუსალიმელ მოღვაწეთა ქართულ წრეში უნდა ჩამოყალიბებულიყო იადგარის, კერძოდ მისი პირველი ნაწილის საფუძველზე ე.ი. შეიცავდა ჰიმნოგრაფიულ საგალობლებს მთელი წლის უძრავ დღესასწაულთა კალენდრის მიხედვით, რომელშიც ქართული მასალა მეტი მოცულობით იყო წარმოდგენილი, ვიდრე იადგარებში. იადგარებისგან განსხვავებით მას არ ჰქონდა მარხვა-ზატიკის მოძრავ დღესასწაულთა განგების ნაწილი. განსხვავება იყო

ისიც, რომ ამ რედაქციის თვენში ხსენებათა და დღესასწაულთა კალენდარი უფრო სრული იყო და თვეების მიხედვით ყოველდღიური ღვთისმსახურების მასალას შეიცავდა. I რედაქციის თენი შუალედური რგოლი იყო იადგარისა და გიორგი მთაწმიდელის მიერ თარგმნილი და ჩამოყალიბებული თვენებს შორის, ამასთანავე გარდამავალი საფეხური იერუსალიმურ და კონსტანტინეპოლურ ღვთისმსახურების წესებს შორის და შეიცავს ღვთისმსახურების ორივე ტრადიციის თვალნათლივ ელემენტებს. მისი ჩამოყალიბების თარიღად X-XI სს-ის მიჯნა არის მიჩნეული.

გიორგი მთაწმიდელის „თუენი“ ჰიმნოგრაფიული საგალობლების ყველაზე სრული და სრულყოფილი კრებულია, რომლის უდიდესი ნაწილი ბერძნული ენიდან ითარგმნა, ხოლო ნაწილი საგალობლებისა გიორგიმ შხამზარეული სახით გადმოიტანა იადგარებიდან, რომელსაც „ქართულს“ უწოდებს და I რედაქციის თვენებიდან, თუმცა ამ უკანასკნელის მასალა ამოწმებს ბერძნულ წყაროებთან. და საგალობლების ავტორების სახელებსაც უწერს ბერძნული თვენების („მენაიონის“) მიხედვით.

გიორგი მთაწმიდელის თვენის, ამ უზარმაზარი მოცულობის კრებულის ძირითადი მახასიათებელია ის, რომ მან თავის კრებულში (უფრო სწორად თვენების მიხედვით წარმოდგენილ კრებულებში), რომელშიც წარმოდგენილია მთელი წლის, თორმეტივე თვის ყოველ დღეზე შესაბამისი დღესასწაულისადმი მიძღვნილი საგალობლების მთელი ციკლი (ჰიმნოგრაფიული კანონი თავისი სტიქარონების მრავალფეროვნებით), მან ყოველ დღეზე (უფრო ზუსტად) იმ დღეს წარმოდგენილ ზოგჯერ რამდენიმე ხსენებასთან, თავი მოუყარა და თარგმნა ყველა ჰიმნოგრაფიული კანონი თავისი მრავალრიცხოვანი სტრიქონებით, რასაც კი მიაკვლია სხვადასხვა რედაქციის ბერძნულ „მენაიონებში“, რომელიც კი ამ წმინდანის ან დღესასწაულის ხსენების დღისათვის იყო დაწერილი. ასე გაჩნდა გიორგის თვენებში ერთ დღეზე რამდენიმე ჰიმნოგრაფიული კანონი და მრავალი (ზოგჯერ ათზე მეტი) სხვადასხვა ფორმის სტრიქონ-ტროპარები.

გიორგი მთაწმიდელის „თუენის“ გამორჩევა სხვა საგალობელთა კრებულიდან კიდევ ერთი ნიშნითაც შეიძლება: ყველა ჰიმნოგრაფიულ კრებულში აუცილებლად არის წარმოდგენილი სტიქარონი - „წარდგომაჲ“ (ლ. ჯღამაია), რაც ადრინდელ ჰიმნოგრაფიულ კრებულში იშვიათად გვხვდება.

ერთი ნიშანდობლივი ფაქტიც: „ჩემთა გალობათა შინა თავთა (ე.ი. აკროსტიქებს) ნუ ეძებ ...მე სიტყუანი (ე.ი. შინაარსი) მინებნ და არა წითელი ასონი“. ჩანს ბერძნული აკროსტიქების შეთავსება ტექსტის შინაარსთან თარგმანში შინაარსის ხარჯზე უნდა მომხდარიყო, ამიტომ გიორგიმ შინაარსი ამჯობინა და აკროსტიქებზე უარი თქვა (თუმცა რამდენიმე მაგალითი აკროსტიქის თარგმნისა მაინც გვხვდება – მაგ: იოანე დამასკელის ქრისტეშობის საგალობელი).

გიორგი მთაწმიდელის ანდერძები, რომლებიც „თუენის“ სხვადასხვა კრებულებს ერთვის, მრავალ საინტერესო ფაქტს გვიხსნიან, რაც სამეცნიერო ლიტერატურის ადრინდელ მკვლევარებთან შორის ხანგრძლივი კამათის საგანი იყო. დავასახელებთ მხოლოდ ორს: ცნობები „მეზური“ საგალობლებისა (მუსიკალურ ნიშნებიანი საგალობლები) და „მეხელების“ (მათი ავტორების) შესახებ გიორგის ანდერძის (Jer. 98) მიკვლევამდე გაურკვეველი რჩებოდა. ასევე, საკამათო იყო, თუ რა მასალა თარგმნა ეფთვიმე მთაწმიდელმა სექტემბრის თვიდან. გიორგის ბიოგრაფი გიორგი მცირე წერს, რომ გიორგი მთაწმიდელმა „სრულ-ყო თუჴ სექტენბერი, რომელიც თითო გალობით პირველ მამასა ეფთვიმეს ეთარგმნა (ძეგლები, II, 127). დღეისათვის ეს კრებული უცნობია (მხოლოდ ვარაუდია, რომ ეფთვიმეს თარგმანი უნდა იყოს Sin. 5, Xs. ხელნაწერში). გიორგი მცირის ცნობაზე ადრე გიორგიმ თავის ნადერძში აღნიშნა (Jer. 110). მას ეფთვიმეს რამდენიმე თარგმანი მითითებული აქვს თავის თვენში (ოღონდ იქ ეს თარგმანი წარმოდგენილია გიორგისავე დამატებებით).

გიორგი მთაწმიდელის თვენებმა XVIIIს. შესწორებები განიცადა და დამატებებით შეავსო რუსულ მასალასთან მისი შეჯერების შედეგად (ანტონ I, ალექსი მესხიშვილი).

ათონური ზოგიერთი ქართული ხელნაწერი თვენის ისეთ კრებულს წარმოადგენს, რომელიც მხოლოდ სტიქარონების ჯგუფის საგალობლებს შეიცავს (Ath. 73/58; Ath. 65; Ath. 66). მათი ცალკე კრებულად არსებობა მიუთითებს, რომ გიორგი მთაწმიდელმა, ვიდრე თვენის საბოლოო სახეს ჩამოაყალიბებდა, თარგმნა თვენის შედგენილობისათვის აუცილებელ კომპონენტთა ცალკე არსებულ ბერძნული კრებულები, მთელი წლის სტიქარონები, რომელიც აერთიანებს მცირე ფორმის საგალობლებს – უფალო დადატყავსა, აქებდითსა, საკუთრივ სტრიქონებს და „წარდგომად“-ს მასალას,

ხოლო შემდეგ გაანაწილა ეს მასალა თვენში ჰიმნოგრაფიულ კანონებზე. Ath. 52-ის ანდერძში ის ლაპარაკობს სოფიაწმიდის სტიქარონთა კრებულზე.

აქვე აღნიშნავთ, რომ ჩვენს მიერ შედგენილ ჰიმნოგრაფიულ თხზულებათა ბიბლიოგრაფიაში გიორგის თვენის ყველა ჰიმნოგრაფიული კანონისა და მისი თანმხლები სტრიქონების მთარგმნელად ყველგან გიორგი მთაწმიდელი გვყავს დასახელებული, რაც, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, მთლად ზუსტი არ არის იმის გათვალისწინებით, რომ გიორგიმ ზოგიერთი კანონის მასალა მზამზარეული სახით გადმოიტანა თავის თვენში იადგარებისა და I რედაქციის „თუენებიდან“, რომელთა გამოყოფა საკითხის საბოლოოდ შესწავლამდე ვერ მოვახერხეთ.

ჰიმნოგრაფიის საკითხებზე ჩვენი მიმოხილვა გრძელდება ამ ნარკვევის იმ ნაწილში, რომლებიც დასათაურებულია: „ლიტურგიკულ-ჰიმნოგრაფიული კრებულები“ და „ძირითადი ჰიმნოგრაფიული ტერმინები“.

არალიტურგიკული ჰიმნოგრაფია. სახელწოდებინაც ჩანს, რომ ამ პოეზიას არ ჰქონდა ლიტურგიკული დანიშნულება. მას კ. კეკელიძე სამოდერო-მოთხრობით პოეზიას უწოდებს. ამ პოეზიაში გამოიყოფა ორი ნაკადი: ჰაგიოლოგიურ-კალენდარული, რომელიც ეფუძნება ქართული ცხრაპერიოდიან ეორტალოგიურ წელიწადის საეკლესიო დღესასწაულთა და წმინდანთა ხსენების კალენდარს და ბიბლიოლოგიურ-ისტორიული, რომელიც მოგვითხრობს ბიბლიურ და ისტორიული ფაქტების შესახებ. ფორმისა და სალექსო საზომით იგი იამბიკურია, თუმცა მასში არის აგრეთვე რითმოვანი ლექსის საწყისებიც. შინაარსით იგი მრავალფეროვანია და ძირითადად გამოხატავს ავტორის პირად გრძნობებს, ემოციებს და დამოკიდებულებას აღწერილისადმი.

იამბიკური ჰიმნოგრაფიის ძეგლები, როგორც ორიგინალური, ასევე ნათარგმნი წარმოდგენილია ძველი ქართული ხელნაწერების თითქმის ყველა ფონდში. ამჯერად ჩვენ მხოლოდ ნათარგმნი იამბიკურ პოეზიას შევეხებით.

იამბიკო არის ძველი ბერძნული პოეზიის სალექსო ზომა, რომელიც ყვრდნობა ორმარცვლიან ტერფთა (იამბთა) გარკვეულ რაოდენობას. ეს ურითმო ლექსი სტროფულ სისტემაზეა აგებული. თითოეული ტაეპი შეიცავს 12 მარცვალს, ტაეპი გატეხილია ორ არათანაბარ (5 და 7 მარცვლიან) ნაწილად იამბიკო ძირითადად 5

ტაეპიანია (შეიძლება შეგვხვდეს 5-ზე მეტი ტაეპიანი იამბიკოც, თუ ამას მოითხოვს აკროსტიქი).

ქართული ორიგინალური იამბიკური პოეზია X საუკუნიდან ჩნდება, ხოლო ბერძნულს უძველესი ისტორია აქვს. ბერძნული იამბიკური პოეზიის ქართული თარგმანები შეიცავდა როგორც ლიტურგიკულ იამბიკოებს, ასევე არალიტურგიკულსაც.

იამბიკო მხოლოდ სასულიერო პოეზიის საზომია, განსაკუთრებით, სამოდერო-მოთხრობითი პოეზიისა.

ბიზანტიური სასულიერო პოეზია მდიდარია არალიტურგიკული პოეზიით. სხვადასხვა ავტორთა ამ პოეზიის ნიმუშები დამოუკიდებელი კრებულებისა და ხელნაწერების სახით არსებობენ, ხოლო ქართულად თარგმნილია ცალკეული თხზულებები. ცნობილია იამბიკოთა ისეთი თარგმანები, რომელიც ძირითად თხზულებასთან ერთად არის თარგმნილი და არა სპეციალურად (მაგ. „ამბერკის საფლაგსა ზედა წარწერილი“, თარგმნილია ამ წმინდანის მეტაფრასულ ცხოვრებასთან ერთად, გრიგოლ ღვთისმეტყველისა „მუკლელი აღრიცხუა წმიდათა წიგნთა“ და ამფილოქე იკონიელის „იამბიკო სელევკიოსის მიმართ“, რომელიც შეტანილია „დიდ სჯულის კანონში“ და თარგმნილია არსენ იყალთოელის მიერ, არის ბიბლიური კანონიკური წიგნების ჩამონათვალი იამბიკურად). კ. კეკელიძე XIII ს. I ნახევარში თარგმნილად მიიჩნევს გრიგოლ ღვთისმეტყველის პოეზიას, იოანე ოქროპირის იამბიკოს, იოანიკ მონაზონის იამბიკოებს.

საკუთრივ იამბური პოეზიით დაინტერესება ხდება პეტრიწონული სალიტერატურო სკოლაში, რომლის წამომწვეები იაონე პეტრიწი ჩანს. მან გალექსა იამბიკოთი იოანე სინელის კლემაქსი (ეფთვიმე მთაწმიდელის თარგმნილი პროზაული ტექსტი) სახელწოდებით „სათნობათა კიბე“, ასევე მან იამბით თარგმნა გალექსილი კალენდარის სამი თვე (რომელიც გააგრძელა არსენ ბულმაისიმის ძემ და დაამთავრა ანტონ I-მა). ცხადია ქართველ მთარგმნელებს ბერძნული არალიტურგიკული პოეზიიდან აინტერესებდათ არა მხოლოდ ის, რაც ერთვოდა კრებულებს, არამედ საკუთრივ მაღალმხატვრული პიროვნული რელიგიური ემოციებისა და ლოგმატურ-მორალური საკითხების შემცველი ჰიმნები (იხ. ხელნაწ. S 2568). „სწორედ ეს ნაწილი სხვა მცირე იამბიკოებთან ერთად შეადგენს ე.წ. ფილოსოფიური პოეზიას, რომლითაც ელინოფინური სალიტერატურო სკოლის მიმდევარი იყვნენ დაინტერესებულნი.

ფორმისა და შინაარსის თვალსაზრისით ისინი ეპოქის ლიტერატურულ გემოვნებას და მოთხოვნილებებს გამოხატავენ”²⁹. სამოძღვრო-მოთხრობითი პოეზიით დაინტერესება საკმაო წვეკეტილის (XIV-XVIII სს.) შემდეგ შეინიშნება ანტონ I შემოქმედებაში, რაც პეტრიწის იდეების გაცოცხლებას უნდა უკავშირდებოდეს.

ჰიმნოგრაფიული კრებულები

ლიტურგიკულ-ჰაგიოგრაფიული კრებულების შესახებ მოკლე ცნობები ჩვენ წარმოდგენილი გვაქვს წინამდებარე წიგნის I ნაწილში „ლიტურგიკა“, როგორც ლიტურგიკული ძეგლები, მაგრამ განმეორებით წარმოვადგინეთ, როგორც ჰიმნოგრაფიულ კრებულს, თანაც უფრო ვრცლად

იადგარი (სპარს. „ხსონა“, „სახსოვარა“) — ძველი ქართული ლიტურგიკულ-ჰიმნოგრაფიული კრებულის სახელწოდება. კრებულში წარმოდგენილია ღვთისმსახურებაში დაწესებული საეკლესიო დღესასწაულთა და წმინდანთა ხსენების საგალობლების რამდენიმე ფენა, რომელთაგან თავდაპირველი ჰიმნოგრაფიის საწყისებთან მიდის. ამ კრებულში წარმოდგენილია ბიზანტიური ჰიმნოგრაფიის იერუსალიმური პერიოდის ლიტურგიკული პრაქტიკა V-VIII საუკუნეებში. ქართულ ნათარგმნ იადგარებში შემორჩენილია ეს ლიტურგიკული პრაქტიკა, რაც აღარ ჩანს ბერძნულ ხელნაწერებში და დაიკარგა ალბათ იმ მიზეზით, რომ პალესტინური ღვთისმსახურების პრაქტიკა X ს. შეცვალა კონსტანტინეპოლურმა პრაქტიკამ და ამ პრაქტიკის ამსახველმა ხელნაწერებმა. ამდენად ქართულმა თარგმანმა შეიძლება ადაღინოს იერუსალიმური ღვთისმსახურების უძველესი სახე.

იადგარის უძველესი კრებულები, რომლებიც ხელნაწერებშია წარმოდგენილი, IX-X საუკუნეებისაა. მათგან უძველესად ითვლება ე.წ. ჭილ-ეტრატის იადგარი — H2123 IX ს. დანარჩენი ნუსხები X ს. სხვადასხვა მონაკვეთშია გადაწერილი: სინის მთის ხელნაწერები იადგარის ნუსხების სოლიდური რაოდენობას წარმოადგენენ: Sin. 18, X ს. I ნახევარი; Sin. 40, X ს.; Sin. 41, X ს.; Sin. 34, 956წ., და კიდევ XII ს. II ხელნაწერი. ამით გარდა იელისა და წვირძის, (სვანური კოლექციები) აგრეთვე. შემოდასახელებული

29 ქ. ბეზარაშვილის სადისერტ. ნაშრომიდან X-XIII ს. ქართული ნათარგმნი და ორიგინალური სამოძღვრო-მოთხრობითი პოეზიის შესახებ.

ჭილ-ეტრატის იადგარი (H2123) ყველა პალესინურ-სინური წარმოშობისაა და ჩამოტანილია საქართველოში. და ბოლოს, ცნობილი მიქელ მოდრეკილის იადგარი, შედგენილი 979-988წწ. (S 425). იადგარის ზემოდასახელებული პირველი 5 ხელნაწერზე დაყრდნობით და დანარჩენი ნუსხების გათვალისწინებით გამოიცა „უძველესი იადგარი“ — იადგარის პირველსახის აღდგენის მიზნით (ელ. მეტრეველი, ც. ჭანკიევი, ლ. ხევსურიანი, თბ, 1980 (912 გვ.) სწორედ ამ გამოცემის მიხედვით სქემატურად წარმოვადგენთ იადგარის სტრუქტურას:

იადგარი იწყება 25 მარტით, ხარების დღესასწაულის საგალობლებით, რომელიც წარმოდგენილია: დასადებლებით „უფალო დაღატყავსა კმაი ბ“; „ოხითა, კმაი გ გვერდი“, შემდეგ მოდის ცხრაოდიანი ჰიმნოგრაფიული კანონი, კანონს მოსდევს სტრიქონები: „აქებდითსა, კმაი ბ“, „ოხითა კმაი ბ გწ“, „ფსალმუნწ, კმაი გ“, „დასდებელი“, „ალელუაჲ, კმაი დ გწ“, „კელთა ბანისაჲ კმაი ა გწ“, „სიწმიდისაჲ“. გრძელდება 25 იანვრით, ქრისტეს შობის დღესასწაულით, სადაც ჰიმნოგრაფიულ კანონს წინ უძღვის უამრავი „იბაკოჲ“, „დასდებელი“, „ფსალმუნწ“, „ალელუაჲ“, ხოლო კანონის თითქმის თითოეულ გალობასთან წარმოდგენილია „სხუანი“. კანონს მოსდევს „აქებდითსა“ + 3 „სხუანი“, „ოხითა“ და კიდევ რამდენიმე „დასდებელი“ და ა.შ. მთელი წლის გამოკრებილ დღესასწაულებზე საგალობლები დაახლოებით მსგავსი სტრუქტურით არიან წარმოდგენილნი. კალენდარულ თანმიმდევრობაში ჩამატებულია მოძრავი დღესასწაულების საგალობლები (განცხადების ზატიკი, დღეთა მიხედვით დაწყებული „დღესა გ“, დამთავრებული „დღესა ს“-თი, დიდი მარხვის – დაწყ. „კორცის აღებასა“, დამთ. „მესამე შაბათს ლაზარეისი“-თ; აღდგომის დღესასწაულის საგალობლები, დაწყებული „ბზობით“, „აღვსებასა“ „ამაღლებაჲ“ — „მარტვილით“ დამთავრებული) კალენდარული ნაწილის შემდეგ ერთვის „იბაკონი და წარდგომანი“ სხვადასხვა დღესასწაულებზე, „დასდებელნი აღდგომისანი“ რვავე ხმისა, „დასდებელნი შესუენებულთანი ყოველთა კმათა“. ეს არის იადგარის ძირითადი ნაწილის სტრუქტურა.

გამოცემის დამატებით ნაწილში წარმოდგენილია: I „დასდებელნი აღდგომისანი კმაი 3“, II „დასდებელნი მარიამობისანი“, III „დასდებელნი წმიდისა საბაჲსნი“ (5 XII).

ძლისპირი (ბერძ. „ირმოს“) — ქართული სახელწოდება ბერძნული „ირმოსისა“, რომელიც წარმოადგენს ჰიმნოგრაფიული კანონის შემადგენელ ნაწილს, მისი თითოეული გალობის (ოდის) პირველ ტროპარს, რომლის ფუნქციაა, გვაჩვენოს ის მელოდიური რიტმული მოდელი, რომლის მიხედვითაც იგალობება ჰიმნოგრაფიული კანონის თითოეული გალობა (ოდა). ე.ი. კანონის 9 გალობიდან თითოეულს აქვს თავისი ძლისპირი. საკუთარი ძლისპირი აქვს თითოეულ სტიქარონს, რომელიც გალობას ერთვის. მაშასადამე, ძლისპირი პირველი ტროპარია იმ სერიიდან, რომელიც ახლავს კანონის ყოველ გალობას.

ძლისპირები შედის კრებულში, რომელსაც ქართულად „ძლისპირნი და ღმრთისმშობლისანი“ ეწოდება, რადგან აქ თავმოყრილია გალობანისა და სტიქარონების ძლისპირები და მათი შესატყვისი ღვთისმშობელის ტროპარები. კრებულის ასეთი კომბინირებული შედგენილობა და თვით სახელწოდება მხოლოდ ქართულისათვის არის დამახასიათებელი, რადგან ბერძნულ კრებულებში ისევე, როგორც სლავურსა და რუსულში, მხოლოდ ძლისპირებია თავმოყრილი და კრებულსაც „ირმოლოგიონი“ ეწოდება.

„ძლისპირნი და ღმრთისმშობლისანი“ შემონახულია X საუკუნით დაწყებული XIX ს. დამთავრებულ ხელნაწერებში, ზოგში დამოუკიდებელი კრებულების სახით, ზოგჯერ კი ასეთი კრებული იადგარისა და სადღესასწაულოს ნაწილია. X-XI სს-ის ხელნაწერებში „ძლისპირნი და ღმრთისმშობლისანი“ იადგარების ნაწილია, ხოლო მოგვიანო დროის ხელნაწერებში — დამოუკიდებელი კრებული. მისი ცალკე კრებულად გამოყოფა ამ კრებულში მასალის ზრდამ გამოიწვია.

ქართულ კრებულებში ისევე როგორც ბერძნულ „ირმოლოგიონებში“ ძლისპირები გავსობილია ხმებზე და გალობებზე. ხმების აღნიშვნა ორივეგან ერთნაირია, ხოლო გალობანისა ე.ი. ოდებისა — განსხვავებული. ქართულმა ჰიმნოგრაფიულმა კანონმა შემოგვინახა გალობათა უძველესი სახელწოდებანი, რომლებიც, როგორც ჩანს, დროთა განმავლობაში დაკარგა ბერძნულმა.

ქართული „ძლისპირნი და ღმრთისმშობლისანისა“ და სადღესასწაულოს გვიანდელ ხელნაწერებში ეს სახელწოდებანი რიცხვითი აღნიშვნითაა შეცვლილი.

„ძლისპირნი და ღმრთისმშობლისანი“ შეისწავლა და ცალკე

წიგნად გამოსცა ელ. მეტრეველი (თბილისი, 1971, 0127+276 გვ.).

პარაკლიტონი (ბერძ. „პარაკლიტიკოს“ — ნუგეშისმცემელი) — ლიტურგიკული საგალობლების კრებული, რომელიც შეიცავდა რვა ხმაზე გაწყობილ სადაგი დღეების (ორშაბათი-შაბათი) საგალობლებს. ასევე რვა ხმაზე გაწყობილ კვირა დღეების საგალობლების კრებულს ოქტოიხოსი (ბერძნ. ე.ი. რვა ხმათა წიგნი) ეწოდებოდა.

იერუსალიმის ეკლესიის ღვთისმსახურების ამ ორი წიგნის სტრუქტურამ ქართულ სინამდვილეში განსხვავებული სახე მიიღო: ოქტოიხოსში მოათავსეს პირველი ოთხი, ძირითადი ხმის საგალობლები — როგორც კვირა დღეებისა, ასევე სადაგი დღეებისა და მან მიიღო სახელწოდება „ჴმანი“, ხოლო „პარაკლიტონში“ შევიდა ოთხი დამატებითი, გვერდითი, ანუ პლაგალური (ბერძ.) ხმის საგალობლები, რის გამოც მას ეწოდა „გუგურდნი“.

ოთხ ძირითად ხმას VIII-დან დაემატა ოთხი დამატებითი ხმა (იოანე დამასკელის რეფორმა), ამიტომ არ ჩანს „გვერდითი“ ხმები უძველეს იადგარებში ე.ი. პარაკლიტონის მასალა.

მართალია, „გვერდითი“ ხმის ზოგი საგალობელი ქართულად IX-Xსს. ითარგმნა, მაგრამ პარაკლიტონის ვრცელი და საბოლოო რედაქცია გიორგი მთაწმიდელმა (XIს.) თარგმნა და დამკვიდრდა ქართული ღვთისმსახურების პრაქტიკაში.

გიორგისეული თარგმანით „პარაკლიტონში“ I ხმის საგალობლები ასეა განლაგებული: კვირა დღეს — აღდგომის საგალობლები, გალობანი სამიბისაანი და ღმრთისმშობლისანი, წართულნი. ორშაბათს — მთავარანგელოზთა; გალობანი ღმრთისმშობლისანი, სინანულისანი და წმიდათანი; სხუანი მთავარანგელოზთანი; სამშაბათს — ნათლისმცემლისა; გალობანი ღმრთისმშობლისანი სერობისად; სინანულისანი და წმიდათანი; სხუანი ნათლისმცემლისანი. ოთხშაბათს — ღმრთისმშობლისა და ჯუარისა; გალობანი ღმრთისმშობლისანი სერობად; ჯუარისანი და წმიდათანი; სხუანი ღმრთისმშობლისანი. ხუთშაბათს — მოციქულთანი, გალობანი ღმრთისმშობლისანი; სხუანი ღმრთისმშობლისანი; მოციქულთანი. პარასკევს — ჯუარისა; გალობანი ღმრთისმშობლისანი; სხუანი ღმრთისმშობლისანი. შაბათს — წმიდათა და სულთა; გალობანი ღმრთისმშობლისანი სერობად; სულისანი და წმიდათანი; სხუანი მოწამეთანი; წინასწარმეტყუელთა და მოწამეთანი; სხუანი სუ-

ლისანი (A 93, 1r-48v). სხვა ხმების საგალობლებიც ამგვარადვეა განლაგებული. პარაკლიტონის ბოლო რედაქცია მოგვცა ანტონ I-მა (XVIII ს.), რომელსაც გიორგის თარგმანი უსწორებია ბერძნულ-სლავური პარაკლიტონების მიხედვით (დაიბეჭდა 1712წ., თბილისში).

„მარხვანწ“ – ეწოდება ჰიმნოგრაფიულ კრებულს, რომელშიც თავმოყრილია დიდმარხვის პერიოდის საგალობლები ე.ი. საეკლესიო წელიწადის მოძრავი დღეებისა მეზვერისა და ფარისევლის კვირიდან დაწყებული აღდგომამდე. ამ კრებულის ქართულ ღვთისმსახურებაში დამკვიდრებამდე (XI ს.), რომლის თარგმანი ჯერ ეფთვიმე მთაწმიდელმა შეასრულა (მოკლე რედაქცია), ხოლო შემდეგ – გიორგი მთაწმიდელმა (სრული რედაქცია), მანამდე დიდმარხვის საგალობლები ჯერ ქართულ ლექციონარში შედიოდა, ხოლო შემდეგ – ძველი და ახალი რედაქციის იადგარებში.

„მარხვანის“ სპეციფიკას წარმოადგენს ის ფაქტი, რომ მარხვის „გალობანი“ ანუ ჰიმნოგრაფიული კანონი შეიცავს არა 9 ან 8 გალობას, არამედ მხოლოდ სამს – VIII და IX ყველა მათგანი, ხოლო მესამე გალობა დამოკიდებულია იმაზე, თუ შეიდეულის რომელი დღის საგალობელია ის: ორშაბათს – II გალობას (ე.ი. 2,8,9), სამშაბათს – III გალობას (3,8,9) და ა.შ. შაბათს – VII გალობას (7,8,9). ამიტომ მარხვანს უწოდებენ „ხუედრსაც“ (იხ.) და სამსაგალობელსაც (ტრიდიონს).

ქართულ ღვთისმსახურებაში დამკვიდრებული „მარხვანის“ რედაქცია უკავშირდება კონსტანტინეპოლის სტუდიელთა მონასტერში თეოდორე სტუდიელის (IX ს.) მიერ შემუშავებულ რედაქციას, რომელშიც საბაწმიდელ ჰიმნოგრაფთა საგალობლებიც არის შეტანილი. თარგმანი გიორგი მთაწმიდელმა შეასრულა (A 500, 1042წ.) „მარხვანი“, რომელშიც ანდრია კრიტელის „დიდი კანონიც“ არის შეტანილი. მესამედ ანდრიას შრომა უთარგმნია არსენ ივალთელს დავით აღმაშენებელის ბრძანებით, ხოლო ქართულ კილოზე გაუწევია იოანე ქართლის კათალიკოსს, რადგან ბერძნული გალობა არ ეწვობოდა ქართულს (Sin. 70; Paris. 5).

XV-XVII სს. ქართულად უთარგმნიათ „მარხვანის“ იერუსალიმური რედაქცია, ხოლო XVIII „მარხვანი“ უსწორდა სლავური თარგმანის მიხედვით და დაიბეჭდა 1741წ.

ზატიკი – ლიტურგიკულ-ჰიმნოგრაფიული საგალობლების კრებული, რომელშიც შეტანილია აღდგომისა და ბრწყინვალე

შეიდეულის დღესასწაულთა საგალობლები. ეს საგალობლების კრებული, როგორც ვხედავთ, აგრძელებს „მარხვანის“ საგალობლების ციკლს და წარმოადგენს მის ანტიპოდს, რადგან „მარხვანში“ შესულია სინანულის, ცოდვების გამოსყიდვის შინაარსის საგალობლები, ხოლო „ზატიკის“ საგალობლები გადმოგვცემენ დღესასწაულის, სიხარულის განწყობას.

თავდაპირველად „მარხვანისა“ და „ზატიკის“ საგალობლები შეტანილი იყო ერთ წიგნში, რომელსაც „ხუედრნი“ ეწოდებოდა. მოგვიანებით ამ წიგნის საგალობლები დაახ. XII-დან გაიყო ორ წიგნად: ერთში შევიდა დიდმარხვის საგალობლები და ეწოდა „მარხუანი“, ხოლო აღდგომის ციკლის საგალობლების კრებულს - „ზატიკი“ (კ. კეკელიძის აზრით ეს ტერმინი წარმოდგება სპარსული „აზატისაგან“ — თავისუფალი), რაც ლიტურგიკის ენაზე ნიშნავს თავისუფალ, უქმე დღეს, დღესასწაულს.

ამ ორი წიგნის ძველი სახელწოდება „ხუედრნი“ (იხ.) დარჩა როგორც ლიტურგიკული ტერმინი — საგალობლების ერთი ჯგუფის სახელწოდება.

თვენი — ჰიმნოგრაფიული საგალობლების კრებული, რომელიც შეიცავს მთელი წლის საგალობლებს დალაგებულს თვეების მიხედვით (აქედან სახელწოდება) კალენდარული დღეების თანმიმდევრობით. თვენი ძველი საგალობელთა კრებულის — იადგარის შემკვიდრეა. თუკი იადგარებში საგალობლები დღესასწაულთა შერჩეულ დღეებში გვხვდება, „თვენში“ ყველა კალენდარულ დღეზეა წარმოდგენილი. ე.ი. თვენი ყოველდღიური ღვთისმსახურებისათვის არის გათვალისწინებული. ზემოთქმულიდან გამომდინარე „თვენების“ ხელნაწერები თვეთა არათანაბარ რაოდენობას შეიცავენ: ზოგ ხელნაწერში სამი თვის მასალაა წარმოდგენილი, ზოგში — ერთისა ან ორისა. იადგარიდან გამომდინარე „თვენები“, სანამ გიორგი მთაწმიდელის თარგმანში საბოლოო შინაარსს შეიძენდნენ, მანამდე შუალედური თვენების კრებულები არსებობდა, რომელსაც ფილოლოგიურ მეცნიერებაში „თვენების“ I რედაქციას უწოდებენ. ამ თვენებში წლიური კალენდრის ყოველ დღეზე თითო ჰიმნოგრაფიული კანონი, ე.ი. ცხრა (ან რვა) გალობისაგან შემდგარი „გალობანი“ (ჰიმნოგრაფიული კანონი) იყო წარმოდგენილი, ხოლო გიორგი მთაწმიდელმა თითოეულ ხსენების დღეზე რამდენიმე კანონი წარმოადგინა, რომელიც მან თარგმნა ბიზანტიური თვენების (ბერძ. „მენაიონი“) სხვადასხვა კრებულე-

ბიდან იმავე დღესასწაულისადმი მიძღვნილი, სხვადასხვა ავტორებისა. ასე რომ, გიორგის „თვენში“ ერთ დღეზე ორიდან-ხუთამდე განსხვავებულ ჰიმნოგრაფიულ კანონს შეხვდებით.

გიორგი მთაწმიდელის რელაქციის თვენის” თითოეული „გალობანი” (ანუ ჰიმნოგრაფიული კანონი) ასეთი სტრუქტურისაა:

კანონს წინ უძღვის: სტიქრონი უფალო ღაღადყავსა, ძლისპირი (დასაწყისი სიტყვა), სტიქრონების ოთხი სტროფი (შეიძლება მას მოსდევდეს „სხუდ” ე.ი. სხვა სტიქრონი, ან სტიქარონები), წარდგომაი, ერთსტროფი ანუ გალობა (მასაც ხშირად ახლავს „სხუდ” ე.ი. სხვა წარდგომანიც). აქვე ვიტყვით, რომ „წარდგომაი” (იხ.) იადგარების შემდეგ იგი მხოლოდ გიორგის რელაქციის „თვენში” გვხვდება. I რელაქციის თვენში იგი არ ფიგურირებს. ე.ი. ამით გიორგის თვენი ყოველთვის ადვილი ამოსაცნობია (იხ. ლ. ჯღამაია, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 12-14). „წარდგომაი” უშუალოდ კანონის წინაა, მას მოსდევს ჰიმნოგრაფიული კანონი, დაწყებული პირველი გალობით („უგალობდითსა”) და დამთავრებული მეცხრე გაობით („ადიდებდითსა”), ხოლო მთავრდება ბოლოს დართული სტიქრონებით („აქებდითსა”).

გიორგი მთაწმიდელმა გარდა უშუალოდ ბერძნულიდან ნათარგმნი მასალით, რომელიც თვენების („მენაიონის”) სხვადასხვა კრებულებიდან აიღო, მან გამოიყენა ზოგიერთი ადრე თარგმნილი საგალობელი იადგარებიდან და I რელაქციის თვენებიდანაც (მათ შორის რამდენიმე ორიგინალურიც) და ყოველივე ეს შეიტანა თავის „თვენში”. სექტემბრის თვენში, რომელიც მასზე წინ ეფთვიმე მთაწმიდელმაც თარგმნა (კანონი, მხოლოდ თითო გალობით), გიორგიმ ეფთვიმეს თარგმანებიც (მცირეოდენი დამატებებით) შეიტანა.

კონდაკი — საეკლესიო საგალობლის სახეობა, რომელიც შემუშავებულია ბიზანტიელი ჰიმნოგრაფის რომანოზ მელიოდოსის (VI ს. I ნახევარი) მიერ. კონდაკი ჰიმნოგრაფიული კანონის წინამორბედაა, მაგრამ განსხვავება მათ შორის შინაარსობრივია. კონდაკი პოეტური პომილიაა და შედგება 18-20 ერთნაირი სტრუქტურის სტროფისაგან. დასაწყისში წარმოდგენილია მოკლე ტროპარი — პროიმინი (ბერძ.), რომელიც 2-3 სტროფისაგან შედგება. კონდაკი და პროიმინი ერთმანეთს რეფრენით უკავშირდება.

კონდაკის ჟანრის აყვავება მოდის VI-VII საუკუნეებზე.

შემდგომ მას ცვლის ჰიმოგრაფიული კანონი. ამ პერიოდიდან იწყება (VIII ს.) კონდაკის მელიოდის განვითარება და სტროფების რაოდენობის შემცირება. კანონში კონდაკი პირველი სტროფით, საკუთრივ კონდაკი და იკოსი, რომლებიც თავსდებათ კანონის VI გალობის (ოდის) შემდეგ. სრული სახით კონდაკი შემორჩენილია მხოლოდ დეთისმძობელის „დაუჯდომელში“ (აკათისტოში). შემონახულია იგი აგრეთვე ტრიოდიონში (სამფსალმუნში, სამსაგალობელში). კონდაკი სრულდება დიდმარხვის მეხუთე შაბათს ცისკარზე.

თანამედროვე მნიშვნელობით კონდაკი არის რიტმიკულ-ანტიფონური ერთსტროფიანი საგალობელი, რომელიც ჩაერთვის კანონის VI გალობის შემდეგ (იკოსის მსგავსად). იგი სრულდება ჩვეულებრივ რომელიმე დღესასწაულის დეთისმსახურების დროს.

ჟამნი — იხ. ამავე წიგნში „ლიტურგიკულ კრებულებში“.

„სტიქარონნი საწელიწდონი დღესასწაულისანი, რომელნი თთუეთაცა თანა სწერიან“ — ეს არის სტიქარონთა (იხ.) ლიტურგიკული კრებული, რომელშიც შეტანილია გიორგი მთაწმიდელის მიერ თარგმნილი „თუენიდან“ ამოკრებილი სტიქარონები.

„სავედრებელ გალობათა“ წიგნი — ასე ეწოდება სპეციალური პარაკლისების კრებულს, რომელშიც შესულია სავედრებელი ან სამადლობელი ლოცვების გარკვეული წრე, და საგალობლები კერძოდ: 1. საახალწლო, 2. სწავლის დაწყებისა, 3. მეფისა და ერისა, 4. ბრძოლის დაწყების წინ, 5. ავადმყოფისა, 6. სამადლობელი, 7. უწვიმრობისა, 8. აედრის დროს, 9. წარღვნის დროს, 10. მგზავრობის წინ, 11. გემით მგზავრობის წინ, 12. ზღვის საბრძოლო ნავის კურთხევის დროს, 13. სამხედრო დროშის კურთხევის დროს, 14. სამხედრო საჭურველის კურთხევის დროს, 15. ხომალდის კურთხევის დროს, 16. ჭის ამოთხრისა და წყლის პოვნის დროს, 17. ახალი ჭის კურთხევის დროს, 18. ქრისტეს შობის დღეს, 19. „სამინელი სრვისა“.

სხვადასხვა პარაკლისებზე სათქმელი საგალობლები წერია სამღვდლო ლოცვანში და სავედრებელ გალობათა წიგნში (გამოც. 1889წ.).

სტიქარონების კრებული. ათონის მთის რამდენიმე ქართულ ხელნაწერში (Ath.73/58; Ath.65; Ath.66), რომელთაც „თუენი“ ეწოდება, წარმოდგენილია მთელი წლის მხოლოდ სტიქარონები, რომელიც გიორგი მთაწმიდელს უთარგმნია, ასევე მხოლოდ სტიქა-

რონების შემცველი ბერძნული კრებული, რომელსაც გიორგი ანდერძში „სოფიაწმიდის სტიქარონებს“ უწოდებს. აქედან ჩანს, რომ „თუნები“ საბოლოო ჩამოყალიბებამდე გიორგის ნათარგმნი ჰქონდა სტიქარონთა ყველა სახის საგალობლები და თვენში ისინი შეიტანა ჰიმნოგრაფიულ კანონებზე დასართავად (ზოგი მათგანი — საკუთრივ სტიქარონები, „უფალო დაღატყავსა“ უძღვის კანონს, ხოლო „აქებდითსა“ — კანონს მოსდევს).

ჰიმნოგრაფიული ტერმინები

„ადიდებდითსა“ – ჰიმნოგრაფიული კანონის IX გალობის (იხ.) სახელწოდება, რომელიც აღებულია ლუკას (I, 46-55) სახარებაში შესული ღვთისმშობლის გალობის დასაწყისი სიტყვის მიხედვით: „და სთქუა მარიამ: ადიდებს სული ჩემი უფალსა“. ეს გალობა ერთადერთია, რომელიც ახალი აღთქმიდან არის აღებული, დანარჩენი 8 გალობა ძველი აღთქმის სხვადასხვა წიგნიდან არის „ნასესხები“.

აეჯი – ძველ ქართულ ჰიმნოგრაფიულ კრებულებში დადასტურებული ტერმინი – საგალობლის „კმა“, მელოდია, კილო, რომელსაც განსაზღვრავს ძლისპირი (იხ.). მისი საპირისპირო ტერმინია „თკთავაჯი“, ე.ი. საგალობელი, რომელსაც საკუთარი მელოდია აქვს და არ არის დაწერილი ძლისპირის კილოზე.

აკათისტო (ბერძ.) – იხ. დაუჯდომელი.

„აკროსტიქი“ (ბერძ.) – ანუ კიდურწერილობა, იამბიკო, ჰიმნი ანუ ლექსი, რომლის თავკიდური ასოები შეადგენენ სიტყვას ან მთელ წინადადებას. მისი სახესხვაობებია: ტელესტიქი – აკროსტიქს აღგენენ პოეტური ნაწარმოების სტრიქონთა ბოლო ასოები; მეზოსტიქი – აკროსტიქს აღგენენ შუა ასოები.

აკროსტიქი ჩაისახა კლასიკურ ბერძნულ პოეზიაში, ხოლო ქრისტიანული ლიტურგიკული ჰიმნოგრაფიის ჩამოყალიბების შემდეგ მისი ნაწილი გახდა და ქართულ ნათარგმნ და ორიგინალურ ლიტურატურაში განსაკუთრებით გაგრძელდა X საუკუნიდან. მის მრავალრიცხოვან ქართულ სახელწოდებათაგან („თავნი“, „თავნი სტიხოთანნი“, „თავნი იტყვიანი“, „თავოენი“ და სხვ.) აღორძინების პერიოდიდან დამკვიდრდა „კიდურწერილობა“.

„აკურთხედიოსა“ – ჰიმნოგრაფიული კანონის VIII გალობის ანუ ოდის სახელწოდება, რომელიც აღებულია ძველი აღთქმის

დანიელ წინასწარმეტყველის წიგნიდან, რომელსაც „სამთა ყრმათა“ გალობა ეწოდება და იწყება ასე: „აკურთხევდით ყოველნი საქმენი უფლისანი“ (დან. III, 57-89).

„აღლელუა“//ალილუია (ებრ. – აქებდით უფალსა) – უფლის სადიდებელი გალობა ანუ შეძახილი, რომელიც ქრისტიანულმა ეკლესიამ ებრაული ღვთისმსახურებიდან მიიღო.

ქრისტიანულ ღვთისმსახურებაში ეს ფრაზა ითქმის ზოგიერთ ფსალმუნში (104-106; 110-118; 134-135; 145-150), დაერთვის ბოლოში სხვადასხვა საგალობელს, ლოცვებს და წარმოითქმის სამ-სამჯერ, როგორც წმ. სამების დიდებისმეტყველება. მარხვათა დღეებში და მიცვალებულთა მოსახსენიებლად დაწესებულ დღეებში „ღმერთი უფალი“-ს ნაცვლად იგალობება „ალილუია“, დიდმარხვის მოსამზადებელ კვირებში 136-ე ფსალმუნზე, „აუარებდითის“ შემდეგ. „ალილუია“ ყოველთვის იგალობება სამოციქულოს საკითხავის წინ (სახარების წინ) ლიტურგიაზე.

ანტიფონი (ბერძ.) – ფსალმუნური გალობის სახე, როდესაც მგალობელთა ორი დასი მონაცვლეობით გალობს ფსალმუნის მუხლებს (გალობებს). ანტიფონები სრულდება ჭამისწირვის დასაწყისში.

ანტიფონი სამი ნაწილისაგან შედგება (სამი ანტიფონი ანუ აღსაკალი). ანტიფონის პირველი ნაწილის შემდეგ, რომლის განმავლობაში მღვდელი საიდუმლო ლოცვას კითხულობს, არის მცირე კვერექი და ასამაღლებელი. მეორე ნაწილისა და მღვდლის საიდუმლო ლოცვის შემდეგ – ისევ მცირე კვერექი და ასამაღლებელი. მესამე ანტიფონის შემდეგ იწყება მცირე შესვლა.

ლიტურგიაზე იგალობება სამი სახის ანტიფონი: ყოველდღიური, „მომიხსენიენი“ (იხ.) და სადღესასწაულო.

I ყოველდღიური: პირველი ანტიფონია 91-ე ფსალმუნის მეორე და მესამე მუხლები, ჩასართავითურთ. II ანტიფონი – 92-ე ფსალმუნი – ჩასართავებით. III ანტიფონი – 94-ე ფსალმუნი – ჩასართავებით. ყოველდღიური ანტიფონები იგალობება ყოველდღე, თუ არ დაემთხვა რაიმე დღესასწაულს. „მომიხსენიენის“ ანტიფონები იგალობება იმ დღესასწაულებზე, რომლებზედაც სრულდება დიდებისმეტყველება და „აუარებდითი“ (იხ.). ეს ანტიფონები შედგება ფსალმუნებისაგან: I ანტიფონი – 103-ე ფსალმუნი; II – 145-ე (ერთვის „დიდება“ (დიდებისმეტყველება), „აწადა“ და „მხოლოდ შობილო ძეო...“; III - „ნეტარ იყვნენი“ (მათე 5,3-12;

ლუკა 23,42), რომელიც არ არის ანტიფონი, მაგრამ იგალობება, როგორც ანტიფონი (მგალობელთა ორი დასის მიერ).

3. საღმრესაწაულო ანტიფონები შედგება ფსალმუნის წინასწარმეტყველური მუხლებისაგან და იგალობება: ქრისტეს შობის, განცხადების, ბზობის, აღდგომის, ბრწყინვალე შვიდეულის, ამაღლების, სულიწმიდის მოფენის, ფერისცვალების და ჯვარის ამაღლების დღესასწაულებზე.

მართლმადიდებლურ ღვთისმსახურებაში ანტიფონური გალობის შემოტანას ერთნი მიაწერენ ეგნატე ღმერთშემოსილს (ანტიოქელს +115წ.), მეორენი – ანტიოქელ ხუცესებს: ფლაბიანუს და დიოდორეს, დასავლეთის ეკლესიაში – ამბროსი მედიოლანელს (+397წ.).

აპორიტა – გრიგოლ ნაზიანზელის 19 იამბიკური ლექსის, ე.წ. საიდუმლო ჰიმნების სახელწოდება, რომელიც უთარგმნია ეფრემ მცირეს და მას ამ ბერძნული სიტყვით იხსენიებს (A85, A109, 527-534).

„აუარებდით“ – 135-ე ფსალმუნის ქართული სახელწოდება, რომელიც წარმოდგება ამ ფსალმუნის პირველი გალობის დასაწყისი სიტყვისაგან: „აუარებდით უფალსა, რამეთუ კეთილ, რამეთუ უკუნისამდე არს წყალობაი მისი“ (მისი ბერძნული შესატყვისია „მრავალმოწყალე“ – **πολυέλιος**, რადგან 135-ე ფსალმუნის 26-ვე გალობა მთავრდება სიტყვებით: „უკუნისამდე არს წყალობაი მისი“, ე.ი. „წყალობა“ მრავალჯერ მეორდება).

ღვთისმსახურების დროს ამ საგალობლის შესრულებისას ეკლესიის ყველა კანდელი ანთებული უნდა იყოს და მთელი ტაძარი უნდა იკმოს.

„აუარებდით“ იგალობება სახარების საკითხავების წინ, რათა მორწმუნეთა სულები მოამზადოს სახარებისეული თხრობის მოსასმენად.

„აქებდითსა“ – საგალობლის (სტიქარონის) ერთ-ერთი სახე, ცისკრის ღვთისმსახურების მცირე ფორმის საგალობელი. სახელწოდება აღებულია 148-ე ფსალმუნის 1, 2, 3, 4, 5, 7, 13 მუხლების დასაწყისი სიტყვების მიხედვით: „აქებდით უფალსა ცათაგან, აქებდით მას მაღალთა შინა“.

„აქებდითსა“ იგალობება 148-ე ფსალმუნის გალობის შემდეგ.

„აღბეჭდულნი“ – 1. აკროსტიქის ერთ-ერთი ქართული სახელწოდება; 2. სახელწოდება საგალობელთა მთელი ჯგუფისა (კ.

კეკელიძე).

„აღვივსენისა“ – საგალობლის (სტიქარონის) ერთ-ერთი სახე, ცისკრის ღვთისმსახურების მცირე ფორმის საგალობელი, რომელიც იგალობება 89-ე ფსალმუნის გალობასთან ერთად. სახელწოდება აღებულია ამ ფსალმუნის მე-14 გალობის დასაწყისი სიტყვის მიხედვით: „აღვივსენით ჩუენ ცისკარსა წყალობითა შენითა, უფალო“.

„აღსავალთა“ – იხ. გალობა აღსავალთაი.

„აწღა“ – დასდებელი „აქებდითსა ზედა“ (კ. კეკელიძე, I, 316, 600).

გალობანი (ბერძ. კანონი) – სასულიერო შინაარსის დიდი ზომის საგალობელი, რომელიც 9 გალობისაგან ანუ ოდისაგან შედგება. გალობანის ანუ ჰიმნოგრაფიული კანონის შედგენილობა განსაზღვრულია ბიბლიური გალობებით. ჰიმნოგრაფიულ კანონში 12 გალობიდან 9 შევიდა, რომელთა დასაწყისი სიტყვებით იწოდება 9-ვე ოდა: I. „უგალობდითსა“; II. „მოიხილესა“; III. „განძლიერდისა“; IV. „უფალო მესმასა“; V. „ღამითგანსა“; VI. „ღაღატყავსა“; VII. „კურთხეულ არსა“; VIII. „აკურთხევდითსა“; IX. „ადიდებდითსა“ (იხ. თითოეული მათგანის განმარტება).

გალობანი ანუ ჰიმნოგრაფიული კანონი აგებულია ძლისპირთა და დასდებელთა (ტროპართა) თანამიმდევრობაზე, სადაც ძლისპირი არის რიტმულ-მელოდიური მოღველი მომდევნო დასდებელისათვის. ჰიმნოგრაფიულ კანონში ანუ გალობანში მერვე გალობა ზმირად გამოტოვებულია თავისი მჭმუნვარე ხასიათის გამო. დიდმარხვის დღეების კანონში გალობანში არის ორი, სამი და ოთხი გალობისაგან შედგენილი კანონებიც (იხ. სამსაგალობელი - ტრიოდიონი).

„გალობანის“ ყოველი გალობა ანუ ოდა მთავრდება ღვთისმშობლისადმი მიძღვნილი დასდებით.

გალობა – საეკლესიო და საერო საგალობლების საერთო სახელი. საეკლესიო გალობა ეწოდება ჰიმნოგრაფიული კანონის თითოეულ ოდას. კანონის გალობა შეიცავს საგალობლების სხვადასხვა სახეს: ძლისპირებს, სტიქარონებს, იბაკოებს და ა.შ. თითოეულ მათგანს საგალობელი ეწოდება.

„გამოავლინე“ (ბერძ.) – დასდებელი (ტროპარი), რომელიც იგალობება კანონის IX გალობის (ოდის) შემდეგ და „დიდებაი მაღალთაის“ (იხ.) წინ ცისკრად. სახელწოდება აღებულია ფსალმუნიდან „გამოავლინე ნათელი შენი“ (42,3). ეს დასდებელი წარ-

მოადგენს ვედრებას ღვთისადმი, გარდამოავლინოს ჩვენს გონებაზე ნათელი, რომ ხოტბა შევასხნათ უფალს.

„გამორჩეულნი“ – აღდგომის, ჯვრის, მოწამეთა, მღვდელმთავართა, შესვენებულთა და ღვთისმშობლის დასდებელნი, რომლებიც მონაცვლეობენ 9-ოდიან კანონში.

„განიღვიძენი“ – აღსავალთა ფსალმუნები და ტროპარები, რომლებიც წინ უძღვიან საკვირაო ცისკრის სახარების საკითხავებს.

„განიცადენი“ (ბერძ.) – გალობა, რომელიც სრულდება ღვთისმსახურთა ზიარების დროს და წარმოადგენს ჟამისწირვის ბოლო ელემენტს. სახელწოდება მოდის ფსალმუნიდან, რომელიც უძველესი დროიდან იგალობებოდა იერუსალიმის ტაძარში ზიარების დროს: „განიცადეთ და იხილეთ, რამეთუ ტკბილ არს უფალი“ (ფს. 33,8).

„განსატყვებელი ტროპარი“ – ჟამისწირვაზე „ერის განტყვეებისას“ წარმოსათქმელი დასდებელი.

„განძლიერდასა“ – გალობანის ანუ ჰიმნოგრაფიული კანონის მესამე გალობა ანუ ოდა. სახელწოდება მომდინარეობს ბიბლიური გალობის (ანას გალობა) დასაწყისი სიტყვიდან „განძლიერდა გული ჩემი უფლისა მიერ“ (I მეფეთა 2, 1-10). ეს გალობა იგალობება სამსაგალობელის (იხ.) შემადგენლობაში მე-8 და მე-9 გალობებთან ერთად დიდმარხვის ოთხშაბათის დღეებში. „განძლიერდასა“ გალობა შედგება სამი-ოთხი ტროპარისაგან (დასდებელისაგან).

„გარდამოთქუმაჲ“ – პოეტური სტროფი, რომელიც სრულდება სახარების საკითხავების შემდეგ აღდგომის კვირიაკის ცისკრის ღვთისმსახურებაში. ეტიმოლოგიურად ეს ცნება უნდა მიუთითებდეს სასაუბრო საგალობლის სახეობას.

გერნი – ასე ეწოდება მიბაძვით საგალობლებს, სტიქარონებს, რომელთაც უმეტესად საკუთარი მელოდია აქვთ, „თვითავაჯია“ (იხ.).

„გიხაროდენი“ – მარიამ ღვთისმშობლისადმი ხარების დროს გაბრიელ მთავარანგელოზის მიერ წარმოთქმული მიმართვის დასაწყისი სიტყვა: „გიხაროდენ, მომადლებულო, მარიამ, უფალი შენ თანა. კურთხეულ ხარ შენ დედათა შორის“ (ლ. I, 28), რაც საფუძველი გახდა ღვთისმშობლისადმი მიძღვნილი საგალობლების იმ სტიქარონებისა, რომლებიც „გიხაროდენ“-ით იწყება. „დაუჯდომელში“ (იხ.) თითოეული იკოსის (იხ.) მეორე ნაწილი

შედგება 12 სტრიქონისაგან და ყოველი მათგანი იწყება „გიხ-
აროდენ“-ით. „ღვთისმშობლისანში“ ხშირია „გიხაროდენის“ ტი-
პის სტიქარონები.

„გუერდი“ – ჰიმნოგრაფიული ტერმინი, რომელიც აღნიშნავს
პლაგალურ (ბერძ. - გვერდითი), დამატებით ხმას (მე-5, მე-6, მე-7,
მე-8) ძირითადი ხმებისაგან (პირველი, მეორე, მესამე და მეოთხე)
განსხვავებით. მაგ., როდესაც ხელნაწერში მითითებულია „ჴმად ა
გუერდი“, ეს ნიშნავს მე-5 პლაგალურ ხმას და ა.შ.

დავითნი – ფსალმუნთა წიგნის ქართული სახელწოდება, რო-
მელიც ასე იწოდება მათი ავტორის – ებრაელთა მეფის, დავითის
საპატივცემულოდ.

დასდებელი/დასადებელი (ბერძ. ტროპარი) – საეკლესიო საგა-
ლობელი, რომელიც ქრისტიანული საგალობლების ჩამოყალიბების
თავდაპირველი ეტაპის წარმონაქმნია. სახელწოდება მიუთითებს,
რომ ის შეიქმნა, როგორც დასადებელი, ე.ი. დასამატებელი ფსალ-
მუნის გალობაზე, რომელიც ქრისტიანული რელიგიის დასაწყისში
ავსებდა ღვთისმსახურების პოეტურ ნაწილს, ხოლო ფსალმუნზე
აღმოცენებული ქრისტიანული ჰიმნოგრაფიის შექმნა „დასდე-
ბელის“ – სტრიქონის მიმატებით დაიწყო, ხოლო მოგვიანებით
ეწოდებოდა საეკლესიო დღესასწაულის განგებათა მთელ საგა-
ლობელთა მასალას.

დასდებელი (ტროპარი) ეწოდება ჰიმნოგრაფიული კანონის იმ
საგალობლებს, რომლებიც მოსდევნ ძღისპირებს, იმეორებენ მის
სალექსო ზომას, გალობის კილოს და შინაარსობრივად ეხმაურე-
ბიან იმ დღესასწაულის თემას, რომელსაც ეძღვნება ჰიმნოგრაფი-
ული კანონი.

„დაუჯდომელი“ (ბერძ. აკათისტო) – ღვთისმშობლის,
ქრისტეს და წმინდანების სავედრებელი საგალობელი, რომელიც
ფეხზე დგომით სრულდება. თავდაპირველად „დაუჯდომელი“ მხ-
ოლოდ ღვთისმშობლისადმი მიძღვნილ საგალობელს ერქვა (VI-
VIII სს.), ხოლო შემდეგ მისი მნიშვნელობა გაფართოვდა.

ღვთისმშობლის „დაუჯდომელი“, რომელიც იგალობება დიდ-
მარხვის მეხუთე შაბათის ცისკარზე, შედგება 25 სტროფისაგან.
13 მათგანს კონდაკი (იხ.) ეწოდება, 12-ს იკოსი. ყოველ კონდა-
კს მოსდევს იკოსი. თავად იკოსიც ორი ნაწილისაგან შედგება. 1
ნაწილში განვითარებულია თემა, ხოლო მეორე ნაწილი შედგება
12 სტრიქონისაგან და თითოეული იწყება „გიხაროდენით“.

„გიხაროდენით“ მთავრდება პირველი კონდაკიც, ხოლო დანარჩენი კონდაკები - „ალილუიათი“.

„დიდება“ – ასე იწოდება ფსალმუნის წიგნის თითოეული კანონის ერთი სამნაწილთაგანი, რომლის შემდეგაც ითქმის: „დიდება მამასა და ძესა და წმიდასა სულსა“ და სამგზის – „ალილუია“.

„დიდება“ – ხატის, ღვთისმშობლის სადიდებელი გუნდური მღერა-გალობა (ხშირად ფერხულთან ერთად) საეკლესიო დღესასწაულებზე, სახალხო დღეობებში (ალავერღობა, კვირიკობა, მარიამობა, თეთრგიორგობა და ა.შ.). გალობას ასრულებდა როგორც ვაჟთა, ისე ქალთა ორ-სამხმიანი გუნდი.

„დიდებაზე“ სიარული გავრცელებული რიტუალი იყო. ხანგრძლივი გვალვის ან ავდრის დროს ქალები ფეხშიშველა დადიოდნენ კარდაკარ „დიდების“ გალობით და „ამინდის ღვთაებას“ – ლაზარეს გვალვაში წვიმას შესთხოვდნენ, ხოლო ავდარში – გამოღარებას, შეგროვილი თანხით საღვთოს ყიდულობდნენ და სწირავდნენ ლაზარეს.

„დიდება მადალთა“//დიდებისმეტყველება – გალობა, რომელსაც „ანგელოზთა გალობასაც“ უწოდებენ, რადგან ეს გალობა მოესმათ მწყემსებს, რომელსაც გალობდა ანგელოზთა დასი იესო ქრისტეს შობის დროს: „დიდება მადალთა შინაღმერთსა და ქუეყანასა ზედა მშველობად და კაცთა შორის სათნოებად“ (ლუკა, 2,13). ამ გალობას „დიდი დიდებისმეტყველება“ ჰქვია. მას ხან გალობენ, ხან კითხულობენ. ეს გალობა საცისკრო ღვთისმსახურების აუცილებელი და ბოლო აქტია. იგი სრულდება „აქებდითას“ ფსალმუნის შემდეგ, აგრეთვე ჟამისწირვაზე, ოღონდ საიღუმლოდ, ჩუმი ხმით.

„დიდი გალობანი“//„დიდი კანონი“ – ასე ეწოდება ანდრია კრიტელის (იერუსალიმელის +720 წ.) ჰიმნოგრაფიულ კანონს, რომელიც შედგება 250 ტროპარისაგან. საგალობელი გადმოგვცემს ძველი და ახალი აღთქმის მთელ ისტორიას ზნეობრივ შეგონებათა მიზნით.

„დიდი კანონი“ იგალობება ნაწილ-ნაწილ დიდმარხვის პირველი კვირიაკის პირველ ოთხ დღეს, დიდ მწუხრზე, ხოლო მთლიანად – დიდმარხვის მეხუთე კვირიაკის ხუთშაბათს ცისკარზე. ქართულად ანდრია კრიტელის „დიდნი გალობანი“ უთარგმნიათ სამჯერ. ეფთვიმე მთაწმიდელს შემოკლებით (Sin. 5), გიორგი მთაწმიდელს ვრცლად გადმოუღია და შეუტანია აგრეთვე ეფთვიმეს

დამატებანიც და ზედმეტი ადგილებიც (იქვე). მესამე თარგმანი შეუსრულებია არსენ ივალთოელს დავით აღმაშენებლის დავალებით, ხოლო კათალიკოს იოანეს შეუქმნია მისთვის კილო, ვინაიდან ძველი კილო ქართველებისათვის უცხო იყო (Sin. 70; Ier. 67). (გამოც. ს. ყაუხჩიშვილისა, ბიზანტიური ლიტ-ის ისტორია, III, თბილისი, 1973, გვ. 285-297). ანდრია კრიტელის „დიდი კანონის“ შთაგონებით და გავლენით შექმნა დავით აღმაშენებელმა თავისი „გალობანი სინანულისანი“ (სინანულის მოტივი გასდევს ანდრიას თხზულებასაც).

„თაველნი“ – იხ. აკროსტიქი.

„თვითაფაჯნი“ – იხ. ავაჯი

„იადგარი მქუერი“ – იხ. „მქუერი“.

იამბიკო – ძველი ბერძნული ურითმო ლექსი, რომლის სალექსო ზომა ევრდნობა ორმარცვლიან ტერფთა (იამბთა) გარკვეულ რაოდენობას და სტროფულ სისტემაზეა აგებული. თითოეული სტროფი შეიცავს 12 მარცვალს.

ბერძნულის გავლენით აღმოცენებული ქართული ქორეული (ერთი გრძელი და ერთი მოკლემარცვლიანი მუხლი) იამბიკო სამმარცვლიანია, შედგება ხუთი თორმეტმარცვლიანი ტაეპისაგან, რომელიც გატეხილია ორ — 5 და 7 მარცვლიან ნაწილად. იამბიკოსათვის დამახასიათებელია აკროსტიქი (იხ.).

იამბიკო, როგორც ლიტერატურული კანონი, რვა საგალობლად არის გაყოფილი, თითოეულში ოთხი სტროფია, ხოლო სტროფი ხუთ, ზოგჯერ მეტ ტაეპს შეიცავს (იმის მიხედვით, თუ რამდენი ასოა აკროსტიქში).

XII-დან ქართულ იამბიკოში ჩნდება რითმა (ბორენას, დემეტრე I-ის საგალობლები). არალიტურგიკული პოეზია ძირითადად იამბიკურია.

იბაკო (ბერძ. „მორჩილება“) – საეკლესიო საგალობელი, რომელიც სრულდება ღვთისმსახურების გარკვეულ შემთხვევებში: 1. სერობაზე, კვირადღის წინასაღამოს, ჰიმნოგრაფიული კანონისა და „მამაო ჩვენო“ შემდეგ; 2. ცისკარზე ანტიფონებისა და სახარების კითხვის წინ; 3. ზოგჯერ საცისკრო კანონის მესამე გალობის შემდეგ. „იბაკონი ათორმეტნი“ სრულდება დიდმარხვაში, მე-5 შვიდეულის შაბათის ცისკარზე, იგი ნაწილია ღვთისმშობლის დაუჯდომელის (იხ.) განგებისა.

იკოსი – საეკლესიო საგალობელი, გრძელი მუხლი, რომელიც

სრულდება კონდაკის (იხ.) შემდეგ და წარმოადგენს მის დამატებას. იკოსი კონდაკზე გრძელია და შეიცავს კონდაკის თემის განვითარებას და შესხმას. იკოსები სრულდება ჰიმნოგრაფიულ კანონში VI გალობის შემდეგ, აგრეთვე „დაუჯდომელში“ (აკათისტოში). აქ თითოეული იკოსი შეიცავს 12 „გიხაროდენს“ (იხ.).

ირმოსი – იხ. ძლისპირი.

კანონი, ლიტურგიკული – იხ. ჰიმნოგრაფიული კანონი.

კონდაკი (ჰიმნოგრაფიული) – საეკლესიო საგალობლის სახეობა, მოკლე საგალობელი, რომელიც შემუშავებულია ბიზანტიელი ჰიმნოგრაფის, რომანოზ მგალობელის (მელოდოსის; VI ს. I ნახევარი) მიერ. კონდაკი პოეტური ჰომილიაა და შედგება 18-20 ერთნაირი სტრუქტურის სტროფებისაგან.

თანამედროვე მნიშვნელობით კონდაკი არის რითმულ-ანტიფონური ერთსტროფიანი საგალობელი, რომელიც ჩაერთვის ჰიმნოგრაფიულ (ლიტურგიკულ) კანონს VI გალობის შემდეგ (იკოსის მსგავსად). სრულდება ჩვეულებრივი ღვთისმსახურების დროს რომელიმე დღესასწაულზე. იგი მონაცვლეობს იკოსთან (იხ.), რომელიც ანვითარებს კონდაკის თემას და კონდაკზე ვრცელდება.

„ლიტანიისად“ – ეწოდება „განსატყვევებელ ტროპარს“ (იხ.), რომელიც იგალობებოდა „მწუხრისა“ და ცისკრის ლოცვების ბოლოს და მას მოსდევდა ეკლესიის საზეიმო გარშემოვლა. ეკლესიის გარშემოვლისას განუწყვეტლივ იგალობებოდა განტყვევებითი ტროპარი. ეკლესიაში დაბრუნების შემდეგ სრულდებოდა მწუხრის (ან ცისკრის) განტყვევა (იხ.).

„მესმას“ – ჰიმნოგრაფიული კანონის IV გალობის ძველი ქართული სახელწოდება, რომელიც მომდინარეობს ბიბლიური გალობიდან: „უფალო მესმაი სმენა შენი და შემეშინა“ (ამბაკუმ 3,1-19). ზოგიერთ კანონში IV გალობას ეწოდება „უფალო მესმაი“ ან „უფალო მესმას“.

„მეხური“ – ქართული ჰომნოგრაფიული ტერმინი, აღნიშნავს ახალი წესით დაწერილ (ან თარგმნილ) და მელოდიასთან შეწყობილ საგალობლებს. ბოლო გამოკვლევებით, გიორგი მთაწმიდელის იენისისა და სექტემბრის თვეთა „თუენების“ ანდერძებზე დაყრდნობით დასტურდება, რომ „მეხური“ მუსიკალური ტერმინია და დაკავშირებულია მეორე ტერმინთან „მეხელი“. ეს ტერმინები შეიქმნა ქართული ჰიმნოგრაფიის გარკვეულ ეტაპზე, როდესაც ძველი ტიპის „წყობილი სიტყვით“ დაწერილი საგალობლები

შეიცვალა ახალი ტიპის „საგალობელთა მარცვლედით“, ანუ რით-მული პროზით დაწერილი საგალობლებით.

„მიწყალე“ – ასე იწოდება ფსალმუნთა წიგნის 50-ე ფსალმუნი, რომელიც იკითხება ღვთისმსახურების სხვადასხვა შემთხვევაში და წარმოადგენს მონანიებას ადამისა და მისი მოღვმის შეცოდებათა გამო. სახელწოდება აღებულია ამ ფსალმუნის 1 მუხლის დასაწყისი სიტყვისაგან: „მიწყალე მე, ღმერთო, დიდითა წყალობითა შენითა და მრავლითა მოწყალეებითა შენითა აღვოცე უსჯულოებაი ჩემი“.

„მოიხილესა“ // **„მოიხილენ“** – ჰიმნოგრაფიული (ლიტურგიკული) კანონის II გალობის ძველი სახელწოდება, რომელიც მომდინარეობს ბიბლიური გალობის დასაწყისი სიტყვიდან: „მოიხილე, ცაო, და ვიტყოდე“ (II სჯული, 32, 1-52).

იონანე დამასკელის დროიდან ჰიმნოგრაფიული კანონიდან ცხრა ოდიანი კანონიდან ამოღებული იქნა II გალობა და შემდგომ იშვიათად რთავდნენ მას ჰიმნოგრაფიული კანონის შემადგენლობაში (ჩართულია, მაგ., გიორგი მთაწმიდელის ნათარგმნ „გალობანი ხარებისანი“-ში (S 4999, ფ. 273-277r). თანამედროვე ტიპიკონით ის შეტანილია მხოლოდ დიდმარხვის სამსაგალობელში ვნების შეიდეულის სამშაბათს ცისკრად, ე.ი. (2,8 და 9 ოდები).

„მოსართავნი“ – ჰიმნოგრაფიულ-ლიტურგიკული ტერმინი (მისი ბერძ. შესატყვისია „ფარაფთონი“, რომელიც ამ ფორმით გვხვდება ქართულ ჰიმნოგრაფიულ ნათარგმნ ძეგლებში). „მოსართავნი“ გვხვდება მხოლოდ უძველეს იადგარებში (Sin. 1; Sin. 34, S 425).

ფარაფთონ-მოსართავნი ეწოდება საუფლო დღესასწაულებზე დამატებით სათქმელ გალობას საერთოდ. რვა ხმაზე დაწერილი ღვთისმშობლის საგალობლები წარმოადგენენ საუფლო დღესასწაულებისათვის ახლად დაწესებულ მოსართავს (ფარაფთონს), ე.ი. დამატებით მოსართავად სათქმელ საგალობელს, რომელთა ერთი ნაწილის ავტორია კონსტანტინე იერუსალიმელი, ხოლო მისი ქართულად მთარგმნელი — მაკარი. მოგვიანო დროის ლიტურგიკულ ძეგლებში ტერმინი ფარაფთონი აღარ იხმარება, იგი ქართულმა ტერმინმა „მოსართავმა“ შეცვალა (ე. მეტრეველი).

„ოხითა“ – მცირე ზომის ლირიული განწყობის დასდებელი, რომელიც გადმოსცემს ვედრებას სამებისადმი. „ოხითა“ უძველეს საგალობელთა რიცხვს მიეკუთვნება. ის უკვე არსე-

ბობს „იერუსალიმის განწინებაში“ (VIII ს.), როგორც ლიტურგიის ერთ-ერთი ნაწილი, მწუხრისა და სამხრის ღვთისმსახურებაზე შესასრულებელი. X ს. მიქაელ მოდრეკილის იადგარში ჰიმნოგრაფიულ კანონში „ოხითა“-ს ადგილი განსაზღვრულია: კანონის წინ და „ღაღატყავსას“ შემდეგ. თვენის I და გიორგის რედაქციის „თვენებიდან“ ის უკვე ამოღებულია. „ოკითას“ საგალობელს ძლისპირი არა აქვს.

საგალობელი – იხ. გალობა.

„სამარადისო დღენი“ – შვიდეულის სადაგი დღეები („დასდებელნი სამარადისოთა დღეთანი, ახალნი კკპრულნი“ – Sin. 34, 97).

სპადუქანი – საგალობლის აღმნიშვნელი აღმოსავლური ტერმინი (კ. კეკელიძე). „აღბეჭდულნი სპადუქნი“, „სპადუქნი უცხონი ურთიერთას შეყოფილნი და განყოფილნი შეტყუებით: მსგავსი მსგავსებითა და თითოეული განთვისებით“ (პ. ინგოროყვა, ძვ. ქართ. პოეზია, გვ. 263 (სიგ.). ტერმინის მნიშვნელობა დაუდგენელია (პ. ინგოროყვას აზრით, დაკავშირებული უნდა იყოს მუსიკალურ საკრავთან - „სპადის“ (ბერძ.).

სტიქარონი – ერთიან რამდენიმე სტროფისაგან შემდგარი მცირე ზომის საგალობელი, რომელიც ქრისტიანულ ღვთისმსახურებაში ცისკრად და მწუხრზე იგალობება ფსალმუნთა საკითხავებს შორის. სტიქარონთა სახელწოდებანი - „უფალო ღაღატყავსა“, „აქებდითსა“, „აღვივსენითსა“ (იხ. თითოეული მათგანი) აღებულია შესაბამისი ფსალმუნის (140,1; 148,1; 89,14) მუხლის დასაწყისი სიტყვის მიხედვით. თვენების ჰიმნოგრაფიულ კანონებში ჩვეულებრივ „უფალო ღაღატყავსა“ და საკუთრივ სტიქარონი წინ დაერთვის კანონს, ხოლო „აქებდითსა“ – მოსდევს მას. სტიქარონთა პირველ ავტორად მიჩნეულია კონსტანტინეპოლის პატრიარქი ანატოლე (V ს.). თავდაპირველად სტიქარონი იყო ფსალმუნის მოკლე მისამღერი, რომელიც აღებული იყო თვით ფსალმუნიდან და იგალობებოდა შესაბამისი ფსალმუნის მუხლის შემდეგ. მოგვიანებით სტიქარონები უფრო გრძელი გახდა და იგალობებოდა ცისკრისა და მწუხრის ღვთისმსახურებაზე, როგორც დამოუკიდებელი, საგანგებოდ შეთხზული პოეტური სტროფი.

სამეცნიერო ლიტერატურაში „სტიქარონები“ (ე. ი. მრ. ფორმა) ამ საგალობლის ყველა სახეობას გულისხმობს.

უძრავ დღესასწაულებზე (თვენის მასალა) საგალობელ სტიქა-

რონს „სტიქარონ-იაღგარი“ ეწოდება (თარგმნილია გიორგი მთაწმიდელის მიერ).

„სხუანი“ – ცხრაოდიანი ჰიმნოგრაფიული კანონი, რომელიც მოსდევს ძირითად, პირველ ადგილზე დაყენებულ ჰიმნოგრაფიულ კანონს. გიორგი მთაწმიდელის „თთუნში“ რომელიმე დღესასწაულზე წარმოდგენილია რამდენიმე (ზოგჯერ ოთხი-ხუთი) ჰიმნოგრაფიული კანონი. ამათგან პირველი არის ძირითადი, ხოლო დანარჩენი - „სხუანი“ (ჩვეულებრივ იკითხება ერთი კანონი).

ტროპარი (ბერძ.) – იხ. დასდებელი.

უფალო დაღადყავსა (დაღატყავსა) – სტიქარონის ერთ-ერთი სახე, ცისკრისა და ღვთისმსახურების მცირე ფორმის საგალობელი. სახელი ადებულია 140-ე ფსალმუნის პირველი მუხლის დასაწყისის სიტყვის მიხედვით: „უფალო, დაღად-ყავაჲ შენდამი, ისმინე ჩემი, მომხედენ კმასა ლოცვისა ჩემისასა დაღადებასა ჩემსა შენდამი“. ეს სტიქარონი იგალობება ამ ფსალმუნის გალობათა შემდეგ (იხ. სტიქარონი).

„ფარაფთონი“ (ბერძ.) – იხ. „მოსართავნი“.

„ღამითგანსა“ – ჰიმნოგრაფიული კანონის V გალობა, რომლის სახელწოდება ადებულია ბიბლიური გალობის (ისაიას გალობის) დასაწყისის სიტყვისაგან: „ღამითგან აღიმსიობს სული ჩემი შენდამი, ღმერთო“ (ისაია, VI, 9).

„დაღადყავსა//დაღატყავსა“ – ჰიმნოგრაფიული კანონის VI გალობა, რომლის სახელწოდება ადებულია ძველი აღთქმის იონას გალობის დასაწყისის სიტყვიდან: „დაღადყავ ჭირსა შინა...“ (იონა II, 3).

„ღმრთისმშობლისანი“ – ეწოდება ჰიმნოგრაფიული კანონის ყოველი გალობის, აგრეთვე სტიქარონების უკანასკნელ ტროპარს, რომელიც ღვთისმშობელს ეძღვნება და სრულდება იმავე გალობის ან სტიქარონის ძლისპირის რიტმსა და კილოზე.

საგალობელთა ქართულ კრებულებში „ღმრთისმშობლისანი“-ს ტექსტები მეტწილად დასაწყისებითაა მოცემული, ხოლო მათი სრული ტექსტები შეტანილია ძლისპირთა ქართულ კრებულებში (იხ. ე. მეტრეველი, ძლისპირნი, თბ., 1971; გ. კიკნაძე, ნევემირებული ძლისპირნი).

„ღმრთისმშობლისაჲ“ – ეწოდება ჰიმნოგრაფიულ კანონს, რომელიც დაწერილია ღვთისმშობლის სახელზე და სრულდება ღვთისმშობლის დღესასწაულებზე. ისინი მრავლად არის წარმოდ-

გენილი „პარაკლიტონში“ და სხვა ლიტურგიკულ წიგნებში.

„ღმრთისმშობლისაჲ“ ეწოდება აგრეთვე ჰიმნოგრაფიული კანონის IX გალობას (იგივე „ადიდებდითსა“), ვინაიდან ეს გალობა ღვთის მიმართ ყოვლადწმიდა ღვთისმშობლის მიერ წარმოთქმული სამადლობელია, რადგან უფალმა იგი გამოარჩია და აიარჩია ღვთისმშობლად ღვლათა შორის.

„ძლისპირი“ – ჰიმნოგრაფიული ტერმინი (ბერძ. ირმოსი), ერთტაქეპიანი „დასდებელი“ (ტროპარი), რომელიც წინ უძღვის ჰიმნოგრაფიული კანონის ყოველ გალობას და სტიქარონს, რომელიც რიტმულ-მელოდიურ მოდელს წარმოადგენს გალობის ან სტიქარონის დანარჩენი ტროპარებისათვის.

„წარდგომაჲ“ (ბერძ. „პროკიმენოს“ - წინამდებარე) – საკითხავების (ფსალ., სახარ. საწინასწარმეტყვე., სამოციქულო) წაკითხვის წინ სათქმელი. „წარდგომათა“ მუხლები უმეტესწილად გამოხატავენ იმ საკითხავის შინაარსს, რომელსაც წინ უძღვიან. ამიტომ ის იმ საკითხავის სახელითაც იწოდება. მაგ., „სამოციქულოს წარდგომაჲ“. ხოლო როდესაც რომელიმე ღვთისმსახურებასთანაა დაკავშირებული, ეწოდება „წარდგომაჲ ღვისა“. მწუხრის ლოცვაზე ითქმის „წარდგომაჲ ღვისა“. შვიდეულის თითოეულ ღღეს აქვს საგანგებო სამწუხრო „წარდგომა“ (მათი ნახვა შეიძლება კონდაკსა და ჟამნში), დიდი მარხვის საღაგ ღღეებში მწუხრის „წარდგომები“ სხვადასხვანაირია (მოცემულია მარხვანში თავ-თავის ადგილას).

დიდი მარხვის „წარდგომები“ იმ თანმიმდევრობითაა დალაგებულია, როგორც ფსალმუნშია. მთელი მარხვის განმავლობაში ასე ნაწილ-ნაწილ ხდება თითქმის მთელი ფსალმუნის გალობა. ასე რომ, „წარდგომა“ ამ შემთხვევაში არაა შინაარსობრივად დაკავშირებული მომდევნო საკითხავთან.

ყველიერის კვირიაკის, ასევე დიდმარხვის I, II, III, IV, V კვირიაკეების მწუხრზე ითქმის „დიდი წარდგომა“ (ასე ეწოდება 4 და მეტი მუხლისაგან შემდგარ „წარდგომას“). საგანგებო „დიდი წარდგომები“ ითქმის აღდგომის, თომას კვირიაკის, „მეერგასისის“ მწუხრებზე.

ცისკარზე „წარდგომა“ ითქმის მხოლოდ დამისთევის ლოცვებზე, კვირიაკისა და დიდი ღღესასწაულების წინა საღამოს.

კვირიაკეებს აქვს 8 ხმათა „წარდგომა“ (მოცემულია „პარაკლიტონში“), ღღესასწაულებს – საგანგებო საღღესასწაულო

„წარდგომა“ (წერია სადღესასწაულოში).

„ჭრელი“ – ძველი მუსიკალური ტერმინი, ისეთი მუსიკალური ნაწარმოები, შექმნილი საგალობელ ტექსტებზე (ფსალმუნი, ტროპარი და სხვ.), რომელიც ტიპიკონის მიხედვით არ არის გამიზნული რაიმე ღვთისმსახურებისათვის. ასეთი საგალობლები სრულდება წირვის ბოლო ნაწილში ე.წ. „განიცადენზე“ (იხ.)

საქართველოში „ჭრელი“ განსაკუთრებით პოპულარული გამხდარა XVIIIს-ში. ამ დროს შექმნილა მთელი სკოლა მგალობლებისა, რომლებიც განთქმულნი ყოფილან „ჭრელის“ ზეპირად ცოდნით (ზოგ მათგანს ათასამდე ჭრელი სცოდნია – მაგ. ისააკ ხუცეს-კანდელაკი და სხვ.).

„ხუედრნი“ – ეწოდებოდა სამსაგალობელსაც (იხ.) მარხვისა და „ერგასისის“ (იხ.) შვიდეულის დღეთა ჰიმნოგრაფიულ კანონში, ალბათ იმიტომ, რომ სამსაგალობლის გალობები მოერთვოდა (იხ. მოსართავი) ხან პირველ, ხან მეორე და ა.შ. გალობებს (დღეების მიხედვით; პრინციპით 2,8,9; 3,8,9; 4,8,9 და ა.შ. 7,8,9-მდე, სადაც 2 სამშაბათია, 3 ოთხშაბათი, 4 – ხუთშაბათი და ა.შ.).

ჰიმნოგრაფიული კანონი – იხ. „გალობანი“.

ნათარგმნ ჰიმნოგრაფიულ თხზულებათა ბიბლიოგრაფია

აბდიას ჰიმნოგრაფ. კანონი (19. XI)

წმიდისა წინასწარმეტყუელისა აბდიასი

- 1 უგალობდითსა, ა. გვ. მკსნელსა ჩუენ - “მკსნელსა ჩუენსა ღმერთსა, რომლის წინაშე სდგა კადნიერებით...”
Jer. 124, XI-XII, 288r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: თეოფანე. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აბერკის ჰიმნოგრ. კანონი (22/X)

წმიდისა აბერკი მოციქულთა სწორისაი

- 2 უგალობდითსა, ბ. ღელვათა. - „ნათლითა საღმრთოთა განკპრწყინდი სამ მნათოქიერსა სამებისაითა...”
Jer. 124, XI-XII, 184r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა”. ავტორი: იოსებ მგალობელი (VI ს.); მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აბიბოს ჰიმნოგრ. კანონი (31. V)

წმიდათა და აღმსარებელთა გურია, სამონა და აბიბოსი

- 3 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწამულისა. — „ერთმთავრობად სამეზისაი ღმრთის მეტყუელთ სიბრძნით, წმიდანო...”
Jer. 124, XI-XII, 277r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აბრაამ სპარსის მართლის ჰიმნოგრ. კანონი (5. II)

წმიდისა მღვლემოწამისა აბრაკამ სპარსისაი და წმიდისა ალათისი

- 4 უგალობდითსა, ა. მხილველ - „სისხლითა დათხვევითა მიემსგავსე მწყემსმთავარა...”
Jer. 124, XI-XII, 21r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: ეგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აბრაამის ჰიმნოგრ. კანონი (29/X)

წმიდისა აბრაჰამ მონაზონისაჲ

- 5 უგალობდითსა, დ. გვერდი. ქუეყანასა მწყ. - „ბრწყინვალეებითა საღმრთოდთა განათლებულ აღმასრულებელნი ბრწყინვალესა ჳსენებასა შენსა...“

Jer. 124, XI-XII, 209r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაჲ“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აგაბოს ჰიმნოგრ. კანონი (8. IV)

წმიდათა მოციქულთა იროდიონ, აგაბო, როფო და მათ თანათაჲ

- 6 უგალობდითსა, გ. რომელმან წამისყოფით. - „წმიდათა მოციქულთა ყოვლად წმიდასა ჳსენებელსა ვდღესასწაულობდეთ...“

H 2336, XI, 57v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაჲ“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აგათანგელოზის ჰიმნოგრ. კანონი (23/I)

წმიდისა და დიდებულისა კლიმისი და აგათანგელოზისაჲ

- 7 უგალობდითსა, გ. რომელმან წამისყ. - „ხეცისა მჳვეღრობათა თანამოდარე იჳმენ...“

H 2338, XI, 227v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაჲ“. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აფდას ჰიმნოგრ. კანონი (17. V)

წმიდათა მღვდელმონაწამეთა ავდა და ავდიოს ებისკოპოსთაჲ და ათე-ქუსმეტთა ხუცესთაჲ და

- 8 ცხრათა დეაკონთაჲ, რომელნი დაწუნა უგალი ნავითა მირადვიდოდის კრებასა ნიკიისასა.

უგალობდითსა, დ. გვერდი. უგალობდეთ უფალსა, რომელმან.. რნ - „მოვედნ, ხეგარდმო მადლი სულისა ცხოველისმყოფელისაჲ ოხითა წმიდათაჲთა...“

Jer. 124, XI-XII, 100v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდ-

გომად“. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ავტოს ჰიმნოგრ. კანონი (5. XI)

- წმიდათა მოწამეთა ავტო, ტავრონ და თესალონიკესი
9 უგალობდითსა, დ გვერდი, გალობად შევწ. - “რომელნი სარწმუნოე-
ბით ღუაწლთა თქუენთა დიდებულთა უგალობთ”.
Jer. 124, XI-XII, 240r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგო-
მაი”. მოსდევს სხვა გალობა. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმ-
ნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ავტონომის ჰიმნოგრ. კანონი (12/IX)

- ავტონომის იტალიელ ეპისკოპოსისად
10 უგალობდითსა, დ გვერდი. - ქუეყანასა მწყ. - «სჯულსა ღმრთისასა
სიყრმითგან აღიზარდე და სრულ იქმენ სათნოებითა ჰასაკითა...“
Jer. 110, XI-XII, 63v-65v; Jer. 124, XI-XII, 47r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდ-
გომად“. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი
(სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 184-192.

ავქსენტის ჰიმნოგრ. კანონი (14. II)

- წმიდისა მამისა ჩუენისა ავქსენტისი
11 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის. - „აღაორძინე შენ საღმრთოდ სურ-
ვილი, მამაო ავქსენტი და სოფლისა სიყუარული განაგდე...“
Jer. 124, XII, 56r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდ-
გომად». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

ავქსენტის ჰიმნოგრ. კანონი (13/XII)

- წმიდათა მოწამეთა ევსტრათი, ავქსენტი, ევგენი, მარდარი და ორს-
ტიისი, და წმიდისა მოწამისა
12 ლუკიასი.
უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - «მჯღომარე მაღალთა შინა იხი-
ლავს მოწამეთა ღუაწლსა...»

S 4999, XI, 187.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 14 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომაი». ავტორი: იოანე ; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აზა დიაკონის ჰიმნოგრ. კანონი (18. IV)

წმიდათა მოწამეთა იაკობისი და აზა დიაკონისაი

- 13 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქვეყანასა მწერ. - „საღმრთოდთა დიდებითა განბრწყინებულთა ნათლით შემოსილისა კსენებისა თქუენისა მაგალობელი ვნებათა ბნელისაგან გკხსენით...“
H 2336, XI, 137r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მაგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აზარიას ჰიმნოგრ. კანონი (17/XII)

წმიდისა წინასწარმეტყუელისა დანიელისი და წმიდათა სამთა ყრმათა ანანია, აზარია და

- 14 მისაელისი
უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობით შევწ. - „ქრისტე ღმერთო, მკსნელო ყოველთაო, ყოველთა კეთილთა მიზეზო...“
S 4999, XI, 258.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ერთვის 4 კანონი. ავტორი: თეოფანე გამოთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აზის ჰიმნოგრ. კანონი (20. XI)

წმიდისა და საკრველმოქმედისა აზი მოწამისაი

- 15 უგალობდითსა, ა. უგალობდეთ ყოველნი - „ვარსკულავო ბრწყინვალეო, ეკლესიის სუეტო, რომელი განანათლებ კიდეთა სოფლისათა...“
Jer. 124, XI-XII, 293r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მაგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი.

ათანასე დიდის ჰიმნოგრ. კანონი (18/I)

წმიდისა ათანასი დიდისაჲ

- 16 უგალობდითსა, დ გვერდი. ეტლთა მფლ. - „ათანასის რად ვაქებდე ჭეშმარიტად სათნოებასა ვაქებ...”

H 2338, XI, 183r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. მოსდევს კიდევ ერთი კანონი. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ათანასეს ჰიმნოგრაფ. კანონი (2. V)

სხუანი გალობანი წმიდისა ათანასესნი

- 17 უგალობდითსა, გ გვერდი - „მოიხილე ჩუენ ზედა მადლით გარდამო, რომელნი შეეასხამთ პატიოსანსა ჴსენბასა შენსა... „

Jer. 124, XI-XII, 3v.

შენიშვნა: ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ათანასის ჰიმნოგრ. კანონი (18. VII)

წმიდისა მოწამისა ათანასი კოლიზმელისაჲ

- 18 უგალობდითსა, დ გვერდი. უგალობდეთ უფალსა. - «სურვიელთა დიდებად დღესასწაულთა საჴსენებელსა შენისასა გჯთხოვე... «
Jer. 107, 1300წ., 91r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ათას სამი მოწამის ჰიმნოგრაფ. კანონი (12. II)

წმიდისა ათას და სამთა მოწამეთაჲ ნიკომიდელთაჲ და წმიდისა ანტონი კოსტანტინოპოლელ

- 19 პატრიარქისაჲ

უგალობდითსა, დ გვერდი. ეტლთა მფლ. - «ძელნი ბოროტნი ბნელი-სანი დაეცნეს რად ქუეყანასა ზედა ჴეცისა სოფელი... «

Jer. 124, XI-XII, 48v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: ანასტასი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ათი კრიტელი მოწამის ჰიმნოგრ. კანონი (23/XII)

წმიდათა ათთა მოწამეთა კრიტელთაჲ

- 20 უგალობდითსა, რომელმან წამისყოფით შეკრ. - „რომელნა შეაერთნა მკნენი მარტკლნი ყოვლად წმიდითა სარწმუნოებითა...“
S 4999, XI, 432.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო დაღადავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: ანდრია; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ათინოგენის ჰიმნოგრ. კანონი (17. VII)

წმიდათა მღვდელმთავრისა ათინოგენისი

- 21 უგალობდითსა, ზღვსა მის მეწ. - სულისა მიერისა. - „მაღლი ვითხოვოთ შემწედ, მორწმუნენო, საცსენებელსა მღვდელთმოდღური-სასა...“

Jer. 107, 1300წ., 84r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: ეგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ათინოდორე აღმსარებლის ჰიმნოგრ. კანონი (2/III)

წმიდისა მოწამისა მამისა ჩუენისა ათინოდორე აღმსარებლისაი

- 22 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - «მეობებითა შენითა განანათლე განგებად ჩემი, რომელსა ესე მნებავს შემკობად...“

Jer. 124, XII, 117v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «წარდგომად». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აითალას ჰიმნოგრაფ. კანონი (3. XI)

წმიდათა აკეფსიმა, იოსებ და აითალა დიაკონისაი

- 23 უგალობდითსა, დ. — «ზღვსა მის მეწ. «მზე სიმართლისაი და უფალი ქრისტე ღმერთი გაქუნდა...“

Jer. 124, XI-XII, 227v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: თეოფანე; გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აკაკი საკვირველთმოქმედის ჰიმნოგრ. კანონი (17. IV)

წმიდისა მამისა ჩუენისა და საკვირველთ მოქმედისა აკაკისი

- 24 უგალობდითსაი კმაი დ გვერდი, ეტლთა მფლობელი - «ყოველთა სიბოროტესა გუელსასა მძლე ექმენ უმანკოებითა, აკაკი ნეტარი... «

H 2336, XI, 124v.

შენიშვნა: ავტორი: იოსებ მგალობელი (VI ს.); მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აკაკის ჰიმნოგრ. კანონი (8. V)

წმიდისა მოწამისა აკაკისი

25 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის. - «შემკობილი სიკეთითა უმანკობისა-
თა მკნეთ წყაროდსა კეთილთასა წინაშე კადნიერად...»

Jer. 124, XI-XII, 32v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდ-
გომად“. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

აკაკის ჰიმნოგრ. კანონი (19. V)

წმიდათა მღვდელმოწამეთა პატრიკი, პოლიენოდისი, აკაკი და მენან-
ტროდისი

26 უგალობდითსა, დ. გვერდი. ეტლთა მფლ. - „შემკობილნი მადლითა
მიერ მღვდელმსახურებისა და წამებისათა...“

Jer. 124, XI-XII, 104r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდ-
გომად“. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

აკაკის ჰიმნოგრ. კანონი (26. XI)

მამისა ჩუენისა აკაკისი, რომელსა კლემაქსსა შინა მოიკსენებს

27 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - „უმანკოდ გონებად მოიღე და
სიკეთე სათნოებათა...“

Jer. 124, XI-XII, 328r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომად“. ავტორი: თეოფანე;
მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აკვილას ჰიმნოგრ. კანონი (14. VII)

წმიდისა მოციქულისა აკვლადისი

28 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო. - „ღირსსა აკვლას
ღმრთიებრწყინვალითა გალობითა ვაქებდეთ...“

Jer. 107, 1300წ., 64r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგო-

მაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდეელი (+1065წ.).

აკვილინას ჰიმნოგრ. კანონი (13. VI)

წმიდისა მოწამისა აკვილინასი

29 უგალობდითსა დ გვერდი. გალობად - „ქრისტეს ღმერთის წინაშე იხარებ ცათა შინა ჭეშმარიტებით, სძალოო უბიწოო...“

Jer. 98, XI-XII, 69r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ერთვის კიდევ 2 კანონი. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდეელი (+1065წ.).

აკვინტენოს ჰიმნოგრ. კანონი (2. XI)

წმიდათა მოციქულთა აკვინტენო, პიდასი, აფთონი, ელპიტიფორე და ანემპოდისტოისი

30 უგალობდითსა, დ. ზღუად უფალი. — “რიცხუნი სამებისანი ყოვლად წმიდისა ღმრთეებაი...”

Jer. 124, XI-XII, 222r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდეელი (+1065წ.).

აკვესიმას ჰიმნოგრ. კანონი (3. XI)

წმიდათა აკვესიმა, იოსებ და აითალა დიაკონისად

31 უგალობდითსა, დ. — „ზღვსა მის მეწ. — „შხე სიმართლისად და უფალი ქრისტე ღმერთი გაქუნდა...“

Jer. 124, XI-XII, 227v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდეელი (+1065წ.).

ალექსანდრეს ჰიმნოგრ. კანონი (14. III)

წმიდისა მოწამისა ალექსანდრესი

32 უგალობდითსა, დ გვერდი. უგალობდეთ უფალსა - «სურვილითა საღმრთოთა აღგზნა უბიწოდ განგებაი...“

Jer. 124, XI-XII, 156v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდ-

გომად“. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ალექსანდრეს ჰიმნოგრ. კანონი (13. V)

წმიდისა მოწამისა ალექსანდრესა

33 უგალობდითსა, ზღვსა მის - „ბრწყინვალისა მოწამისა განათლებულსა ცსენებასა ქრისტესა ღმერთსა ვაქებდეთ...“

Jer. 124, XI-XII, 60r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომად“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ალექსანდრეს ჰიმნოგრ. კანონი (9. VI)

წმიდათა მოწამეთა ალექსანდრე და ანტონინაისი

34 უგალობდითსა ა. მარჯუენე შენი. - „გალობით შესხმად წადიერსა ცსენებისა თქუენისასა, მოწამენო, და ყოველთავე ხილულთა ზეშთა აჰმაღლდით...“

Jer. 124, XI-XII, 36v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო დაღატყავსა“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ალექსანდრეს ჰიმნოგრ. კანონი (24. III)

წმიდათა მოწამეთა ალექსანდრე, დიონისე და მათთანათად

35 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის. - „რომელი საქმეთა ჩუენთა მოწყალებით და სიტკბოებით უმჯობესად განაგებ...“

Jer. 124, XI-XII, 199r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომად“. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ალექსის ჰიმნოგრ. კანონი (17. III)

წმიდისა ალექსი კაცისა ღმრთისაად

36 უგალობდითსა, ღვლვათა და. - «იწროდ და საჭიროდ გზად წარჰკვლე და უბრალოდ და უბიწოდ ცხორებად აღასრულე...“

Jer. 124, XI-XII, 171r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ალიბი მესვეტის ჰიმნოგრ. კანონი (26. XI)

წმიდისა მამისა ჩუენისა აღიპი მესუეტისაჲ

37 უგალობდითსა, ა. გვ. ეტლთა სიმრ. - „მადლითა საღმრთოთა ალესეული ალკბი ნეტარო...”

Jer. 124, XI-XII, 326v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდგომაჲ». ავტორი: იოსებ მგალოველი, მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ალფიოსის ჰიმნოგრაფ. კანონი (10 V)

წმიდათა და დიდებულთა ალფიოს, ფილადელფო და კკრინესი

38 უგალობდითსა, გ. რომელმან წამისყ. - “ჰნათობთ ელვარებითა სამბრწყინვალთა სამებისა რიცხუნო მოწამეთანო...”

Jer. 124, XII, 48r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდგომაჲ”. მოსდევს სხვანი გალობანი. ავტორი: იოსებ მგალობელი, მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ამაღლების საგალობლები

ალესებითგან მეექუსე სუთშაბათსა ამაღლებაჲ

39 უფალო დაღატყავსა, კი დ. - „მწუხრისა მსხუერპლსა შეესწირავთ შენდამი, ქრისტე...”

H 2123, IX-X, 188r-192v; Sin 18, X, 128r-131v; Sin 40, X, 196r-200v.

შენიშვნა: გამოც.: უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევა, ლ. ხევსურიაძე, თბილისი, 1980, გვ. 237-243.

ამბაკუმის ჰიმნოგრა. კანონი (2/XII)

წმიდისა ამბაკუმისი

40 უგალობდითსა, დ. გიგალობთ შენ უფალო ღმერთო ჩუენო. - “განმბრძნვე მე, უფალო ღმერთო ჩემო...”

S 4999, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ამბერკი იერაპოლელის საფლავის ქვის ეპიტაფია

იამბიკონი [ეპიტაფია]

41 „რჩეულისა მის მკვდრმან ქალაქისამან ესენი შევქმენ, ვიდრელა ცოცხალ ვიყავ...”

S 3642, 1800წ., 65r-66r; ქუთ. 4, XVI, 555; ქუთ. 91, XVIII, 111v-112r.

შენიშვნა: ეს ხუთმუხლელი იამბიკო ჩართულია ამბერკი იერაპოლელის მეტაფრასულ ცხოვრებაში (22, X), რომელიც თარგმნა ეფრემ მცირემ „ცხოვრებასთან“ ერთად.

ამბროსი მედიოლანელის ჰიმნოგრ. კანონი (7/XII)

წმიდისა მამისა ჩუენისა ამბროსი მედიოლანელ ეპისკოპოსისაი

42 უგალობდითსა დ. ზღვსა მის მეწ. - „საღმრთოთა ბრწყინვალეობითა განათლებულ ხარ, დიდებულო...“

S 4999 (XI), 94.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ამონას ჰიმნოგრ. კანონი (1/IX)

წმიდათა ორმოცთა ქალწულთაი მოწესეთა და წმიდისა ამონა დიაკონისაი

43 უგალობდითსა კმად დ. ზღუად უვალი. - «ახოვნად დააკუეთეთ მტერი ბოროტი მოწამენო პირველ მოღუაწეობითა და მერმე წამებისა სისკლითა მკნენო...“

Jer. 110, XI-XII, 13r-15r ; Jer. 124, XI-XII, 6r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომადი». მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თუენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 59-63.

ამოს ჰიმნოგრ. კანონი (15. VI)

ამოს წინასწარმეტყუელისაი

44 უგალობდითსა, გ გვერდი. - ღმერთმან ჩნ დაანთქ. - «განაბრწეინვე განგებაი ჩემი და განწმიდე ვნებათა მწინკულისაგან ქრისტე რადითა ვაქებდე...“

Jer. 98, XI-XII, 88r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ამპილიას ჰიმნოგრ. კანონი (31/X)

წმიდათა მოციქულთაჲ: სტაქოს, ამპილია, ორბანოს, აპეთეთ და მათ თანათაჲ

45 უგალობდითსა, ა. მარჯუენად შენი. - “სარწმუნოებით მაქებელნი კსენებისა თქუენისანი, ღმრთისმეტყუელნო...”

Jer. 124, XI-XII, 214v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღაღყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ამფიანეს ჰიმნოგრ. კანონი (2. IV)

წმიდათა მოწამეთა ამფიანე და ედესი ძმათაჲ

46 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი რომელი. - «ჰბრწეინავ ელვარებთა სულისა ყოვლად წმიდადსითა ორნო ძმანო წმიდანო...»

H 2336, XI, 18r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ამფილოქეს ჰიმნოგრაფ. კანონი (23. XI)

წმიდისა ამფილოქე იკონიელ ეპისკოპოსისაჲ

47 უგალობდითსა, დ. ზღუსა მის მეწ. - «სიბნელენი საცთურთანი უმჯულოთა მწკალებელთანი მართლმადიდებლობისა ნათლითა... «

Jer. 124, XI-XII, 308r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «წარდგომად». მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანანიას ჰიმნოგრ. კანონი (1/X)

წმიდისა მოციქულისა ანანიაისი

48 უგალობდითსა, ა გვერდი. ქუეყანასა მწყურნებსა. - „ჰირნი ჩუენნი აღვახუნეთ, ერნო გალობად და ენანი ჩუენნი აღვძრეთ...“

Jer. 124, XI-XII, 120r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანანიას ჰიმნოგრ. კანონი (17/XII)

წმიდისა წინასწარმეტყუელისა დანიელისი და წმიდათა სამთა ყრმა-

თა ანანია, აზარია და მისაელისი
49 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობით შეეწ. - „ქრისტე ღმერთო, მკს-
ნელო ყოველთაო, ყოველთა კეთილთა მიზეზო...“
S 4999 (XI), 258.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგო-
მაი”. ერთვის 4 კანონი. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმ-
ნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანას მართლის ჰიმნოგრაფ. კანონი (3. II)

წმიდისა სვეტონ მართლისაი და წმიდისა ანნაისი
50 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - „მართალთა საყოფელსა სი-
ხარულით იშუებ მართალო...“
Jer. 124, XI-XII, 10r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მგალო-
ბელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანას ჰიმნოგრ. კანონი (9/IX)

წმიდათა და მართალთა იოვაკიმ და ანნაისი
უგალობდითსა, ბ. დეღვათა - „ლამპარი საცნაური, რომელმან შხე
სიმართლისაი აღმოაბრწყინვა კორციელად... „
51 Jer. 110, XI-XII, 51v-54v ; Jer. 124, XI-XII, 38r.

შენიშვნა : კანონს უძღვის 2 «უფალო ღალატყავსა» და 2 «წარდ-
გომაი». ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი
მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდე-
ლის თუენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 160-166.

ანასტასი სპარსის ჰიმნოგრ. კანონი (22/I)

წმიდისა ტიმოთე მოციქულისაი და წმიდისა ანასტასი სპარსისაი
52 უგალობდითსა, ა. - «სასწაულითა იკს. - «განძუნებულნი დეღვანი
ვნბათანი და უმეცრებისა აღმური წყუდიადი მეოხებითა შენითა
განაბნიე... «
H 2338, XI, 219v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 7 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდ-
გომაი». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

ანასტასიას ჰიმნოგრ. კანონი (22/XII)

წმიდისა მოწამისა ანასტასიაჲსი მწამლველობისა დამკვნელისაჲ
53 უგალობდითსა, გ. ღმერთსა რომელმან იკვნა. - «უგალობდეთ ქრისტე-
სა ღმერთსა ქალწულისაგან შობად მოძაგალსა...»

S 4999, XI, 403.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდ-
გომად”. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

ანატოლეს ჰიმნოგრ. კანონი (13. II)

წმიდისა მამისა ჩუენისა ანატოლესი

54 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქუეყანასა მწყ. - «მეოხებითა შენითა ანა-
ტოლე დეღვისაგან გულის სიტყუათა ვნებითასა მიკვნენ... »

Jer. 124, XI-XII, 53.

შენიშვნა : კანონს უძღვის 1 «წარდგომად». ავტორი: ტიმოთე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანატოლიოს ჰიმნოგრ. კანონი (16/XII)

წმიდისა წინასწარმეტყუელისა ანგეაჲსი და წმიდისა მოწამისა მარინოჲსი და წმიდათამოწამეთა ევსტათისი, ანატოლიოჲსი, და თესპესიოჲსი და წმიდისა ბაქოს მონაზონმოწამისაჲ და წმიდისა თეოფანია დედოფლისაჲ

55 უგალობდითსა, ბ უგალობდეთ უფალსა. - «შენ წინასწარმეტყუელსა წმიდასა და ანგელოზსა ღმრთისასა და მოსლვისა მისისა...»

S 4999, XI, 236.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგო-
მად». ავტორი: ანასტასია სეკტორი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

ანგეას ჰიმნოგრ. კანონი (16/XII)

წმიდისა წინასწარმეტყუელისა ანგეაჲსი

56 უგალობდითსა, დ გვერდი. ღმერთმა, რომელმან დაანთქ. -
“ღმრთივეშუენიერი წინაშე ღმრთისა იშუებ, წინასწარმეტყუე-
ლო...”

S 4999, XI, 229.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდ-
გომად”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი
მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანგეას ჰიმნოგრ. კანონი (16/XII)

წმიდისა წინასწარმეტყველისა ანგეაისი და წმიდისა მოწამისა მარინოსისი და წმიდათა მოწამეთა ეკსტათისი, ანატოლიოსისი, და თესპესიოსისი და წმიდისა ბაქოს მონაზონ მოწამისა და წმიდისა თეოფანია დედოფლისაი

- 57 უგალობდითსა, ბ უგალობდეთ უფალსა. - “შენ წინასწარმეტყველსა წმიდასა და ანგელოზსა ღმრთისასა და მოსლვისა მისისა...”
S 4999, XI, 236.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: ანასტასია სეკტორი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანდრეას ჰიმნოგრაფ. კანონი (17. V)

წმიდათა მოწამეთა პეტრე, დიონუსი, ანდრეა, პავლე, ირაკლი, პავლინე, ვენიდეჟუ ათინას წამებულთაი

უგალობდითსა, დ. გიგალობ. - “შემწენო მართლმადიდებლობისანო, სარწმუნოებით მადიდებელნი სიმკნეთა თქუენთანი...”

- 58 Jer. 124, XI-XII, 98v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანდრია კრიტელის ჰიმნოგრ. კანონი (3. VII)

წმიდისა მამისა ჩუენისა ანდრია კრიტელისა.

- 59 უგალობდითსა, ა. გვერდი. ეტლთა სიმრ. - „განიშორე ჰრული წამთაგან, ნეტარო...”

Jer. 107, 1300წ., 18v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანდრია სტრატელატის ჰიმნოგრაფ. კანონი (19. VIII)

წმიდისა ანდრია სტრატელატისაი და მის თანათაი

- 60 უგალობდითსა, ა. მარჯუენაი შენი. - „ღღეს იხარებს მორწმუნეთა ეკლესიაი და უკორცოთა განწყობილი...”

Jer. 107, 1300წ., 308v.

შენიშვნა : კანონს უძღვის 1 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდგომაი». ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანდრიანეს ჰიმნოგრ. კანონი (26. VIII)

წმიდათა მოწამეთა ანდრიანესი და ნატალიასი

61 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - „ანდრიანეს სიმკნეთა საკერველთა მწადის შეპყრობაი...“

Jer. 107, 1300წ., 343v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანდრიანეს ჰიმნოგრაფ. კანონი (30. VIII)

წმიდისა მოწამისა ანდრიანესი. ესე ლიკინოზის ზე იწამა და პირველი მაქსიმიანეს ზე და ორნივე ნიკომიდიას აღესრულნეს.

62 უგალობდითსა, დ. ზღკსა მის მეწ. - „ყოვლად წმიდისა სულისა მიერ მოგურწყუენ უფალო... „

Jer. 107, 1300წ., 382v.

შენიშვნა : კანონს უძღვის 1 «წარდგომაი». ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანდრიანიკე მოციქულის ჰიმნოგრ. კანონი (17. V)

წმიდისა ანდრიანიკე მოციქულისაჲ, რომელი იყო სამეოცდაათთაგანი

63 უგალობდითსა, დ. გვერდი. უგალობდეთ უფალსა. - «აქებდეთ ღმერთსა სულთა ყოვლად წმიდასა ჴსენებასა შენსა... «

Jer. 124, XI-XII, 94r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდგომაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანდრიას ჰიმნოგრ. კანონი (30. XI)

წმიდისა მოწამისა ანდრიასი

64 უგალობდითსა, დ. ზღკსა მის მეწ. - «სიმტკიცესა სიმკნისასა მონადირესა და მოძღუარსა წყაროსა...“

Jer. 124, XI-XII, 342v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 7 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. მოსდევს სხვა გალობანი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანდრიაჲს ჰიმნოგრ. კანონი (20/X)

წმიდისა ანდრიაჲს მამისა და მოწამისაჲ, რომელი იწამა წმიდათა ხატთათჳს კოსტანტინეს ზე სკორონისა

65 უგალობდითსა, დ. არარა.- „სიმკნით მძღვე ექმენ ვნებათა გონებითა მტკიცითა და მძღავრსა ერეოდე ღუაწლითა ძლიერთა...“

Jer. 124, XI-XII, 178v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანდრონიკეს ჰიმნოგრ. კანონი (12/X)

წმიდათა მოწამეთაჲ ტირახო, პროვო და ანდრონიკესი

66 უგალობდითსა, დ გვერდი. ეტლთა მფლ. - „წამებისა გვრგვნით შემკულნი მღვთმარე ხართ, ნეტარნო...“

Jer. 124, XI-XII, 156r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანეპოდისტოს ჰიმნოგრაფ. კანონი (2. XI)

წმიდათა მოციქულთა აკუნდენო, პილასი, აფთონი, ელპიდოფორე და ანეპოდისტოსისი

67 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი — “რიცხუნი სამებისანი ყოვლადწმიდისა სამებისა ღმრთეებაჲ

Jer. 124, XI-XII, 222r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანთიმოს საგალობლები (3/IX)

წმიდისა მღვდელმოწამისა ანთიმოსისი

68 უფალო ღაღატყავს დ.გ.ი. მ სასწაულნი. - „მ, სიმკნესა შენსა, სანატრელო...“

Jer. 110, XI-XII (მხ. ბოლო); Jer. 124, XI-XII, 17r; Sin. 7, XI-XII; Ath.

73/57, XI.

შენიშვნა: ავტორი: ეფრემ კარიასი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი; გიორგი მთაწმიდელის თუენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 81-82. ჰიმნ. კანონი არ არის. არის „უფალო ღალატყავსა“, „სტიქარონნი ბ“, „სხუად ბ, გ“.

ანკიტოს ჰიმნოგრ. კანონი (12. VIII)

წმიდათა მოწამეთა ფოტისი და ანკიტოდსი

69 უგალობდითსა, ზღვსა მის მეწ. - „ახონებითა გონებითა და მტკიცითა სარწმუნოებითა ჳორცთა ტკივილსა დაუთმეთ...“

Jer. 107, 1300წ., 245r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომა“. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანას ჰიმნოგრ. კანონი (25. VII)

ღაძინებად წმიდათა და მართალთა იოვაკიმ და ანნადსი

70 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - „მიტყეუბად ცოდვათად და გაძმოსნად განსაცდელთაგან...“

Jer. 107, 1300წ., 135v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 „უფალო ღალატყავსა“ დ 1 „წარდგომა“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანას ჰიმნოგრ. კანონი (9/XII)

მუცლად ღებად წმიდისა ანნადსი

71 უგალობდითსა, ა. ქალწული წმიდად ღმრთისმშობელი, დედად ყოველთა დამბადებლისად მუცლად ილო ნეტარმან...“

S 4999, XI, 124.

შენიშვნა-: კანონს უძღვის 7 „უფალო ღალატყავსა“. ერთვის კიდევ 2 კანონი. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანოსიას ჰიმნოგრ. კანონი (30/XII)

წმიდისა მოწამისა ანოსიადსი

72 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - “ბრწყინვალისა ჳსენებისა შენისა მგალობელისა ღირსო გარდამომიველინე საღმრთოდ ნათელი... “

S 4999, XI, 129.

შენიშვნა: ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანტიოხოს ჰიმნოგრ. კანონი (16. VII)

წმიდისა მოწამისა ანტიოხოვისა და წმიდათა მოწამეთა სილოვანესა და ვიანორისა

73 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო. - „ველვარებითა მარტკლობისა დითა განბრწყინებულმან შენნი პატივისმცემელნი განანათლენ...“

Jer. 107, 1300წ., 81r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომა“. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანტიპას ჰიმნოგრ. კანონი (11. IV)

წმიდისა მღვდელმოწამისა ანტიპაისა, რომელი იყო, ეპისკოპოსი პერლამოისა

74 უგალობდითსა, ბ. დელვათა დაა. - „უფსკრულნი მადლითა საღმრთოთანი მოგუფინებთან დღეს ტაძარსა შინა ღუაწლით შემოსილისა საღმრთოდსა ანტიპაისსა...“

H 2336, XI, 78v.

შენიშვნა : კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» მოსდევს „სხვანი“ გალობანი. ავტორები: იოსებ მგალობელი; გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანტიპას ჰიმნოგრ. კანონი (29. IV)

წმიდათა ცხრათა მოწამეთა თეოდნი, რუფო, ანტიპა, ტრო და მათ თანათა

75 უგალობდითსა დ. დაანთქენ ვნებანი. - „ერთბამად იხარებთ საღმრთოდითა სიკეთითა და ლუპრითა საშუებელითა დითა იშვებთ მღიდრად...“

H 2336, XI, 250v.

შენიშვნა : კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანტონ დიდის საგალობლები (17. I)

თთუესა იანვარსა იხ ანტონისა

76 უფალო ღაღატყავსა, კვ ბ. გი. - „ვსენებასა შენსა, მამაო ანტონი, მორწმუნენი აღვასრულებთ, რომელი ზეცას სულთა განახლდი...“

H 2123, IX-X, 53r-59r; Sin. 18, X, 34v-39v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევა, ლ. ხევსურიაძმა, თბილისი, 1980, გვ. 73-79.

ანტონი კონსტანტინოპოლელი პატრიარქის ჰიმნოგრ. კანონი (13. II)

წმიდათა ათას და სამთა მოწამეთაი ნიკომიდელთაი და წმიდისა ანტონი კონსტანტინოპოლელ პატრიარქისაი

77 უგალობდითსა, დ გვერდი. ეტლთა მფელ. - “ძალნი ბოროტნი ბნელისანი დაეცნეს რაი ქუეყანასა ზედა ზეცისა სოფელი...”

Jer. 124, XII, 48v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: ანასტასი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანტონინას ჰიმნოგრ. კანონი (9. VI)

წმიდათა მოწამეთა ალექსანდრე და ანტონინაისი

78 უგალობდითსა ა. მარჯუენე შენი. - “გალობით შესხმად წადიერსა კსენებისა თქუენისასა, მოწამენო, და ყოველთავე ხილულთა ზემთა აჰმადლდით...”

Jer. 124, XI-XII, 36v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო დაღატყავსა“. ავტორი: იოსებ მაგალობელი (VI ს.); მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ანტონის ჰიმნოგრ. კანონი (17/I)

წმიდისა მამისა ჩუენისა დიდისა ანტონისი

79 უგალობდითსა, დ. ზღუად უფალი. - „უკუდავსა ცხოვრებასა მკჳდრ ხარ, ანტონი...”

H 2338, XI, 175r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 9 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდგომაი». მოსდევს კიდევ ერთი კანონი. ავტორი : თეოფანე ; მთარგმნელი გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აპეთეს ჰიმნოგრ. კანონი (31/X)

წმიდათა მოციქულთაი: სტაქოს, აჰპილია, ორბანოს, აპეთეთ და მათ თანათაი

80 უგალობდითსა, ა. მარჯუენად შენი. - „სარწმუნოებით მაქებელნი

ვსენებისა თქუენისანი, ღმრთისმეტყუელნი... “

Jer. 124, XI-XII, 214v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომაი». ავტორი : იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აპოლოს ჰიმნოგრ. კანონი (8/XII)

წმიდათა მოციქულთა სოსთენი, აპოლო, კიფა, ტჳქიკოს, ეპაფროდიტე და კესარიის

81 უგალობდითსა, მონებისა. - «სიბრძნითა და მადლითა საღმრთოთა განათლებულთა ბრწყინვალებადი მამისაი...”

S 4999, XI, 105.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომაი”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

არუს ჰიმნოგრ. კანონი (19/XII)

წმიდათა მოწამეთა არე, ჰრომო და ილისი და წმიდისა ათინოდორესი

82 უგალობდითსა, ა გვერდი. ეტლთა სიმრავლე. - ზიარნი გალობანი - “ერნო მორწმუნენო, მოვედით ქრისტეს მეფისა უბიწოდისა შობისა...”

S 4999, XI, 332.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომაი”. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

არიათას ჰიმნოგრ. კანონი (24/X)

წმიდისა და ღიღებულისა მოწამისა არითაისი და მის თანა წამებულთა ოთხ ათას ორას ორმოც და ათორმეტთაი ნეგრა ქალაქსა

83 უგალობდითსა, დ გვერდი. ეტლთა მფლობ. - “ქრისტეს მოწამეო მკნეო უძღვევლთა...”

Jer. 124, XI-XII, 192v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

არისტარხოს ჰიმნოგრ. კანონი (15. IV)

წმიდათა მოციქულთა არისტარხო, ჰუდი და ტროფიმოდისი

84 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - “იჩინენით ზიარებად ღმრთისა მიერ მამისა, ბრძენო, ძისა მისისა მხოლოდ შობილისა...”

H 2336, XI, 112v.

შენიშვნა : კანონს უძღვის 1 «უფალო დაღატყავსა». მოსდევს „სხვანი“ გალობანი. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

არისტოკოლეს ჰიმნოგრაფ. კანონი (15. III)

წმიდისა არისტოკოლე ერითანიელ ეპისკოპოსისაჲ ძმისა წმიდისა მოციქულისა ბარნაბაისი და წმიდათა მოწამეთა ნიანდრო და ნიკოდემოსისი

85 უგალობდითსა, დ. გვერდი, გალობად შევწ. - „აღზრდილი ოდესმე შჯულისა შინა მოხუედ საღმრთოდ ჭეშმარიტად...“

Jer. 124, XII, 167r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო დაღატყავს“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

არსენის ჰიმნოგრ. კანონი (8. V)

წმიდისა და ყოვლად ქებულისა მოციქულისა იოანე ღმრთისმეტყველისაჲ და მამისა ჩუენისა დიდისა არსენისი

86 უგალობდითსა, ა. მხილველი. - „ღმრთისმეტყველისა მოწაფისა და საყუარელისა მოციქულისა ქრისტესასა...“

Jer. 124, XII, 26v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». მოსდევს სხვანი გალობანი. ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

არტემის ჰიმნოგრ. კანონი (20/X)

წმიდისა და დიდებულისა მოწამისა არტემისი

87 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - «ვითარცა მოიღუაწე ღუაწლი კეთილი, მოწამეო და გურგუნნი ბრწყინვალენი მოიხუენ ღმრთისა მიერ...“

Jer. 124, XI-XII, 176v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

არტემის ჰიმნოგრ. კანონი (22. III)

წმიდისა არტემ სელევეკიელ ეპისკოპოსისაი
88 უგალობდითსა, დ. გვერდი, გალობად შევწ. - „რომელმან მოღუაწე-
ბითა ზღვასა შინა შთასთხია მძღავერებად ვნებათაი...“
Jer. 124, XII, 185r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის „წარდგომა“. ავტორი: გიორგი; მთარგმ-
ნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

არქიპოს ჰიმნოგრ. კანონი (20. II)

წმიდისა არქიპო მოციქულისაი, პავლეს მოწაფისაი
89 უგალობდითსა, დ - ზღვსა მის. - «განბრწყინებულმან ნათლითა
საღმრთოდთა მოციქულმან...“
Jer. 124, XI-XII, 79v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

ასვინკრიტეს ჰიმნოგრ. კანონი (20. VI)

წმიდისა მოწამისა ასვინკრიტესი და მისთანათაი
90 უგალობდითსა, დ გვერდი. უგალობდეთ. - «ნათლითა მარტკლთაი
ბრწყინავს ეღვარედ ეკლესიაი ქრისტესი...“
Jer. 98, XI-XII, 120v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომა“. ავტორი: გიორგი; მთარგმ-
ნელი: გიორგი მთაწმინდელი (+1065წ.).

ასკლიპიოდოტის ჰიმნოგრ. კანონი (19. II)

წმიდათა მოწამეთა მაქსიმე, თეოდოტე და ასკლიპიოდოტისი
91 უგალობდითსა, დ - დაანთქე. - “ქრისტეს თანა მკვდრ ხართ და
საღმრთოდთა ნათლითა ჰბრწყინავთ...“
Jer. 124, XI-XII, 77v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდ-
გომაი”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწ-
მიდელი (+1065წ.).

ასტერის ჰიმნოგრ. კანონი (26/I)

წმიდათა მოწამეთა კლავდი, ასტერი, ნეონ, ნეონილლადისი
92 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობად შევწ. - “ნათლისა საღმრთოდსა

წინაშე სდგათ...”

H 2338, XI, 249r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყაყსა” და 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ასურეთს აღსრულებული ორმოცდაორი მოწამის ჰიმნოგრ. კანონი (6. III)

წმიდათა ორმოცდა ორთა მოწამეთა ასურეთს აღსრულებულთაჲ.

93 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უძღვეველად - “გამოპბრწყინდით თქუენ ქრისტეს ეკლესიისა სამყაროსა, ნეტარხო...”

Jer. 124, XII, 131r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყაყსა” და 1 “წარდგომაჲ”. მოსდევს „სხვანი“ გალობანი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აფთონის ჰიმნოგრაფ. კანონი (2. XI)

წმიდათა მოციქულთა აკკნდენო, პილასი, აფთონი, ელპიდოფორე და ანეპოდისტოდოსი

94 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი — “რიცხუნი სამეპისანი ყოვლადწმიდისა სამეპისა ღმრთეებაჲ...”

Jer. 124, XI, 222r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყაყსა” და 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აფინოდორეს ჰიმნოგრ. კანონი (19/XII)

წმიდათა მოწამეთა არე, პრომო და ილისი და წმიდისა ათინოდორესი

95 უგალობდითსა, ა გვერდი. ეტლთა სიმრავლე. - ზიარნი გალობანი. - “ერნო მორწმუნენო, მოვედით ქრისტეს მეფისა უბიწოდისა შობისა...”

S 4999, XI, 332.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აფრიკანეს ჰიმნოგრ. კანონი (10. IV)

წმიდათა ორმოცთა მოწამეთად აფრიკანე, ტერენტი, მაქსიმე და მათ თანათად

96 უგალობდითსა, კჳაი დ. ზღვსა მის მეწ. - “ნუგეშინისმცემელისა ნათლითა განგუანათლენ ქრისტე და წარგჳმართე ჩუენ გზასა წრფელსა ბრძანებათა შენთასა...”

H 2336, XI, 70.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღალატყავსა”. მოსდევს სხვანი გალობანი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აღათის ჰიმნოგრ. კანონი (5. II)

წმიდისა მღვდელმოწამისა აბრაჰამ სპარსისად და წმიდისი აღათისი

97 უგალობდითსა, ა. მხილველ - „სისხლითა დათხვეითა მიემსგავსე მწყემსმთავარა...”

Jer. 124, XII, 21r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: ეგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აღათოდოსოს ჰიმნოგრაფ. კანონი (7. III)

წმიდათა მღვდელმოწამეთად რომელნი იყვნეს ეპისკოპოს ქერსოვნეთს ბასილი, ეფრემ, ევგენი, აღათოდოსი, ელპიდი, ესთერი და კაპიტონისი

98 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - „საღმრთოთა ბრწყინვალებითა განათლებულნი მოწამენო, რომელნი დღესასწაულსა...”

Jer. 124, XII, 135r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აღათონიკოს ჰიმნოგრაფ. კანონი (22. VIII)

წმიდისა მოწამისა აღათონიკოსისი

99 უგალობდითსა, ა. სასწაულთა. - „კეთილ ჰყავ სული ჩემი უსხურ ქმნილი ვნებათა მიერ...”

Jer. 107, 1300წ., 321v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგო-

მაი“. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: იოსებ მაგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აღათოპიდის პიმნოგრ. კანონი (4. IV)

წმიდათა მოწამეთა თეოდულე და აღათოპიდისი

100 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - „საღმრთოდთა იგი წამების გვრგვნი შეგიძოსიეს თქუნენ...“

H 2336, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მაგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აღაპის პიმნოგრ. კანონი (21. VIII)

წმიდისა მოწამისა ბასისი და სამთა ძეთა მისთა თეოდნი, აღაპი და პისტოდისი და წმიდისა მოწამისა იადისი

101 უგალობდითსა, დ. ზღუაი უვალი. - „შესხმად წადიერ ქმნილსა ჭსენებისა შენისასა დღეს მადლი ცხოველსმყოფელი მოითხოვე...“
Jer. 107, 1300წ., 318r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მაგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აღაპის პიმნოგრ. კანონი (14. IV)

წმიდათა ქალწულთა და მოწამეთა ირინი, აღაპი და პირინოიადისი

102 უგალობდითსა, ჳმაი დ გვერდი. უგალობდეთ უფალსა, რომელმან.
- “მადლი ზეცით გარდამო უფლისაგან მოითხოვეთ, მოწამენო, შემაძკობელსა ამას...”

H 2336, XI, 109r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო დაღატყავსა”. მოსდევს 1 “წარდგომაი. ავტორი: იოსებ მაგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აღაპიტოს საკვირველმოქმედის პიმნოგრ. კანონი (18. II)

წმიდისა აღაპიტოს საკვირველმოქმედისაი სუნელ ეპისკოპოსისა

103 უგალობდითსა, დ გვერდი. ეტლთა მფლ. - „ყოვლად წმიდისა სულითა ელვარებითა პბრწყინევი...“

Jer. 124, XI-XII, 75v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის „წარდგომა“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

აღდგომის საგალობლები

დასადებელი აღდგომისანი (ა, ბ, გ, კმანი)

104 უფალო ღალატყავსა, კი ა. - „ღალადებასა შენდა შევსწირავთ, უფალო, რომელთ განზრახვით ჯუარსა დაემსჭუაღე...“

H 2123, IX-X, 307v-313v; Sin. 18, X; Sin. 20, 987წ.; Sin. 26, X; Sin. 34, 954წ.; Sin. 40, X, 124r-127v; Sin. 41, X, 166v-169v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იაღგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევმა, ლ. ხევსურიანმა, თბილისი, 1980, გვ. 529-540.

აღდგომის საგალობლები

დასადებელი აღდგომისანი

105 უფალო ღალატყავსა. მწუხრისა ლოცვაი ჩუენი შეიწირე...“

H 2123, IX-X, 307v-313v; Sin. 18, X; Sin. 20, 987წ., 95r-130v; Sin. 26, X, 287r-305r; Sin. 34, 954წ., 20r-131v; Sin. 40, X, 1r-47v; Sin. 41, X, 13r-123v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იაღგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევმა, ლ. ხევსურიანმა, თბილისი, 1980, გვ. 367-512.

აღვსების საგალობლები

აღვსებასა ცისკრად დასადებელი

106 უგალობდითსა. - „ღღესა აღდგომისასა, ვიხარებდეთ, ერნო, პასექსა უფლისასა...“

Sin. 18 (X, I), 111r-120r.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იაღგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა და ც. ჭანკიევმა, ლ. ხევსურიანმა, თბილისი, 1980, გვ. 544-547.

აღვსების საგალობლები

აღვსებასა სამხრად

107 ოთხითაი. მხოლოდშობილი ძმ□და სიტყუაი ღმრთისაი უკუდავი არსებაი...“

2123, IX-X, 173v-174v; Sin. 18, X, 120v-122r; Sin. 40, X, 156v-157r.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იაღგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევმა, ლ. ხევსურიანმა, თბილისი, 1980, გვ. 216-250.

აღნისის ჰიმნოგრ. კანონი (21/1)

წმიდისა მაქსიმე აღმსარებელისაი და წმიდისა ნეოფიტე მონ-
აზონისაი და წმიდისა აღნისი

- 108 უგალობდითსა, დ. გვერდი. უგალობდეთ უფალსა - “დიდებულო
მაქსიმე, საღმრთოი იგი მადლი სულისა წმიდისაი...”

H 2338, XI, 212r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდ-
გომად”. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

აღრიპინას ჰიმნოგრ. კანონი (23. VI)

წმიდისა მოწამისა აღრიპინასი

- 109 უგალობდითსა, დ. ალაღე პირი ჩემი. - “ნათლითა მადლისაითა, რო-
მელი ზეცით მოგეფინა, განიოტე წყუდიადი...”

Jer. 98, XI-XII, 139r.

შენიშვნა : კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდ-
გომადი». ავტორი : თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი
მთაწმიდელი (+1065წ.).

ახალკვირიაკის საგალობლები

დასდებელნი ახალკვირიაკისა

- 110 უფალო ღალატყავსა, კვი დ. - „განგაბრწეინეთ, ერნო, ლამპარნი
ჩუენნი გალობითა შესხმასა წმიდისა ახალკვირიაკისასა...”

H 2123, IX-X, 174v-181r; Sin. 18, X, 122r-126r.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა,
ც. ჭანკიევიძე, ლ. ხევსურიაძე, თბილისი, 1980, გვ. 220-227.

აპრონის ჰიმნოგრ. კანონი (5/IX)

ამასვე დღესა წმიდისა აპრონისა მღვდელისაი

- 111 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწამულისა. - „ზღუად აღძრული
ღელვათაგან განაკჳმე...”

Jer. 110, XI-XII; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ.
ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თუენი (სექტემბერი), თბილისი,
2007, გვ. 109-111.

ბაბილას ჰიმნოგრ. კანონი (4/IX)

წმიდისა ბაბილასი

112 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკუღვევლად. - „თუსთა სისხლითა ზღუად დაუნთქმელად განჰველ ვითარცა მოსე პირველი...“

Jer. 124, XI-XII, 16v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: იონანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თუენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 90-94.

ბაგრატის ჰიმნოგრ. კანონი (9. VII)

წმიდისა ბაგრატ მოციქულთა სწორისაი.

113 უგალობდითსა, დ. ზღუად - „სამებად სამკუაძოვანი, თუთებითა ერთბუნებითა...“

Jer. 107, 1300წ., 41v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ბარბარას ჰიმნოგრ. კანონი (4/XII)

წმიდისა მოწამისა ბარბარადისი და წმიდისა მამისა ჩუენისა იონანე დამასკელისაი

114 უგალობდითსა ღელვათა დაანთქ. - «შენ სამებაო ერთღმრთეებოვ თაყუანისაცემელო, რომელი მინიჭებ მოსავთა შენთა...»

S 4999, XI, 20.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 10 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომად». ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: სტეფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ბარბაროზის ჰიმნოგრაფ. კანონი (7. V)

წმიდისა ბარბაროზ მოწამისაი.

115 უგალობდითსა, დ გვერდი. უგალობდეთ უფალსა - “სიმართლის გკრგუნი მარჯუენისაგან საღმრთოდსა მიიღე...”

Jer. 124, XII, 21v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ბართლომეს ჰიმნოგრაფ. კანონი (11. VI)

წმიდათა მოციქულთა ბართლომესი და ბარნაბაისი

116 უგალობდითსა ბ. ღელვათა დაანთქე - „წინასწარ მეცნიერმან

ღმერთმან გონებისა შენისა ღმრთიებრწყინვალე სიწმიდე გამოარ-
ჩია...”

Jer. 98, XI-XII, 49r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგო-
მაი“. ერთვის კიდევ 2 კანონი. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი:
გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ბართლომე მოციქულის ნაწილთა შთამოსლვის ჰიმნოგრ. კანონი (24. VIII)

წმიდისა ბართლომე მოციქულისა ნაწილთა შთამოსლვაი ლიპარეოს
ჭალაკად

117 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - „საყურსა სიტყვისასა დაბნელე-
ბულთა სინათლესა და ცასა სულიერსა...”

Jer. 107, 1300წ., 332r.

შენიშვნა : კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». ავტორი : იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

ბარლაამის ჰიმნოგრ. კანონი (16. XI)

ბარლაამ მოწამისაი

118 უგალობდითსა, დ. გიგალობთ შენ - „ღუაწლთა შენთა ნათლითა
განგუანათლე ჩუენ...”

Jer. 124, XI, 281r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდ-
გომაი”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

ბარლაამის ჰიმნოგრ. კანონი (20. VII)

წმიდისა ბარლაამ მამისა მთასა კავკასსა

119 უგალობდითსა, ბ. გვერდი. უკულეველად. - “გიხაროდენ გიღა-
ლადებთ, ბარლაამ...”

Jer. 107, 1300წ., 111v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგო-
მაი”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ბარნაბას ჰიმნოგრაფ. კანონი (11. VI)

წმიდათა მოციქულთა ბართლომესი და ბარნაბაისი

- 120 უგალობდითსა ბ. ღელვათა დაანთქე - “წინასწარ მეცნიერმან ღმერთმან გონებისა შენისა ღმრთიებრწყინვალე სიწმიდე გამოარჩია...”

Jer. 98, XI-XII, 49r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ერთვის კიდევ 2 კანონი. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ბასილას ჰიმნოგრ. კანონი (8/I)

წმიდისა მოწამისა ივლიანესი და ბასილადისი და მათთანათაი.

- 121 უგალობდითსა, ა. მარჯუენად შენი. - “მრჩობლი გკრგკნი ღირსად მიიდე მონაზონებისა და წამებისა...”

H 2338, XI, 102r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ბასილეოსის ჰიმნოგრ. კანონი (26. IV)

წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა ამასიელ ეპისკოპოსისაი

- 122 უგალობდითსა დ. ზღუად უვალი. - „ზეცისა ძალთა თანა იშუებ მარადის ცათა შინა და საყდართა ღმრთისათა წინაშე მღგომარე ხარ...”

H 2336, XI, 225r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 „უფალო ღაღატყავსა“. მოსდევს კიდევ 1 კანონი. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ბასილიას ჰიმნოგრ. კანონი (3/IX)

წმიდისა ბასილიაისი

- 123 უგალობდითსა დ გვერდი. უგალობდეთ უფალსა - „ორითა გკრგკნითა მღდელთმოდურებისა და წამებისაითა, შეიმკვე ყოვლად ბრძენო ქრისტეს ღმრთისა მიერ...”

Jer. 124, XI-XII, 13v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ბასილის ჰიმნოგრ. კანონი (7. III)

წმიდათა მღვდელმოწამეთად, რომელნი იყვნეს ეპისკოპოს ქერსოვ-
ნეთს ბასილი, ეფრემ, ევგენი, ალათოლოსოს, ელპიდი, ესთერი და
კაპიტონისი

124 უგალობდითსა, დ. ზღკსა მის მქწ. - „საღმრთოთა ბრწვინვალებითა
განათლებულნი მოწამენო რომელნი დღესასწაულსა...“

Jer. 124, XII, 135r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგო-
მაი“. ავტორი: იოსებ მაგლობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

ბასილის ჰიმნოგრ. კანონი (22. III)

წმიდისა მღვდელმოწამისა ბასილისი

125 უგალობდითსა, ბ გვერდი, უკუღვევლად. - „სუფევისა შენისა დიდე-
ბულებაი, მეფეო მალალო, შეიყუარა ახოვნად...“

Jer. 124, XII, 186v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგო-
მაი“. ავტორი: იოსებ მაგლობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

ბასილის ჰიმნოგრაფ. კანონი (28. II)

წმიდისა ბასილისი, თანამოღუაწისა წმიდისა პროკოპი დეკაპოლე-
ლისაი და წმიდისა მამისა ჩუენისა კასიანე დიდისაი.

126 უგალობდითსა დ. ზღკსა მის. - „სარწმუნოებისა კლდესა ზედა დას-
დევ ხარისხი შენი...“

Jer. 124, XII, 111r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდ-
გომაი». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

ბასილის ჰიმნოგრ. კანონი (12. IV).

წმიდისა მამისა ჩუენისა ბასილი ეპისკოპოსისა და აღმსარებელისა.

127 უგალობდითსა, დ გვერდი, ქუეყანასა მწყურნებსა. - “გამოუთქუმელი
ნათელი სამებისა შეუძრველსა მას შინა სასუფეველსა ზეცათასა
აღმოგიბრწინდა...“

H 2336, XI, 89r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდგო-

მად. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ბასილის ჰიმნოგრ. კანონი (19. VII)

წმიდისა მაკრინაისი და წმიდისა ბასილისი

128 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - “სიძე იგი უხრწნელი საღმრთოდ შუენიერი, რომელი შეიყუარე, მაკრინა...

Jer. 107, (1300), 99r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომა”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ბასის ჰიმნოგრ. კანონი (21. VIII)

წმიდისა მოწამისა ბასისი და სამთა ძეთა მისთა თეოდნი, აღაპი და პისტოისი და წმიდისა მოწამისა იაისი

129 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - “შესხმად წადიერ ქმნილსა კსენებისა შენისასა დღეს მადლი ცხოველსყოფელი მოითხოვე...

Jer. 107, 1300წ., 318r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომა”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ბაქოს ჰიმნოგრ. კანონი (16/XII)

წმიდისა წინასწარმეტყუელისა ანგეაისი და წმიდისა მოწამისა მარინოისი და წმიდათა მოწამეთა ევსტათისი, ანატოლიოისი, და თესპესიოისი და წმიდისა ბაქოს მონაზონმოწამისა და წმიდისა თეოფანია დედოფლისა

130 უგალობდითსა, ბ უგალობდეთ უფალსა. - “შენ წინასწარმეტყუელსა წმიდასა და ანგელოზსა ღმრთისასა და მოსლვისა მისისა...

S 4999 XI, 236.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომა”. ავტორი: ანასტასია სეკტორი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ბერილეს ჰიმნოგრ. კანონი (21. III)

წმიდისა მოციქულისა ბერილესი, მოწაფისა წმიდისა პეტრე მოციქულისა

131 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო. - “მოვედით ერნო უგალობდეთ გალობითა ქრისტესსა შენ...”

Jer. 124, XI-XII, 184r.

შენიშვნა : კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». ავტორი: თეოფანე ; მთარგმნელი : გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

ბერძნული ანბანი იამბიკურად

132 თქუძული იამბიკონად რიცხუსა ზედა ბერძნულსა ანბანისასა აღ-
ფავიტიასა

„საწყის ყოველთა დასასრულ ღმერთი იყავ...”

S 269, XVII, 168r-v; S 379, XIX, 187.

შენიშვნა: ავტორი: გრიგოლ ნაზიანზელი (+390წ.).

ბესარიონის ჰიმნოგრ. კანონი (29. XI)

წმიდისა პარამონ მოწამისაი და ბესარიონისი

133 „უგალობდითსა, დ. ზუსა მის მეწ. - “უგალობ ნათლითშემოსილსა
ჯსენებასა შენსა, პარამონ...”

Jer. 124, XI-XII, 337r.

შენიშვნა : კანონს უძღვის 3 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდ-
გომადი». ავტორი : იოსებ მგალობელი ; მთარგმნელი : გიორგი
მთაწმიდელი (+1065წ.).

ბზობის საგალობელი

ბზობასა

134 „უფალო ღაღატყავსა, კი ა. „მწუხრისა მსხუერპლსა შევსწირავთ
შენდა...”

H 2123, IX-X, 129v-140r; Sin. 18, X, 81r-87v; Sin. 40, X, 127v; Sin. 41,
X, 169v-182r.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა,
ც. ჭანკიევიძე, ლ. ხევსურიაძე, თბილისი, 1980, გვ. 165-176.

ბიბლიური სამი ყრმის საგალობელი

135 გალობაი წმიდათა სამთა ყრმათა

„კურთხეულ ხარ შენ, უფალო ღმერთო მამათა ჩუენთაო...”

A 710, XVIII, 171v-174r.

შენიშვნა: საგალობელთა კრებულიდან.

ბიკენტის ჰიმნოგრ. კანონი (10. XI)

წმიდისა ბიქტორი, ბიკენტი და სტეფანიაისი

„უგალობდითსა, დ. მწეობრი ისრაელთად - «ერი მორწმუნეთად მოსეს თანა მარიამითურთ ქრისტესა ვადიდებდეთ...”

136 Jer. 124, XI-XII, 256v.

შენიშვნა : კანონს უძღვის 5 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომა». მოსდევს სხვა გალობა. ავტორი : კოზმან იერუსალიმელი (VII ს.); მთარგმნელი გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ბილონის ჰიმნოგრ. კანონი (2. VII)

წმიდათა მოწამეთა პავლე, ბილონ, თეონ, ირონისი ჰიმნოგრაფ. კანონი (2. VII)

137 „უგალობდითსა, დ. - «არარად რად არს, ღუაწლთა თქუენთაგან, ნეტარხო...”

Jer. 107, 1300წ., 14r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომა”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ბიქტორის ჰიმნოგრ. კანონი (11. XI)

138 წმიდათა ბიქტორ და სტეფანიაისი

უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - „სულისა წმიდისა ნათლითა უნივითთა განბრწყინებულო...

Jer. 124, XI, 257v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომა». მოსდევს სხვა გალობა. ავტორი : იოსებ მგალობელი ; მთარგმნელი : გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ბოროტების მიმართ იამბიკო

139 ბოროტისა მიმართ

„მოხუცდ, ბოროტო, არამედ დაეყენე...”

H 1737, XVIII, 71r-72v; S 348, XVIII-XIX, 68-71; S 379, XIX, 123-125; S 2568, XVIII, 53r-54v; S 3642, 1800წ., 50r-52r; S 3731, 1809წ., 181r-182v.

შენიშვნა: ავტორი: გრიგოლ ნაზიანზელი (+390). თარგმანი უნდა ეკუთვნოდეს პეტრე გელათელს (XIII).

გაბრიელ მთავარანგელოზის კრების ჰიმნოგრაფ. კანონი (26. III)

140 კრებაი გაბრიელ მთავარანგელოზისაი

უგალობდითსა, ზღუად უვალი - „ვითარცა მდგომარე ხარ ნათელსა
მის უსხეულოსა ცნობად ჩემი, გაბრიელ...“

Jer. 124, XII, 213r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. მოსდევს სხვა გალობანი. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

გაბრიელ მთავარანგელოზის ჰიმნოგრ. კანონი (13. VII)

141 ყოვლად ბრწყინვალისა გაბრიელ მთავარანგელოზისაი

უგალობდითსა, დ, ზღუად უვალი. - „ვითარცა მდგომარე ხარ ნათელსა მას უსხეულოსა...“

Jer. 107, 1300, 59r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომად“. ავტორი: ანდრია კრიტიკელი (XVIII ს.); მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

„გამოავლინენ საუფლო დღეთა და წმინდათა“

გამოავლინენი წელიწდისა საუფლოთა დღესასწაულთა და საჩინოთა წმიდათანი და წმიდათა 142 მარხვათა და ზატიკოთანი [უსახელო წმიდათანი, სახარებათანი და სხვ.]

თუესა სეკდებერსა ა – გამოავლინე კჳად ბ. სიბრძნისა და წინაღწარ ცნობისა წყაროი ხარ, ქრისტე...

A 231, XVIII, 313v-325r; A 290, XVIII, 242r-v; A 620, XI, 285-299v; H 1738, XVII, 53r-58r; S 1245, XIII-XIV, 418-442.

შენიშვნა: A 290-ში: „გამოავლინენი უსახელოთა წმიდათანი“.

განრღვეულის საგალობლები

143 მეორესა შაბათსა განრღვეულისაი

უფალო ღალატყავსა, კჳ გ. გი. „ადღგომად ქრისტესი ვიხილეთ, თაყუანის-ესცემთ წმიდასა უფალსა იესუს...“

H 2123, IX-X, 181r-182r; Sin. 18, X, 126r-v;

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევა, ლ. ხევსურიანმა, თბილისი, 1980, გვ. 227-228.

განსაზღვრება იამბიკურად

საზღუარნი ზრქელ-კერძობითნი, იამბიკონნი

„ღმერთი არს არსება პირველი კეთილი...“

144 H 1737, XVIII, 75r-81r; S 348, XVIII-XIX, 77-92; S 379, XIX, 129-139; S 2568, XVIII, 58r-63v; S 3731, 1809წ., 172v-177v.

შენიშვნა: ავტორი: გრიგოლ ნაზიანზელი (+390). თარგმანი უნდა ეკუთვნოდეს პეტრე გელათელს (XIII).

განცხადების წინაღლის ჰიმნოგრ. კანონი (2/1)

წინაღლე განცხადებისა

145 უგალობდითსა ბ. რომელმან განა - “მოსლვად მეუფისა იხილა რადი წმიდამან წინამორბედმან...

H 2336, XI, 20r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომა“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

განცხადების წინაღლის ჰიმნოგრ. კანონი (4/1)

წინაღლე განცხადებისა

146 უგალობდითსა დ. ზღუად უვალი. - „უფსკრულნი ბრძანებითა შენითა შეჰქმენ კაცთმოყუარე...

H 2336, XI, 44r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 8 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომა“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

განცხადების წინაღლის ჰიმნოგრ. კანონი (5/1)

წინაღლე განცხადებისა

147 უგალობდითსა, ბ გვერდი. ზღუად მეწ. - „ღღეს ქრისტე ღმერთი ქუეყანისა კაცად გამოუჩნდების...

H 2338, XI, 65r ; Jer. 124, XI-XII, 65r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 17 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 წარდგომა. ავტორი: ანდრია კრიტელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

განცხადების მსგეფსის ჰიმნოგრ. კანონი (14/1)

მსგეფსი განცხადებისა და წმიდათა მამათა სინელთა და რადიფელთაი.

148 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობით მეწ. - „ღუაწლითა მით მოღუაწებისათა პირველ აწღვენით თავნი თქუენნი...

H 2338, XI, 139r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: გერმანოს; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

განცხადების ზატიკი

მწუხრი ზატიკისანი

149 უფალო ღაღატყავსა, კვ ბ. სიხარუ. „ყოველნი საქმენი შენნი...“

H 2123, IX-X, 41r-53r; Sin. 18, X, 29r-33v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევმა, ლ. ხევსურიანმა, თბილისი, 1980, გვ. 60-73.

განცხადების წინა კვირის საგალობლები

განცხადებისა წინაკურიაკესა დასდებელნი

150 უგალობდითსა, კვ ბ. ზღვსა ღელვათა. შენ, მეუფეო, რაჟამს გამოუბრწყინე ცისკარი დღისაი უდაბნოისა ქადაგი იორდანესა, სიმდაბლით მოუღრიკე თავი შენი მას...

Sin. 1, X, 48r.

შენიშვნა: საგალობლები იამბიკურია. ავტორი: იოანე დამასკელი (+649წ.); მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065).

განცხადების წინა დღის გალობანი

151 იანვარსა ე. წინა დღედ განცხადებისად

დასდებელნი. კვ დ გი. - „დღეს ტაძრისა დღეს წყალთა იგი განგებაი წმიდა იქნების...“

H 1714, XVIII, 157r-159r.

შენიშვნა: „ხელნაწერი გულანია“

განცხადების წინადღის ჰიმნოგრ. კანონი (2/1)

წინადღე განცხადებისაი

152 უგალობდითსა ბ. რომელმან განა. - “მოსლვად მეუფისაი იხილა რაი წმიდამან წინამორბედმან...”

H 2336, XI, 20r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065).

გელასის ჰიმნოგრ. კანონი (26. II)

წმიდისა მოწამისა გელასისი

153 უგალობდეთ უფალსა - „გამოუკულებველ იქმნა სიმართლე განგებულებათა შენთაი, რამეთუ გამოეძიებ გულთა...“

Jer. 124, XI-XII.

შენიშვნა: ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065).

გერვასის ჰიმნოგრ. კანონი (14/X)

წმიდათა მოწამეთაი ნაზარი, გერვასი, პროტასისი და კელსისი

154 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - „ახოვნებით იღუაწეთ და ღუაწლი სრული მოიღუაწეთ...“

Jer. 124, XI-XII, 161r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომა“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065).

გერმანოს კოსტანტინოპოლელის ჰიმნოგრ. კანონი (12. V)

წმიდისა მამისა ჩუენისა ეპიფანე კკპრელისაი და წმიდისა გერმანოს კოსტანტინეპოლელისაი

155 უგალობდითსა, ა. მარჯუენაი. - „რაჟამს იყავ სარწმუნოებით მობედ წერილსა შინა შჯულისასა დაემორჩილე ... უფლისასა...“

Jer. 124, XI-XII, 60r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომა“. მოსდევს სხეანი გალობანი. ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065).

გიორგი კაპადოკიელის დაუჯღომელი

დაუჯღომელი წმიდისა გიორგისა

156 „გისაროდენ, გიორგი, რომელმან აღაშენე სახლი შენი კლდესა ზედა სარწმუნოებით...“

S 1204, XVII-XVIII, 119v-120v.

შენიშვნა: კრებულიდან: ჟამნ-გულანი.

გიორგი კაპადოკიელის საგალობლები

თთუესა აპრილსა კვ (23) გიორგი წმიდისაი

157 უფალო ღაღატყავსა კვ დ გი მოწამენო უფლისანო, ყოველთა ადგ-

ილ. - „მოწამენო უფლისანო, ევედრენით ჩუენთუის“.

H 2123, IX-X, 183r-185v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევმა, ლ. ხევსურიანმა, თბილისი, 1980, გვ. 233-335.

გიორგი კაპადოკიელის საგალობლები

თთუესა ნოემბერსა გ(3) წმიდისა გეორგისი

158 უფალო დაღატყავსა, კი ა. - „საჯსენებელსა წმიდათა შენთასა გი-
დაღადებთ, ქრისტე...“

H 2123, IX-X, 265v-269r.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევმა, ლ. ხევსურიანმა, თბილისი, 1980, გვ. 318-321.

გიორგის ჰიმნოგრაფ. კანონი (2. XI)

წმიდისა გიორგისი და სატფურებაი ლუდიას წმიდისა ტადრისა

159 უგალობდითსა, ბ. — “ბუნებაი წყლისა მდინარისაი შეჰყინდა...”

Jer. 124, XI, 224r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო დაღატყავსა”. ავტორი: იოვანე. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

გიორგის ჰიმნოგრ. კანონი (10. XI)

წმიდისა მთავარმოწამისა გიორგისი

160 უგალობდითსა, ა. დანთქენ. - “ენასა უძღურად მეტყუელსა მიეც
ძალი შემკობად დღესასწაულსა წესსა წმიდასა...”

Jer. 124, XI-XII, 253r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდგო-
მაი”. მოსდევს სხვა გალობა. ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმ-
ნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

გიორგის ჰიმნოგრ. კანონი (5. IV)

წმიდისა მამისა ჩუენისა გიორგისი მალეონს

161 უგალობდითსა, გ. - „შუენიერებისა საღმრთოისა მოსურნე იქმენ და
ბილწებანი ვნებათაი მოიძულე იგი...”

H 2336, XI, 36v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდ-
გომად». ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი : გიორგი
მთაწმიდელი (+1065წ.).

გიორგის ჰიმნოგრ. კანონი (7. IV)

წმიდისა მამისა ჩუენისა გიორგი აღმსარებელისა მიტკლინელ ეპისკოპოსისაი

162 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობად შეეწ. - «ნათელი წყალობათა შენთაი. ქრისტე, აღმოაბრწინე გვევდრები...»

H 2336, XI, 49v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორი: ეგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

გიორგის ჰიმნოგრ. კანონი (23. IV)

წმიდისა და დიდებულისა მთავარმოწამისა გიორგისი

163 უგალობდითსა, ა. სასწაულითი იკ. - «ქრისტეანეთა მნათობსა, მოწამესა სიმკნისაყუავილთაგან განშუენებულსა, ნამუშაკეცსა საღმრთოსა გალობითა საღმრთოთა პატივისცემელთ...»

H 2336, XI, 177v.

შენიშვნა : კანონს უძღვის 3 «უფალო ღაღატყავსა». მოსდევს 1 «წარდგომადი» და კიდევ 5 კანონი. ავტორი : გერმანოს ; მთარგმნელი : გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

გორდის ჰიმნოგრ. კანონი (3/I)

წმიდისა მოწამისა გორდისი

164 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქუეყანასა მწყ. - «ჭემმარტებისა მოწამეო გორდი, ბრწინვალე იგი მადლი შენი ზეგარდმო მომძაღლე...»

H 2336, XI, 39r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორი: თეოფანე ; მთარგმნელი : გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

გრიგოლ აკრაკანტელის ჰიმნოგრ. კანონი (24. XI)

წმიდისა გრიგოლ აკრაკანტელისაი

165 უგალობდითსა, დ. გვ. ქუეყანასა მწყ. - „სულისა წმიდისა ნათლითა განბრწინვებული ვითარცა მთიები ეღვარე მარადის ჰბრწინავ...“

Jer. 124, XI, 313r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

გრიგოლ ნოსელის ჰიმნოგრ. კანონი (10/I)

წმიდისა გრიგოლ ნოსელისაი და წმიდისა მარკიანე იკონომოსისაი
166 უგალობდითსა, ა გვერდი. ეტლთა სიმრავლე. - “სიბრძნისა და გულისკმისყოფისა უფსკრულ ხარ, ქრისტე...”

H 2338, XI, 117v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 7 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

გრიგოლ საკურველმოქმედის ჰიმნოგრ. კანონი (17. XI)

წმიდისა გრიგოლ საკურველმოქმედისაი
167 უგალობდითსა, დ. გვ. ეტლთა მფლ. - საკურველებათა შენთა სასწაული აწ ჩემ ზედა აჩუენე...”

Jer. 124, XI, 283r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

გრიგოლ ღვთისმეტყველის ჰიმნოგრ. კანონი (25/I)

წმიდისა და ღმერთშემოსილისა გრიგოლი ღმრთისმეტყველისაი
168 უგალობდითსა, ბ. ზღუსა ღელვანი. - “ნათლისა სუეტსა ცადმდე ამაღლებულსა ღმრთისა სიბრძნისა საყვრსა...”

H 2338, XI, 241v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 7 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდგომაი». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

გრიგოლის ჰიმნოგრ. კანონი (30/IX)

წმიდისა გრიგოლი პრთველისაი
169 უგალობდითსა, დ. დანთქენ. - «ვითარცა რად მწყემსი... მღვთმარე ხარ წინაშე სამებისა...”

Jer. 124 (XI-XII), Sin. 7, XI-XII ; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდ-

გომად». მთარგმნელი გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაია, გიორგი მთაწმიდელის თუენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 377-382.

გურიას ჰიმნოგრაფ. კანონი (31. V)

წმიდათა და აღმსარებელთა გურია, სამონა და აბიბოდსი
170 „უგალობდითსა, დ. ზუსა მის მეწამულისა. ერთმთავრობად სამეხი-
საი ღმრთის მეტყუელთ სიბრძნით, წმიდანო... ”

Jer. 124, XI, 277r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე, მთარგმნელი გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დავით-იაკობის საგალობლები

თთუესა ღეკენბერსა კვ დავით-იაკობისი.

171 „უფალო ღაღატყავსა, კვ გ. წინასწარმეტყუელსა ქრისტესთა, მოცი-
ქულთა და მოწამეთა გუასწავეს გალობად სამეხისა...”

H 2123, IX-X, 2v-4r; Sin 18, X ს. I ნახ., 7v-9r.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანიკიევმა, ლ. ხევსურიანმა. თბილისი, 1980, გვ. 22-24.

დავითის ჰიმნოგრაფ. კანონი (17. V)

წმიდათა მოწამეთა დავით და ტირიჭინისი, რომელნი იწამეს სანახებსა სომხითისასა

172 უგალობდითსა, დ. გვერდი. გალობად შვეწ. - “განმაბრძნობელი უგულისჭმითად ხარ ქრისტე...”

Jer. 124, XII, 96r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. მთარგმნელი გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დავითის ჰიმნოგრ. კანონი (26. VI)

წმიდისა მამისა ჩუენისა დავით თესლონიკელისა

173 უგალობდითსა, დ. გვერდი. ქუეყანასა მწყ. - «ბრწყინვალესა და საღმრთოსა ცსენებასა შენსა პატივესცემთ, ნეტარო დავით, რომელნი ესე გიცნობთ... ”

Jer. 98, XI-XII, 176v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი გიორგი მთაწმი-

დელი ”

დაღმართის ჰიმნოგრაფიის კანონი (3. VIII)

წმიდათა მამათა ისაკი, დაღმართისი და ფასტოისი

174 უგალობდითსა დ გვერდი - «ეტლთა მფლობ». - «ნათელსა ღმრთისასა წინაშე მღვთმარე ხართ განბრწყინებულნი...“

Jer. 107, 1300წ., 196v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დამიანეს ჰიმნოგრაფიის კანონი (1. XI)

წმიდათა და საკურველმოქმედთა კოზმან და დამიანესი

175 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკუღვევლად. — „ბრწყინვალენო სათნოითა მათ დიდებითა კოზმან და დამიანე...“

Jer. 124, XI-XII, 219v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. მოსდევს იმავე წმიდათა სხვა გალობანი. ავტორი: კოზმან იერუსალიმელი (VIII); მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დამიანეს ჰიმნოგრაფიის კანონი (1. VII)

კოზმან და დამიანე [აკლია]

176 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - „ღმრთივმოცემულითა ჩუენდა საკურველთმოქმედთა მკურნალთა ეკლესიისა სუეტთა...“

Jer. 107, 1300წ., 1r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. და კიდევ მეორე კანონი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დამიანეს ჰიმნოგრაფიის კანონი (17/X)

წმიდათა მოწამეთა კოზმან და დამიანესი

177 უგალობდითსა, ა. მარჯუენად შენი. - „რომელი ექმენ სიმტკიცე უძლეველ მოწამეთა შენტა ქრისტე ღმერთო...“

Jer. 124, XI-XII, 167v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დანიელ მესვეტის ჰიმნოგრ. კანონი (11/XII)

წმიდისა მამისა ჩუენისა დანიელ მესუეტი

178 უგალობდითსა, დ გვერდი. ეტლთა მფლ. საშოითგანვე განწმედილსა და სათნოებითა შეჭურვილსა...

S 4999, XI, 158.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი ; მთარგმნელი : გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დანიელის ჰიმნოგრ. კანონი (17/XII)

წმიდისა წინასწარმეტყუელისა დანიელისი და წმიდათა სამთა ყრმათა ანანია, აზარია და მისაელისი.

179 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობით შევწ. - „ქრისტე ღმერთო მკსნელო ყოველთაო, ყოველთა კეთილთა მიზეზო...”

S 4999, XI, 258.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომადი“. ერთვის 4 კანონი. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დარიას ჰიმნოგრ. კანონი (15. III)

წმიდათა მოწამეთა ხურისანთე და დარიადისი

180 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - „ოქროისა უბრწვინვალესი გკრგნი შეგიმოსიეს შენ...”

Jer. 124, XI-XII, 177r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომადი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

„დასდებულნი“ აღდგომისანი

დასდებულნი აღდგომისანი, რვათა კმათად

181 სხვადასხვა დასაწყისის ტექსტები

A 84, 1567წ. 168r-338v; A 104, XVII-XVIII, 46r-147r; A 187, XVII-XVIII, 130r-255r; A 231, XVIII, 245r-313r; A 510, XVI, 1r-148v; A 729, XVI, 147r-168v; H 549, XVII, 1r-20v; H 970, 1742წ.; 612r-624v; H 1896, XIV-XV, 2r-6v; H 1058, XIX, 1r-50v; H-1714, XVIII, 406v-406r; H 1776, XVI, 1r-66v; S 78, XVIII, 1-50; S 4747, XVIII, 1r-

152v; S 4938, XV, 12ფ.; Q 56, 1731წ.; Q 87, 1578-1605წწ.; H 1738, XVII, 1r-53r; 113r-266; Q 105ა., XVIII, 97r-344r; Q 105ბ, XVIII, 1r-94v; Q 111, XVIII, 1r-222r; Q 122, XVIII, 1r-8v; Q 133, XVIII, 1r-32r; ც.არქ. 271, XVIII, 63ფ.; ქუთ. 16, XVII, 159r-312v; ქუთ. 68, XIX, 2r-27v; ქუთ. 123, XVII-XVIII, 4r-74v; ქუთ. 591, XVIII, 6r-122r; ზუგ. 13, XVII-XVIII, 95r-128v; Jer. 31, XVIII-XIV, 1-170; Jer. 41, XIII-XIV, 6r-237v; Jer. 86, XIII, 1-71; Sin. 77, XV, 45r-169v.

შენიშვნა: იხ. აგრეთვე აქვე: აღდგომის საგალობლები.

დასის ჰიმნოგრ. კანონი (19. XI)

წმიდისა მოწამისა დასისა

182 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო - „ყოველთა თანა ზეცისა ძალთა მდგომარე ხარ წინაშე საყდართა სამეუფოთა...“

Jer. 124, XI-XII, 289v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მაგლობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დაუჯღომელი ღვთისმშობლისა

იბაკონი წმიდისა ღმრთისმშობლისანი, რომელსა დაუჯღომელ ეწოდების, ხოლო ბერძულად აკათისტოი

ჴმაი დ გი - „ზეშთა მბრძოლისა ჩემისათჳს და მოღვაწისა უძლეველისა, ვითარცა შენ მიერ ჴსნილნი განსაცდელთაგან...“

183 A 84, 1567წ., 74r-81v; A 125, XVII-XVIII, 78r-88v; A 231, XVIII, 387r-384r; A 352, XVII, 59r-80v; A 353, XVII-XVIII, 3r-58v; A 634, XVIII, 40r-46r; A 645, XVII-XVIII, 53r-79r; A 690, XVIII, 79-105; A 899, XVIII, 1r-92v; A 902, XVII-XVIII, 256r-262r; A 907, XVII-XVIII, 2r-57v; A 1083, XVIII-XIX, 3r-19r; A 1095, XVIII, 10r-57v; A 1147, XIX, 44r-61r; A 1189, XVII, 1r-6v; A 1419, XVIII, 2r-50v; A 1548, XVIII, 1r-4v; H 98, 1681წ., 2r-85v; H 284, 1609წ., 2r-137r; H 442, XVIII-XIX, 1r-7v; H 266, XIX, 1r-47r; H 267, XVIII, 25r-31v; H 369, XVI-XVIII, 41r-45r; H 441, XIX, 1r-25v; H 502, XVIII, 1r-34v; H 755, XVIII-XIX 1r-68v; H 1075, XVII, 1r-12r; H 1261, 1841წ., 1r-98r; H 1320, 1832წ., 2r-107r; H 1719, 1667წ., 222v-233v; H 1675, XVIII, 304r-391r; H 1691, XVIII, 5r-100r; H 2112, XVIII, 25r-71r; H 2274, XVIII, 1r-63r; S 4979, 1700-1708წწ., 158r-168r; H 2888, XIX, 1r-43v; H 2942, XIX, 19r-41r; S 182, XVIII, 31-80; S 379, XIX, 83-

91; S 1204, XVII-XVIII, 63r-82v; S 1204, XVII-XVIII, 116v-119v; S 1218, XVII, 96r-104r; S 1256, XVII-XVIII, 1r-4v; 2684, 1766წ., 125-183; S 3234, XIX, 1r-7v; S 3618, XIX, 19r-32v; S 3628, XVIII, 3r-64r; S 3630, XVIII, 69r-121r; S 3632, 1767, 46r-58v; Q 242, XVIII, 1r-54v; Q 292, XVIII, 1r-120v; Q 293, 1852წ., 1r-61r; Q 369, 1747წ. 3r-67v; Q 591, XIX, 2r-70v; Q 592, XVIII, 1r-29v; Q 603, 1819წ., 37r-145r; Q 649, XVIII, 1r-44r; Q 704, XVIII, 1r-16r; Q 704, XVIII, 1r-16r; Q 808, 1787, 1r-44v; ც. არქ. 96, 1811, 1r-76r; ქუთ. 258, XVII, 3r-61v; ქუთ. 372, XIX, 1r-35v; ქუთ. 425, XIX, 1r-26r; ქუთ. 426, 1818წ., 61r-76r; ქუთ. 467, XVII-XVIII, 1r-85v; ქუთ. 470, 1742წ., 1r-118v; გორი 5, 1762წ., 45v-55r; გორი 59, 1862წ., 2r-25v; თელავი 2474/7, XIX, 1r-21v.

შენიშვნა: ხელნაწერები ძირითადად სხვადასხვა მოცულობის – მასალის შემცველი კრებულებია.

დედა სეინკლიტიკეს ჰიმნოგრ. კანონი (4/1)

წმიდისა მოწამისა თეონაისი და წმიდისა დედისა სუნკლიტიკესი
184 უგალობითსა, დ გვერდი. უგალობდეთ უფალსა. - „წელისაგან და
სულისა იმეგ, ღუაწლით შემოსილო...“
H 2336, XI, 55r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღალატყავსა“. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დიდი კანონი ანდრია კრიტიელისა

დიდნი გალობანი, თქუმულნი წმიდისა მამისა ჩუენისა ანდრია კრიტიელისა-იერუსალიმელისა

გალობა ა კჰად ვ. ძლისპირი - „შემწე და მკსნელ და მფარუელ მეყავნ მე მაცხოვრებლად ჩემდა...“

185 A 111, XVIII, 74v-79; A 354, 1824წ., 1r-43v; A 446, XIII, 95r-110v; H 263, XVIII, 128r-171r; H 970, 1742წ., 665r-682r; H 1691, XVIII, 4r-118r; H 2036, XVIII, 41r-72v; H 2438, XVIII, 54v-98r; S 3645, 1761წ., 10r-75r; ლიტ. მუზ. 13, XVII-XVIII, გვ. 62-75; ზუგ. 13, XVII-XVIII, 336r; Sin. Geo. N.10p. XII-XIII, 7გ. (ფრ.).

შენიშვნა: მთარგმნელი: არსენ იეალთოელი (XI-XII). ხელნაწერში სხვადასხვა სათაურია: „გალობანი სინანულისანი“, „დიდნი გალობანი“, „კანონი დიდი“, „კანონი“ და სხვ. ითქმის მარზვის მეხუთე ხუთშაბათს, ცისკრად. გამოც. ს. ყაუხჩიშვილი, ბიზანტიური ლი-

ტერატურის ისტორიის, 1973, გვ. 284-297.

დიდმარხვის საგალობლები (მთელი ციკლი)

წმიდათა მარხვათა. პირველსა ორშაბათსა

186 აქებდითსა კვ დ. - „ქებად ცისკრისად შევწიროთ ქრისტეს მკუფისა ცათაისა...“

H 2123, IX-X, 77r-173v; Sin. 18, X ს. I ნახ., 48v-129r; Sin. 40, X, 79v-156v; Sin. 41, X, 126v-183v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევა, ლ. ხევსურიანმა; თბილისი, 1980, გვ. 102-216.

დიდმარხვის საგალობლები

დასდებელნი წმიდათა მარხვათანი

187 უფალო ღალატყავსა, კვ ა „რაჟამს დაემშჳაღეთა ზედა „განვი-წმიდნეთ თავნი ჩუენნი, ძმანო, სამეუფოთა სათნოებითა...“

A 147, XIV-XV, 1r-205v; A 242, XVI-XVII, 1r-268v; S 4925, XIV, 1r-239r; Sin. 34, X, 106r; Sin. 75, XIII-XIV.

შენიშვნა: მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დიდმარხვის საგალობლები (მთელი ციკლი)

წმიდათა მარხვათა. პირველსა ორშაბათსა

188 „აქებდითსა კვ დ. ქებად ცისკრისად შევწიროთ ქრისტეს მკუფისა ცათაისა...“

H 2123, IX-X, 77r-173v; Sin. 18, X, 48v-129r; Sin. 40, X, 79v-156v; Sin. 41, X, 126v-183v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევა, ლ. ხევსურიანმა; თბილისი, 1980, გვ. 102-216.

დიმის ჰიმნოგრ. კანონი (12. IV)

წმიდათა მოწამეთა დიმი და პროტონიოსი

189 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობად შეეწ. - „ქრისტე საუნჯეო სი-ბრძნისაო და წყარო კეთილთაო, სიტყუაო ღმრთისაო, მომმად-ლე ზეცით წმიდით შენით სიტყუად სიბრძნი...“

H 2336, XI, 93.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღალატყავსა“. ავტორი: იოსებ მაგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დიმიტრის ჰიმნოგრ. კანონი (26/X)

წმიდისა და დიდებულისა მოწამისა დიმიტრისი
190 უგალობდითსა, დ. ზღუკსა მის მეწ. - „სადმართოდ იგი წამებისა
გკურგკნი შეგიმოსეს შენ...“
Jer. 124, XI-XII, 201v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 15 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდ-
გომად». ერთეის მეორე კანონი. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი;
მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დიმიტრის ჰიმნოგრ. კანონი (27/X)

წმიდა დიმიტრისავე
191 უგალობდითსა, გ. რომელმან წამისყოფით. - “უგალობდეთ უფალსა
მორწმუნენო...”
Jer. 124, XI-XII, 206r.

შენიშვნა: ავტორი: ეგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

დიოდორეს ჰიმნოგრ. კანონი (5. IV)

წმიდათა მოწამეთა კლავდი, დიოდორე და მათ თანთად
192 უგალობდითსა, დ. ზღუკსა მის მეწ. - “ღუაწლითა სარბიელი წმიდად
სრულ ჰყავთ, წმიდანო მოწამენო...”
H 2336, XI, 40r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდ-
გომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწ-
მიდელი (+1065წ.).

დიომიდეს ჰიმნოგრაფ. კანონი (16. VIII)

წმიდის მოწამისა დიომიდესი
193 უგალობდითსა, დ. ზღუკად უფალი. - “ნათლითა სამებისა წმიდის-
ადთა ჰბრწყინავ ნეტარო...”
Jer. 107, 1300წ., 259r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდ-
გომად”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი
მთაწმიდელი (+1065წ.).

დიონისე არეოპაგელის ჰიმნოგრ. კანონი (3/X)

წმიდისა დიონოსი არეოპაგელისა

194 უგალობდითსა, ქუეყანასა მწ. - “დიდებულსა პაულეს დაემოწაფე შენ მხილველსა მას ზეცისასა...”

Jer. 124, XI-XII, 127v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დიონისეს ჰიმნოგრაფ. კანონი (24. III)

წმიდათა მოწამეთა ალექსანდრე, დიონისე და მათ თანათაი

195 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის. - „რომელი საქმეთა ჩუენთა მოწყალე-ბით და სიტკბოებით უმჯობესად განაგებ...“

Jer. 124, XII, 199r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომაი“. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დიონისეს ჰიმნოგრაფ. კანონი (17. V)

წმიდათა მოწამეთა პეტრე, დიონისე, ანდრეა, პავლე, ირაკლი, პავ-ლინე, ვენიდეჲ ათინას წამებულთაი

196 უგალობდითსა, დ. გიგალობ. - „შემწენი მართლმადიდებლობისანო, სარწმუნოებით მადიდებელნი სიმკნეთა თქუენთანი...“

Jer. 124, XII, 98v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დიოს ჰიმნოგრაფ. კანონი (19. VII)

წმიდისა მამისა ჩუენისა დიოდისი

197 უგალობდითსა, დ. ზღვსა. - “საღმრთოთა წამისყოფითა განშუენებულმან, დიდებულო, აღიღე ჯუარი შენი და შეუდეგ ქრისტეს...”

Jer. 107, 1300წ., 100v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომაი“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დომენტი სპარსის ჰიმნოგრაფ. კანონი (7. VIII)

წმიდისა მამისა და მოწამისა დომენტი სპარსისაი და წმიდისა ირინი დედუფლისაი

198 უგალობდითსა, ბ. უგალობდეთ უფალსა. - «დომენტი დიდებულსა, რომელმან იგი დათრგუნა მრავალ თავი ვეშაპი...“

Jer. 107, 1300წ., 221v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: ეგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დომნიკას ჰიმნოგრ. კანონი (8/I)

წმიდისა დომნიკაისი

199 უგალობდითსა, ბ. ღელვათა დაანთ. - “საღმრთოდთა სურვილითა...
ჰყავ სული შენი, დიდებულო...”

H 2338, XI, 106r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დომენტიანეს ჰიმნოგრ. კანონი (13/I)

წმიდათა მოწამეთა ერმილო და სტრატონიკესი და წმიდისა დომენტიანე მელიტიანელ ეპისკოპოსისაი

200 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქუეყანასა მწყ. - «ღმრთივბრწყინვალად მთიებად გამოსჩნდით, ღირსო მარტუკლნო მკვნენო...”

H 2338, XI, 133r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დორიმენდონის ჰიმნოგრ. კანონი (19/IX)

წმიდათა მოწამეთა ტროფიმე, დორიმენდონ, სავატისი

201 უგალობდითსა, დ. გვერდი. ეტლთა მფლობ. - “ზეშთა ნათელთა ელვითა სულისა წმიდათაი, განბრწყინებულნო...”

Jer. 110, XI-XII, 111r-112r (თავნაკ.); Jer. 124, XI-XII, 78v-80r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღადყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

დოროთეს ჰიმნოგრ. კანონი (5. VI)

წმიდისა მღელემოწამისა დოროთესი - ტკრელ ეპისკოპოსისაი

202 უგალობდითსა დ გვერდი. უგალობდეთ უფალსა რომელმან - “ძრუნად წმიდად საწადელად თავი შენი მიუძღუანე უფალსა ცხო-

რებითა სრულითა...”

Jer. 98, XI-XII, 2v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო დაღატყავსა” და 2 “წარდგომაი”. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: იოსებ შგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ეგლონ განშორებულის ჰიმნოგრ. კანონი (16. VIII)

წმიდისა ეგლონ განშორებულისაი

203 უგალობდითსა, დ გვერდი. უგალობდეთ უფალსა - „ეგლონ დმერთშემოსილო, განმინათლე მე გონებაი და ცნობაი...”

Jer. 107, 1300წ., 298r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ეგნატის ნაწილთა მოყვანების ჰიმნოგრ. კანონი (29/I)

წმიდისა ეგნატის ნაწილთა მოყვანებაი

204 უგალობდითსა, დ. ზღუგსა მის მეწ. - „საცთური მტერისაი დაპკვენ, ნეტარო...”

H 2338, XI, 282v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ეგნატის ჰიმნოგრ. კანონი (20/XII)

წმიდისა ეგნატი დმერთშემოსილისაი

205 უგალობდითსა, გ. რომელმან წამისყ. - “მოვედით მორწმუნენო და გაგვიწმიდნეთ სულნი და კორცნი...”

S 4999, XI, 353.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ერთვის 2 კანონი. ავტორი: კოზმან; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ედესის ხატის კონსტანტინეპოლში მოსვლა (16.VIII)

ყოვლად ბრწყინვალისა ღმრთივექმნულისა ხატისა ედესით კოსტანტინეპოლის მოსვლაი

206 უგალობდითსა, დ. ზღუად უფალი. - “აღვახუენეთ პირნი ჩუენნი და

აღვიძრეთ ენანი გალობად...”

Jer. 107, 1300, 291v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.)

ედესის ჰიმნოგრ. კანონი (2. IV)

წმიდათა მოწამეთა ამფიანე და ედესი ძმათად

207 უგალობდითსა, დ. ზღუად უგალი რომელი. - “პბრწყინავ ელვარე-ბითა სულისა ყოვლად წმიდაისითა ორნო ძმანო წმიდანო...”

H 2336, XI, 18r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ევალოს ჰიმნოგრ. კანონი (11. VIII)

წმიდისა მოწამისა ევალო დიაკონისაი

208 უგალობდითსა გ. ღმერთსა რომელმან იხსნა. - „ბრწყინვალეთა ელვათა მიერ ქრისტეს ღმრთისათა გაპნათლდი...”

Jer. 107, 1300წ., 238v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ევგენიას ჰიმნოგრ. კანონი (21. II)

პონად ნაწილთა წმიდათა მოწამეთად ევგენიას

209 უგალობდითსა, დ გვერდი. ეტლთა მფლ. - «ნათლითა წამებისათა განათლებული საღმრთოისა...”

Jer. 124, XII, 86კ.

შენიშვნა: კანონს უძღვის «წარდგომად». ავტორი: ეგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ევგენის ჰიმნოგრ. კანონი (7. III)

წმიდათა მღვდელმოწამეთად რომელნი იყვნეს ეპისკოპოს ქერსონეთს ბასილი, ევრემ, ევგენი, ალათოდოსოს, ელპიდი, ესთერი და კაპიტონისი

210 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მქწ. - «საღმრთოდთა ბრწყინვალეებითა განათლებულნი მოწამენო რომელნი დღესასწაულსა...”

Jer. 124, XII, 135r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ვეგენის ჰიმნოგრ. კანონი (13/XII)

წმიდათა მოწამეთა ევსტრათი, ავქსენტი, ვეგენი, მარღარი და ორსტისი, და წმიდისა მოწამისა ლუკიადისი

211 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - „მჯღლომარე მალალთა შინა იხილავს მოწამეთა ლუაწლსა...“

S 4999, XI, 187.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 14 «უფალო ღაღადყავსა» და 1 «წარდგომაი». ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ვეგენიას ჰიმნოგრ. კანონი (24/XII)

წმიდისა მოწამისა ვეგენიასისი

212 უგალობდითსა, ღელვათა დაანთქ. - „ქრისტეს მოწამელ ვეგენია, აწ იხარებ ბრწყინვალედ ანგელოზთა მკვედრობათა თანა...“

S 4999, XI, 489.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «წარდგომაი». ავტორი: თეოფანე გამოქმედი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ვეღუკიას ჰიმნოგრ. კანონი (1 III)

წმიდისა მოწამისა ვეღუკიასისი

213 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო. - «სიბრძნე სულისა ჩემისა განანათლე კაცთმოყუარე, ვიარცა ყოვლად ძლიერ ხარ...“

Jer. 124, XII, 116r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი“. ავტორი: ვგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ვეღუკიას ჰიმნოგრ. კანონი (4. VIII)

წმიდისა მოწამისა ვეღუკიასისი

214 უგალობდითსა, ზღუად უფალი - “ბრწყინვალედ აღმობრწყინდა ღღესასწაული შენი წმიდაი...”

Jer. 107, 1300წ., 204v.

შენიშვნა: ავტორი: თეოფანე გამომოქმელები; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ველუკიძის ჰიმნოგრ. კანონი (31. VII)

წმიდისა მამისა ჩუენისა ველუკიძისი

215 უგალობდითსა, დ გვერდი. ეტლთა მფლ. - “გაქუნდა ცხორებად მალალი და საღმრთოითა წარმატებათა მიერ...”

Jer. 107, 1300წ., 171v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ველუქსიოს ჰიმნოგრ. კანონი (6/IX)

ამასვე დღესა წმიდისა მოწამისა ველუქსიოსი

216 უგალობდითსა დ გვერდი. ქუეყანასა მწ. - «რომელთა გსურის დიდებად მოწამეთად, მოვედით დღეს და შევასხმიდეთ დიდებულთა შორის მოწამეთად...»

Jer. 110, XI-XII, 34r-35v; Jer. 124, XI-XII ; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღადყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორი: თეოფანე გამომოქმელები; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 121-124.

ვეოტის ჰიმნოგრ. კანონი (19. V)

წმიდათა მოწამეთა ფილეტორი, ევეოტი, თეოტიმე და მათთანა ქალწულთა

217 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - «საყდართა მკსნელისა თანა წინაშე სდგა მხიარულებით...»

Jer. 124, XII, 107r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «წარდგომადი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ველამპიას ჰიმნოგრ. კანონი (10/X)

წმიდათა მოწამეთა ველამპი და ველამპიასი

218 უგალობდითსა, დ. ზღკსა მის მეწ. - “სურვილითა ქრისტეს ღმრთისადითა მოტყინარემან...”

Jer. 124, XI-XII, 150r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ევმენის ჰიმნოგრ. კანონი (18/IX)

ამასვე ღღესა წმიდისა ევმენი მთავარეპისკოპოსისაი

219 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობაი შევწ. - «ქრისტესა ღმერთსა
ევედრე. ღირსო, ვითარცა გაქუს კაღნიერებაი...»

Jer. 110, XI-XII, 109v-110v ; Jer. 124, XI-XII, 76v-78v ; Ath. 73/57,
XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 «წარდგო-
მაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწ-
მიდელი. (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის
თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 285-289.

ევბრაქსიას ჰიმნოგრ. კანონი (25. VII)

წმიდისა ევბრაქსიასი და [ერმოგენე მოწამისა]

220 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - «ოფლითა და ცრემლითა მიერ
მოპრწყე სული შენი, ნეტარო...»

Jer. 107, 1300წ., 138v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“.
ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ევსების ჰიმნოგრ. კანონი (22. VI)

წმიდა ევსები სამოსატელისაი

221 უგალობდითსა, დ. გიგალობ შენ უფალო. - „ზეგარდმოისა განგებუ-
ლებისა წამისყოფითა ევსები ბრძენი...“

Jer. 98, XI-XII, 131r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდ-
გომაი“. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი:
გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ევსელნის ჰიმნოგრ. კანონი (5. VIII)

წმიდისა მოწამისა ევსელნისი

222 უგალობდითსა დ გვერდი. უგალობდეთ - “საწადელთა კრებულსა
ზეცისათა განწესებულ ხარ კსენებისა შენისა...“

Jer. 107, 1300წ., 210r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ეკსტათი ანტიოქიელის ჰიმნოგრაფ. კანონი (22. II)

წმიდისა ეკსტათი ანტიოქიელ მამათმთავრისაჲ

223 უგალობდითსა, გ გვერდი. ღმერთსა რომელმან დაანთქ. - „მღდელთ-
მოძღუარსა ქრისტესა და ჭეშმარიტად დიდებულსა ქადაგსა...“
Jer. 124, XI-XII, 89r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: ანატოლე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ეკსტათის ჰიმნოგრ. კანონი (28. VII)

წმიდათა ეკსტათი ანტიოქიელისაჲ

224 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკუღმკველად - „გალობითა ბრწყინვალ-
ითა შესხმად შენდა წადიერ ქმნილსა ამას...“
Jer. 107, 1300წ., 155v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომად”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ეკსტათი ანტიოქიელის ჰიმნოგრ. კანონი (20/IX)

წმიდისა და დიდებულისა მოწამისა ეკსტათისი

225 უგალობდითსა, დ გიგალობთ შენ, უფალო ღმერთო“. - „მოვედით
დღეს გალობით ვადიდებდეთ მწნესა ქრისტეს მოწმესა...“
Jer. 110, XI-XII, 112r-115v; Jer. 124, XI-XII, Sin. 7, XI-XII; Ath. 73/57,

XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 8 „უფალო ღაღატყავსა“ და 2 „წარდგომად“. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი. (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 295-302.

ეკსტათის ჰიმნოგრ. კანონი (16/XII)

წმიდისა წინასწარმეტყუელისა ანგეაისი და წმიდისა მოწამისა მარინოისი და წმიდათა მოწამეთა ეკსტათისი, ანატოლიოისი, და თესპეიოისი და წმიდისა ბაქოს მონაზონმოწამისაჲ და წმიდისა თეოფანია დელოფელისაჲ

226 უგალობდითსა, ბ. უგალობდეთ უფალსა. - «შენ წინასწარმეტყუელსა წმიდასა და ანგელოზსა ღმრთისასა და მოსლვისა მისისა...»

S 4999 (XI), 236.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 „უფალო დაღადავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: ანასტასია სეკტორი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ევსტრატის ჰიმნოგრ. კანონი (9/I)

წმიდისა და დიდებულისა მოწამისა პოლიევქტოვისი და წმიდისა მამისა ევსტრათი აღმსარებლისაი

227 უგალობდითსა, დ. ეტლთა მფლ. - „ფრიად საწადელისა მის საშუბელისა მიერ, აღვსებულ ხარ...“

H 2338, XI, 110v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 «უფალო დაღადავსა» და 1 «წარდგომაი». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ევსტრატის ჰიმნოგრ. კანონი (13/XII)

წმიდათა მოწამეთა ევსტრათი, აექსენტი, ევგენი, მარღარი და ორსტისი, და წმიდისა მოწამისა ლუკიასისი

228 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - «მჯდომარე მაღალთა შინა იხილავს მოწამეთა ღუაწლსა...»

S 4999, XI, 187.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 14 «უფალო დაღადავსა» და 1 «წარდგომაი». ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ევსპიმონის ჰიმნოგრ. კანონი (14. III)

წმიდისა მამისა ჩუენისა ევსპიმონ ლამფსაკელ ეპისკოპოსისი

229 უგალობდითსა, დ. გვერდი. - «ჰაწოედ მარხვისა საშუებელსა სიჩხოთ შენითგან, ნეტარო ევსპიმონ...»

Jer. 124, XI-XII, 161r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «წარდგომაი». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ვეტვიქის ჰიმნოგრ. კანონი (24. VIII)

წმიდისა ეკტჯქი მოწამისა, რომელი იყო მოწაფე წმიდისა იოვანე მახარებლისაი

230 უგალობითსა, დ. გვერდი. ეტლთა მე. - “თანა მოდასე იქმენ შენ მოციქულთა და მოწამეთა ეკტჯქი...”

Jer. 107, 1300წ., 336r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ეკტვიქის ჰიმნოგრ. კანონი (6. IV)

წმიდისა მამისა ჩუენისა ეკტვიქი, კონსტანტინეპოლელ მთავარ ეპისკოპოსისაი

231 უგალობითსა, ბ გვერდი. - “განპბრწყინდი შენ, სათნოებათა ნათლითა, საღმრთოდთა ნათლითა მიერ, დიდებულო ეკტჯქი...”

H 2336, XI, 452r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად” მოსდევს სხვანი გალობანი. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ეკტროპის ჰიმნოგრ. კანონი (3. III)

წმიდათა მოწამეთა ეკტროპი, კლეონიკე და ვასილისკესი

232 უგალობითსა, გ. რომელმან წამისყოფ - “უგალობდეთ უფალსა, რომელმან ნათლით შემოსილი კსენებაი მოწამეთაი ადიდა ღღეს...”

Jer. 124, XI-XII, 120v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: გერმანოს; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ეფემიას ჰიმნოგრ. კანონი (11. VII)

წმიდისა ეფემიასი, რაჭამს ძეგლი სარწმუნოებისაი მისცეს მამათა ქალკიდონისა კრებასა

233 უგალობითსა, ბ. ღელგათა დაანთქ. - “სიტყუათა შესხმისათა, ვითარცა გკრგკნი ყუავილთაი სახარულეკანი შეუთხზნა...”

Jer. 107, 1300წ., 50v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი:

გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ევფსიხი კესარიელის ჰიმნოგრ. კანონი (9. IV)

წმიდისა მოწამისა ევფსუხი კესარიელისაი

- 234 უგალობდითსაი, დ გვერდი. ქვეყანასა მოწყურნე. - “ღუაწლთა შენთა უგალობ წადიერებით, ევსუჰი დიდებულო, ვითარცა გაქუს წადიერებაი...”

H 2336, XI, 65v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ველრაფოს ჰიმნოგრ. კანონი (10/XII)

წმიდათა მოწამეთა მინა, ერმოგენი და ევლრაფოისი

- 235 უგალობდითსა, ა. ქრისტეს შობ. - “გკრგუნოსანნი და შემკულნი საყდართა ღმრთისათა წინაშე სღგათ თქუნ...”

S 4999, XI, 144.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ეზეკიელის ჰიმნოგრ. კანონი (21. VII)

წმიდისა ეზეკიელ წინასწარმეტყუელისაი

- 236 უგალობდითსა, დ გვერდი. უგალობდეთ. - “წადიერსა გალობად ეზეკიელ ქადაგისა შენისა მომძაღლე ქველისმოქმედ...”

Jer. 107, 1300წ., 116r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომაი». მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ეკატერინეს ჰიმნოგრაფ. კანონი (25. XI)

წმიდისა და დიდებულისა მოწამისა ეკატერინესი

- 237 უგალობდითსა, დ გვ. გალობაი შევწ. - «სიბრძნე ყოვლად წმიდისა სულისაი დაჰნერგე გონებასა ჩემსა...”

Jer. 124, XI-XII, 316v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოვანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ელადის ჰიმნოგრ. კანონი (16. V)

წმიდისა მღვდელმთავრისა ელადისი და წმიდისა სერგი აღმსარებელისაჲ, რომელი იყო მამად ფოტი პატრიარქისაჲ

238 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - „ქებათა ყუაველთა გვრგვონსანოთ, მორწმუნენო, დიდებული ელადი დიერად შეგითხზავ...“

Jer. 124, XI-XII, 88r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: ანდრია კრიტელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ელასიპოს ჰიმნოგრ. კანონი (16/I)

წმიდათა მწამეთა სპევსიპპო, ელასიპპო და ველესიპპოდისი

239 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკლველვდ. - “სიმაღლესა ქრისტეს ეკლესიისასა გამოკბრწყინდით, მარტკლნო...”

H 2338, XI, 166v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ელენეს ჰიმნოგრ. კანონი (21. V)

წმიდათა მოწაფეთა კოსტანტინე და ელენესი

240 უგალობდითსა, დ. გიგალობთ შენ. - „შენ რომელი ჰსუფევ საუკუნეთა და განაწესებ მეფეთათ...“

Jer. 124, XII, 121v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. მოსდევს სხვანი გალობანი. ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ელეფთერის ჰიმნოგრ. კანონი (2. VIII)

წმიდისა ელეფთერი სუეუკლარისაჲ

241 უგალობდითსა ბ. მოვედით ერნო - „რომელი ნათლად სარწმუნობისა შენისა წარუძღლუ, ქრისტე...“

Jer. 107, 1300წ., 194r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომად“. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ელეფთერის ჰიმნოგრ. კანონი (15/XII)

წმიდისა მღვდელმთავრისა ელეფთერისა

- 242 უგალობდითსა, ა. უგალობდეთ ყოველნი. - „ვენებათა სიბნელესა დამონებული ესე ნათლითა ვედრებად...”

S 4999, XI, 216.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 “უფალო დადაცეცასა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ელეფთერის ჰიმნოგრ. კანონი (8. VIII)

წმიდისა მოწამისა ელეფთერისა და მეუღლისა მისისა და შვილთა მისთა

- 243 უგალობდითსა გ. რომელმან წამისყოფით. - “სიბერე შუენიერი და ახოვნება გონებისა შენისა, სანატრელო მოწამეო...”

Jer. 107, 1300წ., 229v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო დადატეცეცასა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: ეგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ელია წინასწარმეტყველის ჰიმნოგრ. კანონი (20. VII)

წმიდისა ელია წინასწარმეტყველისა

- 244 უგალობდითსა, ა. მარჯუენად შენი. - “უგალობდეთ ელია წინასწარმეტყველსა ნათლითა ელვარესა სასწაულთა მოქმედსა...”

Jer. 107, 1300წ., 106v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 11 “უფალო დადატეცეცასა” და 1 “წარდგომად”. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ელიაზარის და ძმათა მაკაბელთა ჰიმნოგრ. კანონი (11. VIII)

წმიდათა და ღუაწლით შემოსილთა შუკლთა ძმათა და ელიაზარის და დედისა მათისა სოლომონისი

- 245 უგალობდითსა ა. სასწაულითა - “ახალთა ამათ შეაერთნა პირუელები და ძუელსა შინა წამებულთა წმიდათა პატივსცა...”

Jer. 107, 1300წ., 177r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 “უფალო დადატეცეცასა” და 1 “წარდგომად”. ერთვის კიდევ სამი კანონი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწ-

მიღელი (+1065წ.).

ელისაბედის ჰიმნოგრ. კანონი (24. IV)

წმიდისა და საკერველთმოქმედისა ელისაბედისა

246 უგალობდითსა, კმაი დ გვერდი. ეტლთა მფლობე. - “ვნებათა ღელვისა მიერ ყოვლით კერძო გარე შეცვულსა ამას...”

H 2336, XI, 205r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ელისეს ჰიმნოგრ. კანონი (14. VI)

წმიდისა წინასწარმეტყუელისა ელისესი

247 უგალობდითსა, გ გვერდი, წამისყოფითა. - “საგალობელთა კმათა დასაბამ ვეოთ ქრისტე ღმერთი, რომლისა მიერ ქებულ იგი...”

Jer. 98, XI-XII, 75r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ერთვის კიდევ ორი კანონი. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ელპიდის ჰიმნოგრ. კანონი (7. III)

წმიდათა მღვლელმოწამეთა, რომელნი იყვნეს ეპისკოპოს ქერსოვნეთს ბასილი, ევრემ, ევგენი, ადათოდოსოს, ელპიდი, ესთერი და კაპიტონისი

248 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - “საღმრთოთა ბრწყინვალეებითა განათლებულნი მოწამენო, რომელნი დღესასწაულსა...”

Jer. 124, XI-XII, 135r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ელპიდოფორეს ჰიმნოგრ. კანონი (2. XI)

წმიდათა მოციქულთა აკუნდენო, პილასი, აფთონი, ელპიდოფორე და ანეპოდისტოსი

249 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი — “რიცხუნი სამებისანი ყოვლადწმიდისა სამებისა ღმრთეებად...”

Jer. 124, XI, 222r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ემელიანეს ჰიმნოგრ. კანონი (18. VII)

წმიდისა მოწამისა ემელიანესი

250 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვ. - “ღმერთსა და მკვსნელსა ჩუენსა უგალობდეთ შიშით და ძრწოლით...”

Jer. 107, 1300წ., 94r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ემელიანეს ჰიმნოგრ. კანონი (8. VIII)

წმიდისა ემელიანე კუზიკოდსა მთავარეპისკოპოსისაი

251 უგალობდითსა ა - “მონებისა”. - “ზეცისა უცორცოთა თანა და მთავრობა მკკდრ ხარ...”

Jer. 107, 1300წ., 226v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ენკენის საგალობელნი

თთუესა ივ (13) სექტემბერსა ენკენიაი

252 უფალო ღაღატყავსა ჳი ა. - „კლდესა ზედა სახარებისასა დაამტკიცე ეკლესიაი შენი...”

H 2123, IX-X, 235v-245v; Sin. 18, X, 159v-165r; Sin. 40, X, 224v-229v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევმა, ლ. ხევსურიანმა, თბილისი, 1980, გვ. 287-298.

ეპაფროდიტეს ჰიმნოგრ. კანონი (8/XII)

წმიდათა მოციქულთა სოსთენი, აპოლო, კიფა, ტუქიკოს, ეპაფროდიტე და კესარიისი

253 უგალობდითსა, მონებისა. - “სიბრძნითა და მადლითა საღმრთოთა განათლებულთა ბრწყინვალებადი მამისაი...”

S 4999, XI, 105.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მაგლო-

ბელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ეპენეტოს ჰიმნოგრ. კანონი (30. VII)

წმიდათა მოციქულთა სილოვანე, კრისკენელი, ეპენეტო და მათ თანათაი...

254 უგალობდითსა, ბ. რომელმან განაწმო. - “წინაშე საყდართა ღმრთისადათა მდგომარენო და ნათლითა მით წარუვალითა განბრწყინებულნო...”

Jer. 107, 1300წ., 163v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ეპისტიმოს ჰიმნოგრ. კანონი (5. XI)

წმიდათა მოწამეთა ღაღაკტიონ და ეპისტიმოსი

255 უგალობდითსა, დ გვერდი, გალობაი შვეწ. - “ცხოველმყოფელისა სამებისა წინაშე სდგა მხიარულებითა და ელვართა მით...”

Jer. 124, XI-XII, 235r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომად”. მოსდევს სხვა გალობანი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ეპიფანე კვიპრელის ჰიმნოგრ. კანონი (12. V)

წმიდისა მამისა ჩუენისა ეპიფანე კვიპრელისაი და წმიდისა გერმანოს კოსტანტინეპოლელისაი

256 უგალობდითსა, ა. მარჯუენად. - “რაჟამს იყავ სარწმუნოებით მორბედ წერილსა შინა შჯულისასა დაემორჩილე ... უფლისასა...”

Jer. 124, XI-XII, 60r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. მოსდევს სხვანი გალობანი. ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ერმანის ჰიმნოგრ. კანონი (5. XI)

წმიდათა მოციქულთაი პატრობან, ერმან, ლეონ და მათ თანათაი

257 უგალობდითსა, გ, რომელმან წამისე. - “დაპკსენით თქუენ საცთური უღმრთოებისაი და ბნელი ბოროტი მრავალღმრთოებისაი...”

Jer. 124, XI-XII, 233r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდ-

გომად”. მოსდევს სხვა გალობანი. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ერმეოსის ჰიმნოგრ. კანონი (4. XI)

წმიდისა ნიკანდრო მღვდელმოწამისაჲ, მირონისა ეპისკოპოსისაჲ და ერმეოს მღვდელმოწამისაჲ

258 უგალობდითსა, დ. — “მწყობრი იერუსალემთაჲ რაჲ განვიდა, “წმიდათა მოწამეთა წმიდაჲ კსენებაჲ მღვდელმოწამეთა ღირსთა სამღვდლოდ დღესასწაული...”

Jer. 124, XI-XII, 231v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდ-გომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ერმილოს ჰიმნოგრ. კანონი (13/I)

წმიდათა მოწამეთა ერმილო და სტრატონიკესი და წმიდისა დომენტიანე მელიტენელ ეპისკოპოსისაჲ

259 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქუეყანასა მწყ. - “ღმრთიებრწყინვალედ მთიებად გამოსჩნდით, ღირსო მარტკლნო მკნენო...”

H 2338, XI, 133r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდ-გომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ერმოგენის ჰიმნოგრ. კანონი (10/XII)

წმიდათა მოწამეთა მინა, ერმოგენი და ევდრაფოვისი

260 უგალობდითსა, ა. ქრისტეს შობ. - “გკრგკნოსანნი და შემკუღნი საყდართა ღმრთისათა წინაშე სდგათ თქუენ...”

S 4999, XI, 144.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდ-გომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ერმოლას ჰიმნოგრ. კანონი (26. VII)

წმიდისა მღვდელმოწამისა ერმოლასის და მის თანათაჲ

261 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო. - “მნათობთა დედათა ნათელითა

მადლისადათა განბრწყივებულსა შხისა სიმართლისადათა...”

Jer. 107, 1300წ., 140v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო დაღატყავსა” დ 1 “წარდგომად”.

ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ესაიას ჰიმნოგრ. კანონი (9. V)

წმიდისა წინასწარმეტყუელისა ესაიასი და წმიდისა ქრისტეფორესი

262 უგალობდითსა, (ზიარნი ესე გალობანი) - დ. გიგალობ. - “განმანათლე უფალო ღმერთო ჩემო და მიმიძეღუ მე ბრწყინვალედ...”

Jer. 124, XII, 36r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო დაღატყავსა” და 2 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ესთერის ჰიმნოგრ. კანონი (7. III)

წმიდათა მღვდელმოწამეთაი, რომელნი იყვნეს ეპისკოპოს ქერსოვნეთს ბასილი, ეფრემ, ევგენი, ალათოლოროს, ელპიდი, ესთერი და კაპიტონისი

263 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - “საღმრთოდათა ბრწყინვალეებითა განათლებულნო მოწამენო, რომელნი დღესასწაულსა...”

Jer. 124, XI-XII, 135r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ესპერის ჰიმნოგრ. კანონი (2. V)

წმიდათა მოწამეთა ესპერისი და ზოისი და შვილთა მათთაი

264 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქუეყანასა - “ღირს ქმნულნო ნათელსა დაუღამებელსა და მკვდრნი ცხორებისა პატიოსანო მოწამენო...”

Jer. 124, XI-XII, 5v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ევფიმია მოწამის ჰიმნოგრ. კანონი (16 IX)

წმიდისა და დიდებულისა მოწამისა ევფიმიაისი

265 უგალობდითსა დ გი „უგალობდეთ უფალოსა, რომელმან განიყუნა

- „შემოკრებს შემასხმელად ზეცისათა და ქუეყანისათა დღეს...”
Jer. 110, XI-XII, 97r-104v; Jer. 124, XI-XII; Sin. 7, XI-XII; Ath. 73/57,

XI.

შენიშვნა: წარმოდგენილია ორი კანონი: პირველი კანონს უძღვის 18 მც. ზომის საგალობელი, ხოლო მეორე - „სხუანი გალობანი ამის წმიდისანი” იწვება პირდაპირ „უგალობდითსა“-თი. ავტორად დასახელებულნი არიან: იოსები, კოზმა, თეოდორე სტუდიელი (ორჯერ), იოვანე. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამბაიას, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 261-274.

ეფთვიმეს ჰიმნოგრ. კანონი (20/I)

წმიდისა მამისა ჩუენისა დიდისა ეფთვმისი

266 უგალობდითსა, დ. გვერდი. ეტლთა მფლ. - “ლოცვითა და ვედრებითა შენითა ღმრთისა მიმართ, დიდებულო, წყუდიადნი ღრუბელნი ბრალთა ჩემთანი განაბნიენ...”

H 2338, XI, 204r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 9 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ეფთვიმეს ჰიმნოგრ. კანონი

წმიდისა ეფთვმე მღვდელმოწამისა სარდელ მთავარ-ეპისკოპოსისაი

267 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - “დაუსაბამოდსა ღმრთისა სახუეველითა შეხუეულისა შეიხვე რად ტანჯვათა მიერ თაყუანისცემად...”

S 4999, XI, 569.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ეფთვიმე მთაწმიდელის ჰიმნოგრ. კანონი (13. V)

წმიდისა და ღმერთშემოსილისა მამისა ჩუენისა ეფთვმე მთაწმიდელისა ახლისა ოქროპირისაი, რომელმან განანათლა ქართველნი თარგმანებითა წიგნთა კეთილთაიდა

268 უგალობდითსა, დ. გვერდი. ქუეყანასა მწყ. - “ძირთა მათგან ღმრთისმსახურთა აღმოსცენდი ყუაველი საღმრთოი...”

Jer. 124, XI-XII, 64v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. მოსდევს სხვანი გალობანი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ეფრემ ასურის ჰიმნოგრ. კანონი (28/I)

წმიდისა მამისა ჩუენისა ეფრემ ასურისაჲ

269 უგალობდითსა, ბ უკუღველაჲ. - “ეფერატისთა უმდიდრესთა მათ ლოცვათა შენთა ნაკადულითა დაათრვე სული ჩემი...”

H 2338, XI, 263v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ეფრემის ჰიმნოგრ. კანონი (7. III)

წმიდათა მღღელმოწამეთაჲ რომელნი იყვნეს ებისკოპოს ქერსოგნეთს ბასილი, ეფრემ, ევგენი, ალათოლოსოს, ელპიდი, ესთერი და კაპიტონისი

270 უგალობდითსა, დ. ზღცხა მის მეწ. - “საღმრთოდთა ბრწყინვალებითა განათლებულნი მოწამენო, რომელნი დღესასწაულსა...”

Jer. 124, XII, 135r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ეფროსინეს ჰიმნოგრ. კანონი (25/IX)

ამასვე დღესა წმიდისა ეფროსინესი და ჰაფნოტისი

271 უგალობდითსა, ა გვერდი. ეტლთაბ. - “განმანათლე, ღირსო, ნათლთა სიტყვთა შენთაჲთა, რომელი ესე...”

Jer. 124 (XI-XII), 100v-102r; Sin. 7, XI-XII; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 346-350.

ვარიფსავას ჰიმნოგრ. კანონი (10/IX)

წმიდისა მონაზონ მოწამისა ვარიფსავასი

272 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქუეყანასა მწ. - “მადლთა შენთა უგა-

ლობთ მხიარულებით ღმრთივგანბრძნობილო...”

Jer. 110, XI-XII, 57v-58v; Jer. 124, XI-XII, Sin. 7, XI-XII.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 171-174.

ვარსიმეს ჰიმნოგრ. კანონი (30/I)

წმიდისა იპპოლიტესივე და მისთანა მოწამეთა და წმიდისა ვარსიმე ედესელ ეპისკოპოსისაჲ

273 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობაჲ შვეწ. - “წარუძედუ ენასა ჩემსა, ღირსო, სიბრძნითა მონიჭებულთა შენდა...”

H 2338, XI, 287r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: ეგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ვასილისკეს ჰიმნოგრ. კანონი (3. III)

წმიდათა მოწამეთა ევტროპი, კლეონიკე და ვასილისკესი

274 უგალობდითსა, გ. - “რომელმან წამისყოფ. - “უგალობდეთ უფალსა, რომელმან ნათლით შემოსილი ცხენებაჲ მოწამეთაჲ ადიდა დღეს...”

Jer. 124, XII, 120v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: გერმანოს; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ვასილისას ჰიმნოგრ. კანონი (19. IV)

წმიდათა მოწამეთა ლეონიდი, ხარიესსი, ნიკი, ნუნეპაა, ვასილისსა, ღალინი, კალიდა და თეოდორაჲსი

275 უგალობდითსა, ა კმა,მარჯუნაჲ შენი - “საღმრთოთა ნათლითა, განბრწყინებულნი და წინაშე ღმრთისა მდგომარენო, ყოვლად ქებულნი მოწამენო, რომელნი დღესასწაულსა თქვენსა ქებით აღასრულებენ ვნებათა წყუღიადისაგან იცხენით...”

H 2336, XI, 144v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწ-

მიღელი (+1065წ.).

ველესიპოს ჰიმნოგრ. კანონი (16/I)

წმიდათა მოწამეთა სპევსიპოსო, ელასიპოსო და ველესიპოსისი
276 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკუღვეკელად. - “სიმაღლესა ქრისტეს
ეკლესიისასა გამოჰბრწყინდით, მარტკუნო...”
H 2338, XI, 166v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდ-
გომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწ-
მიღელი (+1065წ.).

ვენიდემუს ჰიმნოგრ. კანონი (17. V)

წმიდათა მოწამეთა პეტრე, დიონუსი, ანდრეა, პავლე, ირაკლი, პავ-
ლინე, ვენიდემუს ათინას წამებულთად
277 უგალობდითსა, დ. გიგალობ. - “შემწენი მართლმადიდებლობისანო,
სარწმუნოებით მადიდებელნი სიმკნეთა თქუენთანო...”
Jer. 124, XI-XII, 98v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდ-
გომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწ-
მიღელი (+1065წ.).

ვიანორის ჰიმნოგრ. კანონი (16. VII)

წმიდათა მოწამისა ანტიოხოისი და წმიდათა მოწამეთა სილოვანესი
და ვიანორისი
278 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო. - “ელვარებითა მარტკლობისად-
თა განბრწყინებულმან შენი პატივისმცემელნი განანათლენ...”
Jer. 107, (1300წ.), 81r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე გამომ-
თქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ვიპატის ჰიმნოგრ. კანონი (14. XI)

წმიდისა მღვდელმოწამისა ვპატისი ერთისა სამას ერთისა სამას და
ათურამეტთაგან მამათაგანისად
279 უგალობდითსა, დ. დანთქენ - “სადმრთოისა მოღუაწესა ბრძენსა
მამათაგარსა საკურველებათა წყაროსა...”
Jer. 124, XI-XII, 274v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღალატყავსა”. მოსდევს სხვანი

გალობანი. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ვლასის ჰიმნოგრ. კანონი (11. II)

წმიდისა მღვდელმონაქმისა ვლასისა

280 უგალობდითსა, დ გვერდი გალობად შევწ. - “გალობით უგალობ დღეს წმიდასა კსენებასა ღუაწლთა შენთა...”

Jer. 124, XI-XII, 44r.

შენიშვნა: მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ენების მეხუთე შაბათის საგალობლები

ე(5) შაბათსა

281 უგალობდითსა კვი ბ გი. - „კუერთხითა განაპო ზღუად მეწამული და განკმეს სიღრმით უფსკრულთანი...”

Sin 18, XI, 93v-97r;

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევმა, ლ. ხევსურიაძმა, თბილისი, 1980, გვ. 540-543.

ვონიფანტეს ჰიმნოგრ. კანონი (19/XII)

წმიდისა მონაქმისა ვონიფანტესი

282 უგალობდითსა, დ. დაანთქე. - “მოშურნე ექმენ შენ ახოვნითა სულითა ღუაწლსა წმიდათასა...”

S 4999, XI, 326.

შენიშვნა: კანონს უძღვის I “უფალო დაღატყავსა” და I “წარდგომაი”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ვონიფანტეს ჰიმნოგრ. კანონი (15. VI)

წმიდისა ვონიფანტე მონაქმისა

283 უგალობდითსა, დ. ზღუსა მის მეწ. - “ქრისტე, სიტყუაო ღმრთისაო, მომადლე სიტყუად ღირსი, რადთა შევამკო დიდებული მონაქმე...”

Jer. 98, XI-XII, 85v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის I “უფალო დაღატყავსა” და I “წარდგომაი”. ავტორი: ენათი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ვუკოლე მართლის ჰიმნოგრ. კანონი (6. II)

წმიდისა ვუკოლე ზმირნელი ეპისკოპოსისა, რომელი იყო მონაფე

იოვანე ზედაზნელისად

284 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკუღვევლად - “საღმრთოდთა მათ ბრწყინვალეობითა ნათლითა ჰბრწყინავ სამარადისოდ...”

Jer. 124, XI-XII, 22r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა” ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ზაქარია წინასწარმეტყვეულის ჰიმნოგრ. კანონი (16. V)

წმიდისა ზაქარია წინასწარმეტყვეულისა ათექუსმეტთაგანისა

285 უგალობდითსა, დ გვერდი, უგალობ უფალსა რნ. - “ვედრებათა მათ შენთა მსმენელად გაქუს ნათელთა შემოქმედი...”

Jer. 124, XI-XII, 85v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ზაქარიას დაღუმების ჰიმნოგრ. კანონი (23/IX)

ზაქარიას დაღუმებად

უგალობდითსა, ბ გვერდი. „უკუღვევლად”. - “სულისაგან ჩემისა უნაყოფოდსა გულის სიტყუანი უქმნი აღმოჰფხურენ...”

286 Jer. 124, XI-XII, 89r-92v; Sin. 7, XI-XII; Ath. 73/57, XI (თავნაკლ.).

შენიშვნა: კანონს უძღვის 12 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე გამომოქმედი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 317-325.

ზაქარიას დაღუმების საგალობლები

თთუესა სეკდეძებრსა კზ (27) ზაქარიას დაღუმებად

287 უფალო ღალატყავსა, „კი გ. გი. საკრველსა უხეშთაეს საკრველებათასა ვხედავთ...”

H 2123, IX-X, 262v-265v; Sin. 18, X, 171v-172r.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანიკევა, ლ. ხევსურიანმა. თბილისი, 1980, გვ. 316-172.

ზაქარიას ჰიმნოგრ. კანონი (5/IX)

წმიდისა წინასწარმეტყვეულისა ზაქარიასი, მამისა წმიდისა იოვანე ნათლისმცემლისა

288 უგალობდითსა დ გვერდი. „ქუეყანასა მწყურნებსა”. - “კსენებასა

შენსა, ზედა წინასწარმეტყუელო, უგალობ და ვთხოვ სულისა წმიდისა მადლსა შეწვევნად...”

Jer. 110, XI-XII, 26v-30r; Jer. 124, XI-XII, 19v. Sin. 7, XI-XII; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღაღყავსა” 4 „სტიქარონი” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 104-109.

ზემოგამოჩინებისათვის იამბიკო

ზესთმჩენობისათვის

289 „უკუეთუ სხვსა ვნებისა რასმე თცნიერ...”

H 1737, XVIII, 91r-v; S 348, XVIII-XIX, 117-118; S 379, XIX, 215-216; S 2568, XVIII, 73r; S 3642, 1800წ., 63r-v; S 3731, 1809წ., 189r-v.

შენიშვნა: ავტორი: გრიგოლ ნაზიანზელი (+390წ.). თარგმანი უნდა ეკუთვნოდეს პეტრე გელათელს (XIII).

ზიარების საგალობლები

გალობანი ზიარებისანი

290 უგალობდითსა კი გ. - „მოვედით ერნო, უგალობდეთ ქრისტესსა, რომელმან სასწაულითა ერი თცსი იპოვნა...”

A 125, XVII-XVIII, 92r; A 472, 1799წ., 297v-300v; A 1313, XVIII, 119v-126v; A 1358, XVIII, 93v-99v; S 3084, XVIII, 117r-121r.

შენიშვნა: ავტორი: თეოკტისტე მონაზონი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (1065წ.).

ზინაილოს ჰიმნოგრაფ. კანონი (6. VI)

წმიდათა მოწამეთა მამელხთა და ზინაილოსი

291 უგალობდითსა ა. უგალობდეთ ყოველნი რომ - “მოწყალეო უფალო, მიზეზო კეთილთაო, ვედრებითა წმიდათა შენთა მარტკლთა ღირს...”

Jer. 124, XI-XII, 7v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომაი”. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ზინობიას ჰიმნოგრ. კანონი (31/X)

წმიდისა მოწამისა ზინობისი და დისა მისისა ზინობიადისი
292 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობაი შევწ. - “საყდართა ქრისტესთა
წინაშე სდგა მღღელი სათნოი...”

Jer. 124, XI-XII, 212v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღაყავსა” და 1 “წარდგო-
მაი”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ზინობის ჰიმნოგრ. კანონი (31/X)

წმიდისა მოწამისა ზინობისი და დისა მისისა ზინობიადისი
293 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობაი შევწ. - “საყდართა ქრისტესთა
წინაშე სდგა მღღელი სათნოი...”

Jer. 124, XI-XII, 212v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ზოის ჰიმნოგრ. კანონი (2. V)

წმიდათა მოწამეთა ესპერიისი და ზოისი და შვილთა მათთაი
294 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქუეყანასა - „ღირს ქმნულნო ნათელსა
დაუღამებელსა და მკკლრნი ცხორებისა პატიოსანო მოწამენო...”

Jer. 124, XII, 5v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

ზოსიმეს ჰიმნოგრ. კანონი (19. VI)

წმიდისა მოწამისა ზოსიმესი
295 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქუეყანასა მწყურნ. - «ცხორებად ყო-
ველთა გიცნა შენ მოწამემან შენმან ზოსიმე...”

Jer. 98, XI-XII, 117v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომაი”. ავტორი: გიორგი; მთარგმ-
ნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ზოტიკეს ჰიმნოგრ. კანონი (30/XII)

წმიდისა ზოტიკე ხუცისა, ობოლთა მზრდელისაი
296 უგალობდითსაი, უგალობდეთ უფალსა. რომელმან გ. - “ზეგარდმო
მითხოვე განათლება განგებისა ჩემისაი, ზოტიკე სანატრელო...”

S 4999, XI, 637.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა”. ავტორი: გიორ-

გი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თაღეზის ჰიმნოგრ. კანონი (13. VIII)

წმიდისა თაღეზ მოციქულისაი

297 უგალობდითსა, დ გვერდი. უგალობდეთ უფალსა. - “მეუფისა საყდარსა წინაშე მღგომარე ხარ, ბრძენო თაღეზ...”

Jer. 107, 1300, 252v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომა”. ავტორი: ეგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თაღელის ჰიმნოგრ. კანონი (19. VI)

წმიდისა თაღელს მოციქულისაი

298 უგალობდითსა, დ გვერდი. უგალობდეთ. - “მეუფისა საყდარსა წინაშე მღგომარე ხარ ბრძენო თაღელს...”

Jer. 98, XI-XII, 115r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომა”. ავტორი: ეგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თაღეს ჰიმნოგრ. კანონი (20. V)

წმიდისა მოწამისა თაღელსი

299 უგალობდითსა, ა. რომელი შეეწია. - “მნათობად გამობრწყინდა ვითარცა მთოვარე...”

Jer. 124, XII, 112v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომა”. მოსდევს სხვა გალობანი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თვირსოს ჰიმნოგრ. კანონი (14/XII)

წმიდათა მოწამეთა თვრსო, ლევკი და კალინიკისი

300 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკუღეველი. - “მოწამეთა ნათლითა სამეუფოთა საყდართა წინაშე სდგა...”

S 4999, XI, 200.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომა”. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თვეღორე (ტირონის) საგალობელნი

- თევდორე წმიდისად. პირველსა შაბათსა
- 301 უფალო ღალატყავსა. ჳ ბ. ჯუარი ქრისტესი აილო წმიდამან თევდორე საკურველად საძღვევლად და ყოველი საცთური კერპთაი მით დაჴსნა...”
- H 2123, IX-X, 70r-88r; Sin. 18, X, 51v-70r; Sin 40, X, 84r-89v.
- შენიშვნა:** გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევა, ლ. ხევსურიანმა. თბილისი, 1980, გვ. 107-115.

თევდორეს ჰიმნოგრ. კანონი (6. VII)

- წმიდისა თეოდორე კკრინელისა და წმიდისა მართაიძვე
- 302 უგალობდითსა, დ. გვერდი, ნათლითა ყოვლითა შემოქმედთ - „ქრისტე, ნათლითა შენითა განანათლენ...”
- Jer. 107, 1300წ., 25r.
- შენიშვნა:** კანონს უძღვის 1 “წარდგომად”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თევდოსის ჰიმნოგრ. კანონი (11/I)

- წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა თევდოსისი
- 303 უგალობდითსა, ბ. ღელვათა დაანთ. - “ვითარცა ბრძენი წესიერი მოძღუარ, ჩუენო მამაო თევდოსი...”
- H 2338, XI, 124v.
- შენიშვნა:** კანონს უძღვის 5 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: სტეფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეკლას საგალობელნი

- თთუესა სეკდემბერსა კდ (24) თეკლასისა
- 304 უფალო ღალატყავსა, ჳ დ. გი. - „განმჴნდებიან წინა-აღგომად მძღაერისა მის ღედანიცა...”
- H 2123, IX-X, 259r-262v.
- შენიშვნა:** გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევა, ლ. ხევსურიანმა, თბილისი, 1980, გვ. 315-316.

თეკლას სტიქარონები (24/X)

- წმიდისა თეკლა პირველმოწამისაი
- სტიქარონი ჳმად ა. ნათელი ნათლისა - „მოწამეთა სიმჴნისა მთავარ იქმენ შენ...”

305 Ath. 73/57, XI, 30v-33r.

შენიშვნა: ხელნაწერი მთელი წლის სტიქარონების კრებული. ამ დღეზე წარმოდგენილია 12 „სხვადა“. ავტორებში დასახელებულნი არიან: ანდრეა კრიტელი (2-ჯერ), გერმანოსი, ეფრემი, იოანე. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 444-448.

თეოდორას ჰიმნოგრ. კანონი (11/IX)

წმიდისა დედისა თეოდორაისი

306 უგალობდითსა, დ. გიგალობთ შენ. - “პირი ჩემი აღავსე დღეს ქებათა ქრისტე გალობად...”

Jer. 110, XI-XII, 61r-63v; Jer. 124 (XI-XII), 45r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: ეგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 179-183.

თეოდორას ჰიმნოგრ. კანონი (19. IV)

წმიდათა მოწამეთა ლეონიდი, ხარიესსი, ნიკი, ნუნეპია, ვასილისსა, ღალინი, კალიდა და თეოდორაისი

307 უგალობდითსა, ა კმა,მარჯუენად შენი - “საღმრთოითა ნათლითა, განბრწყინებულნო და წინაშე ღმრთისა მდგომარენო, ყოვლად ქებულნო მოწამენო, რომელნი დღესასწაულსა თქუენსა ქებით აღასრულებენ ვნებათა წყუდიადისაგან იკსენით...”

H 2336, XI, 144v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოდორე განწმენდილის ჰიმნოგრ. კანონი (15. V)

წმიდისა მამისა ჩუენისა პახუმისი და წმიდისა თეოდორე განწმენდილისაი

308 უგალობდითსა, დელგათა დაანთქ. - “სიტკობებისა შენისა მის მადლისა სასოებითა, გალობისა ქნარსა წადიერად შეგოთხზავ...”

Jer. 124, XII, 84v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდ-

გომად”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოდორე საბაწმიდელის ჰიმნოგრ. კანონი (28/XII)

წმიდისა თეოდორე საბაწმიდელისა ხუცისა და აღმსარებელისა დმისა თეოფანე გამომთქუმელისა და აღმსარებელისა, რომელთა პირთა ზედა ესე ვითარ ფიცარი დაწერეს მართლისა სარწმუნოებისათჳს ბრძანებითა თეოფილე მწკალეპელისა მეფისაითა...

309 უგალობდითსა, ზღკსა მის მქწ. - “ფიცარი პირის შენისა იხილა ქერობინმან და გზა გცა...”

S 4999, XI, 536.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა”. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოდორე სიკიოტელის ჰიმნოგრ. კანონი (22. IV)

წმიდისა და საკვრველთმოქმედისა ნეტარისა მამისა ჩუენისა თეოდორე სიკიოტელისა

310 უგალობდითსა, ვჰად დ. - “ღანთქნ ვნბ. - “შხემან საცნაურმან ღმრთიებრწყინვალე ვარსკულავი სამყაროსა ეკლესიისასა გამოგაბრწყინვა...”

H 2336, XI, 161r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა” მოსდევს სხვანი გალობანი. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოდორე სტრათილატის ჰიმნოგრ. კანონი (7. II)

წმიდისა და ღიდებულისა მოწამისა თეოდორე სტრათილატისა

311 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქუეყანასა მწყ. - “საღმრთო დუაწლი მოიდუაწე მოწამეო...”

Jer. 124, XII, 28r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოდორე სტრათილატის ჰიმნოგრ. კანონი (8 VI)

- წმიდისა და დიდებულისა მოწამისა თეოდორე სტრატილატისაჲ
312 უგალობდითსა დ. ზღუკსა მის მეწ. - “გურგუნიტა... მოღუაწეთა-
თა შეკეული წინაშე ქრისტესსა მდგომარე ხარ შენ, მკნეო
თეოდორე...”

Jer. 124, XI-XII, 20r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგო-
მაჲ”. მოსდევს კიდევ 3 კანონი. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი;
მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოდორე სტუდიელის ჰიმნოგრ. კანონი

მამისა ჩუნისა თეოდორე სტუდიელისაჲ

- 313 უგალობდითსა, დ. გვ. - “ეტლთა მფლ. - “ბრწყინვალებითა
საღმრთოდთა სულისა წმიდისაჲთა განათლებული...”

Jer. 124, XI, 259v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” ავტორი: თეოფანე
გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოდორეს ჰიმნოგრ. კანონი (17. II)

წმიდისა თეოდორე ტირონისაჲ

- 314 უგალობდითსა, დ. გვერდი - “უწყი ტრფიალებჲაჲ შენი ღმრთისა
მიმართ და სიყუარულითა შენითა...”

Jer. 124, XI-XII, 68v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდ-
გომაჲ”. მოსდევს სხვა გალობანი. ავტორი: იოანე დამასკელი;
მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოდორეს ჰიმნოგრ. კანონი (20. IV)

წმიდისა მამისა ჩუნისა თეოდორე ტრიპინელისაჲ

- 315 უგალობდითსა, ბ. ღელვათა დაან. - “ნიჭთა მიერ საღმრთოთა განჰმ-
დიდრდი და ძღუნად პატიოსნად თავი შენი შესწირე ღმრთისა...”

H 2336, XI, 150r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა”. მთარგმნელი:
გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოდორეს ჰიმნოგრ. კანონი (21. IV)

წმიდისა და დიდებულისა მოწამისა თეოდორესი, რომელი იყო პერ-
გით პანფილიისაჲთ

316 უგალობდითსა და ზღვადა უვალი. - “ნიჰად სათნოდ და წმიდად და საყუარელად მეუფისად გამოსჩნდი შენ, თეოდორე...”

H 2336, XI, 153v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა”. მოსდევს 2 “სხუ-აი” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოდოსიას ჰიმნოგრ. კანონი (29. V)

წმიდისა მოწამისა თეოდოსიასის

317 უგალობდითსა, და ზღვსა მეწ. - “ქრისტე გექმნა გზა წამებისა, თეოდოსია დიდებულო...”

Jer. 124, XI-XII, 167v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოდოტეს ჰიმნოგრ. კანონი (19. II)

წმიდათა მოწამეთა მაქსიმე, თეოდოტე და ასკლიპიოდოტისი

318 უგალობდითსა, და - დანთქე. - “ქრისტეს თანა მკვდრ ხართ და საღმრთოთა ნათლითა ჰბრწყინავთ...”

Jer. 124, XI-XII, 77v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოდოტე კვიპრელის ჰიმნოგრაფ. კანონი (2/III)

წმიდისა თეოდოტე კვიპრელ ეპისკოპოსისაი

319 უგალობდითსა, და ზღვსა მის მეწ. - «სლვანი შენნი წარგიმართნა, სანატრელო, ქრისტემან ღმერთმან...”

Jer. 124, XI-XII, 119r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «წარდგომად». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოდოტის ჰიმნოგრ. კანონი (18. V)

წმიდისა მოწამისა თეოდოტისი და წმიდათა შუგთა ქალწულთაი

320 უგალობდითსა, და გვერდი. უგალობ. - “უგალობდეთ უფალსა, რომელმანცა კაცთა უძღურებანი შემქმნურველ წენათაი...”

Jer. 124, XI-XII, 102r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოლოტიის ჰიმნოგრ. კანონი (29. VII)

წმიდისა მოწამისა თეოლოტიისი

321 უგალობდითსა, გ გვერდი. წამისყოფითა. - “წამებისა ნათლითა და ქალწულებსითა ჰბრწყინავ, მოწამეო...”

Jer. 107, 1300წ., 160v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომაი”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოლოტიის ჰიმნოგრ. კანონი (19/I)

წმიდისა მაკარი მგვჯბტელისაი და წმიდისა თეოლოტი მღვდელმოდურისაი

322 უგალობდითსა, დ. მწყობრი ისრაელთაი. - “საღმრთოთა ნათლითა განათლებულმან და ანგელოზთა თანა, მამაო, დამკვდრებულმან...”

H 2338, XI, 193r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოლოტიის ჰიმნოგრ. კანონი (7. VI)

წმიდისა თეოლიტი მოწამისა ანკერელისაი

323 უგალობდითსა ბ გვერდი. - “ღმრთივბრწყინვალედ ვარსკულავად გამოგაბრწყინვა მზემან სიმართლისამან...”

Jer. 98, XI-XII, 14v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოდულეს ჰიმნოგრ. კანონი (4. IV)

წმიდათა მოწამეთა თეოდულე და ალათოპოდისი

324 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - “საღმრთოთა იგი წამებისა გვრგვნი შეგიძლიეს თქუნ...”

H 2336, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა” მოსდევს სხვანი გალობანი და 1 “წარდგომად”. ავტორია: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოდულეს ჰიმნოგრ. კანონი (24/I)

წმიდისა პავლე და მის თანათად და წმიდისა თეოდულესი და წმიდისა ქსენისი

325 უგალობდითსა, ა. უგალობდეთ ყოველნი. - “მართლმადიდებლობისა შემწეთა მოწამეთა პატივსცემდეთ ყოველნი...”

H 2338, XI, 231r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოდულეს ჰიმნოგრ. კანონი (28/I)

წმიდისა იაკობ ეპისკოპოსისა და დაყუდებულისა და წმიდისა მოწამისა თეოდულესი

326 უგალობდითსა, ა. მარჯუენად შენი. - “მოღუაწებისა იგი დუმილი შენი რომელთა მარადის ღმერთსა ჰზრახევდი...”

H 2338, XI, 266v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოლინიას ჰიმნოგრ. კანონი (10. II)

წმიდისა მღვდელთმოძღუარისა თეოლინიასის

327 უგალობდითსა, ა გვერდი - “სამებაო ყოვლად წმიდაო მომცემელო...”

Jer. 124, XII, 37r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეონას ჰიმნოგრ. კანონი (4/I)

წმიდისა მოწამისა თეონასის და წმიდისა დედისა სუნიკლიტიკესი

328 უგალობდითსა, დ გვერდი. უგალობდეთ უფალსა. - “წელისაგან და სულისა იმეკ, ღუაწლითმემოსილო...”

H 2336, XI, 55r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა”. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეონის ჰიმნოგრ. კანონი (2. VII)

წმიდათა მოწამეთა პავლე, ბილონ, თეონ, ირონისი
329 უგალობდითსა, დ. - “არარაჲ რაჲ არს, ღუაწლთა თქუენთაგან ნეტარო...”

Jer. 107, 1300წ., 14r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაჲ”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოტიმეს ჰიმნოგრ. კანონი (19. V)

წმიდათა მოწამეთა ფილეტორი, ევეიოტი, თეოტიმე და მათთანა ქალწულთაი

330 უგალობდითსა, დ. ზღუაჲ უვალი. - “საყდართა მკსნელისა თანა წინაშე სდგა მხიარულებით...”

Jer. 124, XI-XII, 107r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოფანეს ჰიმნოგრაფ. კანონი (12. III)

წმიდისა მამისა ჩუენისა თეოფანე სირიანისა მამასახლისისაი
331 უგალობდითსა, დ. ზღკსა მის. - “ჯორცითა განცხადებულსა და კაცად გამოჩინებულსა ღმერთსა შემდეგ სარწმუნოებით...”

Jer. 124, XI-XII, 155r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოფანეს ჰიმნოგრ. კანონი (11/X)

წმიდისა თეოფანე გამომთქუმელისაი
332 უგალობდითსა, ზღკსა მის. - “განწმიდე წმიდაო მწინკულილი გლახაკისა სულისა ჩემისაი...”

Jer. 124, XI-XII, 153v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგო-

მაღ”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოფანას ჰიმნოგრ. კანონი (16/XII)

წმიდისა წინასწარმეტყუელისა ანგეაისი და წმიდისა მოწამისა მარინოდისი და წმიდათა მოწამეთა ევსტათისი, ანატოლიოდისი, და თესპესიოდისი და წმიდისა ბაქოს მონაზონმოწამისაღ და წმიდისა თეოფანია დელოფლისაღ

- 333 უგალობდითსა, ბ უგალობდეთ უფალსა. - “შენ წინასწარმეტყუელსა წმიდასა და ანგელოზსა ღმრთისასა და მოსლვისა მისისა...”
S 4999, XI, 236.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: ანასტასია სეკტორი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოფილაკტე აღმსარებლის ჰიმნოგრ. კანონი (8. III)

წმიდისა მამისა ჩუენისა და აღმსარებელისა თეოფილაკტე ნიკოდიმიელ მთავარეპისკოპოსისაღ

- 334 უგალობდითსა, ბ. გვერდი. უკუღეველად - “კეთილსა მწყემისა ცხორებასა ბრწყინვალედ შუქნიერსა შესხმად განმზადებული მის მიერ გვევდრები...”
Jer. 124, XI-XII, 137r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: ეფთვიმე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოქთისტეს ჰიმნოგრ. კანონი (3/IX)

ამასვე დღესა წმიდისა თეოქთისტესი

- 335 უგალობდითსა დ გვერდი. განუკუეთელი განიკუეთა. - “უვნებლობისა სურვილითა, ნეტარო, ვნებათა იგი აღძრვანი დაამდაბლენი ბრძენო თეოქთისტე...”
Jer. 110, XI-XII; Jer. 124, XI-XII, 14v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007. გვ. 85-89.

თეოქთისტეს ჰიმნოგრ. კანონი (5/I)

წმიდათა მამათა თეოქთისტესი და ფოსტირისი

336 უგალობდითსა, ბ. ლელვა. - “ბრწყინვალემან ცსენებაჲმან შენმან, მამაო თეოქთისტე...”

H 2336, XI, 71r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოდონის ჰიმნოგრ. კანონი (29. IV)

წმიდათა ცხრათა მოწამეთა თეოდონი, რუფო, ანტიპა, ტრო და მათ თანათაჲ

337 უგალობდითსა დ. დაანთქენ ვნებანი. - “ერთბამად იხარებთ საღმრთოდთა სიკეთითა და ლუპრითა საშუებელითაჲთა იშებთ მდიდრად...”

H 2336, XI, 250v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თეოდონის ჰიმნოგრ. კანონი (21. VIII)

წმიდისა მოწამისა ბასისი და სამთა ძეთა მისთა თეოდონი, ალაპი და პისტოდისი და წმიდისა მოწამისა იადისი

338 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - “შესხმად წადიერ ქმნილსა ცსენებისა შენისასა დღეს მადლი ცხოველსმყოფელი მოითხოვე...” Jer. 107, 1300წ., 318r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თერაპონის ჰიმნოგრ. კანონი (28. V)

წმიდისა მღვდელმოწამისა თერაპონისი

339 უგალობდითსა უკულ. - “გუნდსა თანა ზეცისა მკვედრობითასა ცასა შინა იხარებ...”

Jer. 124, XI-XII, 164v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თესალონიკეს ჰიმნოგრ. კანონი (5. XI)

- წმიდათა მოწამეთა აკტო, ტავრონ და თესლონიკესი
340 უგალობითსა, დ გვერდი, გალობად შევწ. - “რომელნი სარწმუნოე-
ბით ღუაწლთა თქუენთა დიდებულთა უგალობთ...”
Jer. 124, XI-XII, 240r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდგო-
მად”. მოსდევს სხვა გალობა. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმ-
ნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თესპესიოს ჰიმნოგრ. კანონი (16/XII)

წმიდისა წინასწარმეტყუელისა ანგეაისი და წმიდისა მოწამისა
მარინოისი და წმიდათა მოწამეთა ევსტათიისი, ანატოლიოისი, და
თესპესიოისი და წმიდისა ბაქოს მონაზონმოწამისა და წმიდისა
თეოფანია დელოფლისა

- 341 უგალობითსა, ბ უგალობდეთ უფალსა. - “შენ წინასწარმეტყუელსა
წმიდასა და ანგელოზსა ღმრთისასა და მოსლვისა მისისა...”
S 4999, XI, 236.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდგო-
მად”. ავტორი: ანასტასია სეკტორი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწ-
მიდელი (+1065წ.).

თუენი

თუენი [ათორმეტთა თუეთანი]

თუესა სეკდენბერსა აღუს დღე ლ. ... სეკდენბერსა ა დაწყებად ინ-
დიკტიონისა ახლისა წელიწადისა

- 342 **მიუელი წლისა:** A 186, XVII-XVIII, 564-1500; A 187, XVII-XVIII,
256r-644v; A 392, XVI, 1r-416v; A 1470, XVIII, 1r-438, IX-IIIთვ.; A
1474, 1738-1740წწ., 1r-257v; A 1745, 1740წ., 214ფ. A 1488, XVII, 1r-
623; A 1582, XVII-XVIII, 192r-794v; H76, XVI, 255ფ. H 348, 1761წ.,
5r-555; H 936, XVI-XVII, 3v-812v; H1019, XVIII-XIX, 210r-374v; S
150, XVII-XVIII, 1r-541v; S 4999, XII, 1r-332v; Q 56, 1736წ., 659-
1972; Q 88, 1761წ., 1r-669; Q 103, 1749წ., 102v-428v; Q 661, XVI.
ქუთ. 16, XVII, 313r-831r; ქუთ. 41, XVIII; ქუთ. 85, XVIII, 1r-363v;
ზუგდ. 13, XVII-XVIII, 516r-1095v; Jer. 124, XI-XII, 1r-333v; Jer.
42, XI, 1-292; Jer. 71, XI, 1-216; Jer. 91, XII-XIII, 1-350 (IX-IIIთვ.);
Jer. 137, XII-XIII, 1-104 (IX-IIIთვ.); Ath. 27, XVI-XVII; ცალკ.
თავებისა: A 42, XIV, 196ფ. (X-XIთვ.); A 43, XIII, 118ფ. (XI თვ.) A
512, XVI-XVII, 139ფ. (IIIთვ.); A 571, XII, 316ფ. (XII-IIIთვ.); A 644,

1837წ. 321ფ. (XII-IIთვ.); A 1520, XVI-XVII, 172ფ. (IX-XIIთვ.); H 143, XVII-XVIII, 121ფ. (IX-XIIთვ.); H 303, 1789წ. 26ფ. (2. IX-22.IXდღ.); H 1368, XIX, 175ფ. (5 XII-30.I.თვ.); H 2337, 1049წ., 284ფ.; H 2338, XVI, 284ფ.; H 2339, XI, 172ფ. (VIთვ.); H 2906, XVII, 172ფ. (XII-VIIIთვ.); S 2601, XVII-XVIII, 261-358; S 2953, XIII-XIV, 191ფ.; Q 105, XVIII, 246r-277v (IXთვ.); Q 662, XVII, 38r-113v (24. VI-VIIთვ.); ქუთ. 37, XVIII-XIX (I თვ.); ქუთ. 165, 1562წ., 156ფ. (VI-VIIIთვ.); Jer. 33, XIII-XIV, 120ფ. (IX-Xთვ.); Jer. 40, XIV-XIV, 283ფ. (IX-XIთვ.); Jer. 68, XII-XIII, 283ფ. (IX-Xთვ.); Jer. 70, XIII (X-XIთვ.); Jer. 75, 1066წ., 123ფ. (Xთვ.); Jer. 78, XIII (XIIთვ.); Jer. 100, XII-XIII, 221ფ. (II-IIIთვ.); Jer. 107, XIII-XIV, 397 (VII-VIIIთვ.); Jer. 117, XIV-XV, 34ფ. (XIIთვ.); Sin. 2, XI-XII; Sin. 7, XII, 96ფ. (IX-Xთვ.); Sin. 9, XIII, 72ფ. (III-IV დასაწ.); Jer. 92, XIII-XIV, 1178წ. (Xთვ.); Jer. 97, XIV-XV, 177ფ. (IVთვ.); Jer. 98, XII-XIII, 217ფ.; Jer. 110, XII-XIII, 117ფ. (IXთვ.); Jer. 135, XIII-XIV, 24ფ. (IVთვ.); Jer. 139, XIII-XIV, 238ფ. (Vთვ.); Ath. 22, XVI-XVII (Xთვ.); Ath. 31, XII-XIII (XII-Iთვ.); Ath. 52, XI (XI-XIIთვ.); Ath. 55, 219ფ. (IIთვ.); Ath. 57, XII (VI-XIIთვ.); Ath. 65, XI, 322ფ. (I-IIთვ.); Ath. 66, XVI-XVII (X-IVთვ.); Sin. Geo. 18, XI-XII, 154ფ. (I-II; V-VIთვ.); Sin. Geo. 24, XI, 6ფ. (XIIთვ.ფრაგ.); Sin. Geo. 41, XI, 15ფ. (XII და I; თვ.ფრაგ.).

შენიშვნა: აქ თავმოყრილი „თუენის“ ხელნაწერებში არის I რედაქციის „თუენი“ და უმეტესწილად გიორგი მთაწმიდელის ნათარგმნი „თუენი“ გამოც. 1) სექტემბრის თვე, ლ. ჯღამაიასი, თბილისი, 2007 (562გვ.); 2) იანვრის (თვე, გამოც. ბოდბის დედათა მონასტრისა, 2004 (547გვ.); სამი ათონური ხელნაწერის მიხედვით (Ath. 65, 51, 31) პროზაულად; 3) დეკემბრის თვე, გამოც. ბოდბის, დედათა მონასტრისა, 2006 პროზაულად. აღარ ვაჩვენეთ ხელნაწერები, რომლებიც შეტანილია რ. ბლეიკისა და ა. ცაგარელის აღწერილობებში, მაგრამ ფიზიკურად აღარ ჩანან (ასეთია დაახ. თუენის ათეულზე მეტი ხელნაწერი).

თუენი

თუენი (თავბოლო ნაკლული)

სხვადასხვა დასაწეისით

- 343 H 1710, XI, 173ფ. (თ.ბ. ნაკლ. Vთვ.); H 1713, XIII-XIV 210ფ. (თ.ბ. ნაკლ. X-XXგამოკრ.); S 2953, XIII-XIV, 191ფ. (XI-XII); Q 89,

1761, 563ფ. (III-VIIIთვ.); Jer. 53, XII-XIII; 303ფ. (IX-IIთვ.); Jer. 68, XII-XIII, 285ფ. (X-XIთვ.); Jer. 83, XII-XIII, 182ფ. (III-IXთ.); Jer. 90, XI-XII, 56ფ. (Vთვ.); Jer. 98, XI-XII, 218ფ. (VIთვ.); Jer. 107, 1300ფ. (VI-VIIIთვ.); Jer. 110, XI-XII, (IXთვ.); Jer. 124, XI-XII (IX-XIთვ.); Sin. 9, XI-XII, 72ფ. (III-IVთვ.); Sin.56, XI-XII, 86ფ. (VI-XVIIIთვ.); Sin. 69, XII-XIII, 151ფ. (IX-VIIIთვ.); Ath. 48, XI-XII, 192ფ. (V თვ.); Ath.51, XI-XII, 61ფ. (I თვ.); Ath. 54, 1076წ., 285ფ. (X-XIთვ.); Ath. 56, XI-XII, (V თვ.); Ath. 61, XI-XII, 145ფ. (VIII თვ.); Ath. 69, XII, 190ფ. (XI თვ.); Ath. 70, XI, 131ფ. (III-IV თვ.); Ath. 71, XII-XIII, 86ფ. (IX-XII თვ.); Ath. 73, XI, 200ფ. (IX-V თვ.); Ath. 76, XII, 20ფ. (III-VII თვ.).

შენიშვნა: რომაული ციფრებით აღნიშნულია თვეები.

თვენი

თუენი (გამოკრებილი)

344 სხვადასხვა დასაწყისით

A 195, XII, 123ფ. (IX-II თვეები გამოკრებით); A 254, XII-XIII, 63ფ. (X-I თვ. გამოკრ.); H 1713, XIII-XIV, 210ფ. Q 627, XVIII, 448ფ.; Jer. 137, XII-XIII, 107ფ. (IX-IIIთვ.); Sin. 93, XIII-XIV, 412ფ. (X-VIIIთვ.); Sin. 94, XIII-XIV, 212ფ. (IX-VIIIთვ.); Sin. 95, XIII-XIV, 71ფ. (IX-Xთვ.).

შენიშვნა: რომაული ციფრებით აღნიშნული თვეები

თვენი

თუენი (ფრაგმენტები)

345 სხვადასხვა დასაწყისით

A 259^ა, XVIII, 3ფ. (VIIIთ.); A 368, XIV-XV, 9ფ. (20VI; 27VII; 6VIII); H 1702, XII-XIII, 33ფ. (8IX; 23IX; 14X; 24VI, 29IX); S 3280^ბ, XIV-XV, 3ფ. (19-20VII); Q 215, XI, 4ფ. (10X); Jer. 89, XIII-XIV, 15ფ. (1-5VI); Ath. 64, XII, 20ფ. (8-14VII); Ath. 74, XI, 4ფ. (Vთვ.).

შენიშვნა: ფრჩხილებში მითითებულია თუ რომელი თვის, რომელი დღის საგალობლის ფრაგმენტია შემორჩენილი ხელნაწერში.

თვენი

თუენი (ანტონ I-ის რედაქცია)

346 A 235, 1789წ., 250ფ., A 259^ბ, XVIII, 6ფ. (ფრაგ.) 30 I; H 348, 1761წ., 564ფ.; S 166, XVIII, 318ფ.; S 175, 1805წ., 540გვ.; S 1186,

XVIII, 134ფ. (ფრაგ. 13v-31VIII); S 4934, XVIII, 307ფ. (XII-IIთვ.); Q 57, 1779წ. 820ფ. (IX-XIIთვ.); Q 58, 1778წ. 689ფ. (I-IVთვ.); Q 59, 1778-1779წწ. 675ფ. (V-VIIIთვ.).

შენიშვნა: ანტონის რედაქციის თვენი ნასწორებია რუსულის მიხედვით, რომელი ციფრებით მითითებულია თვეები.

თომას ჰიმნოგრაფ. კანონი

წმიდისა მოწამისა ჩუენისა თომა კონსტანტინოპოლელ მთავარეპისკოპოსისა

347 უგალობდითსა, ბ. ზღვსა ღელვათა. - “მოდუაწებისა ყუავილოვანსა შინა დანერგულ იქმენ ცხორებისად...”

Jer. 124, XI-XII, 163v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის და 1 “წარდგომა”. ავტორი: იგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თომას ჰიმნოგრა. კანონი (7. VII)

წმიდისი თომასისი მალეონს

348 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო - “მადლითა საღმრთოთა ნათელი შეიწყნარე სულსა შესსა...”

Jer. 107, 1300წ., 29r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომა”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თომას ჰიმნოგრა. კანონი (6/X)

წმიდისა მოწამისა თომასისი

349 უგალობდითსა, დ. დაანთქენ. - “ქე დაუსაბამოდ ღმერთი სიტყუად ღმრთისად გამოჩინებული ქუეყანასა ზედა ხატითა კაცობრივითა...”

Jer. 124, XI-XII, 138.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 11 “უფალო ღაღადყავსა” და 1 “წარდგომა”. ერთვის მეორე კანონი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

თორმეტი მოციქულის ჰიმნოგრა. კანონი (30. VI)

ნაწილთა ათორმეტთა მოციქულთა

350 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - “კრებულსა მოციქულთასა გალობად წადიერსა ქრისტეს მეოხებითა მათითა მომეც...”

Jer. 98, XI-XII, 214კ.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 10 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდგომამი». ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იაღგარი (საგალობლების ლიტურგიკული კრებული)

საწელიწდო იაღგარი

„თთუესა მარტსა კე ხარებაი. უფალო დაღატყავსა კი ბ. მახარებელი გაბრიელ მოივლინა მარიობასა...“

- 351 A 190, X, 10ფ. (ფრაგმ.); A 596, XI, 179; A 1562, X-XI, 1r-54v; H 2123, IX-X, 313ფ.; S 425, 978-988წწ., 272ფ. (ნაკლ.); S 552, XI, 1r-47v; Sin. 1, X, 1r-358v; Sin. 34, X, 1r-210v; Sin. 40, X, 1r-254v; Sin. 41, X, 183ფ.; Sin. 18, X, 300 ფ. 980წ., 6ლ.; Sin. Geo. 29, X, 8ფ. (ფრაგ.); Sin. Geo. 2, X, 21ფ. (ფრაგ.); Sin. Geo. 5, X, 42ფ. (ფრაგ.); Sin. Geo. 19; Sin. Geo. 38, X, 6ფ. (ფრ.); Sin. Geo. 39, X, 23ფ.; Sin. Geo. 46, X, 8ფ.; Sin. Geo. 56, X, 103ფ.; Sin. Geo. 73, X, 4ფ.; Sin. Geo. 38, X, 6ფ. (ფრ.); Sin. Geo. 74, X, 7ფ.; Sin. Geo. 87, X, 89; Sin. Geo. 25, X, 8ფ.; Sin. Geo. 96, X, 1ფ.

შენიშვნა: ჩამოთვლილი იაღგარის ძირითადი ხელნაწერები ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან შედგენილობით. დასაწვისად აღებულია ჭილ-ეტრატის იაღგარი. იაღგარების შედგენილობა გატანილია ცალ-ცალკე გამოც. უძველესი იაღგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევმა, ლ. ხევსურიანმა, თბილისი, 1980, 942გვ.

იაკინთეს ჰიმნოგრ. კანონი (3. VII)

წმიდისა მოწამისა იაკინთესი

- 352 უგალობდითსა, დ. გვერდი. უგალობდეთ. - “უგალობდეთ უფალსა, მორწმუნენო, რომელმან გამოაბრწყინვა დიდებული საცხენებელი...”

Jer. 107, 1300წ., 15v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდგომამი”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იაკობ ალვეს ჰიმნოგრ. კანონი (9/X)

წმიდისა მოციქულისა იაკობ ალვესი

- 353 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკუღვევლად - “ღმრთისმხილველო მოწაფეო ქრისტესო, იაკობ, შემწე მეფავ...”

Jer. 124, XI-XII, 148r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგო-
მაი”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იაკობ დაჭრილის ჰიმნოგრაფ. კანონი (27. XI)

იაკობ დაჭრილისაი

354 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო - “ქრისტეს საყდართა წინაშე
სდგა აწ გვრგვნშემოსილი...”

Jer. 124, XI, 330r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდ-
გომაი”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

იაკობ მოციქულისა და იოანე მახარებლის საგალობლები

თთუესა დეკემბერსა კთ იაკობ მოციქულისაი და იოანე მახარებ-
ლისაი. დასდებელნი

355 უფალო ღაღატყავსა, ჳდ დ. - „რომელი მიუწდომელისა ბუნებისა
ღმრთეებისასა იქმენ მახარობელი..“

H 2123, IX-X, 18v-19v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა,
ც. ჭანკიევა, ლ. ხევსურიაძმა, თბილისი, 1980, გვ. 29-30.

იაკობის ჰიმნოგრ. კანონი (18. IV)

წმიდათა მოწამეთა იაკობისი და აზა დიაკონისაი

356 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქვეყანასა მწერ. - „საღმრთოთა ღიდები-
თა განბრწყინებულთა ნათლით შემოსილისა ჳსენებისა თქუენისა
მგალობელნი ვნებათა ბნელისაგან გვცხენით

H 2336, XI, 137r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგო-
მაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

იაკობის ჰიმნოგრ. კანონი (30. IV)

წმიდისა იაკობ მოციქულისა მძისა წმიდისა იოვანე მახარებლი-
საი და ღმრთისმეტყუელისაი

357 უგალობდითსა დ. ზღვსა მის მეწ. - „იაკობს და იოვანეს წადიერად
უგალობდეთ დღეს...“

H 2336, XI, 257v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა”. მოსდევს კიდევ 1 კანონი. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იაკობის ჰიმნოგრ. კანონი (28/I)

წმიდისა იაკობ ეპისკოპოსისა და დაყუდებულისა და წმიდისა მოწამისა თეოდულესი

358 უგალობდითსა, ა. მარჯუენად შენი. - “მოღუაწებისა იგი ღუმილი შენი რომელთა მარადის ღმერთსა ჰზრახევდი...”

H 2338, XI, 266v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იაკობის ჰიმნოგრ. კანონი (23/X)

იაკობ ძმისა უფლისადა

359 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის - “ყოველი მოცემა კეთილი და ყოველივე ნიჭი სრული ზეგარდმო მამისაგან ნათლისა...”

Jer. 124, XI-XII, 186v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იაკობის ჰიმნოგრ. კანონი (26/XII)

360 კრებად წმიდისა ღმრთისმშობელისა და ჴსენებად წმიდათა და მართალთა დაყთ, ღმრთისა მამისადა, იოსებ მართლისადა და იაკობ ძმისა უფლისადა უგალობდითსა სასწაულითა იჯ. — „საშვოთ წმიდისაით სიტყვადა წმიდისადა გამოჩნდა...”

S 4999, XI, გვ. 538-543.

შენიშვნა: გიორგი მთაწმიდელის (+1065წ.) ღვეკმბრის თვენიდან. გაღმოტანილია „იადგარიდან“. ავტორი: იოანე დამასკელი (+749წ.).

იაკობის ჰიმნოგრ. კანონი (21. III)

წმიდისა მამისა ჩუენისა იაკობ ეპისკოპოსისადა აღმსარებლისადა

361 უგალობდითსა, გ. მოვედით ერნო, - «საღმრთოთ ნათელი სამებისა შეიწყნარეს იაკობ...”

Jer. 124, XII, 181r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომა”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იაკობის პიმნოგრ. კანონი (30 IV)

წმიდისა იაკობ მოციქულისა ძმისა წმიდისა იოვანე მახარებლისა და ღმრთისმეტყველისა და

362 უგალობდითსა დ. ზღვსა მის მეწ. - “იაკობს და იოვანეს წადიერად უგალობდეთ დღეს...”

H 2336, XI, 257v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო დალატყავსა”. მოსდევს კიდევ 1 კანონი. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იამბიკოები

იამბიკონნი

363 „ერმაი საშოითგან და მუცლით შთამოსრული... «

A 415, XVIII, 26r; S 269, XVII, 126v-127r; S 379, 194; A 67, XVI, 92r.

შენიშვნა: ავტორი: იოანე ოქროპირი (+407წ.).

სხუა იამბიკოები გრიგოლ დეთისმეტყველისა

სხუანი იამბიკონნი

364 „საქმე მაქუს, სულო, დიდი, უკუეთუ გნებავს, სცან თავი თუისი...”

S 3642, 1800წ., 49v-50r; S 3731, 1809წ., 181r.

შენიშვნა: მთარგმნელი: პეტრე გელათელი (XIII).

იამბიკონი მოციქულთა საქმისა

იამბიკონი მოციქულთა საქმისა და მათ თანა კათოლიკეთა და პავეს ებისტოლეთანი ბერძნულნი. თარგმნილნი ეფრემ მცირისანი

365 „ადემართების წიგნი ესე რჩეულთა სუეტად უძრავად ბრძნისა ეკლესიისა...”

A 137, XIII-XIV, 16r-17v; A 482, XVI; S 379, XIX, გვ. 189-191

შენიშვნა: მთარგმნელი: ეფრემ მცირე (XII ს.). გამოც. ს. ყუბანეიშვილისა, ქრესტომათია, I, თბ. 1946, გვ. 364-365.

იამბიკონი ასნი

- მუხლები იამბიკოდ სასწავლოდსა წილ წარმართასაჲ, რომლისაგან განაყენის ქრისტიანენი ივლიანე განდგომილმან
- 366 „გრიგოლის ვარ მე ტკივილით ნამუშაკვე...”
A 85, XIII, 191r-197v; A 109, XII, გვ. 527-534 (ბოლონაკლ.); S 348, XVIII-XIX, გვ. 1-24; S 379, XIX, გვ. 163-183.
- შენიშვნა:** ავტორი: გრიგოლ ღვთისმეტყველი (+390წ.); მთარგმნელი: ეფრემ მცირე (XI ს.). გამოც. ს. ყუბნეიშვილისა, ... ქრესტომათია, I, თბილისი, 1946, გვ. 365-372.

იამბიკური სტროფი

- იამბიკო ორმუხლელი სიბრძნის საკსოვნად სწავლათა სულიერთა
- 367 „გრიგოლის შრომა ვარ, ხოლო ოთხმუხლობით დავიცავ სწავლათა შინა...”
S 379, XIX, 103-119-215, 221-222; H 1737, XVIII, 56r-69r; S 348, XVIII-XIX, 30-63; S 2568, XVIII, 38r-49v.
- შენიშვნა:** ავტორი: გრიგოლ ნაზიანზელი (+390წ.).

იას ჰიმნოგრაფ. კანონი (21. VIII)

- წმიდისა მოწამისა ბასისი და სამთა ძეთა მისთა თეოდნი, ალაპი და პისტოისი და წმიდისა მოწამისა იაისი
- 368 უგალობდითსა, დ. ზღუაი უვალი. - “შესხმად წადიერ ქმნილსა კსენებისა შენისასა დღეს მადლი ცხოველსმყოფელი მოითხოვე...”
Jer. 107, 1300წ., 318r.
- შენიშვნა:** კანონს უძღვის 4 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იასონ მოციქულის ჰიმნოგრ. კანონი (28. IV)

- წმიდისა იასონ მოციქულისაჲ, რომელი იყო სამეოცდაათთაგანი
- 369 უგალობდითსა, დ გვერდი. განუკვეთელი განკუეთა. - “ზეცისა ძალთა ბანაკსა თანა იხარებ და დაუვალითა ნათელითა აღივსები...”
H 2336, XI, 246v.
- შენიშვნა:** კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იბაკონი და წარდგომანი

- იბაკონი და წარდგომანი დღესასწაულთან
- 370 „დასდებელი ხარებისანი კი იბაკონი ხარებისანი... იბაკონი ქრისტეს შობისანი. იბაკონი სტეფანესი, დასდებელი მოწამეთანი წარდგომი და იბაკონი მოწამეთნი, იაბიკონი მოციქულთანი, მღვდელთმღვდუარნი, განცხადებისანი და ა.შ.
H 2123, IX-X, 275v-307v; Sin. 18, X-ის I ნახ., 157v-159r; Sin. 40, X, 224v-229v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევიძე, ლ. ხევსურიაძე, თბილისი, 1980, გვ. 334-366.

იბაკონი სულისანი

იბაკონი სულისანი სამ-სამ, ოთხ-ოთხ ყოველთა შაბათთა სწერიან და ესე მათნივე ნარჩომნი არიან.

- 371 უკეთუ სოფლითი სოფლად მიმავალთა...”
A 290, XIII, 255r-256v.

შენიშვნა: ავტორი: რომანოზ მგალობელი (V-VI ს.).

იეროთეოსის ჰიმნოგრ. კანონი (4/X)

წმიდისა მღვდელმოწამისა იეროთეოსი

- 372 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქუეყ. მწყ. - “შხილველი იგი ზეცისა საიდუმლოთაი პავლე მოძღუარი ყოვლისა სოფლისაი გაქუნდა მოძღურად...”
Jer. 124, XI-XII, 129v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იერუსალიმის ტყვეობის ჰიმნოგრ. კანონი (20. V)

იწრუსალიმისა წარტყუენად

- 373 უგალობდითსა, დ. გვერდი. უგალობდეთ უფალო. - “წარტყუენვასა წმიდისა ქალაქისა იწრუსალიმისასა ღმობიერთა კმითა ჭკმმართად ქრისტესა უგალობთ.
Jer. 124, XI-XII.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოანე დამასკელი (+749წ.); მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იესო ქრისტეს მიცვალების წინა დღის ჰიმნოგრ. კანონი (I. II)

წინა დღე მიცვალებისთვის უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესი

374 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - “სულთა ჩუენთა წიაღნი სიწრფოებითა გულისათა განკჳმარტნეთ...”

Jer. 124, XI-XII, 1v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო დალატყავსა” ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იესო ქრისტეს მიგებების ჰიმნოგრ. კანონი (2. II)

მიგებებად უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესი, რაჟამს 40 დღისად ტაძრად მიიყვანა წმიდამან ღმრთისმშობელმან

375 უგალობდითსა, გ. უქმი ქუეყანად. ზეცით აცუროეთ ღრუბელთა დღესასწაულობად, რაჟამს მზე სიმართლისა...”

Jer. 124, XI-XII, 10r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 15 “უფალო დალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. მოსდევს სხვა გალობანი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იესო ქრისტეს ფერისცვალების წინა დღის ჰიმნოგრ. კანონი (5.VIII)

წინა დღე უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტეს ფერისცვალებისად

376 უგალობდითსა დ. ზღუად უვალი - “უადრეს მზისა თუალისა განბრწყინდინ ცად ქუეყანიფ გამო.

Jer. 107, 1300წ., 207v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო დალატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იესო ქრისტეს შობის საგალობლები

თთუესა დეკენბერსა კე შობად უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესი

377 იაბიკოდ ჳდ დ. გი. - „მაღალთა ზე დიდებად, ქუეყანასა ზედა მშუკლობად...”

H 2123, IX-X, 1r-v; Sin 18, X, 1r-7v; Sin. 40, X, 166v-177v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიეკმა, ლ. ხევსურიანმა, თბილისი, 1980, გვ. 11-22.

იესო ქრისტეს საგალობელი (დაუჯდომელი)

იბაკონი და იკოსნი უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესანი

ჳდ ვ. გალობა ა ძლისპირი - ზღუა მეწამული - „უერთხმან განა-

პო, განკმეს სიღრმენი...”

378 A 104, XVII-XVIII, 72r-104r; A 1081, XVIII, 44r-52r; A 1147, XIX, 195v-199v; A 1290, XVIII, 25r-30r; H 542, XVII, 30v-32r; Q 341, 1867წ., 2r-73r; Q 603, 1819წ., 13v-36r; ქუთ. 426, 1818წ., 1r-28r; ქუთ. 427, 1864წ., 3r-36v ; ქუთ. 472, XVII-XVIII, 9r-81r;

შენიშვნა: ავტორთა შორის დასახელებულია თეოქსტისტე, მონაზონი სტოდელთა მონასტრისა.

იესო ქრისტეს განცხადებისა და ნათლისღების ჰიმნოგრ. კანონი (6/I)

379 განცხადება და ნათლისღება უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი უგალობითსა, ბ. განაპო სიღრმე. - „ადამ განხრწნილი განაახლა დღეს...“

H 2336, XI, 86v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 28 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: კოზმან იერუსალიმელი (VIII.). მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იესო ქრისტეს წინადაცვეთისა და ბასილი დიდის ჰიმნოგრ. კანონი (1/I).

წინადაცვეთად უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი და წმიდისა მამისა ჩუენისა დიდისა ბასილისი

380 უგალობითსა ბ. მოვედით ერნო. - „მერვე ესე დღე სახე არს მერმისა მის საუკუნოისად...“

H 2336, XI, 11r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 11 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომად». მოსდევს კიდევ ერთი კანონი. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ივლიანას ჰიმნოგრ. კანონი (4. III)

წმიდათა მოწამეთა პავლე და ივლიანა, ღისა მისისად

381 უგალობითსა, დ. დაანთქენ - «ქრისტეს მოწამეთა ორთა ყუავილოვანთა სამებისა წმიდისა გარსკულავთა ბრწყინვალეთასა...“
Jer. 124, XI-XII, 122v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ივლიანას ჰიმნოგრაფიის კანონი (21/XII)

წმიდისა მოწამისა ივლიანასის

382 უგალობდითსა, დ. - „ზღვსა მის - „მოწამითა სიკეთითა ელვარედ
პბრწყინავ მოწამეო...“

S 4999, XI, 381.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომა“. ავტორი: იოსებ მგალობელი (IX ს.); მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ივლიანე განდგომილის მიერ წარმართთა სასწავლებელიდან ქრისტიანთა გაძევების შესახებ იამბიკოდ თქმული გრიგოლ ღვთიშობისაგან

მუხლები იამბიკო სასწავლოსა წილ წარმართთასა, რომლისაგან განაყენა ქრისტიანნი ივლიანე განდგომილმან

383 „გრიგოლის ვარ მე ტკივილით ნამუშაკევი...“

A 16, 1739წ., 339r-342v; A 109, XII, 266r-269r; A 415, XVIII, 13r-25v; A 518, 1708წ., 540v-545v; A 1205, XVIII, 1r-50v; A 1338, 1822წ., 301v-304v; H 1283, XVIII, 290v-r; H 1737, XVIII, 33r; S 269, XVII, 155v-168r; S 348, XVIII-XIX, 1-29; S 379, XIX, 163-184; S 3731, 1809წ., 158r-169v; Q 226, XVII-XVIII, 32r-43v; ც. არქ. 264 + 268, XVIII, 29r-40v; ქუთ. 94, XVIII, 221r-228r; ქუთ. 264, XVIII, 43r-43v; Jer 33, XII-XIII, 299r-306r.

შენიშვნა: მთარგმნელი: ევრემ მცირე (XI ს.).

ივლიანეს ჰიმნოგრაფიის კანონი (6. II)

წმიდისა ივლიანესი და ლუკასის და მუქიმოსის

384 უგალობდითსა, იზრუსალიმო. - “ქსენებასა ივლიანე სივანე, მუქიმო ლუკასის თანა ლუაწლისა მძლეთა, მორწმუნეო...”

Jer. 124, XI-XII, 24r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო დაღატყავსა”. ავტორი: იონანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ივლიანეს ჰიმნოგრაფიის კანონი (21. VI)

წმიდისა და დიდებულისა მოწამისა ივლიანესი

385 უგალობდითსა, დ. გვერდი. უგალობდეთ უფალსა. - “გალობითა წმიდითა იქებოდენ საღმრთოი ქსენებად შენი, რამეთუ დიდებულ არს უნიკთოდთა დიდებითა, ივლიანე...”

Jer. 98, XI-XII, 127v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ფლიანეს ჰიმნოგრ. კანონი (8/I)

წმიდისა მოწამისა ივლიანესი და ბასილადისი და მათ თანათაი
386 უგალობდითსა, ა. მარჯუენად შენი. - „მრჩობლი გკრგკნი ღირსად მიილე მონაზონებისა და წამებისა...“
H 2338, XI, 102r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ფლიტას ჰიმნოგრ. კანონი (15. VII)

წმიდათა ღიდებულთა მოწამეთა კკრიაკესი და ივლიტადისი
387 უგალობდითსა, ა, სასწაულითა იკ. - „ღდესასწაულთა შენსა, მკნეო კკრიაკე წადიერად ვღდესასწაულობთ მორწმუნენო...“
Jer. 107, 1300წ., 72v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 12 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ერთვის კიდევ ორი კანონი. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ილარიონ ახლის ჰიმნოგრ. კანონი (6. VI)

წმიდისა ილარიონ ახლისაი
388 უგალობდითსა ღ გვერდი. ქუეყანასა მწყ. - „უნიეთოთა მით ნათლითა, რომლითა იგი თანაწარჰკვედ სიბნელისა ნივთიერთასა...“
Jer. 124, XI-XII, 10v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ილარიონის ჰიმნოგრ. კანონი (29. III)

წმიდისა მამისა ჩუენისა ილარიონ ახლისა მონასტრისა პირილეკკტისაი
389 უგალობდითსა, ღ. ზღკსა მის. - „განმბრწყინვე მე, უფალო, სათნობითა და ღირს მეჲე შესლვად...“
Jer. 124, XI-XII, 222v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომაი». ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი

(+1065წ.)

ილარიონის ჰიმნოგრ. კანონი (21/X)

წმიდისა ილარიონ დიდისაი

უგალობდითსა, ბ. ზღკსა ღელვ. - «განბრწყინებულსა და ნათ-
ლითშემოსილსა ღმრთივშუენიერსა ცხორებასა შენსა...»

390 Jer. 124, XI-XII, 181r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». ერთვის მეორე კანონი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

ილარიოს ჰიმნოგრ. კანონი (12. VII)

წმიდათა მოწამეთა პპროკლე და ილარიოსი

391 უგალობდითსა, დ, დაანთქენ ვნ. - “ქრისტეს თანა მკვდრ ხარ და
საღმრთოთა მადლითა პპრწყინავთ მარადის...”

Jer. 107, 1300, 57r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგო-
მაი”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ილის ჰიმნოგრ. კანონი (19/XII)

წმიდათა მოწამეთა არე, პრომო და ილისი და წმიდისა ათინო-
ლორესი

392 უგალობდითსა, ა გვერდი. ეტლთა სიმრავლე. - „ზიარნი გალო-
ბანი. - “ერნო მორწმუნენო, მოვედით ქრისტეს მეფისა უბიწოისა
შობისა...”

S 4999, XI, 332.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომაი”. ავტორი: გიორგი;
მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოაკიმის ჰიმნოგრ. კანონი (9/IX)

წმიდათა და მართალთა იოაკიმ და ანნადსი

393 უგალობდითსა, ბ. ღელვათა - „ღამპარი საცნაური, რომელმან მზე
სიმართლისაი აღმოაბრწყინვა კორციელად...”

Jer. 110, XI-XII (აკლია შუაში), 51v-54v ; Jer. 124, XI-XII; Sin. 7,
XI-XIII ; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 2 «წარდ-
გომაი». ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი

მთაწმიდელი. (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 160-166.

იოანე გლახაკის ჰიმნოგრ. კანონი (15/I)

წმიდისა მამისა ჩუენისა იოანე გლახაკისაჲ

- 394 უგალობდითსა, დ გვერდი. ეტლთა მფლ. - «ყოვლითურთ ნათელი საღმრთოდ სულსა შენსა შეიწყნარე...»

H 2338, XI, 149v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღადყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოანე დამასკელის ჰიმნოგრ. კანონი (4/XII)

წმიდისა მოწამისა ბარბარადისი და წმიდისა მამისა ჩუენისა იოანე დამასკელისაჲ

- 395 უგალობდითსა ღელვათა დაანთქ. - „შენ სამებაო ერთღმრთეებაო თაყუანისაცემელო, რომელი მიანიჭებ მოსავთა შენთა...»

S 4999, XI, 20.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 10 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: სტეფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოანე ნათლისმცემელის თავის კვეთის ჰიმნოგრ. კანონი

თუესა კთ აგუსტოსა იოანეის თავის კუეთაჲ

- 396 უგალობდითსა კდ დ გი. - „მარჯუენეჲ შენი, უფალო, დიდებულ არს ძალითა...»

H 2123, IX-X, 225r-232r; Sin. 18, X, 154r-158r; Sin. 40, X, 214r-219v.

შენიშვნა: კანონს წინ უძღვის „უფალო ღაღატყავსა“ და „სხუანი“. გამოც. უძველესი იადგარი, გვ. 275-282.

იოანე მახარებლის ჰიმნოგრ. კანონი (8. V)

წმიდისა და ყოვლად ქებულისა მოციქულისა იოანე ღმრთისმეტყუელისაჲ და მამისა ჩუენისა დიდისა არსენისი

- 397 უგალობდითსა, ა. მხილველი. - «ღმრთისმეტყუელისა მოწაფესა და საყუარელსა მოციქულსა ქრისტესისა...»

Jer. 124, XI-XII, 26v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომად». მოსდევს სხვანი გალობანი. ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოანე მოწეალის ჰიმნოგრ. კანონი (11. XI)

წმიდისა იოანე მოწეალისა და წმიდისა ნილოისა

- 398 უგალობდითსა, დ. გვ. ეტლთა მფლ. - «სიტკბოებისა ნათლითა განათლებული და სიყუარულისა საღმრთოთა ელვითა...»
Jer. 124, XI-XII, 262v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღალატყავსა». ავტორი: იოსებ მაგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოანე ნათლისმცემლის შობის ჰიმნოგრ. კანონი (24. VI)

შობად წმიდისა იოანე ნათლისმცემლისა

- 399 უგალობდითსა, დ. უგალობდეთ უფალსა გალ. - «შობითა შენითა დღეს მოგუეცა ჩუენ სიხარული წინასწარმეტყუელო...»
Jer. 98, XI-XII, 153r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 18 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომად». ერთვის კიდევ 4 კანონი. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი : გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოანე ნათლისმცემლის ჰიმნოგრ. კანონი (7/I)

წმიდისა იოანე წინამორბედისა და ნათლისმცემლისა

- 400 უგალობდითსა, ბ. რომელმან გაკმო. - “ვნებათა დეღვასა შინა დანთქმული ესე, წინამორბელო...”
H 2336, XI, 98r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 7 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოანე ნათლისმცემლის დასდებულნი

შობად პატროსნისა და დიდებულისა წინასწარმეტყუელისა და ნათლისმცემლისა იოანესი

- 401 მცირეს მწუხროს ზედა დასდებელი ჳმად დ. - „რაჟამს მოწეალე ლერწისაგან იშვა დღეს წინამორბედი..“
H 1699, XVII-XVIII, 162r-174r.

შენიშვნა: ეს დასდებულნი ჩართულია ჰომილეტიკურ სიტყვათა

კრებულში.

იოანე ნათლისმცემლის დაუჯდომელი

აკათისტო წმიდისა და დიდებულისა წინასწარმეტყველისა წინამორბედისა და ნათლისმცემლისა უფლისა იოანესი

- 402 „ხესთა გამორჩეულნო, ძველი წლიდგან წინამორბედად და ნათლისმცემლად ქვეყანას მაცხოვრისა ქრისტეს ღმრთისა ღმრთიეკებუელი იოანე...“

Q 837, XIX, 27-43; ც. არქ. 180, XIX.

შენიშვნა: მცირე კრებული აკათისტოებისა (არის კიდევ წმ. გიორგის აკათისტო)

იოანე ოქროპირის ჰიმნოგრ. კანონი (13. XI)

წმიდისა იოვანე ოქროპირისად

- 403 უგალობდითსა, დ. გვ. ეტლთა მეფ. - «იქმენ ქადაგ სინანულისა მჭურვალედ, ღმერთშემოსილო მამაო...”

Jer. 124, XI-XII, 267v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 9 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომად». მოსდევს სხვა გალობანი. ავტორი: ანდრია კრიტელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოანე ოქროპირის ნაწილთა მოყვანების ჰიმნოგრ. კანონი (27/I)

ნაწილთა მოყვანებად წმიდისა იოანე ოქროპირისათა

- 404 უგალობდითსა, ა. უგალობდეთ ყოველნი. - «პირ ქრისტესა ოქროვან იქმენ, ღმრთიეშემოსილო...”

H 2338, XI, 256v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 «უფალო ღალადყავსა» და 1 «წარდგომად». მოსდევს კიდევ ერთი კანონი. ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოანე ოქროპირის მიცვალების ჰიმნოგრ. კანონი (14/IX)

ამასვე დღესა მიცვალებად წმიდისა იოვანე ოქროპირისად

- 405 უგალობდითსა, დ გვერდი. სიღრმე მეწ. - “ბარძიმი მოძღურებისად, რომელი ვითარცა ქუეყანამან რად წყურვილმან...”

Jer. 110, XII, 91r-94v; Jer. 124, XI-XII, 64r. Sin. 7, XI-XII ; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგო-

მაი». ავტორი: კონსტანტი კეფალა ; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 246-252.

იოანეს მიცვალების ჰიმნოგრ. კანონი (26/IX)

მიცვალება წმიდისა და ყოვლად ქებულისა მახარებლისა და ღმრთისმეტყუელისა იოანესი

- 406 უგალობდითსა, ა. მხილველი ღმრთისაი. - «ღმრთისმეტყუელისა მოწაფესა და საყუარელსა მას მოციქულსა ქრისტესსა...»
Jer. 124, XI-XII, 102r-106v ; Sin. 7, XI-XII ; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 16 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომადი». მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 351-361.

იოანე ნათლისმცემლისა და სინანულის საგალობელი

გალობანი იოანე ნათლისმცემლისა და სინანულისა

- 407 „ვითარცა შთავრდომილი იგი ავაზაკთა და მოწყლული, ეგრეთვე მეცა დავეცი ცოდვითა ჩემითა...”
Q 602, XVI-XVII, 4r-9v.

შენიშვნა: საგალობელთა მცირე კრებულიდან (13ფ.)

იოანეს ჰიმნოგრ. კანონი (28. VI)

ნაწილთა პოვნად წმიდათა კუროს და იოანესი

- 408 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო. - «ძალი მტრისად უძღვევლთა ძალითა სულისაითა დაჰხსნით ღმრთიესანატრელნო...»
Jer. 98, XI-XII, 180v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოანეს ჰიმნოგრ. კანონი (1/IX)

ამასვე დღესა წმიდისა იოანე მმარხველისაი

- 409 უგალობდითსა ღ გვერდი, გალობად შევწ. - «რომელმან აღმოუბრწყინვა სოფელსა მღღელთმთავარი ყოვლად ბრძენი სასუფეველისა მოძღურებითა შეძკული...»
Jer. 110, XI-XII; Jer. 124 (XI-XII), Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდ-

გომად“. ავტორი: გერმანოს; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 76-80.

იოანეს ჰიმნოგრ. კანონი (31/I)

წმიდათა მოწამეთა კუროს და იოანესი და მათ თანა წმიდათა ქალ-წულთა მოწამეთად

- 410 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - „შთამაცუ ძალი ვნებათა მიმართ ქრისტე, ვითარცა მოწყალე ხარ...“
H 2338, XI, 272r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოანიკის ჰიმნოგრ. კანონი (3. XI)

წმიდისა მამისა ჩუენისა იოანიკისი

- 411 უგალობდითსა, დ. გვერდი ქუეყანასა მწყ. - «მთასა მას ზედა სათნოდ ღმრთისა აჰჰედ შენ...“
Jer. 124, XI-XII, 229r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იობი მართლის ჰიმნოგრ. კანონი (6. V)

წმიდისა და ნეტარისა იობი მართლისად

- 412 უგალობდითსა, დ მწყობრი ის. - „მოთმინე განსაცდელთა მრავალთად და შემკობილი გკრგუნითა მოღუაწებისადითა მრავალთად...“
Jer. 124, XI-XII, 14v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომადი“. ავტორი: იოვანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოდასაფის ჰიმნოგრ. კანონი (19. V)

წმიდისა იოდასაფ პინდოთა მეფისად

- 413 უგალობდითსა, უგალობ. უფალსა - „უგალობდეთ უფალსა, რომელმან აღიდა საკსენებელი იოდასაფ ღირსისად...“
Jer. 124, XI-XII, 110v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო დალატყავსა”. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოვაკიმის ჰიმნოგრ. კანონი (25. VII)

დაძინებად წმიდაა და მართალთა იოვაკიმ და ანნადისი

414 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - “მიტევებად ცოლვითად და გამოკსნად განსაცდელთაგან...”

Jer. 107, 1300წ., 135v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 „უფალო დალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოვანე ნათლისმცემლის თავის მესამედ პოვნის ჰიმნოგრ. კანონი (25. V)

მესამედ თავის პოვნად წმიდისა იოვანე ნათლისმცემლისად

415 უგალობდითსა, ეტლთა მფლობ. - „ვითარცა ხარ კჳმი სიტყვსად განპკსენ უტყუებად ჩემი...“

Jer. 124, XI-XII, 153r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომად“. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოვანე ნათლისმცემლის ჰიმნოგრ. კანონი (24. II)

პოვნად პატიოსნისა თავისა წმიდისა იოვანე ნათლისმცემლისად

416 უგალობდითსა, ბ გვერდი - “მოვედით დღეს, მორწმუნენო, შევასხმიდეთ სულითა ძლიერთა ქალაგსა სიტყვასა...”

Jer. 124, XI-XII, 98r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 12 “უფალო დალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. მოსდევს სხვანი გალობანი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოვანე ფსიხაიტელის ჰიმნოგრ. კანონი (25. V)

წმიდისა მამისა ჩუენისა იოვანე ფსიხაიტელისად

417 უგალობდითსა, დ გვერდი. უგალობდეთ - “წარჰმართე ქცევაი შენი ზეცად მიმართ, მამაო იოვანე...”

Jer. 124, XI-XII, 155v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «წარდგომად». ავტორი : თეოფანე გამომოქმედი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოანეს შობის საგალობლები

თთუესა იენისსა კე იოვანეს შობად

- 418 უფალო ღაღატყავსა, კი დ. გი. - „შობასა წინამორბედისასა...”
H 2123, IX-X, 197v-22r; Sin 18, X ს. 145v-147r; Sin 40, X, 243r-274r.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანიკიევა, ლ. ხევსურიანმა, თბილისი, 1980, გვ. 251-255.

იოანეს ჰიმნოგრ. კანონი (24. III)

წმიდისა იოვანესი, რომელმან კლემაქსი აღწერა

- 419 უგალობდითსა, დ. გვერდი. ქუეყანასა მწყ. - “უნივთოდითა მით
ნათლითა საცნაურითა თანა წარჰვედ...”
Jer. 124, XI- XII, 224v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: ეგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოანეს ჰიმნოგრ. კანონი (18. VII)

წმიდისა იოვანე ქალკიდონელ მამათმთაერისა

- 420 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - “მსოფლიოდ სიხარული დაუტყვე
წადიერებით...”
Jer. 107, (1300, 96r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოანეს ჰიმნოგრ. კანონი (26. VII)

წმიდისა მამისა იოვანე პალავრელისა

- 421 უგალობდითსა, დ. ზღუასა მის მეწ. - “სასოებითა ღმრთისაითა გა-
ნათლებული სიჩხოთიგანვე...”
Jer. 107, 1300, 143r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «წარდგომად». მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოანეს ჰიმნოგრ. კანონი (30. VII)

წმიდისა იოვანე მკვედრისა

- 422 უგალობდითსა, დ. იხილვა კველად. - „იქმენ შენ მკვედარ ქრისტეს
მეფისა ცათაისა...”

Jer. 107, 1300, 165v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომა“. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოანეს ჰიმნოგრ. კანონი (18. IV)

წმიდისა მამისა ჩუენისა იოვანესი, რომელი იყო მოწაფე წმიდისა გრიგოლი დეკაპოლელისაი

423 უგალობდითსაი, დ გვერდი. ეტლთა მფლ. - „ყოველით კერძო მოუცავე მე სამნაკეცსა დელეკასა ვნებათასა...“

H 2336, XI, 132v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატეკავსა“ და 1 „წარდგომა“. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოველის ჰიმნოგრ. კანონი (19/X)

წმიდისა იოველ წინასწარმეტყუელისაი

424 უგალობდითსა, ბ. მოვედით, ერნო. - „გუნდი წმიდათა წინასწარმეტყუელთა ჩუენ თანა იხარებს დლესასწაულსა შენსა...“

Jer. 124, XI-XII, 173r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატეკავსა” და 1 “წარდგომა“. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იონა წინასწარმეტყუელის ჰიმნოგრ. კანონი (21/IX)

წმიდისა იონა წინასწარმეტყუელისაი და წმიდისა იონა ხუცეს მონაზონისაი, რომელი იყო მოძღუარი თეოფანე გამომეტყუელისაი

425 უგალობდითსა, ბ. დელეკათა დაანთქ. - “ზღვსა შენისა სიწმიდე უბიწოდ დაიტევე, სანატრელო წინასწარმეტყუელო იონა...“

Jer. 110, XI-XII, 115r-116v (ბოლონაკლ.); Jer. 124, XI-XII, 83v-86r; Sin. 7, XI-XII; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღადეკავსა” და 1 “წარდგომა“. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თეგნი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 303-308.

იონა ხუცესმონაზონის ჰიმნოგრ. კანონი (21/IX)

წმიდისა იონა წინასწარმეტყუელისაი და წმიდისა იონა ხუცეს

მონაზონისაჲ

- 426 უგალობდითსა, ბ. ღელვათა დაანთქ. - «ზღვსა შენისა სიწმიდე უბიწოდ ღაიტყე, სანატრელო წინასწარმეტყუელო იონა...”

Jer. 124, XI-XII, 83v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოსების ჰიმნოგრაფ. კანონი (3. XI)

წმიდათა აკეფსიმა, იოსებ და აითალა დიაკონისაჲ

- 427 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - “მზე სიმართლისაჲ და უფალი ქრისტე ღმერთი გაქუნდა...”

Jer. 124, XI-XII, 227v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოსებ მართლის ჰიმნოგრ. კანონი (26/XII)

კრებაჲ წმიდისა ღმრთისმშობლისაჲ და ჳსენებაჲ წმიდათა და მართალთა დაგით ღმრთისა მამისაჲ, იოსებ მართლისაჲ და იაკობ ძმისა უფლისაჲ

- 428 „...იოსებ მართლისა და იაკობ ძმისა უფლისა - „უფალო ღაღატყავსა, ჳმად დ. «

S 4999, XI, გვ. 558-574

შენიშვნა: მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). დეკემბრის „თუენიდან”

იოსების ჰიმნოგრ. კანონი (14. VII)

წმიდისა იოსებ თესალონიკელ ეპისკოპოსისაჲ

- 429 უგალობდითსა, სასწაული - “ერთღმრთეებისა სამბრწყინვალე ნათელი გამობრწყინვე გონებასა შინა ჩემსა...”

Jer. 107, 1300წ., 62v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოსტინას ჰიმნოგრ. კანონი (2/X)

წმიდისა კკპრიანესი და იოსტინასი

- 430 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - “წესთა თანა ზეცისათა აწ იხარებ მალალთა შინა, მ მღღელმთავარო ღმრთივშემოსილო...”
Jer. 124, XI-XII, 124v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 7 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იოსტოს ჰიმნოგრ. კანონი (20. VI)

წმიდათა მოწამეთა იოსტო და დუდაისი

- 431 უგალობდითსა, დ. გვერდი. ქუეყანასა მწყ. - “მადლით გარდამო ვითარცა სახიერმან ძალი სულისა წმიდისაი შვეუქმოსე ჩუენ...”
Jer. 98, XI-XII, 123v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომად”. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იპატი საკურველმოქმედის ჰიმნოგრ. კანონი (28. III)

წმიდისა მამისა ჩცენისა საკურველმოქმედსა იპატისი, რომელი იყო ლანგრისა ეპისკოპოსი

- 432 უგალობდითსა, დ. გვერდი. ქუეყანასა მწყ. - “სამებისა წმიდისა ნათლითა განპბრწყინდი და სარწმუნოებისა ცხოველთაი...”
Jer. 124, XI-XII, 220v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: ეგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იპატის ჰიმნოგრ. კანონი (17. VI)

წმიდისა იპატისი

- 433 უგალობდითსა, დ. გვერდი. ქუეყ. მწყ. - «მალალთა შინა იშუეხ წინაშე ღმრთისა და თუალთ შეუღგამთა ელვათგან პბრწყინავ...”
Jer. 98, XI-XII, 106v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იპოლიტეს ჰიმნოგრ. კანონი (30/I)

წმიდისა იპოლიტესი პრომთა პაპისაი

- 434 უგალობდითსა, დ. ფარაოღს ეტლ. - «მოვედით მარტკლთა შესხმითა უგალობდეთ...”

H 2338, XI, 275v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღაღადყავსა» და 1 «წარდგომაი». ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იპოლიტეს ჰიმნოგრ. კანონი (30/I)

წმიდისა იპოლიტესივე და მისთანა მოწამეთა და წმიდისა ვარსიმე ედესელ ეპისკოპოსისაი

435 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობაი შევწ. - “წარუძედუ ენასა ჩემსა, ღირსო, სიბრძნითა მონიჭებულთა შენდა...”

H 2338, XI, 287r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომაი». ავტორი: ეგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ირაკლის ჰიმნოგრ. კანონი (17. V)

წმიდათა მოწამეთა პეტრე, დიონისი, ანდრეა, პავლე, ირაკლი, პავლინე, ვენიდეუ ათინას წამებულთაი

436 უგალობდითსა, დ. გიგალობ. - “შემწენი მართლმადიდებლობისანი, სარწმუნოებით მადიდებელნი სიმკნეთა თქუენთანი...”

Jer. 124, XI-XII, 98v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ირინარხოს ჰიმნოგრ. კანონი (29. XI)

წმიდისა მოწამისა ირინარხოსი

437 უგალობდითსა, დ. გვ. უკულველად. - “საცთურთაგან და შფოთთა საწუთროისათა დაამშვიდე გუენებაი ჩემი...”

Jer. 124, XI-XII, 339v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ირინეოსის ჰიმნოგრ. კანონი (23. VIII)

წმიდათა მოწამეთა ირინეოს, ორე და ორფისისი

438 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - “ანგელოზთა მხედრობანი ჩუენთანა დღესასწაულობენ...”

Jer. 107, (1300), 330r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «წარდგომა». ავტორი: თეოფანე გა-
მოთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ირინეს ჰიმნოგრ. კანონი (4. V)

წმიდისა და დედებულისა მოწამისა ირინესი

- 439 უგალობდითსა, დ გიგალობთ შენ უფალო. - “შენ ქრისტე□ გპრგუ-
ნო მოწამეთაო, მეოხებითა წმიდისა ირინი მოწამისაჲ შშკლობაჲ
სოფელსა მოეც...”

Jer. 124, XI-XII, 10r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდ-
გომაჲ”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

ირინეს ჰიმნოგრაფ. კანონი (7. VIII)

წმიდისა მამისა და მოწამისა დომენტი სპარსისაჲ და წმიდისა ირი-
ნი დედუფლისაჲ

- 440 უგალობდითსა, ბ. უგალობდეთ უფალსა. - «დომენტი დედებულსა
რომელმან იგი დათრგუნა მრავალ თავი ვეშაპი...”

Jer. 107, 1300 წ., 221v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდ-
გომაჲ». ერთგის მეორე კანონი. ავტორი: ეგნატი; მთარგმნელი:
გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ირინის ჰიმნოგრ. კანონი (14. IV)

წმიდათა ქალწულთა და მოწამეთა ირინი, ალაპი და ჰირინოიადისი

- 441 უგალობდითსა, კჳმაჲ დ გვერდი. უგალობდეთ უფალსა, რომელმან.
- „მადლი ზეცით გარდამო უფლისაგან მოთხოვეთ, მოწამენო,
შემაპკობელსა ამას...”

H 2336, XI, 109r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღალატყავსა“. მოსდევს 1
„წარდგომა“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი
მთაწმიდელი (+1065წ.).

იროდიონის ჰიმნოგრ. კანონი (8. IV)

წმიდათა მოციქულთა იროდიონ, აგაბო, როფო და მათ თანათაჲ

- 442 უგალობდითსა, გ. რომელმან წამისყოფით. - „წმიდათა მოციქულთა

ყოვლად წმიდა საკსენებელსა ვდღესასწაულობდეთ...“

H 2336, XI, 57v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ირონის ჰიმნოგრ. კანონი (2. VII)

წმიდათა მოწამეთა პავლე, ბილონ, თეონ, ირონისი

443 უგალობდითსა, დ. - „არარაი რაი არს, ღუაწლთა თქუენთაგან ნეტარნო...“

Jer. 107, 1300წ., 14r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ისაკ დაღმატოელის ჰიმნოგრ. კანონი (30. V)

წმიდისა მამისა ჩუენისა ისაკ დაღმატოსაი

444 უგალობდითსა, დ. გვერდი. - „უგალობ უფალსა ჩნ. მაღლთა ბრწყინვალეებასა კსენებასა ისაკ ნეტარისასა...“

Jer. 124, XI- XII, 172v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ისაკის ჰიმნოგრ. კანონი (3. VIII)

წმიდათა მამათა ისაკი, დაღმატისი და ფასტოსი

445 უგალობდითსა დ გვერდი - “ეტლთა მფლობ”. - “ნათელსა ღმრთისასა წინაშე მდგომარე ხართ განბრწყინებულნი...“

Jer. 107, 1300წ., 196v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ისვიდის ჰიმნოგრ. კანონი (4. III)

წმიდისა მოწამისა ისვიდისი

446 უგალობდითსა, დ. გიგალობთ.- „საღმრთოთა ნათლითა მაცხოვრისათა განბრწყინებულნი...“

Jer. 124, XI-XII, 124r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომაი“. მთარგმნელი: გიორგი

მთაწმიდელი (+1065წ.).

ისიდორე პილოსელის ჰიმნოგრ. კანონი (4. II)

წმიდისა ისიდორე პილოსელისაჲ

- 447 უგალობდითსა, ბ. გვერდი. უკულველად. - «გონებისა ჩემისა შემკუსრველისა სულთქმად ისმინე, მკსნელო...»
Jer. 124, XI-XII, 18r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომადი». მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ისიდორეს ჰიმნოგრ. კანონი (14. V)

წმიდისა მოწამისა ისიდორესი

- 448 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქუეყანასა მწყ. - «მეოხებითა შენითა, ისიდორე, ქრისტეს მოწამეო, ზეგარდმოი ნათელი მოძენე. უფლისასა...»
Jer. 124, XI-XII, 76v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ისმაელის ჰიმნოგრ. კანონი (17. VI)

წმიდათა მოწამეთა მანოელ, საბელ და ისმაელისაჲ

- 449 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - «მომცემელო სიბრძნისაო კეთილთა საუნჯეო ქრისტე, სულისა ჩემისა ბნელი განდევნე...»
Jer. 98, XI-XII, 99v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: გერმანოს; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ისო ნავეს ძის ჰიმნოგრ. კანონი (1/IX)

ამასვე დღესა ისო ძისა ნავესი

- 450 უგალობდითსა, დ გვერდი. უგალობდეთ უფალსა, რომელმან განიყვანა. - «უგალობდეთ უფალსა, რომელმანცა განუპო იორდანე ერისა წინამოდღუარსა ღმერთშემოსილსა ისოს მართალსა...»
Jer. 110, XI-XII, 15v-16v ; Jer. 124, XI-XII.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა». მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი

მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 63-66.

იუდა მოციქულის ჰიმნოგრ. კანონი (26. V)

წმიდისა იუდა მოციქულისაჲ, ძმისა უფლისაჲ

- 451 უგალობდითსა, ა გვერდი. ეტლთას - «ჴ მოძღუარო ზეცისათაო, მოწაფეო ქრისტესო, დამცველნო მცნებათა მისთაო...»

Jer. 124, XI-XII, 160r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

იუდა მოციქულის ჰიმნოგრაფ. კანონი (22. V)

წმიდისა იუდა მოციქულისაჲ

- 452 უგალობდითსა, ა. მარჯუენაჲ - “გიხაროდენ, იუდა მოციქულო, ქრისტეს მეფისა უფალო...”

Jer. 124, XI-XII, 125v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კალიდას ჰიმნოგრ. კანონი (19. IV)

წმიდათა მოწამეთა ლეონიდი, ხარიესსი, ნიკი, ნუნეპაჲ, ვასილისსა, ღაღინი, კალიდა და თეოდორაჲისი

- 453 უგალობდითსა, ა კმა, მარჯუენაჲ შენი - “საღმრთოდთა ნათლითა, განბრწყინებულნო და წინაშე ღმრთისა მდგომარენო, ყოვლად ქებულნო მოწამენო, რომელნი დღესასწაულსა თქუენსა ქებით აღასრულებენ ვნებათა წყუდიადისაგან იკსენით...”

H 2336, XI, 144v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კალინიკეს ჰიმნოგრ. კანონი (29. VII)

წმიდისა კალინიკესი

- 454 უგალობდითსა, დ. დანთქენ ვნ. - “სამოთხედ ბრწყინვალედ უხუებით მომფენელად ჭეშმარიტად...”

Jer. 107, 1300წ., 158r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კალინიკის ჰიმნოგრ. კანონი (14/XII)

წმიდათა მოწამეთა თვრსო, ლევკი და კალინიკისი

- 455 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკულეველი. - „მოწამეთა ნათლითა სამეუფოდთა საეღართა წინაშე სდგა...“
S 4999, XI, 200.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კალისტრატეს ჰიმნოგრ. კანონი (27/IX)

წმიდისა კალისტრატესი და მოყუასთა მისთაი

- 456 უგალობდითსა, ა გვერდი. ისრაელი მონაქმნული. - „წამებისა იგი გზად შენ წარჰკვლე ყოვლად ქებულო და შეცთომილთა უზუნე გზად...“
Jer. 124, XI-XII, 106v-108r; Sin. 7, XI-XII; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომად“. ავტორი: იოსები; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაია-სი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 362-365.

კალოპეს ჰიმნოგრ. კანონი (7. IV)

წმიდისა მოწამისა კალოპოსი

- 457 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქვეყანასა მწყურნებსა. - „კეთილად სრულჰკეავ სარბიელი წამებისად, ღუაწლით შემოსილი, და სარწმუნოებისად დაიმარხე...“
H 2336, XI, 53v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კაპიტონის ჰიმნოგრ. კანონი (7. III)

წმიდათა მღვდელმოწამეთად, რომელნი იყვნეს ეპისკოპოს ქერსოვ-

ნეთს ბასილი, ეფრემ, ევგენი, ალათოდროს, ელპიდი, ესთერი და კაპიტონისი.

- 458 უგალობდითსა, დ. ზღკსა მის მეწ. - „საღმრთოთა ბრწყინვალეებითა განათლებულხო მოწამენო, რომელნი დღესასწაულსა...”
Jer. 124, XI-XII, 135r.

შენიშვნა-კანონს უძღვის 3 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

კარპი მოციქულის ჰიმნოგრ. კანონი (26. V)

- წმიდისა კარპი მოციქულისაი, რომელი იყო მეოცეთაგანი
459 უგალობდითსა, გიგალობთ შენ. - «რომელნი სურვილით აღასრულე-
ბენ განათლებულსა და შუენიერსა და ყოვლად წმიდასა ჴსენებასა
შენსა...”
Jer. 124, XI-XII, 157r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

კარპოს ჰიმნოგრ. კანონი (13/X)

- წმიდათა მოწამეთა კარპო და პაპილესი
460 უგალობდითსა, ა მარჯუენაი შენი. - «კარპოს და პაპილოს მჴნეთა
მათ მოწამეთა...”
Jer. 124, XI-XII, 158v.

შენიშვნა-კანონს უძღვის 3 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდგო-
მაი”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კასიანე დიდის ჰიმნოგრ. კანონი (28. II)

- წმიდისა ბასილისი, თანამოღუაწისა წმიდისა პროკოპი დეკაპოლე-
ლისაი და წმიდისა მამისა ჩუენისა კასიანე დიდისაი
461 უგალობდითსა დ. ზღკსა მის. - “სარწმუნოებისა კლდესა ზედა დას-
დეგ ხარისხი შენი.
Jer. 124, XI-XII, 111r.

შენიშვნა-კანონს უძღვის 1 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდ-
გომაი». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

კატიანეს ჰიმნოგრ. კანონი (31 V)

წმიდათა მამათა ნისთერენ და კატიანესი

- 462 უგალობდითსა, დ. არარაი არს - „აღაღე ღღეს პირი ჩემი
შემსხმელად...”

Jer. 124, XI-XII, 175r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

კეთილსიტყვანი იამბიკოები გრიგოლ ღვთისმეტყველისა

სხუანი ორმუხლენი იამბიკონი კეთილსიტყუანი

- 463 „საწყის კეთილის კეთილისცა ბოლოსა მართლად შეპრაცხვენ ყო-
ფად საქმეთ საზღაურნი...”

S 2568, XVIII, 49r-52r; S 3642, XVIII, 46r-49r; S 3731, 1809, 169v-
172v.

შენიშვნა: მთარგმნელი პეტრე გელათელი.

კელსის ჰიმნოგრ. კანონი (14/X)

წმიდათა მოწამეთაი ნაზარი, გერვასი, პროტასისი და კელსისი

- 464 უგალობდითსა, დ. ზღუაი უვალი. - „ახოვნებით იღუაწეთ და
ღუაწლი სრული მოიღუაწეთ...”

Jer. 124, XI-XII, 161r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგო-
მაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

კესარის ჰიმნოგრ. კანონი (8/XII)

წმიდათა მოციქულთა სოსთენი, აპოლო, კიფა, ტკქიკოს, ეპაფრო-
დიტე და კესარისი

- 465 უგალობდითსა, მონებისა. - „სიბრძნითა და მადლითა საღმრთოთა
განათლებულთა ბრწყინვალეზაი მამისაი...”

S 4999, XI, 105.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მგალო-
ბელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კვიპრიანეს ჰიმნოგრ. კანონი (2/X)

წმიდისა კვიპრიანესი და იოსტინანდისი

466 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - “წესთა თანა ზეცისათა აწ იხარებ მაღალთა შინა, ჯ მღვდელმთავარო ღმრთივშემოსილო...”
Jer. 124, XI-XII, 124v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 7 “უფალო დაღათყავსა” და 1 «წარდგომაი». მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კვირიაკეს ჰიმნოგრ. კანონი (15. VII)

წმიდათა ღიდებულთა მოწამეთა კურიაკესი და იელიტადისი

467 უგალობდითსა, ა, სასწაულითა იკ. - “დღესასწაულთა შენსა, მკნეო კურიაკე, წადიერად ვდღესასწაულობთ მორწმუნენო...”
Jer. 107, 1300წ., 72v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 12 “უფალო დაღატყავსა” და 1 «წარდგომაი». ერთვის კიდევ ორი კანონი. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კვირიაკოს ჰიმნოგრ. კანონი (29/IX)

წმიდისა კურიაკოსი

468 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობად შევწიროთ. - „სიბრძნე სულიერი მომადლე მე ჟ, ქრისტე ღმრთისა სიტყუაო...”
Jer. 124, XI-XII, 110v-112r; Sin. 7, XI-XII; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო დაღადყავსა» და 1 «წარდგომაი». ავტორი: სტეფანე საბაეიტელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 372-376.

კვირილე ალექსანდრიელის ჰიმნოგრ. კანონი (18/I)

ღიდისა მნათობისა კვრილე ალექსანდრიელისაი

469 უგალობდითსა, დ ზღვსა მის მეწ. - “ღმრთისა მიერ მოცემული მადლი განმანათლებელი სულთაი მიილე შენ კვრილე...”
H 2338, XI, 188r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო დაღადყავსა» და 1 «წარდგომაი». მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კვირილეს ჰიმნოგრ. კანონი (18. III)

წმიდისა მამისა ჩუენისა კვრილე იმრუსალმელ ეპისკოპოსისაი

470 უგალობდითსა, ა. დანთქენ ქუეყ. - «განაშუენე სული სათნოებათა ფერთა და ჰყავ იგი შემწყენარებელ მადლითა...”
Jer. 124, XI-XII, 175r.

შენიშვნა:კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კვირილეს ჰიმნოგრ. კანონი (31. III)

წმიდისა მღვდელმოწამისა მარკოზ არეთესიელ ეპისკოპოსისაჲ და წმიდისა კვირილე დეკანოზისაჲ

- 471 უგალობდითსა, ეტლთა მფელ. - «ანგელოზთა გუნდსა თანა წინაშე ღმრთისა მღგომარე ხართ, მარტკუნო...”
Jer. 124, XI-XII, 231r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კვირინეს ჰიმნოგრ. კანონი (10. V)

წმიდათა და დიდებულთა აღფიოს, ფილადელფო და კკრინესი

- 472 უგალობდითსა, გ. რომელმან წამისე. - «ჰნათობთ ელვარებითა სამბრწყინვალითა სამეგობისა, რიცხუნო მოწამეთანო, განმანათლე, უფალო ღმერთო ჩემო, და მიმიძელუ მე ბრწყინვალედ...”
Jer. 124, XI-XII, 48r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომადი». მოსდევს სხვანი გალობანი. ავტორი: იოსები; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კვიროს ჰიმნოგრ. კანონი (28. VI)

ნაწილთა პოენაჲ წმიდათა კკროს და იოანესი

- 473 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო. - «ძალი მტრისაჲ უძლეველთა ძალითა სულისაჲთა დაჰხსნით ღმრთივსანატრელნო...”
Jer. 98, XI-XII, 180v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კვიროს ჰიმნოგრ. კანონი (31/I)

წმიდათა მოწამეთა კკროს და იოანესი და მათ თანა წმიდათა ქალწულთა მოწამეთაჲ

- 474 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - “შთამაცუ ძალი ვნებათა მიმართ

ქრისტე ვითარცა მოწყალე ხარ...”

H 2338, XI-XII, 272r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კიკლიას ჰიმნოგრაფ. კანონი

წმიდისა მოწამისა კიკლიაისი

475 უგალობდითსა, ბ. მოედით ერნო - «საუფლოდ იგი ქალწულებისა შესაწირავი სიკეთე დაუჭნობელი...“

Jer. 124, XI-XII, 307r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კიფას ჰიმნოგრ. კანონი (8/XII)

წმიდათა მოციქულთა სოსთენი, აპოლო, კიფა, ტკეპიკოს, ეპაფროდიტე და კესარისი

476 უგალობდითსა, მონებისა. - „სიბრძნითა და მადლითა საღმრთოთა განათლებულთა ბრწეინვალებად მამისად...“

S 4999, XI, 105.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კლავედის ჰიმნოგრ. კანონი (5. IV)

წმიდათა მოწამეთა კლავედი, დიოდორე და მათ თანთად

477 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - “ღუაწლითა სარბიელი წმიდად სრულ ჰყავთ, წმიდანო მოწამენო...”

H 2336, XI, 40r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კლავედის ჰიმნოგრ. კანონი (26/I)

წმიდათა მოწამეთა კლავედი, ასტერი, ნეონ, ნეონილლადისი

478 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობად შეეწ. - “ნათლისა საღმრთოისა წინაშე სდგათ...”

H 2338, XI, 249r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კლენიკეს ჰიმნოგრ. კანონი (3. III)

წმიდათა მოწამეთა ევტროპი, კლენიკე და ვასილისკესი

479 უგალობდითსა, გ. - “რომელმან წამისყოფ. - “უგალობდეთ უფალსა რომელმან ნათლით შემოსილი ჳსენებად მოწამეთად აღიდაღღეს...”

Jer. 124, XII, 120v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: გერმანოს; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კლიმენტის ჰიმნოგრ. კანონი (25. XI)

წმიდისა კლიმენტის ჰრომთა ჰაპისაი

480 უგალობდითსა, დ. გვ. ქუეყანასა მწყურნ. - “ჰეტრეს დიდებულსა დაემოწაფე თავსა მღწაფეთასა...”

Jer. 124, XI, 318r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კლიმის ჰიმნოგრაფ. კანონი (26. V)

წმიდისა კლიმი გამოუთქმელისაი

481 უგალობდითსა, დ გვერდი. უგალობდეთ უფალსა - “ვაზად აღმღლებულად ვენაჯისა საღმრთოისა გიცნობთ, კლიმი...”

Jer. 124, XI-XII, 162v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომაჲ”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კლიმის ჰიმნოგრ. კანონი (23/I)

წმიდისა და დიდებულისა კლიმისი და ალათანგელოზისაი.

482 უგალობდითსა, გ. რომელმან წამისყ. - “ზეცისა მკვეღრობათა თანამოდარე იქმენ...”

H 2338, XI-XII, 227v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდ-

გომად». ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კოართოს ჰიმნოგრ. კანონი (10. XI)

წმიდათა მოციქულთა ერასტო, ულუქპა, სოსიპატრე, ტერენტიოს, როდიონ და კოართოდისი

483 უგალობდითსა, ა. მარჯუენად. - «იქმენით საღმრთო მოციქული ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისა...»

Jer. 124, XI, 250v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდგომადი». მოსდევს სხვა გალობა. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კოდრატოს ჰიმნოგრ. კანონი (10. III)

წმიდისა მოწამისა კოდრატოდისი და მისთანანი

484 უგალობდითსა, დ. დანთქენ. - «წმიდათა მარტუკლთა კეთილად მოღუაწეთა წმიდად და საკურველი ჳსენებად მოიწია...»

Jer. 124, XI-XII, 148r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კოდრატოს ჰიმნოგრ. კანონი (21/IX)

ამასვე დღესა წმიდისა კოდრატო მოციქულისადა

485 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო. - «გვრგვონოსანი წინაშე მეფისა ძალთადისა მდგომარე ხარ...»

Jer. 110, XI-XII; Jer. 124, XI-XII, 86r-87v

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 309-312.

კოზმა იერუსალიმელისა და იოანე დამასკელისადმი მიძღვნილი საგალობლები

გალობანი ორნი დღესასწაულისა მამისა კოზმანისა და მამისა იოანესი

486 „ძილისპირნი ორისავ გალობისა ბბ გზის. დასდებელი. მკი იბ. უკანასკნელ ძილისპირი ორისავ გალობისა თითოეულმან გუნდმან თავისი ძილისპირი თქუან გ. გალობად ა. სძლისპირი კვ ბ. „განაპო სიღრმე ზღვსა ბრძანებით და ხმელად განიყვანან რჩეულნი...“
H 1699 ა, XVII-XVIII, 55r-62r.

შენიშვნა: კრებულიდან „სიტყვები და საკითხავები“.

კოზმანის ჰიმნოგრ. კანონი (1. XI)

წმიდათა და საკურველმოქმედთა კოზმან და დამიანესი

487 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკულვეკლად. — «ბრწყინვალებითა სათნოდითა მათ დიდებითა კოზმან და დამიანე...“

Jer. 124, XI-XII, 219v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. მოსდევს იმავე წმიდათა სხვა გალობანი. ავტორი: კოზმან იერუსალიმელი (VIII ს.); მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კოზმანის ჰიმნოგრაფ. კანონი (14. II)

წმიდისა კოზმან აღმსარებელისა ქალკიდინელისაჲ.

488 უგალობდითსა, დ გვერდი. ეტლთა მფლ. - „ბრწყინვალებითა საღმრთოდითა სულისა წმიდისაჲთა განათლებული...“

Jer. 124, XI-XII, 57r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომად“. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კოზმანის ჰიმნოგრ. კანონი (1. VII)

კოზმან და დამიანე [აკლია]

489 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - «ღმრთივმოცემულითა ჩუენდა საკურველმოქმედთა მკურნალთა ეკლესიისა სუეტთა...“

Jer. 107, 1300წ., 1r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ 1 „წარდგომად“. და ერთვის მეორე კანონი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კოზმანის ჰიმნოგრ. კანონი (17/X)

წმიდათა მოწამეთა კოზმან და დამიანესი

490 უგალობდითსა, ა. მარჯუენად შენი. - „რომელი ექმენ სიმტკიცე

უძლეველ მოწამეთა შენთა, ქრისტე ღმერთო...”

Jer. 124, XI-XII, 167v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კონონის ჰიმნოგრ. კანონი (6. III)

წმიდისა მოწამისა კონონისი

491 უგალობდითსა, ა გვერდი. მკსნელსა. - “მწნე მოწამე კონონ შესხმით იდიდებოდენ, რომელმან დასცა საცთური უღმრთოთაი...”

Jer. 124, XI-XII, 129r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კორნელიეს ჰიმნოგრ. კანონი (12/IX)

ამასვე დღესა წმიდისა მღვდელმოწამისა კორნელიე ასისტავისაი

492 უგალობდითსა, ა გვერდი. ეტლთა სიმრავლე - “წმიდასა და განათლებულსა ცხენებასა შენსა, ღირსსა დამინებასა...”

Jer. 110, XI-XII, 65v-67v; Jer. 124, XI-XII, 48v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 188-192.

კოპრ[ის] ჰიმნოგრ. კანონი (9. VII)

წმიდათა მოწამეთა პატერმოლე და კოპრ[ისი]

493 უგალობდითსა, გიგალობთ - “მოიწია წმიდაი ცხენებაი თქუენი...”

Jer. 107, 1300წ., 43v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კორდუეის ჰიმნოგრ. კანონი (23. VIII)

წმიდისა აღმსარებელისა კორდუე ეპისკოპოსისაი

494 უგალობდითსა, გ. ღმერთსა რომელმან იცხნა. - “მარხვსა სამოთხესა შინა აღიზარდე შენ...”

Jer. 107, 1300წ., 326r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომა“. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კოსტანტინეს ჰიმნოგრ. კანონი (21. V)

წმიდათა მოწამეთა კოსტანტინე და ელენესა

495 უგალობდითსა, დ. გიგალობთ შენ. - „შენ რომელი ჰსუფევ საუკუნთა და განაწესებ მეფეთათ...“

Jer. 124, XI-XII, 121v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომა“. მოსდევს სხვანი გალობანი. ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კრისკენეტეს ჰიმნოგრ. კანონი (14. IV)

წმიდისა მოწამისა კრისკენეტესი, რომელი იყო მირონ ქალაქითა ლუკისადითა

496 უგალობდითსა, ა. მარჯუენად შენი უძლო. - „ზეცით გარდამო ნიჭნი კეთილთანი მოგუმაღლენ ჩუენ, კაცთმოყუარეო ღმერთო...“

H 2336, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღალატყავსა“. მოსდევს სხვანი გალობანი და 1 „წარდგომა“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

კრისკენტის ჰიმნოგრ. კანონი (30. VII)

„წმიდათა მოციქულთა სილოვანე, კრისკენტი, ეპენეტო და მათ თანათაი...“

497 უგალობდითსა, ბ. რომელმან განაკმო. - „წინაშე საყდართა ღმრთისადითა მდგომარენო და ნათლითა მით წარუგალითა განბრწყინებულნო...“

Jer. 107, 1300წ., 163v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომა“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ლავრენტის ჰიმნოგრ. კანონი (10. VIII)

წმიდისა მოწამისა ლავრენტი დიაკონისად

498 უგალობდითსა, დანთქენ. - «სამოთხესა შინა სამართლად ჰსუფევ, ღირსო, ვითარცა ქრისტეს მოწამე...“

Jer. 107, 1300წ., 236r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ლაეროს ჰიმნოგრ. კანონი (18. VIII)

წმიდათა მოწამეთა ფლოროს და ლაეროსის და წმიდისა მამისა აღმსარებელისა მაკარისი

499 უგალობდითსა, დ. ზღუსა მის მეწ. - «სიჩხოდით საცნაურთაგან წყალთა სარწმუნოებისათა მოირწყენით...»

Jer. 107, (1300წ.), 303v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ლაზარეს საგალობლები

მეექუსესა შაბათსა ლაზარესი

500 უფალო ღაღატყავსა, კი დ. გი. - „ეტყოდა უფალი იერიქოს მოწაფეთა თვსთა, გუაღე, წარვიდეთ ბეთანიად...“

H 2123, IX-X, 125r-129v; Sin. 18, X ს., 78v-81r; Sin. 40, X, 124r-127v; Sin. 41, X, 166v-169v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევმა, ლ. ხევსურიანმა. თბილისი, 1980, გვ. 160-165.

ლევკის ჰიმნოგრ. კანონი (14/XII)

წმიდათა მოწამეთა თვრსო, ლევკი და კალინიკისი

501 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკუღვევლი. - „მოწამეთა ნათლითა სამეუფოდთა საყდართა წინაშე სდგა...“

S 4999, XI, 200.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ლეონიდის ჰიმნოგრ. კანონი (19. IV)

წმიდათა მოწამეთა ლეონიდი, ხარიესსი, ნიკი, ნუნეპია, ვასილისსა, დალნი, კალიდა და თეოდორაისი.

502 უგალობდითსა, ა კმა, მარჯუენად შენი - „საღმრთოდთა ნათლითა, განბრწყინებულნი და წინაშე ღმრთისა მდგომარენო, ყოვლად ქე-

ბუნლო მოწამენო, რომელნი დღესასწაულსა თქუენსა ქებით აღას-
რულევენ ვნებათა წყუდიადისაგან იკსენით...”

H 2336, XI, 144v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღაფყავსა“ და 1 „წარდგო-
მაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

ლეონის ჰიმნოგრ. კანონი (5. XI)

- 503 წმიდათა მოციქულთაი პატრობან, ერმან, ლეონ და მათ თანათაი
უგალობითსა, გ, რომელმან წამისყ. - “დაჰკსენით თქუენ საცთური
უღმრთოებისაი და ბნელი ბოროტი მრავალღმრთოებისაი...”
Jer. 124, XI-XII, 233r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღაფყავსა” და 1 “წარდ-
გომაი”. მოსდევს სხვა გალობანი. ავტორი: იოსებ მგალობელი;
მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ლეონის ჰიმნოგრ. კანონი (18. II)

- 504 წმიდისა ლეონ პრომთა პაპისაი
უგალობითსა, დ გვერდი. - “უგალობდეთ უფალსა, რომელმა
- “შეიმკვეს საცხებლითა მღღელთმოდურებისაითა, ყოვლად ნე-
ტარო...”
Jer. 124, XI-XII, 73v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღაფყავსა» და 1 «წარდ-
გომაი». ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი
მთაწმიდელი (+1065წ.).

ლეონის ჰიმნოგრ. კანონი (20. II)

- 505 წმიდისა ლეონ საკურველმოქმედისაი კატანელ ეპისკოპოსისაი
უგალობითსა, დ. ზღუად უვალი. - «მსახურთა ზეცისათა უნივთოთა
შეერთებულ ხარ, ღმრთივმემოსილო ლეონ...”
Jer. 124, XI-XII, 81v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 «უფალო ღაღაფყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

ლეონტის ჰიმნოგრ. კანონი (18. VI)

წმიდისა და დიდებულისა მოწამისა ლეონტისი და მისთანათაი

506 უგალობდითსა, დ. გიგალობთ შენ. უფალო. - “სათნოებად შენი უზემთაჲს არს შჯულსა ქებისასა, ღირსო წმიდაო ლეონტი...”
Jer. 98, XI-XII, 112r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ლოკიანეს ჰიმნოგრ. კანონი (15/X)

წმიდისა მღვდელმოწამისა ლოკიანესი

507 უგალობდითსა, დ. გიგალობთ შენ უფალო - “სიბრძნითა და მადლითა და ძალითა სულიერითა განჰბრწყინდი, ნეტარო...”
Jer. 124, XI-XII, 163r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღადყავსა“ და 1 „წარდგომაჲ“. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ლონგინოზის ჰიმნოგრ. კანონი (16/X)

წმიდისა ლონგინოზ მოწამისაჲ, რომელი იყო ასისთავი ჯუარცმისა უფლისასა

508 უგალობდითსა, დ. ზღუკსა მის. - „საღმრთოთა ბრწყინვალებითა განბრწყინებულ ხარ, დიდებულო...”
Jer. 124, XI-XII, 165r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომაჲ». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ლუდიის წმიდა ტაძრის სატფურების ჰიმნოგრაფ. კანონი (3. XI)

წმიდისა გიორგისი და სატფურებაჲ ლუდიას წმიდისა ტაძრისა

509 უგალობდითსა, ბ. — “ბუნებაჲ წყლისა მდინარისაჲ შეჰყვინდა...”
Jer. 124, XI, 224r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” ავტორი: იოვანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ლუკა მახარებლის ჰიმნოგრ. კანონი (18/X)

წმიდისა ლუკა მახარებლისაჲ

510 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობაჲ შეეწირ. - “ეტლად საღმრთოდ ბრწყინვალედ გამოსჩნდი, ლუკა, ყოვლად დიდებულო...”

Jer. 124, XI-XII, 170v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ერთვის სამი კანონი. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ლუკას ჰიმნოგრ. კანონი (6. II)

წმიდისა ივლიანესი და ლუკასი და მუქიმოსი

- 511 უგალობდითსა, იქლი მო. - “ვსენებასა ივლიანე სივანე, მუქიმო ლუკას თანა ღუაწლისა მძღეთა, მორწმუნენო..“
Jer. 124, XI-XII, 24r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო დაღატყავსა“. ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ლუკიას ჰიმნოგრ. კანონი (13/XII)

წმიდათა მოწამეთა ევსტრათი, ავქსენტი, ევგენი, მარდარი და ორს-
ტისი, და წმიდისა მოწამისა ლუკიასი

- 512 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - „მჯღომარე მაღალთა შინა იხი-
ლავს მოწამეთა ღუაწლსა...“
S 4999, XI, 187.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 14 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ლუკიოზის ჰიმნოგრ. კანონი (21. VIII)

წმიდისა ლუკიოზ მოწამისად

- 513 უგალობდითსა, გ. - «ლუკიოზ მთიევი მოწამეთად და აღმსარებელი და დამამკობელი საცთურისა...“
Jer. 107, 1300წ., 316r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომადი”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ლუპოს ჰიმნოგრ. კანონი (23. VIII)

წმიდისა ლუპო მოწამისად

- 514 უგალობდითსა, დანთქენ ვნებანი. - „განანათლე სული ჩემი რადითა ვაქებდე ბრწყინვალესა ამას ვსენებასა შენსა...“
Jer. 107, 1300წ., 328r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მავრას ჰიმნოგრ. კანონი (3. V)

წმიდისა ტიმოთესი და მავრადის დიონისე და მათ თანათად

515 უგალობდითსა, ბ გვერდი - „ღიდებულსა და წმიდასა კსენებასა წმიდათა მარტკლთასა, ერნო ღმრთიეგანბრძნობილნო, წადიერებით პატივსცემდეთ...”

Jer. 124, XI-XII, 7v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «წარდგომაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მათე მახარებლის ჰიმნოგრ. კანონი (16. XI)

წმიდისა და ყოვლად ქებულისა მათე მახარებლისაი

516 უგალობდითსა, დ. ზღუაი უფალი - «მდიდრად მომნიჭე მე მადლი იგი...»

Jer. 124, XI-XII, 279v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომაი». ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მაკარი ეგვიპტელის ჰიმნოგრ. კანონი (19/I)

წმიდისა მაკარი მეგვიპტელისაი და წმიდისა თეოდოტი მღვდელმთავრისაი

517 უგალობდითსა, დ. მწყობრი იქლი. - «სადმრთოთა ნათლითა განათლებულმან და ანგელოზთა თანა, მამაო, დამკვდრექულმან...»

H 2338, XI, 193r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მაკარის ჰიმნოგრ. კანონი (18. VIII)

წმიდათა მოწამეთა ფლორო და ლავროსი და წმიდისა მამისა აღმსარებელისა მაკარისი

518 უგალობდითსა, დ. ზღუსა მის მეწ. - “სიჩჩოით საცნაურთაგან წყალ-

თა სარწმუნოებისათა მოიწვენიით...“

Jer. 107, (1300წ.), 303v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მაკრინას ჰიმნოგრ. კანონი (19. VII)

წმიდისა მაკრინადისი და წმიდისა ბასილისი

519 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - „სიძე იგი უხრწნელი საღმრთოდ შუენიერი, რომელი შეიყუარე, მაკრინა...“

Jer. 107, 1300წ., 99r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მამათა საგალობლები

თთუესა იანვარსა კჳ (28) შაბათი

520 უფალო ღალატყავსა, კჳ ა. გი. ღირსხო მამანო, გამობრწყინდეს საქმენი თქუენნი არა ხოლო თუ კაცთა შორის...”

H 2123, IX-X, 59r-63r; Sin. 18, X, 34r-37r; Sin. 40, X, 184v-189v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევმა, ლ. ხევსურიანმა, თბილისი, 1980, გვ. 79-85.

მამაის ჰიმნოგრ. კანონი (2/IX)

წმიდისა მოწამისა მამაისი

521 უგალობდითსა კჳ ბ. – ზღუსა ღელვათა. - «არე სურნელი გარდაფენილი, გამოგზბრწყინდა მორწმუნეთა კრებულსა, კსენებად ესე მამა მკნედ მოლუაწისად და განაშუენებს ქრისტეს ეკლესიასა..“

Jer. 110, XI-XII, 16v (მხ. დასაწ.); Jer. 124, XI-XII, 8v-13r; Sin. 7, XI-XII; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: წარმოდგ. 2 კანონი I კანონს უძღვის 1 „უფალო ღალატყავსა“ ორი „სტიქარონი“ და 2 „წარდგომად“ ხოლო II-ს, რომლის ავტორია თეოფანე – არც ერთი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი 2007, გვ. 67-76.

მამელხთას ჰიმნოგრ. კანონი (6. VI)

წმიდათა მოწამეთა მამელხთა და ზინაილოდისი

522 უგალობდითსა ა. უგალობდეთ ყოველნი რომ - „მოწყალეო უფალო, მიზეზო კეთილთაო, ვედრებითა წმიდათა შენთა მარტკლთა ღირს...“

Jer. 124, XI-XII, 7v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომაი“. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მამილხთას ჰიმნოგრ. კანონი (5/X)

წმიდისა მოწამისა მამელთეისი

523 უგალობდითსა, დ. გიგალობთ შენ. - „საღმრთოთა ნათლითა განათლებულო ბრწყინვალისა ცსენებისა შენისა მგალობელო...“

Jer. 124, XI-XII, 134v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მანოელის ჰიმნოგრ. კანონი (17. VI)

წმიდათა მოწამეთა მანოელ, საბელ და ისმაელისაი

524 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - „მომცემელო სიბრძნისაო კეთილთა საუნჯეო ქრისტე, სულისა ჩემისა ბნელი განდევნე...“

Jer. 98, XI-XII, 99v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომაი». ერთევის მეორე კანონი. ავტორი: გერმანოს; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მარდარის ჰიმნოგრ. კანონი (13/XII)

წმიდათა მოწამეთა ევსტრათი, ავქსენტი, ევგენი, მარდარი და ორესტისი, და წმიდისა მოწამისა ლუკიადისი

525 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - «მჯდომარე მალალთა შინა იხილავს მოწამეთა ღუაწლსა...»

S 4999, XI-XII, 187.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 14 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომაი». ავტორი: იოანე; მთარგმნელი გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მართას ჰიმნოგრ. კანონი (5. VII)

წმიდისა და ღმრთივშემოსილისა მართაიისი, დედისა სვემონ საკურველმოქმედისაი

526 უგალობდითსა, დ. ზღუაი უვალი. - «სურვილსა გალობად საღმრ-

თოდსა ძალისა შენისა, სამებაო წმიდაო...”

Jer. 107, 1300წ., 21v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». ერთვის მეორე კანონი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

მართას ჰიმნოგრ. კანონი (5. VII)

წმიდისა თეოდორე კურინელისა და წმიდისა მართაისვე

527 უგალობდითსა, დ. გვერდი - “ნათლითა ყოვლითა შემოქმედთა
ქრისტე ნათლითა შენითა განანათლენ...”

Jer. 107, 1300წ., 25r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომაი”. მთარგმნელი: გიორგი
მთაწმიდელი (+1065წ.).

მარიამ ეგვიპტელის ჰიმნოგრ. კანონი (1. IV)

წმიდისა დედისა ჩუენისა მარიამ მეგვიპტელისაი

528 უგალობდითსა, ჳმად ა, სასწაულითა იჳსნ. - «რომელსა ესე სახედ
სინანულისა საღმრთოდსა ცხორებაი შენი მოგიგიეს...”

H 2336, XI, 4v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა». მოსდევს კიდევ
3 კანონი. ავტორი: თეოფანე ; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

მარიამნის ჰიმნოგრაფ. კანონი (17. II)

წმიდისა მარიამნისი დისა წმიდისა ფილიპე მოციქულისაი და წმი-
დისა მღდელმოწამისა პოლიხრონისი

529 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობაი შეჳწ. - «კეთილთა მომცემელო
მხოლო, შთამბერე მე სიტყუაი სიბრძნისაი...”

Jer. 124, XI-XII, 71r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

მარიამობის საგალობელნი

დასადებელნი მარიამობისანი

530 უფალო ღაღატყავსა, ჳი ა. ეჳა საკურველი საკურველებათაი, რა-
მეთუ თუალი ცხოვრებისაი საფლავსა დაიდების...”

Sin. 18, X, 132v-137v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევმა, ლ. ხევსურიანმა.

მარიამობის საგალობელი

თთუეს აგუსტოსა იე (15) მარიამობაი

531 უფალო დაღატყავისა ჳი გ. გარდაიცვალე სოფლით, ღმრთისმშობელო ქალწულო.

H 2123, IX-X, 212r-224v; Sin. 18, X, 150v-153v; Sin. 40, X, 209r-213v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევმა, ლ. ხევსურიანმა. თბილისი, 1980, გვ. 566-275.

მარინას ჰიმნოგრ. კანონი (17. VII)

წმიდისა და ღიღებულისა მოწამისა მარინადისი.

532 უგალობდითსა, გ. გეგრდი. უფსკრული. - “ისარებ აწ განათლებული წინაშე ღმრთისა მოწამეო მარინაო...”

Jer. 107, 1300წ., 87r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 7 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ერთეის მეორე კანონი. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მარინოს ჰიმნოგრ. კანონი (16/XII)

წმიდისა წინასწარმეტყუელისა ანგეაისი და წმიდისა მოწამისა მარინოდისი და წმიდათა მოწამეთა ევსტათისი, ანატოლიოდისი, და თესპესიოდისი და წმიდისა ბაქოს მონაზონმოწამისაი და წმიდისა თეოფანია დედოფლისაი.

533 უგალობდითსა, ბ უგალობდეთ უფალსა. - “შენ წინასწარმეტყუელსა წმიდასა და ანგელოზსა ღმრთისასა და მოსლვისა მისისა...”

S 4999, XI, 236.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: ანასტასია სეკტორი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მარკელეს ჰიმნოგრ. კანონი (29/XII)

წმიდათა ჩხვლ ყრმათაი და წმიდისა მარკელესი

534 „ჳამი დ. მკანეონი. - „საუნჯესა დაფარულსა ეძიებდენ...”

S 4999, XI.

შენიშვნა: მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი. ლექსების „თუენიდან“.

მარკიანე იკონომოსის ჰიმნოგრ. კანონი (10/I)

წმიდისა გრიგოლ ნოსელისა და წმიდისა მარკიანე იკონომოსისა

- 535 უგალობდითსა, ა გვერდი. ეტლთა სიმრავლე. - “სიბრძნისა და გულისკმისყოფისა უფსკრულ ხარ ქრისტე...”
H 2338, XI-XII, 117v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 7 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მარკიანეს ჰიმნოგრ. კანონი (9. VI)

წმიდათა მოწამეთა ნიკანდრო და მარკიანესი

- 536 უგალობდითსა დ. გალობადი შეეწ. - “გალობადი წმიდაი ქრისტეს მეფისა გონებისაგან წმიდასა შეეწიროთ, მორწმუნენო...”
Jer. 98, XI-XII, 39r.

შენიშვნა: ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მარკიანეს ჰიმნოგრ. კანონი (25/X)

წმიდათა მწიგნობართა და მოწამეთაი მარკიანე და მარტკრისი

- 537 უგალობდითსა, დ. - დანთქენ. - „ნათლითა წმიდისა სამებისაითა პბრწყინავთ...”
Jer. 124 (XI-XII), 194v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მარკიანეს ჰიმნოგრ. კანონი (30/X)

წმიდისა მარკიანე მღვდელმოწამისა, სორაკოსელ ეპისკოპოსისა

- 538 უგალობდითსა, დ. დანთქენ ენ. - „იშუებ ბრწყინვალითა ნათლითა და ელვითა სამმნათობიერისა სამებისაითა...”
Jer. 124, XI-XII, 210v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მარკოზ მახარებლის ჰიმნოგრ. კანონი (25. IV)

წმიდისა და ყოვლად ქებულისა მარკოს მოციქულისა და მახარებელისაი

- 539 უგალობდითსა, ა. სასწაულითა იცხნა - “მარკოს ღირსისა შესხმად განმზადებულვარ და ვევედრები მადლსა სულისა წმიდისასა...”
H 2336, XI, 212v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” მოსდევს კიდევ 2 კანონი. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მარკოზის ჰიმნოგრაფ. კანონი (31. III)

წმიდისა მღვდელმოწამისა მარკოზ არეთესიელ ეპისკოპოსისაი და წმიდისა კურილე დეკანოზისაი

- 540 უგალობდითსა, ეტლთა მფლ. - „ანგელოზთა გუნდსა თანა წინაშე ღმრთისა მდგომარე ხართ, მარტულნი..“
Jer. 124, XII, 231r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მარკოზის ჰიმნოგრ. კანონი (22. VI)

წმიდათა მოციქულთაი ტერტერიოდისი, რომელი იყო ეპისკოპოსი იკონიისაი და მარკოზისი, რომელი იყო მამისძმის წული ბარნაბაისი

- 541 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქუეყანასა მწყ. - „ღმრთივბრწყინვალეთა ქადაგთა სამეუფოთა პატივ ვსცემდეთ დღეს და გალობით ვდღესასწაულობდეთ წადიერებითა სულისაითა..“
Jer. 98, XI-XII, 138r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომად“, მოსდევს „ღაღატყავსა“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მარტვილის საგალობლები

მეშვიდესა კვირიაკესა მარტულიაი

- 542 უფალო ღაღატყავსა, ჳი ა. მამასა და ძესა უგალობდეთ...”

H 2123, IX-X, 193v-197v; Sin 18, 143r-144v; Sin 40, X, 200v-204v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევა, ლ. ხევსურთანმა. თბილისი, 1980, გვ. 245-250.

მარტვირის ჰიმნოგრ. კანონი (25/X)

- 543 **წმიდათა მწიგნობართა და მოწამეთა მარკიანე და მარტვირისი უგალობდითსა, დ. - დანთქენ. - “ნათლითა წმიდისა სამებისაითა ჰბრწყინათ...”**

Jer. 124, XI-XII, 194v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 „უფალო ღაღადყავსა“ და 1 „წარდგომა“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მარტიანეს ჰიმნოგრ. კანონი (13. IV)

- 544 **წმიდისა მამისა ჩუენისა და აღმსარებელისა მარტინე პრომთა პაპისაი უგალობდითსა, დ გვერდი. ეტლთა მელობ. - “ჭირნი მრავალნი თავსისხენ ქრისტეს ღმრთისათვს...”**
H 2336, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღადყავსა» და ერთი წარდგომა. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მარტინიანეს ჰიმნოგრ. კანონი (13. II)

- 545 **წმიდისა მამისა მარტინიანესი უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - «მოღუაწებისა შრომითა აღიღე ჯუარი მკართა შენთა...»**
Jer. 124, XI-XII, 52r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 «უფალო ღაღადყავსა» და 1 «წარდგომა». ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მატათიას ჰიმნოგრ. კანონი (9. VIII)

- 546 **წმიდისა მოციქულისა მათათიასის დაიდგინა იუდას წინ გამცემელისა უგალობდითსა დ გვერდი. უგალობდეთ უფალსა რომელმან - «უგალობთ მორწმუნენი უფალსა საკსენებელსა შენსა მათათია...»**
Jer. 107, 1300წ., 232v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მატრონას ჰიმნოგრ. კანონი (5. XI)

წმიდისა მატრონადის

- 547 უგალობდითსა, დ გვერდი. უგალობდეთ უფალსა, რომელმან. - “შეერთე მხედრობათა ზეცისათა, მატრონა დიდებულო...”
Jer. 124, XI-XII, 248r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. მოსდევს სხვა გალობა. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმინდელი (+1065წ.).

მატრონას ჰიმნოგრ. კანონი (27. III)

წმიდისა მატრონადის ალექსანდრე, დიონისე და მათთანათად

- 548 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის. - “ზეცისა განწყობილთა შორის მდგომარე აქებ სმებასა უმჯობესად განაგებ...”
Jer. 124, XII, 217r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მაქსიმე აღმსარებელის ჰიმნოგრ. კანონი (13. VIII)

წმიდისა მაქსიმე აღმსარებელისა და ორთა მოწაფეთად მისთად

- 549 უგალობდითსა, დ. წამისყოფით. - “მატლისა მის სიბრძნისა საუნჯენი გულსა შინა შენსა მდიდრად მოგიგნეს...”
Jer. 107, 1300წ., 253v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ერთევის მეორე კანონი. ავტორი: კლიმი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მაქსიმე აღმსარებელის ჰიმნოგრ. კანონი (21/I)

წმიდისა მაქსიმე აღმსარებელისა და წმიდისა ნეოფიტე მონაზონისა და წმიდისა აღნისი.

- 550 უგალობდითსა, დ. გვერდი. უგალობდეთ უფალსა - «დიდებულო მაქსიმე საღმრთოდ იგი მადლი სულისა წმიდისა...»
H 2338, XI, 212r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: იოვანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მაქსიმეს ჰიმნოგრ. კანონი (10. IV)

წმიდათა ორმოცთა მოწამეთა აფრიკანე, ტერენტი, მაქსიმე და მათ თანათა

551 უგალობდითსა, ჳმად დ. ზღვსა მის მეწ. - “ნუგემინისმცემელისა ნათლითა განგუანათლენ ქრისტე და წარგვმართე ჩუენ გზასა წრფელსა ბრძანებათა შენთასა...”

H 2336, XI, 70.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღალატყავსა“. მოსდევს სხვანი გალობანი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მაქსიმეს ჰიმნოგრაფ. კანონი (19. II)

წმიდათა მოწამეთა მაქსიმე, თეოდოტე და ასკლიპიოდოტისი

552 უგალობდითსა, დ - დანთქე. - „ქრისტეს თანა მკვლრ ხართ და საღმრთოდთა ნათლითა ჰბრწყინავთ...“

Jer. 124, XII, 77v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მეთოდის ჰიმნოგრ. კანონი (20. VI)

წმიდისა მეთოდი პატარონელ ეპისკოპოსისა

553 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქუეყანასა მწყ. - „ძირთა მათგან ღმრთისმსახურთა აღმოსცენდი ყუავილი საღმრთოდ...“

H 1710, XI, 64v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ერთვის კიდევ სამი კანონი. ავტორი: გიორგი; მთარგმელი გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მელანიას ჰიმნოგრ. კანონი (31/XII)

წმიდისა მელანიასი

554 უგალობდითსა, ჳმად ა, მონებისა. - „მ მრავალ რიცხუსიმრავლო, ახოვანთა წმიდათა მარტკლთაო ცოდვათა მათ ჩემთა ურიცხუთა

სიმრავლენი აკოცენ ვედრებითა შენითა...”

S 4999, XI, 645.

შენიშვნა: ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მელიტის ჰიმნოგრ. კანონი (12. II)

წმიდისა მელიტი ანტიოქელ მამამთავრისაჲ

555 უგალობდითსა, დ გვერდი, ეტლთა მფლ. - „ნათლისა მომცემლისა წინაშე სდგა ყოვლითურთ განათლებული...”

Jer. 124, XI-XII, 46v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მელოდის ჰიმნოგრ. კანონი (14. VI)

წმიდისა მელოდი კოსტანტინეპოლელ პატრიარქისაჲ

556 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკულკველ. - „საქმეთგან კეთილთა განათლებული ვითარცა სიძე სასძლოით მიიცვალა ჴორცთაგან...”

Jer. 98, XI-XII, 82r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომად”. ავტორი: ფოტი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მელქისედეკის ჰიმნოგრ. კანონი (8. VIII)

წმიდისა მელქისედეკის

557 უგალობდითსა, დ გვერდი. უგალობთ უფალსა რომელმან - “ენაჲ მეცნიერებაჲ და ბაგენი ღირსად შემსგავსებელი ვერ შემძლებელ არიან...”

Jer. 107, 1300წ, 224v.

შენიშვნა: ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მენანდროს ჰიმნოგრ. კანონი (19. V)

წმიდათა მღვდელმოწამეთა პატრიკი, პილკენიე, აკაკი და მენანდროისი

558 უგალობდითსა, დ. გვერდი. ეტლთა მფლ. - “შემკობილნი მადლითა მიერ მღვდელმსახურებისა და წამებისათა...”

Jer. 124, XII, 104r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მეორედ მოსვლის საგალობლები

გალობანი მეორედ მოსვლისანი

559 „დღესა განსაკრთომელსა უცხოსა მოსვლისა შენისასა...“

A 431, 1731 წ., 10r-12v; ქუთ. 79, XV-XVI, 19r-24v.

შენიშვნა: ავტორი: თეოდორე სტუდიელი (+826წ.). მთარგმნელი: არსენ იყალთოელი (XI-XIIIს.).

მერკვილეს ჰიმნოგრ. კანონი (25. XI)

წმიდისა მოწამისა მერკვილესი

560 უგალობდითსა, დ. გვ. ეტლსა მფლ. - “ზეცისა განწყობილთა თანა წინაშე სამებისა მხიარულებით სდგა...”

Jer. 124, XI-XII, 324v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მეფოდის ჰიმნოგრ. კანონი (14. V)

წმიდისა მღვდელმოწამისა მეთოდისი

561 უგალობდითსა, გ კვერდი. წამისყ. - «ღონე მოკლე და საღმრთოდ და გზად ღმრთისა მიმყვანებელი მიჩუენე და მასწავე...“

Jer. 124, XI-XII, 79r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მვირონის ჰიმნოგრ. კანონი (17. VIII)

წმიდისა მოწამისა მკრონისი

562 უგალობდითსა, მოვედით ერნო. - «ვაქებდეთ ღმრთისასა კსენებასა მკრონ მოწამისასა...“

Jer. 107, 1300წ., 300r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მთავარანგელოზთა კრების ჰიმნოგრ. კანონი (8. XI)

კრებად წმიდათა მთავარანგელოზთაი

- 563 უგალობდითსა, დ ზღუად უვალი. „სადმრთოითა მით ნათლითა
ჰბრწყინავ, მარადის, დიდებულ...“.

Jer. 124, XI-XII, 243r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». მოსდევს სხვა გალობანი. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი:
გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მთავარანგელოზთა საგალობლები

თთუესა იდ(14) ნოემბერსა მთავარანგელოზთაი

- 564 „უფალო ღაღატყავსა, ჳ ბ. გი. მთავარანგელოზნო, ქრისტეის
მოწყალისა ღმრთისანო...“

H 2123, IX-X, 269r-v; Sin. 18, X, 172v-174v; Sin 34, 954წ.; Sin 40,
X; Sin 41, X.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა,
ც. ჭანკიევა, ლ. ხევსურიაწმა, თბილისი, 1980, გვ. 321-327.

მიგებების საგალობლები

თთუესა ფებერვალსა ბ მიგებებაი

- 565 „უფალო ღაღატყავსა, ჳ დ. რომელი ნუფრით ჩჩკლ იქქენ ქალწუ-
ლისაგან...“

H 2123, IX-X, 64r-74v; Sin. 18, X, 40r-46v; Sin. 40, X, 189v-195r.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა,
ც. ჭანკიევა, ლ. ხევსურიაწმა, თბილისი, 1980, გვ. 86-99.

მინადორას ჰიმნოგრ. კანონი (10/IX)

ამასვე დღესა წმიდათა სამთა ქალწულთაი მინადორა, მიტრადორა
და ნიმფოდორაი

- 566 უგალობდითსა, დ ზღუად უვალი. - “სამებასა წმიდასა რომელი
ჰრქუა...”

Jer. 110, XI-XII, 58v-61r ; Jer. 124, XI-XII.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდ-
გომაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწ-
მიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის
ოვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 175-178.

მინას ჰიმნოგრ. კანონი (10/XII)

- წმიდათა მოწამეთა მინა, ერმოგენი და ევლრაფოდისი
567 უგალობდითსა, ა. ქრისტეს შობ. - «გვრგვინოსანნი და შემკულნი
საყდართა ღმრთისათა წინაშე სდგათ თქუენ...»
S 4999, XI, 144.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

მისაელის ჰიმნოგრ. კანონი (17/XII)

- წმიდისა წინასწარმეტყუელისა დანიელისი და წმიდათა სამთა ვრ-
მათა ანანია, აზარია და მისაელისი
568 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობით შეკვ. - “ქრისტე ღმერთო მკს-
ნელო ყოველთაო, ყოველთა კეთილთა მიზეზო...”
S 4999, XI, 258.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგო-
მაი”. ერთვის 4 კანონი. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმ-
ნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მიტრადორას ჰიმნოგრ. კანონი (10/LX)

- წმიდათა სამთა ქალწულთაი მინადორა, მიტრადორა და ნიმფოდო-
რადისი
569 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - „სამებასა წმიდასა რომელი
პრქუა...”
Jer. 110, XI-XII, 58v-61r ; Jer. 124, XI-XII.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდ-
გომაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწ-
მიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის
თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 175-178.

მიქაელ აღმსარებელის ჰიმნოგრ. კანონი (18/XII)

- წმიდისა მამისა ჩუენისა მიქაელ აღმსარებელისა
570 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო. - «ელვართა ბრწყინვალეპი-
თა...»
S 4999, XI,

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომაი”. ავტორი: თეოფანე გა-
მომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მიქაელ მთავარანგელოზის დაუჯდომელი

აკათისტო წმიდა მთავარანგელოზისა მიხაილისა (კონდაკი)

- 571 „ხესთა აღრჩეული ზეცისა ძალთა ერისმთავრად და კაცთა ნათესავისა თანამდგომელად...“

Q 837, XIX, 1-23.

შენიშვნა: ამავე მცირე კრებულში შეტანილია ნათლისმცემლის აკათისტოც.

მიქაელ მთავარანგელოზის ჰიმნოგრ. კანონი (6/IX)

დიდებულისა მიქაელ მთავარანგელოზისაი ზონას

- 572 უგალობდითსა დ გვერდი. ისრაელი მონა-ქმნული. - “ანგელოზთა მთავარსა მას დიდებულსა მიქაელს, სასწაულთა დიდთა მოქმელსა, გალობთა საღმრთოდთა შევამკობდეთ, მორწმუნენო...”

Jer. 110, XI-XII; Jer. 124 (XI-XII); Sin. 7, XI-XII; Asth. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა”, 5 „სტიქარონი“ და 1 “წარღგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 207, გვ. 112-120.

მიქაელის ჰიმნოგრ. კანონი (23. V)

წმიდისა მამისა ჩუენისა და აღმსარებლისა მიქაელ სჯნატელ ეპისკოპოსისაი

- 573 უგალობდითსა, ბ. დელვათა. - “ნათლითა გამოუთქუმელითა მოღუაწებისა მიერ განპბრწყინდი...”

Jer. 124, XI-XII, 136r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარღგომად”. ავტორი: თეოფანე გამოთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მიქაე წინასწარმეტყველის ჰიმნოგრ. კანონი (14. VIII)

წმიდისა წინასწარმეტყველისა მიქაეისი

- 574 უგალობდითსა, ქუეყანასა მწყ. - “ღმრთისა და საღმრთოდთა საქმეთათუს იწოდე...”

Jer. 107, 1300წ., 259v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარღგომად”. ავტორი: თეოფანე გამოთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მიცვალებულთა სულის საგალობლები

- 575 გალობანი სულისანი, რომელნი ითქმიან მიცვალებულსა ზედა „მოღით ერნო, ბრწყინვალეებითა ნათელისა შენისათა...“
A 290, XIII, 250v-255r; S 1513, XVII, 199r-202v; ქუთ. 89, 1771წ., 248r-251v.
შენიშვნა: კრებულიდან „პარაკლიტონი“

მომივსენიენი

- მომივსენიენი რვათავე კმათანი
- 576 „კი ა. შენ სიტყუაი. - „ავაზაკსა კელნი სისხლითა შეებლალნეს...“
A 304, XII-XIII, 70v-73r; S 78, XVIII, 51-53.
შენიშვნა: საგალობლები „პარაკლიტონიდან“
მოსეს ჰიმნოგრ. კანონი (4/IX)

- წინაწარმეტყუელისა მოსესი
- 577 უგალობდითსა დ. - “ზღკსა მის მეწ. - “მოსეს მხილველსა ღმრთისასა სჯულისა დამდებელსა პირველ ვითარცა მსახურსა უფლისასა...”
Jer. 124, XI-XII, 18r.
შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღალადყავსა” და 1 “წარდგომად”. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მოციქულთა მიცვალების იამბიკოები

- იამბიკონი წმიდათა მოციქულთა აღსრულებისანი
- 578 „ჯუარს აცუამს პეტრეს თავდამოღმართ რომს ნერონ...“
H 1737, XVIII, 83-84; S 269, XVII, 175v-176v; S 345, XVIII-XIX, 99-101; S 379, XIX, 193-194; S 3642, 1800წ., 53r-v; S 3731, 1809წ., 183r-184v; S 2568, XVIII, 66r-v; S 2684, 1766წ., 311-314.
შენიშვნა: ავტორი: იოანიკე მონაზონი (+864წ.).

მოციქულთა საზიარო საგალობლები

- საზიარონი ათორმეტთა წმიდათა მოციქულთა
- 579 „ოღესცა ვსენებასა მათსა აღვასრულებდეთ, უფალო ღალატყავსსა ზედა, დასდებელი, მუკელი ვ. კმა დ: განრწყინდი მოციქულო...“
S 59, XIX, 1-172.
შენიშვნა: „საზიარო საგალობლები“ – კრებული.

მოციქულთა საგალობლები

მარტკლითგან მეშუდესა კკრიაკესა მოციქულთანის (ათენგენად)
580 უფალო დაღატყავსა, ჳი ბ. წმიდათა მოიქულთა მეოხებითა ჩუნთჳს
ქრისტეის გალობითა ყოველთა საცთური კერპთაი დაჳსნდე-
ბის...”

H 2123, IX-X, 202r-207v; Sin 18, X, 11r-12v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა,
ც. ჳანკიემა, ლ. ხევსურიანმა, თბილისი, 1980, გვ. 255-260.

მუკის ჳიმნოგრ. კანონი (11. V)

სატფურებაი კოსტანტინოპოლისაი და წმიდისა მღვდელმოწამისა
მუკისი

581 უგალობითსა, ბ. მოვედით ერ. - “რომელი ესე გამოირჩიე ყოველთა
ქალაქთაგან ქალაქთა შორის მთავარი...”

Jer. 124, XII, 52r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდგო-
მაი”. მოსდევს სხვანი გალობანი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი:
გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მუქიმოს ჳიმნოგრ. კანონი (6. II)

წმიდისა ივლიანესი და ლუკაისი და მუქიმოისი

582 უგალობითსა, ისრაელი მონა-ქმნილი. - „ჳსენებასა ივლიანესი, მუ-
ქიმო ლუკაის თანა ლუაწლისა მძღეთა, მორწმუნენო...”

Jer. 124, XI-XII, 24r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო დაღატყავსა“. ავტორი: იოანე
დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

მღვდელთმოდუართა საგალობლები

დასდებელნი მღვდელთმოდუართანი თითუესა იანვარსა ერთსა

583 უფალო დაღატყავსა, ჳი ა. გი. - „ღირსნო მღვდელთმოდუარნო,
წმიდასა საჳსენებელსა თქუენსა გალობით და მადლობით აღვას-
რულებთ...”

H 2123, IX-X, 9v-18v; Sin. 18, X, 12v-; Sin. 40, X, 119r-124r.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა,
ც. ჳანკიემა, ლ. ხევსურიანმა, თბილისი, 1980, გვ. 30-37.

მწვალებელთა შერუენების გალობა

კანონი მწვალებელთა ყოველთა თითოეულთა წუალებისა

შეჩუენებისა

- 584 გალობა ა. სძლისპირი “ზღუა მეწაპული” - „ღმრთისმეტყველითა პირითა. ერნო, მოვედით, ვადიდებდეთ საქმესა წმიდასა...”
A 1132, XVIII, 66r-68v; H 1000, XVIII, 154r-158r; S 1716, 1830წ., 226-232.

შენიშვნა: ავტორი უნდა იყოს გრიგოლ ღვთისმეტყველი (+390წ.).

მწუხრის გალობები

დასდებელნი მწუხრისანი

- 585 „თუთად მინდა ცრემლთა მიერ ავოცა შეცოდებათა ჩემთა...”
A 896, XVIII, 1r-70r.

შენიშვნა: ავტორი: ანდრია კრიტელი (+720წ.).

მწუხრის საგალობლები

დასდებელნი სამწუხრონი

- 586 „ყოველი ცხოვრება ჩემი შეძავთა და მეზუერეთა თანა წარეგების...”
H 2036, XVIII, 36r-40v; S 2361, XVIII, გვ. 199-262.

შენიშვნა: ავტორი: ანდრია კრიტელი (+720წ.).

მწვემსების მიმართ იამბიკო

მწვემსისა მიმართ

- 587 „მკურნალთა შორის ნეტარ ანავსიად...”
H 1737, XVIII, 90r-91v; S 348, XVIII-XIX, 113-117; S 2568, XVIII, 71r-72v;

შენიშვნა: ავტორი: გრიგოლ ნაზიანზელი (+390წ.). მთარგმნელი: პეტრე გელათელი.

ნაზარის ჰიმნოგრ. კანონი (14/X)

წმიდათა მოწამეთად ნაზარი, გერვასი, პროტასისი და კელსისი

- 588 „უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - „ახოვნებით იღუაწეთ და ღუაწლი სრული მოიდუაწეთ...”
Jer. 124, XI-XII, 161r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მაგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ნათლისღების საგალობლები

იანვარსა 3 (6). განცხადებაი. დასდებელნი

589 „აქებდითსა კი ბ. - „მისისა აღმობრწყინებასა მთუარეი და კარსკუ-
ლაენი არა ბრწყინავენ...“

H 2123, IX-X, 20r-37v; Sin. 18, X, 15r-27v; Sin. 40, X, 1176v-184v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა,
ც. ჭანკიევა, ლ. ხევსურიანმა. თბილისი, 1980, გვ. 37-57.

ნათლისღების იამბიკური საგალობელი

იამბიკონი ნათლისღებისანი

590 „დღეს იორდანეს ქრისტეს ნათლისღებისა ყოველი სოფელი გან-
ნათლდა...“

ქუთ. 16, XVII, 534r-535r.

შენიშვნა: ავტორი: გრიგოლ ნაზიანზელი (+390წ.). თარგმანი უნდა
ეკუთვნოდეს პეტრე გელათელს(XIII ს.).

ნატალიას ჰიმნოგრ. კანონი (26. VIII)

წმიდათა მოწამეთა ანდრიანესი და ნატალიასი

591 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - “ანდრიანეს სიმკნეთა საკვრველ-
თა მწადის შეპყრობაი...”

Jer. 107, 1300წ., 343v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდ-
გომად”. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი:
გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ნაუმის ჰიმნოგრ. კანონი (1/XII)

წმიდისა წინასწარმეტყუელისა ნაუმისი

592 უგალობდითსა, ა გვერდი. ეტლთა სიმრავლე. - „[სადმროსა] მადლ-
სა გონებისა შენისა აღმძრველსა, ღმერთშემოსილო ნაუმ...“

S 4999, XI, 3r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგო-
მად”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ნეონილას ჰიმნოგრ. კანონი (28/X)

წმიდათა მოწამეთა ტერენტი, ნეონლა და შკლთა მათთაი

593 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - “ღელვა გუემული ესე ცოდვათა
მიერ კაცთმოყუარე...”

Jer. 124, XI-XII, 207v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე გამომოქმედი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდეელი (+1065წ.).

ნეონილლას ჰიმნოგრ. კანონი (26/I)

წმიდათა მოწამეთა კლავდი, ასტერი, ნეონ, ნეონილლადის

- 594 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობად შეკვწ. - “ნათლისა საღმრთოისა წინაშე სდგათ...”
H 2338, XI, 249r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდეელი (+1065წ.).

ნეონის ჰიმნოგრ. კანონი (26/I)

წმიდათა მოწამეთა კლავდი, ასტერი, ნეონ, ნეონილლადის

- 595 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობად შეკვწ. - “ნათლისა საღმრთოისა წინაშე სდგათ...”
H 2338, XI, 249r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდეელი (+1065წ.).

ნეოფიტეს ჰიმნოგრ. კანონი (21/I)

წმიდისა მაქსიმე აღმსარებელისა და წმიდისა ნეოფიტე მონაზონისა და წმიდისა აღნის

- 596 უგალობდითსა, დ. გვერდი. უგალობდეთ უფალსა - “დიდებულო მაქსიმე საღმრთო იგი მადლი სულისა წმიდისაი...”
H 2338, XI, 212r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 “უფალო ღალადყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდეელი (+1065წ.).

ნესტორის ჰიმნოგრ. კანონი (27. II)

პროკოპე დეკაპოლელისა და წმიდათა მოწამეთა ნესტორ მღვდელ-მოწამისა და ტრივიმესი

- 597 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკუღველად წმიდად. - “სურვილითა მართლმადიდებლობისაითა აღეტყინე, ნეტარო...”

Jer. 124, XII, 108v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ნესტორის ჰიმნოგრ. კანონი (25/X)

წმიდისა ნესტორ მოწამისაჲ

598 უგალობდითსა, გ. რომელმან წამისე. - “ეტლსა მას ცეცხლის ფერსა სისხლთა შენთასა აპკედ, ყოვლად ნეტარო...”

Jer. 124, XI-XII, 196v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღადყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ნიკანდროს ჰიმნოგრ. კანონი (4. XI)

წმიდისა ნიკანდრო მღვდელმოწამისაჲ, მირონისა ეპისკოპოსისაჲ და ერმეოს მღვდელმოწამისაჲ

599 უგალობდითსა, დ. — “მწყობრი იერუსალემთაჲ რაჲ განვიდა, “წმიდათა მოწამეთა წმიდაჲ კსენებაჲ მღვდელმოწამეთა ღირსთა სამღვდლოდ დღესასწაული...”

Jer. 124, XI, 231v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ნიკანდროს ჰიმნოგრ. კანონი (15. III)

წმიდისა არისტოკოლე ერითანიელ ეპისკოპოსისაჲ ძმისა წმიდისა მოციქულისა ბარნაბაისი და წმიდათა მოწამეთა ნიკანდრო და ნიკოდემოსისი

600 უგალობდითსა, დ. გვერდი, გალობაჲ შეკვწ. - “აღზრდილი ოდესმე შჯულისა შინა მოხუედ საღმრთოდ ჯეშმარიტად...”

Jer. 124, XII, 167r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ნიკანდროს ჰიმნოგრ. კანონი (9. VI)

წმიდათა მოწამეთა ნიკანდრო და მარკიანესი

601 უგალობდითსა დ. გალობად შეეწ. - “გალობად წმიდაი ქრისტეს მეფისა გონებისაგან წმიდასა შეეწიროთ, მორწმუნენო...”

Jer. 98, XI-XII, 39r.

შენიშვნა: ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ნიკის ჰიმნოგრ. კანონი (19. IV)

წმიდათა მოწამეთა ლეონიდი, ხარიესსი, ნიკი, ნუნეპია, ვასილისსა, ლალინი, კალიდა და თეოდორაისი

602 უგალობდითსა, ა ჳმა,მარჯუენად შენი - “საღმრთოითა ნათლითა, განბრწყინებულნო და წინაშე ღმრთისა მღგომარენო, ყოვლად ქე-ბულნო მოწამენო, რომელნი დღესასწაულსა თქუენსა ქებით აღას-რულებენ ვნებათა წყუდიადისაგან ივსენით...”

H 2336, XI, 144v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 «წარდ-გომად». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწ-მიდელი (+1065წ.).

ნიკიტა ქალკედონელის ჰიმნოგრ. კანონი (28. V)

წმიდისა მამისა ჩუენისა ნიკიტა ქალკედონელ ეპისკოპოსისაი

603 უგალობდითსა, დ. ზღუსა მეწ. - “საღმრთოითა ნათლითა მიერ გა-ნათლებულ ხარ, დიდებულო...”

Jer. 124, XII, 169v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდ-გომად». ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ნიკიტას ჰიმნოგრ. კანონი (3. IV)

წმიდისა მამისა ჩუენისა ნიკიტა მიდიკისა წინამძღურისაი

604 უგალობდითსა, ჳმად ბ. დელვათა დაანთქ. - «საღმრთოდსა ნათლი-სა ელვითა განმბრწყინებულმან, მამაო, ცხორებად შენი შესწირე ღმრთისა...”

H 2336, XI, 27r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდ-გომად». ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ნიკიტას ჰიმნოგრ. კანონი (15/IX)

ამასვე დღესა წმიდათა მოწამისა ნიკიტაისი

უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - “შოაკუდინე შენ ჩემს შორის ზრახვად ჳორცთად და განმინათლე დღეს გონება ჩემი...”

605 Jer. 110, XI-XII, 95r-97r ; Jer. 124, XI-XII, Sin. 7, XI-XII ; Ath. 73/57, XI..

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა», 3 „სტიქარონი” და 1 «წარდგომად». ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 256-260.

ნიკიფორეს ჰიმნოგრ. კანონი (9. II)

წმიდისა მოწამისა ნიკიფორესი.

606 უგალობდითსა, ეტლთა მეღ. - «ზღუად სოფლისად აღტეხილი დელკატეხილ ჰყოფს თვალთა სულისა ჩემისათა...”

Jer. 110, XI-XII; Jer. 124, XI-XII, 35r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ნიკოდემოსის ჰიმნოგრ. კანონი (15. III)

წმიდისა არისტოკოლე ერითანიელ ეპისკოპოსისად ძმისა წმიდისა მოციქულისა ბარნაბაისი და წმიდათა მოწაეთა ნიკანდრო და ნიკოდემოსისი

607 უგალობდითსა, დ. გვერდი, გალობად შვეწ. - «აღზრდილი ოდესმე შჯულისა შინა მოხუედ საღმრთოდ ჯეშმარიტად...”

Jer. 124, XI-XII, 167r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმინდელი (+1065წ.).

ნიკოლასის ჰიმნოგრ. კანონი (6/XII)

წმიდისა მამისა ჩუენისა ნიკოლასისი მღვდელმობღუარისა მირონ ლუკიისად

608 უგალობდითსა მხილველი ღმრთისდ. «გალობითა ახლითა უგალობდეთ უფალსა...”

S 4999, XI, 60.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომაი». ერთვის 4 კანონი. ავტორი: კოზმან; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ნიკონისა და მისი ორი მოწაფის ჰიმნოგრ. კანონი (23. III)

წმიდისა მამისა ჩუენისა ნიკონისი და ორთა მოწაფეთაი მისთაი
609 უგალობდითსა, დ. ზღკსა მის. - „მონაზონთა მოღუაწებთა პირველ-
დაც წინააღმდეგომი და დიდგურგუნი...“
Jer. 124, XII, 132r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგო-
მაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

ნილოს ჰიმნოგრ. კანონი (11. XI)

წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა ნილოსი
610 უგალობდითსა, დ. გვ. ქუეყანასა მწყ. - “შადლითა შენთაგან სული-
ერთა ნეტარო, მორწყე განკმელი გონებაი ჩემი...”
Jer. 124, XI, 264კ.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა”. მოსდევს სხვა
გალობანი. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი
მთაწმიდელი (+1065წ.).

ნიმფოლორას ჰიმნოგრ. კანონი (10/IX)

წმიდათა სამთა ქალწულთაი მინაღორა, მიტრადღორა და ნიმფოლო-
რასი
611 უგალობდითსა, დ. ზღუაი უვალი. - „სამეებასა წმიდასა რომელი
პრქუა...”
Ier. 110, XI-XII; Jer. 124, XI-XII.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.). გამოც. იხ. გვ. 83

ნინოს ჰიმნოგრ. კანონი (14/I)

წმიდისა დედისა ჩუენისა ნინოსი
612 უგალობდითსა, დ გვერდი. უგალობდეთ უფალსა. - «მოვედით უგა-
ლობდეთ შესხმითა ქებისათა ღირსსა ნინოს...”
H 2338, XI, 143r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგო-

მაი». ნინოს ჰიმნოგრაფიული კანონი გიორგი მთაწმიდელმა თავის კრებულში გადმოიტანა ძველი რედაქციის „თუენიდან ».

ნისთერეონის ჰიმნოგრაფ. კანონი (31. V)

წმიდათა მამათა ნისთერეონ და კატიანესი

- 613 უგალობდითსა, დ. არარად არს - „აღაღე ღღეს პირი ჩემი შექსნმელად...”

Jer. 124, XI- XII, 175r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგო- მაი». მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ნუგეშინისცემითი იმნოგრაფიული კანონი

კანონი პარაკლიტიკოს (რომელ არს ნუგაშინისცემითი). უფრო-სად წმიდისა მიმართ ღმრთისმშობელისა

- 614 „გალობა ა. კმა - ეტლთა მფლობელო ფარაო. – „ზედა მოსულანი ღირსთანი. ავრცელმღელუარებენ მღაბალსა სულსა ჩემსა...”

A 1290, XVIII, 59r-63v.

შენიშვნა: თარგმნილია რუსულიდან (დელანი - ბერძნული) ანტონ I-ის მიერ.

ნუნეპიას ჰიმნოგრ. კანონი (19. IV)

წმიდათა მოწამეთა ლეონიდი, ხარიესსი, ნიკი, ნუნეპია, ვასილისსა, ღალინი, კალიდა და თეოდორაძისი

- 615 უგალობდითსა, ა კმა,მარჯუენად შენი - “საღმრთოდთა ნათლითა, განბრწყინებულნო და წინაშე ღმრთისა მდგომარენო, ყოვლად ქე-ბულნო მოწამენო, რომელნი ღღესასწაულსა თქუენსა ქებით აღას-რულეებენ ვნებათა წყუდიადისაგან იქსენით...”

H 2336, XI, 144v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღადყავსა” და 1 “წარდ-გომაი”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწ-მიდელი (+1065წ.).

ოლვიანეს ჰიმნოგრ. კანონი (26. VI)

წმიდისა მოწამისა ოლვიანესი

- 616 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქუეყანასა მწყ. - “რომელმან აღმოაბრწყე-ინვა სოფელსა შინა ვითარცა ღამპარი...”

Jer. 98, XI-XII, 173r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომა”. ავტორი: გერმანოს; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ონისიმეს ჰიმნოგრ. კანონი (15. II)

წმიდისა მოციქულისა ონისიმესი მოწაფისაჲ პავლე მოციქულისაჲ

617 უგალობდითსა, გალობად შეეწ. - “მადლი სულისა წმიდისაჲ, რომელ მკჳდრ იყო შენ თანა...”

Jer. 124, XII, 61r.

შენიშვნა: მთარგმნელი გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ონისიფორეს ჰიმნოგრაფ. კანონი (5. XI)

წმიდათა მოწამეთა ონისიფორესი და პორფირისი

618 უგალობდითსა, დ გიგალობთ შენ - “მოტყუებელი საღმრთოთა კეთილთაჲ წმიდაჲ კსენებაჲ შენი...”

Jer. 124, XI-XII, 247r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომა”. მოსდევს სხვა გალობა. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმინდელი (+1065წ.).

ონისიფორეს ჰიმნოგრ. კანონი (10/XII)

წმიდისა ონისიფორესი მოციქულისაჲ

619 უგალობდითსა, უკულებულად ზღუად. - “განვეწვენეთ დღეს სარწმუნოებით გალობათ...”

S 4999, XI, 151.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომა”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ონოფრეს ჰიმნოგრ. კანონი (12. VI)

წმიდისა მაისა ჩუენისა ონოფრისი

620 უგალობდითსა დ. ზღვსა მის მეწ. - “ქრისტე შეიყუარე, ღირსო და სოფლისა წარმავალი იგი დიდებაჲ და შუებაჲ...”

Jer. 98, XI-XII, 62r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომა». ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი:

გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ორბანოსის ჰიმნოგრ. კანონი (31/X)

წმიდათა მოციქულთა: სტაქოს, აპილია, ორბანოს, აპეთე და მათ თანათაჲ

- 621 უგალობდითსა, ა. მარჯუენაჲ შენი. - „სარწმუნოებით მაქებელნი კსენებისა თქუენისანი, ღმრთისმეტყუელნო...“

Jer. 124, XI-XII, 214v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღადყავსა» და 1 «წარდგო-მაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-დელი (+1065წ.).

ორეს ჰიმნოგრ. კანონი (23. VIII)

წმიდათა მოწამეთა ირინეოს, ორე და ორფისისი

- 622 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - «ანგელოზთა მხედრობანი ჩუენ თანადღესასწაულობენ...“

Jer. 107, 1300წ., 330r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «წარდგომაი». ავტორი: თეოფანე გა-მომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ორესტის ჰიმნოგრ. კანონი (13/XII)

წმიდათა მოწამეთა ევსტრატე, ავქსენტი, ევგენი, მარდარი და ორს-ტისი, და წმიდისა მოწამისა ლუკიასისი

- 623 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - «მჯდომარე მალალთა შინა იხი-ლაეს მოწამეთა ლუაწლსა...“

S 4999 XI, 187.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 14 «უფალო ღაღადყავსა» და 1 «წარდ-გომაი». ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ორმოც მოწამეთა საგალობლნი

დასდებელნი ორმოცობისანი (მეთხესა შაბათსა)

- 624 უფალო ღაღადყავსა, კვ. გ. - „საქსენებელსა წმიდათა ორმოცთასა, უფალო, ანგელოსთა განწყობილობაი დღეს იხარებს...“

H-2123, IX-X, 104v-110v; Sin. 18, X, 66r-69v; Sin. 40, X, 104v; Sin. 41, X, 149v-153v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იაღგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა,

ც. ჭანკიევა, ლ. ხევსურიანმა. თბილისი, 1980, გვ. 137-144.

ორმოცდახუთი მოწამის ჰიმნოგრ. კანონი (10. VII)

წმიდათა ორმოცდახუთთა მოწამეთად, რომელნი ნიკოპოლის იწამნეს

625 უგალობდითსა, ბ. ზღვსა დელ. - „ქრისტეს მარტუკლთა ბანაკსა გვრ-
გვრთა განშუენებულსა ორმოცდა ხუთთასა...”

Jer. 107, 1300წ., 46v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდ-
გომად». ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

ორმოცთა ჰიმნოგრაფ. კანონი (9. III)

წმიდათა და ყოვლად ქებულთა ორმოცთად

626 უგალობდითსა, ა. სასწაულითა - «გუნდსა რჩეულსა ქრისტეს მოწა-
მეთასა ღმრთივგვრგვონოსანსა ქადაგად განგამზადებ...”

Jer. 124, XI-XII, 142r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 10 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდ-
გომად». მოსდევს სხვანი გალობანი. ავტორი: იოანე დამასკელი;
მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ორმოცი ქალწულის ჰიმნოგრ. კანონი (1/IX)

წმიდათა ორმოცთა ქალწულთად მოწესეთა და წმიდისა ამონა
ღიაკონისად

627 უგალობდითსა ჳმად დ. ზღუად უვალი. - “ახონად დააკუეთეთ მტერი
ბოროტი მოწამენო ჰირველ მოღუაწებთა და მერმე წამებისა სისხ-
ლითა მჳნენო...”

Jer. 110, XI-XII; Jer. 124, XI-XII, Sin. 7, XI-XII.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგო-
მად”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). ლ. ჯღამა-
იასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007,
გვ. 59-63.

ორფსის ჰიმნოგრ. კანონი (23. VIII)

წმიდათა მოწამეთა ირინეოს, ორე და ორფისისი

628 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - “ანგელოზთა მხედრობანი ჩუენ
თანა დღესასწაულობენ...”

Jer. 107, 1300წ., 330r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «წარდგომა». ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ოსეს ჰიმნოგრ. კანონი (17/X)

წმიდისა ოსე წინასწარმეტყველისაჲ

- 629 უგალობდითსა, ა. უგალობდეთ ყოველნი. - «ვითარცა ღმრთისმეტყველი და წინასწარმეტყველი წმიდისა სამებისა...»
Jer. 124, XI-XII, 166v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღადყავსა» და 1 «წარდგომა». ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ოცდაცამეტი მოწამის ჰიმნოგრაფ. კანონი (7. XI)

წმიდათა ოცდა ათცამეტთა მოწამეთაჲ, რომელნი იწამნეს ... მელიტონს

- 630 უგალობდითსა, ბ. მოვედით. - “მოვედით, ერნო, მორწმუნეთანო ნწველნი შევასხმიდეთ...”
Jer. 124, 238r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომა”. მოსდევს სხვა გალობა. ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ოციათას მოწამეთა ჰიმნოგრ. კანონი (28/XII)

ორთა ბევრთა მოწამეთაჲ, რომელნი ნიკომილიას დაწუნეს

- 631 უგალობდითსა, დ გვერდი. ეტლთა მეფლ. - “სადმრთოდისა სულისა მადლითა ნათელგარდამოფენილი იქმნნეს მოწამენი და ბნელი წყუღიადი...”
S 4999, XI, 605.

შენიშვნა: ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პავლე აღმსარებლის ჰიმნოგრაფ. კანონი (10. III)

წმიდისა მამისა ჩუენისა პავლე აღმსარებლისაჲ

- 632 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო. - “ახოვნებასა და სიმკნესა ორმეოცათასა მიემსგავსე, დიდებულო დღესასწაულსა...”
Jer. 124, XI- XII, 149v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომა”. ავტორი: თეოფანე;

მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პავლეს ჰიმნოგრ. კანონი (6. XI)

წმიდისა პავლე აღმსარებლისაი

- 633 უგალობდითსა, დ. ზღუად უფალი - “მოდღურად ეკლესიისა სუეტად მართლმადიდებლობისა ძეგლი სარწმუნოებისა მრავალ ბრწყინვალე მნათობ...”

Jer. 124, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პავლე თებელის ჰიმნოგრ. კანონი (15/I)

წმიდისა პავლე თებელისაი

- 634 „უგალობდითსა, ა. მარჯუენად შენი. - “პავლე განშორებულ სათნობითა შექცული ვადილოთ ყოველთა...”

H 2338, XI, 146r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პავლე მოციქულის თვალთა ახილვის ჰიმნოგრ. კანონი (15/IX)

თუალთა ახილვად წმიდისა პავლე მოციქულისაი

- 635 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქუეყანასა მწყურნ. - “შენსა სიმაღლედ საღმრთოდ შეცვალებასა გამოუთქუმელთა საიდუმლოთა...”

Ier. 110, XI-XII, 94v (მხ. დასაწ.); Jer. 124, XI-XII, 66r-67r; Sin. 7, XI-XII.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 253-260.

პავლეს ჰიმნოგრ. კანონი (4. III)

წმიდათა მოწამეთა პავლე და ივლიანა დისა მისისაი

- 636 უგალობდითსა, დ. დაანთქენ - “ქრისტეს მოწამეთა ორთა ყუავილოვანთა სამებისა წმიდისა ვარსკულავთა ბრწყინვალეთასა...”

Jer. 124, XII, 122v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგო-

მაი». მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პავლეს ჰიმნოგრ. კანონი (17. V)

წმიდათა მოწამეთა პეტრე, დიონკსი, ანდრეა, პავლე, ირაკლი, პავლინე, ვენიდეძე ათინას წამებულთაი

- 637 უგალობდითსა, დ. გიგალობ. - “შემწენი მართლმადიდებლობისანო, სარწმუნოებით მადიდებელნი სიმკნეთა თქუენთანო...”

Jer. 124, XII, 98v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პავლეს ჰიმნოგრ. კანონი (2. VII)

წმიდათა მოწამეთა პავლე, ბილონ, თეონ, ირონისი ჰიმნოგრაფ. კანონი (2. VII)

- 638 უგალობდითსა, დ. - «არარაი რაი არს, ღუაწლთა თქუენთაგან ნეტარო...”

Jer. 107, (1300წ.), 14r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომაი». მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პავლეს ჰიმნოგრ. კანონი (25/IX)

წმიდათა მოწამეთა საბინიანე, პავლე, ტატტისი

- 639 უგალობდითსა, დ გვერდი. ეტლთა მფლობელი. - «ოხრიდეს რაი ღელვანი სასტიკნი კერპთმსახურებისანი მორწმუნეთა ზედა...”

Jer. 124, XI-XII, 98v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომაი». ავტორი: ანდრია კრიტიელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 341-345.

პავლეს ჰიმნოგრ. კანონი (24/I)

წმიდისა პავლე და მის თანათაი და წმიდისა თეოდულესი და წმიდისა ქსენისი

- 640 უგალობდითსა, ა. უგალობდეთ ყოველნი. - “მართლმადიდებლობისა შემწეთა მოწამეთა პატივსცემდეთ ყოველნი...”

H 2338, XI, 231r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალადყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორია: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პავლინეს ჰიმნოგრ. კანონი (17. V)

წმიდათა მოწამეთა პეტრე, დიონისი, ანდრეა, პავლე, ირაკლი, პავლინე, ვენიდეძე ათინას წამებულთაჲ

- 641 უგალობდითსა, დ. გიგალობ. - «შემწენი მართლმადიდებლობისანო, სარწმუნოებით მადიდებელნი სიმკნეთა თქუენთან...»
Jer. 124, XII, 98v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღალადყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პავსოლვიპოს ჰიმნოგრ. კანონი (8. IV)

წმიდისა მოწამისა პავსოლვიპოსი

- 642 უგალობდითსა, დ გვერდი, უგალობდეთ უფალსა, რომელმან გ. დააცხრვე მწუხარებაჲ გულისა ჩემისაჲ სულთა განმხრწნელი, ნეტარო პავსოლკეჲ...»
H 2336, XI, 61v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალადყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პალპდის ჰიმნოგრ. კანონი (27. XI)

წმიდისა და ნიშებშემოსილისა მამისა ჩუენისა პალპდისი

- 643 უგალობდითსა, დ. გვ. ქუეყანასა მწყ. - «მოტყინარე საყუარელ გაქუნდა, მამაო...»
Jer. 124, XI, 331r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «წარდგომადი». ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პამფილეს ჰიმნოგრ. კანონი (16. II)

წმიდათა მღვდელმოწამეთაჲ პამფილესი და მოყუასთა მისთაჲ

- 644 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის - «სულისა წმიდისა მიერ ათორმეტრიცხუელმან ბანაკმან მარტკლთამან...»
Jer. 124, XII, 63r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პანსოფის ჰიმნოგრ. კანონი (15/I)

წმიდისა მოწამისა პანსოფისი

645 უგალობდითსა, ბ ზღვსა ღელვ. - «ღმრთისმეტყუელთა მით სიბრძნეთა თვისთა მიერ...»

H 2338, XI, 154v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პანტელეიმონის ჰიმნოგრ. კანონი (27. VII)

წმიდისა და ღიდებულისა მოწამისა პანტელეიმონისი

646 უგალობდითსა, ა. სასწაულთა. - “საკირველთა მიერ შენთა შეპკარ მაცთურ ღოცვითა შენითა...”

Jer. 107, 1300წ., 148v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 12 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პაპას ჰიმნოგრ. კანონი (7. III)

წმიდისა პაპა მოწამისა

647 უგალობდითსა, გ. რომელმან წამისე. - „გალობთა საღმრთოდთა საკსენებელსა შენსა წმიდასა ვღღესასწაულობთ...“

Jer. 124, XII, 169.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პაპილეს ჰიმნოგრ. კანონი (13/X)

წმიდათა მოწამეთა კარპო და პაპილესი

648 უგალობდითსა, ა მარჯუენად შენი. - „კარპოს და პაპილოს მკნეთა მათ მოწამეთა...“

Jer. 124, XI-XII, 158v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პარამონის ჰიმნოგრ. კანონი (29. XI)

წმიდისა პარამონ მოწამისაი და ბესარიონისი

649 უგალობდითსა, დ. ზესა მის მეწ. - “უგალობ ნათლითშემოსილსა
კსენებასა შენსა პარამონ...”

Jer. 124, XI, 337r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

პართენის ჰიმნოგრ. კანონი (6. II)

წმიდისა პართენისი

650 უგალობდითსა ბ. ღელვათა- «საღმრთოთა ნათლითა განიზავე და
სათნოებითა მის ნათელ მეორედ იქმენ...”

Jer. 124, XI-XII, 25v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღალატყავსა» მთარგმნელი:
გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პარმენის ჰიმნოგრ. კანონი (28. VII)

წმიდათა მოციქულთა და შკლთა დიაკვანთა პროხორონ, ტიმონა და
პარმენი (23. VII)

651 უგალობდითსა, დ. ზღესა მის მეწ. - “ზიარებითა საღმრთოთა ნათ-
ლად მცირედ წოდებულნი...”

Jer. 107, 1300წ., 154r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

პატაპის ჰიმნოგრ. კანონი (8/XII)

წმიდისა მამისა ჩუენისა პატაპისი

652 უგალობდითსა, ღელვათა დაანთქ. - «ბრწყინვალისა ცხორებისა
შენისა ბრწყინვალეთა სათნოებათა...”

S 4999, XI, 110.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «წარდგომაი». ავტორი: თეოფანე გა-
მომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პატიოსანი და ცხოველმყოფელი ჯვრის გამოჩინების ჰიმნოგრაფ. კანონი (7. V)

გამოჩინებად პატიოსნისა და ცხოველმყოფელისა ჯუარისაი, რომელი გამოჩნდა ზედა წმიდასა გოლგოთასა ჟამსა მესამესა დღისასა ნათლისა სახედ კონსტანტინე მეფისა ზმ, ძისა დიდისა კონსტანტინესა

653 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის. - «გამოაბრწყინვენ ელვანი ჯუარისა შენისანი...»

Jer. 124, XII, 17v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომაი». მოსდევს სხვა გალობანი. ავტორი: იოვანე ; მთარგმნელი : გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.)

პატიოსნისა და ცხოველმყოფელი ჯვრის ამაღლების ჰიმნოგრ. კანონი (14/IX)

ამაღლებად პატიოსნისა და ცხოველმყოფელისა ჯუარისაი

654 უგალობდითსა, დ გვერდი. სიდრმე. - «ჯუარი ქადაგა მოსე კუერთხისა ცეპითა რაჟამს განაპო მეწამული განსავალად...»

Ier. 110, XI-XII, 76v-91r; Jer. 124, XI-XII, Sin. 7, XI-XII ; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 30 «უფალო ღაღატყავსა» 34 სტიქარონი (სტიქარონების ავტორები არიან : იოსები, გერმანოს, თეოფანე, ანატოლე, კვიპრიანე, ლეონ, ანდრია, ლეონტი (2), იოანე) და 1 «წარდგომაი». ერთვის კიდევ 3 კანონი. ავტორი: კოზმან იერუსალიმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 215-245.

პატრიკის ჰიმნოგრ. კანონი (19. V)

წმიდათა მღვდელმოწამეთა პატრიკი, პილკენიე, აკაკი და მენანტროსი

655 უგალობდითსა, დ. გვერდი. ეტლთა მფლ. - «შემკობილნი მადლითა მიერ მღვდელმსახურებისა და წამებისათა...»

Jer. 124, XII, 104r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პატრობანის ჰიმნოგრაფ. კანონი (5. XI)

წმიდათა მოციქულთაჲ პატრობან, ერმან, ლეონ და მათ თანათაჲ
656 უგალობდითსა, გ, რომელმან წამისყ. - “დაჰკესენით თქუენ საცთურნი
უმრთოებისაჲ და ბნელი ბოროტი მრავალმრთოებისაჲ...”
Jer. 124, XI, 233r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდ-
გომად”. მოსდევს სხვა გალობანი. ავტორი: იოსებ მგალობელი;
მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პაფნოტის ჰიმნოგრ. კანონი (19. IV)

წმიდისა მოწამისა პაფნოტისი.
657 უგალობდითსა, კჳმად დ. ზღკსა მის მეწა. - “უჯორცოთა წესთა
თანა ზეცას მღგომარე ხარ, პაფნოტი...”
H 2336, XI, 140v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღადყავსა” და 1 “წარდ-
გომად”. ავტორი: მიტროფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

პაფნოტის ჰიმნოგრ. კანონი (25/IX)

წმიდისა ეფროსინესი და პაფნოტისი.
658 უგალობდითსა, ა გვერდი. ეტლთაბ. - “განმანათლე, ღირსო, ნათლ-
ითა ლოცუათა შენთაითა...”
Jer. 124, XI-XII, 100v-102r; Sin. 7, XI-XII; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის “უფალო ღაღატყავსა” 3 „სტიქარონი”
და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი:
გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი
მთაწმიდელის თველი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 346-350.

პახუმის ჰიმნოგრაფ. კანონი (12. V)

წმიდისა მამისა ჩუენისა პახუმისი და წმიდისა თეოდორე განწ-
მენდილისაჲ
659 უგალობდითსა, ღელუათა დანთქ. “სიტკობებისა შენისა მის მალ-
ლისა სასოებითა, გალობისა ქნარსა წადიერად შეგითხზავ...”
Jer. 124, XI-XII, 84v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდ-
გომად”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

პელაგიას ჰიმნოგრაფ. კანონი (5. V)

წმიდისისა მოწამისა პელაგიაისი

- 660 უგალობდითსა, დ ზღვსა მის მეწ. - “უფსკრულსა შინა ნიშთა მათ შენთასა მღელვარესა ამას ნიავი სულისაი მომივლინე...”

Jer. 124, XI-XII, 12r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პელაგიას ჰიმნოგრ. კანონი (8/X)

წმიდისა პელაგიაისი.

- 661 უგალობდითსა, დ ზღვსა მის მეწ. - «დაუგო მას სანოვაგედ საღმრთოდ საკსენებელი თქსი...»

Jer. 124, XI-XII, 146r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალადყავსა». ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პეტერმოლეს ჰიმნოგრ. კანონი (9. VII)

წმიდათა მოწამეთა პეტერმოლეს და კოპრ[ისაი]

- 662 უგალობდითსა, გიგალობთ - «მოიწია წმიდაი კსენებაი თქუენი...»

Jer. 107, (1300წ.), 43v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პეტრე ალექსანდრიელის ჰიმნოგრაფ. კანონი (25. XI)

წმიდისა პეტრე ალექსანდრიელისაი უგალობდითსა, დ გვ. გიგალობთ შენ - „მოვედ ერნო, სარწმუნოებით და მადლითა სულიერითა ვითხოვოთ ღმრთისაგან...“

- 663 Jer. 124, XI-XII, 320r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პეტრე კაპეტოლელის ჰიმნოგრ. კანონი (4/X)

წმიდისა მოწამისა პეტრე კაპეტოლელისაი

- 664 უგალობდითსა, დ გიგალობთ შენ. - „დასაბამ მოწამეთა იქმენ, უფალო პონტოელის პილატის ზე...“

Jer. 124, XI-XII, 131v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღადყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პეტრე მოციქულის პატიოსან ჯაჭვთა თავყანისცემის ჰიმნოგრ. კანონი (16/I)

თაყუანისცემად პატიოსანთა ჯაჭვთა პეტრე მოციქულისათა

665 უგალობდითსა, ბ. ზღვსა ღელე. - „კლდედ ცხორებისად ცხორების მომცემელად ქრისტე მეფე...“

H 2338, XI, 160v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 7 «უფალო ღაღადყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პეტრე-პავლეს საგალობლები

თთუესა დეკემბერსა კ□ პეტრე-პავლეთაი დასდებელნი

666 უფალო ღაღატყავსა, კვი ა. ლი... მოციქულნო უფლისანო და ქადაგანო ჭემშარიტებისანო...

H 2123, IX-X, 7v-9r.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევაძე, ლ. ხევსურიანმა. თბილისი, 1980, გვ. 27-28.

პეტრეს ჰიმნოგრ. კანონი (17. V)

წმიდათა მოწამეთა პეტრე, დიონისი, ანდრეა, პავლე, ირაკლი, პავლინე, ვენიდეჟუ ათინას წამებულთაი

667 უგალობდითსა, დ. გიგალობ. - „შემწუნო მართლმადიდებლობისანო, სარწმუნოებით მადიდებელნი სიმკნეთა თქუენთანი...“

Jer. 124, XII, 98v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: იოსებ; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პეტრეს ჰიმნოგრ. კანონი (14. VII)

წმიდისა პეტრე მოწამისაი

668 უგალობდითსა, დ, ზღუაი უვალი. - „აღმოჰხედ ვითარცა მზე საყაროსა შინა მალალსა სარწმუნოებისასა...“

Jer. 107, 1300წ., 66r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პეტრუს ჰიმნოგრ. კანონი (29. VI)

წმიდათა და ყოვლად ქებულთა თავთა პეტრესი და პავლესი

- 669 უგალობდითსა, დ. გიგალობთ შენ. - «გიგალობთ შენ, უფალო ღმერთო ჩუენო, რომელმან წარავლინენ მოციქულნი შენნი...»
Jer. 98, XI-XII, 197r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 13 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომაი». ერთვის კიდევ 4 კანონი. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პილგინიეს ჰიმნოგრ. კანონი (19. V)

წმიდათა მღვდელმოწამეთა პატრიკი, პილგინიე, აკაკი და მენანტროისი

- 670 უგალობდითსა, დ. გვერდი. ეტლთა მფლ. - „შემკობილნი მადლითა მიერ მღვდელმსახურებისა და წამებისათა...“
Jer. 124, XI-XII, 104r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პიმენის ჰიმნოგრაფ. კანონი (27. VIII)

წმიდისა მამისა ჩუენისა პიმენისი

- 671 უგალობდითსა, დ. გვერდი. უგალობდეთ უფალსა. - „ცეცხლით...“
Jer. 107, 1300წ., 353v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პისტოს ჰიმნოგრაფ. კანონი (21. VIII)

წმიდისა მოწამისა ბასისი და სამთა ძეთა მისთა თეოდნი, ალაპი და პისტოისი და წმიდისა მოწამისა იაისი

- 672 უგალობდითსა, დ. ზღუაი უვალი. - «შესხმად წადიერ ქმნილსა კსენებისა შენისასა დღეს მადლი ცხოველსმყოფელი მოითხოვე...»
Jer. 107, 1300წ., 318r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პილასის ჰიმნოგრაფ. კანონი (2. XI)

წმიდაი მოციქულთა აკენტენო, პილასი, აფთონი, ელპიდოფორე და ანემპტოდისტოდისი

- 673 უგალობდითსა, დ. ზღუად უფალი — «რიცხუნი სამებისანი ყოვლად წმიდისა სმებისა ღმრთეებაი...»
Jer. 124, XI-XII, 222r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პლატონის ჰიმნოგრაფ. კანონი (18. XII)

წმიდისა მოწამისა პლატონისი

- 674 უგალობდითსა, დ. გვ. ეტლთა მფლ. - “საუკუნოდსა შუებისა შუენიერისა სივრცესა შინა ჰსუფევ..”
Jer. 124, XI, 286v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პოლიევკტოს ჰიმნოგრაფ. კანონი (9/I)

წმიდისა და დიდებულისა მოწამისა პოლიევკტოდისი და წმიდისა მამისა ევსტრათი აღმსარებლისაი

- 675 უგალობდითსა, დ. ეტლთა მფლ. - “ფრიად საწადელისა მის საშუბელისა მიერ, აღვსებულ ხარ...”
H 2338, XI-XII, 110v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პოლიკარპოს ჰიმნოგრაფ. კანონი (23. II)

წმიდისა პოლიკარპო ზმირნელ ეპისკოპოსისაი

- 676 უგალობდითსა, ბ - «მოვედით ერნო. - «ქრისტეს მკსნელისა ნათლთა ჰბრწყინავ, მამაო...»

Jer. 124, XI-XII, 92r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პოლიხრონის ჰიმნოგრაფ. კანონი (17. II)

წმიდისა მარიაჲმნისი დისა წმიდისა ფილიპე მოციქულისაჲ და წმიდისა მღვდელმოწამისა პოლიხრონისი

677 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობაჲ შეეწ. - «კეთილთა მომცემელო მხოლო, შთაძებერე მე სიტყუაჲ სიბრძნისაჲ...»

Jer. 124, XII, 71r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომადი”. ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პორფირის ჰიმნოგრ. კანონი (9. XI)

წმიდათა მოწამეთაჲ ონისიფორესი და პორფირისი

678 უგალობდითსა, დ. გიგალობთ შენ, “მომტყუებელი საღმრთოთა კეთილთაჲ წმიდაჲ კსენებაჲ შენი...”

Jer. 124, XI-XII, 247r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომადი”. მოსდევს სხვა გალობა. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პორფირის ჰიმნოგრ. კანონი (26. II)

წმიდისა პორფირე ღაზელისაჲ

679 უგალობდითსა, დ. ზღუსა მის მეწ. - “სიტყუათა შენთა პორფირი სამკაულად შეუმოსეს ქრისტეს ეკლესიასა...”

Jer. 124, XI-XII, 105r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პროვოს ჰიმნოგრ. კანონი (12/X)

წმიდათა მოწამეთაჲ ტირახო, პროვო და ანდრონიკესი

680 უგალობდითსა, დ გვერდი. ეტლთა მფლ. - «წამებისა გკრგკნით შემკულნი მღგომარე ხართ, ნეტარნო...»

Jer. 124, XI-XII, 156r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 “უფალო ღალადყავსა” და 1 “წარდგომა”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პრომოს ჰიმნოგრ. კანონი (19/XII)

წმიდათა მოწამეთა არე, პრომო და ილისი და წმიდისა ათინოდორესი

681 უგალობდითსა, ა გვერდი. ეტლთა სიმრავლე. - «ზიარნი გალობანი. «ერნო მორწმუნენო მოვედით ქრისტეს მეფისა უბიწოდსა შობისა...»

S 4999 (XI), 332.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «წარდგომა». ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პროკლეს ჰიმნოგრ. კანონი (20. XI)

წმიდისა პროკლე კონსტანტინოპოლელ მთავარეპისკოპოსისა

682 უგალობდითსა, ა. მარჯუენით და საქმით ჭეშმარიტად მთავრობათა ზეცისათა მიემსგავსე...”

Jer. 124, XI-XII, 294r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომა». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პროკლეს ჰიმნოგრ. კანონი (12. VII)

წმიდათა მოწამეთა პპროკლე და იტარიოსი

683 უგალობდითსა, დ, დანთქენ ვნ. - «ქრისტეს თანა მკვდა ხარ და საღმრთოთა მადლითა პპრწყინავთ მარადის...»

Jer. 107, 1300წ., 57r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომა». მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პროკოპე დეკაპოლელის ჰიმნოგრ. კანონი (27. II)

პროკოპე დეკაპოლელისა და წმიდათა მოწამეთა ნესტორ მღვდელ-მოწამისა და ტრივიმესი

684 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკუღველად წმიდად. - “სურვილითა მართლმადიდებლობისაითა აღეტყინე, ნეტარო...”

Jer. 124, XI-XII, 108v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პროკოპის ჰიმნოგრ. კანონი (8. VII)

წმიდისა და დიდებულისა მოწამისა პროკოპისა

685 უგალობდითსა, ა. სასწაულით - “განათლებული ნათლითა სულისაითა...”

Jer. 107, 1300წ., 34r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 15 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ერთვის კიდევ ორი კანონი. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პროკტიონის ჰიმნოგრ. კანონი (12. IV)

წმიდათა მოწამეთა დიმი და პროტონიოსი

686 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობაი შევწ. - “ქრისტე საუნჯეო სიბრძნისაო და წყაროო კეთილთაო, სიტყუაო ღმრთისაო, მომძადლე ზეცით წმიდით შენით სიტყუად სიბრძნი...”

H 2336, XI, 93.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პროტასის ჰიმნოგრ. კანონი (14/X)

წმიდათა მოწამეთად ნაზარი, გერგასი, პროტასისი და კელსისი

687 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - “ახოვნებით იღუაწეთ და ღუაწლი სრული მოიღუაწეთ...”

Jer. 124, XI-XII, 161r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პროტერის ჰიმნოგრ. კანონი (29. II)

წმიდისა პროტერი ალექსანდრიელ მამათმთავრია მღვდელმოწამისაო

688 უგალობდითსა დ. ფარაოის. - „ოთხთ...სა აჰმკვერდი, მღვდელმოძღუარო...”

Jer. 124, XI-XII, 113r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომა”. ავტორი: ფილეეოს; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პროხორის ჰიმნოგრ. კანონი (28. VII)

წმიდათა მოციქულთა და შკდთა დიაკვანთა პროხორონ, ტიმონა და პარმენი (23. VII)

689 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - «ზიარებითა საღმრთოდთა ნათლად მცირედ წოდებულნი...»

Jer. 107, 1300წ., 154r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომა». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

რაგას ანტონის ჰიმნოგრ. კანონი (19/I)

წმიდისა რაგას ანტონი მამისა და მოწამისა

690 უგალობდითსა, დ გვერდი. უგალობდეთ უფაღსა. - “მოვედით დღეს ყოველნი ღმერთმემოსილნი და სარწმუნოებით უგალობდეთ...”

H 2338, XI, 198r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღადყავსა» და 1 «წარდგომა». ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

რიფსიმეს ჰიმნოგრ. კანონი (30/IX)

ამასვე დღესა წმიდისა მოწამისა რიფსიმესი

691 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქუეყანასა მწყურნებსა. - “ფერჯთა ქუეშე ახოენისა რიფსიმესთა განხეთქილი და მოკლული ვიხილოთ მძლავრი მოქალღული...”

Jer. 124, XI-XII.

შენიშვნა: ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 383-386.

როდიონის ჰიმნოგრ. კანონი (10. XI)

წმიდათა მოციქულთა ერასტო, ულუპა, სოსიპატრე, ტერენტიოს, როდიონ და კოართოისი

692 უგალობდითსა, ა. მარჯუნაჲ. - „იქმენით საღმრთო მოციქული ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისა...”

Jer. 124, XI-XII, 250v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». მოსდევს სხვა გალობა. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგ-
მნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

რომანოზ მგალობელის ჰიმნოგრ. კანონი (2/X)

წმიდისა რომანოზ მგალობელისაი

- 693 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკუღველად. - „ბრწყინვალენი სლვანი
ზეცით გარდმოგვლინენ ვედრებითა შენითა...”
Jer. 124, XI-XII, 122r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგო-
მაი“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

რომანოზის ჰიმნოგრ. კანონი (18. XI)

წმიდისა რომანოზ მოწამისაი

- 694 უგალობდითსა, დ. ზესა მის მეწ.- „ნათლითა დაუკალთა წმიდისა
საღებისაითა(?) ჰბრწყინავ...”
Jer. 124, XI-XII, 285r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». ავტორი: იოვანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

როფოს ჰიმნოგრ. კანონი (8. IV)

წმიდათა მოციქულთა იროდიონ, აგაბო, როფო და მათ თანათაი

- 695 უგალობდითსა, გ. რომელმან წამისყოფით. - «წმიდათა მოციქულთა
ყოვლად წმიდა საცსენებელსა ვდღესასწაულობდეთ...”
H 2336, XI, 57v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

რუფის ჰიმნოგრ. კანონი (29. IV)

წმიდათა ცხრათა მოწამეთა თეოდნი, რუფო, ანტიპა, ტრო და მათ
თანათაი

- 696 უგალობდითსა დ. დაანთქენ ვნებანი. - “ერთბამად იხარებთ
საღმრთოითა სიკეთითა და ლუპრითა საშუებელითა იმებთ
მდიდრად...”

H 2336, XI, 250v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის I “უფალო ღაღადყავსა”. ავტორი: იოსებ მაგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

საბა განწმედილის ჰიმნოგრ. კანონი

697 თუესა დეკენბერსა ე(5) დასადებელნი წმიდისა საბაძისნი უგალობდითსა ჳ დ გი... - „სიღრმჳ ზღვსა მეწამულისაჲ პირველივე განაპო...”

Sin. 18, X, 137v-141v.

შენიშვნა: წარმოდგენილია „გალობანის” 9-ვე გალობა ყოველგვარი დამატებითი სტრიქონების გარეშე. გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევმა, ლ. ხევსურიანმა. თბილისი, 1980, გვ. 552-256.

საბა ასურის ჰიმნოგრ. კანონი (26. VIII)

698 წმიდისა მამისა ჩუენისა საბა ასურისაჲ უგალობდითსა, დ. გვერდი. უფალსა ღმერთსა უგ. - “ღასდგე გზასა აღმეყანებელსა ღმრთისა...”

Jer. 107, (1300წ.), 348v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის I «წარდგომაჲ». ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

საბა სტრატელატის ჰიმნოგრ. კანონი (24. IV)

699 წმიდისა და ღიდებულისა მოწამისა საბა სტრატელატისაჲ უგალობდითსა, ბ. ზღვსა ღელვათა - «შენ ქრისტე ღმერთო, ქუესკნელით საპერობილით იჳსენ ბუნებაჲ ჩუენი სახიერებით...”

H 2336, XI, 200r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის I «უფალო ღაღატყავსა». ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

საბას ლაგრაში დახოცილ წმიდა მოწამეთა ჰიმნოგრ. კანონი (20. III)

700 წმიდათა მოწამეთაჲ, რომელნი ლაგრასა წმიდისა საბაძისსა მოასრნეს შავთა მიერ

უგალობდითსა, დ. გვერდი. გალობაჲ შევწ. - «წმიდათა შენტა მოწამეთა ღღეს გვრგუნოსანსა სიმრავლესა შესხმად წადიერსა...”

Jer. 124, XI-XII, 179r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ავტორი: სტეფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმინდელი (+1065წ.).

საბას ჰიმნოგრ. კანონი (16. IV)

წმიდისა მოწამისა საბა გუთისაჲ

- 701 უგალობდითსაჲ კჳმად ბ გვერდი, უკლველად ზღუად. - «გვრგვნი-თა შემკობილი მეუფისა ძალთაისა წინაშე სდგა მადალთა შინა, საბა...»

H 2336, XI, 119v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და ერთი «წარდგომადი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმინდელი (+1065წ.).

საბას ჰიმნოგრ. კანონი (5/XII)

წმიდისა მამისა ჩუენისა საბაისი

- 702 უგალობდითსა სიღრმე მეწ. - «ღმრთისა მიერ მკვდრ იქმენ უღაბ-ნოსა შინა...»

S 4999, XI, 36.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 8 «უფალო ღაღადყავსა» და 1 «წარდგომადი». ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: გრიგოლი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმინდელი (+1065წ.).

საბელის ჰიმნოგრ. კანონი (17. VI)

წმიდათა მოწამეთა მანოელ, საბელ და ისმაელისაჲ

- 703 უგალობდითსა, დ. ზღესა მის მეწ. - «მომცემლო სიბრძნისაო კეთილთა საუნჯეო ქრისტე, სულისა ჩემისა ბნელი განდევნე...»

Jer. 98, XI-XII, 99v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომადი». ერთვის მეორე კანონი. ავტორია: გერმანოს; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმინდელი (+1065წ.).

საბინეს ჰიმნოგრ. კანონი (13. III)

წმიდისა და დიდებულისა მოწამისა საბინესი

- 704 უგალობდითსა, დ. გვერდი. ქუეყანასა მწყ. - «უხრწნელთა შინა სავანეთა საღმრთოდთა და მოუგინელთა კეთილთა იშუებ...»

Jer. 124, XII, 158r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «წარდგომა». ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

საბინიანეს ჰიმნოვრ. კანონი (25/IX)

წმიდათა მოწამეთა საბინიანე, პავლე, ტატტიისი

- 705 უგალობდითსა, დ გვერდი. ეტლთა მფლობელი. - «ოხრიდეს რაი ღელვანი სასტიკნი კერპთმსახურებისანი მორწმუნეთა ზედა...»
Jer. 124, XI-XII, 97r-100v; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომა». ავტორი: ანდრია კრიტელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 341-345.

საგალობლნი ანდრია კრიტელისა

გალობანი ანდრია კრიტელისანი

- 706 უგალობდით უფალსა რამეთუ დიდებით დიდებულ არს...“
ქუთ. 79, XV-XVI, 162v-163v.

შენიშვნა: მთარგმნელი: არსენ ივალთოელი (XI-XIIIს.).

საგალობელთა ღა ღოცვების გაღეჟსილი კრებული (კათოლიკური)

საგალობლები სხვადასხვა

- 707 შობის გალობა: „მოისვენე, მოისვენე შვილო ჩემო...“
ახალც. 120, XI, 1-298.

შენიშვნა: თარგმნილი უნდა იყოს ლათინურიდან. კრებული შეიცავს საუფლო და სხვა ღღესასწაულთა საგალობლებს მთელ წლისა (დაახ. 75 საგალობელი).

საგალობელთა კრებული კათოლიკური

კათოლიკური გალობანი

- 708 „წმიდაო ღმერთო, წმიდაო ძლიერო, წმიდაო უკუდაო, შემინყვალენ ჩვენ...“
Q 517, XIX, 1r-220v.

შენიშვნა: თარგმნილია ლათინურიდან.

საგალობელი ორშაბათ-პარასკევის დღეებისა

ესე საგალობელი იგალობების კურიაკესა მწუხრითგან, ვიდრე

- პარასკევისა გამოლოცვამდე
709 „მოწვეული ესე მარხვად...”
H 1714, XVIII, 440v-443r.
შენიშვნა: კრებულიდან „გულანი”.

საგალობლები მთელი წლის დღესასწაულებზე

საწელიწდო [საგალობლნი]

სხვადასხვა დასაწყისით

- 710 A 84, 1567წ., A 85, XIII, 1r-385r; A 426, XVI, 387-487v; A 438, 1793წ., 1209; A 676, XV, 106r; A 1394, 1796წ., 1r-464v; H 804, XIX, 1r-60v; H 1243, XVIII, 1r-274; H 1393, XII-XIV, 1r-70v; H 1702, XII-XIII, 3v-5r; H 2234, 1777წ., 266r-277r; H 2268, 1746წ., 50r-60r; H 2277, XVIII, 1r-23v; H 2436, 1794წ., 1r-12r; S 91, XVIII, 1-645; S 3191, XIX, 3r-21v; S 4537, XIX, 1r-38v; Q 830, 1882წ., 2r-205v; Q 991, XV, 1r-6v; ქუთ. 368, 1687წ., 4r-278v; ქუთ. 368, 1687წ., 4r-278v; ქუთ. 371, XVIII, 1r-140v; ქუთ. 373, 1854წ. 1r-56; ქუთ. 374, XVIII, 1r-140v; ქუთ. 617, XIX, 1r-25; ქუთ. 631, XIV-XV, 1r-12v; ახალც. 187, XVIII, 13ფ. (ფრაგ.) ; Sin. 76, XIII, 100r-101v.

შენიშვნა: აქ შეტანილია სხვადასხვა დღესასწაულთა და სხვადასხვა სახის საგალობელთა ხელნაწერები.

საგალობლები 12 თვისა

შეკრებული იბ 12 თვენი

- 711 „თვესა სეკდენბერსა აქუს დღენი ლ. დღეთა აქუნ ჟამნი იბ და ღამეთა იბ. დაწვებად ინდიკტიონისა, რომელი ითარგმნების ახლისა წლისა...”

A 731, XVIII, 188r-214v.

შენიშვნა: თარგმნილია რუსულიდან.

საგალობლები მთელ წელიწადზე

საგალობლნი საწელიწდონი

- 712 „თთუჴსა სეკდენბერსა ა. ტროპარი კჳმა ბ. - ყოვლისა დაბადებულისა შემოქმედო...”
H 1274, XIX, 1r-128v.

შენიშვნა: კრებულში შესულია: 1. ტროპარ-კონდაკები და იბაკონი 1 სექტ. - 29 აგვისტომდე (1r-39r). 2. მარხვათა საგალობ. (40r-50r). 3. ზადიკის საგალობლნი (50v-56v). 4. იბაკონი აღდგომისა რვათა

ხმათა (57r-62v). 5. სძლისპირნი (63r-125r).

საგალობლები (ნაკლული, ფრაგმენტები)

საგალობელნი

სხვადასხვა დასაწყისით

- 713 A 257^b, XIII-XIV, 2ფ. ; H 1694^b, XII-XIII, 4ფ. ; H 1694^b, XII-XIII, 6ფ. ; H 1763, XVIII, 20ფ. ; H 1835^b, XI, 4ფ. ; H 1835^b, XII-XIII, 8ფ. ; H 1837, XIII-XIV, 2ფ. ; H 1853^b, XIII-XIV, 2ფ. ; H 1854, XII, 9ფ. ; H 1855^b, XI, 2ფ. ; H 1857, XIV-XV, 4ფ. ; H 1866^b, XIII-XIV, 14ფ. ; H 1867^b, XIV-XV, 10ფ. ; H 1893^b, XIV-XV, 6ფ. ; H 1896, XIV-XV, 2ფ. ; H 1900^b, 4ფ. ; H 1900^c, XIV-XV, 2ფ. ; H 2701, XI, 2ფ. ; H 3109, XVII, 119ფ. ; H 3188, XV-XVI, 2ფ. ; S 78, XVIII, 77ფ. ; S 4938, XV, 12ფ. ; S 4940, XIV-XV, 82ფ. ; Q 116, XI, 52ფ. ; Q 182^b, 2ფ. ; Q 186^b, XVI, 2ფ. ; Sin. 92, XIII-XIV (თავ.ბოლონაკლ.) ; Sin. Geo. 16, XII, 2ფ. ; Sin. Geo. 62, XII, 12ფ. ; Sin. Geo. IV-16p. 44ფ. ; Sin. Geo. N. 22p. 14ფ. ; Sin. Geo. N. 32p, XII-XIII, 15ფ. ; Sin. Geo. N. 2s, X-XI, გრაგ. 4 კეფი.

შენიშვნა: თავმოყრილია ყველა სახის საგალობელთა ხელნაწერები და ფრაგმენტები.

საგალობლების კრებული მიქელ მოდრეკილისა

საწელიწდო იადგარი მიქელ მოდრეკილისა

- 714 „[ძლისპირნი და ღვთისმშობლისანი] რომელმან წამისყოფითა მათ საღმრთოთა...“
S 425, 978-988წწ., 272 ფ.

შენიშვნა: მიქელ მოდრეკილის მიერ შედგენილი საწელიწდო იადგარი შეიცავს მთელი წლის დღესასწაულთა საგალობლებს როგორც ნათარგმნს, ასევე ორიგინალურსაც. მათ რიცხვში თვით მიქაელ მოდრეკილისას. გამოც. ვაჟა გვახარიას მიერ (კალიგრაფიული ხელნაწერის სახით), I და II ტ. თბილისი, 19...

საგალობლების კრებული კათოლიკური

კათოლიკური შინაარსის საგალობლები

- 715 „ქაფითულუმ, ძმანო, ამიერთგან უკუე აღარა ხართ უცხო და მწირ არამედ თანამოქალაქე წმიდათა...“
Q 519, XVIII-XIX, 1v-298v.

შენიშვნა: თარგმნილია ლათინურიდან.

საგალობლების კრებული კათოლიკური

გალობანი კათოლიკურნი

- 716 „უფალო, შეისმინე ლოცვისა ჩვენისა და ვედრებისა ჩვენისა ყურად
იღე...“
Q 523, 1791, 1r-182r.

შენიშვნა: თარგმნილია ლათინურიდან.

საგალობლების კრებული კათოლიკური

გალობანი კათოლიკურნი

- 717 „ვაიმე მატყუარს მლოცავსა, ჩვენი იმედი შენ ხარ, უფალო, გვეველრე-
ბი, ნათა ამოიღო ამ ჩემი გულიდამ ქვეყნის უწესო სიყვარული...“
Q 530, XIX, 1r-64v.

შენიშვნა: თარგმნილია ლათინურიდან.

საგატის ჰიმნოგრ. კანონი (19/IX)

წმიდათა მოწამეთაი ტროფიმე, დორიმენდონ, საგატისი

- 718 უგალობდითსა, დ. გვერდი. ეტლთა მფლობ. - “ხეშთა ნათელთა ელ-
ვითა სულისა წმიდათაი, განბრწყინებულნო...”
Jer. 110, XI-XII; Jer. 124 (XI-XII), Sin. 7, XI-XII.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღადყავსა” და 1 “წარდ-
გომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწ-
მიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის
ოვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 290-294.

სავედრებელი საგალობლები

გალობანი ყოველთა წმიდათანი სავედრებელნი

სხვადასხვა დასაწყისი ტექსტებით

- 719 A 104, XVII-XVIII, 157v-179r; A 231, XVIII, 195r-217v; A 347, 1734წ.,
89r; A 605, 1880წ., 26v-28r; A 803, XVIII, 1r-19r; A 812, XVI, 109r-
192v; A 910, XVIII, 329v-360v; A 1088, XIX, 3r-8r; A 1737, 1595-
1515წწ., 230v-232r; H 1274, XIX, 57-62r; H 1684, 1777წ., 75r-86r; H
1715, XVIII, 339r-367v; H 3109, XVIII, 1r-73r; S 67, XVIII, 218-318;
S 73, 1778წ., 412-415; S 78, XVIII, 55-154; S 379, XIX, 93-100; S
1218, XVII, 269-310v; S 1255, XVIII, 154r-265; S 1256, XVII-XVIII,
120r-195r; S 2746, XVIII, 1r-16v; S 2747, XVII-XVIII, 266r-289v; S
2361, XVIII, 176v-181; S 3631, 75r-89v; S 4941, XVII, 160r-243r; ც.
არქ. 259, 1779წ., 83r-106r; ქუთ. 447, XVII, 1r-68v.

შენიშვნა: საგალობლების ავტორებად დასახელებულნი არიან: ბასილი დიდი, იოანე ოქროპირი, იოანე დამასკელი და სხვ. აქ წარმოდგენილია “ოხითა იაბიკონი”, საუფლო დღესასწაულებისა, შვიდეულთა დღეებისა, ღვთისმშობლისა, მაცხოვრის ხატისა, აღდგომისა მთელი წლის ციკლზე, ანგელოზთა და სხვ. მრავალი.

სამადლობელი გალობა

გალობად სამადლობელი

- 720 „შენ ღმერთსა გაქებთ, შენ უფალსა აღვიარებთ...”
S 3647, 1847, 82v-83r.

შენიშვნა: ავტორი: ამბროსი მედიოლანელი (+397წ.). შეიძლება თარგმნილი იყოს რუსულიდან.

სამოელ წინასწარმეტყველის ჰიმნოგრ. კანონი (20. VIII)

წმიდისა სამოელ წინასწარმეტყველისაი

- 721 უგალობდითსა, ბ. რომელმან განაკმო. - “რომელმან არაი უგულებელსყო ვედრებაი სულთქუმიითი...”
Jer. 107, 1300წ., 313v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სამონას ჰიმნოგრ. კანონი (31. V)

წმიდათა და აღმსარებელთა გურია, სამონა და აბიბოდისი

- 722 უგალობდითსა, დ. ზესა მის მეწამულისა. ერთმთავრობად სამებისად ღმრთის მეტყუელთ სიბრძნით, წმიდანო...”
Jer. 124, XI-XII, 277r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სამოცდაათი ქრისტეს მოწაფის ჰიმნოგრ. კანონი (4/I)

წმიდათა სამეოცდაათთა ქრისტეს მოწაფეთაი

- 723 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი - “ქრისტესა შეუდეგით ჩუენთეს წყალობით ჳორცმესხმულსა...”
H 2336, XI, 55r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგო-

მაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდეელი (+1065წ.).

„სამოციქულოს“ წიგნების ჩამონათვალი იამბიკურად

იამბიკონი აღმრიცხველნი წმიდათა წიგნთა „საქმისა მოციქულთათა“, კათოლიკეთა შვიდთა და პავლეს ეპისტოლეთანი

724 „აღეპარეთების წიგნი ესე რჩეული...“

S 269, XVII, 169v-170v; S 379, XIX, 189-191.

შენიშვნა: მთარგმნელი: ეფრემ მცირე (Xის.)

სამფსონის ჰიმნოგრ. კანონი (27. VI)

წმიდისა სამფსონ უცხოთმემწენარებლისაი

725 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო. - «რომელსა ესე მნებაეს გალობად კსენებისა შენისა გარდამომავლინე ნათელი, ვითარცა მღვომარე ხარ წინაშე მეფისა...“

Jer. 98, XI-XII, 180r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის I «წარდგომაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდეელი (+1065წ.).

სამწუხრო საგალობლები

დასდებელნი სამწუხრონი, თქუმიული ანდრია კრიტელისა

726 „ჰი დ - ყოველი ცხორება ჩემი მეძავთა და მეზუერეთა თანა წარეგების. ნუსადა უძლო სიბერესა...“

H 2438, XVIII, 48r-54r.

შენიშვნა: ავტორი: ანდრია კრიტელი (+ 720წ.).

სახარებათა საგალობლები

სახარებათა სტიქარონნი

727 „რამეთუ... მივიდეს რაი მთად მოწაფენი...“

A 290, XIII, 23 1v-24 1r.

შენიშვნა: ერთვის პარაკლიტონს. ავტორი: კონსტანტინე მეფე რომეონთა (912-959წწ.).

სევასტიანეს ჰიმნოგრ. კანონი (18/XII)

წმიდისა სევასტიანესი და მის თანათაი

728 უგალობდითსა, დელვათა დაანთქ. - „ყოვლად წმიდისა სამებისა საღმრთოდთა ბრწყინვალებითა, განათლებულნო ყოვლად ქე-

ბუნო...”

S 4999, XI, 323.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომად”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სევერიანეს ჰიმნოგრ. კანონი (9/IX)

ამასვე დღესა; წმიდისა მოწამისა სევერიანესი

729 „უგალობდითსა, ბ. დეუკათა - “ახოვანო მკვედარო ქრისტესო, საღმრთოთა ნათლითა სულისა წმიდათათა განბრწყინებულ...”

Jer. 110, XI-XII, 54v-57v; Jer. 124, XI-XII.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღალატყავსა” და 2 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მაგლობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 166-170.

სერაპიონის ჰიმნოგრ. კანონი (13. VII)

წმიდისა მოწამისა სერაპიონისი

730 უგალობდითსა, დ. გიგალობთ შენ. - «თუალითა გონებისათა, ნეტარო, სათნოებათა მიერ ქრისტესა განიცდიდ...”

Jer. 107, 1300წ., 61r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა». ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სერგი აღმსარებლის ჰიმნოგრ. კანონი (16. V)

წმიდისა მღვდელმოწამისა ელადისი და წმიდისა სერგი აღმსარებლისაი, რომელი იყო მამად ფოტი პატრიარქისაი

731 უგალობდითსა, დ. ზღუად უფალი. - «ქებათა ყუავილთა გურგუნოსანოთ, მორწმუნენო, დიდებული ელადი...”

Jer. 124, XI-XII, 88r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: ანდრია კრიტელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სვიმეონ ახალი მესუეტის ჰიმნოგრ. კანონი (27. IV)

წმიდისა სვიმეონ ახლისა მესუეტისაი და ძმისა მისისა გიორგისი

732 უგალობდითსა ბ. მოვედით ერ. - «მადლთა საღმრთოთა საუნჯენი

სათნოებათა მიერ დაიუნჯენით და განამდიდრებთ თქვენ ქებით მგალობელთა თქუენთა...”

H 2336, XI, 234v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღადყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სვიმეონ მართლის ჰიმნოგრ. კანონი (3. II)

წმიდისა სვიმეონ მართლისა და წმიდისა ანნაისი

733 უგალობდითსა, დ. ზღადა უფალი. - “მართალთა საყოფელსა სიხარულით იშუებ მართალო...”

Jer. 124, XII, 10r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომად“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სვიმეონ საკვირველმოქმედის ჰიმნოგრ. კანონი (24. V)

წმიდისა და ღმერთშემოსილისა მამისა ჩუენისა სვიმეონ საკვირველმოქმედისა

734 უგალობდითსა, დ. აღაღე პირი. - „ღმერთმან მუცლად ღებამდე გამოგარჩია შენ, წმიდაო...”

Jer. 124, XI-XII, 143v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 17 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». მოსდევს სხვანი გალობანი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სვიმეონის ჰიმნოგრ. კანონი (17. IV)

წმიდისა სვიმეონ მღვდელთ მოწამისა სპარსეთისა ეპისკოპოსისა და მის თანა

735 უგალობდითსა, ა გვერდი. ეტლთა სიმრავ. - “გურგუნოსანი წინაშე ღდა საყდართა ღმრთისათა, სანატრელო სვიმეონ...”

H 2336, XI, 128v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და ერთი წარდგომად. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სვიმეონის ჰიმნოგრ. კანონი (18/IX)

წმიდისა სვიმეონ მოციქულისა

736 უგალობდითსა, დ. გიგალობთ შენ. - “სუკმეონ ყოვლად ქებულო წინაშე ქრისტეს მეუფისა გურგუნშემოსილი მდგომარე ხარ...”

Jer. 110, XI-XII; Jer. 124, XI-XII; Sin. 7, XI-XII.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღადყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 281-285.

სვიმეონ ჰალ[ა]ბელის ჰიმნოგრ. კანონი (1/XI)

წმიდისა სვიმეონ ჰალ[ა]ბელისაი

737 უგალობდითსა, დ გვერდი. უგალობდეთ უფალსა “-უძღურსა ამას ენასა ჩემსა მოეც, ლმერთშემოსილო სუკმეონ, ღმრთისძიერი იგი სიბრძნე ვედრებითა შენითა, რადთა ღირსებით ქებასა შეგასხმიდე...”

Jer 124, XI-XII, 4v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღადყავსა”. ავტორი: იონანე მონაზონი [დამასკელი]; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 56-59.

სვიმეონის ჰიმნოგრ. კანონი (21. VII)

წმიდათა მამათა სუკმეონ ქრისტესთვის სალოსისაი

738 უგალობდითსა, დ. ზღუსა მის მეწ. - “ზიარებითა საღმრთოითა მეორედ ნათლად იწმიდე შენ...”

Jer. 107, 1300წ., 118v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სილიბისტროს ჰიმნოგრ. კანონი (2/I)

წმიდისა სილიბისტროს ჰრომთა პაპისაი

739 უგალობდითსა ბ. ლელვათა დაანთქ. - “წყაროდ საშუებელისაი ქრისტე წყალთა იორდანისათა...”

H 2336, XI, 24r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სილოამს ბრმისა განკურნების საგალობლები

მესამესა შაბათსა სილოამს ბრმის განკურნებაი

- 740 ფსალმუნი. „რამეთუ შენგან არს წყაროი ცხორ...“ (ფს. 35,10)
H 2123, IX-X, 192v; Sin. 18, X., 131v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევმა, ლ. ხევსურიაძმა, თბილისი, 1980, გვ. 243-245.

სილოვანეს ჰიმნოგრ. კანონი (16. VII)

წმიდათა მოწამისა ანტიოხოვისი და წმიდათა მოწამეთა სილოვანესი და ვიანოროსი

- 741 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო. - “ელვარებთია მარტუკლობისაითა განბრწყინებულმან შენნი პატივისმცემელნი განანათლენ...”
Jer. 107, 1300წ., 81r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომაი”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სილოვანეს ჰიმნოგრ. კანონი (30. VII)

წმიდათა მოციქულთა სილოვანე, კრისკენელი, ეპენეტო და მათ თანათაი...”

- 742 უგალობდითსა, ბ. რომელმან განაკმო. - “წინაშე საყდართა ღმრთისაითა მღვომარენო და ნათლითა მით წარუვალითა განბრწყინებულნო...”
Jer. 107, 1300წ., 163v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სიმონ მოციქულის ჰიმნოგრ. კანონი (9. V)

წმიდისა და დიდებულისა სიმონ მოციქულისაი

- 743 უგალობდითსა, დ გვერდი, გალობაი შევწ. - „ხეცისა მეფისა წინაშე სღვა შენ...”
Jer. 124, XI-XII, 46r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სიმონ მოციქულის ჰიმნოგრ. კანონი (27. IV)

- წმიდისა სვეთენ მოციქულისაჲ, რომელი იყო თჳსი უფალი
744 უგალობდეთსა გ. რომელმან წამისყოფით. - “დაჰხსნა ქრისტემან
ღმერთმან ყოველი ძილი სიკუდილისაჲ და ყოველნი დაჰსნილნი
მის მიერ შენაწევრნა და შეამტკიცნა...”
H 2336, XI, 239v.
შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღალატყავსა“. მოსდევს კიდევ
ერთი კანონი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდე-
ლი (+1065წ.).

სინანულის საგალობელი ანდრია კრიტელისა

- გალობანი სინანულისანი, თქუქულნი ანდრია კრიტელისანი
745 ზღუაჲ მეწამულ.“ უგალობდეთ უფალსა, რამეთუ დიდებულ არს.
- ვინაჲ ვიწყო მე გლოვად ჩემისა უბადრუკისა ცხოვრებისა საქმე-
თა...”
A 446, XIII, 94v; Sin. 5, XI, 191r; Sin 75, XII-XIV, 289v.
შენიშვნა: კრებულიდან „მარხვანი“.

სინანულის საგალობლები

- მეხუთესა ოთხშაბათსა მწუხრი, დასდებელნი სინანულისანი,
თქუქულნი ანდრეა იერუსალიმელისა კრიტელ მთავარეპისკოპო-
სისაჲ
746 „უფალო, ღალატყავსა კიდ მინდა ცრემლთა მათ. - „ყოველი ცხოვრე-
ბის ჩემ მსგავსად მეძავისა და მეზუერისა წარვაგე...”
A 446, XIII, 95r.
შენიშვნა: ხელნაწერი „მარხვანია“.

სინანულის საგალობელი (რვა ხმა)

- დასდებელნი სინანულისანი
747 „უფალო მიღხინე ცოდვილსა ამას, რომელსა არაჲ მაქუს გარნა
კმობად ესე, და შემიწყალე მე...”
Sin 34, 934წ., 132r-133r; Sin. 40, X, 47v-63v; Sin. 53, X, 80v-86v.
შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა,
ც. ჭანკიევაძე, ლ. ხევსურიანმა. თბილისი, 1980, გვ. 513-524.

სინანულის საგალობელი

გალობანი სინანულისანი

748 „ჯ ბ გი. მაშინ დაფარა. - მოწყალე ღმერთო, რომელმან მხოლო-
მან უწყნი ბრალნი ჩემნი...”

A 104, XVII-XVIII, 165r-167v; A 1081, XVIII, 52r-53v; H 542, XVII,
27r-30v; H 2282, 1787წ., 72r-88v. S 1218, XVII, 365r-396v.

შენიშვნა: შეტანილია სხვადასხვა შინაარსის კრებულებში (გუ-
ლანი, ჟამგულანი, პარაკლისები და სხვ.).

სინელ და რაითელ მამათა ჰიმნოგრ. კანონი (14/I)

მსგეფსი განცხადებისა და წმიდათა მამათა სინელთა და რაითა-
ნელთაი

749 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობით შევწ. - „ღუაწლითა მით მო-
ღუაწებისაითა პირველ აწღვენით თავნი თქუენნი...”

H 2338, XI, 139r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდ-
გომად“. ავტორი: გერმანოს; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

სისინის ჰიმნოგრ. კანონი (23. XI)

წმიდისა მოციქულისა სისინისია, სამონა და აბიბოდსი

750 უგალობდითსა, ბ. გვ. უკუღვევ - „ვნებათა მათ /უარცუმულისა
ღმრთისათა კუალსა შეუღვევ, მწნეო...”

Jer. 124, XI-XII, 310v.

შენიშვნა-კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგო-
მად“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

სისოს ჰიმნოგრ. კანონი (6. VII)

წმიდისა მამისა სისოსისი

751 უგალობდითსა, დ. გვერდი. გალობად შევწ. - “სისოსის უგალობდეთ
ღღეს ერნო, რომელი იგი მღგომარე არს წინაშე საყდართა...”

Jer. 107, 1300წ., 27v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდ-
გომად”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი
მთაწმიდელი (+1065წ.).

სოზონის ჰიმნოგრ. კანონი (7/IX)

ამასვე ღღესა წმიდისა სოზონისი

752 უგალობდითსა დ. ზღვსა მის მეწამულისა. - „რომელნი ესე პატივს-
ცემთ ვსენებასა შენსა, ნეტარო...”

Jer. 110, XI-XII; Jer. 124, XI-XII; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის I «უფალო ღალატყავსა» I „სტიქარონი”
და I «წარდგომად». ავტორი: თეოფანეკომოთქმელი; მთარგმნელი:
გიორგი მთაწმიდელი. გამოც. ლ. ჯღაძაიასი, გიორგი მთაწმიდე-
ლის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 128-131.

სოლომონის ძმათა მაკაბელთა ჰიმნოგრაფ. კანონი (11. VIII)

წმიდათა და ღუაწლით შემოსილთა შუკლთა ძმათად და ელიაზარისი
და დედისა მათისა სოლომონისი

753 უგალობდითსა ა. სასწაულითა - «ახალთა ამით შეაერთნა პირუელნი
და ძუელსა შინა წამებულთა წმიდათა პატივსცა...“

Jer. 107, 1300წ., 177r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 „უფალო ღალატყავსა“ და I „წარდგო-
მად“. ერთვის კიდევ სამი კანონი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდე-
ლი (+1065წ.).

სოსანას ჰიმნოგრ. კანონი (15/XII)

წმიდისა დედისა და მოწამისა სოსანანაისი

754 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკუღკეველი. - „ვედრებითა შენითა პა-
ტიოსნითა ივსენ განსაცდელთაგან...“

S 4999, XI, 223.

შენიშვნა: კანონს უძღვის I „წარდგომად“. ავტორი: გიორგი;
მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სოსთენის ჰიმნოგრ. კანონი (8/XII)

წმიდათა მოციქულთა სოსთენი, აპოლო, კიფა, ტკქიკოს, ეპაფრო-
დიტე და კესარისი

755 უგალობდითსა, მონებისა. - «სიბრძნითა და მადლითა საღმრთოთა
განათლებულთა ბრწყინვალებად მამისად...“

S 4999, XI, 105.

შენიშვნა: კანონს უძღვის I „წარდგომად“. ავტორი: იოსებ მგალო-
ბელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სოსიპატრეს ჰიმნოგრ. კანონი (10. XI)

წმიდათა მოციქულთა ერასტო, ულუშპა, სოსიპატრე, ტერენტიოს,

როდიონ და კოარტოდსი

- 756 უგალობდითსა, ა. მარჯუენაი. - “იქმენით საღმრთო მოციქული ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისა...”

Jer. 124, XI-XII, 250v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომაი». მოსდევს სხვა გალობა. ავტორი: იოსებ მგალობელი: მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სოფიას ჰიმნოგრ. კანონი (17/IX)

წმიდისა სოფიასი და ასულთა მისთაი

- 757 უგალობდითსა, დ. მარჯუენაი შენი. - «ზეგარდმოდსა სიბრძნისა შენისა გამოუთქუმელისა ბრწყინვალეზაი მომანიჭე ქრისტე მეუფეო...”

Jer. 110, XI-XII; Jer. 124, XI-XII; Sin. 7, XI-XII..

შენიშვნა- კანონს უძღვის 2 „უფალო ღალატყავსა”, 1 “წარდგომაი”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), ტბილისი, 2007, გვ. 275-280.

სოფონიას ჰიმნოგრ. კანონი (3/XII)

წმიდისა სოფონია წინასწარმეტყუელისაი

- 758 უგალობდითსა, ბ გვერდი, უკლველად ზღუაი. - “გვევდრებით, წინასწარმეტყუელო ბრძენო, მღგომარეო წინაშე საყდართა...”

S 4999, XI, 11r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომაი”. ავტორი: თეოფანე გამოთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სოფრონის ჰიმნოგრ. კანონი (11. III)

წმიდისა სოფრონი იერუსალიმელი პატრიარქისაი

- 759 უგალობდითსა, ზღუაი უფლი. - “სიწმიდით ჰლევედი შენ ზღუასა შინა სიწმიდისასა...”

Jer. 124, XI-XII, 151r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სპექსიპოს ჰიმნოგრ. კანონი (16/I)

- წმიდათა მწამეთა სპეესიპპო, ელასიპპო და ველესიპპოდისი
760 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკუღველად. - “სიმაღლესა ქრისტეს
ეკლესიისასა გამოპბრწინდით, მარტკლნო...”
H 2338, XI, 166v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდ-
გომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწ-
მიდელი (+1065წ.).

სპირიდონის ჰიმნოგრ. კანონი (12/XII)

- წმიდისა და საკურველთოქმედისა მამისა ჩუენისა სპირიდონისი
761 უგალობდითსა, ბ. დღევათა დაანთქ. - “ქუეყანაი მშკლთაი დაიპკვი-
დრე ძმაო, რამეთუ იქმენ მშკლ და წრფელ...”
S 4999 XI, 173.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდ-
გომად”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი
მთაწმიდელი (+1065წ.).

სტეფანე (პირველმოწამის) საგალობლები

- თთუესა დეკემბერსა კზ სტეფანესი დასდებელნი
762 უფალო დაღატყავსა, კი ბ...”
H 2123, IX-X, 4r-7v; Sin. 18, X, 9r-10v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა,
ც. ჭანკიევმა, ლ. ხევსურიაძმა. თბილისი, 1980, გვ. 24-27.

სტეფანე ახლის ჰიმნოგრ. კანონი (28. XI)

- წმიდისა მამისა ჩუენისა სტეფანე ახლისაი აღმსარებლისაი
763 უგალობდითსა, ბ. გვ. უკუღველად. - „სინარულით სკდოდე შენ
იწროებასა მას მოღუაწებისა გზასა...”
Jer. 124, XI-XII, 334v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგო-
მად“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

სტეფანე საკურველთოქმედის ჰიმნოგრ. კანონი (28. III)

- წმიდისა მამისა ჩუენისა სტეფანე საკურველთოქმედისაი
764 უგალობდითსა, დ. გვერდი. გალობაი შევწ. - „დაკსნილობისა
ჩუენისა ბნელი და უმეცრებისა წყუდიადი ნათლითა საღმრთოთა

განდევნე...“

Jer. 124, XI-XII, 219r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «წარდგომა». ავტორი: სტეფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სტეფანეს ნაწილების აღმოყვანების ჰიმნოგრ. კანონი (2. VII)

765 აღმოყვანებად ნაწილთა წმიდისა პირველმოწამისა სტეფანესთად უგალობდითსა, ზღუცსა მის - “მადლი სულისა წმიდისად მოჰფინე გონებათა ჩუენთა...”
Jer. 107, 1300წ., 189r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომა». ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სტეფანას ჰიმნოგრ. კანონი (10. XI)

766 წმიდისა ბიქტორი, ბიკენტი და სტეფანიაისი უგალობდითსა, დ. მწყობრი ისრაელთად - „ერი მორწმუნეთად მოსეს თანა მარიაპითურთ ქრისტესა ვადიდებდეთ...”
Jer. 124, XI-XII, 256v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომა». მოსდევს სხვა გალობა. ავტორი: კოზმან იერუსალიმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სტეფანას ჰიმნოგრ. კანონი (11. XI)

767 წმიდათა ბიქტორ და სტეფანიაისი უგალობდითსა, დ. ზღუცსა მის მეწ. - „სულისა წმიდისა ნათლითა უნივთოდთა განბრწყინებულ...”
Jer. 124, XI-XII, 257v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომა». მოსდევს სხვა გალობა. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სტიქოსის ჰიმნოგრ. კანონი (31/X)

768 წმიდათა მოციქულთად: სტაქოს, ამპილია, ორბანოს, აპეთთე და მათ თანათად უგალობდითსა, ა. მარჯუენად შენი. - «სარწმუნოებით მაქებელნი ვსენებისა თქუენისანი, ღმრთისმეტყუელნი...”

Jer. 124, XI-XII, 214v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღადყავსა» და 1 «წარდგომამი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სტრატონიკეს ჰიმნოგრ. კანონი (13/I)

წმიდათა მოწამეთა ერძილო და სტრატონიკესი და წმიდისა ღომენტიანე მელიტანელ ეპისკოპოსისაჲ

769 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქუეყანასა მწყ. - “ღმრთივბრწყინვალად მთიებად გამოსჩნდით, ღირსო მარტკლხო მჰწენო...”

H 2338, XI, 133r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომამი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სტეფანეს ჰიმნოგრ. კანონი (27/XII)

წმიდისა პირველმოწამისა სტეფანესი

770 უგალობდითსა, ა გვერდი. - “ქრისტეს მორწმუნენო, მოვედით დიდებოთა ღირსად გკრგუნოსან - ვყოთ პირველმოწამე სტეფანე...”

S 4999, XI, 584.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 13 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომამი”. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: გერმანოს; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სულთა საგალობლები

სულთანი

771 უფალო ღაღატყავსა, კმ ა. რომელნი გარდასცვალენ, უფალო სამოთხესა...”

H 2123, IX-X, 271r-275v; Sin. 18, X, 174v-; Sin. 40, X, 235r-240r.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევა, ლ. ხევსურიანმა. თბილისი, 1980, გვ. 327-333.

სულიწმინდის საგალობლები

ღღესა ორშაბათსა სულისა წმიდისანი

772 უგალობდითსა, საღმრთო მან ნისლმან ამცნო სიტყვამან...”

Sin. 1, X, 140v.

შენიშვნა: ავტორი: იოანე დამასკელი (+749წ.); მთარგმნელი: გიორ-

გი მთაწმიდელი (+1065წ.).

სულიწმინდის მოფენის საგალობლები

მერვესა კვირიაკესა მარტკლთაი, მოსლვაი სულისა წმიდისაი

- 773 უგალობდითსა, უფსკრული - ვითარ იგი აღუთქუ ალად მოციქულთა, მოუვლინე მათ ქრისტე...”

Sin. 1, X, 140; Sin. 5, XI,

შენიშვნა: ავტორი: იოვანე დამასკელი (+749წ.); მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (1065წ.).

ტავრონის ჰიმნოგრ. კანონი (5. XI)

წმიდათა მოწამეთა ავკტო, ტავრონ და თესალონიკესი

- 774 უგალობდითსა, დ გვერდი, გალობაი შეეწ. - “რომელნი სარწმუნოებით ღუაწლთა თქუენთა დიდებულთა უგალობთ”.

Jer. 124, XI-XII, 240r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. მოსდევს სხვა გალობა. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტარასის ჰიმნოგრაფ. კანონი (25. II)

წმიდისა ტარასი კოსტანტინოპოლელ მამადმთავრისაი

- 775 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო. - ტყუეობისაგან და ზრწნილებისა და მძღაერებისა ცოდვისა მიჰსსენ მე...”

Jer. 124, XI-XII, 102r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომაი». ავტორია: ეგნატე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტატიანეს ჰიმნოგრ. კანონი (12/I)

წმიდისა მოწამისა ტატიანესი

- 776 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო. - «ბრწყინვალებითა მოწამეთაიდათა განშუენებულ სღვა წინაშე ქრისტეს მჰსნელისა...”

H 2338, XI, 128r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: ეგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტატის ჰიმნოგრ. კანონი (25/IX)

წმიდათა მოწამეთა საბინიანე, პავლე, ტატისი

- 777 „უგალობდითსა, დ გვერდი. ეტლთა მფლობელი. - “ოხრიდეს რაი ღელვანი სასტიკნი კერპთმსახურებისანი მორწმუნეთა ზედა...”
Jer. 124, XI-XII, Sin. 7, XI-XII; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: ანდრია კრიტელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 341-345.

ტვიქიკოსის ჰიმნოგრ. კანონი (8/XII)

წმიდათა მოციქულთა სოსთენი, აპოლო, კიფა, ტვიქიკოს, ეპაფროდიტე და კესარისი

- 778 უგალობდითსა, მონებისა. - “სიბრძნითა და მადლითა საღმრთოთა განათლებულთა ბრწყინვალეებაჲ მამისაჲ...”
S 4999, XI, 105.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტერენტიოს ჰიმნოგრ. კანონი (10. XI)

წმიდათა მოციქულთა ერასტო, ულუმპა, სოსიპატრე, ტერენტიოს, როდიონ და კოართოისი

- 779 „უგალობდითსა, ა. მარჯუენაჲ. - “იქმენით საღმრთო მოციქული ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისა...”
Jer. 124, XI-XII, 250v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომაჲ». მოსდევს სხვა გალობა. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტერენტის ჰიმნოგრ. კანონი (10. IV)

წმიდათა ორმოცთა მოწამეთაჲ აფრიკანე, ტერენტი, მაქსიმე და მათ თანათაჲ

- 780 უგალობდითსა, კჳად დ. ზღვსა მის მეწ. - «ნუგეშინისმცემელისა ნათლითა განგუანათლენ ქრისტე და წარგკმართე ჩუენ გზასა წრფელსა ბრძანებათა შენთასა...”
H 2336, XI, 70.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღალადყავსა“. მოსდევს სხვა-

ნი გალობანი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტერენტიის ჰიმნოგრ. კანონი (28/X)

წმიდათა მოწამეთა ტერენტი, ნეონლა და შკულთა მათთა

- 781 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - „ღელვა გუემული ესე ცოდვითა მიერ კაცთმოყუარე...”

Jer. 124 (XI-XII), 207v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღადყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტერტერიოს ჰიმნოგრ. კანონი (22. VI)

წმიდათა მოციქულთა ტერტერიოსი, რომელი იყო ეპისკოპოსი იკონიისა და მარკოზისი, რომელი იყო მამისძმის წული ბარნაბაისა...”

- 782 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქუეყანასა მწყ. - “ღმრთივბრწყინვალეთა ქადაგთა სამეუფოთა პატივ ვსცემდეთ ღღეს და გალობით ვღღესასწაულობდეთ წადიერებითა სულისადათა...”

Jer. 98, XI-XII, 138r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომად”, მოსდევს “ღაღატყავსა”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტიმოთის ჰიმნოგრ. კანონი (16. VI)

წმიდა ტუზონ საკურველთმოქმედისა კუპრელ ეპისკოპოსისა

- 783 „უგალობდითსა, დ გვერდი. ეტლთა მფლობ. - “ბუნებისა უადრესთა მადლთა მიერ გარდაფენილ ხარ, ტუზონ...”

Jer. 98, XI-XII, 94r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომად». ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტიმოთე მოციქულის ჰიმნოგრ. კანონი (22/I)

წმიდისა ტიმოთე მოციქულისა და წმიდისა ანასტასი სპარსისა

- 784 უგალობდითსა, ა. - «სასწაულითა ივს. - «განძნებულნი ღღევანი ვნბათანი და უმეცრებისა აღმური წყუდიადი მეთხებითა შენითა

განაბნიე...”

H 2338, XI, 219v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 7 “უფალო ღაღადყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტიმოთეს ჰიმნოგრ. კანონი (3. V)

წმიდისა ტიმოთესი და მავრადისი ღიონისე და მათთანათად

785 უგალობდითსა, ბ გვერდი - “ღიდებულსა და წმიდასა კსენებასა წმიდათა მარტკლთასა, ერნო და ღმრთიეგანბრძნობილნო, წადიერებით პატივსცემდეთ...”

Jer. 124, XI-XII, 7v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომად“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტიმოთეს ჰიმნოგრ. კანონი (21. II)

წმიდისა და საკურველმოქმედისა ტიმოთესი

786 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობად შეეწ. - „პბრწყინავ ნათლითა ზეგარღმოდთა განათლებული გონებითა, ნეტარო ტიმოთე...”

Jer. 124, XI-XII, 84r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტიმოთეს ჰიმნოგრ. კანონი (10. VI)

წმიდისა ტიმოთე მღღელმოწამისად პრესელ ეპისკოპოსისად

787 უგალობდითსა დ. დაანთქენ. - “სიმტკიცე უსაზღვროდ განუზომელი ძალი და წამი უცვალებლისა შეწყენისად...”

Jer. 98, XI-XII, 42v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: ანდრია კრიტელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტიმონას ჰიმნოგრ. კანონი (28. VII)

წმიდათა მოციქულთა და შუღთა დიაკვანთა პროხორონ, ტიმონა და პარმენი (23. VII)

788 უგალობდითსა, დ. ზღუსა მის მეწ. - “ზიარებითა საღმრთოდთა ნათ-

ლად მცირედ წოდებულნი...”

Jer. 107, 1300წ., 154r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

ტირაზოს ჰიმნოგრ. კანონი (12/X)

წმიდათა მოწამეთაი ტირაზო, პროვო და ანდრონიკესი

- 789 უგალობდითსა, დ გვერდი. ეტლთა მფლ. - «წამებისა გკრგკნით
შემკეულნი მღგომარე ხართ, ნეტარნი...”

Jer. 124, XI-XII, 156r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 “უფალო დაღადყავსა” და 1 “წარდგო-
მაი”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტირიჭინის ჰიმნოგრ. კანონი (17. V)

წმიდათა მოწამეთა დავით და ტირიჭინისი, რომელნი იწამეს
სანახებსა სომხითისასა

- 790 უგალობდითსა, დ. გვერდი. გალობაი შევწ. - “განმაბრძნობელი
უგულისკმითაი ხარ ქრისტე...”

Jer. 124, XI-XII, 96r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო დაღატყავსა” და 1 “წარდგო-
მაი”.

ტიტე საკვრველთმოქმედის ჰიმნოგრ. კანონი (2. IV)

წმიდისა ტიტე საკვრველთმოქმედისაი

- 791 უგალობდითსა, დ გვერდი. ქუეყანასა მწყურნ. - “ენებთა მიერ
კორცთაისა განგურემულ და განგურებულ და განხრწნილ მწარედ
გულისთქუმათა...”

H 2336, XI, 22v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო დაღადყავსა” და 1 “წარდგო-
მაი”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტიტეს ჰიმნოგრაფ. კანონი (25. VIII)

წმიდა ტიტეს მოციქულისაი

- 792 უგალობდითსა, დ. ზღუაი უვალი. - “ყოველთა მადლთა მიერ აღვსე-
ბული, ტიტე ნეტარო, სულმან ცხოველსმყოფელმან ქადაგად წარ-
მოგაველინა...”

Jer. 107, 1300წ., 339r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტრივიმეს ჰიმნოგრაფ. კანონი (27. II)

პროკოპე დეკაპოლელისა და წმიდათა მოწამეთა ნესტორ მღვდელ-მოწამისა და ტრივიმესი

793 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკუღველად წმიდად. - “სურვილითა მართლმადიდებლობისაითა აღეტყინე, ნეტარო...”

Jer. 124, XII, 108v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტრიოდინი (20-24 XII და 1-5 I დღეებისა)

სამსაგალობელნი სერობასა ზედა

794 „სლუად უჩუეველისა და მღვლუარისა ზღვსსა საღმრთოთა ბრძანებითა...”

H 1763, XVIII, 1r-16r.

შენიშვნა: ტრიოდინი ანუ სამსაგალობელი 3 ოდიანი ჰიმნოგრაფიული კანონია.

ტრიოდინი ბრწყინვალე შვიდეულის დღეებისა

საფსალმუნნი დიდისა ორშაბათისადმი და ა.შ.

795 „რომელმან განაჯმო სლვად უჩუეველისა და მღვლვარისა ზღვსსა საღმრთოთა ბრძანებითა თვისითა...”

H 1374, XVIII, 1r-349r; Q 62, 1807წ., 288r-459r; ც. არქ. 221, 1726წ., 295-351; Sin. 72, XIII, 1r-89r.

შენიშვნა: ზატიკისა და მარხვანის სამსაგალობელნი უმეტესწილად ერთ კრებულშია წარმოდგენილი.

ტრიფონის ჰიმნოგრ. კანონი (1. II)

წმიდისა და დიდებულისა მოწამისა ტრეფონისი

796 უგალობდითსა. ქუეყანასა მწყ. - „ვითარცა მეფე ხარ ზეცისა საშუებელსა მ უძღვეველო მკვდარო...”

Jer. 124, XI-XII, 3v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტროს ჰიმნოგრ. კანონი (29. IV)

წმიდათა ცხრათა მოწამეთა თეოდნი, რუფო, ანტიპა, ტრო და მათ თანათად

- 797 უგალობდითსა დ. დაანთქენ ვნებანი. - “ერთბამად იხარებთ საღმრთოთა სიკეთითა და ლუპრითა საშუებელითათა იშუებთ მდიდრად...”
H 2336, XI, 250v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტროფიმეს ჰიმნოგრ. კანონი (23. VII)

წმიდათა მოწამეთა ტროფიმე, თეოფილე და მათთანათად

- 798 უგალობდითსა, დ გვერდი. უგალობდეთ. - “ტროფიმე მოწამეო, რომელნი მკურვალედ ვაქებთ ღუაწლთა შენთა...”
Jer. 107, 1300 წ., 127r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ტროფიმეს ჰიმნოგრ. კანონი (19/IX)

წმიდათა მოწამეთად ტროფიმე, ღორიმენდონ, სავატისი

- 799 უგალობდითსა, დ. გვერდი. ეტლთა მფლობელი. - “ზეშთა ნათელთა ელვითა სულისა წმიდისათა, განბრწყინებულნო...”
Jer. 110, XI-XII, 111r-112r (თაენაკლ.); Jer. 124 , XI-XII, 78v-80r; Sin. 7, XI-XII.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბლისი, 2007, გვ. 290-294.

ტროფიმოს ჰიმნოგრ. კანონი (15. IV)

წმიდათა მოციქულთა არისტარხო, ჰუდი და ტროფიმოდისი

- 800 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწა. - „ინინენით ზიარებად ღმრთისა მიერ მამისა ბრძენნო, ძისა მისისა მხოლოდ შობილისა...”

H 2336, XI, 112v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღადყავსა». მოსდევს სხვა-ნი გალობანი. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ულუმპას ჰიმნოგრ. კანონი (10. XI)

წმიდათა მოციქულთა ერასტო, ულუმპა, სოსიპატრე, ტერენტიოს, როლიონ და კოართოდისი

801 უგალობდითსა, ა. მარჯუენად. - „იქმენით საღმრთო მოციქული ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისა...”

Jer. 124, XI-XII, 250v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომაი». მოსდევს სხვა გალობა. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

უძღების კვირის საგალობლები

კურიაკესა უძღებისასა, რომელ არს უწინარეს ჳორციელისა კურიაკისა დასდებელნი უძღებისანი.

802 „სიმღიდრე განვაზნიე...”

H 1714, XVIII, 430r-433r.

შენიშვნა: კრებულიდან „გულანი »

ფანტინე საკურველთმოქმედის ჰიმნოგრ. კანონი (30. VIII)

წმიდისა ფანტინე საკურველთმოქმედისაი

803 უგალობდითსა, დ. გვერდი. ეტლთა მფლ. - «ბრწყინვალითა მით ნათლითა სულის წმიდისაითა განბრწყინებულო...”

Jer. 107, 1300წ., 387v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ფაროზის ჰიმნოგრ. კანონი (19/X)

წმიდისა ფაროზ დიდებულისა მოწამისაი

804 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკულეველად. - «გამოჰბრწყინდი ქრისტეს ეკლესიისა სამყარუსა, ნეტარო ფაროზ...”

Jer. 124, XI-XII, 174v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღადყავსა” და 1 “წარდგო-

მაი”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ფასტოს ჰიმნოგრაფ. კანონი (3. VIII)

წმიდათა მამათა ისაკი, დალმატიისი და ფასტოისი

- 805 უგალობდითსა დ გვერდი - “ეტლთა მფლობ”. - “ნათელსა ღმრთისასა წინაშე მღვთმარე ხართ განბრწყინებულნი...”

Jer. 107, 1300წ., 196v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგო-
მაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

ფებრონიას ჰიმნოგრ. კანონი (25. VI)

წმიდისა მოწამისა ფებრონიასისი

- 806 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო. - „მოვედით ერნო მორწმუნენო, ძლევისა გალობითა ვადიდებდეთ სამკაულსა ქალწულებისას...”

Jer. 98, XI-XII, 167r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღადყავსა“ და 1 „წარდ-
გომაი“. ერთვის მორე კანონი. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი;
მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ფელიმონის ჰიმნოგრ. კანონი (22. XI)

წმიდისა მოციქულისა ფელიმონისისი და მისთანათაი

- 807 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო - „ტალავართა მათ ზედისათა შინა იქცევი მხიარულ, ფელიმონ ღმრთივემოსილო...”

Jer. 124, XI-XII, 305r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგო-
მაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმი-
დელი (+1065წ.).

ფელიქსის ჰიმნოგრ. კანონი (30. VIII)

წმიდისა მღვდელმოწამისა ფელიქსისისი და მისთანათაი

- 808 უგალობდითსა, გალობაი შევწ. - „ქრისტეს მიერ სრულ ჰყავთ ღუაწლი თქუენი მარტკლნო...”

Jer. 107, 1300წ., 384v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 «წარდგომაი». ავტორი: იოსებ მგალო-
ბელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ფერისცვალების საგალობლები

თთუესა აგვისტოსა ვ ფერისცვალებაი

- 809 უფალო ღაღატყავსა, კი ა. - „იხარებდით ცანი და გალობდით საფუძველნი ქუეყანისანი...“
H 2123, IX-X, 207r; Sin. 18, X, 147r-150v; Sin. 40, X, 205r-209r.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევმა, ლ. ხევესურიანმა. თბილისი, 1980, გვ. 260-266.

ფილადელფოს ჰიმნოგრ. კანონი (10. V)

წმიდათა და დიდებულთა აღფიოს, ფილადელფო და კკრინესი

- 810 უგალობდითსა, გ. რომელმან წამისყ. - «ჰნათობთ ელვარებითა სამბრწყინვალითა სამებისა, რიცხუნო მოწამენო, განმანათლე უფალო ღმერთო ჩემო და მიმიძელუ მე ბრწყინვალედ...“
Jer. 124, XI-XII, 48r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომადი». მოსდევს სხვანი გალობანი. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ფილეტორის ჰიმნოგრ. კანონი (19. V)

წმიდათა მოწამეთა ფილეტორი, ევეიოტი, თეოტიმე და მათთანა ქალწულთაი

- 811 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - „საყდართა მკსნელისა თანა წინაშე სდგა მხიარულებით...“
Jer. 124, XII, 107r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომადი”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ფილიპე მოციქულის ჰიმნოგრაფ. კანონი (14. XI)

წმიდისა ფილიპე მოციქულისაი

- 812 უგალობდითსა, ბ. გვ. უკუღველად - “ბრწყინვალეთა შარვანდელთა მიერ ქრისტეს ღმრთეებისათა...“
Jer. 124, XI-XII, 272r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომადი”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ფილიპეს ჰიმნოგრ. კანონი (11/X)

წმიდისა ფილიპე მოციქულისაჲ ერთისა შკდთა დიაკონთაგანისაჲ
813 უგალობდითსა, ბ გვერდი. უკულებეველი. - “ბრწყინვალისა ნათლისა
საუფლოსა ლვითა განპბრწყინდი შენ, დიდებულო ფილიპე...”
Jer. 124, XI-XII, 151v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღადყავსა” და 1 “წარდგო-
მაჲ”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ფლოროს ჰიმნოგრ. კანონი (18. VIII)

წმიდათა მოწამეთა ფლორო და ლავროსი და წმიდისა მამისა აღმ-
სარებელისა მაკარისი

814 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - «სიჩხოთ საცნაურთაგან წყალ-
თა სარწმუნოებისათა მოიწყენით...”

Jer. 107, 1300წ., 303v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდ-
გომაჲ». ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი:
გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ფოკას ჰიმნოგრ. კანონი (22. VII)

წმიდისა ფოკა მღვდელმოწამისაჲ

815 უგალობდითსა, ზღუად უვალი. - „გალობად წადიერ ვარ ცსენებისა
შენისა, ფოკა, ნათლითა სულისათა...”

Jer. 107, 1300წ., 125r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგო-
მაჲ». მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ფოკას ჰიმნოგრ. კანონი (22/IX)

წმიდისა მღვდელმოწამისა ფოკასი

816 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწ. - «განანათლე ნათლითა მით
შენითა მიუწლომელთა განმანათლებელ ყოველთა...”

Jer. 124, XI-XII, Sin. 7, XI-XII ; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 «უფალო ღაღადყავსა» და 1 «წარდ-
გომაჲ». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწ-
მიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის
თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 313-316.

ფორტონატეს ჰიმნოგრ. კანონი (16. VI)

წმიდისა მოციქულისა ფორტონატესი

817 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო. - «რომელმან ვეგ სიმრავლე კეთილთა სიმღიდრისაჲ შეჰკრიბე ბოროტად შეღრებული ესე...»
Jer. 98, XI-XII, 91r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომაჲ“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ფოსტირის ჰიმნოგრ. კანონი (5/I)

წმიდათა მამათა თეოქთისტესი და ფოსტირისი

818 უგალობდითსა, ბ. ღელვა. - “ბრწყინვალემან ვსენებამან შენმან, მამაო თეოქთისტე...”

H 2336, XI, 71r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღაღეჲვასა” და 1 “წარდგომაჲ”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი; გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ფოტის ჰიმნოგრ. კანონი (12. VIII)

წმიდათა მოწამეთა ფოტისი და ანკიტოღისი

819 უგალობდითსა, ზღვსა მის მეწ. - “ახოვნებითა გონებითა და მტკიცითა სარწმუნოებითა ჳორცთა ტკივილსა დაუთმეთ...”

Jer. 107, 1300 წ., 245r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღაღეჲვასა“ და 1 „წარდგომაჲ“. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ქრისტეს აღსადგომელის სატფურების ჰიმნოგრ. კანონი (13/IX)

სატფურებაჲ წმიდისა ქრისტეს აღსადგომელისაჲ

820 უგალობდითსა, ა. მარჯუენად შენი. - „უგალობდეთ, ერნო, ჳმითა ქებისაჲთა ღღესა სატფურებისასა...“

Ier. 110, XI-XII, 67v-71v; Jer. 124, XI-XII; Sin. 7, XI-XII; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 18 „უფალო ღაღაღეჲვასა“ და 1 „წარდგომაჲ“. ერთვის კიდევ 2 კანონი. ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 193-214.

ქრისტეს გალობები

- იბაკონი უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი
821 „ზეშთა მბრძოლო უფალო...“
A 634, XVIII, 34r-39v; A 645, XVII-XVIII, 157v-166r; A 1020, XVII-XIX, 11r-20r; A 1147, XIX, 185r-195r; A 1290, XVIII, 31r-43v; H 334, 1756წ., 39r-50r; H 1101, XVIII-XIX, 1r-7r; H 2268, 1746წ., 2r-49v; H 2939, 1830წ.; S 182, XVIII, 47-54; S 363, 1767წ., 39r-44v; S 704, XVIII, 84r-97v; S 3634, 1780წ., 26v-36v; ქუთ. 423, 1808წ., 1v-50r; ქუთ. 424, XVIII, 1r-19r.

შენიშვნა: ავტორი: თეოფანე სტოლიელი.

ქრისტეს განხორციელებისადმი მიძღვნილი იოანე დამასკელის აკროსტიქული იამბიკოები

თაველნი იამბიკონი, რომელთა თაენი იტყვიან:

- 822 „ქებითა და გალობითა ყოვლად წმიდითა ქრისტეს ღმრთისაი კორციელად ზეშთა ცნობისა ბრწყინვალესა...“
ქუთ. 100, XVII, 181r-182v.

შენიშვნა: ავტორი: იოანე დამასკელი (+749წ.)

ქრისტესშობის წინა დღის ჰიმნოგრ. კანონი (18/XII)

წინა დღე ქრისტეს შობისაი

- 823 უგალობდითსა, მონებისა მისგან მწ. - „ქრისტესა კორცთა ჩწყლ ქმნილსა...“
S 4999, XI, 299.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო დაღატყავსა“ და 1 „წარდგომაი“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ქრისტეს შობის ჰიმნოგრ. კანონი (25/XII)

განმაცხოვრებელი შობად უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი წმიდისა ქალწულისა მარიამისგან...“

- 824 უგალობდითსა, ა - „ქრისტესშობასა ვადიდებდეთ ქრისტესა ზეცისსა მივეგებოდით ქრისტესსა ჩუენ...“
S 4999 XI, 531.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 33 «უფალო დაღატყავსა» და 1 «წარდგომაი». ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: კოზმან; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ქრისტესშობის ჰიმნოგრ. კანონი (19/XII)

წინაღღე ქრისტესშობისა

- 825 უგალობდითსა, ა. მარჯუენად შენი. - «ანგელოზთა ბანაკნი მოიწიენით ჩუენდა წინა დღესასწაულად...»
S 4999 XI, 321.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომა“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ქრისტესშობის წინა დღის ჰიმნოგრ. კანონი (20/XII)

წინა დღე ქრისტესშობისა

- 826 უგალობდითსა, ბ ღღევათა დაანთქ. - „ინებე რად აღწერად კაცთად წიგნსა ცხოვრებისსა აღიწერე კეისრისა...”
S 4999 XI, 344.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 „უფალო ღღაღტყავსა“ და 1 „წარდგომა“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ქრისტესშობის წინა დღის ჰიმნოგრ. კანონი (21/XII)

წინა დღე ქრისტესშობისა

- 827 უგალობდითსა, დ დაანთქენ ვნებ. - „იხარებდით ცანი განჰსხრებოდენ ქუეპანად, ჩუენ თანა მოკალს ღმერთი...”
S 4999 XI, 372.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 „უფალო ღღაღტყავსა“ და 1 „წარდგომა“. მოსდევს 9 „უფალო ღღაღყავსა“. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ქრისტესშობის წინა დღის ჰიმნოგრ. კანონი (22/XII)

წინა დღე ქრისტესშობისა

- 828 უგალობდითსა, ბ გვერდი. რომელმან დაფარა. - „ესერა მოაკლდა მთავარი იუდას, რამეთუ რომლისა განმზადებულ იყო...”
S 4999 XI, 389.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღღაღტყავსა“ და 1 „წარდგომა“. მოსდევს 9 უფალო ღღაღყავსა. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ქრისტესშობის წინა დღის ჰიმნოგრ. კანონი (23/XII)

წინაღღე ქრისტესშობისა

829 უგალობდითსა, გ. რომელმან წამისყ. - „ქრისტემან შემკრიბნა ჩუენ სათითაოდ სერობად...”

S 4999 XI, 416.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგო-
მაი“. ერთვის მეორე კანონი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი
(+1065წ.).

ქრისტესშობის წინა დღის ჰიმნოგრ. კანონი (24/XII)

წინადღე ქრისტეშობისაი

830 უგალობდითსა, გ გვერდი. წამისყოფითა. - „უგალობდეთ უფალსა
შესხმითა სულიერითა...”

S 4999 (XI), 458.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 16 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგო-
მაი“. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: ანდრია; მთარგმნელი: გიო-
რგი მთაწმინდელი (+1065წ.).

ქრისტესშობის წინადღის გალობანი

დეკემბერსა კდ. შობისა წინა დღესა დასდებლნი

831 „ბეთლემ განემზადე, შეიმკვებოდენ ბაგაი, ქუაბო, შეიწყნარე
ჭეშმარიტებაი...”

H 1714, XVIII, 415r-416v.

შენიშვნა: ხელნაწერი „გულანია”.

ქრისტესშობის დღის საგალობლები (25 XII)

832 თუესა დეკემბერსა კე შობაი უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი
იბაკოი, კი დ გი - „მაღალთა ზე დიდებაი, ქუეყანისა ზედა მშე-
დობაი...”

Sin. 18, X, 1v-7v; Sin. 40, X, 166v-176r.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი გამოსცეს: ელ. მეტრეველი,
ც. ჭანკიევიძე, ლ. ხევსურიაძე, თბილისი, 1980, გვ. 11-22.

ქრისტესშობის იამბიკო

იამბიკო ქრისტეს შობისაი

833 „სამობა არსებით, მზე პირველ მთიებისა...”

Jer. 10, XIII, 10r; Jer. 15, XIII, 10r.

შენიშვნა: უძღვის საკითხავს “შობისათვის მაცხოვრისა” ავტორი:
გრიგოლ ღვთისმეტყველი (+390წ.).

ქრისტესშობის აკროსტიქული იამბიკოები

იამბიკონი ქრისტესშობისანი

834 „ქებითა და გალობითა ყოვლად წმიდაო ქრისტეს ღმრთისა...”

ქუთ. 16, XVII, 534r-535r.

შენიშვნა: კრებულ „გულანიდან”

ქრისტეფორეს ჰიმნოგრ. კანონი (9. V)

წმიდისა წინასწარმეტყველისა ესაიასი და წმიდისა ქრისტეფორესი

835 უგალობდითსა, (ზიარნი ესე გალობანი) - დ. გიგალობ. - “განმანათლე, უფალო ღმერთო ჩემო და მიმიძელუ მე ბრწყინვალედ...”

Jer. 124, XI-XII, 36r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღალატყავსა” და 2 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ქრისტეფორეს ჰიმნოგრ. კანონი (23. V)

წმიდისა მღვდელმონაწმისა ქრისტეფორესი ანტიოქელ მამათმთაერისაი

836 უგალობდითსა, დ. გვერდი. - “გალობითა ზმიდითა სიწმიდით იქების კსენებაი შენით...”

Jer. 124, XI-XII, 132r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. მოსდევს სხვანი გალობანი. ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ქრისტეშობის წინა კვირის საგალობლები

ქრისტეშობისა წინა კვირიაკესა დასდებულნი თქუძულნი იოანე დამასკელისანი

837 „ჰე ა, უგალობდითსა, სასწაულითა იკსნეს ერნი უფალმან – საშოდთ წმიდისადთ სიტყუად ღმრთისად გამოჩნდა, მსგასად მაყულისა არაი შეიწუა მისგან...”

Sin. 1, X, 31r.

შენიშვნა: ავტორი: იოანე დამასკელი (+1749წ.). საგალობელი იამბიკურია.

ქრისტიანას ჰიმნოგრაფ. კანონი (24. VII)

წმიდისა მოწამისა ქრისტიანისი

- 838 უგალობდითსა, დ. ზღუად უვალი. - „ვითარცა ხარ უფსკრული და ზღუად სიტკბოებათა ქრისტე მოწყალეებანი შენნი...“
Jer. 107, 1300წ., 130v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 8 «უფალო ღაღატყავსა» და 1 «წარდგომა». ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ქსენეფორეს ჰიმნოგრ. კანონი (26/I)

წმიდისა ქსენეფორესი შვილთა და მეუღლისა მისისაისი

- 839 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო. - «ძელისა მისგან ცხორებისა და სამოთხისა საშუებელისა...“
H 2338, XI, 245v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომა”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ქსენის ჰიმნოგრ. კანონი (24/I)

წმიდისა პავლე და მის თანათა და წმიდისა თეოდულისა და წმიდისა ქსენისი

- 840 უგალობდითსა, ა. უგალობდეთ ყოველნი. - “მართლმადიდებლობისა შემწეთა მოწამეთა პატივსცემდეთ ყოველნი...“
H 2338, XI, 231r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომა”. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ქსენის ჰიმნოგრ. კანონი (24/I)

წმიდისა და საკურველთმოქმედისა ქსენისი

- 841 უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობად შეეწ. - “უცხოვ ყოველთა სათნოებათა და განშორებული ღმრთისაგან...“
H 2338, XI, 235r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღაღატყავსა“ და 1 „წარდგომა“. ავტორი: ეგნატი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ღალაკტიონის ჰიმნოგრაფ. კანონი (5. XI)

წმიდათა მოწამეთა ღალაკტიონ და ეპისტიმოსი

- 842 უგალობდითსა, დ გვერდი, გალობად შევწ. - „ცხოველმყოფელისა სამებისა წინაშე სდგა მხიარულებითა და ელვართა მით...“
Jer. 124, XI-XII, 235r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „წარდგომად“. მოსდევს სხვა გალობანი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ღალინის ჰიმნოგრ. კანონი (19. IV)

წმიდათა მოწამეთა ლეონიდი, ხარიესსი, ნიკი, ნუნეპია, ვასილისსა, ღალინი, კალიდა და თეოდორაისი

- 843 უგალობდითსა, ა კმა,მარჯუენად შენი - „საღმრთოდთა ნათლითა, განბრწყინებულნი და წინაშე ღმრთისა მდგომარენო, ყოვლად ქებულნი მოწამენო, რომელნი დღესასწაულსა თქუენსა ქებით აღასრულებენ ვნებათა წყუდიადისაგან იცხენით...“
H 2336, XI, 144v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 „უფალო ღალატყავსა“ და 1 „წარდგომად“. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ღვთის სადიდებელი გალობა

დიდება მღვთისა

- 844 „მ უზენაესო არსებაო, უმაღლესო მფლობელო სოფლისა და საუკუნებისაო, შემოქმედო ყოველთაო...“
S 341, 1819წ., 15v-51v.

შენიშვნა: ავტორი: ამბროსი მედიოლინელი (397წ.). შეიძლება თარგმნილი იყოს რუსულიდან.

ღვთისმშობლის ხარების ჰიმნოგრ. კანონი (25. III)

ხარებად წმიდისა ღმრთისმშობლისად

- 845 უგალობდითსა, დ. ღმრთისად უფალი. - “კაცთმოყუარეო ღმერთო, აღახუენ აწ ბაგენი ჩემნი, რადითა უგალობდე დღეს...”
Jer. 124, XI-XII, 205r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 14 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომად”. მოსდევს სხვანი გალობანი. ავტორი: იოვანე დამასკელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ღვთისმშობლის ტაძრად მიყვანების ჰიმნოგრ. კანონი (21. XI)

ტაძრად მიყვანებად წმიდისა ღმრთისმშობლისადა

846 უგალობდითსა, ბ. მოვედით ერნო - “ღმრთივბრწყინვალეთა მადლთა მიერ ღმრთისა ღვდისათა ღღეს განათლღების...”

Jer. 124, XI-XII, 298r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარღგომაღ”. მოსღვეს სხვა გალობანი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიღელი (+1065წ.).

ღვთისმშობლის მიცვაღების ჰიმნოგრ. კანონი (13. VIII)

წინა ღღე წმიდისა ღმრთიმშობღლისა მიცვაღებისადა

847 უგალობდითსა, ღ. ღანთქენ. - “წესთა ზეცისათა ძაღნი და მკვეღრობანი სინარულით ღღესასწაულიბენ...”

Jer. 107, 1300წ., 249v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარღგომაღ”. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიღელი (+1065წ.).

ღვთისმშობლის მიცვაღების წინა ღღის ჰიმნოგრ. კანონი (14. VIII)

წინა ღღე წმიდისა ღმრთისმშობღლის მიცვაღებისადა

848 უგალობდითსა, ღანთქენ. - “ამაღღღების ქუეყანით ზეცათაღ სიმაღღღესა ღღღებულ მთაღ ღმრთისადა...”

Jer. 107, 1300წ., 256v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარღგომაღ”. ავტორი: გიორგი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიღელი (+1065წ.).

ღვთისმშობლის სარტყღის ჰიმნოგრ. კანონი (31. VIII)

ღაღებაღ სარტყღისა წმიდისა ღმრთისმშობღლისაღ საღკუპრატი-ას

849 უგალობდითსა, ღ. ზღუაღ უვაღი. - “სარტყელი სიწმიდისაღ შემარტყი საიღღუმღღოთა შენთა მგაღღობღღსა...”

Jer. 107, 1300წ., 391r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარღგომაღ”. ერთვის მეორე კანონი. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიღელი (+1065წ.).

ღვთისმშობლის სამოსელის დადებისა და თავყვანისცემის ჰიმნოგრ. კანონი (2. VII)

წმიდისა ღმრთისმშობლისა სამოსლისა დადებაი და თავყვანისცემაი ვლაქერნას

- 850 უგალობდითსა, ა. სასწაულითა. - “სიმაღლისა და დიდებისა შენისა გარდამოიხილე...”
Jer. 107, 1300წ., 10r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 5 “უფალო ღაღატყავსა” დ 1 “წარდგომაი”. ერთვის მეორე კანონი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ღვთისმშობლის შობის ჰიმნოგრ. კანონი (8/IX)

შობაი წმიდისა ღმრთისმშობლისაი

- 851 უგალობდითსა ბ. უგალობდეთ უფალსა. - “მოვედით მორწმუნენო განმხიარულებულნი სულითა ქალწულისა...”
Ier. 110, XI-XII; Jer. 124, XI-XII; Sin. 7, XI-XII; Arh. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 19 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ერთვის 3 კანონი. ავტორი: გერმანოს; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ღვთისმშობლის მუცლად ღების წინა დღის ჰიმნოგრ. კანონი (8/XII)

წინა ღღე წმიდისა ღმრთისმშობელისა მუცლად ღებისაი

- 852 უგალობდითსა, მხილველი ღმრთისაი. - “მუცლად ღებასა შენსა, ღმრთიეგონიერო ანნა, ვღღესასწაულობდეთ ღღეს...”
S 4999, XI, 99.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 3 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: კოზმან; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ღვთისმშობლის საგალობლები

თთუესა მ (8) სექტებრესა ღმრთისმშობელისა შობაი

- 853 უფალო ღაღატყავსა, კი კ. იხარებს ნათესავი კალთაი შობისა შენისა...”
H 2123, IX-X, 232r-235v; Sin. 18, X, 158r-159v; Sin. 40, X, 220v-224r.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა,

ც. ჭანკიევა, ლ. ხევსურიაძე. თბილისი, 1980, გვ. 283-287.

ღვთისმშობლისადმი სავედრებელი გალობა

გალობად სავედრებელი ყოვლადწმიდისა ღმრთიანობისა, რომელი ითქმის ყოველსა კსენებისათჳს

854 „მღვდელმან - კურთხეულ არსი...უფალო, შეისმინე ლოცვისა ჩემისა...”

A 343, 1813წ., 87r-97v.

შენიშვნა: ავტორი: თეოსტირიკე მონაზონი.

ღვთისმშობლის იამბიკონი

იამბიკონი წმიდისა ღმრთიანობისანი

„ზეშთა მბრძოლისად ჩემისათჳს და მოღუაწის უძლეველისად...”

855 A 543, XVII, 132r; A 1084, XVIII-XIX, 1r-62v; H 502, XIX, 1r-34v; H 756, 1815წ., 3r-109r; H 824, XVIII, 20r-32r; H 838, XVIII, 13r-57v; H 905, XIX, 90r-110v; H 1690, XVII, 142v-150r; H 1715, XVIII, 55r-168r; S 67, XVIII, 469-517; S 151, XVII-XVIII, 151r-155v; S 182, XVIII, 3-43.

შენიშვნა: ავტორი: რომანოზ მგალობელი (Vს).

ღვთისმშობლის ჰიმნოგრაფიული კანონი

კანონი ღმრთისმშობლისა სძლისპირთა მუკლი ვ და წმიდათა ორი მუკლი მ, ჳმა ბ, გალობა ა. სძლისპირი

856 „მოვედით, ერნო, უგალობდეთ ქრისტესა...”

H 656, 1768წ., 12r-27v.

შენიშვნა: ავტორი: იოანე ეგზიიტელი.

ღვთისმშობლის საგალობლები

იბაკონი და იკონსი ყოვლად წმიდისა ღმრთისმშობლისანი

დასაწეისი სხვადასხვაა.

857 A 84, 1567წ., 347r-349r; A 290, XIII, 256v-257v; A 591, XVI, 1r-159v; A 710, XVIII, 174r-v; A 1047, XVIII, 1r-68v; A 1068, 1785წ., 1r-11r; H 824, XVIII, 1r-32r; H 915, 1823წ., 11r-97r; H 1714, XVIII, 405r; H 2437, XVIII, 1r-66v; H 2811, 1823წ., 9r-60r; S 3263, XVIII-XIX, 99ფ; S 4937, XVIII-XIX, 100 ფ; Q 602, XVI-XVII, 1-201; Q 810, 1788წ., 1r-37v; Jer. 152, XI-XII, 39r-50v.

შენიშვნა: Jer 138-ის ფოტოასლები ხელნაწერთა ინსტიტუტში და-

ცული არ არის.

ღვთისმშობლის გოდებით გალობა

გოდება ყოვლად წმიდისა

858 „სიმწუხრითა გოდებით გალობა ყოვლად წმიდისა. დგას ჯვართანა იესოს დედა სიმწუხარით...”

Q 756, 1859წ., 62r-66v.

შენიშვნა: შეიძლება ნათარგმნი იყოს სომხურიდან.

ღვთისმშობლის შობის წინა დღის ჰიმნოგრ. კანონი (7/IX)

წინაღღე ღმრთისმშობელისა შობისაი

859 უგალობდითსა, გ. ღმერთსა, რომელმან იცხნა პირველ. - «ღრუბელი ნათლისაი ღმრთისმშობელი გამოგკბრწყინდა, რომლისაგან გამოჩნდა შხე სიმართლისაი სამარადისოი...»

Jer. 110, XI-XII ; Jer. 124, XI-XII, Sin. 7, XI-XII.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღალატყავსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: გერმანოს; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 207, გვ. 125-128.

ლოლინდუხის ჰიმნოგრ. კანონი (12. VII)

წმიდისა მოწამისა ლოლინდუხისა

860 „უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის. - «უფსკრულსა ღუაწლთა შენთასა გუეგულეების შესლვაი...»

Jer. 107, 1300წ., 55r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომაი”. ავტორი: იოანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ყველით აღების დღის საგალობლები

ყველით აღებასა კურიაკესა

861 „სამხრად ფსალმუნი ჰი და გი. ილოცეთ და მიეცით უფალსა, ღმერთსა ჩუენსა...” (ფს. 75,12. დასდებელი (და სხვა საგალობლნი)

H 2123, IX-X, 75v-76v; Sin. 18, X, 47v-48v; Sin. 40, X, 78v-126v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევმა, ლ.ხევსურიანმა, თბილისი, 1980, გვ. 100.

შესვენებულთა საგალობელი

დასდებელი შესვენებულთანი ყოველთა კმათა

- 862 „უფალო ღაღატყავსა კი ა. - „რომელი გარდასცვალენ, უფალო, სამოთხესა ფუფუნებისასა დააწესენ...“

H 2123, IX-X, 271v-275v; Sin. 40, X, 235r-242v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევა, ლ. ხევსურიანმა. თბილისი, 1980, გვ. 525-526.

შვიდეულის დღებისადმი მიძღვნილი საგალობლები

საგალობელი განმანათლებელი ყოველთა შვიდეულთანი

- 863 „ორშაბათსა, დედანი ყურად იღეთ - მთავარანგელოზნო და ანგელოზნო, მთავრობანო უფლებანო...“

A 300, XVIII, 1r-19r.

შენიშვნა: ამ საგალობლებს მოსდევს ოხითანი ღმრთისმშობლისანი”.

შვიდთა ყრმათა ეფესელთა ჰიმნოგრ. კანონი (4. VIII)

წმიდათა შუდთა ყრმათა ეფესელთა

- 864 უგალობდითსა დ ზღვსა მის მეწ. - “ყრმათა ნათლითა შემოსილთა მწყობრსა მაქებელი, უფალო, საღმრთოდთა ნათელითა სულისათა...”

Jer. 107, 1300წ., 200v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომა”. ერთვის მეორე კანონი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

შვიდთა ძმათა მაკაბელთა ჰიმნოგრ. კანონი (11. VIII)

წმიდათა და ღუაწლით შემოსილთა შუდთა ძმათა და ელიაზარისი და დედისა მათისა სოლომონიასი

- 865 უგალობდითსა ა. სასწაულითა - “ახალთა ამით შეაერთნა პირუელნი და ძუელსა შინა წამებულთა წმიდათა პატივსცა...”

Jer. 107, 1300წ., 177r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომა”. ერთვის კიდევ სამი კანონი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

შვიდთა ძმათა ეფესელთა ჰიმნოგრ. კანონი (23/X)

- წმიდათა შჯღთა ძმათა ეფესელთაჲ
 866 უგალობდითსა, დ გვერდი. - “შჯღეულთა რიცხვთა პატივცემულნი
 შჯღნი ერმანო წმიდანო...”
 Jer. 124, XI-XII, 189v.
შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდ-
 გომად”. ავტორი: თეოფანე გამომთქმელი; მთარგმნელი: გიორგი
 მთაწმიდელი (+1065წ.).

ჩვილ ერმათა სგალობლები

- მესამესა ხუთშაბათსა ჩჯღ ერმათა დასადებელნი
 867 უფალო ღაღატყავსა, კვი ა. - „მწუხრისა ლოცვაჲ ჩუენი
 შეიწირე...”
 H 2123, IX-X, 125r-129v; Sin. 18, X, 126v-127r.
შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა,
 ც. ჭანკიეჲმა, ლ. ხევსურიანმა. თბილისი, 1980, გვ. 229.

ჩვილ ერმათა ჰიმნოგრ. კანონი (29/XII)

- წმიდათა ჩჯღ ერმათაჲ და წმიდისა მარკელესი
 868 უგალობდითსა, გ გვერდი. - “წამისყოფითა ღმერთო ჩჯღ იქმენ
 მოწყალებით ჩემდა...”
 S 4999, XI.
შენიშვნა: ხელნაწერი გიორგი მთაწმიდელის დეკემბრის „თუენი”.

ძელი ცხორებისაჲ გამოყვანების ჰიმნოგრ. კანონი (31. VII)

- გამოყვანებაჲ ძელისა ცხორებისაჲ და თაყუანისცემაჲ სამეუ-
 ფოს...
 869 უგალობდითსა, დ. ზღუად უგალი. - “თაყუანისცემელი ჯუარისაჲ
 დღე მოიწია დღეს და წმიდა იქმნებთან სულნი...”
 Jer. 107, 1300წ., 168r.
შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომად”. ავტორი: გიორგი;
 მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ძლისპირები და ღვთისმშობლის საგალობლები

- ძლისპირნი და ღმრთისმშობლისანი
 სხვადასხვა დასაწყისით
 870 A 59, XVII-XVIII, 1-96r; A 85, XIII-XVI; A 338, XVIII, 249 გვ.; A 356,
 1799წ., 1r-101v; A 418, XVII-XVIII, 1r-89v; A 520, 1692წ., 1r-20v; A

535^ა, XVIII, 8ფ. (ფრაგ.) 595, XVI, 170 ფ.; A 900, XVII-XVIII, 1r-14r; A 1061, XVIII, 1r-162r; A 1071, XVIII, 1r-210v; A 1083, XVIII-XIX, 39v-65v; A 1154, XVIII, 1r-108v; A 1307, XVIII-XIX, 1r-43v; 48r-55v; A 1511, XVIII, 1r-165v; A 1783, XIX, 1r-20v; H 185, XVII-XVIII, 4r-150r; H 326, XVIII, 1r-195v; H 328, XVII-XVIII, 1r-128; H 504, XVI, 1r-124v; H 597, XVIII, 1r-134r; H 729, XIX, 1r-133v; H 1314, 1799წ., 28v-129v; H 1687, 1732წ.; 129ფ.; H 2282, 1787წ., 114ფ.; H 2342, XIX, 1r-114r; H 3092, 1808წ., 48ფ; H 3108^ა, XVIII, 120ფ; S 68, 1786წ., 3r-148; S 98, 1798წ.; S 363, XVIII, 1r-74v; S 458, XVII, 1-326; S 1524, XVIII, 92ფ.; S 1687, 1732წ., 129ფ.; S 2364, XVIII, 285ფ.; S 2576, 1784წ., 1r-190r; S 4743, 1773წ., 125ფ; S 4964, XVIII, 82ფ; S 4965, XIX, 164; Q 103, 1749წ., 639r-654r; Q 104^ბ, XVIII, 10r-115r; Q 244, XVIII, 210ფ.; Q 298, XIX, 9r-179v; Q 593, 1788წ., 1r-115r; Q 832, 1918წ.; ქუთ. 22, XIII; ქუთ. 564, XV; ც. არქ. 216, XV, 19-59; ც. არქ. 221, 1726წ., 1r-293; ც. არქ. 248, 1786წ., 1421; ც. არქ. 251, XVIII, 104ფ; ც. არქ. 259, 1779წ., 2r-82r; გორი 17, XIX, 1r-81r; გორი 26, XIX, 5r-156r.

შენიშვნა: ეს ხელნაწერები შეიცავენ “ძლისპირთა და ღმრთისმშობლისანს” II და III რედაქციის ტექსტებს. ნაწილი დამოუკიდებელი კრებულებია, ზოგიც - ლიტურგიკულ-ჰიმნოგრაფიულ კრებულთა შემადგენელი ნაწილი. გამოც. ე. მეტრეველისა, ძლისპირნი, თბილისი, 1971, 3-214.

ძლისპირები და ღვთისმშობლის საგალობლები

ძლისპირნი და ღვთისმშობლისანი

- 871 უგალობდითსა კი ა. მონებისა მისგან მწარისა ცხნილმან (ძლისპირნი). დაუტევენელი დაიტიე, რომელ იწოდე ცათა უვრცელეს (ღმრთისმშობლისანი).”

A 603, X-XI; S 425, 978-988წწ., 1r-24v; Sin. 1, X, 1r-30v; Sin. 14, X, 6v-50v; Sin. 20, 987 წ., 1r-9r; Sin. 26, 954 წ., 222v-225r; Sin. 59, X, 11v-12v, 21r-22v; Sin. 65, X, 1r-22v; Sin. Geo. 64, X, 60ფ.; Sin. Geo. 69, X, 51ფ.; Ath.. 85, XI, 167ფ.; Ath.. 86, XIV-XV, 185ფ.

შენიშვნა: ჩამოთვლილი ხელნაწერები, ე.წ. იადგრებია, რომლებიც შეიცავენ “ძლისპირნი”-ს და ღმრთისმშობლისანს. მათ “ძლისპირების” I რედაქციას უწოდებენ. გამოც. ძლიაპირნი და ღმრთისმშობლისანი, გამოსცა და გამოკვლევა დაურთო ელ. მეტ-

რეველმა, თბილისი, 1971, გვ. 3-209.

წარდგომანი

წარდგომანი აღდგომისანი ათერთმეტთა სახარებათანი რვათავე
ჴმათა ზედა

872 „აწ აღვდგე, იტყეს უფალი, დავდვა ცხორებაი და განვაცხადნე მას
ზედა. ჴი ა. დასდებელი. მაცხონე მე ღმერთო...”

A 194, XIII, 38v-43r.

შენიშვნა: ხელნაწერი ლიტურგიკული კრებულია.

წინასწარმეტყველთა ხსენების საგალობლები

მარხვათა ა (I) შაბათსა ჴსენებაი წმიდათა წინასწარმეტყველთაი
მოსესითგან ვიდრე ქრისტესამდე

873 „უფალო ღალატყავსა, ჴი ბ. გი. - „დასაბამად ქმნა ღმერთმან...”

Sin. 5, XI, 75r.

შენიშვნა: ავტორი: თეოფანე ნიკიელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწ-
მიდელი (+1065წ.).

წირვის გალობანი (კათოლიკური)

გალობანი წირვისა

874 „კირიე ელეისონ, კირიე ელეისონ, ქრისტე ელეისონ...”

Q 525, 1842წ., 1v-82r.

შენიშვნა: თარგმნილია ლათინურიდან.

წირვის კმევის დროს სათქმელ-საგალობელი

იამბიკო წირვისა საკუმეველის დროს (სომხური)

875 „სამყოფელი ესე შესაწირავთა აღთქმისათა ტაძრისა ღვთისა აწ
შემოკრებულნი საიდუმლოსა ზედა...”

ახალციხე, 23, XIX, 2v-11r.

შენიშვნა: თარგმნილია სომხურიდან.

ხარების საგალობლები

დასდებელნი ხარებისანი

876 უფალო ღალატყავსა, ჴი ბ. - „მახარებელი გაბრიელ მოივლინა
მარიამისა, ეტყოდა მას...”

Sin. 40, X, 160r-166v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა,

ც. ჭანკიევა, ლ. ხევსურიაძე, თბილისი, 1980, გვ. 7-11.

ხარების საგალობელი, იამბიკური

საგალობელი ხარებისა იამბიკო-წყობილი

877 „აღაღე პირი ჩემი. ქნარისა შენისა არს.

H 1126, 185 წ., 34r-38r; ც.არქ. 285, 1845 წ., 30r-34r.

შენიშვნა: ავტორი: ნიკოლაოს იერომონაზი, შეიძლება თარგმნილი იყოს რუსულიდან.

ხარების წინა დღის ჰიმნოგრ. კანონი (23. III)

წინა დღე ხარებისაი

878 უგალობდითსა, ზღუად უვ. - “წიგნად სიტყვსა წმიდისა დაბეჭდულად...”

Jer. 124, XI-XII, 188v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “წარდგომაი”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065 წ.).

ხარების წინა დღის ჰიმნოგრ. კანონი (24. III)

წინა დღე ხარებისაი

879 უგალობდითსა, ა სასწაულითა - “ღმრთივშუენიერად მხიარულ არს სოფელი, რამეთუ ხედავს მოსლვასა უფლისასა...”

Jer. 124, XI-XII, 184v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 “უფალო ღაღაღეყვსა” და 1 “წარდგომაი”. მოსდევს სხვანი გალობანი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065 წ.).

ხარისის ჰიმნოგრ. კანონი (19. IV)

წმიდათა მოწამეთა ლეონიდი, ხარიესსი, ნიკი, ნუნეპაა, ვასილისსა, ღალინი, კალიდა და თეოდორაძისი

880 უგალობდითსა, ა კმამარჯუენად შენი - “საღმრთოდთა ნათლითა, განბრწყინებულნი და წინაშე ღმრთისა მდგომარენო, ყოვლად ქებულნი მოწამენო, რომელნი დღესასწაულსა თქუენსა ქებით აღასრულებენ ვნებათა წყუდიადისაგან იკსენით...”

H 2336, XI, 144v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღაღეყვსა” და 1 “წარდგომაი”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065 წ.).

ხარიტონის ჰიმნოგრ. კანონი (28/IX)

წმიდისა მამისა ჩუენისა ხარიტონ აღმსარებლისაი

- 881 უგალობდითსა, დ. ზღვსა მის მეწამულსა. - “სიღრმეთა მათ ღუაწლისათა შთა-რაი-ჰჳედ, მამა ხარიტონ...”

Jer. 124, XI-XII, 108r-110v; Sin. 7, XI-XII; Ath. 73/57, XI.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 6 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოანე დამასკელი; მთარგმნელი გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.). გამოც. ლ. ჯღამაიასი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), ტბილისი, 2007, გვ. 366-371.

ხარიტონის ჰიმნოგრ. კანონი (5/X)

წმიდისა მოწამისა ხარიტონისი

- 882 უგალობდითსა, ზღვსა მის მეწ. - “საღმრთოთა მადლთა შენთა მიერ გონებაი ჩემი განანათლე, ღუაწლითშემოსილო ხარიტონ...”

Jer. 124, XI-XII, 133r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ხარლამპის ჰიმნოგრაფ. კანონი (10. II)

წმიდისა მღვდელმოწამისა ხარლამპისი

- 883 უგალობდითსა, დ გვერდი. - “სავანეთა ზეცისაითა იქცევი შენ მხარული, ნეტარო...”

Jer. 124, XI-XII, 39r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: თეოფანე; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ხატთა საგალობლები

წმიდათა ხატთანი

- 884 ჳჳად გ. რომელმან წამისყოფითა. — „მოვედით მორწმუნენო და...”
Sin. 5, XI, 79v.

შენიშვნა: ხელნაწერი - „მარხვანი”.

ხატთა საგალობელი

წმიდათა ხატთანი

- 885 აქებდითსა, ჳჳ ა. - „შენ სიტყუად დაუსაბამო რომელთა ესე გჳხილავს ნათელი იგი საღმრთოდ, მოვედით თავვანისესცემდეთ...”

Sin. 75, XIII-XIV, 94v.

შენიშვნა: ავტორი: თეოფანე გამომეტყველი (გამომთქმელი).

ხორცთა აღების კვირის საგალობლები

დასდებელნი წმიდათა მარხვათანი დღესა კურიაკესა კორცთა აღებისა

886 „უგალობდითსა, ჳმაი ა. მარჯუენად შენი. - „ვინ შემძლებელ არს, მიწლომად სახიერებისა შენისა, ქრისტე ღმერთო...“

Sin. 1, X, 80v-98r.

შენიშვნა: ავტორი: ელია პატრიარქი. კრებული „მარხვანი“.

ხორციით აღების დღის საგალობლები

დღესა კორციით აღებასა

887 სამხრად ფსალმუნი ჳმაი ა, გი. - „აღავსე პირი ჩუენი ვიდრე შეუენიერებასა შენსა...“ (ფს. 70,8;), დასდებელი და სხვა საგალობლები

H 2123, IX-X, 75r-v; Sin. 18, X, 47r-v; Sin. 41, X, 124r-v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჳანკიევა, ლ. ხევსურიანმა. თბილისი, 1980, გვ. 99-100.

ხურისანთეს ჳიმნოგ. კანონი (15. III)

წმიდათა მოწამეთა ხურისანთე და დარიაისი

888 უგალობდითსა, დ. ზღკსა მის მეწ. - “ოქროდსა უბრწყინვალესი გკურგკნი შეკომოსიეს შენ...”

Jer. 124, XI-XII, 177r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ჯერასიმეს ჳიმნოგრ. კანონი (5. III)

წმიდისა მამისა ჩუენისა ჯერასიმესი

889 უგალობდითსა, დ გვერდი. უგალობდეთ - “უკუდავებისა მადლი და უხრწნელებისად საღმრთოი გკურგკნი შრომათა მათ შენთათკს დიდთა მოგმადლნა...”

Jer. 124, XI-XII, 126r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 4 “უფალო ღაღატყავსა” და 1 “წარდგომად”. მოსდევს სხვანი გალობანი. მთარგმნელი: გიორგი მთაწ-

მიღელი (+1065წ.).

ჯვართა აპერობის საგალობლები

თთუესა იღ (!4) სეკტემბერსა ჯუართა აპერობად

- 890 უფალო ღაღატყავსა, ჳი დ. - „სასწაულ არს ჩუენდა ნათელი პირისა შენისაი...”

H 2123, IX-X, 245v-259v; Sin. 18, X, 165r-171v; Sin. 40, X, 229v-235r.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჳანკიემა, ლ. ხევსურიანმა. თბილისი, 1980, გვ. 298-313.

ჯვარის დაუჯღომელი (აკათისტო)

დაუჯღომელი ჯუარისა

- 891 „ზესთა მბრძოლისა და მოღუაწისა ჩუენისა უძღვევლისა ჯუარისა შენისა, ქრისტე ღმერთო...”

H 1283, XVIII, 224r-225v; H 1684, 1777წ., 47r-74r; S 182, XVIII, 55-61; S 2266, XVIII; S 3634, 1780წ., 68r-75v; Q 809, XVIII, 2r-76r.

შენიშვნა: ზოგი ხელნაწერი „დაუჯღომლების“ კრებულია (S 182), ზოგიც — ეკლექტური კრებული.

ჯვარის გამოჩინების საგალობლები

თთუესა იანვარსა კთ (29) ჯუარის გამოჩინებაი, რომელი კოსტანტინე მეფესა გამოუჩნდა ზეცით.

- 892 უფალო ღაღატყავსა, ჳი ა. გი. — „მოვედით, ერნო, დიდებულსა საკურველისა ცნობით ჯუარისა...”

H 2123, IX-X, 185v-188r; Sin. 18, X, 144v-145v.

შენიშვნა: გამოც. უძველესი იადგარი. გამოსცეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჳანკიემა, ლ. ხევსურიანმა. თბილისი, 1980, გვ. 235-237.

ჯვარის თაყვანისცემის საგალობლები

წმიდათა ორმოცთა მესამესა კვირიაკესა ჯუარის თაყვანისცემისა

- 893 „ცისკრად კატავასია, ჳმა ა — წინათვე გამოსახა დიდმან ღეთისმხილველმან მოსე ჯუარის შენი...”

A 356, 1799წ., 109r-103r; S 4943, XVIII, 16; Q 116, XI, 1r-51v.

შენიშვნა: ხელნაწერი: „ჯუარ-ღეთისმშობლისა, რუა ჳმათა იგალობების”.

პირინოას ჰიმნოგრ. კანონი (14. IV)

- 894 წმიდათა ქალწულთა და მოწამეთა ირინი, ალაპი და პირინოიადისი უგალობდითსა, კჳმი დ გვერდი. უგალობდეთ უფალსა, რომელმან.
- “მადლი ზეცით გარდამო უფლისაგან მოთხოვეთ, მოწამენო, შემამკობელსა ამას...”
H 2336, XI, 109r.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 2 “უფალო ღალატყავსა”. მოსდევს 1 “წარდგომაი. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

პრომთა პაპის გრიგოლის ჰიმნოგრ. კანონი (7. III)

- 895 გრიგოლ პრომთა პაპისა, რომელსა ეწოდა დიოლოლონი „უგალობდითსა, დ გვერდი. გალობად შეეწ. - “ნათლითა სულისა წმიდისაითა განბრწყინებულ ღირსო გრიგოლი...”
Jer. 124, XI-XII, 153r.

შენიშვნა : კანონს უძღვის 1 «უფალო ღალატყავსა» და 1 «წარდგომაი». ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

ჰუდის ჰიმნოგრ. კანონი (15. IV)

- 897 წმიდათა მოციქულთა არისტარხო, ჰუდი და ტროფიმოდისი უგალობდითსა, დ. ზღკსა მის მეწ. - «იჩინენით ზიარებად ღმრთისა მიერ მამისა ბრძენნო, ძისა მისისა მხოლოდ შობილისა...”
H 2336, XI, 112v.

შენიშვნა: კანონს უძღვის 1 “უფალო ღალატყავსა”. მოსდევს სხვანი გალობანი. ავტორი: იოსებ მგალობელი; მთარგმნელი: გიორგი მთაწმიდელი (+1065წ.).

საკიებლები*

1. აპტორთა

ამბროსი მედიოლანელი, §§72, 844.

ანასტასი, §§19, 77.

ანასტასია სეკტორი, §§55, 57, 130, 226, 333, 341, 533.

ანატოლე, §§223, 654?

ანდრია კრიტელი//ანდრია, §§20, 141, 147, 238, 305, 403, 585, 639, 654, 705, 726, 731, 777, 788, 836, 837.

ბასილი დიდი, §719.

გერმანოს, §§148, 163, 232, 274, 305, 409, 479, 524, 616, 654, 703, 749, 770, 851, 859.

გიორგი, §§233, 241, 261, 268, 291, 295, 296, 300, 320, 325, 328, 374, 376, 389, 390, 410, 452, 454, 455, 474, 494, 499, 501, 518, 522, 536, 551, 553, 581, 591, 600, 601, 607, 620, 625, 640, 645, 646, 661, 674, 679, 699, 725, 730, 732, 744, 754, 780, 814, 838, 840, 847, 848, 869.

გრიგოლ ღვთისმეტყველი//გრიგოლ, §§132, 139, 144, 289, 367, 584, 587, 590, 702, 833.

გნატე, §§4, 21, 97, 162, 191, 198, 209, 213, 243, 273, 283, 297, 298, 306, 347, 388, 419, 432, 435, 775, 776, 841.

ელია პატრიარქი, § 886.

ეფთვიმე, §334.

ეფრემ კარაისი, §§68, 305.

თეოდორე სტუდიელი, §§265, 559.

თეოკტისტე მონაზონი, §§99, 290, 378.

თეოსტირიკე მონაზონი, §854.

თეოფანე გამომთქმელი (გამომეტყველი)//თეოფანე, §§1, 3, 7, 11, 14, 16, 22, 23, 25-27, 30-32, 40, 44, 49, 51, 52, 56, 67, 72, 73, 79, 83, 94, 109, 116, 118, 120, 126-128, 131, 161, 164, 166-168, 170, 178, 179, 190, 193, 208, 212, 214, 216, 227, 229, 231, 249, 250, 251, 262, 266, 268, 269, 278, 285, 286, 288, 308, 309, 311-113, 317, 319, 321, 322, 326, 327, 331, 335, 336, 348, 350, 354, 358, 359, 361, 380, 393, 394, 400, 415, 417, 423-426, 428, 429, 437, 439, 448, 451, 461, 470, 480, 482, 488, 498, 504, 507, 517, 519, 521, 528, 532, 535, 539, 545, 546, 548, 555, 558, 561, 563, 568, 570, 573, 574, 793, 597, 603-606, 610,

---

* შეადგინა ეთერ ბერუაშვილმა

622, 629, 632, 633, 643, 644, 654, 655, 659, 660, 665, 670, 671, 673, 675, 676, 682, 684, 685.

თუოფანე ნიკიელი, §873.

თუოფანე სტუდიელი, §821.

იოანე დამასკელი//იოანე, §§12, 48, 53, 86, 108, 112, 123, 150, 153, 155, 159, 160, 203, 204, 211, 225, 228, 237, 240, 244, 247, 256, 265, 305, 314, 357, 362, 373, 384, 385, 387, 397, 399, 404, 412, 422, 434, 462, 467, 491, 669, 677, 690, 694, 698, 719, 721, 737, 772, 773, 820, 822, 836, 845, 860, 881.

იოანე ვეზაიტელი, §856.

იოანე ოქროპირი, §§363, 719.

იოანე კე მონაზონი, §578.

იოსებ მგალობელი//იოსები, §§2, 5, 6, 9, 13, 15, 24, 28, 29, 33, 34, 37, 38, 42, 45, 46, 50, 58, 60, 63, 69, 71, 74, 75, 78, 80, 81, 84, 87, 89, 91, 92, 98-103, 115, 117, 121, 122, 124, 125, 129, 133, 138, 140, 145, 146, 152, 154, 165, 173, 174, 180, 182, 189, 192, 196, 199-202, 206, 207, 210, 215, 217, 219, 222, 230, 234, 235, 239, 242, 246, 248, 253, 254, 257, 258-260, 263, 265, 270, 272, 275-277, 279, 282, 284, 294, 307, 310, 316, 318, 323, 324, 330, 337-340, 356, 368, 369, 382, 386, 398, 408, 411, 433, 436, 441, 442, 445, 453, 457-459, 464, 465, 471-473, 476-478, 483-485, 492, 493, 496, 497, 502, 503, 505, 508, 514, 515, 537, 540, 541, 543, 544, 547, 552, 554, 560, 562, 566, 567, 569, 572, 588, 594, 595, 598, 599, 602, 609, 611, 615, 618, 619, 621, 631, 637, 641, 642, 647, 649, 651, 654, 656, 658, 662, 667, 672, 678, 686, 687, 689, 691, 692, 695, 696, 701, 718, 729, 733, 735, 738, 743, 70, 755, 756, 760, 763, 767-769, 774, 778, 779, 782, 785, 788, 797, 799, 800, 801, 803, 805, 807, 808, 810, 811, 816, 817, 819, 823, 843, 855, 878, 880, 894, 895, 897.

კვიპრიანე, §654.

კლიმი, §549.

კონსტანტინე იერუსალიმელი//კონსტანტინე, §§136, 175, 205, 265, 379, 487, 608, 654, 766, 852.

კონსტანტინე კეფალა, §405.

კონსტანტინე (რომ. იმპერატ.), §727.

ლენონი, §654.

ლენონტი, §654.

მიტროფანე, §657.

მიქელ მოდრეკილი (იადგარის შემდგენელი), §714.

ნიკოლაოს იერომინაზი, §877.

რომანოზ მგალობელი, §371.

სტეფანე საბაიტელი//სტეფანე, §§114, 303, 395, 468, 688, 700, 764.

ტიმოთე, §54.

ფოტი, §556.

2. მთარგმნელთა

ანტონ I, §614.

არსენ იყალთოელი, §§1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 42-75, 77-103, 108, 109, 111-131, 133, 136-138, 140, 141, 145-148, 150, 152-155, 159, 170, 172-180, 182, 184, 187, 191-251, 253-280, 282-286, 288, 290-300, 302, 303, 305-342, 347-350, 352-354, 356-359, 360?, 361, 362, 368, 369, 372-376, 379-382, 384-395, 397-400, 403-406, 408, 417, 419-427, 428?, 429-462, 464-476, 477-485, 487-499, 501-519, 521-529, 532, 533, 534?, 535-541, 543-558, 560-563, 566-570, 571?, 572, 573, 574, 577, 581, 582, 588, 591-611, 612?, 613, 615-623, 625-665, 667-680, 681?, 682-685, 686-696, 698-705, 718, 721-723, 725, 728-739, 741-744, 749-761, 763-770, 772-793, 796-801, 803-808, 810-820, 823-830, 835, 836, 838-843, 845-852, 859, 860, 864-866, 868, 869, 873, 878-883.

ეფრემ მცირე, §§41, 365, 366, 383, 724.

პეტრე გელათელი, §§139, 144, 289, 364, 463, 587, 590.

3. ხელნაწერთა

(ფონდის ალფაბელი ნომრების მიხედვით)

A

(ყოფილი საეკლესიო მუზეუმის, ამჟამად ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრის ხელნაწერთა ფონდი)

A-16, §383; **A-42**, §342; **A-43**, §342; **A-59**, §870; **A-67**, §363; **A-84**, §§181, 183, 710, 857; **A-85**, §§366, 710, 870; **A-104**, §§181, 378, 719, 748; **A-109**, §§366, 383; **A-111**, §185; **A-125**, §§183, 290; **A-**

137, §365; **A-147**, §§187, 586; **A-186**, §342; **A-187**, §§181, 342; **A-190**, §351; **A-194**, §872; **A-195**, §344; **A-231**, §§142, 181, 183, 719; **A-235**, §346; **A-242**, §187; **A-254**, §344; **A-257^ა**, §713; **A-259^ბ**, §346; **A-259^გ**, §345; **A-290**, §§142, 371, 575, 727, 857; **A-300**, §863; **A-304**, §576; **A-338**, §870; **A-343**, §854; **A-347**, §719; **A-352**, §183; **A-353**, §183; **A-354**, §185; **A-356**, §§870, 893; **A-368**, §345; **A-392**, §342; **A-415**, §§363, 383; **A-431**, §559; **A-438**, §710; **A-446**, §§185, 745, 746; **A-472**, §290; **A-482**, §365; **A-510**, §181; **A-512**, §342; **A-518**, §383; **A-543**, §855; **A-571**, §342; **A-591**, §857; **A-596**, §351; **A-603**, §871; **A-605**, §719; **A-620**, §142; **A-634**, §§183, 634, 821; **A-644**, §342; **A-645**, §§183, 821; **A-676**, §710; **A-690**, §183; **A-710**, §§135, 857; **A-729**, §181; **A-731**, §711; **A-803**, §719; **A-812**, §719; **A-896**, §585; **A-899**, §183; **A-900**, §870; **A-902**, §183; **A-907**, §183; **A-1020**, §821; **A-1047**, §857; **A-1061**, §870; **A-1068**, §857; **A-1071**, §870; **A-1081**, §§378, 748; **A-1083**, §§183, 870; **A-1084**, §855; **A-1095**, §183; **A-1132**, §584; **A-1147**, §§183, 378, 821; **A-1154**, §870; **A-1189**, §183; **A-1205**, §383; **A-1290**, §§378, 614, 821; **A-1307**, §870; **A-1313**, §290; **A-1338**, §383; **A-1358**, §289; **A-1394**, §710; **A-1419**, §183; **A-1470**, §342; **A-1474**, §342; **A-1488**, §342; **A-1511**, §870; **A-1520**, §342; **A-1548**, §183; **A-1582**, §342; **A-1714**, §151; **A-1745**, §§342; **A-1783**, §870.

ბ

(ყოფილი საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების, ამჟამად ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრის ხელნაწერთა ფონდი)

ბ-76, §342; **ბ-98**, §183; **ბ-143**, §342; **ბ-185**, §870; **ბ-263**, §185; **ბ-266**, §183; **ბ-267**, §183; **ბ-284**, §183; **ბ-303**, §342; **ბ-326**, §870; **ბ-328**, §870; **ბ-334**, §821; **ბ-348**, §§342, 346; **ბ-369**, §183; **ბ-438**, §586; **ბ-441**, §183; **ბ-442**, §183; **ბ-502**, §§183, 855; **ბ-504**, §870; **ბ-542**, §§378, 748; **ბ-549**, §181; **ბ-597**, §870; **ბ-656**, §856; **ბ-729**, §870; **ბ-755**, §183; **ბ-756**, §855; **ბ-804**, §710; **ბ-824**, §§855, 857; **ბ-838**, §855; **ბ-905**, §855; **ბ-915**, §857; **ბ-936**, §342; **ბ-970**, §§181, 185; **ბ-1000**, §584; **ბ-1019**, §342; **ბ-1058**, §181; **ბ-1075**, §183; **ბ-1101**, §821; **ბ-1126**, §877; **ბ-1243**, §710; **ბ-1261**, §183; **ბ-1274**, §§712, 719; **ბ-1283**, §§383, 891; **ბ-1314**, §870; **ბ-1320**, §183; **ბ-1368**, §342; **ბ-1393**, §710; **ბ-1675**, §183; **ბ-1684**, §§719, 891; **ბ-**

1687, §870; **H-1690**, §855; **H-1691**, §§183, 185; **H-1694^ა**, §713; **H-1694^ბ**, §713; **H-1699**, §401; **H-1699^ა**, §486; **H-1702**, §§345, 710; **H-1710**, §§343, 553; **H-1714**, §§181, 709, 82, 831, 857; **H-1713**, §§343, 344; **H-1715**, §§719, 855; **H-1719**, §§183; **H-1737**, §§139, 144, 367, 383, 578, 587; **H-1738**, §142; **H-1763**, §§713, 794; **H-1764**, §795; **H-1776**, §181; **H-1835^ა**, §713; **H-1835^ბ**, §713; **H-1837**, §713; **H-1853^ა**, §713; **H-1854**, §713; **H-1855^ა**, §713; **H-1857**, §713; **H-1866^ა**, §713; **H-1867^ბ**, §713; **H-1893^ბ**, §713; **H-1896**, §§181, 713; **H-1900^ბ**, §713; **H-1900^გ**, §713; **H-2036**, §§185, 586; **H-2112**, §183; **H-2123**, §§39, 76, 104, 105, 110, 134, 143, 149, 157, 158, 171, 186, 188, 252, 287, 301, 304, 351, 355, 370, 377, 396, 418, 500, 520, 531, 542, 564, 565, 580, 583, 589, 624, 666, 762, 740, 771, 809, 853, 861, 862, 867, 887, 890, 892; **H-2234**, §710; **H-2268**, §§710, 821; **H-2274**, §183; **H-2277**, §710; **H-2282**, §§748, 870; **H-2336**, §§6, 13, 24, 74, 75, 84, 96, 100, 102, 122, 127, 145, 146, 152, 161, 162, 163, 164, 184, 189, 192, 207, 231, 234, 246, 275, 307, 310, 315, 316, 324, 328, 336, 337, 356, 357, 362, 369, 379, 380, 400, 423, 441, 442, 453, 457, 477, 496, 502, 528, 539, 544, 551, 602, 604, 615, 642, 657, 686, 695, 696, 699, 701, 723, 732, 735, 739, 744, 780, 791, 797, 800, 818, 843, 880, 894, 897; **H-2337**, §342; **H-2338**, §§7, 16, 52, 79, 92, 108, 121, 147, 148, 166, 168, 199, 200, 204, 227, 239, 259, 266, 269, 273, 276, 303, 322, 325, 326, 342, 358, 386, 394, 404, 410, 434, 435, 469, 474, 478, 482, 517, 535, 550, 594, 595, 596, 612, 634, 640, 645, 665, 675, 690, 726, 749, 760, 769, 776, 784, 839, 840, 841; **H-2339**, §342; **H-2436**, §710; **H-2437**, §857; **H-2438**, §§185, 728; **H-2701**, §713; **H-2811**, §857; **H-2888**, §183; **H-2906**, §342; **H-2939**, §821; **H-2942**, §183; **H-3092**, §870; **H-3108^ა**, §870; **H-3109**, §713, 719; **H-3188**, §713.

S

(ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების,

ამჟამად ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრის ხელნაწერთა ფონდი)

S-59, §579; **S-67**, §§719, 855; **S-68**, §870; **S-73**, §719; **S-78**, §§181, 576, 713, 719; **S-91**, §710; **S-98**, §870; **S-150**, §342; **S-151**, §855; **S-166**, §346; **S-175**, §346; **S-182**, §§183, 821, 855, 891; **S-269**, §§132, 363, 383, 578, 724; **S-341**, §844; **S-345**, §578; **S-348**, §§139, 144,

289, 366, 367, 383, 587; **S-363**, §§821, 870; **S-379**, §§132, 139, 144, 183, 289, 365, 366, 367, 383, 578, 719, 724; **S-425**, §§351, 714, 871; **S-552**, §351; **S-458**, §870; **S-499**, §728; **S-704**, §821; **S-1186**, §346; **S-1204**, §§156, 183; **S-1218**, §§183, 719, 748; **S-1245**, §142; **S-1255**, §719; **S-1256**, §§183, 719; **S-1513**, §575; **S-1524**, §870; **S-1687**, §870; **S-1716**, §584; **S-1737**, §289; **S-2266**, §891; **S-2361**, §§586, 719; **S-2364**, §870; **S-2568**, §§139, 144, 289, 367, 463, 578, 587; **S-2576**, §870; **S-2601**, §342; **S-2684**, §§183, 578; **S-2746**, §719; **S-2747**, §719; **S-2953**, §§342, 343; **S-3084**, §290; **S-3191**, §710; **S-3234**, §183; **S-3263**, §857; **S-3280^ბ**, §345; **S-3618**, §183; **S-3628**, §183; **S-3630**, §183; **S-3631**, §719; **S-3632**, §183; **S-3634**, §§821, 891; **S-3642**, §§41, 139, 289, 364, 463, 578; **S-3645**, §185; **S-3647**, §720; **S-3731**, §§139, 144, 289, 364, 383, 463, 578; **S-4537**, §710; **S-4743**, §870; **S-4747**, §181; **S-4925**, §187; **S-4934**, §346; **S-4937**, §857; **S-4938**, §§181, 713; **S-4940**, §713; **S-4941**, §719; **S-4943**, §893; **S-4964**, §870; **S-4965**, §870; **S-4979**, §183; **S-4999**, §§12, 14, 20, 40, 42, 49, 53, 55, 56, 57, 71, 72, 81, 82, 95, 114, 130, 178, 179, 205, 211, 212, 226, 228, 235, 242, 253, 260, 267, 282, 296, 300, 309, 333, 341, 342, 360, 382, 392, 395, 428, 455, 465, 476, 501, 512, 525, 533, 534, 554, 567, 568, 570, 592, 608, 619, 623, 631, 652, 681, 702, 754, 755, 758, 761, 770, 778, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 852, 868.

Q

(ყოფილი საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ხელნაწერთა ახალი კოლექციის,

ამჟამად ხელნაწერთა პროვნული ცენტრის ხელნაწერთა ფონდი)

Q-56, §§181, 342; **Q-57**, §346; **Q-58**, §346; **Q-59**, §346; **Q-62**, §795; **Q-87**, §181; **Q-88**, §342; **Q-89**, §343; **Q-103**, §342, 870; **Q-104^ბ**, §870; **Q-105**, §342; **Q-105^ა**, §181; **Q-105^ბ**, §181; **Q-111**, §181; **Q-116**, §§713, 893; **Q-122**, §181; **Q-133**, §181; **Q-182^ა**, §713; **Q-186^ა**, §713; **Q-215**, §345; **Q-242**, §183; **Q-226**, §383; **Q-244**, §870; **Q-292**, §183; **Q-293**, §183; **Q-298**, §870; **Q-341**, §378; **Q-369**, §183; **Q-517**, §708; **Q-519**, §715; **Q-523**, §716; **Q-525**, §874; **Q-530**, §717; **Q-591**, §183; **Q-592**, §183; **Q-593**, §870; **Q-602**, §§407, 757; **Q-603**, §§183, 378; **Q-627**, §344; **Q-649**, §183; **Q-661**, §342; **Q-662**, §342; **Q-704**, §183; **Q-756**, §858; **Q-808**, §183; **Q-809**, §891; **Q-810**, §857; **Q-830**, §710; **Q-832**, §870; **Q-837**, §§402, 571; **Q-991**, §710.

ც.არქ. (ცენტრალური არქივი)

(საქართველოს ცენტრალური სახელმწიფო საისტორიო არქივის
ხელნაწერთა ფონდი)

ც.არქ. 96, §183; ც.არქ. 180, §402; ც.არქ. 216, §870; ც.არქ. 221,
§§795, 870; ც.არქ. 248, §870; ც.არქ. 251, §870; ც.არქ. 271, §181;
ც.არქ. 259, §§719, 870; ც.არქ. 285, §877.

ქუთ. (ქუთაისი)

(ქუთაისის სახელმწიფო ისტორიულ-მთნობრაფიული მუზეუმის
ხელნაწერთა ფონდი)

ქუთ. 4, §41; ქუთ. 16, §§181, 342, 590, 834; ქუთ. 22, §870; ქუთ. 37,
§342; ქუთ. 41, §342; ქუთ. 68, §181; ქუთ. 79, §§559, 706; ქუთ. 85,
§342; ქუთ. 89, §575; ქუთ. 91, §41; ქუთ. 94, §§383; ქუთ. 100, §822;
ქუთ. 123, §181; ქუთ. 165, §342; ქუთ. 258, §183; ქუთ. 264, §383;
ქუთ. 368, §710; ქუთ. 371, §710; ქუთ. 372, §183; ქუთ. 373, §710;
ქუთ. 374, §710; ქუთ. 423, §821; ქუთ. 424, §821; ქუთ. 425, §183;
ქუთ. 426, §§183, 378; ქუთ. 427, §378; ქუთ. 447, §719; ქუთ. 467,
§183; ქუთ. 470, §183; ქუთ. 472, §378; ქუთ. 564, §870; ქუთ. 591,
§181; ქუთ. 617, §710; ქუთ. 631, §710.

ლიტ.მუზ. (ლიტერატურის მუზეუმი)

(თბილისის ლიტერატურის მუზეუმის ხელნაწერთა ფონდი)

ლიტ.მუზ. 13, §185.

ახალც.

(ახალციხის მთნობრაფიული მუზეუმის ხელნაწერთა ფონდი)

ახალც. 23, §875; ახალც. 187, §710.

გორი

(გორის მთნობრაფიული მუზეუმის ხელნაწერთა ფონდი)

გორი 5, §183; გორი 17, §870; გორი 59, §183.

ზუბლ.

(ზუბლიდის ეთნოგრაფიული მუზეუმის ხელნაწერთა ფონდი)

ზუგლ. 13, §§181, 185, 342.

თელ.

(თელავის ეთნოგრაფიული მუზეუმის ხელნაწერთა ფონდი)

თელავი 2474/7, §183.

ler.

(იმერულინის საკატრიარქოს ბიბლიოთეკის ძარბულ ხელნაწერთა

ფონდი – ფოტოგაბი)

ler-10, §833; **ler-15,** §833; **ler-31,** §181; **ler-33,** §§342, 383; **ler-40,** §342; **ler-41,** §181; **ler-42,** §342; **ler-53,** §343; **ler-68,** §§342, 343; **ler-70,** §342; **ler-71,** §342; **ler-75,** §342; **ler-78,** §342; **ler-83,** §343; **ler-86,** §181; **ler-90,** §343; **ler-91,** §342; **ler-92,** §342; **ler-97,** §342; **ler-98,** §§29, 44, 90, 109, 116, 120, 173, 202, 221, 247, 283, 295, 298, 323, 342, 343, 350, 385, 399, 408, 431, 433, 449, 473, 506, 524, 536, 541, 556, 601, 616, 620, 703, 725, 782, 783, 787, 817; **ler-100,** §342; **ler-107,** §§18, 21, 28, 59, 60, 61, 62, 69, 70, 73, 99, 101, 113, 117, 119, 128, 129, 137, 141, 174, 176, 193, 197, 198, 203, 206, 208, 214, 215, 220, 222, 224, 230, 233, 236, 241, 243, 244, 245, 250, 251, 254, 261, 278, 297, 302, 321, 329, 338, 342, 343, 348, 352, 368, 376, 387, 391, 414, 420, 421, 422, 429, 438, 440, 443, 445, 454, 467, 489, 493, 494, 497, 498, 499, 513, 514, 518, 519, 526, 527, 532, 546, 549, 557, 562, 574, 591, 622, 625, 628, 638, 646, 651, 662, 668, 671, 672, 683, 685, 689, 698, 721, 730, 738, 741, 742, 751, 753, 765, 788, 792, 798, 803, 808, 814, 815, 819, 838, 847, 848, 849, 850, 860, 864, 865, 869. **ler-110,** §§10, 43, 51, 68, 111, 201, 216, 219, 225, 265, 272, 288, 306, 335, 342, 343, 393, 405, 409, 425, 450, 485, 492, 521, 566, 569, 572, 606, 611, 627, 635, 654, 718, 729, 736, 752, 757, 799, 820, 851, 859.

. **ler.-117**, §342. **ler.-124**, §§1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 15, 17, 19, 22, 23, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 43, 45, 47, 48, 50, 51, 54, 58, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 77, 78, 80, 83, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 93, 94, 97, 98, 103, 112, 115, 118, 123, 124, 125, 126, 131, 133, 136, 138, 140, 147, 153, 154, 155, 159, 160, 165, 167, 169, 170, 172, 175, 177, 180, 182, 190, 191, 194, 195, 196, 201, 209, 210, 213, 216, 217, 218, 219, 223, 225, 229, 232, 237, 238, 240, 248, 249, 255, 256, 257, 258, 262, 263, 264, 265, 268, 270, 271, 272, 274, 277, 279, 280, 284, 285, 286, 288, 291, 292, 293, 294, 299, 306, 308, 311, 312, 313, 314, 317, 318, 319, 320, 327, 330, 331, 332, 334, 335, 339, 340, 342, 343, 347, 349, 353, 354, 359, 361, 372, 373, 374, 375, 381, 384, 388, 389, 390, 393, 397, 398, 403, 405, 406, 409, 411, 412, 413, 415, 416, 417, 419, 424, 425, 426, 427, 430, 432, 436, 437, 439, 444, 446, 447, 448, 450, 451, 452, 456, 458, 459, 460, 461, 462, 464, 466, 468, 470, 472, 475, 479, 480, 481, 483, 484, 485, 487, 488, 490, 491, 492, 495, 503, 504, 505, 507, 508, 509, 510, 511, 515, 516, 521, 522, 523, 529, 537, 538, 540, 543, 545, 547, 548, 552, 555, 558, 560, 561, 563, 566, 569, 572, 573, 577, 581, 582, 588, 593, 597, 598, 599, 600, 603, 605, 606, 607, 609, 610, 611, 613, 617, 618, 621, 626, 627, 629, 630, 632, 633, 635, 636, 637, 639, 641, 643, 644, 647, 648, 649, 650, 653, 654, 655, 656, 658, 659, 660, 661, 663, 664, 667, 670, 673, 674, 676, 677, 678, 679, 680, 682, 684, 687, 688, 691, 692, 693, 694, 700, 704, 705, 718, 722, 729, 731, 733, 734, 736, 737, 743, 752, 756, 757, 759, 764, 766, 767, 768, 774, 775, 777, 781, 785, 786, 789, 790, 793, 796, 799, 801, 804, 807, 810, 811, 812, 813, 816, 820, 835, 836, 845, 846, 851, 859, 866, 878, 879, 881, 882, 883, 888, 889, 895. **ler.-135**, §342; **ler.-137**, §342, 344; **ler.-139**, §342; **ler.-152**, §857.

Sin.

(სინის მითხ ჟმ. კკატარინემჟ მონასტრის ბიბლიოთეკის
ქართულ ხელნაწერთა ფონდი)

Sin.-?, §576; **Sin.-1**, §§150, 351, 723, 772, 837, 871, 886; **Sin.-2**, §342; **Sin.-5**, §§873, 884; **Sin.-7**, §§68, 169, 225, 265, 271, 272, 286, 288, 342, 393, 405, 406, 425, 627, 635, 654, 658, 718, 736, 757, 777, 779, 820, 851, 859, 881. **Sin.-1**, §§ **Sin.-9**, §§342, 343; **Sin.-14**, §871;

Sin.-18, §§39, 76, 104, 105, 106, 107, 110, 134, 143, 149, 171, 186, 188, 252, 281, 287, 301, 342, 351, 370, 377, 396, 418, 500, 520, 531, 542, 564, 565, 580, 583, 589, 624, 695, 697, 740, 762, 771, 809, 832, 853, 861, 867, 887, 890, 892. **Sin.-20**, §§104, 105, 871; **Sin.-24 (geo.)**, §342; **Sin.-26**, §§104, 105, 871; **Sin.-34**, §§104, 105, 187, 351, 564, 747; **Sin.-40**, §§39, 104, 105, 107, 134, 186, 188, 252, 370, 396, 418, 500, 520, 531, 542, 564, 565, 583, 589, 624, 747, 771, 809, 832, 853, 861, 862, 876, 890; **Sin.-41**, §§104, 105, 134, 186, 188, 342, 351, 500, 624, 887; **Sin.-53**, §747; **Sin.-56**, §343; **Sin.-59**, §871; **Sin.-65**, §871; **Sin.-69**, §343; **Sin.-72**, §795; **Sin.-75**, §§187, 885; **Sin.-76**, §710; **Sin.-77**, §181; **Sin.-92**, §713; **Sin.-93**, §344; **Sin.-94**, §344; **Sin.-95**, §344.

Sin.Geo.N.

(სინის მთის წმ. კატარინეს ბიბლიოთეკის ქართულ

ხელნაწერთა ახალი ფონდი)

Sin.Geo.-16, §713; **Sin.Geo.-62**, §713; **Sin.Geo.-64**, §871; **Sin.Geo. N.-16p**, §713; **Sin.Geo.N.-22p**, §713; **Sin.Geo.N.-32p**, §713; **Sin.Geo. N.-2s**, §713.

Ath.

(ათონის მთის ივერთა მონასტრის ბიბლიოთეკის

ქართულ ხელნაწერთა ფონდი)

Ath.-22, §342; **Ath.-27**, §342; **Ath.-31**, §342; **Ath.-48**, §343; **Ath.-51**, §343; **Ath.-52**, §342; **Ath.-54**, §343; **Ath.-55**, §342; **Ath.-56**, §343; **Ath.-57**, §342; **Ath.-61**, §343; **Ath.-65**, §342; **Ath.-66**, §342; **Ath.-69**, §343; **Ath.-70**, §343; **Ath.-71**, §343; **Ath.-73/57**, §§68, 111, 169, 216, 219, 225, 265, 271, 286, 288, 305, 343, 393, 405, 406, 409, 425, 456, 468, 521, 572, 654, 658, 752, 777, 820, 851, 881; **Ath.-76**, §343; **Ath.-85**, §871; **Ath.-86**, §871.

სამეცნიერო ლიტერატურა ნათარგმნ კომ- ნოგრაფიაში

ბაქრაძე აკაკი, სასულიერო პოეზიის სახე-სიმბოლოები, კრებ. „პოეზია“, თბილისი, 1984.

ბენარაშვილი ქეთევან, ეფრემ მცირე, ელინოფილები და ბერძნულ-ქართული ლექსწყობის საკითხები. ფილ. დიებანი, II, თბ. 1995.

ბენარაშვილი ქეთევან, კლასიკური ბერძნული სალექსო ფორმის საკითხი ქართულ ელინოფილურ ტრადიციაში. ლიტ. და ხელოვნება, 1998, #4.

ბენარაშვილი ქეთევან, გრიგოლ ნაზიანზელის პოეზია ქართულ მწერლობაში, მაცნე, ელს, #3, 1986.

ბენარაშვილი ქეთევან, „ჰიმნოგრაფიული ტექსტის სტრუქტურა“ და სასულიერო პოეზიის საკითხები, კრ. სჯანი, II, თბილისი, 2001.

ბენარაშვილი ქეთევან, ეფრემ მცირის მიერ თარგმნილი ბიზანტიური რიტმული პოეზიის ადრეული ნიმუში. „გულანი“, თბილისი, 1989.

ბენარაშვილი ქეთევან, ბიზანტიური ჰიმნოგრაფიული მეტაკვიდრობიდან. თსუ შრომები, 261, 1987.

ბენარაშვილი ქეთევან, ჰიმნოგრაფიული ტექსტის სტრუქტურა და სასულიერო პოეზიის საკვანძო საკითხები. კრ. სჯანი, II, 2001.

ბენარაშვილი ქეთევან, ზოგადი განათლება ბიზანტიაში: პერმენევტიკული გრამატიკისა და ლექსთწყობის ზოგიერთი განმარტებისათვის ბიზანტიური და ქართული წყაროების მიხედვით, ქრისტიანულ-არქეოლოგიური დიებანი, I, თბ., 2008, გვ. 370-414.

გაწერელია აკაკი, ქართული ვერსიფიკაციისა და ჰიმნოგრაფიის საკითხები. რწ. ნაწერები 3 ტომად, ტ. III, თბ. 1981.

გვახარია ვაჟა, ქართულ მუსიკალურ სისტემათა განვითარება. თბილისი, 1962.

გვახარია ვაჟა, მიქაელ მოდრეკილის ჰიმნები, X საუკუნე. წ. I, 1978; წ. II, 1987, ტექსტი გადმოწერა დედნიდან და გამოსცა ვ. გვახარიამ.

გვახარია ვაჟა, მეხურისა და მეხურელის მიმართება ქართული საგალობლებისადმი. ჟურნ. „საბჭოთა ხელოვნება“, 1970, #1.

გრიგოლაშვილი ლაურა, დროისა და სივრცის პოეტიკა ქართულ

ჰიმნოგრაფიაში, ივირონი – 1000, თბ. 1983.

გრიგოლაშვილი ლაურა, წმინდანის თემა სასულიერო პოეზიაში. ქართ. ლიტ. პრობლემები, თბ. 2002.

გრიგოლაშვილი ლაურა, დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისანი“, თბილისი, 1998.

დობორჯგინიძენი, ფსალმუნთა განმარტებები, I, II, გამოსაცემად მოამზადა ნ. დობორჯგინიძემ, თბილისი, 1996.

დოლიძე დ., დოგმა და ტრადიცია საეკლესიო მუსიკაში. კრ.: ქართული საეკლესიო გალობა, ერი და ტრადიცია, 2001.

დულაშვილი ეკა, სტეფანე საბაწმიდელის ჰიმნოგრაფიული კანონების ქართული თარგმანები X საუკუნის ქართულ იადგარებში. ჟურნ. „რელიგია“, 2003, (10-11-12), გვ. 78-83.

დულაშვილი ეკა, ღვთისმშობლის მიძინებისადმი მიძღვნილი ჰიმნოგრაფიული კანონის ქართული თარგმანი (X საუკ. იადგარების მიხედვით). „მრავალთავი“, XIX, 1999, გვ. 74-87.

დულაშვილი ეკა, II ოდის (მოიხილეს) საკითხავისათვის. ცისკარი (2000, II, გვ. 135-136).

დულაშვილი ეკა, კოზმა იერუსალიმელის ძლისპირთა და ღვთისმშობლისათა ქართული თარგმანები. ჟურნ. „რელიგია“, 2000, (გვ. 1-2-3) გვ. 33-49.

ერქვანიძე მალხაზი, ქართ. მრავალხმიანობის შესახებ. კრ.: სასულ. და საერო მუსიკის მრავალხმიანობის პრობლემები, თბ. სახ. კონსერვატ. სამეცნ. შრ. კრებული, თბ., 2001.

ზარიძე ხეთისო, „ჴმათა სასწავლელი სწავლაი“, კრებ. „ხანძთა — სულიერად მშობელი ქართველთა, თბ., 2002.

თარხნიშვილი მიხეილი, სასულიერო პოეზია და მისი ურთიერთობა ბიზანტიურ პოეზიასთან. (თარგმანი გერმანულიდან სიმონ ყაუხჩიშვილისა): ჟურნ. მნათობი, 1957, #9, გვ. 132-143. იგივე კრებულში: მ. თარხნიშვილი, წერილები, თბ., 1994, გვ. 439-460.

იმედაშვილი გაიონი, ქართული კლასიკური საგალობლის პოეტიკის საკითხები. ლიტ. ძიებანი, XIII, 1960.

იმედაშვილი გაიონი, ვეფხისტყაოსნის პარალელები მეათე საუკუნის ქართულ ჰიმნოგრაფიაში. ლიტ. ძიებანი, II, თბილისი, 1944.

იმედაშვილი გაიონი, კლასიკური საგალობელი პოეტყური მეტყველების პრობლემა (სადოქტორო დისერტაცია), თბილისი, 1962.

ინგოროყვა პავლე, ძველი ქართული სასულიერო პოეზია, I, ტექსტები, VIII-IXსს. ტფილისი, 1913 [პ. ინგოროყვას გამოცემა].
ინგოროყვა პავლე, თხზულებათა კრებული. ტ. III, ძველი ქართული პოეზია V-X საუკუნეთა, თბ., 1965 (324 გვ.).

ინგოროყვა პავლე, ძველი ქართული სასულიერო პოეზია. I, თბ., 1913.

კარბელაშვილი პოლიფექტი, ქართული საერო და სასულიერო კილოებნი. ტფილისი, 1898.

კეკელიძე კორნელი, კულტურულ-ისტორიული მნიშვნელობა უძველესი ქართული „დავითნისა“ ტერმინოლოგიისა და ტექსტუალური თავისებურებისა. ეტიუდები..., ტ. III, 1945, გვ. 120-126.

კეკელიძე კორნელი, ახალი შრომა ძველი ქართული პოეზიის შესახებ. (პ. ინგოროყვა, გიროგი მერჩულე, თბილისი, 1954) ეტიუდები... VI, 1960, გვ. 103-119 (აგრეთ. ლიტ. ძიებანი, 9, თბ., 1958, გვ. 454).

კეკელიძე კორნელი, უცნობი რედაქცია ქართული ჰიმნოგრაფიული თუენისა. ეტიუდები, VIII, 1962, გვ. 5-55.

კეკელიძე კორნელი, ა. გაწერელია, ქართული კლასიკური ლექსი VII-XVIIIსს. ეტიუდები... X, 1968, გვ. 232-237 (რეცენზია).

კეკელიძე კორნელი, გ. იმედაშვილი, ქართული კლასიკური საგალობლის ენისა და პოეტიკის საკითხები (რეცენზია). ეტიუდები... X, 1968, გვ. 296-301.

კვირიკაშვილი ლია, ნათლისა და ცეცხლის მეტაფ. მნიშვნელობა ჰიმნოგრაფიაში. მაცნე, საბ. მეცნ. სერია, 1969, #6.

კვირიკაშვილი ლია, ჰიმნოგრაფიული კანონის კომპოზიცია. თბ., 1982, 134.

კვირიკაშვილი ლია, ბიზანტიური ჰიმნოგრაფები ძველ ქართულ „თთუენებში“, თბ., 1987.

კვირიკაშვილი ლია, იოანე მინჩხის ერთი საგალობელი. საბჭოთა ხელოვნება, #6, 1969, გვ. 24.

კიკნაძე გულნაზი, ნეკმირებული ძლისპირნი (A 603). გამოსცა, გამოკვლევა და საძიებლები დაურთო გ. კიკნაძემ, თბილისი, 1982 (ხელნაწერის (A 603) ფოტო და შესაბამისი კრიტიკული ტექსტი (940 გვ.).

მეტრეველი ელენე, „მეხელისა“ და „მეხურის“ გაგებისათვის. კრ-ში: შოთა რუსთაველი, ისტორიულ-ფილოსოფიური ძიებანი, თბ.,

1966, გვ. 160-177.

მეტრეველი ელენე, ჰომნოგრაფიული ტერმინების „ფარაფთონისა“ და „მოსართავის“ გაგებისათვის, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება, XVIII. 1973, გვ. 144-154.

მეტრეველი ელენე, ძლისპირნი და ღმრთისმშობლისანი. ორი ძველი რედაქცია. X-XI სს. ხელნაწერების მიხედვით. გამოსცა და გამოკვლევა დაურთო ელ. მეტრეველმა, თბ., 1971.

მეტრეველი ელენე, ძლისპირინი. გამოსაცემად მოამზადა და გამოკვლევა დაურთო ელ. მეტრეველმა, თბ., 1971, გვ. 067.

მეტრეველი ელენე, ჭანკიევი ცაცა, ხევსურიანი ლილი, უძველესი იადგარი. გამოსაც. მოამზადეს, გამოკვლევა და საძიებლები დაურთეს ელ. მეტრეველმა, ც. ჭანკიევი და ლ. ხევსურიანმა, თბილისი, 1980 (942 გვ.).

მეტრეველი ელენე, იერუსალიმური ლექციონარი და უძველესი იადგარი „წიგნში: უძველესი იადგარი“, თბილისი, 1980, გვ. 662-691.

მეტრეველი ელენე, უძველესი იადგარის პოეტური ბუნება, იქვე, გვ. 789-793.

მეტრეველი ელენე, უძველესი იადგარის ძველი ლექციონარისეული პოეტური ფენა, იქვე, გვ. 793-798.

მეტრეველი ელენე, უძველესი იადგარის ლექციონარისეული პოეტური ტროპარების ბერძნული მოდელები, იქვე, გვ. 798-808.

მეტრეველი ელენე, უძველესი იადგარის შუაღამისა და ვნების პარასკევის შუადღის დასადებლები, იქვე, 818-820.

მეტრეველი ელენე, უძველესი იადგარის სტიქარონები, იქვე, გვ. 820-828.

მეტრეველი ელენე, უძველესი იადგარის საწელიწლო ნაწილის კანონი, იქვე, გვ. 828-862.

მეტრეველი ელენე, ჰიმნოგრაფიული ტერმინი „მნიშვნელი“. მაცნე, ელს, #2, 1983, გვ. 81-86.

ნაკუდაშვილი ნ., ჰიმნოგრაფიული ტექსტის სტრუქტურა. თბ., 1996.

ონიანი შერმადინი, გიორგი მერჩულეს ცნობა გრიგოლ ხანძთელის „საწელიწლო იადგარის“ შესახებ. კრ.: ხანძთა – სულიერად მშობელი ქართველთა, თბ., 2002.

ჟორდანიას გივი, მეხურელნი. 1956, გვ. 55.

სილაგაძე ალექსანდრე, ძვ. ქართ. ლექსი და ქართული პოეზიის

უძველესი საფეხურის პრობლემა. თბ., 1997.

სულაჟა ნესტანი, ჰიმნოგრაფიის სახისმეტყველება. I წერილი, სჯანი, III, თბ., 2002. II წერილი, სჯანი, IV, 2003.

სულაჟა ნესტანი, ანტონ კათალიკოსი ქართველ ჰიმნოგრაფთა შესახებ. რელიგია, 1996, #10-11-12.

სულაჟა ნესტანი, ნათლის ტროპიკა ქართ. ჰიმნოგრაფიაში. ლიტ. ძიებანი, თბ., 1983.

სულაჟა ნესტანი, გიხაროდენ, ღვთისმშობელო მარიამ, კრიტიკიუმი. 2001, #2.

სულაჟა ნესტანი, XII-XIII საუკუნეების ქართ. ჰიმნოგრაფია და პოლიტიკური იდეოლოგია. კრებ. ძველი ქართ. ლიტ-ის პრობლემები.

სულაჟა ნესტანი, XII-XIII სს. ქართული ჰიმნოგრაფია. თბილისი, 2003 (ორიგინალური).

სუხიაშვილი მ., ზოგიერთი ძვ. ქართული სამუსიკო ტერმინის განმარტებისათვის (მორთულებად, შეწყობად). თბ. კულტ. და ხელოვ. სახელმწიფო უნ-ტის სამცნ. შრ. კრებული, I, 2003.

ურუშაძე აკაკი, ბერძნულ-რომაული და ქართული მეტრიკის საკითხები. თბ., 1980.

ქავთარია მიხეილი, ძველი ქართული პოეზიის ისტორიიდან (XVII-XVIII სს.), თბილისი, 1977.

ყაუხჩიშვილი სიმონი, ახალი მასალები ძველი ქართული პოეზიის ისტორიისათვის. მნათობი, 1956, #10, გვ. 109.

შანიძე აკაკი, ..., ჭილ-ეტრატის იადგარი. გამოსცეს და გამოკვლევა დაურთეს ა. შანიძემ, ა. მარტიროსოვმა და ა. ჯიშიაშვილმა. ა. შანიძის რედაქციით, თბ., 1977.

შანიძე შხექალა, ფსალმუნთა წიგნის ძველი ქართული თარგმანები. თბ., 1979.

შანიძე შხექალა, ფსალმუნის ძველი ქართული რედაქციები. X-XIII საუკუნეთა ხელნაწერების მიხედვით. გამოსცა შხ. შანიძემ, I ტექსტი, თბ., 1960 (ძველი ქართ. ენის ძეგლები, 11), 032, 484.

შანიძე შხექალა, ეფრემ მცირის „თარგმანებად ფსალმუნთად, გამოსცა და შესავალი დაურთო მ. შანიძემ, თსუ ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები, 11, თბ., 1969.

ჭანკიფეი ცაცა, აღდგომის საგალობლები (ხელნაწერი).

ჭანკიფეი ცაცა, ძველი რედაქციის აღდგომის საგალობლები, წიგნში: უძველესი იადგარი, თბილისი, 1980, გვ. 869-913.

ჭელიძე ედიშერი, გრიგოლ ხანძთელის ლიტერატურული მემკვიდრეობის გამო. ჟურნ. „მნათობი“, 1984, 10, გვ. 157-161.

ზაჩიძე ლელა, პარიზული ხელნაწერი Jeorgica 5 და მისი სიახლენი. ლიტ-რა და ხელოვნება, #1, 1993, გვ. 193-203.

ზაჩიძე ლელა, კვლავ „მარზვანის“ ახალი რედაქციის შესახებ. ლიტ-რა და ხელოვნება, #1, 1994.

ზაჩიძე ლელა, ევრემ მცირის რედაქციის „მარზვანის“ სპეციფიკა. ს.ს. ორბელიანის პედაგ. ინსტ-ის მე-60 კონფერენციის მოხს. თეზისები, თბილისი, 1994.

ზაჩიძე ლელა, ევრემ მცირესთან დაკავშირებული სიახლენი ქართულ ჰიმნოგრაფიაში, სულხან-საბა ორბელიანის სახ. პედაგ. ინსტიტუტის... სამეცნ. სესიის მოხსენებათა თეზისები, თბილისი, 1993, გვ. 65.

ზაჩიძე ლელა, ევრემ მცირე – საგალობელთა მთარგმნელი. სკოლა და ცოხვრება, #7, 1993, გვ. 39-46.

ზაჩიძე ლელა, ევრემ მცირე და ქართული „მარზვანი“. ლიტ-რა და ხელოვნება, 1993, #3-4, გვ. 156-172.

ზაჩიძე ლელა, იოანე დამასკელის „ადღგომის კანონის“ ძველი ქართ. თარგმანები. ლიტ. ინსტ-ის სამეცნ. სესიის მოხსენებათა თეზისები, თბ., 1994.

ზაჩიძე ლელა, გიორგი მთაწმიდელის რედაქციის მარზვანის პარიზული ნუსხა. კრ-ში: ივირონი – 1000, თბ., 1983, გვ. 264-267.

ზაჩიძე ლელა, ბიზანტიელი ჰიმნოგრაფები ევრემ მცირის რედაქციის „მარზვანში“. ლიტ. ინსტ-ის სამეცნ. სესიის მოხსენებათა თეზისები, თბილისი, 1994, გვ. 11.

ზაჩიძე ლელა, იოანე მინჩხის პოეზია. ტექსტი გამოსაცემად მოამზადა და გამოკვლევა დაურთო ლ. ზაჩიძემ, თბ., 1987, 354 გვ.

ზაჩიძე ლელა, ქართული ქრისტიანული ლიტერატურის ისტორიიდან [იოანე მინჩხის პოეზიის პუბლიკაცია], თბ., 2000.

ხევსურიანი ლილი, [იადგარის სამეცნ.] ლიტერატურის მიმოხილვა, წიგნში: უძველესი იადგარი, თბილისი, 1980, გვ. 657-662.

ხევსურიანი ლილი, უძველესი იადგარის ძირითადი ნუსხები, იქვე, გვ. 691-706.

ხევსურიანი ლილი, უძველესი იადგარის შემადგენელი ნაწილები, იქვე, გვ. 706-721.

ხევსურიანი ლილი, უძველესი იადგარის კალენდარი, იქვე, გვ.

721-741.

ხვესურიანი ლილი, უძველესი იადგარის საწვლიწდო ნაწილის ძირითადი სტრუქტურები, იქვე, გვ. 741-747.

ხვესურიანი ლილი, უძველესი იადგარის ზოგადი დღესასწაულები, იქვე, 747-757.

ხვესურიანი ლილი, უძველესი იადგარის მარხვის ციკლი, იქვე, გვ. 757-771.

ხვესურიანი ლილი, უძველესი იადგარის ვნების კვირა, იქვე, გვ. 771-779.

ხვესურიანი ლილი, უძველესი იადგარის ზატიკი, იქვე, გვ. 779-785.

ხვესურიანი ლილი, უძველესი იადგარის მცირე საღვთსასწაულო პერიოდები, იქვე, 785-789.

ხვესურიანი ლილი, კვლავ Sin 34-ის შედგენილობის შესახებ. მრავალთავი, ფილოლოგიურ-ისტორიული ძიებანი, XIX, 2001, გვ. 3-12.

ხვესურიანი ლილი, Sin 34-ის შედგენილობის საკითხისათვის. მრავალთავი, ფილოლოგიურ-ისტორიული ძიებანი (ხელნაწერთა ინსტიტუტი), VI, თბ., 1978, გვ. 89-91.

ხვესურიანი ლილი, გიორგი მთაწმიდელის რედაქციის მარხვანის ავტოგრაფიული ნუსხის საკითხისათვის, ლიტერატურული ძიებანი, XXII, თბ., 2001.

ხვესურიანი ლილი, ზატიკის ორი ძველი რედაქცია ქრისტიანულ-არქეოლოგიური ძიებანი. 1, 2008, გვ. 223-348.

ხვესურიანი ლილი, **ჯღამაია ლალი**, X საუკუნის დიდი იადგარის ერთი ნუსხის შესახებ (A 1562). მრავალთავი, ფილოლოგიური და ისტორიული ძიებანი, XVIII, 1999, გვ. 30-59.

ჯავახიშვილი ფანე, ქართული მუსიკის ისტორიის ძირითადი საკითხები. თხზ., XI, თბ., 1998.

ჯღამაია ლალი, მიქაელ მოდრეკილის საგალობლები. მაცნე, ენისა და ლიტერატურის სერია, 1972, @3, გვ. 61-64.

ჯღამაია ლალი, „მეხურისა“ და „მეხელის“ შესახებ. საქ. მეცნ. აკადემიის საზოგად. მეცნ. განყოფილების მოამბე, 1962, #3, გვ. 152-160.

ჯღამაია ლალი, მეორე გალობის საკითხი X საუკუნის ქართულ ჰიმნოგრაფიულ კანონში. მრავალთავი, X, 1983, გვ. 114-121.

ჯღამაია ლალი, კვლავ „მეხელისა“ და „მეხურისა“ შესახებ. ჟურნ.

„საბჭოთა ხელოვნება”, 1971, #12, გვ. 70-74.

ჯღამაია ლალი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი (გამოსცა, საძიებლები და ლექსიკონი დაურთო ლ. ჯღამაიამ), თბ., 2007.

ჯღამაია ლალი, გიორგი მთაწმიდელის თვენი, წიგნში: გიორგი მთაწმიდელის თვენი (სექტემბერი), თბილისი, 2007, გვ. 8-35.

ჯღამაია ლალი, იოლასაფის საგალობლის ახალი ვარიანტი, ხელნაწ. ინსტ-ის მოამბე, III, 1961.

ჯღამაია ლალი, იოანე დამასკელის შობის საგალობლის გიორგი მთაწმიდლისეული თარგმანი, შოთა რუსთაველი, ისტ.-ფილოლოგიური ძიებანი, 1966.

ჯღამაია ლალი, გიორგი მთაწმიდელის უცნობი ანდერძი, კ. კეკელიძის სახ. ხელნაწერთა ინსტ-ის V სამეცნ. სესია, 1963.

ჯღამაია ლალი, XI ს. ქართული ჰიმნოგრაფიის ისტორიიდან (გიორგი ათონელის „თვენი“; საკანდიდატო დისერტაცია), თბილისი, 1966.

Цепенский Н., Чин всеношного бдения на православном Востоке и в русской церкви, Богословские труды, 1978, №18.

Чиджавадзе О., Об одной заметке Микаэла Модрекили, საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. XVIII, №5, 1957, გვ. 670.

Engerding H., Das Verzeichnis von Lesungen und Psalmenversen im Sin. georg. 39. Oriens Christianus, Bd. 53, 1969, 89-107.

Esbroeck M. van, du Mighel Modrekili et son Sanktoral, Bedi Kartlisa (Revue de Kartvelologie), t. 38, 1980, p. 113-130.

Esbroeck M. van, Les manuscrits de I. Zosime Sin. 34 et Tsagareli 81. Bedi Kartlisa (Revue de Kartvelologie), vol. XXXIX, 1981, p. 63-75.

Esbroeck M. van, Le manuscrit georgien 34 et les publications recentes de liturgie palestinienne, Orientalia Christiana Periodica, 46 (1980), p. 125-141.

Metreveli H., Du nouveau sur l’hymne de Ioasaph. Le Museon, 100, 1987, 251-258.

Metreveli H., Tchankieva Ts., Khevsouriani L., Le plus ancien Tropologion georgien. Bedi Kartlisa 39, 1981, 54-62.

Metreveli H., Les manuscrits liturgiques géorgiens des IXe-Xe siècles et leur importance pour l’étude de l’hymnographie Byzantine. Actes du XVe Congrès International d’études Byzantines, Athenes, 1976. II. Art et archéologie, Athenes, 1981, p. 1005-1010. Bedi Kartlisa, 36, 1978, 43-48.

Metreveli H., Outtier B., Contribution á l’histoire de l’Hirmologion:

anciens himnologias géorgiens. Le Muséon, Revue d'études Orientales, t. 88, 3-4, 1975, p. 331-359.

Metreveli H., Die georgisghen liturgie – Handschriften des 9. und 10. Jahrhunderts und ihre Bedeutung für die Erforschung der byzantinischen Hymnographie“, in XX. Deutscher Orientalistentag vom 3. bis 8. Oktober 1977.

Metreveli H. und Outtier B., La Compréhension des termes hymnographiques paraptoti et mosartavi, Bedi Kartlisa, 37, 1979, 68-85.

Outtier B., Le iadgari sur papyrus et parchemin, édition et études par A. Chanidze, A. Martirosov et A. Djichiachvili, Tb., 1977 [რედაქცია]. Bedi Kartlisa, Revue de Kartvélogie, vol. XXXVII, 1979, p. 372.

Outtier B., Relecture de: Charles Renoux, Hymnographie liturgique géorgienne I Les hymnes de la résurrection A. Introduction et traduction des textes du Sinaï 18 (Xe Siècle), Paris, 2000.

Outtier B., Une hymne de Ioané Mintchkhi, dans: Mélanges Élisabeth Behr-Siges, Iasi 2003, p. 127-130.

Jeffery P., The Earliest Christian Chant Repertory Recovered: The Georgian Witnesses to Jerusalem Chant. Journal of the American Musicological Society, 47, 1994, 1-38.

Jeffery P., The Sunday Office of Seventh-Century Jerusalem in the Georgian Chantbook (Iadgari): A preliminary Report. Studia Liturgica, 21, 1991, 52-75.

Renoux Ch., Les Hymnes de la Résurrection. 1. Hymnographie liturgiques géorgienne. Textes du Sinaï 18. Introduction, traduction et annotation par Charles Renoux. Paris, 2000.

Renoux Ch., L'hymne des saintes dons dans l'Octoéchos géorgien ancien. Analecta Sergiana, 2, p. 294-313.

Tarchnišvili M., Die geistliche Dichtung Georgiens und ihr Verhältnis zur Byzantinischen. Oriens Christianus, XII, 1957, 83. 76-96.

Tibaut J., Нотные знаки в грузинских рукописях Христа. Восток, т. III, 1915, 83. 207.

Wade A., The Oldest Iadgari: The Jerusalem Tropologion, V-VIIIc. Orientalia christiana periodica, 50, 1984, 451-56.

Wellesz E., A. History of Byzantine music and Hymnographie. Oxford, 1980.

Weyh W., Die Akrostichis in der Byzantinischen Kanondichtung, Bizantinische Zeitschrift, 1908, №17.

Sammury

Given book is the fifth of the series founded by us: translated monuments of ancient Georgian literature, bibliography. Two fields of ancient Georgian literature entered into the book: in the first part there is translated Liturgics and in the second part – translated Homiletics. Placing these two fields into one book determined their close connection: Liturgics learns Christian divine service, and the largest part of the book or collection stories, according which this ritual is carried on, contains hymnography psalms, necessary for conducting liturgics..

Bibliography of each composition, either liturgics or hymnography, each segment consists of five points: 1. name of the composition in modern Georgian in purpose of placement bibliography according alphabet order. 2. name of the composition according manuscript data. 3. starting the text of the composition in purpose of demarking compositions with the same names. The 5th point- „Remark”, in which there are shown: the author of composition, translator (if they are known), the name of the collection book, containing composition, and etc.

Composition of the I and II books are also same:

1. Introduction, about principles of making bibliography
2. Reviewing translating fields of ancient Georgian literature (inquiry essay)
3. Bibliography of translated compositions (main part of the book)
4. Indices: of authors, translators, manuscripts.
5. Bibliography of scientific literature.
6. Abstract in English and Russian, in relation with I and II parts of the book.

Резюме

Настоящая книга пятая из основанной нами серии: Переводные памятники древнегрузинской литературы, библиографии. В книгу вошли две отрасли древнегрузинской литературы: в первую часть переводная Литургика, во второй – переводная Гомилетика.

Размещение этих двух отраслей в одну книгу определила их тесная связь: Литургика изучает христианское богослужение, а большая часть книг или сборников, по которым справляется этот ритуал, содержат гимнографические песнопения, необходимые для совершения литургии.

Библиография каждого сочинения, как литургического так и гимнографического, каждый такой сегмент состоит из пяти пунктов: 1. название сочинения на современном грузинском с целью расположения библиографии в алфавитном порядке. 2. название сочинения по данным рукописи. 3. начало текста сочинения с целью размежевания сочинения с одинаковыми названиями. 5-ый пункт - „Замечание”, в котором указаны: автор сочинения, переводчик (если они известны), наименование вида сборника, содержащее сочинение, и т.д.

Состав I и II части книги также одинаковые:

1. Предисловие, о принципах составления библиографии
2. Обзор переводной отрасли древнегрузинской литературы (справочный очерк)
3. Библиография переводных сочинений (основная часть книги)
4. Указатели: авторов, переводчиков, рукописей.
5. Библиография научной литературы
6. Резюме на английском и русском языках, касательно I и II части книги.